ARKADI și GHEORGHI WEINER

ERA CARITĂȚII

ARKADI şi GHEORGHI WEINER

Era carităţii

În româneşte de Şerban Velescu şi Ariadna Bour

Editura Univers
Bucureşti – 1983

Cuprins

I_____5
II_____14
III_____26
IV_____38
V_____64
VI_____96
VII_____113
VIII_____125
IX_____134
X_____149
XI_____167
XII_____201
XIII_____236
XIV_____257
XV_____266
XVI_____271
XVII_____278
XVIII_____304
XIX_____318
XX_____324
XXI_____336
XXII_____354
XXIII_____369
XXIV_____381
XXV_____393
XXVI_____400

XXVII_____420
XXVIII_____430
XXIX_____438
XXX_____455
XXXI_____484
XXXII_____500

I

Diferite instituţii şi întreprinderi angajează: contabili-şefi, ingineri, tehnicieni, constructori, ingineri mecanici, ingineri auto, mecanici auto, şoferi, hamali, expeditori, secretare-dactilografe, planificatori, şefi de echipă, constructori pentru şantiere, muncitori-constructori cu orice categorie de calificare.

Anunţ

— Deocamdată, stai jos, ascultă şi caută să înveţi, spuse Gleb Jeglov, care apoi uită cu totul de mine. Ca să nu mai atrag atenţia celorlalţi asupra mea, mă aşezai lângă peretele împodobit cu o placardă veche, decolorată, pe care scria: „Lucrători ai Comisariatului Poporului pentru Afacerile Interne, economisind energia electrică, sprijiniţi frontul!”

Frontul nu mai exista demult, însă deşi energia electrică trebuia economisită, becul din cameră mai pâlpâia şi acum. Ziua cenuşie de septembrie se transforma treptat într-o seară umedă şi posomorâtă, iar para galbenă de o sută de waţi se răsfrângea ca o pată fumurie pe florile de gheaţă albăstrui de pe

geam. În birou era frig. Pe sub oberlihtul oval al ferestrei pe care rămăseseră până acum lipite benzi de hârtie albă pătrundea un curent rece.

Nu mă supărasem că cei de faţă discutau de parcă pe scaunul vienez, cu picioare rahitice, absurde, ar fi stat un manechin, nu eu, Şarapov, noul lor colaborator şi coleg. Înţelegeam doar că aici nu-i pur şi simplu miliţia judiciară, ci iadul însuşi: secţia de combatere a banditismului, şi că în instituţia asta drăgălaşă n-avea nimeni timp să se ocupe de iniţierea mea în problemele operaţiunilor poliţieneşti. Mă simţeam totuşi amărât şi stânjenit, probabil tocmai din cauza acestei situaţii în care îmi revenea rolul unui şcolar ce a chiulit de la cursuri tot anul şi acum ascultă fără să priceapă nimic, în timp ce colegii lui, harnici, rezolvă probleme foarte complicate. Aşa că începui să urmăresc inconştient tot ce spuneau, încercând să surprind o fisură cât de mică în raţionamentul lor sau vreo deducţie pripită. Dar nu era uşor, pentru că amănuntele operaţiei pe care o discutau cu atâta însufleţire nu-mi erau cunoscute, iar de întrebat nu voiam să-i întreb, astfel încât doar pe baza unor fraze disparate – replici, întrebări şi răspunsuri – mi se contura sensul operaţiei denumite „pătrunderea în bandă”.

Senka Asul, un hoţ pe care Jeglov fie că-l speriase, fie că-l convinsese – asta n-am putut-o lămuri, dar oricum despre el era vorba – îi promisese acestuia să-i înlesnească un contact cu banda „Pisica Neagră”. El acceptase să le comunice bandiţilor că un „tip cu idei” caută nişte hoţi de mâna-ntâi pentru o afacere din care s-ar putea câştiga un milion de ruble.

Pentru pătrunderea în bandă fusese chemat special un lucrător operativ de la Iaroslav, pentru ca nimeni,

nici chiar din întâmplare, să nu-l recunoască la Moscova. Iar azi dimineaţă Senka Asul telefonase anunţând că „tipul cu idei” va fi aşteptat la ora nouă seara pe Bulevardul Ţvetnoi, pe a treia bancă din stânga, cum vii dinspre Piaţa Centrală.

Lucrătorul operativ Vekşin care urma să joace rolul „tipului cu idei” nu-mi plăcea. Avea un păr care-i stătea drept în sus, de culoarea paiului, ochi rotunzi de pasăre, iar pe mâna dreaptă îşi tatuase cu albastru numele „Vasea”. Se străduia din răsputeri să dea impresia că întâlnirea care urma să aibă loc nu-l frământă câtuşi de puţin, că la Iaroslav a mai văzut el de-alde astea. De aceea glumea tot timpul, presărând în discuţie glume nesărate de care râdea primul şi, alegându-mă pe mine ca fiind mai nou şi mai puţin experimentat decât el, mă întrebă:

— Ştii să vorbeşti în argou?

Comandasem un detaşament de pedeapsă şi avusesem de-a face cu nişte criminali cum Vekşin nici măcar nu visa, aşa că stăpâneam la perfecţie argoul borfaşilor, dar acum nu se cuvenea să vorbesc despre asta – putea să pară o lăudăroşenie din parte-mi. Vekşin râse scurt şi-i zise lui Jeglov:

— N-aveţi nicio grijă, tovarăşe căpitan. În vocea lui de băieţandru mi se păru că desluşesc o notă de încordare isterică. Totul o să meargă strună. Nici n-o să aibă timp să se dezmeticească şi i-am şi făcut marţ!

Stătusem mult timp nemişcat şi, fiindcă-mi amorţise un picior îmi schimbai poziţia, scaunul vienez scârţâi puternic şi toţi se întoarseră spre mine. Apoi, pentru că eu continuam să stau nemişcat şi să tac chitic, se întoarseră din nou spre Vekşin, în timp ce Jeglov lovind cu muchia palmei în masă îi spunea:

— Ia aminte, Vekşin, nu ţi se cere niciun fel de iniţiativă personală, să nu încerci să faci pe grozavul sau pe borfaşul trecut prin ciur şi prin dârmon. Sarcina ta e simplă, tu eşti un pion neînsemnat, un bleguţ cu caş la gură şi ai fost trimis să vezi dacă e cumva pe acolo cineva cu care s-ar putea discuta. Dacă ei sunt de acord să jefuiască o agenţie CEC la care lucrează o complice de-a noastră, atunci o să vină să discute cu ei chiar şeful în persoană. Voi căutaţi o legătură, fiindcă sunteţi prea puţini şi n-aveţi decât o singură armă.

— Şi dacă o să-ntrebe de ce n-a venit şeful de la bun început?

Lui Vasea Vekşin îi luceau ochii rotunzi de coţofană, în timp ce-şi freca într-una palmele roşietice cu încheieturi subţiri de copil, care ieşeau din mânecile vestonului scurt, cafeniu.

— Să le spui că şeful nu-i atât de prost încât să se bage singur în gura lupului, de unde să ştiţi voi că n-aveau să vină cu ei şi sticleţii? Şi-n afară de asta, că ţie nu ţi-e frică, fiindcă n-ai nimic pe suflet şi că nici n-ai putea să „ciripeşti” nimic despre treaba plănuită, fiindcă habar n-ai de ea.

Faţa lui Jeglov părea îngândurată şi tristă totodată. Îmi făcea impresia că n-are nici el prea mare încredere în băieţandrul ăsta. Şi deodată îmi trecu prin minte să mă propun pe mine în locul lui Vekşin. E drept că de-abia venisem la DMJ[1], dar cred că aş fi putut îndeplini şi eu misiunea flăcăului ăstuia. La urma urmei, chiar dacă aş fi dat greş, şi banditul care trebuia să vină la întâlnire m-ar fi mirosit, oricum tot aş fi fost în stare să-l înhaţ şi să-l aduc viu în strada

[1] Direcţia miliţiei judiciare (n.t.).

Petrovka nr. 38, ceea ce n-ar fi fost tocmai rău. Şi cum în timpul războiului capturasem destui informatori din liniile inamice, ştiam foarte bine ce mărturisiri poate face un om luat prin surprindere. N-aveam nicio îndoială că pe banditul prins de mine o să-l facă să vorbească la DMJ. Iată de ce toată povestea asta în care rolul principal fusese atribuit tânărului Vekşin mi se părea riscantă şi chiar contraindicată.

Mă răsucii din nou pe scaunul care scoase un scârţâit puternic. Era un scăunel caraghios pe al cărui spate curbat atârna o bucată de tinichea rotundă ca o medalie.

— N-ar fi poate mai bine să-l înhăţăm pe bandit şi să discutăm cu el mai serios aici?

Toţi se întoarseră spre mine şi, pentru o clipă, în birou se lăsă liniştea, după care urmă o explozie asurzitoare de râs. Râdea nestăpânit, într-un falset subţirel, Vekşin, vocea baritonală a lui Jeglov hohotea reţinut şi cu mici pauze, Ivan Pasiuk, abia mişcându-şi buzele crăpate de vânt, răcnea în lege – un adevărat râs de sergent –, iar Grişa, fotograful, îşi ştergea lacrimile pe sub lentilele groase ale ochelarilor.

Îi privii pe fiecare fără grabă. Jeglov se opri brusc din râs şi toţi ceilalţi tăcură ca şi când le-ar fi comandat „drepţi!” Doar Vekşin nu se putu opri şi mai hohoti un pic.

Jeglov puse o mână pe umărul meu şi-mi spuse:

— Aici, la noi, amice dragă, nu-i ca pe front. N-avem nevoie de prizonieri informatori!

Mă miră faptul că Jeglov îmi ghicise atât de exact gândurile. Fireşte, ar fi fost mai bine să tac şi să las să se uite propunerea pe care o făcusem şi care, judecând după reacţia tuturor, li se păruse o

absurditate, vădind o totală nepricepere. Dar mă aprinsesem şi atunci când mă aprind sunt cuprins nu de o exaltare prostească, ci de o îndărătnicie de tanc. De aceea, întrebai calm, cu voce nu prea tare:

— Şi de ce, mă rog, n-aveţi nevoie de prizonieri informatori?

Jeglov îşi răsuci o ţigară, suflă în ea şuierând şi ridică din umeri.

— Fiindcă pe front regula-i simplă: cel pe care l-ai prins e duşman, şi problema rămâne simplă până la capăt, dar pe banditul pe care-l înhaţi îl poţi numi duşman doar atunci când dovedeşti că a comis o infracţiune. Chiar dacă îl prindem, el ne poate trimite la plimbare.

— Cum să ne trimită la plimbare? Doar de aia-i informator, ca să răspundă când îl întrebi. Iar de dovedit, putem dovedi şi mai târziu.

Jeglov îşi aprinse ţigara, dădu drumul unui rotocol de fum şi mă întrebă:

— Pe front, când un prizonier nu vrea să vorbească, ce păţeşte?

— Cum ce păţeşte? rostii eu mirat. E tratat, cum se spune, conform legilor de război.

— Întocmai, mă aprobă Jeglov. Dar de ce? Fiindcă e soldat sau ofiţer al unei armate duşmane, luptă împotriva ta cu arma în mână, iar vinovăţia lui nu mai necesită dovezi...

— Dar banditul nu are şi el armă? mă încăpăţânai eu.

— La întâlnire poate veni foarte bine şi fără armă.

— Şi ce-i cu asta?

— Este, fiindcă-n buletinul lui nu scrie că-i bandit. Ba, dimpotrivă, scrie că-i cetăţean. Şi că locuieşte, ştiu eu, pe strada Încurcată nr. 5. Mai înhaţă-l dacă

poţi!

— La drept vorbind, acum, un infractor versat e mult mai periculos decât un fascist, spuse Vekşin rotindu-şi ochii ca nişte mărgele gălbui. Cu buletinul ăsta îi jefuieşte şi-i omoară pe-ai lui! Sunt mai răi decât fasciştii, repetă el pentru a fi mai convingător.

„Multe mai ştii tu despre fascişti!” îmi zisei eu fără să mai deschid gura. Înţelegeam că greşisem amestecându-mă în discuţie. Acum, după ce dădusem dovadă de atâta nepricepere, nu mai aveam nicio şansă să fiu trimis la întâlnirea cu bandiţii în locul lui Vekşin.

Consfătuirea luă sfârşit. Timpul se scurgea insuportabil de încet. Jeglov îmi dădu un bon de masă şi merserăm cu toţii să mâncăm la cantina de la parter. În afară de Vekşin, care, pentru orice eventualitate, rămase în birou. Îi aduserăm o jumătate de pâine şi o cutie cu stufat cu carne de porc pe care le înfulecă iute, bău apă dintr-o carafă, lingându-şi apoi degetele subţiri.

Lângă numele „Vasea”, tatuat cu litere stângace, pe mână avea o mulţime de excrescenţe şi privindu-le, nu ştiu de ce mi-am amintit de o superstiţie auzită în copilărie, care spune că dacă atingi o broască râioasă, îţi cresc negi pe mâini.

„E încă un puştan, mi-am spus îngăduitor, iertându-i lui Vasea aroganţa. Puştan de-a binelea.”

Atunci nu ştiam că la activul acestui „puştan” se numărau nu numai vreo treizeci de pungaşi prinşi, ci şi banda de tâlhari a lui Iaşa Lălâul, capturată graţie excepţionalei iscusinţe a lui Vekşin de a pătrunde în adâncul sufletului infractorului.

— Ai arma la tine? îl întrebă Jeglov.

— Cum să nu! şi Vekşin îşi ridică puţin poala

vestonului de lustrină, lovind uşor cu palma tocul revolverului. Nu mă despart de el niciodată.

Jeglov zâmbi.

— O să trebuiască să-l laşi aici. Acolo n-ai nevoie de el.

— Chiar deloc? zâmbi şi Vekşin, descingându-şi tocul revolverului.

Timpul se scurgea încet, minutele picurau leneşe şi dacă limba de aramă înverzită a pendulei nu s-ar fi legănat monoton în cutia ei lungă, ai fi crezut că încremeniseră pe vecie. Ploaia şuiera în geam insuportabil de uniform, cu sunet de muzicuţă stricată; din stradă răsună deodată sirena stridentă a unei salvări; de pe coridor se auziră tropăituri grele, iar la opt şi jumătate, când Jeglov se ridică spunând: „Gata, să mergem!”, toţi săriră şi începură să se îmbrace cu impermeabilele şi să-şi pună chipiele, îngrămădindu-se pentru o clipă în faţa uşii. Jeglov răsuci comutatorul şi becul slab, gălbui, fu parcă înghiţit de întunericul ce năvăli din colţurile camerei, iar în beznă, pâlnia difuzorului mai murmură în urma noastră: „Este ora douăzeci şi treizeci de minute, ora Moscovei. Transmitem lieduri şi arii din opere, în interpretarea artistei emerite a R. S. F. S. R. Pantofel-Neceţkaia...”

Pe aleea Kolobovski, Vekşin o luă înainte. Noi îl urmam la vreo sută de metri distanţă, apoi ne împrăştiarăm. Pe bulevardul Ţvetnoi, Vasea se aşeză pe a treia bancă din stânga, cum vii dinspre Piaţa Centrală, situată în luminişul unui boschet. De la distanţă era vizibilă din toate părţile. Eu şi Jeglov ne ascunserăm lângă o prăvălioară de chimicale închisă, în spatele unei lustragerii, pe a cărei uşă fusese bătută în cuie o scândură groasă.

De aici puteam vedea silueta plăpândă a lui Vekşin, gârbovită pe bancă, sub ploaia rece şi măruntă de septembrie. Oaspetele aşteptat de toţi nu putea să apară fără să-l vedem şi nici să plece neobservat. Pe stradă nu se mai vedeau trecători aproape deloc. Trecu un tramvai luminat cu becuri albăstrui. Îmi privii ceasul cu cadran fosforescent.

— Nouă şi un sfert... şoptii eu.

Jeglov îmi strânse mâna cu putere. Lângă Vekşin se oprise un bărbat înalt, care stătu puţin în picioare, apoi se aşeză alături de el. Nu reuşeam să-mi dau seama de unde apăruse: toate trecerile erau supravegheate şi nu se putea apropia neobservat. Mă uitai la Jeglov, şi el îmi şopti foarte încet, ca şi cum banditul l-ar fi putut auzi de unde se afla:

— A sărit din mersul tramvaiului...

Mai târziu nu puteam să-mi amintesc cât timp trecuse, pentru că în minutele acelea puţine fierbeam de necaz şi indignare: uite banditul, stă la o sută de paşi de noi, n-ai decât să-ntinzi mâna să-l apuci de guler. Iar noi trebuie să stăm aici, pitiţi în spatele gheretei şi să vorbim în şoaptă, arzând de nerăbdare să aflăm cum o să se înţeleagă Vekşin cu el.

Dinspre Piaţa Trubnaia se apropia huruind zgomotos alt tramvai şi mă gândii că atunci când o să treacă pe lângă noi, o să-l pierdem din vedere pentru o clipă pe Vekşin. Dar banditul se ridică, îl bătu pe Vekşin pe umăr şi mi se păru că-i strânge mâna, apoi se întoarse, sări peste grilajul de fier al bulevardului şi, alergând câţiva paşi pe lângă vagonul care huruia şi zdrăngănea, sări sprinten pe scara tramvaiului. Luminile din spate ale tramvaiului se îndepărtau spre Samoteka, iar Vasea continua să stea liniştit pe bancă.

Trecuseră cinci minute şi nu ştiu de ce Vekşin nu voia să plece de acolo. Jeglov fluieră încet şi prelung, dar Vasea nici nu întoarse capul...

— Poate s-au înţeles să mai vină cineva, îmi dădui eu cu părerea.

Jeglov ridică din umeri.

După ce mai trecură vreo zece minute, ne ridicarăm şi ne îndreptarăm încet spre Vekşin, care continua să stea liniştit şi nemişcat. Când ajunserăm lângă el, eu care văzusem multe în război, înţelesei că Vasea e mort. Ne privea cu ochii rotunzi larg deschişi, pe geană îi sticlea o lacrimă mică, transparentă, şi un firicel de sânge i se prelingea din colţul gurii. Un cuţit lung îi pătrunsese în inimă, străpungându-i trupul firav de băieţandru, apoi se înfipsese în spătarul de lemn al băncii. Iată de ce şedea Vasea drept, ca un elev silitor la lecţie, şi, deodată, mi se păru atât de mic, lipsit de apărare şi umilit pentru totdeauna, încât mă trecură fiorii.

— L-a dibuit blestematul de bandit, rosti Jeglov cu voce surdă.

— Trebuie să-l răzbunăm! răspunsei eu şi, întorcându-mă spre Pasiuk care amuţise, îi ordonai: Cheamă Salvarea!

II

Facultatea de drept a Universităţii de Stat Lomonosov, decorată cu ordinul Lenin, anunţă că pe data de 10 octombrie 1945, ora 18, în cadrul şedinţei Consiliului ştiinţific, va avea loc susţinerea publică a dizertaţiei lui H. F. Evsikov, cu tema: Depoziţia acuzatului – sursă a dovezilor în Codul penal sovietic, *prezentată în vederea obţinerii titlului de doctor în ştiinţe juridice.*

Anunţ

Ne-am întors în strada Petrovka pe la miezul nopţii. Jeglov s-a dus numaidecât la conducere. În birou ne-am aşezat aşa cum stătusem cu trei ore şi jumătate înainte: Pasiuk pe fotoliul înfundat şi prăpădit, Kolea Taraskin pe canapeaua rabatabilă de dermatină care lucea sinistru, iar fotograful Grişa, aşezat pe pervazul ferestrei pe sub care pătrundea un curent rece, strănuta tot timpul, dar nu se hotăra să se dea jos. Eu rămăsesem pe scăunelul meu vienez de care era agăţată tinicheaua rotundă cu numărul de inventar.

Doar Vasea Vekşin lipsea. Cu toate că şi scaunul lui Jeglov din faţa biroului uzat era gol, judecând după

actele aruncate în dezordine, după călimările mişcate din loc, după dosarele deschise, era limpede că stăpânul ieşise pentru câteva clipe şi că avea să se întoarcă îndată la locul lui. Dar Vekşin stătuse prea puţin ca să lase vreo urmă cât de mică a prezenţei sale în încăperea asta oficială şi atât de impersonală. Parcă nici nu trecuse vreodată pe aici şi nici nu avusese loc pregătirea operaţiei, nici discuţia privind capturarea „informatorului”, parcă râsul lui subţirel de puştan nici n-ar fi răsunat în încăpere. Dar pe pervazul ferestrei încă se mai afla cutia americană de conserve de carne din care Vekşin mâncase cu câteva ore mai înainte, lingându-şi degetele subţiri. Iar după uşa blindată a seifului se afla pistolul lui.

Stăteam acoperindu-mi ochii cu palma şi nu puteam uita cum băgaseră brancarda cu corpul ţeapăn al lui Vasea în maşina Salvării, uşa albă a maşinii cu cruce roşie închizându-se cu un scrâşnet surd, ca şi cum şi-ar fi înghiţit prada, apoi sforăitul zgomotos al ZIS-ului care pornise vijelios, învăluindu-ne în fumul dulceag al benzinei arse.

Locul crimei n-a fost fotografiat şi nici descris, nu s-au făcut măsurători şi nici nu s-a încheiat vreun proces-verbal; în mintea mea astea erau principalele măsuri care se luau în cazul unei crime şi, întrucât acum fuseseră neglijate, am încercat aceeaşi senzaţie ca pe timpul războiului, când n-aveai vreme pentru niciun fel de formalităţi şi proceduri.

Mă gândeam că Vasea Vekşin pierise ca pe front şi în adâncul sufletului socoteam întru totul justificat faptul că Jeglov nu se apucase să îndeplinească pe Bulevardul Ţvetnoi, noaptea sub ploaia duşmănoasă, procedura penală cu proces-verbal, cu examinarea cadavrului cu fotografii din poziţie laterală, de sus, în

prim-plan. Cu siguranţă că s-ar fi adunat o mulţime de gură-cască şi moartea lui Vasea ar fi fost cumva înjosită, ca şi cum n-ar fi fost un cercetaş mort în luptă, ci un trecător oarecare, lipsit de apărare, o victimă nenorocită, iar noi, Jeglov, Pasiuk, Taraskin şi ceilalţi, agitându-ne pe lângă cadavrul lui, sub ochii trecătorilor, le-am fi părut acestora nişte lucrători de miliţie grozav de puternici şi de curajoşi, din cei care nu cad răpuşi de cuţitul vreunui bandit, ci dimpotrivă îl înhaţă pe ticălos fără frică, în timp ce nenorocitul ăsta nici măcar nu se putuse apăra.

Când am plecat pe front eram un băieţandru şi toată experienţa de viaţă am dobândit-o în război. Pesemne de aceea priveam întregul univers cu ochii omului care a ţinut întotdeauna o armă în mână, în timp ce oamenii paşnici, neînarmaţi, îmi păreau, fără să vreau, slabi, având mereu nevoie de ocrotire. Şi Vasea Vekşin care, conştient, voise să facă o armă din însăşi lipsa lui de apărare, nu trebuia, din punctul meu de vedere, să dea prilej de compătimire sau spaimă mulţimii de trecători ocazionali. Şi pentru că nu le puteam striga acestor oameni că el murise primind o lovitură de cuţit îndreptată de fapt împotriva lor, a tuturor, se cădea să luăm corpul tovarăşului nostru şi să plecăm fără vorbe de prisos, fără jurăminte şi promisiuni că o să facem tot ce trebuie făcut ca să-l răzbunăm aşa cum se cuvine.

În general, aşa a şi fost. Numai că, atunci când a venit Salvarea, Jeglov a împins-o uşor la o parte pe tânăra doctoriţă care coborâse cu mantaua pe umeri. „O clipă, vă rog!”, a rostit el iute, şi-a scos fularul de la gât, a înfăşurat cu grijă mânerul cuţitului şi, cu o smucitură, l-a smuls din rană. Doctoriţa l-a privit mirată, iar Jeglov i-a întins lui Pasiuk cuţitul înfăşurat

în fular, spunându-i:

— Ţine-l cu grijă, Ivane, poate că au rămas „urme”.

Iar acum Jeglov se dusese la conducere să raporteze eşecul operaţiunii. Şi cu toate că nu cunoşteam încă pe niciunul dintre şefii din strada Petrovka, îmi închipuiam lesne ce papară înghite el acum...

S-au scurs minute, apoi ore. Kolea Taraskin aţipise pe divan şi pesemne că visa ceva neplăcut, fiindcă gemea încetişor şi prelung. Pasiuk întinsese un ziar pe masă şi, după ce îşi demontă revolverul TT, unse cu grijă fiecare piesă. Grişa fluiera trist o melodie.

— Ce fel de bandă-i asta, „Pisica Neagră”? îl întrebai pe Pasiuk.

Pasiuk mă privi cu ochii lui cenuşii, limpezi, ridică din sprâncene şi rosti rar:

— Bandă. Tăcu o clipă, apoi continuă: Bandă ca orice bandă. Ucigaşi şi tâlhari. Ticăloşi înveteraţi. Dacă-i prindem – dă, Doamne – pe toţi îi spânzurăm. Da’ mai bine să-ţi povestească Şase-pe-nouă, el e palavragiul nostru numărul unu...

Fotograful se obişnuise probabil cu porecla lui ciudată şi fie că părerea lui Pasiuk nu-l deranja, fie că dorinţa de a povesti era prea puternică, nu-i răspunse acestuia nimic, doar dădu din mână şi rosti cu dispreţ:

— Bandă ca orice bandă! Nu seamănă cu nici o altă bandă şi de aceea ni s-a şi dat sarcina să ne ocupăm de ea...

— Mai ales ţie, zise Pasiuk zâmbind în zeflemea cu buzele-i subţiri, crăpate de vânt. Toată nădejdea e-n tine!

Dar fotograful continuă, adresându-mi-se numai mie:

— E al doilea an de când o caută, dar n-au reuşit

să-i dea de urmă. Dacă aş fi Lev Şeinin aş scrie neapărat o carte despre asta.

— Dar despre ce să scrii, dacă nu există urme? mă interesai eu.

— Nu sunt, dar or să fie, spuse cu convingere Şase-pe-nouă. Deşi, firește, sunt foarte dibaci, ticăloşii. Jefuiesc apartamentele celor mai înstăriţi cetăţeni, alimentarele, depozitele, pe oameni îi împuşcă fără rost. Şi acolo unde au operat desenează cu cărbune o pisică sau aruncă un pisoi viu.

— De ce?

— Din mândrie banditească. Îşi bat joc de noi, semnându-se.

Uşa se deschise şi intră Jeglov. Toţi ne întoarserăm spre el.

— Deci aşa, rosti el. Tu, Pasiuk, pleci mâine dimineaţă la Iaroslav cu corpul lui Vekşin. Îl conduci, pe ultimul drum în numele nostru, al tuturor, încerci s-o consolezi pe maică-sa. Cu toate că nu văd ce consolare s-ar putea găsi, fir-ar a dracului de treabă!

Faţa lui Jeglov era întunecată, iar muşchii încordaţi ai fălcilor i se mişcau nervos.

Pasiuk îşi şterse degetele unsuroase de ulei cu o bucăţică de ziar pe care apoi o împături cu grijă şi o aruncă în coş, se ridică şi spuse scurt:

— Am înţeles, se face...

— Voi, Taraskin şi Şarapov, mâine sunteţi de serviciu cu mine prin oraş.

— Şi eu? întrebă supărat Grişa Şase-pe-nouă. Eu ce fac?

— Vii şi tu cu noi, ce să facem cu tine? Acum toată lumea la culcare, neîntârziat!

Am avut un somn agitat ca ceaţa din zori. Abia

închisesem pentru o clipă ochii, că am şi tresărit speriat, părându-mi-se că nu m-am trezit la timp. În cameră era întuneric şi foarte frig. Îmi părea rău să ies din aşternutul cald. Am scos mâna de sub pătură şi m-am uitat la cadranul ceasului care lucea verzui: limbile arătau şase şi jumătate. Am oftat de necaz: pierdeam o jumătate de oră de somn. M-am gândit că începusem să mă dezvăţ de obiceiul căpătat pe front: de a dormi până-n ultima clipă, folosind fiecare minut, recuperând din timpul de somn pierdut ieri şi încercând să câştig fie şi o clipă din odihna de mâine.

Am luat de pe scaunul de lângă pat o ţigară, am aprins-o cu bricheta şi am tras adânc în piept. Nimic nu-i mai dulce decât acest prim fum de ţigară pe care-l simţi pătrunzând fierbinte şi uscat în plămâni, ameţindu-te uşor, în timp ce corpul ţi-e cuprins în întregime de o senzaţie de beatitudine trândavă, când ştii precis că mai ai la dispoziţie câteva minute fără alergătură, forfotă sau griji, minute în care poţi privi fără vreun scop anume în tavan, bucurându-te de gustul delicat-amărui al tutunului.

Fereastra camerei dădea spre intersecţia de la Porţile Sretenski, şi când maşinile treceau huruind de pe bulevard pe strada Dzerjinski, luminile farurilor loveau în geamuri ca nişte stâlpi albi, puternici şi, pătrunzând în cameră, se opreau pe pereţi stăruind o clipă acolo, ca şi cum ar fi şovăit încotro s-o ia. Apoi săreau brusc pe tavan ca nişte pete luminoase, îl traversau în diagonală şi se ascundeau într-un colţ după galerie, de parcă ar fi găsit acolo o gaură în care dispăreau pentru totdeauna.

Stăteam culcat, privind petele de lumină albăstrui care săreau de pe pereţi pe tavan, fumam şi mă gândeam că probabil n-o să-mi fie uşor să lucrez la

DMJ. Trecuseră ceva mai mult de douăzeci şi patru de ore din clipa în care intrasem în casa galbenă cu trei etaje a Direcţiei Miliţiei Judiciare, unde, prezentând la intrare permisul, am urcat la etajul întâi şi am bătut la uşa camerei nr. 64.

— E deschis! s-a auzit o voce subţirică din birou.

Am intrat şi m-am prezentat regulamentar:

— Sunt lucrătorul operativ, locotenent-major Şarapov, m-am prezentat la ordin!

Stăpânul biroului, pesemne chiar celebrul Gleb Jeglov, lucrător operativ superior, şeful brigăzii de combatere a banditismului, la care fusesem trimis să-mi efectuez stagiul, stătea la un birou pe care erau îngrămădite dosare şi foi de hârtie dactilografiate. Mă surprinsese faptul că renumitul detectiv e atât de puţin prezentabil: lung şi slab, purta ochelari foarte puternici, cu ramă de os, care-i stăteau strâmb, mai jos de rădăcina nasului. Conştient probabil de fizicul său firav, stătea foarte ţanţoş, privind pe deasupra mea, cu capul dat pe spate şi bărbia ridicată. Deşi asta se datora mai curând defectului de vedere, părea, cu toată stângăcia lui, foarte arogant.

— Bună ziua, Şarapov, spuse el în sfârşit. Mi-au telefonat de la cadre, în legătură cu tine. În general, cam aşa ne-am închipuit şi noi că arăţi...

N-am înţeles cine sunt aceşti „noi”, dar nu ştiu de ce m-am simţit stânjenit şi am răspuns ridicând din umeri:

— Sunt un om obişnuit...

— Sigur că obişnuit, numai că tocmai de băieţi dintr-ăştia obişnuiţi, veniţi de pe front, avem noi nevoie. Ştii cu ce ne ocupăm, nu?

Am dat din cap, dar probabil nu prea convins, fiindcă spuse plin de importanţă, ridicând un deget:

— Banditism. Crime. Jafuri. Asta nu-i floare la ureche. Pe front ai fost cercetaş?

— Exact, Comandant de companie.

— O să te obişnuieşti aici. La primăvară se dă admiterea la facultatea de ştiinţe juridice, te trimitem acolo urgent.

În clipa aceea, uşa s-a deschis cu zgomot şi în birou a dat buzna un flăcău oacheş, cu părul negru ca pana corbului, cu ochi veseli şi răutăcioşi, pe care abia-l cuprindea haina. Mă privi în treacăt şi începu să râdă uşor.

— Tu eşti Şarapov? Bună! Jeglov mă cheamă...

Am privit mirat spre omul de la masă, iar Jeglov îi strigă:

— Hai, părinte Grigori, marş de pe scaun!

— Am lucrat ceva aici, a zis Grigori, gânditor, plin de importanţă şi, dezdoindu-şi încetişor nenumăratele lui articulaţii, s-a îndreptat ca o lumânare.

— Probabil că v-aţi şi cunoscut? a întrebat Jeglov.

— Ei, mai mult sau mai puţin, am bolborosit eu, iar Grigori a dat energic din cap.

— Până una alta, i-am vorbit tovarăşului despre munca noastră...

Jeglov l-a privit cu coada ochiului, a început să râdă, apoi a spus:

— Şarapov, ţine minte, ăsta-i om mare, Grişa Uşivin, fotograf neîntrecut, fiul cel mare al baronului Münchhausen. Ar putea să câştige bani cu ghiotura făcând ilustrate, dar el iubeşte în mod dezinteresat anchetele judiciare...

— Ştii ce, Jeglov, m-am săturat de afronturile tale! a strigat Grişa. Obrajii i s-au acoperit de pete roşii, iar lentilele ochelarilor i s-au aburit. Dacă vrei să te cerţi cu mine...

— Ferească Dumnezeu, Grişa, a zis Jeglov râzând în hohote. Şarapov e militar, el o să te înţeleagă mai bine decât toţi. Doar nu-i vina ta că nu te admite Comisia medicală la atestare. Dar oare totul e să ai epoleţi? Ce zici, Grişa? Nu, ci o inimă vitează şi o minte ageră! Aşa că tot o să ne mai comanzi pe toţi cei de aici!

Grişa a vrut să-i răspundă lui Jeglov cum se cuvenea, dar în birou au mai intrat doi oameni: unul masiv, cu o figură cenuşie, ştearsă, şi un flăcăiandru foarte tânăr. Am aflat că-i cheamă Pasiuk şi Vekşin, iar după o clipă şi-a făcut apariţia Kolea Taraskin, care, gâfâind, ne comunică în şoaptă că Senka Asul telefonase şi bandiţii au fixat întâlnirea...

Aşa am intrat în grupa lui Jeglov acum douăzeci de ore, şi-n ziua aceea se întâmplaseră atâtea, încât acum n-o să mai am timp să mă aclimatizez, să învăţ, să capăt mai întâi experienţă: trebuie să-l înlocuiesc din mers pe tovarăşul nostru care murise...

În bucătăria acelui imens apartament cu dependinţe comune se afla un singur om: Mihail Mihailovici Bomze. Stătea pe un taburet şchiop la masa lui – erau nouă în bucătărie – şi mânca nişte cartofi fierţi şi ceapă. Lua în gură câte o bucată albă de cartof sfărâmicios, înmuia cu grijă în solniţă câte un sfert de ceapă, îl studia atent cu ochii săi miopi, ca şi cum ar fi vrut să se convingă că ceapa n-a păţit nimic din cauza sării şi apoi o ronţăia fără grabă şi zgomotos. Mă privi tot atât de distant şi gânditor cum privise mai înainte ceapa.

— Volodea, dacă vrei, te tratez cu ceapă. Are vitamine, fitoncide, iuţime şi, în plus, conţine sfidare socială, adică tot ce nu există în viaţa mea. Clătinând din capul lui ascuţit şi chel, începu să râdă încetişor.

— Ceapa-i amară, Mihal Mihalîci, rostii eu, aşezându-mă în faţa lui. Aşa că mai bine te servesc eu pe dumneata cu omletă din praf de ouă.

— Mulţumesc, prietene, dar tu trebuie să mănânci mult, eşti încă tânăr şi probabil că ţi-e foame întruna. Mă privea mijindu-şi ochii. Toată faţa îi era brăzdată de riduri fine, iar pielea maronie – presărată cu pete de bătrâneţe, întunecate. Şi poate din pricină că Mihal Mihalîci îşi tot trăgea în sus gâtul din trunchiul bondoc şi îndesat, cu mâini grăsuţe şi picioare mici, mi se părea că seamănă cu o broască ţestoasă bătrână şi blajină. Purta o haină maro în carouri, care şi prin culoare şi prin lărgime îmi amintea de un fagure.

Am aruncat în tigaie o bucată de untură albă, am amestecat într-o ceaşcă praful de ouă, şi terciul galben s-a răspândit pe fundul de fontă neagră sfârâind şi gâlgâind. Apoi am adus din camera mea o pâine neagră şi cele şase bucăţi de zahăr care-mi mai rămăseseră. Bomze avea nişte ceai la fiert, astfel că micul dejun a fost minunat.

Bătrânul mânca puţin şi fără grabă, vedeam că mâncarea nu-i face nicio plăcere. Mănânci, fiindcă dacă nu mănânci mori curând! El mânca fără să simtă vreun gust, indiferent, ca şi cum ar fi îndeplinit o muncă plictisitoare. Apoi puse la o parte furculiţa şi zise:

— De altfel, nu mai eşti un băieţandru. De acum eşti bărbat. Câţi ani ai împlinit?

— Douăzeci şi doi.

— Douăzeci şi doi, douăzeci şi doi... Bătrânul îşi scoase din carapace căpşorul ascuţit, apoi îl piti iarăşi. Ce fericit eram eu la douăzeci şi doi de ani!

Sub povara amintirilor, îşi coborî pleoapele subţiri albăstrui. Dacă-l priveai dintr-o parte, ai fi crezut că

aţipise. Dar nu dormea, fiindcă îşi mişcă lăbuţele pe masă şi mă întrebă:

— Dar tu, Volodea, eşti fericit la douăzeci şi doi de ani ai tăi?

Am dat din umeri.

— Nu ştiu, dar totul pare să fie în regulă.

— Eu ştiam precis că sunt fericit. Dar fericirea, cândva uriaşă, a scăzut treptat, până când a rămas mică de tot, ca o piatră la rinichi.

Îl privii cu coada ochiului: în colţul ochilor negri, tulburi, i se cuibărise tristeţea, ca o lacrimă care nu mai picură. Mi-era milă de bătrân, prea era deprimat.

— Mihal Mihalîci, de ce te perpeleşti singur aici? Ai doar nişte rude sau prieteni la Kiev, du-te la ei, ar fi mai vesel împreună...

Bomze clătină din căpşorul lui scofâlcit şi ridat, apoi zâmbi trist cu gura-i lată, de broască ţestoasă.

— Melcul, orice-ar face, nu-şi mai poate părăsi căsuţa. Şi-n afară de asta, spuse el după ce se gândi o clipă, sunt toţi bătrâni, şi bătrânii nu trebuie să stea împreună. Bătrânii trebuie să se aciuiască pe lângă tineri. Asta face ca viaţa pe care au trăit-o să capete mai mult sens.

Băiatul lui Bomze – student în anul IV la Conservator – fusese ucis lângă Moscova, în octombrie 1941. Cânta la violoncel, era foarte miop, şi când primea bursa îi aducea mamei sale flori. În apartamentul nostru nimeni nu aducea vreodată flori cuiva, iar acele bucheţele stârneau un sentiment de milă şi totodată de respect faţă de băiat, pentru că, deşi era absurd să cheltuieşti banii pe flori, devreme ce puteai culege câte voiai la marginea oraşului, vecinii recunoşteau în ele ceva sublim şi mişcător.

Florile au căpătat un sens concret atunci când

bătrânii Bomze au primit vestea morţii fiului lor. Mama, care până atunci nu fusese niciodată bolnavă, a mai trăit după asta trei zile şi a murit noaptea în somn. Vecinii care au îmbrăcat-o şi au înmormântat-o la cimitirul german îşi aminteau cel mai mult de aceste flori, ca şi cum ar fi fost lucrul cel mai important pe care-l ţineau minte din scurta viaţă a băiatului aceluia vioi, miop şi care scotea din violoncelul lui melodii prelungi tremurătoare, dar nu prea lesne de înţeles.

— Eşti mulţumit de noua ta muncă, Volodea? întrebă Mihal Mihalîci.

— Cum să vă spun... încă nu-mi dau seama, răspunsei eu evaziv, amintindu-mi de Vasea Vekşin şi gândindu-mă că poate era ceva mai mare decât fiul lui. Mihal Mihalîci. Şi n-am mai adăugat nimic, pentru că bătrânul nu trebuia să ştie cum îmi petrecusem prima zi la DMJ. M-am uitat la ceas şi am început să mă pregătesc în grabă de plecare.

— Lasă, Volodea, spăl eu vasele mai târziu, că doar eu nu întârzii la lucru, fiindcă nu-i niciodată prea târziu să faci glume bune, spuse bătrânul.

Munca lui Bomze era neobişnuită. În general, înainte de război nu înţelegeam cum poate fi considerată muncă o astfel de prostie: Mihal Mihalîci era umorist profesionist. Născocea glume pentru ziare şi reviste, era foarte prost plătit şi niciodată la timp, dar el nu se necăjea, le ducea altele şi dacă nu erau acceptate le lua înapoi sau le modifica. Îi plăcea să repete că, din fericire, pentru cele mai reuşite glume şi anecdote nu i se fixa onorariu. Profesia lui era de „realizator de pilule umoristice” şi întotdeauna m-am mirat cum poate născoci glume şi istorioare într-adevăr nostime un om atât de trist şi liniştit.

Aveam impresia că Mihal Mihalîci vrea să spună ceva important, dar în bucătărie dădu buzna Şurka Baranova cu toate cele cinci odrasle ale ei şi deodată se stârni o zarvă nemaipomenită, cu îmbulzeală, alergătură, tropăituri şi strigăte, râsete şi plânsete, toate deodată. Copiii înşfăcară cartoful lui Bomze din farfurie, unul mă trase de centură, altul mi se strecură sub poalele mantalei ca să pipăie tocul revolverului, altul se căţără pe genunchii bătrânului. Toţi voiau să trăiască. Atunci am înţeles de ce nu vrea bătrânul să plece de aici la Kiev, la prieteni sau la rude.

III

PEŞTELE TRAGE LA UNDIŢĂ

Din zi în zi creşte cantitatea de peşte prins în heleşteele din jurul Moscovei. Ştiuca trage cel mai bine în bazinul Istrinski. Aici se prind exemplare de câte 4 – 5 kg. Trage bine la undiţă şi bibanul, adeseori destul de mare, de 600 – 700 gr.

„Vecerniaia Moskva”

În secţie era zarvă mare: lucrătorul operativ de gardă Soloviov câştigase cu o obligaţie dinainte de război cincizeci de mii de ruble. Foarte mulţumit şi mândru, fericitul câştigător, puţin stingherit, mulţumea pentru felicitările pe care i le adresau chiar şi oameni mai puţin cunoscuţi. Triumful culmină cu apariţia redactorului ziarului de mare tiraj al Departamentului, venit împreună cu fotograful. E adevărat că, în acel moment Soloviov se arătă stingherit şi începu să refuze, bălmăjind că n-a făcut nimic deosebit, dar redactorul îl convinse repede să accepte, şoptindu-i că o să-i publice fotografia nu pentru ochii lui frumoşi, ci pentru că asta-i o problemă

importantă din punct de vedere politic. Apoi apăru Jeglov, căruia Soloviov îi povesti pentru a mia oară cum ieri „aşa, pur şi simplu de plictiseală, ca să-şi omoare timpul”, verificase numerele obligaţiilor la prima tragere de după război.

— Mă uit, şi ce văd? Fraţilor, seria corespunde! Şi când am văzut şi câştigul – cincizeci de mii – mi-a fost frică să mai verific numărul. Dacă nu-i ăsta, mi-am zis, mă pot aştepta la formula: „celorlalte numere le revin...” Am pus ziarul pe divan şi m-am dus să fumez o ţigară...

— Şi-ţi bătea inima de emoţie, zise compătimitor Jeglov.

— Îhî, confirmă naiv Soloviov. O chem pe Zinka. Zina, spun, tu ai mână bună, verifică numărul... Da, fraţilor, n-are parte oricine de aşa noroc...

— Sigur că n-are, îl aprobă Jeglov. Soarta, frăţioare, e vicleană, îi alege pe cei care merită. Şi cum o să-i cheltui?

— Ei, cum o să-i cheltui! râse fericit Soloviov. Bani să fie, că de cheltuit nu-i o problemă...

— Nu vorbi aşa, clătină din cap Jeglov. Cum „nu-i o problemă”? O treabă ca asta trebuie tratată cu toată seriozitatea. Eu, de pildă, cred că Fedea Melnikov din secţia a treia a procedat într-un mod demn de toată lauda...

— Dar ce-a făcut? întrebă Soloviov curios.

— Cu puţin timp înainte de război, a câştigat la loterie un ZIS-101, de douăzeci şi şapte de mii de ruble.

— Şi?

— Cum şi? Ca un adevărat patriot, Fedea a considerat că nu-i just să se plimbe în maşină personală, într-un moment în care situaţia

internaţională era atât de complicată. Şi a donat câştigul Osoaviahimului[2], ai înţeles?

Auzind cele spuse de Jeglov, Soloviov se întunecă la faţă, şovăi puţin mişcând din buze, căutând un răspuns demn, apoi spuse:

— Tovarăşe Jeglov, noi suntem oameni deştepţi şi trebuie să înţelegem că războiul s-a terminat, că statul a organizat special o tragere ca să-i ajute pe oameni, că s-au cam jerpelit în vremurile astea grele. Şi nici Osoaviahimul nu mai există...

Jeglov zâmbi şiret, îl bătu pe umăr pe Soloviov şi spuse jumătate în glumă, jumătate serios:

— Ei, Soloviov, tu eşti ăla deştept, iar eu vorbesc ca să mă aflu în treabă. În locul Osoaviahimului, ţi-aş putea da, bineînţeles altă adresă. Dar văd că ideea asta te cam pune pe gânduri. Aşa că, fie, o să ne mulţumim cu un coniac din capitalul pe care l-ai câştigat. De acord?

Soloviov se bucură în mod vădit de această soluţie.

— Nici nu încape vorbă, între prieteni! spuse el solemn. Udăm câştigul aşa cum se obişnuieşte!

— Nu ne păcăleşti? De făgăduit e uşor, dar să vedem şi faptele, clătină Jeglov neîncrezător din cap şi, neputându-se stăpâni, adăugă: Şi pe urmă, de la cine să ne mai împrumutăm şi noi până la leafă?

Soloviov dădu din cap în semn că acceptă, dar nu mi se păru prea bucuros de planurile lui Jeglov.

— O să-i cumpăr fetiţei o pianină, spuse el. Merge la şcoală cu trei tramvaie, nu mai avem linişte din cauza asta. Pentru Zinka, nevastă-mea, o bucată de catifea. Am văzut la Consignaţia de pe strada Stoleşnikov, un cupon roz extra, costa două şi

[2] Asociaţia pentru sprijinirea apărării şi dezvoltării aviaţiei şi chimiei în U.R.S.S.

jumătate...

— Dar elefănţei pe servantă ai? se interesă Jeglov.

— Ce fel de elefănţei? întrebă nedumerit ofiţerul de gardă.

— Şapte elefănţei din ce în ce mai mici, aduc noroc.

— Tu ai elefănţei dintr-ăştia? întrebă Soloviov după o clipă de gândire.

— Am, minţi Jeglov.

Soloviov începu să râdă bucuros şi strigă:

— Vezi, tu ai şi eu n-am, dar norocul tot peste mine a dat! Curată superstiţie, tovarăşe Jeglov, nu te baza prea mult pe elefănţeii ăştia...

— Măi, ce prost, spuse Jeglov şi voi să mai adauge ceva, dar zbârnâi telefonul. Gleb ridică receptorul şi pe parcursul discuţiei zâmbetul îi dispăru, faţa i se alungi, iar buzele i se strânseră într-o grimasă aspră. „Bine, răspunse el scurt în receptor. Plecăm acum". Puse jos receptorul şi dădu comanda:

— Brigadă, plecarea! Pe strada Ulansk s-a găsit un cadavru de copil!

În curte, lângă cantină, se afla un autobuz vechi, roşu-albăstrui, purtând pe flanc o inscripţie pe jumătate ştearsă: „Miliţia". Şase-pe-nouă îmi strigă:

— Priveşte, Şarapov, şi minunează-te! Autobuzul autopropulsat! Minunea secolului! Se mişcă fără ajutorul omului...

„Opel-Blitz"-ul, captură de război, văzuse, pesemne, multe în lunga lui existenţă. De bătrâneţe şi din pricina încărcăturilor prea grele pe care trebuise să le transporte timp de mulţi ani, arcurile i se turtiseră, amortizoarele îi slăbiseră, aşa că maşina părea lipită de pământ cu caroseria ei masivă,

pântecoasă, cocoţată pe cauciucurile pipernicite, peticite de nenumărate ori, iar silueta ei greoaie, botul turtit, o făceau să semene cu un uriaş buldog bolnav.

Şoferul Kopîrin umbla de jur-împrejurul autobuzului înghiontind gânditor roţile. Dădea din cap nemulţumit, fără să acorde vreo atenţie privirilor ironice ale tovarăşilor săi. Mă privi şi, poate pentru că eram singurul care nu-mi băteam joc de maşină, îmi spuse confidenţial:

— Ah, dacă aş face rost de două cauciucuri de „Dodge” să i le pun la roţile din spate, „Ferdinand” ar fi nepreţuit...

— Care „Ferdinand”? întrebai eu serios.

Kopîrin începu să râdă:

— Ei, aşa au botezat gogomanii noştri maşina, şi acum toţi îi spun aşa. Cică, seamănă mult cu tunul german autopropulsat „Ferdinand”...

Într-adevăr, maşina scundă şi boantă avea ceva din înfăţişarea obtuză, energică a tunului autopropulsat.

— Ai dat vreodată ochii cu el? mă întrebă Kopîrin.

— S-a întâmplat şi asta, răspunsei eu, şi în clipa aceea apăru în fugă Jeglov.

Kopîrin se sui în cabină. Uşa pentru pasageri o deschidea cu o pârghie lungă, care pe vremuri fusese nichelată, dar acum era cojită până la coclealã. Primul sări în autobuz Abrek, un câine ciobănesc uriaş, cu blana fumurie, apoi se urcă fără grabă stăpânul şi dresorul lui, Alimov, urmat de Kolea Taraskin, de Şase-pe-nouă care, târându-şi articulaţiile şi zdrăngănindu-şi aparatele, parcă urca într-o barcă, de medicul legist şi de mine. Jeglov urcă pe scară, privindu-ne în tăcere pe toţi, chibzuind parcă dacă e cazul să ne ia cu el, după care îi făcu semn şoferului.

Kopîrin apăsă pe pedală, iar starterul începu să se vaiete atât de puternic şi ascuţit – probabil din cauza oboselii şi a bătrâneţii acumulatorului – încât Abrek ridică alarmat capul şi răspunse cu un urlet gros. Şase-pe-nouă, care stătea pe locul taxatorului, deschise gura să aprecieze aşa cum se cuvenea situaţia, dar Jeglov îl privi pătrunzător şi-i spuse tăios:

— Ţine-ţi gura!

Motorul strănută o dată şi încă o dată, exploziile se transformară într-un şir de pocnituri dese, apoi scoţând un urlet de triumf, „Ferdinand" porni umplând curtea de un fum gros, înţepător, se târî până la Bolşoi Karetnîi şi de acolo o coti spre Sadovaia.

Lângă intrarea unui bloc de cinci etaje de pe strada Ulansk se strânsese un grup de oameni. Kopîrin frână voinicește, Abrek şi dresorul lui săriră primii, iar după ei, bocănind cu tocurile în treptele metalice ale autobuzului ieşiră şi ceilalţi. Ne veni în întâmpinare o fată în uniformă de miliţian, salutând regulamentar cu mâna la cozoroc.

— Să trăiţi! Raportează sergentul Sinicikina: chemarea s-a dovedit neîntemeiată, copilul trăieşte, e vorba pur şi simplu de un copil părăsit!

— Şi cum de nu v-aţi dat seama de la început dacă trăieşte sau nu? întrebă supărat Jeglov. De ce dracu' deranjaţi pentru prostii brigada DMJ?

Fata răspunse repede, roşind:

— Vecinii telefonaseră ofiţerului de serviciu înainte ca eu să ajung la faţa locului. Am venit de la postul meu de vreo zece minute şi am sunat imediat în Petrovka, dar plecaseră...

— Şi unde-i acum copilul? se interesă Jeglov.

— L-au dus într-un apartament de sus, arătă Sinicikina cu mâna. De ce să se chinuie în frig?

— Dar de ce au spus că-i mort? continuă Jeglov s-o descoasă, încă supărat.

— Lăcătuşul Mileaev l-a descoperit pe trepte, lângă scara podului.

În spatele ei apăru un flăcău nu prea înalt, cu un picior de lemn, îmbrăcat într-o manta de marinar neagră, ponosită şi care începu să turuie repede-repede, înghiţind sfârşitul frazelor.

— Păi ce mai tura-vura, ce să mai stau pe gânduri? Când merg în pod să repar o conductă, dau de pacheţelul ăsta, o păpuşă în scutece, care tăcea mâlc, nu tu plâns, nu tu suspin, şi m-a apucat groaza când m-am gândit că vreo nemernică, vreo criminală şi-a omorât copilul, şi fără să mai stau pe gânduri am dat fuga la apartamentul 32, acolo au telefon, şi am chemat miliţia să-l găsească ea pe diavolul ăsta cu chip de femeie...

— Totu-i limpede, spuse Jeglov. Dacă tot am venit, hai, Şarapov, să-l vedem şi noi...

— Şi ce să facem cu micuţul? întrebă Sinicikina. E un năpârstoc, nu ştiu ce-o să facă fără mamă...

— Ce nu ştii? O să crească! replică Jeglov, sărind repede din treaptă-n treaptă. O să-l crească statul, şi nu se ştie, poate că o să fie mai bun decât alţi copii răsfăţaţi.

Fata insistă:

— Pe maică-sa o s-o căutăm? Mi-e milă de copil...

— Ce nevoie are de aşa o mamă? spuse Jeglov. Totuşi va trebui să încercăm să aflăm cine e, de la o ticăloasă ca asta te poţi aştepta la orice...

Când am ajuns pe palierul etajului al patrulea ne-au întâmpinat nişte ţipete puternice, uşa

apartamentului 32 era întredeschisă şi am văzut o bătrânică legănând în braţe pruncul înfăşurat într-o pătură.

— Uite că s-a trezit şi cere de mâncare, zise întinzându-ne pacheţelul, de parcă noi puteam să-l hrănim. Am luat cu multă grijă copilul în braţe şi m-am mirat cât de uşurel era. I se înroşise faţa de atâta plâns şi deschidea într-una gura mică fără dinţi, ţipând strident şi mânios. I-am spus încurcat:

— Mai rabdă un pic, mititelule, mai rabdă un pic... încă puţin, păpuşico, găsim noi o soluţie...

Jeglov mă privi şi zâmbi ironic:

— Crezi în semne?

— Cred, am recunoscut eu.

— Ăsta-i semn bun pentru tine. Băieţelul ăsta găsit e semn bun, spuse el zâmbind şi-i ordonă Sinicikinei să desfeşe copilul.

— De ce? se miră fata, neînţelegând de ce trebuie desfăşat copilul flămând şi probabil îngheţat.

— Fă cum îţi spun...

Sinicikina desfăşă copilul pe masă, cu mişcări iuţi şi îndemânatece. Îmi făcea plăcere să-i privesc mâinile albe, delicate, slăbuţe, cu încheieturi fine care, aşa cum ieşeau din manşetele mantalei de postav grosolan păreau lipsite de apărare. Încrunta supărată din sprâncene, care se vădeau a fi în contrast cu moda, groase şi arcuite spre tâmple, nu subţiri, pensate, ca nişte dungi fine, abia vizibile.

Jeglov luă copilul în braţe şi acesta începu să urle şi mai tare. Ţinându-l cu grijă, dar strâns examină rapid ghemotocul moale care ţipa, scoase de sub el un scutec ud, apoi îi dădu puştiul înapoi Sinicikinei.

— Gata, înfaşă-l. Uite, Şarapov, are pe cap o aluniţă...

Pe căpşorul neted şi pufos, după urechea stângă se vedea o mică pată cafenie, cât un bob de fasole.

— E bine. În primul rând, pentru că o să aibă noroc în viaţă. În al doilea rând, aici în colţul scutecului se vede o ştampilă pe jumătate ştearsă, deci scutecul este sau de la o Casă a copilului, sau de la o maternitate. Împătureşte-l, o să-l dăm experţilor noştri, să stabilească ei ce scria pe ştampilă. După aluniţă o să aflăm şi cine-i stăpânul. Cam ce vârstă crezi că are?

— Cred că vreo două-trei săptămâni, mi-am dat eu cu presupusul fără convingere.

— Ei, asta-i! Cum aşa? spuse cu îndoială în glas Jeglov. Are două luni.

— Băiatul are o lună, zise Sinicikina. E atât de micuţ...

— Ei, copii, începu să râdă bătrâna, care până atunci ne observase în tăcere, se vede că nu i-aţi dădăcit pe ai voştri! Soldatul ăsta are trei luni. Vedeţi că părul de la naştere a început să-i cadă, şi-i creşte la loc păr adevărat, aşa că merge pe luna a patra...

— Foarte bine, o să crească mai repede, zâmbi Jeglov. Deci aşa facem: Şarapov, tu, şi cu Sinicikina mergeţi fără întârziere la o maternitate. Care-i cea mai apropiată? Pe Arbat, maternitatea Grauerman. Să examineze puştiul, să vadă dacă nu-i cumva bolnav, dacă n-are nevoie de vreun ajutor, şi să-l hrănească aşa cum se cuvine. Până deseară aranjăm noi să-l transfere la Casa copilului...

— Ascultă Jeglov, s-ar putea cumva să nu-l primească la maternitate? am întrebat eu.

Jeglov se strâmbă supărat:

— Ce-i cu tine, Volodea, ai înnebunit? Tu eşti reprezentantul autorităţii şi ţii în braţe un copil care-i

de acum înfiat de această autoritate. Cine o să-ndrăznească să discute cu tine pe tema asta? Dacă totuşi o să-ndrăznească cineva să sufle vreo vorbă, pune-l la punct. Gata, plecaţi!

Eu duceam copilul care, cuibărit în braţele mele, tăcuse. Jeglov mergea înaintea noastră pe scară şi-mi spunea peste umăr:

— Taică-meu a fost un ţăran voinic. După ce ne-a făcut pe noi, cinci fraţi şi surori, a plecat la oraş ca să câştige mai bine. E adevărat că nu ne uita niciodată: în fiecare lună ne trimitea o scrisoare nefrancată. Odată chiar a venit şi ne-a adus în dar bomboane şi pastă de dinţi, iar a treia zi a plecat cu vaca din bătătură, şi, ca să nu-i găsim urmele, a încălţat-o în nişte ghete rupte. Poate că de atunci mi se trage pasiunea pentru anchete? Ei, Şarapov, ce zici?

Am bălmăjit ceva confuz.

— Vezi, Şarapov, ce poveste nostimă ţi-am povestit... Dar glasul lui Jeglov nu era deloc vesel, iar faţa nu i se zărea în semi-întunericul de pe scară.

Am ieşit afară. Aici erau încă adunaţi nişte gură-cască, iar Kolea Taraskin le spunea blând:

— Circulaţi, tovarăşi, circulaţi, nu s-a întâmplat nimic, circulaţi!

Lăcătuşul Mileaev, în mantaua lui marinărească, se legăna uşor pe piciorul de lemn şi-i explica, plin de candoare, lui Kopîrin, agitând pe sub nasul acestuia un deget negru şi uscat:

— Îţi spun eu, la om principalul e să fie om de omenie...

Jeglov scutură din cap, vrând parcă să se elibereze de povara amintirilor care-l năpădiseră, şi după felul în care-mi ocolea privirea mi-am dat seama că-şi regreta sinceritatea. Apoi râse scurt şi-i spuse aspru

şi încruntat şoferului:

— Ascultă, Kopîrin, dat fiind că tu eşti omul cel mai de omenie de la noi, du-i repede pe Şarapov şi pe sergentul Sinicikina pe Arbat, la maternitate, şi vino degrabă îndărăt, la secţia 61 de miliţie, asta-i aici aproape, noi ne ducem pe jos până acolo. O să telefonez în Petrovka şi o să vă aşteptăm acolo.

Sinicikina urcă în autobuz, iar eu îi dădui copilul. Jeglov mă apucă de umăr şoptindu-mi la ureche.

— Uită-te cu atenţie la sergent. Pare să fie fata bună. Şi ţine minte adresa maternităţii, poate că o să ai şi tu nevoie de ea...

Nu ştiu de ce mă simţii tulburat. Doar n-o priveam ca pe o femeie, ci ca pe un miliţian ca toţi miliţienii. În Direcţie mai mult de jumătate din personal este format din miliţience. Toate posturile la circulaţie fuseseră completate cu fete.

„Ferdinand”-ul porni. Jeglov ne făcu semn cu mâna. Sinicikina, strângând copilul în braţe, privea prin geamul aburit de ploaie. Faţa ei rotundă şi delicată, aproape copilărească, era înceţoşată de o umbră de tristeţe, diafană ca un abur. Şi deodată îmi trecu prin minte că nu se cade s-o privesc atât de stăruitor, asta fiindcă spusele lui Jeglov îmi alungaseră plăcerea simplă şi firească cu care o priveam adineauri, când înfăşase copilul cu mâinile ei iuţi şi îndemânatice. Şi totuşi o priveam cu lăcomie şi interes. Ar fi fost bine să pot discuta ceva cu ea dar, nu ştiam de ce, nu găseam subiectul potrivit.

Iar ea tăcea.

— De ce v-aţi întristat aşa? o întrebai în cele din urmă.

Mă privi şi zâmbi:

— Mă gândeam ce-o să ajungă omuleţul ăsta când

o să crească mare...

— General, am spus eu.

— Ei, nu-i obligatoriu. Poate că o să ajungă medic, un medic minunat, care să lecuiască oamenii de boli. Vă daţi seama ce bine ar fi?

— Da, ar fi minunat, mă învoii eu. Dar poate că o să ajungă miliţian sau detectiv?

Sinicikina începu să râdă:

— Când o fi el mare, n-o să mai existe pungaşi. Câţi ani aveţi?

— Douăzeci şi doi.

— Iar el o să aibă douăzeci şi doi în 1967. Vă daţi seama ce viaţă minunată o să fie atunci?

— Probabil că da...

— Lucraţi de mult la miliţia judiciară?

Nu-mi convenea să spun că azi e de fapt a doua zi, aşa că răspunsei pe ocolite:

— Nu, nu de mult. Am venit de pe front.

— Eu m-am rugat să mă trimită pe front şi nu m-au lăsat. N-aţi auzit cumva când o să fie demobilizate femeile din miliţie?

— N-am auzit, dar cred că în curând. Când am fost la cadre să-mi fac formele de angajare, am auzit că în curând o să se facă o completare masivă cu cei veniţi de pe front.

— Vai, de s-ar face mai repede...

— Ce-o să faceţi când o să renunţaţi la uniformă?

— Cum ce-o să fac? Mă întorc la institut. Am plecat din anul II.

— La ce institut, la Medicină?

— Nu, oftă Sinicikina. Am dat, dar n-am reuşit, am intrat la Institutul pedagogic. Dar mi se pare că şi asta-i o profesie frumoasă – să-i înveţi carte pe copii. Nu-i aşa că-i frumoasă?

— Aşa-i, zâmbii eu.

Autobuzul traversă Piaţa Sobacia şi frână lângă maternitate. Sinicikina spuse:

— Nu vă pierdeţi timpul cu mine, întoarceţi-vă şi nu vă faceţi griji pentru flăcău, o scot eu la capăt...

Tare aş fi vrut s-o întreb cum aş putea s-o mai văd, sau măcar să-mi notez telefonul, dar Kopîrin deschisese uşa cu pârghia lui nichelată şi, rezemat de spătarul scaunului, ne privea zâmbind ironic, aşa că mi-am închipuit că la întoarcere o să le povestească tuturor că noul ofiţer operativ, în loc să-şi vadă de treabă, s-a apucat să facă ochi dulci simpaticului sergent şi că toţi o să înceapă să se amuze şi să se distreze pe seama mea, aşa că am spus neaşteptat de rece:

— Bine. Îndeplineşte toate formalităţile cum se cuvine şi trimite-ne raportul. Noi plecăm.

Fata mă privi mirată şi genele îi tresăriră:

— Am înţeles. La revedere.

Silueta ei înaltă, subţirică a dispărut după uşa maternităţii, iar eu am rămas privind după ea, până când l-am auzit pe Kopîrin spunând în spatele meu:

— Prost mai eşti, Şarapov. Mândreţe de fată, şi tu îi spui „trimite-ne raportul”. În locul tău, eu i-aş da raportul în fiecare zi...

IV

La uzină, unde tov. Golubin e şeful secţiei produse de larg consum, s-a început fabricarea lămpilor de gătit cu petrol, denumite „Kerogaz”. Acestea se deosebesc de lămpile cu petrol obişnuite nu numai prin forma exterioară şi finisarea îngrijită, ci şi prin construcţia de tip nou, economicitate şi silenţiozitate.

„Vecerniaia Moskva”

Pe la ora două, Jeglov aruncă o privire prin cameră şi zise:

— Plecarea! A fost împuşcat un ţăran... Haideţi repede! Şi închise uşa.

Mi-am pus grăbit mantaua şi, împreună cu ceilalţi, am alergat la autobuz. Înăuntrul autobuzului era umed, frig, şi mirosea tare a mahorcă. M-am uitat compătimitor la dulău, care deschisese convulsiv botul uriaş şi dădea din cap, şi mi-am zis că, dacă dulăii ar putea să leşine, Abrek, cu mirosul lui fin, ar trebui să cadă pur şi simplu în nesimţire. Dar Abrek căscă, se suci un pic şi, aşezându-se comod cu capul lui uriaş pe genunchii stăpânului, aţipi, deschizând din

când în când ochii, atunci când şoferul dădea drumul sirenei, care urla strident.

Autobuzul mergea cu mare viteză – cincizeci pe oră cel puţin – şi vedeam cu satisfacţie cum, la sunetul sirenei, celelalte maşini încetineau şi se dădeau la o parte, lăsându-l pe „Ferdinand” să treacă. Pe parbriz se scurgeau picături de ploaie murdare, geamul era opac. Dar am observat că, de fiecare dată când vreun pasager din maşinile depăşite se uita spre noi, Şase-pe-nouă îşi lua o înfăţişare de om serios, copleşit de griji şi probleme de stat extrem de importante, deşi nimeni nu-l putea vedea, pentru că pe străzi era întuneric, iar autobuzul era luminat de un singur beculeţ anemic de cincisprezece waţi.

Profitând de ocazie, Jeglov dormea, iar medicul legist, întors spre Taraskin, discuta în şoaptă cu acesta. Chiar şi Şase-pe-nouă se astâmpărase, îşi ridicase gulerul de catifea al vestonului şi căzuse pe gânduri, trăgându-şi pe ochi şapca în carouri.

Undeva, în raionul Nijnie Kotlî, autobuzul începu să scrâşnească, se poticni de vreo două ori şi se opri. Kopîrin deschise cu pârghia uşa din faţă. Sării afară primul şi după mine ceilalţi. Mă întâmpină sectoristul, un locotenent foarte înalt şi slăbănog, îmbrăcat într-o manta veche, ponosită. Încerca să-l descopere printre cei sosiţi pe şef, iar figura lui prelungă şi melancolică exprima dezorientarea şi nemulţumirea. Hotărând, pesemne, că eu sunt cel mai mare în grad ridică mâna la cozoroc:

— Tentativă de asasinat, tovarăşe şef. Cu armă de foc – o puşcă de vânătoare. Apoi se prezentă: Sunt sectoristul, locotenent de miliţie Vorobiihin.

Jeglov schiţă un zâmbet şi ordonă:

— Raportează concret: unde, când, cine, pe cine!

Haide! S-a asigurat paza locului?

Vorobiihin, fâstâcit că nu-l recunoscuse pe şef de la bun început, pocni stângaci din călcâie şi începu să explice încurcat, arătând cu mâna în direcţia unei căsuţe cu un singur cat, în dreptul căreia se îngrămădiseră trecătorii:

— Păi, aici, în casa asta, s-a întâmplat... Aici locuieşte Firsov Elizar Ivanîci, un om de treabă. Astăzi a avut ca musafir un prieten. Au stat la masă, apoi Elizar Ivanîci a început să joace, iar prietenul lui să cânte la armonică. Şi nici una, nici alta, o împuşcătură prin geam, geamul s-a spart, bineînţeles...

— Pe cine a nimerit împuşcătura? întrebă Jeglov.

— Pe Elizar Ivanîci, în cap şi-n umăr... cu alice de vânătoare.

— Şi?

— L-a luat „Salvarea”. Mai trăia, dar îşi pierduse cunoştinţa.

— Să mergem! dădu din mână Jeglov şi porni spre casă, continuând să pună întrebări din mers. L-a văzut cineva pe criminal?

— Nu l-a văzut, oftă amărât Vorobiihin. Prietenul s-a repezit imediat spre Elizar Ivanîci şi îndată ce soţia acestuia a dat buzna în cameră, el fuga în stradă... Dar nici urmă de cel care trăsese...

— Bănuieşti pe cineva? întrebă Jeglov, intrând pe portiţa grădinii din faţa casei şi îndreptându-se nu spre uşa casei, aşa cum mă aşteptam, ci spre fereastră. Una dintre ele era spartă. Jeglov se opri lângă ea.

— E greu de spus, rosti Vorobiihin. Avem şi noi, fireşte, mulţi golani, dar n-am zărit pe nimeni. Cum să-i tragi la răspundere?

— Cu asta o să mai aşteptăm, se învoi Jeglov. Mai

întâi, trebuie să găsim o urmă corespunzătoare... Aşa, deci... Taraskin, Grişa, ia luminaţi cu lanternele în faţa ferestrei!

Pământul ud şi moale din faţa ferestrei fusese călcat în picioare. Surprinzând privirea nemulţumită a lui Jeglov, Vorobiihin spuse descumpănit:

— Asta s-a întâmplat înainte de a ajunge eu aici, tovarăşe căpitan. S-au perindat o mulţime de oameni pe sub fereastră.

Jeglov fornăi uşurel şi privi întrebător către Alimov. La rândul lui, acesta se uită la Abrek şi dădu din umeri.

— O să-i dau drumul în grădiniţă, tovarăşe căpitan. Acolo pământul a fost călcat mai puţin. Şi, înfăşurând zgarda în jurul mâinii, porni în fugă cu câinele dincolo de portiţă.

Jeglov examina cu atenţie rama ferestrei sparte, se întoarse şi văzându-mă, mă chemă la el:

— Vino încoace. Vezi că gaura din geamul exterior nu-i prea mare, în timp ce geamul interior e spart mai mult. În rama de lemn sunt puţine urme de alice. Ce înseamnă asta?

— Că încărcătura nu s-a împrăştiat mult, am spus eu.

— Adică?

— Adică au tras de aproape, din grădiniţă.

— Aşa-i, aprobă Jeglov. Şi acum, cercetează, împreună cu Taraskin, toată grădiniţa, porţiunea din faţa ferestrelor, mai ales tufa aia de agrişe. Să-mi găsiţi urmele criminalului. Dacă-mi găsiţi vreun nasture sau o batistă, vă răsplătesc în mod special.

Taraskin dădu din cap grav, ca şi cum ar fi spus „e clar, se face”, dar mie nu mi se părea chiar atât de clar ca criminalul să fi pregătit special pentru noi

probe împotriva sa însuşi, aşa că întrebai:

— Şi dacă nu găsim nimic acolo?

— Atunci găsim neapărat un „pont”. Ştii ce-i asta? îşi miji ochii Jeglov. Cine caută găseşte. Daţi-i drumul! Eu mă duc în casă, e timpul să arunc o privire şi pe acolo...

Spre marea mea uimire, după câteva minute, în adâncul tufei de agrişe găsirăm, într-adevăr, urme intacte de încălţăminte; era foarte clară urma cizmei drepte, întipărită adânc în solul moale, argilos.

— Chiar de-aici a tras, ticălosul, spuse Taraskin. Vezi? Linia dreaptă duce la geam şi tot ce-i în cameră se vede ca-n palmă. Iar din stradă nu putea fi văzut, din cauza tufişului. A tras şi s-a dus.

Luminând terenul cu o lanternă, ne-am aşezat pe vine şi am cercetat cu grijă toată porţiunea din faţa ferestrelor, dar n-am mai găsit nimic interesant. Eram pe punctul de a termina, când am descoperit un ghemotoc de hârtie îndesat în pământ de tocul cuiva. L-am scos cu grijă cu un cuţit, l-am luminat cu lanterna, l-am netezit atent cu palma şi am văzut că-i vorba de o bucăţică de hârtie ruptă dintr-un ziar, care mirosea puternic a praf de puşcă. Ăsta era „pontul”.

Alimov se întoarse din stradă cu câinele: Abrek nu mirosise nicio urmă, iar stăpânul lui bombănea că oamenii nu-s conştienţi, nu-ţi creează niciun fel de condiţii de lucru. Jeglov ieşi din casă. Fără să stau pe gânduri, uşor emoţionat, îmi începui raportul, savurând cu anticipaţie laudele pentru primul succes pe care-l repurtasem. Dar Jeglov reacţionă ca şi cum era de datoria mea să fac această descoperire.

— Aha, bine, zise el, întorcându-se spre Grişa: Acum Kopîrin se duce la spital. Mergi şi tu cu el şi treci pe la redacţia ziarului nostru, avem acolo

colecţiile ziarelor. Trebuie să cauţi, mai întâi, în „Pravda”, „Izvestia” şi „Vecerniaia Moskva”. Ia cu tine bucata găsită, încearcă să afli din ce ziar a fost ruptă şi vino repede cu ea înapoi. Ai înţeles?

— Am înţeles, dădu din cap Şase-pe-nouă. Odată, cu ajutorul unei pagini rupte dintr-o carte, l-am descoperit pe proprietarul cărţii.

— Bine, bine, îl întrerupse Jeglov. Gata, dă-i drumul. Ai plecat?

Grişa se îndreptă spre autobuz, iar Jeglov îl întrebă pe sectorist:

— Vorobiihin, cine are arme de vânătoare pe teritoriul sectorului tău?

— Nu-mi amintesc să aibă cineva, spuse gânditor Vorobiihin. Nu prea sunt vânători pe la noi, lumea se ocupă mai mult de pescuit...

— Pronin Senka se fudulea cu o puşcă, spuse pe neaşteptate un bărbat uscăţiv, îmbrăcat într-o pufoaică cenuşie şi care până atunci tăcuse. Era vecinul lui Firsov, luat ca martor de Jeglov.

— Pro-onin? întrebă sectoristul. Nu, el a schimbat demult puşca pe o bicicletă.

— Trebuie totuşi să-l vedem şi pe el. În ce relaţii este cu Firsov? întrebai eu.

— Normale, n-a fost nimic între ei, răspunse Vorobiihin.

— Chiar dacă n-a fost, poate că ştie mai multe despre vânători decât tine, spuse Jeglov. Cine se aseamănă se adună. Şi cu vânătorii se-ntâmplă la fel.

Pronin confirmă spusele sectoristului, arătându-ne şi bicicleta, o bicicletă veche, rablagită, cu cauciucuri de culori diferite – unul negru, iar celălalt verde. În legătură cu vânătorii, spuse convins:

— Nu-i niciunul în toată regiunea şi cred că tocmai

din cauza asta am vândut puşca: n-aveam cu cine să merg la vânătoare.

Pe stradă, pe când ne întorceam acasă la Firsov, ne ajunse din urmă Pronin care ne spuse gâfâind:

— Am uitat cu totul că acum vreo două săptămâni, Tolik Şkandîbin a împrumutat de la mine praf de puşcă şi alice pentru vreo cinci cartuşe. L-am întrebat: „Ce faci, te-ai gândit să mergi la vânătoare?" Iar el mi-a răspuns: „Mă duc la ţară, şi poate dau o raită cu puşca prin pădure. Altădată, zice, era mult vânat pe-acolo".

— Vasăzică are puşcă? întrebă Jeglov, privindu-l ironic pe Vorobiihin.

— Nu, n-are, răspunse grăbit Pronin. De aia am şi uitat de el. Zicea că bunicu-său are una cu două ţevi şi păzeşte grajdul colhozului.

Jeglov îl bătu aprobator pe umăr şi-l lăsă să plece. Vorobiihin spuse gânditor, cu jumătate de voce, de parcă s-ar fi sfătuit cu sine însuşi:

— Şkandîbin ăsta e un răufăcător înrăit. A fost închis de mai multe ori, dar tot bandit a rămas. Şi-i vecin cu Firsov.

— S-au certat vreodată? întrebă Jeglov cu un aer preocupat.

— Nu ştiu, n-am auzit nimic şi nici n-am primit sesizări de la cetăţeni.

Se părea că Jeglov se săturase de nepriceperea sectoristului, fiindcă îl apostrofă maliţios:

— Ascultă, Vorobiihin, pe ce primeşti tu leafă aici, hai? De cutare lucru n-ai auzit, pe cutare nu l-ai văzut, de altul nu ştii nimic şi de restul n-ai habar!

Vorobiihin se strâmbă jignit, bălmăji ceva dezvinovăţindu-se, dar Jeglov nu-l mai asculta. Pornise pe stradă cu pasul lui mare, uşor săltăreţ, iar

sectoristul încerca disperat să-l ajungă, în timp ce el, ignorându-l cu totul, se depărta de parcă n-ar fi existat, n-ar fi vorbit şi nu l-ar fi întâlnit vreodată.

În seara aceea m-am gândit pentru prima oară că Jeglov nu cunoaşte jumătăţile de măsură şi că cel care l-a dezamăgit sau l-a supărat ar face mai bine să nu-i stea în cale. Atunci, în seara aceea de demult, nu-mi dădeam seama dacă asta îmi place sau mă enervează, pentru că eram încântat de experienţa lui Jeglov, de iscusinţa lui de a-i face pe toţi să lucreze repede şi cu randament deplin. Totodată, mă speria capacitatea lui de a şterge pe cineva din minte, într-o clipă, definitiv, ca şi cum ar fi şters cu buretele un cuvânt scris pe tablă.

Intrând în casă, Jeglov întrebă pe soţia şi pe vecinii victimei:

— Vă rog, prieteni, amintiţi-vă, gândiţi-vă şi spuneţi-mi, nu cumva Tolik Şkandîbin avea vreun dinte contra lui Elizar Ivanîci din vreun motiv sau altul?

Soţia nu putu spune nimic concret, dar omniprezentul vecin zise:

— Cum să nu! A fost scandal mare între ei. Tolik Şkandîbin ăsta, după ce a ieşit ultima dată din închisoare, a început să se plictisească. Pe toţi prietenii lui i-au prins ai voştri, adică tovarăşii de la miliţie. Nu-i mai rămăsese altceva decât să proptească pereţii. Atunci şi-a găsit altă ocupaţie: îi aduna pe puştii din cartier şi începea să le povestească despre viaţa uşoară a hoţilor. Ei, fireşte, îl ascultau cu gura căscată, şi banditul le sucea minţile. Elizar Ivanîci şi-a dat seama de ce-i adună pe băieţi şi-i tratează cu ţigări şi vin. Acum o săptămână trece Elizar Ivanîci pe lângă o adunare dintr-astea, şi-l

aude pe unul din băieţi înjurând urât. N-a mai putut răbda, pesemne, s-a dus la ei şi i-a spus lui Tolik: „Uite ce, termină cu chestiile astea, tu n-ai decât să trăieşti cum vrei, nu mai eşti mic, dar pe băieţii ăştia lasă-i în pace”. Dar Tolik a râs: „Eu, zice el, nu-i chem, să ţin scai de mine, ce să fac, să-i gonesc?” Ei, şi Elizar Ivanîci n-a mai stat să pălăvrăgească, el e om simplu, i-a vârât sub nas lui Tolik un pumn cât un baros şi i-a explicat: „Ţi-am spus ce-am avut de spus. Dacă nu mă asculţi, n-o să chem miliţia, dar te aranjez eu însumi în aşa fel că n-o să te mai recunoască nici maică-ta care te-a făcut”. Şkandîbin a sărit în sus, parcă-şi ieşise din minţi, făcea spume la gură şi temându-se probabil să nu-şi piardă autoritatea i-a strigat lui Firsov: „Ia vezi, aşa şi pe dincolo, că-ţi vărs maţele!” Elizar Ivanîci nu s-a enervat, dar l-a croit pe Tolik uşurel peste bot, de l-a podidit sângele şi nu s-a mai putut ţine pe picioare. Apoi i-a gonit pe copii acasă şi cu asta s-a terminat povestea.

— După cum se vede, nu s-a terminat, spuse gânditor Jeglov şi se ridică. Hai să-l gâdilăm un pic pe Tolik ăsta...

În uşă apăru Kopîrin, care ne informă că din fericire rana lui Firsov nu-i periculoasă şi că doctorii promiseseră să-i dea drumul peste o săptămână-două.

— Mici reparaţii curente, ne asigură el. Schimbare de ulei, şpriţuire, grunduire, cârpeli de culoare şi dă-i drumul...

— Ce schimbări de ulei? se sperie nevasta lui Firsov.

Jeglov începu să râdă.

— Nu-i daţi atenţie, Kopîrin al nostru e convins că

bunul Dumnezeu l-a creat pe om după chipul şi asemănarea automobilului...

Îl trăsei nerăbdător de mână pe Jeglov:

— Să n-o şteargă cumva Şkandîbin ăsta, în timp ce noi stăm de palavre.

— Mergem, mergem, se învoi el şi-i spuse vecinului lui Firsov: Pe tine, prietene, te rog să ne conduci la „activistul” ăsta...

În apropierea casei lui Şkandîbin, Jeglov se opri.

— Ia-o înainte cu Abrek, îi spuse el lui Alimov, şi lasă câinele să-l latre bine.

— Gheb Gheorghievici, glumeşti? întrebă cu reproş Alimov. Abrek nu latră pe oricine. Dacă i-ar fi luat urma...

— Dacă Abrek i-ar fi luat urma, îl întrerupse nerăbdător Jeglov, l-aş lătra eu însumi pe Şkandîbin ăsta, mai bine decât câinele tău. Fă ce-ţi spun!

— Am înţeles, spuse Alimov, strângând din buzele-i subţiri şi uscate. O luăm înainte, dar după expresia feţei mi-am dat seama că o să facă tot ce vrea el.

Intrând în cameră, Abrek mârâi, apoi latră o dată, dar, după părerea mea, o făcu strict formal, doar ca să execute ordinul stăpânului lui. Dar flăcăul negricios, tolănit pe pat şi acoperit cu o pătură peticită, reacţionă la apariţia câinelui uriaş. Se ridică în capul oaselor şi uitându-se cu teamă la dulău, întrebă pe un ton impertinent şi, totodată, intimidat:

— Ce vreţi? Cine sunteţi?

Întrucât împreună cu oamenii noştri intrase în cameră şi Vorobiihin, întrebarea sună fals. Pesemne că flăcăul îşi dădu seama, că se strâmbă de parcă i s-ar fi strepezit dinţii şi spuse cu glas tărăgănat:

— De ce vă legaţi de mine? N-am nimic pe suflet,

lucrez la artel.

— Îmbracă-te, Şkandîbin, rosti Jeglov calm, dar cu răutate în glas. Suntem de la DMJ...

— Văd şi eu că nu sunteţi de la biserică. Dar de ce vă legaţi de mine?

— Îmbracă-te, îţi spun, rosti cu voce şi mai calmă Jeglov.

Îmi dădui seama că şi eu mă speriasem de vocea şefului meu. Probabil că şi Şkandîbin se temu să mai stea la discuţii, pentru că îşi puse în tăcere pantalonii, încălţă nişte cizme elegante, apoi îşi luă haina de pe scaun.

— Şi acum, spune-ne, dragă prietene, unde-i puşca? întrebă liniştit Jeglov.

— N-am nicio puşcă, răspunse repede Şkandîbin. Puteţi percheziţiona toată casa!

— O percheziţionăm noi, promise Jeglov. Dar e mai bine să nu ne faci să pierdem timpul, că tot ţie ţi-l trecem la socoteală. Ajută, cum se zice, ancheta...

— V-am spus că n-am. Nu ţin nimic de genul ăsta în casă.

— Taraskin, fii cu ochii pe el, ordonă Jeglov. Noi o să căutăm...

Percheziţia nu se terminase când în cameră intră Şase-pe-nouă, care, fără o vorbă, îi puse lui Jeglov un ziar în faţă. Gleb ordonă să se elibereze masa, apoi întinse ziarul pe ea. Era un număr din „Vecerniaia Moskva”, de pe 2 septembrie, perforat pe margini. Netezi apoi ziarul şi-l întrebă cu indiferenţă pe Şkandîbin:

— Citeşti „Vecerniaia Moskva”?

— La ce bun? negă acesta. Fumez ţigări de fabrică...

— Înţeleg, spuse Jeglov şi, apropiindu-se de

şifonierul pe care eu îl percheziţionasem, scoase afară sertarul cu lenjerie. În sertar erau cămăşi, şosete, maiouri. Jeglov le trase în silă cu degetul mic, iar de pe fundul de placaj al acestuia, desprinse un ziar jerpelit. Ai pus singur ziarul aici sau ai rugat pe cineva?

— Singur, spuse uimit Şkandîbin.

— Ciudat, dădu din cap Jeglov, apoi privi atent ziarul şi-l puse pe masă deasupra celui adus de Şase-pe-nouă.

Am lăsat etajera pe care tocmai o cercetam şi m-am apropiat de masă. Ziarul din sertar era tot Vecerniaia Moskva şi am descoperit cu uimire că era tot din 2 septembrie.

— Vino-ncoace, Şkandîbin, uită-te aici şi ascultă-mă cu atenţie, spuse Jeglov. Vezi ziarul ăsta? Am dat ordin să-mi fie adus de la redacţie, încă înainte de percheziţie. Este din 2 septembrie. Din sertarul tău am scos un ziar la fel, ia uită-te, aşa-i?

— Aşa-i, dădu încruntat din cap Şkandîbin.

— Se pune întrebarea, cum naiba am putut ghici chiar aşa, la fix!

— Nu ştiu, ridică din umeri Şkandîbin.

— Uite ce, amice, să nu dai din umeri când te întreabă Jeglov. Gândeşte-te şi răspunde la obiect!

— Zău că habar n-am, spuse implorator Şkandîbin şi era vădit că nu pricepe cum se putuse întâmpla una ca asta. Nu înţelegeam nici eu unde vrea să ajungă Jeglov.

— Ei, dacă nu ştii, o să afli acum, îi promise acesta şi-i făcu semn lui Grişa. Dă plicul încoace!

Şase-pe-nouă îi întinse plicul şi Jeglov scoase din el peticul de ziar rupt.

— Vezi, hârtiuţa asta a fost tare mototolită, iar

apoi, netezită, spuse Gleb. Noi am netezit-o. Iar înainte ca noi s-o netezim, tovarăşul ăsta – Jeglov arătă spre mine – a găsit-o boţită şi uşor arsă sub fereastra tovarăşului Firsov în care ai tras cu puşca...

În timp ce vorbea, Jeglov potrivea peticul la ziarul de deasupra, pe marginea ruptă. Şi când în sfârşit, fragmentul se potrivi, exact, râse satisfăcut:

— Hârtiuţa asta mototolită, dragă cetăţene Şkandîbin, e un corp delict de la puşca ta pe care acum o s-o găsim neapărat. Priveşte şi minunează-te cum se potriveşte la ziarul tău, chiar în locşorul ăsta din care ai rupt-o când îţi meştereai blestematul tău de cartuş. Dar nu ţi-a mers, cu noi, frăţioare, nu-i bine să glumeşti!

— Cu cât mi se reduce pedeapsa, dacă predau singur puşca? întrebă Şkandîbin cu voce surdă.

— Ei, asta zic şi eu discuţie bărbătească. Doar ţi-am propus de la bun început să nu ne faci să pierdem timpul, râse scurt Jeglov. Cu o treime, cred, o să am eu grijă de asta.

Se înnoptase. Afară continua să cearnă o ploaie măruntă şi murdară. În birou era frig, îmi îngheţaseră picioarele, dar când mă văitai, Jeglov începu să râdă:

— În schimb la vară n-o să-ţi fie cald. Din cuptorul de afară o să ţi se pară că intri în rai...

Asta nu mă consola prea mult, dar n-aveam timp de discuţii căci telefonul suna fără încetare.

— O să lipsesc puţin, zise Jeglov. Îşi aranjă uniforma, se pieptănă în faţa oglinzii, montată, nu ştiu de ce, pe partea interioară a uşii seifului, şi se făcu nevăzut.

Zgomotul paşilor lui încă mai răsuna pe coridorul lung, când sună telefonul.

Ridicai receptorul:

— Locotenentul Şarapov la aparat.

Raporta miliţianul de gardă de la secţia 37.

— A venit la noi un cetăţean, constructor de meserie. Astăzi reparau o căsuţă pe strada Voronţovskaia şi au descoperit în perete, sub tencuială, după ce au desprins şipcile, o ascunzătoare, şi în ea un borcan de sticlă... Alo...

— Ascult, ascult.

— Douăzeci de monede de aur de zece ruble, din timpul tarului Nicolae erau ascunse acolo...

— Şi?

— Tovarăşul de muncă al acestui cetăţean, cel care a scos primul borcanul, i-a dat cinci monede şi i-a cerut să tacă. Restul aurului l-a luat el. Ce ordonaţi?

— Cum ce ordon? mă mirai eu. Prindeţi-l pe pungaş cu mâţa-n sac şi gata...

— Am înţeles, spuse miliţianul de gardă şi puse receptorul în furcă.

Deodată mă cuprinse îndoiala. Nu o dată, astăzi, avusesem ocazia să mă conving că unele lucruri, care mi se păruseră indiscutabile şi evidente, se dovedeau a nu fi chiar atât de simple din punctul de vedere al miliţiei judiciare şi cereau soluţii ce nu decurgeau, în mod obligatoriu, din experienţa de viaţă. Mi-am mai spus că miliţianul de serviciu de la secţia 37 nu-i de ieri de azi în miliţie şi că dacă a considerat necesar să ceară indicaţii, treaba nu i se pare chiar atât de simplă cum mi se pare mie... Gândindu-mă puţin, cerui centralistei numărul şi sunai secţia 37. Miliţianul de gardă răspunse numaidecât.

— Alo, am spus eu cu voce joasă, tuşind. Aici Şarapov de la DMJ, în legătură cu aurul...

— Chiar în clipa asta plecam, raportă miliţianul de

gardă.

— Stai puţin, am spus eu. Să nu cumva s-o dăm în bară. Ştii, eu sunt nou aici...

— Da? se miră bucuros miliţianul. Şi eu sunt nou, doar de două săptămâni şi fac de gardă, dar probleme dintr-astea n-am mai întâlnit. Iar şefii, parcă-i un făcut, nu-s pe aici...

— Aşteaptă, am spus eu grav. Dacă ne grăbim, putem s-o zbârcim. Mă duc să mă sfătuiesc cu cineva, nu închide...

Lăsai receptorul pe masă şi intrai în biroul de alături, la Taraskin, care tocmai se întorsese de la restaurantul „Moscova”, unde se luaseră la harţă două grupuri de consumatori afumaţi zdravăn. Cu o mutră gravă, tocmai o prelucra pe o fetişcană sulemenită strident, din pricina căreia se iscase tărăşenia. Ea plângea în hohote, iar Taraskin o judeca aspru:

— Ai venit în local cu nişte oameni, poartă-te cum se cuvine. Da’ tu ce faci? Cochetezi, se poate spune că faci avansuri altora, în loc să te porţi cuviincios...

— Taraskin, vreau să-ţi şoptesc ceva. Expresia asta „să-ţi şoptesc ceva”, o auzisem la Jeglov şi-mi plăcuse, fiindcă nu se face să vorbeşti în şoaptă faţă de alţii, dar dacă spui asta aşa, în glumă, merge.

— Kotova, ieşi puţin pe culoar, îi spuse Taraskin fetei care se opri din plâns şi se ridică. Am văzut cu mirare că rochia ei elegantă era ruptă în fâşii aproape până în talie şi că ţinea în mâini o coadă frumoasă de păr, groasă, probabil falsă, smulsă din coafură în timpul încăierării.

I-am spus repede despre ce era vorba, iar Taraskin, fără să stea o clipă pe gânduri, începu să declame, imitând vădit tonul lui Jeglov.

— Un tezaur, adică o comoară, ascunsă în pământ sau zidită într-un perete, constituie proprietatea unică şi indivizibilă a statului. Ca atare, trebuie predată obligatoriu autorităţilor, minus recompensa care se acordă găsitorului. Însuşirea unei comori se pedepseşte conform legii. Taraskin îşi trase sufletul apoi adăugă, de data asta cu vocea lui obişnuită: Le-ai dat o indicaţie corectă, Şarapov, pe noi cei de la DMJ cazul ăsta nu ne interesează. Dă-i mai departe tot aşa... Hai, Kotova, intră!

Am încheiat discuţia cu miliţianul de serviciu şi m-am întors la lectura unui text de metodologie criminalistică, privind măsurile urgente pe care trebuie să le ia anchetatorul atunci când descoperă cazuri de folosire ilegală a însemnelor Crucii Roşii şi Semilunei Roşii. Tocmai când îmi însuşisem metodologia anchetării acestei infracţiuni, apăru Jeglov, ras proaspăt, mirosind frumos a colonie „Carmen”, fercheş, cu un guler alb ca zăpada. Deschise seiful, se admiră din nou în oglinda ascunsă acolo, vădit mulţumit de sine, pentru că, închizând uşa seifului, începu să cânte cu voce tare, foarte fals: „Mai întâi, mai întâi avioanele... Ei, dar fetele? Fetele pe urmă”... Făcu vreo câţiva paşi prin birou scârţâind din cizmele lui strălucitoare, apoi se opri în faţa mea:

— Ei, amice, cum merge? Te descurci?

— Mă descurc, răspunsei imperturbabil.

— Şi-ntre timp lui Leahovski i-au furat maşina.

— Ce anume? Care maşină?

— Una obişnuită, un „Moskvici”, care înainte de război costa nouă mii de ruble. Dar nu despre asta-i vorba...

— Dar despre ce?

— Despre păgubaş. Aviatorul Leahovski, erou al

Uniunii Sovietice, decorat, îl cunoşti?

— Oho! Nu mi-am dat seama de la început. Dar cum s-a întâmplat?

— Foarte simplu...

Telefonul începu să sune. Ofiţerul de gardă îi comunică lui Jeglov că pe Maslovka, lângă „Dinamo”, arde o casă.

— O casă de lemn? întrebă Jeglov. Arde tare?

Ofiţerul de gardă confirmă că-i o casă de lemn cu un cat şi că arde tare.

— Atunci, până ajungem acolo arde cu totul, nu-i aşa?

Ofiţerul de gardă confirmă şi asta.

— Deci aşa, zise Jeglov. Dacă nu se vede niciun criminal, n-avem ce face acolo. Să se ocupe de chestia asta vitejii pompieri...

— Ce să fac, spuse ofiţerul de gardă, am sunat ca să vă informez...

— Bine, bine...

Jeglov puse receptorul în furcă şi rosti gânditor:

— Şefii noştri au avut o idee grozavă când au împărţit serviciile astfel încât o secţie să se ocupe de hoţii de buzunare, alta de hoţii de apartamente, a treia de escroci şi traficanţi de valută, iar a patra, a noastră, de bandiţi. Ei, dar n-a ţinut fiindcă toate fleacurile pică pe capul nostru şi nu prea mai avem timp să ne gândim la lucrurile importante...

— Păi nu suntem noi SCB – secţia de combatere a banditismului? mă mirai eu. Da sau nu?

— E şi nu-i aşa. Vezi şi tu cu ce te ocupi.

— Văd. Dar azi suntem noi de serviciu, nu? Şi pe urmă, bandiţii nu cresc în sere. Presupun că au legături cu tot felul de pungaşi mai mărunţi...

Jeglov îşi arcui sprâncenele dese şi stufoase.

— Zi mai departe...

— Ce vreau să spun? continuai eu puţin încurcat. Uite, pe front de pildă, artileriştii, infanteria, cercetaşii şi aşa mai departe, acţionează în strânsă legătură: artileria bombardează, infanteria o susţine cu forţă vie, cercetaşii procură informaţii... Şi duşmanii sunt diferiţi: şi mai mărunţi, să zicem în genul hoţilor de buzunare, şi fiare periculoase, cum era – îmi amintesc – o unitate de vânători de elită cu care am luptat, asasini sadea. Pe ăştia nu-i poţi prinde de unul singur, cu mâinile goale...

Jeglov îşi puse un picior pe scaun, trase de carâmbul cizmei ca să nu mai facă nicio cută, o privi cu satisfacţie şi spuse:

— Dar ce-ai fi zis tu, dacă în loc să te trimită împotriva vânătorilor asasini te-ar fi trimis în spatele frontului după cizme?

— Şi ce-i cu asta? S-au mai văzut cazuri, răspunsei eu netulburat. Soldatul fără cizme nu-i soldat, trupa trebuie îmbrăcată, încălţată, hrănită şi aşa mai departe. Nu-i nevoie să fie toţi eroi în linia întâi. Cred că şi hoţul de buzunare le face sânge rău oamenilor.

— Ce talmeş-balmeş mai e şi-n capul tău, zâmbi ironic Jeglov. Pentru fiecare caz ai o teorie, bazată pe experienţa de front.

Voiam să ripostez, dar telefonul începu din nou să sune, iar Gleb, după ce ascultă, îi explică interlocutorului său, fără să-şi aleagă cuvintele, că a telefonat la DMJ, care nu numai că nu se ocupă de furturile de porumbei din hulubării, dar are câteva sarcini *specifice,* privind stârpirea delictelor deosebit de grave, în timp ce secţiile de miliţie tocmai pentru asta există, ca să rezolve operativ problemele de interes local.

— Altfel, în curând n-o să mai prindeţi nici şoareci... Jeglov privea pieziş, şi înţelesei că lecţia mi-era destinată mai ales mie. Gândindu-mă că o să mai am timp să abordez problema în discuţie, întrebai:

— Şi cum e cu „Moskviciul” lui Leahovski?

— A, cu „Moskviciul”... A trecut omul pe-acasă ca să se schimbe... Uşa se deschise şi ofiţerul, de gardă ni se adresă:

— Jeglov, plecarea! A fost jefuit un apartament în strada Peceatnikov...

Am terminat treburile pe la trei dimineaţa. Cu toate acestea, pe culoarele Direcţiei numărul oamenilor nu scăzuse, dimpotrivă, învălmăşeala parcă sporise. În toate birourile ardea lumina, era un permanent du-te-vino de personal în uniformă şi în civil, miliţienii de escortă se perindau fără încetare cu hoţi şi speculanţi prinşi, din dreptul tuturor uşilor se auzea zvon de glasuri, iar în biroul de la capătul culoarului răsunau urletele tâlharului Vaska Tremurici, care simula o criză de epilepsie. Mai eram în biroul de serviciu când l-au adus. Numaidecât începuse să facă pe nebunul.

M-am dus la toaletă, am deschis robinetul şi m-am spălat îndelung, suflând şi pufăind, şi mi se părea că stropii reci care mi se scurgeau pe sub guler îmi alungau cât de cât apăsarea insuportabilă a oboselii acumulate în decursul acestei zile atât de lungi. Apoi m-am pieptănat cu cărare la mijloc – privit în oglindă părul meu părea bălan, aproape alb, iar pieptenele gros din duraluminiu abia trecea prin el – m-am şters cu batista şi m-am dus la Jeglov.

Chiar şi pe el părea să-l fi ajuns oboseala după cele două zile de zbucium. Stătea la masa lui, privind concentrat o hârtie, scrisă parcă într-o limbă străină,

atât de încordat examina textul, încercând să pătrundă sensul neînţeles al cuvintelor. M-am apropiat de masă, iar el a ridicat spre mine o privire buimacă, spunându-mi:

— Gata, Volodea, am terminat, du-te să te culci. Mâine dimineaţă o să am nevoie de tine proaspăt şi bine dispus.

— Dar tu?

— Mă-ntind îndată pe divanul de colo. N-are rost să mai merg până la cămin, pe Başilovka. Tu unde stai?

— Pe Sretenka.

— Bravo! Te-ai aranjat bine.

— Hai să dormi la mine. Aici n-o să poţi închide ochii de câtă zarvă e-n jur.

— Puţin îmi pasă de zarvă. Dacă m-ar lăsa, aş fi în stare să dorm vreo treizeci de ore neîntors. Dar mai bine-i să dormi acasă. Tu ai duş?

— Am, dar ce folos, că trebuie încălzit cazanul.

— N-are importanţă, mă spăl şi cu rece. La noi, la cămin, câte-o săptămână întreagă n-avem apă deloc. Mai stai cu cineva în cameră?

— Sunt singur şi am loc destul. Îţi pun la dispoziţie un divan elegant.

Jeglov deschise seiful şi scosese trei cărţi pe care mi le întinse:

— Ia-le şi citeşte-le cum ai o clipă liberă. Asta o să fie acum universitatea ta. Pune în ele câte o foaie de hârtie pe care să notezi tot ce nu-nţelegi şi pe urmă să-ntrebi. Iar când o să citeşti acasă, deşi sunt puţine speranţe s-o poţi face, conspectează într-un caiet...

Pe fundul seifului, Jeglov mai găsi două cutii plate de conserve, le puse în buzunarul hainei şi începu să se îmbrace, iar eu începui să răsfoiesc cărţile. *Codul penal al R.S.F.S.R., Codul-penal-procesual al*

R.S.F.S.R., Criminalistica. Codurile erau de format mic, grosuţe, cu nenumărate articole şi la fiecare articol, multe puncte şi paragrafe, încât pur şi simplu mă îngrozii la gândul că toate astea trebuie învăţate pe de rost. În *Criminalistică,* cel puţin, figurau multe ilustraţii, mulaje de urme, bucăţi de funii şi sârme, probabil de la spânzuraţi, imagini cu diferite mărci de pistoale, de boxuri, fel de fel de scheme şi tabele.

— Mergem? întrebă Jeglov.

Îndesând cărţile prin buzunare şi îndreptându-mă spre uşă, întrebai:

— Ascultă, Jeglov, nu cumva ai memorat toate astea?

— Ei, mai mult sau mai puţin, dar fără asta nu ne putem descurca nicidecum. Legea cere precizie. Dacă te abaţi de la ea, fie şi cu o iotă, poţi omorî pe cineva.

— Dar tu unde ai învăţat? Ce studii ai?

Jeglov începu să râdă:

— Nouă clase şi atât. Când nu urmezi cursuri la vreun institut, ci te ocupi de cazuri judiciare reale, atunci şi învăţătura merge mai repede. După ce o să lichidăm împreună drojdia asta a societăţii, scursoarea asta umană, o să mergem şi la institut, o să fim jurişti cu diplomă. Ştii cum îi spune specialităţii noastre?

— Nu.

— Jurisprudenţă. Iac-aşa!

— Deocamdată, eu ca jurist...

— Ţine minte, Şarapov, în activitatea noastră lucrul cel mai important este să ai simţul revoluţionar al justiţiei. Încă nu cunoşti dreptul şi nici nu-l poţi cunoaşte, dar conştiinţa trebuie să-ţi fie revoluţionară, de comsomolist. Conştiinţa trebuie să te conducă întocmai ca o busolă în apărarea dreptăţii

şi a legilor societăţii noastre!

Scara era pustie şi întunecată, iar cuvintele lui răsunau foarte puternic, se rostogoleau vuind printre arcadele înalte. Părea că vorbeşte de la tribună, în faţa unei săli pline. Fără să vreau, am întors capul să văd dacă nu cumva suntem urmaţi de o mulţime de colegi tineri cărora Jeglov, venit obosit din serviciul de noapte, hotărâse să le dea câteva poveţe.

Intrarăm în biroul de gardă, unde acum era mai multă linişte, iar Soloviov bea ceai dintr-o cană de aluminiu, muşcând dintr-o bucată de pâine neagră, presărată cu zahăr tos, galben.

Jeglov scrise ceva în registrul de serviciu, cu scrisul lui drept, citeţ, în care fiecare literă era separată de celelalte, de parcă le-ar fi desenat cu grijă, cu peniţa subţire, deşi, de fapt, scria foarte repede, fără ştersături, iar paginile scrise de el nu-ţi venea să le mai transcrii la maşină. Apoi semnă. Avea o semnătură cursivă, aplecată, cu o mulţime de cerculeţe, înfloriturі, sinuozităţi, terminată cu o codiţă lină, rotunjită.

— Ei, Petiunea, nu prea te omori cu treaba, spuse el tărăgănat şi mă gândii că lui Gleb Jeglov îi displace să vadă că locotenentul major Soloviov stă trândăvind la masă, bea ceai cu pâine gustoasă, şi nu-i poate da nicio însărcinare, sau să-l trimită să facă vreo treabă folositoare, într-un cuvânt, că acum Soloviov se destrăbălează fără rost.

Ofiţerul de serviciu avea gura plină, aşa că, drept răspuns, mârâi ceva nedesluşit. Lui Jeglov îi luciră ochii şi îmi dădui seama că născocise ceva care să justifice trândăvia fără noimă a lui Soloviov în timpul nopţii.

— De unde ai tu, Petiunea, zahărul ăsta

nemaipomenit? Nouă pe cartelă nu ni se dă aşa ceva. Hai, mărturiseşte, de unde ai făcut rost de el? Spunând acestea, Jeglov râdea şi nu puteam să-mi dau seama dacă glumeşte sau vorbeşte serios.

Soloviov înghiţi, în sfârşit, îmbucătura, şi din cauza sforţării îi dădură lacrimile.

— Ce te tot legi de mine, de unde, de unde? De niciunde! Sora neveste-mii mi-a trimis un pachet de la Kokand. Sarcastic mai eşti, Jeglov!

Jeglov deschise unul din sertarele biroului acestuia spunând:

— Petiunea, nu sunt sarcastic, ci drept! N-au toţi noroc ca tine: lozul cel mare l-ai tras, cumnată la Kokand ai... Uite, Şarapov şi cu mine n-avem nicio rudă, nici de sămânţă. De câştigat câştig doar la popice, aşa că prin muncă cinstită n-aş avea nici de un ceai. Deci fii om, nu te zgârci şi dă-ne şi nouă un pic de zahăr...

Înjurând, Soloviov ne turnă din zahărul galben, cu cristale mari, într-un cornet din hârtie de ziar, şi în timp ce era absorbit de treaba asta şi stimulat de vocea baritonală grăbită a şefului: „Toarnă, toarnă, de ce-ţi tremură mâinile, verşi mai mult pe jos!”, Jeglov scoase din buzunar un cuţit, apăsă pe un buton şi lama ţâşni din mâner, apoi tăie repede o jumătate din pâinea lui Soloviov şi o băgă în buzunar.

Soloviov se supără:

— Ştii ce, Jeglov, asta-i chiar porcărie! De pâine n-a fost vorba...

— Nici de zahăr nu fusese vorba, începu să râdă Jeglov. Harpagon mai eşti, Petiunea, şi individualist, n-ai simţul colectivului. Nici prin gând nu-ţi trece să-ţi împarţi norocul care te-a lovit prosteşte şi să cumperi pentru secţie o sută de pâini la liber. Organizaţia de

Comsomol n-a prea lucrat cu tine, trebuie să le atragem atenţia!

— Mai bine uită-te la tine! bolborosi nemulţumit Soloviov. În loc să-mi mulţumeşti, mă mai şi insulţi!

— Vezi, Petiunea, şi-n privinţa simţului umorului, ai, pentru moment, unele dificultăţi. Nici nu te gândeşti să-mparţi de bună voie prisosul cu tovarăşii tăi flămânzi după o zi grea de muncă...

— Dar ce, tu crezi că eu sunt aici la odihnă? întrebă Petiunea zâmbind şi am văzut că tot năduful îi trecuse şi că îndrăzneala şi impertinenţa lui Jeglov chiar îi plăceau cumva, conştient fiind că el însuşi n-ar fi reuşit să ia jumătate din pâinea altuia fără ca respectivul să se supere.

— Tu, Petiunea, faci muncă intelectuală stând pe loc, dar noi facem muncă fizică, toată ziua în picioare, aşa că ar fi trebuit să ni se dea o raţie mai mare. Acestea fiind zise, te îmbrăţişăm şi o să-ţi scriem, la revedere. Ah, era să uit, dimineaţă o să vină Ivan Pasiuk, să-i spui să nu plece nicăieri, o să am nevoie de el.

Întorcând capul din uşă, zării un zâmbet vesel pe faţa rotundă şi pistruiată a lui Soloviov, care clătina uşor din cap, de parcă voia să spună: mare pişicher, bravo lui!

Afară ne întâmpină brusc un vânt umed, foarte tăios. Mergeam pe bulevard aplecându-ne înainte, ca să nu ne zboare chipiele. La jumătatea drumului spre Piaţa Trubnaia, ne ajunse din urmă un tramvai de noapte rătăcit, gol, zdrăngănind, luminat în interior de nişte becuri albastre, care dădeau o lumină neplăcută. Sărirăm din mers pe scară, şi până la Sretenka, Jeglov îi făcu curte conductoarei – o tinerică.

Intrarăm la mine, aprinsei lumina, iar Jeglov examină camera dintr-o privire, de la uşă la fereastră, de la dulap la pat, de parcă ar fi măsurat-o cu o ruletă, apoi, fără să-şi scoată impermeabilul, se aşeză obosit pe un scaun, spunând mulţumit:

— Palat boieresc! Asta zic şi eu o casă! În zece minute ajungi pe jos la serviciu. N-ai nimic împotrivă dacă o să stau o vreme la tine? Pentru că e pur şi simplu un chin să mă târăsc până pe blestemata aia de Başilovka, la cămin, dracu să-l ia! Timpul tot nu-ţi ajunge niciodată, şi să-ţi mai pierzi o oră şi jumătate pe drum, în fiecare zi, n-are niciun rost. Ce zici, ne-am înţeles?

— Ne-am înţeles, acceptai eu bucuros. Era mult mai plăcut să locuiesc cu Jeglov de la care mi se părea că pot învăţa multe.

— Ce-ai zice să îmbucăm ceva înainte de culcare? întrebă Jeglov. Îmi chiorăie maţele de foame.

Intrai la bucătărie să pun ceainicul, iar el scoase pe masă cornetul cu zahăr, bucata de pâine, cutiile de conserve americane cu *luncheon meat.* Pe fundul cutiilor de tablă multicolore erau lipite nişte cheiţe. Jeglov învârti o cheiţă, înfăşurând pe ea o fâşie subţire de tablă, repede, dar totodată cu grijă şi, pentru că ţinea cutia la nivelul ochilor, mi se părea că întoarce un ceas complicat, urmărind cu atenţie ca nu cumva, doamne fereşte, să se rupă arcul şi ceasul să se strice definitiv. Dar o scoase cu bine la capăt, capacul zăngăni, iar Gleb răsturnă în farfurie o bucată de carne conservată nefiresc de roşie, care nici ca aspect, nici ca miros nu semăna cu vreuna din conservele noastre.

— Se zice că americanii le fac din carne de balenă, special pentru noi, rostii eu privind vrăjit carnea şi

simţind cum îmi lasă gura apă.

— Precis că nu le fac din carne de vită proaspăt tăiată, aprobă Jeglov. Cu asta se îndoapă ei. Imperialismul mondial se îngraşă din necazurile noastre. Noi – sânge şi suferinţe în război, ei – profituri!

— Aşa se-ntâmplă întotdeauna, încuviinţai eu înghiţind cu plăcere din conserva gustoasă. În iulie, la Obermargau le predam maşinile „Studebaker”, care ne fuseseră date în conformitate cu *land-leas*-ul. Pretindeau să fie în perfectă stare, dacă lipsea o singură piuliţă le refuzau. Apoi, sub ochii noştri, le striveau la presă. Ce porcărie!

— Aşa-i, aşa-i! Iar la noi la sate femeile trag singure plugurile sau înjugă vacile. Mi-a scris de curând maică-mea cum muncesc ele acolo, cum îşi refac gospodăriile. Nu-i nimic, aşteaptă numai puţin şi o să ne construim noi maşinile noastre, mai bune decât „Studebakerele” lor. O să vină vremea, Şarapov, sunt sigur, când fiecare muncitor o să poată intra într-un magazin universal să-şi cumpere o limuzină. Te pricepi la maşini? Îţi plac?

— Foarte mult! Pentru mine maşina-i o fiinţă vie, am spus eu.

— Atunci, cu timpul, o să ai şi tu una, promise cu fermitate Jeglov, adăugând: Haide, adu ceainicul... Foarte gustoasă carnea asta de balenă, nimic de zis...

Băurăm ceaiul dulce, care, din cauza zahărului galben, avea un uşor miros de petrol. Apoi, Jeglov se ridică, se întinse de-i trosniră oasele şi zise:

— Eu o să dorm pe divan, n-ai nimic împotrivă?

Ne dezbrăcarăm repede şi când ne culcarăm băgai de seamă că Gleb, cu un gest automat, îşi scoase pistolul din teacă – un „parabellum” lung, negru – şi-l

strecură sub pernă.

Pe întuneric, ghemuindu-mă sub pătură, rostii:

— Bine l-ai mai aranjat azi pe Şkandîbin...

— Pe cine? Pe idiotul ăla care a tras cu puşca?

— Da. Ai rezolvat totul limpede, ingenios şi repede. Mi-a plăcut. Dacă aş putea învăţa şi eu...

— O să înveţi. Astea nu-s treburi serioase, ci fleacuri. Trebuie să înveţi ce-i mai important: să lucrezi cu martorii. Fiindcă în meseria noastră lucrul cel mai dificil şi de răspundere este cel cu martorii.

— De ce? întrebai eu ridicându-mă în coate.

— Pentru că atunci când prinzi criminalul asupra faptului nu mai ai nimic de făcut. Dar asta se-ntâmplă rareori... Omul cel mai important la anchetă este martorul, fiindcă şi în cazul cel mai încurcat se poate găsi cineva care fie a auzit, fie îşi aminteşte, fie bănuieşte ceva. Iar sarcina ta este să scoţi toate informaţiile astea de la el...

— Şi cum se face că tu ştii să obţii informaţiile astea, iar Kolea Taraskin nu?

Îl auzii râzând încet în întuneric.

— Fiindcă, în primul rând, el e tânăr, iar în al doilea rând, nu ştie cele şase porunci ale lui Gleb Jeglov. Ţie, fie ce-o fi, o să ţi le spun.

— Milostiveşte-te şi spune-mi-le. Zâmbeam, crezând că glumeşte.

— Ţine minte o dată pentru totdeauna, fiindcă nu ţi le mai repet. Prima poruncă e ca „Tatăl nostru”: când discuţi cu oamenii, zâmbeşte cât mai des. Asta-i prima condiţie ca să placi oamenilor, iar un lucrător operativ care nu ştie să pătrundă în sufletul martorului degeaba a primit legitimaţie. Ai băgat la cap?

— Da. Numai că-s cam ciupit de vărsat, are vreo

importanţă?

— N-are, e chiar mai bine, pentru că dă impresia de naivitate. Acum ţine minte a doua poruncă a lui Gleb Jeglov: învaţă să-l asculţi pe om cu atenţie şi caută să-l faci să vorbească despre sine. Ştii cum trebuie să-l faci să vorbească despre sine?

— E greu de spus, mormăii eu nesigur.

— Tocmai în asta constă cea de a treia poruncă: găseşte cât mai repede tema de discuţie care să-i fie apropiată şi să-l intereseze.

— Halal sarcină, să ghiceşti o temă de discuţie interesantă pentru un necunoscut!

— Pentru asta există cea de a patra poruncă: arată-te interesat din primul moment de interlocutor fără ca el să-şi dea seama, ci străduindu-te din răsputeri să-l pătrunzi, să-l înţelegi, să afli ce preocupări are, ce fel de om este, pricepi? În direcţia asta trebuie, bineînţeles, să faci un efort maxim. Dacă reuşeşti, îţi spune tot.

Vocea lui Jeglov, şovăitoare şi somnoroasă, se stinse treptat, până când amuţi cu totul. Adormise fără să reuşească să-mi vorbească despre celelalte porunci. Dormea liniştit, nu sforăia, nu se răsucea, nu vorbea în somn, şi niciun arc al divanului nu scârţâia sub el, iar eu aţipind la rându-mi, am mai avut timp să mă gândesc că probabil aşa de uşor şi fără zgomot dorm fiarele mari şi puternice...

V

LA DEPOZITELE DEPARTAMENTULUI DE APROVIZIONARE CU COMBUSTIBIL ALE ORAŞULUI MOSCOVA SE GĂSESC LEMNE DIN BELŞUG

Locuitorii Moscovei pot primi combustibil la timp, fără să-şi facă griji că se epuizează. Este totuşi normal ca fiecare cumpărător de lemne să nu vrea să amine achiziţionarea combustibilului, pentru că sezonul rece se apropie. Din această cauză, la depozite domneşte o activitate febrilă.

„Vecerniaia Moskva”

Primele zile de lucru la DMJ m-au ameţit prin numărul mare de evenimente, de oameni, prin şuvoiul de dureri şi necazuri umane pe care, de acum înainte, mi-era sortit să le descurc, să le constat, să le rezolv. Ideile mele vagi despre activitatea miliţiei judiciare au fost spulberate într-o singură zi: era

foarte puţin romantism în activitatea de asigurare a drepturilor şi securităţii oamenilor, în schimb, aveam parte de muncă istovitoare, de neputinţa neştiinţei, de sentimentul stânjenitor al propriei mele inutilităţi, de senzaţia că sunt o povară pentru brigadă. Mă temeam că n-o să dobândesc niciodată viclenia răzbătătoare şi perseverentă a lui Jeglov, isteţimea ponderată, dar întotdeauna surprinzătoare a lui Pasiuk, energia tenace a lui Taraskin...

Dar a mai trecut o zi, apoi încă una şi săptămâna s-a sfârşit fără niciun repaus, iar aceste gânduri au dispărut de la sine. Pur şi simplu nu mai aveam timp pentru ele, eram toată ziua la lucru, fără o clipă liberă, iar când mă întorceam seara acasă, cu Jeglov, nu mai aveam putere nici să-mi beau ceaiul: cădeam ca un buştean într-un somn vâscos ca păcura, fără vise, din care mă smulgea soneria asurzitoare a vechiului deşteptător pe care mi-l dăruise Mihal Mihalîci.

Jeglov se împrietenise cu toţi locatarii apartamentului. Şurka Baranova îl privea cu admiraţie, nu numai pentru că era „extrem de prezentabil”, ci şi pentru că ştia să-l potolească pe soţul ei Semion, un beţiv şi scandalagiu. Chiar de prima dată când Semion s-a îmbătat şi a început să facă scandal, Jeglov, auzind zgomot, a ieşit pe coridor şi, cu o mişcare lină de învăluire, i-a răsucit mâna, punându-l cu multă uşurinţă jos, într-o poziţie foarte incomodă, apoi i-a spus cu voce joasă, dar răspicat, şi Semion desigur că l-a înţeles:

— Dacă mai faci vreodată pe nebunul – aud eu sau mi se plânge Şura că ai bătut-o – te bag la zdup imediat! Faci un an şi jumătate de nu te vezi, diavole ce eşti!

Fie că vocea calmă şi ameninţătoare a lui Jeglov şi-a făcut efectul, fie din cauza situaţiei umilitoare în care fusese pus atât de repede şi de uşor, dar de atunci Semion, chiar când se îmbăta criţă, se ferea să mai provoace scandal.

Altor vecini Jeglov le plăcea pentru că era ordonat şi curat: în fiecare dimineaţă intra în baie şi făcea un duş rece ca gheaţa, oftând, gemând sau chiar ţipând de plăcere şi de frig. Apoi mergea la bucătărie şi aşteptând să fiarbă cafeaua sau ceaiul, îşi aşeza piciorul lung şi zvelt pe un taburet şi îşi lustruia lună cizmele sale ofiţereşti. Chiar înainte de a-şi îmbrăca, peste maioul albastru, cămaşa, îşi punea pistolul în tocul prins de centiron. Vecinii priveau tocul cu teamă şi respect, dar, în general, Jeglov le era foarte simpatic, pentru că, deşi era limpede că-i mare şef, cu ei, oameni modeşti, se purta simplu, era îngăduitor şi chiar accesibil, ştia să glumească şi să povestească lucruri instructive şi interesante din viaţa lui neobişnuită.

Doar Mihal Mihalîci era rezervat faţă de Jeglov şi când îl întâlnea în bucătărie sau pe coridor, mormăia:

— Oamenii care m-au întâlnit în cale... Sau ceva cu totul de neînţeles:

— Spre stele oamenii merg printre spini, nu-i ocolesc...

Pesemne că-şi născocea pilulele lui umoristice. Tuturor celorlalţi vecini, Jeglov le era simpatic. Nu era arogant sau închipuit, aşa-mi spuneau vecinii despre prietenul meu şi-mi părea bine că lucrurile se aranjaseră astfel. În douăzeci şi unu ale lunii, pregătindu-ne să plecăm la lucru, Jeglov mi-a spus:

— Ei, Volodea, astăzi trebuie să ne terminăm mai devreme treaba.

— De ce? m-am mirat eu, deşi n-aveam nimic împotrivă să terminăm mai devreme.

— Astăzi e zi de leafă, iar pentru tine e prima de când lucrezi la noi, aşa că o să te „udăm”, cum se cuvine.

Dar în ziua aceea n-am reuşit să terminăm lucrul mai devreme şi n-am putut nici să „udăm” primul meu salariu, pentru că, la drept vorbind, nici nu l-am primit atunci. Nici măcar nu mi-am închipuit ce importanţă o să aibă pentru întreaga mea viaţă ziua aceea posomorâtă de septembrie, după cum n-am bănuit ce influenţă avea să aibă ea asupra relaţiilor mele cu Jeglov.

Şi totul s-a întâmplat pentru că în ziua aceea a fost omorâtă Larisa Gruzdeva. De fapt, fusese ucisă cu o zi înainte, dar nouă ni se comunicase abia atunci, iar expertul chiar aşa spusese:

— Moartea a survenit acum optsprezece-douăzeci de ore, adică aseară...

Când am intrat în cameră am văzut peste umărul lui Jeglov corpul unei femei zăcând pe duşumea, nefiresc de drept, aşezat cu picioarele spre uşă. Capul nu i l-am putut vedea, capul, ca într-un joc de-a v-aţi ascunselea, era sub masă, iar o mână a moartei era încleştată de piciorul scaunului.

În urechi îmi răsună ţipătul surd al unei fete – sora femeii ucise. „Nadia”, se prezentase ea cu cinci minute înainte lui Jeglov, întinzându-i mânuţa, în timp ce urcam scara ca să forţăm uşa aceea dinapoia căreia de ieri nu mai răspundea nimeni. Împingându-mă la o parte, Nadia vru să se năpustească în cameră, dar Jeglov o apucă de mână:

— N-ai ce căuta acum acolo! Şi fără să se întoarcă strigă: Grişa, stai cu fata la bucătărie!

Dar pe fată o părăsiseră puterile dintr-odată şi fără să se împotrivească, îl lăsă pe fotograf s-o ducă la bucătărie; picioarele n-o mai ţineau şi, cu o privire pierdută, se aşeză pe scaun, fără să mai ţipe. Doar plânsul ei convulsiv, gâtuit, mai răsuna acum în apartamentul pustiu şi mut.

Din explicaţiile pe care ni le dăduse pe când urcam scara, reieşea că Nadia locuieşte cu maică-sa, iar aici e locuinţa soră-sii, Larisa, şi că se înţeleseseră să-şi telefoneze. Ea o sunase aseară tot timpul, dar nu răspunsese nimeni, şi nici azi, aşa că era foarte neliniştită pentru că venise aici şi văzuse din stradă că la bucătărie arde lumina – şi de ce trebuia să ardă ziua?

Am forţat uşa, am intrat într-un antreu strâmt în care n-aveai loc să te învârţi şi, chiar din prag, am văzut picioarele goale, albe ca laptele, întinse de-a curmezişul camerei spre uşă. Capoţelul albastru, de mătase, era ridicat şi simţeam o ruşine insuportabilă privind picioarele acelea zvelte, înţepenite, ca şi cum criminalul mă silea să iau parte la o acţiune nedemnă, expunând în mod nefiresc şi neruşinat, corpul gol al unei femei necunoscute, neputincioasă şi lipsită de apărare, privirilor unor bărbaţi străini, care n-ar fi putut vedea niciodată aşa ceva, dacă ucigaşul, prin crima lui, n-ar fi comis o faptă îngrozitoare, în faţa căreia devin zadarnice şi fără noimă toate opreliştile umane care-i fac pe oameni, în ansamblu, o societate şi nu o haită de fiare sălbatice.

Jeglov intră în cameră, se opri o clipă lângă corpul întins pe duşumea, ca şi cum s-ar fi gândit la ceva, apoi flexibil şi îndemânatic îngenunche şi privi sub scaun. Părea că acceptă să ia parte la jocul acesta groaznic de-a v-aţi ascunselea şi că acum avea să

spună: „Ieşi de-acolo, te-am văzut”, dar se întoarse spre noi şi-i spuse medicului legist:

— Rană de glonte la cap. Începeţi. Noi, până una alta, o să aruncăm o privire... Taraskin, adu repede martori. Pe urmă iei toţi vecinii la rând, să spună fiecare ce ştie...

Mi se părea cu neputinţă să faci ceva în camera asta, să umbli, să examinezi circumstanţele, să notezi, să fotografiezi, în timp ce femeia ucisă zace acolo goală. M-am aplecat să-i trag în jos capotul, dar Jeglov, care mi se părea că stă cu spatele la mine, strigă fără să se adreseze cuiva în mod special, dar ghicii numaidecât că mi se adresează:

— Nu puneţi mâna pe nimic! Nu atingeţi nimic cu mâinile!

M-am ridicat, am dat din umeri şi ca să-mi maschez tulburarea, mi-am aţintit privirea spre masa pregătită pentru ceai. Pe una din ceşti, abia începută, mai rămăsese, abia vizibilă, o urmă de ruj de buze. Brusc, am avut o senzaţie de vomă. M-am repezit la bucătărie şi am început să beau apă rece, direct de la robinet. Apa mă stropea pe faţă şi senzaţia de vomă s-a atenuat, apoi a dispărut cu totul. Mai simţeam doar o uşoară ameţeală şi un sentiment insuportabil de jenă şi de vinovăţie. Am înţeles că senzaţia de vomă fusese provocată de vederea cadavrului şi asta m-a surprins: în anii lungi de război văzusem atâtea, încât sensibilitatea ar fi trebuit să-mi dispară, cu atât mai mult, cu cât nu fusesem niciodată prea sensibil. Dar moartea pe front avea cu totul alt aspect. Era moartea unor militari, care, în decursul lunilor şi anilor, devenise într-un fel obişnuită, deşi era întotdeauna neaşteptată. Fără să meditez prea mult asupra acestor lucruri, intuiam legea tristă, tragică a

războiului: moartea multor oameni. Dar aici moartea era o nedreptate groaznică, ceva strigător la cer, care contravenea legilor vieţii paşnice. Mi se părea un paradox faptul că, după ce supravieţuise unui război atât de îndelungat, atât de ucigător, de sângeros, un om tânăr, plin de viaţă, fusese şters dintre cei vii, prin hotărârea arbitrară a unui ticălos.

În bucătărie cânta radioul. Pâlnia neagră a difuzorului zbârnâia uşor intrând în rezonanţă cu vocea înaltă a Ninei Panteleeva, care „ţinea” îndelung acutele melodiei „Talianocika”. Nadia, tamponându-şi cu batista faţa umflată de plâns, întinse mâna ca să închidă difuzorul. În mod neaşteptat pentru mine însumi, am prins-o de mână:

— Nu face asta, Nadenka, las’ să rămână totul aşa cum a fost...

În bucătărie îşi făcu apariţia Jeglov:

— Nadiuşa trebuie să-ţi pun câteva întrebări...

Fata dădu din cap supusă:

— Cu ce se ocupa sora ta?

Nadia oftă spasmodic, silindu-se din răsputeri să nu plângă, dar îi dădură iarăşi lacrimile.

— Larocika era foarte talentată... Visa să ajungă actriţă... După ce a terminat liceul, n-a reuşit să intre la Institutul de teatru, ştiţi cât de greu este... Dar studia tot timpul, lua lecţii...

— Şi nu lucra?

— Ba da, lucra. Se angajase costumieră la Teatrul de dramă, avea un gust desăvârşit... Şi învăţa, cum avea o clipă liberă... Ştia toate rolurile pe dinafară...

Mi-am amintit de un film pe care-l văzusem nu demult: o actriţă în vârstă, rea şi infatuată, profitând de influenţa pe care o avea, o împiedică pe rivala ei talentată să apară pe scenă. Odată însă, dintr-un

capriciu excesiv, nu vine la spectacol şi regizorul e obligat s-o înlocuiască cu fata care lucrează la teatru ca peruchieră, pare-se. Prin jocul ei strălucit, aceasta îi cucereşte pe toţi: şi trupa, şi pe regizor, şi publicul... Flori, aplauze, lacrimi de necaz ale actriţei detronate... Probabil că şi fata asta, sărmana, visa să fie chemată cândva de la atelierul ei de costume şi rugată să joace rolul principal în locul artistei emerite, care se va fi îmbolnăvit.

— Şi cine-i soţul ei? întrebă Jeglov.

Nadia se fâstâci.

— Ştiţi... s-au despărţit...

— Da? întrebă politicos Jeglov. De ce?

— Cum să vă spun... ridică din umeri Nadia. S-au căsătorit din dragoste, trei ani au trăit ca doi porumbei... apoi totul a început să meargă alandala.

— Aha, dădu din cap Jeglov. Totuşi, de ce?

— Înţelegeţi, el e microbiolog, medic... Ei, şi nu-i plăcea pasiunea Larocikăi pentru teatru... La drept vorbind, nu-i numai asta...

— Dar ce?

— Vedeţi, viaţa în teatru îşi are legile ei... cumva specifice... Spectacolele se termină târziu... Adesea, urmează invitaţii la cină, se primesc flori...

— Admiratori, spuse Jeglov, pe acelaşi ton. Nu-i aşa?

— Da, probabil, răspunse Nadia fără convingere. Să nu vă gândiţi la ceva serios, dar Ilia Sergheevici nu voia să înţeleagă nici cea mai nevinovată idilă...

— Mda, e clar, rosti Jeglov, iar eu mă gândii că o idilă, fie ea şi nevinovată, nu mi-ar fi plăcut nici mie.

— Deci, aşa, continuă fata. Au început certurile, s-a ajuns la divorţ...

— Erau divorţaţi? întrebă Jeglov cu un aer

preocupat.

— Nu, n-au reuşit... Ştiţi, Larocika nu prea şi-a dat ostenească să divorţeze, cu atât mai mult cu cât... Nadia se poticni.

— Cu atât mai mult cu cât ce? întrebă tăios Jeglov. Trebuie să-nţelegi Nadia, că nu te-ntreb din curiozitate. Pe mine personal, problemele lor nu mă interesează câtuşi de puţin. Vreau doar să am o imagine clară, ca să-l prind pe ucigaş, înţelegi?

— Înţeleg, spuse Nadia fâstâcindu-se. Nu vă ascund nimic... Să vedeţi, Ilia Sergheevici îşi găsise altă femeie şi vroia să se însoare cu ea. Dar Larocikăi nu i-a plăcut povestea asta, deşi nu-l mai iubea, aşa că s-au despărţit...

Din cameră îşi făcu apariţia Pasiuk, care se apropie de Jeglov.

— Gleb Gheorghevici, ia te uită ce hârtiuţă am găsit în bufet. Şi-i întinse lui Jeglov o foaie ruptă dintr-un bloc-notes. Pe ea erau scrise în grabă cu stiloul câteva rânduri: „Lara! De ce nu răspunzi? E timpul să ne rezolvăm odată problemele. N-ai timp pentru asta sau n-ai hârtie? Hotărăşte-te, altfel aranjez totul singur”. Urma o semnătură indescifrabilă.

Jeglov mai citi o dată bileţelul, îl împături cu grijă şi îl puse în porthart, spunându-i lui Pasiuk:

— Continuaţi. Şi se întoarse spre Nadia. Da, mai departe.

— Ce să fie mai departe? Asta-i tot, oftă Nadia.

— Bănuieşti pe cineva? întrebă Jeglov.

— Nu, ferească sfântul! exclamă fata, ridicând mâinile spre faţă ca şi cum ar fi vrut să se apere. Pe cine aş putea bănui?

— Poate pe Gruzdev Ilia Sergheevici, spuse gânditor Jeglov. Dacă te-am înţeles corect, Larisa nu

voia să divorţeze, iar el voia să se însoare cu alta... Aşa-i?

— Ce spuneţi! exclamă îngrozită Nadenka. Ilia Sergheevici e om bun, nu-i în stare de aşa ceva!

— Parcă poţi spune cu siguranţă de ce-i în stare cineva? Tu nu te pricepi încă la oameni, rosti tărăgănat Jeglov, privind-o pe Nadia fix cu ochii lui căprui, bulbucaţi, în care desluşeam sclipirea pe care o mai văzusem în suburbia Perovskaia, când l-a prins pe Şkandîbin, cel care îşi împuşcase vecinul pe fereastră... În ce raporturi erau în ultimul timp Larisa şi Gruzdev?

— Se ştie în ce raporturi erau, spuse Nadenka încet. Se ştie în ce raporturi sunt oamenii care divorţează.

— Ei vezi? spuse Jeglov. Chiar aşa o să şi scriem: raporturi proaste.

Nadenka însă, nu ştiu de ce, se încăpăţână, nevrând să accepte concluzia lui Jeglov.

— Fireşte că nu le-am putea numi bune, spuse ea. Dar Larocika îi spunea deunăzi, faţă de mine, unei prietene de-a ei, de la teatru, că oamenii civilizaţi divorţează civilizat, liniştit, paşnic, politicos. Ilia Sergheevici îi dădea Larocikăi bani, îi cumpăra alimente, îi plătea chiria...

— Al cui este apartamentul? întrebă brusc Jeglov.

— Al lui, al lui Ilia Sergheevici. Şi când s-au despărţit, Ilia Sergheevici a decis că pentru Lara ar fi incomod să se întoarcă la mama, unde nu-i spaţiu suficient. Noi două n-avem acolo decât doisprezece metri pătraţi.

— Şi atunci?

— Dar nici el n-avea unde să se mute şi a închiriat la o bătrână în strada Losinka, o cămăruţă cu balcon.

Au hotărât să cedeze locuinţa asta pentru două camere într-un apartament cu dependinţe comune.

— E cla-ar, zise tărăgănat Jeglov.

Mi-am dat seama că are un gând ascuns. Apoi o întrebă pe Nadenka unde lucrează Gruzdev şi trimise un miliţian să-l aducă, ordonându-i acestuia să nu-i comunice nimic, decât că în apartamentul lui s-a petrecut ceva neplăcut. După care, scoţând din porthart bileţelul pe care-l găsise Pasiuk, o întrebă pe fată:

— Cunoşti cumva scrisul ăsta?

Nadia citi biletul, făcu o mică pauză, apoi spuse:

— Ilia Sergheevici l-a scris...

Fără să privească bileţelul, Jeglov rosti:

— „Hotărăşte-te, altfel aranjez totul singur”. Ce poate să însemne asta, ce crezi?

— Cred că-i în legătură cu schimbul de locuinţă. Ilia Sergheevici găsise ceva, dar Larocikăi nu-i prea plăcuse şi... şi nu se putea hotărî nicicum.

— Dar nu se ocupa ea personal de schimb? întrebă Jeglov.

— Nu-u. N-aţi cunoscut-o pe Larocika... Era atât de lipsită de simţ practic... Nadenka începu iar să plângă în hohote.

— Mda... spune-mi... începu Jeglov, şi după expresia lui, din felul în care îşi mijise ochii deodată, mi-am dat seama că-i venise altă idee. Spune-mi, asta era prima variantă de schimb sau...

— Să vă spun drept, nu, n-a fost prima, răspunse Nadenka simplu. Ilia Sergheevici găsise până acum câteva camere bune, vă daţi seama că pentru un apartament separat se găsesc mulţi amatori...

— Înţeleg, spuse Jeglov şi începu din nou să examineze biletul, privindu-l de la distanţă, ca

prezbiţii, deşi, fără îndoială că n-avea niciun defect de vedere. Ce zici, o ameninţă cumva în biletul ăsta?

— Ce spuneţi... începu Nadenka, dar tocmai atunci, pe scară se auzi un tropăit, iar Jeglov o întrerupse:

— Nu te grăbi, mai gândeşte-te... Discutăm despre asta mai târziu... Până atunci, te rog, dă o raită prin apartament şi vezi dacă toate sunt la locul lor, dacă nu cumva lipseşte ceva, asta-i foarte important...

Uşa de la intrare se trânti şi apartamentul se umplu de lume: venise Pankov, anchetatorul procuraturii, iar în spatele lui se zărea Taraskin, care adusese martorii: portăreasa şi un contabil bătrân de la administraţia blocului.

— Respectele mele, Serghei Ipatîci, îi spuse Jeglov lui Pankov, şi în glasul lui se desluşea o nuanţă de respect, amestecat cu impertinenţă.

Pankov îşi coborî ochelarii spre vârful nasului şi ne privi pe deasupra lentilelor, părând că vrea să-l împungă pe Jeglov şi se gândeşte cum s-o facă mai bine.

— Bună ziua, Jeglov, rosti el, iar în salutul lui se amestecau la fel de imperceptibil bunăvoinţa şi o uşoară ironie. Pesemne că ei doi se cunoşteau bine şi de multă vreme. Apoi privi spre noi şi spuse cu voioşie. Vă salut, viteji copoi!

Anchetatorul procuraturii era bătrân, plăpând şi avea o expresie somnoroasă. Poate că aşa mi se părea, fiindcă tot timpul îşi mijea ochii după lentilele fără ramă ale ochelarilor de modă veche. Îşi scoase galoşii cu căptuşeală roşie şi-i aşeză cu grijă într-un colţ al antreului, iar umbrela mare, neagră, o desfăcu şi o puse să se usuce în bucătărie. Apoi intră în cameră, privi în treacăt cadavrul îşi frecă una de alta palmele îngheţate, îi şopti ceva lui Jeglov şi, în sfârşit,

ordonă:

— Cu ajutorul lui Dumnezeu, să ne apucăm de treabă! Ascultaţi comanda la mine: nu vă învârtiţi fără rost, nu puneţi mâna pe nimic, anunţaţi-mă dacă găsiţi ceva interesant! Daţi-i drumul!

Jeglov se întoarse spre mine:

— Tu, Şarapov, o să scrii procesul-verbal.

— Eu?

— Chiar tu. Ia un blocnotes şi scrie repede, dar citeţ. Trebuie să te obişnuieşti...

„...Constatarea s-a efectuat ziua, am început eu să scriu la dictarea lui Jeglov, pe timp mohorât, la lumină naturală... Camera este de 5 X 3,5 m, dreptunghiulară, cu o singură fereastră cu trei canaturi, orientată spre nord-vest... uşa de la intrare şi ferestrele din cameră şi din bucătărie au fost închise la începutul cercetării şi nu prezintă urme vizibile de efracţie...”

Ceva mai târziu, mergând la bucătărie să fumăm o ţigară, l-am întrebat pe Jeglov ce rost are prezenţa bătrânului Pankov, care după ce mai dăduse câteva dispoziţii, după părerea mea destul de lipsite de sens, se cuibărise comod într-un fotoliu şi părea să se fi detaşat de tot de ce se petrecea în apartament.

— A, nu, amice! spuse Jeglov. Bătrânelul ăsta nu se amestecă în ciorba noastră. E o vulpe bătrână. Nici nu-ţi închipui câte cazuri de crime a descurcat. La unul pe care l-am anchetat împreună, am fost citaţi amândoi, ne-au dat şi bilete la o casă de odihnă. De altfel, legea cere ca în cazurile de crimă, ancheta să fie condusă de procuratură. Asta din punct de vedere formal, fiindcă ancheta şi munca operativă rămân tot în sarcina noastră.

Parcă simţind că-i vorba de el, Pankov intră în

bucătărie şi-i puse dinainte lui Jeglov, pe un ziar, o bucăţică lunguiaţă de metal:

— Ei, Gleb Gheorghevici, avem glonţul. Ce părere ai? Şi începu deodată să râdă cu un râs bătrânesc, hârâit.

Jeglov scoase din buzunar o lupă, luă de la Pankov penseta şi începu să examineze pe toate părţile proba materială. O sucea, o învârtea, o privea de aproape, doar că n-o mirosea, şi mă aşteptam chiar s-o încerce cu dinţii. De ce o studia atâta, că doar glonţul tot glonţ e, obişnuit, de pistolet?...

— Trebuie să căutăm tubul cartuşului, atunci o să fim mai siguri, spuse Jeglov.

Pankov zâmbind ironic, remarcă:

— Şi mai bine ar fi să vedem arma...

Jeglov, scârţâind din cizmele lui elegante, se învârti prin bucătărie şi, frecându-şi cu putere fruntea cu palmele, rosti:

— Vasăzică aşa, Serghei Ipatîci, glonţul ăsta e de 6,35 şi a fost tras dintr-un pistol „Omega” sau „Bayard”.

Am rămas cu gura căscată de uimire. Văzusem şi eu până atunci multe gloanţe şi pot deosebi unul de puşcă de unul de revolver. Dar să indici şi marca armei, asta-i într-adevăr ceva nemaipomenit! Ca şi cum m-ar fi înţeles, Pankov îl întrebă modest pe Jeglov:

— Din ce rezultă asta, domnul meu?

— Din examinarea glonţului, Serghei Ipatîci, răspunse calm Jeglov. Şase crestături spre stânga, e limpede.

— Atunci cum explici asta? Pankov scoase din buzunar un pacheţel împăturit cu grijă în hârtie de ziar, îl desfăcu şi scoase dintr-o bucată de vată, un

cartuş mic, galben-arămiu, purtând semnul clar al loviturii percutorului. Cartuşul, adăugă el, după felul în care e marcat, e de-al nostru, autohton...

— Unde era? întrebă grăbit Jeglov.

Acolo unde trebuia să fie, în stânga corpului; trebuie să presupunem că a fost aruncat normal după percuţie.

— Hm, cartuşul, fără doar şi poate e de-al nostru. Ei, ce să facem, o s-o trecem şi pe asta în rândul enigmelor... Jeglov căzu pe gânduri. Oricum, trebuie să căutăm arma... Daţi-i drumul...

O mare parte a camerei, pe lângă pereţi, fusese cercetată; mai rămăsese porţiunea principală: centrul camerei, corpul victimei şi masa.

Jeglov o întrebă pe Nadia dacă în casă există cumva vreo armă. Ea clătină din cap şi, fără să răspundă, ridică din umeri. Jeglov se întoarse către Pasiuk şi Grişa:

— Împărţiţi între voi camera şi mai căutaţi o dată prin toate locurile unde ar putea fi ascuns ceva: arma şi orice altceva în legătură cu ea. Repede! Apoi se întoarse spre mine: Scrie!

„...Apartamentul este curat, nu se observă niciun fel de dezordine, şi, după cum declară sora victimei, toate lucrurile sunt la locul lor...

...În centrul camerei se află o masă, acoperită cu o faţă de masă albă, curată...

Împrejurul mesei sunt patru scaune, nr. 1, 2, 3, 4 (v. schema).

Scaunele nr. 2 şi nr. 4 sunt depărtate de masă cu aproximativ 50 cm fiecare...

În mijlocul mesei se află un borcan cu dulceaţă (după aspect de vişine), un ceainic de faianţă, o pâine tăiată în felii (pe cât se pare, de ieri), un cuţit de

masă, o jumătate de tabletă de ciocolată „Serebrianîi Iarlîk”, în ambalaj...

Pe masă, în dreptul scaunului nr. 2 – o ceaşcă cu un lichid, care pare a fi ceai, plină în proporţie de două treimi. Pe marginea ceştii se observă o urmă de culoare roşie, probabil ruj de buze... Alături, o farfurioară cu dulceaţă şi un pahar cu picior, pe jumătate plin cu un lichid roşu-închis, probabil vin...

Pe masă, în dreptul scaunului nr. 4, se află o ceaşcă plină cu un lichid care pare a fi ceai. O farfurioară cu dulceaţă. Un pahar cu picior, pe fundul căruia se observă un lichid roşu-închis, probabil vin... O sticlă de 0,5 l cu eticheta: „Vin de Azerbaidjan Kiurdamir”, aproape plină cu un lichid roşu-închis, asemănător, după aspect, cu vinul din pahare... Pe o altă farfurioară – o jumătate de tabletă de ciocolată, muşcată într-un loc... O scrumieră de cristal, în care se găsesc trei mucuri de ţigări „Delhi”, cu capetele muşcate într-un anumit fel... O linguriţă de ceai...”

Nadia se apropie de Jeglov, trăgându-l sfioasă de mână:

— Scuzaţi-mă... m-aţi rugat să mă uit prin lucrurile Larisei...

— Şi?

— Mi se pare... Nu găsesc ceva... Avea o valiză nouă, mare, galbenă, dar n-o văd nicăieri...

— Mda, înţeleg, spuse Jeglov dând din cap. Dar lucrurile?

— În dulap avea o haină de blană, imitaţie de lutru... o rochie roşie de catifea, un taior bleumarin, câteva bluze... Nu văd nimic din toate astea.

— Te-ai uitat peste tot? Poate că-s în alt loc?

Nadenka începu să plângă:

— Nu-s nicăieri, m-am uitat... Şi bijuteriile i-au

dispărut din casetă. Priviţi...

Îl conduse pe Jeglov la bufet, deschise uşiţa de sus, scoase o casetă mare din lemn de santal, încrustat cu fag şi deschise capacul: pe fundul ei erau nişte podoabe ieftine, nasturi, câteva chitanţe, o maimuţică de bronz.

— Ce bijuterii erau aici? întrebă Jeglov preocupat.

— Un ceas de aur, nişte cercei cu turcoaze, o şopârlă...

— Ce fel de şopârlă? întrebă iarăşi Jeglov.

O brăţară răsucită, în formă de şopârlă, cu ochi de smarald... Un ochi se pierduse... încercă fata să-şi amintească. Purta şi inele pe degete.

Jeglov se întoarse spre victimă şi se aplecă spre ea: n-avea niciun inel pe degete... Nadia o privi îngrozită pe soră-sa, îşi acoperi faţa cu mâinile şi izbucni din nou în hohote surde, spunând printre lacrimi:

— Au jefuit-o! Au jefuit-o... Au ucis-o ca s-o jefuiască... Biata de ea...

Pasiuk, stând pe scaun în faţa bibliotecii, spuse:

— Gleb Gheorghevici, cartuşele... Şi-i întinse lui Jeglov o cutie mică albastră.

Examinând-o, acesta zâmbi satisfăcut şi i-o arătă lui Pankov: pe cutie scria cu litere mari, gălbui-roşcate, „Bayard”. Pankov deschise cutia şi, din ambalajul gofrat ca un fagure, apărură ca nişte fuse gloanţele ascuţite, vineţii. Dar triumful lui Jeglov a fost de scurtă durată, fiindcă i l-am întrerupt chiar eu.

— Gloanţele astea sunt de „Bayard”, asta-i sigur, dar cutia-i plină. Toate sunt la locul lor, nu-i niciunul lipsă.

— Nu-i nimic, spuse Jeglov apăsat. Cum se zice, aici e „cald”, o să căutăm şi o să găsim. Ţine bine minte, Şarapov, cine caută, găseşte, să nu te deprinzi cu

descurajarea, ai înţeles?

Dădui din cap, iar Jeglov îmi şi găsi ceva de lucru.

— Vezi pachetul de hârtii pe care Ivan l-a găsit în dulap? Cercetează-le cât mai repede, poate găseşti pe acolo ceva în legătură cu cazul nostru.

Nadia spuse în grabă:

— Sunt scrisorile personale ale Larisei, nu merită...

Dar Jeglov o întrerupse autoritar:

— Acum, n-are importanţă dacă sunt personale sau de serviciu dar de văzut trebuie văzute, poate că apare din ele o urmă cât de mică. Citeşte-le pe rând, Şarapov, pe urmă mi le rezumi...

Nadia dădu uşor din mână, duse batista la ochi şi începu să plângă amar, dar Jeglov se întorsese cu spatele la ea şi începu să înfăşoare cartuşele în hârtie. Mă simţeam întrucâtva stânjenit, fiindcă trebuia să citesc nişte scrisori străine, totuşi Jeglov avea probabil, dreptate: dacă în apartamentul ăsta confortabil intrase nu un hoţ de ocazie ca să ucidă şi să jefuiască, atunci toate rădăcinile cazului în speţă le puteam afla chiar în problemele personale ale Larisei, iar scrisorile sunt, oricum, cel mai bun indiciu în privinţa asta.

Aşezându-mă la măsuţa de scris de lângă fereastră, am început să sortez pe îndelete şi cu atenţie hârtiile, printre care, în afară de scrisori, erau telegrame, bilete şi note de plată pentru servicii comunale. Le-am aranjat în funcţie de expeditor, în teancuri separate. Erau puţine teancuri, pentru că şi expeditorii erau, în general aceiaşi: mama Larisei, soţul ei Gruzdev, o femeie, prietenă probabil, pe nume Ira, şi un oarecare Arnold Zelentul, cu care am şi hotărât să încep. Prima scrisoare începea cu declaraţii de dragoste veşnică, nestinsă şi

cavalerească, împănate cu referiri la clasici – „îţi aminteşti cum spune Schiller?” – şi fiindcă nu avusesem ocazia nici să scriu, nici să citesc astfel de scrisori, le-am parcurs rapid, cu interes, până când au început să mă plictisească, dat fiind că focul pasiunii lui Arnold, începuse să scadă de la o scrisoare la alta, preschimbându-se repede într-o proză de toate zilele, cu explicaţii asupra dificultăţilor vieţii în comun, doar cu salariul lui modest de intendent... Am avut un sentiment straniu de ruşine şi am trecut la ultima scrisoare, datată cu mai bine de un an în urmă şi care se încheia cu lamentaţii privind soarta crudă care nu-i îngăduie nicicum să se căsătorească cu Larisa într-un viitor previzibil, ceea ce face ca întâlnirile lor, pe viitor, să nu mai aibă niciun rost... Ce oameni!

Am pus deoparte scrisorile lui Arnold şi mă pregăteam să mă apuc de scrisorile Irei, când, în cameră a intrat în grabă un miliţian.

— Tovarăşe căpitan, l-am adus pe cetăţeanul Gruzdev. Putem intra? l-a întrebat el pe Jeglov.

Dar Gruzdev intrase. Se ţinea strâns de tocul uşii şi, nu ştiu de ce, în prima clipă, m-am uitat, nu la figura lui, ci la mâna crispată convulsiv, albă, parcă turnată în ghips. Fiecare articulaţie ieşea în evidenţă printr-o pată gălbuie şi, brăzdată de dungile albastre ale venelor, întreaga mână trăda o spaimă atât groaznică, un asemenea zbucium în nemişcarea ei, încât nu puteam în niciun chip să mă desprind de ea şi să privesc în ochii lui Gruzdev, revenindu-mi abia în clipa când i-am auzit vocea:

— Ce s-a întâmplat?

Toţi tăceau, fiindcă întrebarea nu cerea răspuns. Nadia, socotindu-l fiinţa cea mai apropiată, cel căruia-i putea împărtăşi durerea pierderii şi care i-o putea

alina cumva, i se aruncă la piept cu un ţipăt.

Gruzdev îşi descleştă mâna de pe uşă, dezlipindu-şi parcă fiecare deget în parte şi toate mişcările lui păreau filmate cu încetinitorul, iar mâna i se roti lin prin aer şi se aşeză orbeşte pe capul Nadiei, în timp ce buzele uscate de vânt şoptiră abia auzit:

— Uite, Nadenka... uite ce nenorocire s-a întâmplat...

O privea pe Larisa, fără să-şi poată desprinde privirea de ea, şi desigur, nu puteam şti la ce se gândeşte: la prima lor întâlnire, sau cum se despărţiseră ultima oară când s-au văzut? Cum venise ea pentru prima dată în casa asta? Sau cum de s-a întâmplat că ea zace acum aici pe duşumea, pe jumătate goală, cu capul străpuns de gloanţe, şi casa e plină de oameni străini, care se poartă de parcă ei ar fi stăpânii, în timp ce el vine aici ca un spectator întârziat, după ce s-a ridicat cortina, iar pe scenă e în plină desfăşurare o piesă groaznică şi încâlcită.

Pe faţa lui osoasă şi urâtă se citea o uimire nespusă, amestecată cu frică, dar cu fiecare clipă uimirea îi dispărea, aşa cum dispare umezeala de pe asfaltul încins, şi pe chip i se desluşea, zugrăvită cu pete inegale, roşietice, frica, doar frica...

Din clipa în care Gruzdev intrase în cameră, Jeglov nu încetase să-l privească cu ochii lui pătrunzători şi bulbucaţi, iar Gruzdev pesemne că, în cele din urmă, îi simţi privirea, fiindcă întoarse neliniştit capul spre Gleb şi-l întrebă:

— De ce vă uitaţi aşa la mine?

Jeglov ridică din umeri.

— Ciudată întrebare... Mă uit normal.

— Nuu, mă priviţi ca şi cum m-aţi bănui. Gruzdev dădu din cap.

— Ştiţi ceva, tovarăşe, hai să nu ne abatem de la subiect, spuse Jeglov, iar după tonul lui şi după felul cum îşi răsfrângea buza de jos, mi-am dat seama că se supărase. Spuneţi-mi, mai bine, când v-aţi întâlnit cu victima ultima oară?

— Acum vreo zece zile.

— Unde?

— Aici.

— Cu ce scop?

— Voiam să facem schimb de locuinţă şi i-am adus Larisei planurile câtorva variante...

Gruzdev vorbea tărăgănat, abia dezlipindu-şi buzele uscate, şi nu-mi era limpede dacă se gândeşte mult înainte de a răspunde sau încă nu-şi poate reveni.

Pankov intră şi el în discuţie:

— Bănuiţi pe cineva?

Gruzdev îi aruncă o privire haină.

— Ca să bănuieşti pe cineva, trebuie să ai motive. Eu n-am astfel de motive. Rostise fraza asta rar, răspicat, iar în glas i-am desluşit o notă de ostilitate.

— Bineînţeles, zimbi Pankov cu simplitate. Dar poate că există vreo persoană care să merite s-o observăm mai cu atenţie, ce credeţi?

— În ultimul timp, în jurul Larisei se învârteau destul de mulţi oameni de genul ăsta, spuse Gruzdev cu răutate, apoi tăcu şi oftă adânc. Am prevenit-o că viaţa pe care o duce în preajma Melpomenei n-o să se termine bine...

— Vă referiţi la anturajul ei din teatru, preciză Jeglov şi, parcă în treacăt, întrebă: Cum staţi în prezent cu locuinţa, totul e-n ordine?

— Nu-i în ordine! răspunse tăios Gruzdev şi adăugă provocator: Dar asta n-are legătură cu cazul... Apoi îşi

scoase din buzunarul paltonului o batistă şi îşi şterse fruntea transpirată.

— Mai ştii, mai ştii? spuse Jeglov cu o voce neaşteptat de subţirică şi, scoţând din porthart biletul, îl răsuci în mână apoi îl puse la loc. Aveţi vreo armă?

Aş putea jura că, la întrebarea asta neaşteptată, Gruzdev tresărise. Era, desigur, tulburat, fiindcă şi-a scos din nou batista şi, pentru prima oară în viaţă, mi-a fost dat să văd cum un om palid ca un mort poate, totodată, să transpire în aşa hal.

— Nu... răspunse Gruzdev rar şi tărăgănat. Nu se poate... Nici nu mi-a trecut prin gând...

— Ce nu v-a trecut prin gând? întrebă Jeglov liniştit.

— Am uitat cu totul de ea...

— Şi, şi? îl îmboldi Pankov pe Gruzdev.

— Nu cumva cu el s-a tras? Aveam un pistolet primit ca recompensă... Gruzdev vorbea încâlcit, cu greutate, de parcă buzele şi limba îi amorţiseră. Am uitat cu totul de el...

Se ridică şi se îndreptă spre bufet, dar când ajunse în mijlocul camerei se opri şi se întoarse spre Pankov:

— L-aţi găsit? Cu el s-a tras?

— Arătaţi-ne unde l-aţi pus, spuse liniştit Pankov.

Gruzdev se apropie de bufet, deschise uşa de sus şi scoase caseta din care, după spusele Nadiei, dispăruseră bijuteriile. Cu mâinile tremurânde, deschise capacul şi privi nedumerit înăuntru. Pankov se ridică, se îndreptă spre Gruzdev, iar odată cu el şi oamenii noştri.

— Nu-i aici... îl ţineam în casetă.

— Şi când l-aţi luat? întrebă repede Jeglov.

Gruzdev, parcă nevrând să discute cu el, îi răspunse lui Pankov:

— Nu l-am luat... Credeţi-mă, habar n-am unde e!

Pankov dădu din mâini, parcă voia să spună: „Dacă nu ştiţi, nu ştiţi, vă credem...” Jeglov desfăcu pacheţelul învelit în hârtie de ziar şi-i arătă lui Gruzdev cutia cu cartuşe;

— Cunoaşteţi obiectul ăsta?

— Da, răspunse Gruzdev privind undeva în lături, îl cunosc, îl cunosc... Sunt cartuşele mele...

Cu degetele tremurânde, puse mucul în farfuria de pe bufet, scoase din pachetul de „Delhi” o ţigară, suflă în capătul de carton, apoi îl turti cu degetele şi o aprinse, îl vedeam că suferă şi mi-era greu să mă uit la el, aşa că am început să privesc scrumiera de cristal de pe masă. În ea erau, ca şi mai înainte, mucurile, şi mi-am amintit că Jeglov îmi dictase, iar eu scrisesem în carnet „trei mucuri de ţigări Delhi”.

Privind mai atent mucurile, am simţit că-mi zvâcneşte ceva în piept şi că mi se taie respiraţia: capetele de carton care semănau cu cozile stabilizatoarelor de bombe, dar fără tija transversală, erau strivite în cruciş. Exact aşa îşi turtise acum Gruzdev ţigara. Cu privirea aţintită undeva în gol, fuma trăgând des şi cu sete din ţigară, cu obrajii supţi şi cu mărul lui Adam mişcându-se fără încetare în sus şi-n jos. Asta-i o „dovadă” m-am gândit eu şi, brusc, mi-a trecut prin gând că spusese că n-a fost aici; să fi minţit? Tot ce se poate... Şi, în mod neaşteptat pentru mine însumi, am întrebat cu voce răguşită:

— Cetăţene Gruzdev, spuneţi-mi... soţia dumneavoastră fumează? Adică, fuma ţigări cu carton?

Jeglov mă privi surprins şi nemulţumit, dar în momentul acela mi-era indiferent, eram aproape de ţintă şi, fără să-i dau atenţie lui Jeglov, îl mai întrebai

odată, nerăbdător, pe Gruzdev care nu se grăbea să răspundă:

— Fuma... ţigări? Şi am privit stânjenit spre corpul Larisei. Gruzdev îşi privi cu atenţie ţigara, apoi fără să-şi ascundă nedumerirea, răspunse trist:

— Nuu... Nu suporta nici măcar mirosul de tutun. Ca să fumez, mergeam întotdeauna la bucătărie...

— Atunci cum explicaţi... începui eu, dar Jeglov interveni pe neaşteptate şi ridicând mâna cu un gest de scamator, pocni cu putere din degete şi spuse cu voce tare şi aspră:

— O clipă, vă rog! Cetăţene Gruzdev, acum trăiţi cu altă femeie?

Privindu-l chiorâş, Gruzdev dădu din cap cu ostilitate, parcă spunând: „Da, trăiesc, şi ce-i cu asta, ce vă priveşte?”

— Adresa ei, vă rog, ceru Jeglov.

— Bine, se strâmbă Gruzdev, dar sper că n-aveţi de gând s-o interogaţi. Ea n-are nicio legătură...

— Ne descurcăm noi, promise Jeglov, vag. Scrie adresa Volodea!

Gruzdev îmi dictă adresa şi, în timp ce o notam în carnet, adăugă, adresându-se mai mult lui Pankov decât lui Jeglov:

— V-aş ruga să n-o informaţi pe gazda noastră... Suntem siliţi să mai locuim acolo... Trebuie să ţineţi seama de asta...

— Deocamdată nu pot promite nimic, spuse pe un ton sec şi oarecum vag Pankov, muşcându-şi buza superioară, flască. Ancheta va decide...

Gruzdev obiectă cu o voce iritată, subţirică:

— Scuzaţi-mă, eu nu sunt specialist, dar mi se pare... Nu-i deajuns cât s-a învârtit ancheta în jurul modestei mele persoane? Timpul trece...

Fără să-l privească, Jeglov spuse calm:

— De ce în jurul persoanei dumneavoastră? Procedăm cum se cuvine...

— De ce mă prostiţi? începu să ţipe Gruzdev. Ce, parcă nu văd că mă bănuiţi? Ce tâmpenie! Pistolul, cartuşele, mucurile, pe toate vreţi să le folosiţi! Gruzdev mă privi dispreţuitor, îşi aprinse altă ţigară de la cea veche, aruncă supărat mucul în farfurioară, dar nu o nimeri şi acesta căzu fumegând pe carpetă.

Jeglov îl ridică, şi-l stinse cu grijă în farfurioară.

— Nu vă enervaţi, tovarăşe Gruzdev, spuse el blând, aproape prieteneşte. Vă înţelegem, vă compătimim, putem spune, pentru... nenorocirea asta. Dar înţelegeţi-ne şi dumneavoastră pe noi, nu lucrăm de capul nostru. Lămurim noi cazul. Hai să mergem, Şarapov, am să-ţi dau nişte indicaţii. Se îndreptă spre uşă cu mersul lui iute, elastic, şi, când să iasă, îl mai rugă pe Gruzdev: Nu vă supăraţi, Ilia Sergheevici, mai bine ajutaţi-i pe tovarăşi să se descurce cu lucrurile din casă. Vedeţi dacă sunt toate la locul lor...

Când am ajuns pe culoar, Jeglov îmi spuse repede şi cu răutate, împingându-mă spre cuier:

— Uite ce e, viteazule, ascultă-mă cu atenţie. Să nu te mai prind că pui întrebări dintr-astea savante! Tu aici eşti a cincea roată la căruţă... Să nu te amesteci în vorbă...

— Dar... mă sumeţii eu.

— Să taci când îţi spun! strigă el şi continuă aproape în şoaptă. Ai observat ţigările, bravo! Află că şi eu le-am observat de cum a intrat, dar vezi că nu m-am dat de gol. Să-ţi intre-n cap o dată pentru totdeauna: în meseria noastră întrebarea cântăreşte foarte greu! Trebuie să întrebi la timp ca să nimereşti

drept la ţintă, ai înţeles?

Am clătinat din cap, ridicând din umeri, în semn că nu.

— Acum n-avem timp, o să-ţi explic mai târziu, asta-i treabă serioasă, promise Jeglov. Până atunci, deschide bine ochii şi bagă la cap! Cum se spune la voi în armată: fă ca mine! Asta-i tot. Şi fără iniţiative personale, ai înţeles?

Am încuviinţat. Mă simţeam ca un câine căruia cineva îi trece pe sub nas o bucată de zahăr, pentru ca apoi s-o bage în buzunar. Ce dovadă serioasă găsisem, mă gândeam eu, acum e momentul să atac repede şi cu forţă. Pe dracu! Se pare că nu-i aşa de simplu! Pesemne că Jeglov ştie mai bine...

— Am înţeles, tovarăşe şef, să fac ca tine! Trec pe recepţie. Jeglov zâmbi şi-mi dădu în glumă un pumn în burtă, apoi continuă:

— Uite-l şi pe Taraskin, a adus un popândău, să vedem despre ce-i vorba...

Taraskin, pe care Jeglov îl însărcinase să treacă pe la vecini să-i chestioneze dacă nu cumva văzuseră sau auziseră ceva, şi totodată să afle ce spune lumea despre crimă, venise cu un martor foarte interesant.

Acesta, vecin de palier cu familia Gruzdev şi semănând într-adevăr cu un popândău – mic de statură, adus de spate, cu umeri înguşti – povestea, iar ochii negri şi ageri îi străluceau pe sub sprâncenele stufoase:

— Mă trimite nevastă-mea să arunc gunoiul şi chiar când să ies pe uşa din faţă, îl văd pe Ilia Sergheevici care cobora scara. Sigur că ne-am întâlnit şi ne-am salutat: Bună ziua, îi spun, Ilia Sergheevici, da’ el mie: Bună ziua Fiodor Petrovici.” Aşa a fost, tovarăşi şefi, aşa a fost...

— Şi pe urmă ce s-a mai întâmplat? întrebă Jeglov cu blândeţe.

— Ei, pe urmă... Eu cu găleata am ieşit pe uşa din spate, iar Ilia Sergheevici pe cea din faţă, în stradă.

Jeglov clipi din ochi, privi spre camera în care-l lăsase pe Gruzdev şi deschise larg braţele ca şi cum ar fi vrut să îmbrăţişeze pe toată lumea:

— Ei, băieţi, aici nici aşa n-avem loc să ne-nvârtim. Haideţi înapoi... Iar pe vecin îl întrebă foarte politicos: Nu vă deranjăm dacă intrăm în apartamentul dumneavoastră? Dacă se poate, desigur... Şi spunând aceasta avea un aer atât de serios şi de poruncitor, încât vecinul dădu repede din cap, parcă fericit şi foarte onorat de rugămintea lui.

— Doamne, da' nici vorbă, poftiţi, tovarăşi şefi, locuinţa e liberă.

Am trecut în camera vecinului şi ne-am aşezat la o masă şchioapă, acoperită cu o muşama veche.

— Aşa, aici o să fim mai liniştiţi, spuse Jeglov şi se întoarse spre vecin, ca şi cum ar fi discutat o zi întreagă şi acum ar fi întrerupt conversaţia pentru o clipă: Deci, Ilia Sergheevici a ieşit în stradă, iar dumneavoastră pe uşa din spate...

— Exact, confirmă vecinul.

— Când spuneţi că a fost asta?

— Ieri, pe seară... Am tras un somn bun după serviciul de noapte, am pus cartofii să fiarbă şi, cum vă spuneam, am ieşit cu găleata...

Mă trecu un fior: se părea că Gruzdev minte; n-avem decât să-l confruntăm cu vecinul şi n-o să se mai poată fofila. Jeglov era din ce în ce mai serios, iar Taraskin zâmbea ironic, neputându-şi ascunde satisfacţia. Jeglov se ridică, făcu prin cameră câţiva paşi şi privi pe fereastră. Toţi tăceau aşteptând

întrebările şefului. Iar el se adresă răspicat şi serios stăpânului casei:

— Noi suntem de la secţia de combatere a banditismului. Mă cheamă Jeglov, n-aţi auzit de mine? Gazda se ridică cu respect, iar el îi întinse mâna peste masă: Să facem cunoştinţă!

Stăpânul casei apucă palma lată a lui Jeglov cu ambele mâini, o strânse şi se prezentă în grabă:

— Lipatnikov mă cheamă. Lipatnikov Fiodor Petrovici, îmi pare bine...

Fără să se aşeze, punându-şi piciorul pe şipca transversală a scaunului, după obicei, parcă oferindu-le tuturor posibilitatea de a-i admira cizmele elegante, Jeglov îl privi ţintă pe vecin şi-i spuse confidenţial:

— Cazul pe care-l anchetăm este dintre cele mai serioase, Fiodor Petrovici, înţelegeţi şi dumneavoastră... Vecinul dădu din capul zbârlit. Deci totul să fie precis, cât se poate de precis...

— E clar, tovarăşe Jeglov, înţelese deîndată vecinul.

— De aici întrebarea: nu cumva vă înşelaţi? Ieri s-a petrecut asta, sau zilele trecute?

— Ce spuneţi, tovarăşe Jeglov! se necăji vecinul. Sunt om serios, nu vreun beţivan care să-ncurce pe azi cu ieri! Ieri a fost, să mă bată Dumnezeu, ieri!

— Deci aşa, bine, se învoi Jeglov. Să mergem mai departe. Vă rog să vă amintiţi cât mai exact cu putinţă, Fiodor Petrovici, cât era ceasul.

Vecinul răspunse repede fără să stea pe gânduri.

— Asta, tovarăşe Jeglov, n-aş putea să vă spun, nu ştiu cât era ceasul. Era pe seară, sunt sigur, dar când anume habar n-am. În casă n-avem ceasuri, pendula ni s-a stricat şi nu ne-am învrednicit s-o reparăm...

Pendula veche de pe perete arăta într-adevăr ora

două şi n-avea balansier.

— Şi cum mergeţi la serviciu, se miră Jeglov.

— Mă trezesc la timp, ne asigură vecinul. Toată viaţa m-am trezit cu noaptea-n cap. Şi radioul urlă, cum să nu mă trezesc?

Jeglov privi cutia neagră, ruptă într-o parte, a difuzorului antediluvian, din care se auzea vocea răsunătoare a lui Mark Reizen cântând aria lui Konceak, din opera „Cneazul Igor" de Borodin. Stătu un pic pe gânduri, apoi privi din nou difuzorul, de data asta ceva mai atent, şi spuse neîncrezător:

— Cum, la dumneavoastră funcţionează zi şi noapte?

— Da, nu mă deranjează, eu şi după schimbul de noapte dorm în timp ce el merge, zâmbi Fiodor Petrovici, arătându-şi dinţii lungi din faţă.

Lui Jeglov îi sclipiră ochii când întrebă repede:

— Poate că vă amintiţi ce se transmitea când aţi ieşit cu găleata, Fiodor Petrovici...

Vecinul îl privi uimit, i se părea ciudată întorsătura pe care o luase discuţia, totuşi se gândi un pic, îşi aminti şi, după câteva clipe, spuse:

— Era un meci de fotbal. Şi adăugă ca să fie cât mai clar: O transmisie de pe stadionul Dinamo.

Am început în sfârşit să pricep unde voia să ajungă Jeglov, l-am privit admirativ, iar el răspunse vesel:

— Vasăzică suntem amândoi microbişti, Fiodor Petrovici. Ce repriză se transmitea?

Fiodor Petrovici oftă adânc şi dădu din cap:

— Nuuu... Nu mă ocup cu de-astea, cum se spune... Pur şi simplu am ascultat neavând ce face, nu vă supăraţi. Nu vă pot spune ce... asta... zi-i pe nume, se transmitea.

— Ei, dar poate că vă amintiţi ce se spunea în

momentul în care aţi ieşit cu găleata, întrebă Jeglov cu speranţă în glas.

Vecinul dădu din umeri.

— Păi, tocmai se terminase. Daa, se terminase, şi m-am dus să pun cartofii la fiert, şi pe urmă am ieşit cu găleata.

— Vă amintiţi precis că se terminase? zâmbi din nou Jeglov.

— Precis.

— Cu cartofii aţi pierdut mult timp?

— Nu prea mult, erau gata curăţaţi, doar i-am pus şi am luat găleata...

— Vasăzică, la cinci-zece minute după terminarea meciului v-aţi întâlnit cu Ilia Sergheevici?

Fiodor Petrovici privi în tavan, îşi mişcă gânditor buzele şi spuse:

— Cred că da...

Jeglov îşi miji ochii şi, luându-şi piciorul de pe scaun, se plimbă gânditor prin cameră, murmurând ceva ca pentru sine, apoi îl întrebă pe Taraskin:

— Ia zi, cine a jucat ieri?

— ŢDKA cu Dinamo, spuse sigur de sine, Taraskin.

— Exact, aprobă Jeglov. A fost 3—1 pentru ai noştri Deci: începutul la ora 17, plus 45, plus încă vreo 15 minute pauza, asta face ora 18. Apoi alte 45 minute de joc, plus 10 minute... Aşaaa... ora 18,50 cel mult 19... Apoi băutul ceaiului şi alte poveşti. Totul se potriveşte! Îţi dai seama, Şarapov?

Îmi dădeam seama: pe la ora şapte seara, Nadenka îi telefonase Larisei care o rugase să o sune din nou peste o jumătate de oră, fiind ocupată cu o discuţie importantă. Acum era clar cu cine avusese discuţia asta... Deci aşa stăteau lucrurile...

Ne-am despărţit prieteneşte de Fiodor Petrovici,

strângându-ne mâinile şi ne-am întors în apartamentul Gruzdevilor unde procedura era pe sfârşite. Medicul legist îi dicta lui Pankov rezultatele examinării cadavrului, iar anchetatorul îşi nota cu grijă datele în procesul-verbal, cerând uneori explicaţii în legătură cu unii termeni medicali. Pasiuk, amator de ordine şi curăţenie, punea lucrurile la locul lor, închizând sertarele şi uşile rămase deschise. A venit şi duba de la morgă, sanitarii au intrat în cameră şi, ca să nu văd cum ridică şi scot corpul Larisei m-am dus în bucătărie unde, supravegheat de Grişa, se afla Gruzdev, ţinându-şi capul plecat între palme şi privind fix într-un anumit punct. După câteva minute, în bucătărie intră Pankov, care fusese informat despre discuţia cu vecinul; şi-l întrebă pe Gruzdev:

— Ilia Sergheevici, unde aţi fost aseară pe la ora şapte?

Gruzdev, ridicând capul, ne privi cu duşmănie pe toţi şi sughiţă convulsiv.

— Aseară la şapte am fost acasă. Prin acasă înţeleg locuinţa de pe Losinka... Tăcu o clipă şi adaugă: Vă pierdeţi timpul zadarnic, n-am omorât-o eu pe Larisa.

— Ancheta dispune de informaţii conform cărora aseară la şapte aţi fost aici, spuse Jeglov cu o voce metalică.

— Ancheta! repetă cu ură Gruzdev. N-aveţi altă grijă decât să băgaţi pe cineva la puşcărie, indiferent pe cine. În loc să căutaţi criminalul...

— Ascultă, Gruzdev, îi întrerupse Pankov, vecinii te-au văzut, la ce bun să negi?

— M-au văzut nu la şapte, ci la patru! strigă furios Gruzdev.

— Dar la începutul discuţiei aţi afirmat că n-aţi mai

fost pe aici de zece zile, se repezi Jeglov, şi mi-am dat seama că-i nemulţumit de Pankov, aşa cum fusese de mine când îl întrebasem pe Gruzdev despre ţigări.

— N-am afirmat aşa ceva, spuse Gruzdev, şi i-am surprins o sclipire de ură în ochi, când îi privi pe Jeglov. Am spus că n-am mai văzut-o pe Larisa de vreo zece zile...

— Dar ieri? întreba alene Jeglov.

— Nici ieri n-am văzut-o, răspunse fără voie Gruzdev. N-am găsit-o acasă.

— Deci totu-i clar... Jeglov îşi puse mâinile la spate şi începu să se plimbe foarte gânditor prin bucătărie.

Pankov se duse în cameră, îi puse pe martori să semneze procesul-verbal, apoi le dădu drumul şi se întoarse în bucătărie împreună cu Pasiuk.

— Vă rog să semnaţi şi dumneavoastră. Îi întinse procesul-verbal lui Gruzdev, dar acesta se trase înapoi şi, întinzând mâinile cu palmele înainte, dădu hotărât din cap.

— Nu intenţionez să semnez actele voastre, rosti el posomorât.

— Cum să înţeleg asta? întrebă Pankov sever. Doar aţi asistat la cercetare.

— Luaţi-o cum vreţi, răspunse Gruzdev răspicat, iar după ce se gândi puţin, adăugă: De altfel, când am venit eu, totul era întors cu fundu-n sus...

Pankov strânse din buzele-i subţiri şi clătină din cap cu reproş:

— Degeaba vă purtaţi aşa, degeaba...

Gruzdev dădu din mână a ciudă în direcţia lui şi se întoarse spre fereastră. Tăcerea o întrerupse Jeglov care întrebă cu un aer firesc:

— Ilia Sergheevici, cei din strada Losinka pot să confirme că aseară aţi fost acasă?

— Sigur că da... rosti dispreţuitor Gruzdev, fără să se întoarcă spre el.

— Pot să vă întreb cine anume?

— Ei, dacă aşa stau lucrurile, şi nevastă-mea şi gazda.

— Am înţeles, dădu din cap Jeglov. Sunt acasă acum?

— Probabil. Unde să fie?

— Perfect... Jeglov îşi puse piciorul pe un taburet, trase în sus carâmbul cizmei şi admiră un pic strălucirea acesteia, apoi repetă operaţia şi cu cea de-a doua cizmă. Pasiuk, avem ceară şi ştampilă?

— Cum să nu! răspunse Pasiuk.

— Bine. Nadiuşa, pe tine o să te rog să goleşti, temporar desigur, valiza asta, ca să punem în ea probele materiale.

Nadia dădu din cap, deschise valiza şi începu să pună lucrurile dinăuntru în şifonier, iar Jeglov îmi ordonă:

— Aşază bine toate lucrurile. Împachetează-le cu grijă şi nu lăsa amprente. Pune dopul la sticlă, să nu curgă vinul. Şi nu uita scrisorile, strânge tot pachetul, o să ne ocupăm de ele la noi...

— Dar sticla de ce? mă mirai eu.

— Sticla este un indiciu, spuse Jeglov. Datoria noastră este să-l prezentăm experţilor. Ei o să hotărască dacă-i folositor sau nu. Şi, întorcându-se spre Gruzdev, i se adresă cât se poate de prevenitor: Ilia Sergheevici, daţi-mi vă rog cheile dumneavoastră de la apartamentul ăsta.

Gruzdev continua să privească pe fereastră, tăcând, iar eu mă gândeam că nu mi-ar fi trecut niciodată prin minte să-l întreb de chei ca şi cum aş şti dinainte că le are; dimpotrivă, m-aş fi gândit că

dacă oamenii s-au despărţit e firesc să n-aibă la el cheile.

Dar Gruzdev tăcea, iar Jeglov, deschizând porthartul, scoase din el un formular şi-l întinse lui Pankov. Acesta începu să scrie ceva pe el şi, privind mai atent, am văzut că-i un mandat de percheziţie. Iar Jeglov, fără să se gândească deloc, i se adresă din nou lui Gruzdev:

— Avem nevoie de chei, Ilia Sergheevici. Şi-i explică: Va trebui să sigilăm temporar apartamentul.

Gruzdev se întoarse brusc spre el:

— N-am niciun fel de chei! Şi nici n-am cum să le am. Daţi-vă osteneala să pricepeţi că un om civilizat n-o să ţină la el cheile de la apartamentul unei femei care-i e străină. Străină, înţelegeţi, străină!

— Totuşi, degeaba vă purtaţi aşa... spuse cu ostilitate Pankov şi-i întinse lui Jeglov mandatul de percheziţie. Bine, hai să terminăm odată.

— Plecăm cu toţii! ordonă scurt Jeglov. Dumneavoastră, cetăţene Gruzdev, va trebui să veniţi cu noi în strada Petrovka nr. 38. Să mai lămurim unele lucruri...

Pe scară, rămase ceva mai în urmă, cu Pasiuk şi Taraskin şi le dădu mandatul, spunându-le în şoaptă:

— Duceţi-vă în strada Losinka. Acolo faceţi numaidecât o percheziţie la adresa asta. Căutaţi orice poate avea vreo legătură cu cazul, e clar? În special corespondenţa – luaţi tot ce găsiţi. Apoi le interogaţi separat pe concubina lui şi pe gazdă: unde a fost aseară, ce-a făcut, minut cu minut, toată ziua. Şi veniţi degrabă înapoi!

VI

În capitală sunt în prezent o sută unsprezece mame cu mulţi copii, decorate cu înaltul ordin „Mamă eroină”. Fiecare dintre ele a născut şi a crescut câte zece sau mai mulţi copii.

„Moskovski bolşevic”

Pankov plecă acasă, rugându-ne ca a doua zi de dimineaţă să-i arătăm materialele pe care le strânsesem. Am ajuns în Petrovka străbătând repede şi cu zgomot străzile întunecate ale oraşului. Tot drumul am tăcut şi tot în tăcere am urcat scările şi am intrat în camera de gardă. Jeglov îl aşeză pe Gruzdev la masă, îi dădu hârtie şi un toc şi-i spuse:

— Vă rog să relataţi cât mai amănunţit toată povestea vieţii dumneavoastră cu Larisa, ce părere aveţi despre cele petrecute, să-i enumeraţi pe toţi cunoscuţii ei pe care-i ştiţi. Separat, vă rog să scrieţi tot ce-aţi făcut ieri, pe ore şi minute, întocmai.

— Viaţa mea cu Larisa e problema mea personală, răspunse enervat Gruzdev. Iar în ceea ce-i priveşte pe cunoscuţii ei, căutaţi pe altul să-i toarne. Pe mine, scuzaţi-mă, nu-s turnător...

— Ascultă, Gruzdev, replică obosit Jeglov. M-am

săturat. Ce tot cauţi ceartă cu lumânarea? Nu eşti turnător, ci martor în cazul de faţă. Cel puţin, până acum. Şi eşti obligat prin lege să dai declaraţii care să intereseze ancheta. Aşa că hai să nu... Scrie ce-ţi spun...

Gruzdev dădu supărat din umeri. Toată fiinţa lui arăta că n-are ce face, că-i silit să se supună forţei brutale. Înmuie tocul în cerneală, apoi îl puse deoparte:

— Cui să mă adresez? Şi ce titlu să pun?

— Puneţi titlul „Explicaţie”. Şi vă adresaţi şefului miliţiei din Moscova, general-locotenent Mahankov. Pe urmă includem datele astea în procesul-verbal al interogatorului. Hai să mergem, Şarapov, mă chemă Jeglov, şi ieşirăm pe coridor.

— De ce l-ai pus să se adreseze generalului?

— Ca să sune mai convingător; asta o să-i dea sentimentul responsabilităţii. Dacă intenţionează să mintă, n-o să mintă pe oricine, ci chiar pe general. Să sperăm însă că o să se abţină. Hai la mine să mâncăm ceva.

Am intrat în biroul nostru, am pus ceainicul pe reşou şi ne-am aprins ţigările. M-am uitat la ceas, ora douăsprezece şi cinci. Jeglov a luat de pe pervaz o cutie frumoasă de tablă pe care scria cu litere latine „Prince Albert”; ţinea în ea zahăr tos, fiindcă mirosul tutunului dispăruse demult. Apoi scoase din seif o pâine pe care reuşisem s-o procur în timpuri imemoriale – astăzi sau, mai exact, ieri, înainte de masă. Mi-am scos cuţitul de cercetaş cu mâner colorat de plexiglas, am tăiat în felii subţiri pâinea apetisantă de secară, am presărat-o din belşug cu zahăr tos. Între timp, Jeglov fiersese ceaiul. A fost o cină de-a dreptul împărătească. Eu mi-am tăiat

bucata de pâine în romburi mici; îmi era mai comod să le ţin în palmele făcute căuş, ca să nu împrăştii zahărul. Sorbind tacticos ceaiul fierbinte şi gustos, am întrebat:

— Ce părere ai despre Gruzdev, Gleb?

— El a făcut-o, nu-ncape vorbă. Şi adăugă mestecând: Cazu-i uşor, le-am dat eu de capăt şi altora mai complicate. Îmi amintesc de unul care înscenase odată un atac banditesc: venim noi – nevastă-sa moartă, el în cealaltă cameră rănit cu un cuţit, legat şi cu căluş în gură. În apartament – prăpăd, totul cu fundu-n sus, bijuteriile furate. Începem noi ancheta, el se da de ceasul morţii: fără iubita mea nevastă, zice, viaţa n-are niciun rost, mă sinucid! Jeglov strânse cu grijă în palmă fărâmiţările de pe ziar şi le aruncă în gură, apoi rămase pe gânduri.

— Ei, şi pe urmă?

— Pe urmă, am aflat că are o amantă. Şi, cum îl bănuisem din prima clipă, i-am spus direct: „Mărturiseşte de ce-ai omorât-o pe iubita ta nevastă!” Ei, şi ce-a făcut după asta, nici nu-ţi pot spune, m-a reclamat până la Mihail Ivanîci Kalinin.

— Şi tu ce-ai făcut?

Jeglov se ridică şi întinzându-şi corpul suplu se mângâie satisfăcut pe burtă zâmbind viclean:

— L-am arestat, ca să se mai răcorească puţin. L-am ţinut vreo cinci zile fără să-l interoghez, şi între timp am luat-o la întrebări pe amanta lui: ea îşi cumpărase o căsuţă, dar cu ce bani, asta era un mister. A trebuit să mărturisească totuşi că banii – treizeci de mii – i-i dăduse amantul. Dar el se plânsese că tocmai de banii ăştia îl jefuiseră, că rămăsese fără nicio copeică. Îl scot din celulă pentru

o confruntare cu iubita. Da... Şi cum o vede, spune: „Scutiţi-mă de interogatorii, trebuie să mă mai gândesc...” Bine. Îl chem a doua zi şi, fără să-l las să deschidă gura, îi prezint concluziile expertizei...

— Care expertiză?

— Ştii, acolo în cameră, printre alte lucruri, zăcea aruncat un aparat de radio „Telefunken” captură de război. Ţin minte ca acum. Iar tipul ţipa întruna că hoţii căutaseră bani în aparat şi că negăsindu-i, de ciudă, îl trântiseră pe jos, cu toată puterea. Experţii însă au stabilit în mod categoric că dacă radioul ar fi fost trântit de podea, fragil cum era, ar fi suferit stricăciuni ireparabile şi n-ar mai fi putut funcţiona. Când colo, el funcţiona perfect...

— Vasăzică îl pusese dinadins pe podea, ca să creeze impresia devastării...

— Întocmai. Aşa i-am şi spus, iar el s-a pierdut cu firea: „Cruţaţi-mi viaţa, vă implor, o să-mi răscumpăr vina...” Vezi, deci, că există şi tipi dintr-ăştia, iar tu trebuie să înveţi să lupţi contra lor, aşa cum ne cere poporul.

— Dar Gruzdev?

— I-a ajuns cuţitul la os, dădu Jeglov nepăsător din mână. O să se mai ţină băţos puţin şi pe urmă o să cedeze, ce să facă? Toate dovezile sunt clare, iar el e slab, nervos...

— Mă duc să mai văd ce face acolo, zisei eu, ridicându-mă.

— În niciun caz, mă opri Jeglov. Trebuie să ajungă să discute între patru ochi cu propria-i conştiinţă. Dar să nu crezi că totul s-a aranjat, treburile astea nu se rezolvă uşor, o să mai avem de lucru...

— Am înţeles. Mi-ai promis să-mi vorbeşti mai amănunţit despre problemele privitoare la anchetă.

— Aha. Se poate. Bineînţeles, nu poţi explica totul prin cuvinte, teoria asta a anchetei trebuie aplicată în practică...

Am zâmbit ironic.

— De ce te hlizeşti aşa? se supără el. Treaba-i serioasă. Trebuie să înţelegi că un infractor, atunci când îl anchetezi, e ca o fiară, încordat şi înspăimântat: Ce ştie anchetatorul? Ce poate dovedi? Ce-o să-l mai întrebe acum? Şi tocmai încordarea asta, spaima lui trebuie amplificate până la groază, înţelegi? Cum faci asta? Foarte simplu. Întrebările trebuie puse crescendo: la început îl întrebi fleacuri, de una, de alta, mărunţişuri, ce-a spus cutare, ce-a văzut cutărică, ce-a auzit mai ştiu eu cine... Infractorul îşi dă seama că eşti la curent cu cazul şi că n-ai venit acolo doar ca să baţi câmpii. Bun. Şi deodată îi arunci în faţă un fapt incontestabil...

— Să zicem că tăgăduieşte.

— E bine! E minunat! El tăgăduieşte şi tu îi serveşti o confruntare – una la mână! Iar la confruntare îl dă de gol un complice...

— Şi dacă totuşi tăgăduieşte?

— Îi aduci un martor – una la mână – şi-i trânteşti pe masă o expertiză – două la mână! Vreo probă materială ceva mai serioasă – trei. Şi gata cu flăcăul, e silit să recunoască, să explice în scris cu mânuţa lui de ce a minţit până atunci...

— Să zicem că-i aşa. Şi pe urmă?

— Pe urmă, îi propui să povestească singur despre activitatea lui infracţională. Bineînţeles o să jure că a păcătuit doar o dată în tinereţe şi, pe deasupra, la beţie. Tu te întristezi, dai din cap: îmi pare grozav de rău, băiete, îi zici, dar nu ştiu ce-o să se-ntâmple cu tine dacă nu eşti sincer. El spune: „Cum aşa?” Atunci

îi pomeneşti, în treacăt, cu multă grijă, de cazul de pe strada Monetcikovski, unde, după cum ştii, s-a comis un furt, dar nu există nici cea mai mică dovadă contra lui.

— Şi-ţi închipui că o să mărturisească ceva?

— Ba bine că nu! Îl întrebi aşa, mai pe ocolite, şi despre primul episod. El îţi toarnă o grămadă de gogoşi, tu îi dai fapte concrete, confruntări şi aşa mai departe, după care vine şi timpul să recunoască şi să se dezvinovăţească. Atunci se ridică, se uită ţintă în frumoşii tăi ochi albaştri, se bate cu pumnul în piept şi-ţi mărturiseşte „sincer” şi cea mai măruntă infracţiune pe care a comis-o în viaţă. Urmează procesul-verbal, semnăturile şi toate celelalte poveşti...

Telefonul începu să sune: Pankov se interesa de acasă dacă Gruzdev mărturisise.

— Deocamdată nu, spuse Jeglov. Dar nu vă faceţi griji, Serghei Ipatîci, o să mărturisească... Punând receptorul în furcă, Jeglov spuse în glumă: Dormi în pace, tovarăşe drag... A îmbătrânit procurorul Pankov. Înainte vreme, nu se lăsa până nu-l făcea pe inculpat să mărturisească, chiar dacă-l ancheta zi şi noapte. E nostim...

— Nu te abate de la subiect, Gleb. Îmi povesteai despre problemele anchetei. Vezi bine că n-am timp să învăţ după carte.

— Bravo, Şarapov! mă lăudă Jeglov. Cu tenacitatea ta o să ajungi un detectiv de mâna-ntâi. Atunci ascultă. Deci, clientul nostru a mărturisit episodul al doilea. Tu i-l torni imediat pe al treilea. Care să fie tot beton armat, între timp, el începe să priceapă că la cel de-al doilea caz a mărturisit prosteşte, fără să existe dovezi, şi bineînţeles că turbează de ciudă.

Sare-n sus, frângându-şi mânuşiţele albe, şi se jură pe toţi sfinţii că nu mai are nimic de mărturisit, că a spus tot ce avea pe suflet. Atunci începi toată povestea de la început, într-o variantă nouă: cu martorul, cu trecătorul care a văzut, cu complicele adus la confruntare. Şi iarăşi n-are ce să mai zică şi regretă din suflet, cerând iertare cu fel de fel de jurăminte. Ăsta-i momentul să-ţi ieşi din ţâţâni şi să-i explici ticălosului că, dacă de fiecare dată trebuie să scoţi mărturisirea de la el cu cleştele, nici asesorii populari n-o să-şi piardă timpul cu un nemernic mincinos şi înrăit ca el; „Nici pe Iakimanka n-ai fost, nici pe Babiegorodski nu-i mâna ta, cu cazul din strada Pliuşciha n-ai nici în clin nici în mânecă şi aşa mai departe”, îi citezi toate cazurile dintr-un an care i s-ar putea potrivi ca stil de lucru.

— Te pomeneşti că, de frică, o să recunoască şi ce n-a făcut, mă neliniştii eu. Adică să-şi asume şi isprăvile altora.

— Fii liniştit! Jeglov îşi turnă în pahar ceaiul care se răcise şi bău jumătate dintr-o sorbitură. Un hoţ în toată legea n-o să recunoască niciodată ceva ce n-a făptuit. Mă refer la o anchetă de genul ăsta. Dar tu ce păzeşti? Trebuie să verifici! Iar el, atunci când îl anchetezi cum trebuie, îţi mărturiseşte toate matrapazlâcurile, cele de azi, de mâine şi de încă trei ani de-acum încolo. Învaţă, băiete, cât timp mai trăiesc! Şi, mulţumit de sine, se lovi peste buzunarul de la piept.

— Învăţ, răspunsei eu cu seriozitate. Metoda asta mi-am însuşit-o foarte bine. Să-mi mai povesteşti şi altele, o să-mi dau toată silinţa...

De pe coridor se auzi un tropăit răsunător. Am deschis uşa şi m-am uitat: Pasiuk şi Taraskin veneau

grăbiţi, aproape alergând. Pasiuk intră primul în birou, răsuflând din greu, merse direct la masa lui Jeglov, scoase din buzunarul uriaş al impermeabilului nişte hârtii înfăşurate sul, dădu cu grijă pâinea la o parte şi, punând sulul pe masă, spuse:

— Ăsta-i procesul-verbal al percheziţiei şi interogatoriile femeilor.

— Aţi găsit ceva? întrebă interesat Jeglov.

— Nimic deosebit, zâmbi şiret Ivan.

— Dar femeile ce-au spus?

— Nevastă-sa a spus că a fost acasă de la ora optsprezece...

— Dar gazda?

Începu, în sfârşit, să vorbească Taraskin.

— Gazda a spus că nu l-a văzut de dimineaţă şi că seara, pe veranda lor, era linişte. Aşa că nici vocea nu i-a auzit-o. De când Gruzdev a plecat la serviciu, nu l-a mai văzut.

— E limpede, spuse Jeglov. Înseamnă că n-a fost acolo.

— Bine, dar nevastă-sa? am întrebat eu.

— Naiv mai eşti, Şarapov! începu să râdă Jeglov. Ai mai pomenit vreodată ca nevasta să nu-i asigure un alibi soţului? Ar trebui să pricepi...

Asta-i adevărat, fără îndoială. Luai de pe masă procesele verbale să le citesc, iar Jeglov, după ce se plimbă puţin prin birou, gânditor, îşi aminti:

— Dar ce-aţi găsit voi acolo „nimic deosebit”?

Pasiuk băgă din nou mâna în buzunarul impermeabilului şi scoase de acolo un pachet nu prea mare, învelit în hârtie de ziar, şi-l puse fără grabă pe masă, alături de procesele verbale. Jeglov îl desfăcu.

În mâinile lui lucea, rece şi mat, oţelul negru al unei arme. Era pistoletul „Bayard”!

În cameră se fumase extrem de mult, iar fumul de ţigară se lăsase în jos pe la colţuri, cum se aşterne ceaţa peste o mlaştină; ochii ne lăcrimau, şi, cu toate că era frig – încă nu începuseră să ne dea căldură – am deschis fereastra.

Ploaia încetase şi se părea că la noapte avea să îngheţe, norii zdrenţuiţi şi joşi care atârnaseră toată ziua deasupra oraşului se risipiseră, iar pe bolta de cerneală a cerului răsăriseră stelele.

Stăteam la geam respirând adânc aerul proaspăt al nopţii şi mă gândeam cât de complicat se împletesc destinele oamenilor. Pe front, totul era mult mai simplu, chiar dacă ţinem seama de raporturile cu duşmanul. Şi, la drept vorbind, ce fel de raporturi erau acelea? „Ucide fiara fascistă!” şi basta! Iar aici, oricât mă străduiam, nu reuşeam să-mi închipui, să înţeleg cum poate un intelectual, om cult, medic, să ucidă o femeie, pe propria-i soţie – fostă, e drept, totuşi soţie – oricum, un om apropiat, din cauza unei nenorocite de locuinţe. Nu într-un acces de răutate ori furie, sau din dorinţa de a scăpa de o obligaţie plictisitoare, nici măcar din gelozie, ci pur şi simplu pentru un apartament oarecare!

În privinţa mobilului, nu încăpea nicio îndoială. Jeglov se pronunţase în acest sens, iar eu presupuneam acelaşi lucru. E adevărat că stârnea unele îndoieli faptul că în strada Losinka, într-o nişă din spatele contorului electric, împreună cu revolverul „Bayard”, fusese găsită şi o poliţă de asigurare pe numele Larisei. Fusese încheiată pentru o sumă mare, cu o zi înaintea crimei şi, după cum îmi explică Jeglov, Gruzdev, rămânând formal soţul Larisei, avea toate temeiurile legale pentru a primi suma respectivă ca

moştenire.

După părerea mea, exista încă un element important, anume, dispariţia lucrurilor de preţ şi a bijuteriilor Larisei; dar când l-am întrebat pe Jeglov cum trebuie interpretat lucrul ăsta, el mi-a explicat zâmbind:

— Înţelegi, Volodea, crime fără precedent nu există; de fiecare dată, ceva asemănător s-a mai întâmplat undeva, cândva, cu cineva. Pe asta se şi bazează detectivul: pe asemănarea între circumstanţe, pe motivele identice, pe folosirea aceloraşi şiretlicuri...

— Tu ai mai avut de-a face cu astfel de cazuri? l-am întrebat eu.

— Nu numai o dată. De pildă, un soţ îşi prinde nevasta cu amantul. Îşi pierde cumpătul, scoate pistolul şi pac-pac, omoară doi oameni. Apoi îşi vine în fire, începe să plângă amarnic şi vine fuga la noi: pedepsiţi-mă, oameni buni, mi-am omorât nevasta. Dar se întâmplă şi altfel. Ca în cazul nostru: omul pregăteşte totul pe îndelete, se gândeşte cum să facă să nu fie bănuit, iar alteori şi cum să îndrepte bănuiala asupra altcuiva. După ce pregăteşte totul din timp, comite fapta cu sânge rece şi se dă la fund. Ia pe „nu ştiu” în braţe şi voi, copoilor, căutaţi, răscoliţi cerul şi pământul, dar găsiţi-l pe ucigaşul fiinţei unice pe care-o iubeşte de-o viaţă!

— Deci rezultă că lucrurile le-a luat pentru ca noi să credem că-i vorba de un jaf? mi-am dat eu cu presupusul.

— Exact! aprobă Jeglov. Raţionezi corect. Poate că nici n-are nevoie de ele... O fi făcut-o doar aşa, ca să ne arunce praf în ochi. Dar poate să şi aibă nevoie. Pistolul găsit mă face să cred asta. Altul în locul lui ar

fi aruncat arma la mama dracului, ca să scape de o dovadă împotriva lui, dar el a ascuns-o, înseamnă că are grijă de lucruri, ţine la ele, înţelegi? A luat până şi inelul Larisei, moştenit de la bunica sa, care, după cum spune Nadia, era foarte scump...

Taraskin îl aduse pe Gruzdev. Acesta parcă se veştejise, era epuizat, gârbovit şi îşi ascundea bărbia în gulerul ridicat al paltonului. În aceste câteva ore, figura i se scofâlcise cu totul, căpătase o nuanţă pământie, ca şi cum ar fi stat o lună în celulă şi nu o oră la noi în birou. Pleoapele i se umflaseră şi se înroşiseră, sclipirea răutăcioasă din ochi i se stinsese şi numai buzele subţiri, strânse puternic, trădau o hotărâre neclintită şi încredere în sine.

— Aţi scris cam puţin în atâta timp, se lamentă Jeglov, luându-i cele două file scrise rar, cu un scris strâmb, parcă şovăitor.

Gruzdev strânse mai tare din buze şi nu răspunse, iar Jeglov, fără să dea vreo atenţie acestui fapt, se aşeză în fotoliu şi începu să citească, subliniind cu creionul câte ceva în text. După ce termină, se ridică, începu să se plimbe prin birou, apoi se opri în faţa lui Gruzdev care stătea – parcă dinadins se potrivise aşa – pe un scaun chiar în mijlocul camerei, astfel încât nici n-avea cum să se sprijine de ceva, şi-i spuse apăsat:

— Vasăzică aşa, cetăţene Gruzdev. Hai să vorbim deschis: n-ai vrut să scrii adevărul! Şi flutură neglijent filele. Păcat. Lucrurile s-au petrecut altfel, şi cu minciuni ne agravăm situaţia, înţelegi?

— Cum vă permiteţi! sări Gruzdev de pe scaun. Cum îndrăzniţi să vorbiţi aşa cu mine? Nu sunt unul dintre pungaşii cu care, după cum am auzit, vă purtaţi fără mănuşi în instituţia asta! Sunt medic!

Sunt candidat în ştiinţe medicale, dacă e vorba pe-aşa! O să vă reclam!

Pe faţa lui palidă apărură din nou pete cărămizii de frică şi emoţie; era foarte aproape de Jeglov şi părea gata să-l ia de gât.

Acesta făcu, sau mai bine zis schiţă, o uşoară mişcare înainte cu corpul spre Gruzdev, care se trase involuntar înapoi, dar acolo era scaunul şi căzu pe el greoi, ca un sac. Parcă fixându-l în poziţia asta, Jeglov puse neglijent piciorul pe stinghia scaunului şi rosti aspru, cu un glas în care se desluşea ameninţarea:

— În ce priveşte reclamaţiile, am mai auzit poveşti de-astea, am avut destule ocazii. Cât despre pungaşi, e adevărat. Nu eşti pungaş. Eşti asasin...

Mi se tăie răsuflarea, atât de neaşteptată fusese trecerea asta. Mi-am dat seama că acum începe partea cea mai importantă: Jeglov urma să-l facă pe Gruzdev să mărturisească!

Dar până una-alta se lăsase o linişte, grea, vâscoasă, încordată, tulburată doar de respiraţia răguşită a lui Gruzdev şi de scârţâitul ritmic al scaunului sub piciorul lui Jeglov, care sub cizma lui elegantă prinsese poala paltonului lui Gruzdev, astfel că atunci când acesta încercă să se ridice nu putu, fiind parcă fixat de scaun.

— Te-ai pregătit îndelung... întrerupse, în sfârşit, tăcerea Jeglov, iar vocea lui răsună ciudat, ascuţită şi desluşeai în ea un singur sentiment – dispreţul nemărginit. Eşti şmecher! Numai că noi ştim să ne purtăm cu şmecherii...

— Dumneata... Ce tot îndrugi acolo? Gruzdev se îneca de indignare şi, în cele din urmă, cuvintele îi ţâşniră într-un ţipăt furibund: Ai înnebunit!

— Hai, potoleşte-te... zâmbi Jeglov aspru. Fii

bărbat; te-am prins, fii curajos şi recunoaşte. E în folosul tău de altfel: legea spune clar că mărturisirea sinceră micşorează vina...

În codul pe care-l citisem ieri dimineaţa, formularea era întrucâtva diferită, dar gândul acesta m-a străfulgerat şi a dispărut deîndată, pentru că Gruzdev începuse să vorbească:

— Ascultă-mă, e o neînţelegere groaznică... Nu cred. Vorbeşti cu mine ca şi cum aş fi într-adevăr un asasin... Glasul îi răsuna răguşit, întretăiat, şi-i dăduseră lacrimile. Dar dacă pe *mine* nu mă crezi trebuie *să dovedeşti* cumva asta...

— Ce să mai dovedesc? spuse nepăsător Jeglov. Principalul l-am şi dovedit, iar amănuntele o să se confirme cumva pe parcursul anchetei. Ca, de pildă, faptul că glonţul a fost tras din revolverul dumitale. De altfel, asta am şi stabilit-o din ochi, la locul faptei...

— Dar cu revolverul meu putea să tragă altcineva! Doar te-ai convins că n-a fost găsit la locul crimei! spuse Gruzdev şi mi se păru că desluşesc în vocea lui o nuanţă interogativă. Am privit spre Jeglov, iar el îmi făcu discret cu ochiul: „Vezi cum încearcă să mă descoasă?” dar continuă politicos şi răbdător ca un profesor care explică o temă simplă unui elev greu de cap:

— Am spus doar că ăsta-i un amănunt. O să ne descurcăm, n-avea grijă, îţi garantez. Când anchetezi o crimă, principalul e să stabileşti cui îi foloseşte. Asta o ştie orice student. Ia să vedem dacă-ţi foloseşte crima asta.

Gruzdev se smuci de pe scaun, reuşind de data asta să-şi tragă paltonul şi se ridică:

— Dar e absurd! Aşa poţi justifica orice! Din

punctul dumitale de vedere rezultă că, de pildă, copiii trag foloase de pe urma morţii părinţilor, soţia – de pe urma morţii soţului şi aşa mai departe, fiindcă toţi sunt moştenitori...

— Cazul dumitale e puţin diferit, îl întrerupse Jeglov. Eşti moştenitor, dar de mult nu mai eşti soţ. Şi ordonă: Stai jos! Şi ascultă cu atenţie ce-ţi spun. E-n interesul dumitale...

Îşi luă piciorul de pe stinghia scaunului, se plimbă puţin prin birou, se opri iarăşi înaintea lui Gruzdev şi vorbi mai departe cu asprime, subliniind cu mâna fiecare frază:

— Nu mai vrei să trăieşti cu fosta dumitale soţie, Larisa... Îţi găseşti altă femeie, pe Galina Jeltovskaia, asistenta dumitale... Totodată, peste tot, pe unde poţi, te străduieşti să dai impresia că eşti în relaţii bune cu fosta soţie, îi dai bani, alimente, îi plăteşti chiria. Dar Larisa n-are unde să se ducă şi atunci dai sfoară-n ţară că ai hotărât să faci schimb de locuinţă, să cedezi garsoniera pentru două camere cu dependinţe comune. În realitate, nu-ţi surâde perspectiva să te ciocneşti mereu de vecini într-o bucătărie comună... Şi locuinţa este, de fapt, a dumitale, rămasă de la părinţi... Iar Larisa nu se grăbeşte să facă schimb... Cheltuielile cresc, e greu cu două familii... şi atunci te hotărăşti...

Gruzdev începu să tuşească, ori să râdă, nu ştiu, apoi îşi şterse ochii cu batistă şi spuse strâmbându-se cu răutate:

— Toate astea ar fi de râs dacă...

— Dacă n-ar fi purul adevăr, îl întrerupse Jeglov hotărât. Ai chibzuit să scapi de Larisa, ba chiar să mai şi câştigi ceva cu ocazia asta. Printr-un bilet de ameninţare, ăsta – Jeglov scoase din porthart foaia

descoperită la percheziţie şi i-o flutură pe dinaintea ochilor – o sileşti în cele din urmă să acţioneze conform intereselor dumitale în ce priveşte schimbul de locuinţă. Şi încă ceva... Vii la ea cu vinul dumitale preferat, cu ciocolată, bei ceai, stai la taclale şi, când prinzi momentul potrivit, tragi... Apoi înscenezi un jaf – sunt furate cele mai scumpe lucruri, chiar şi inelele de pe degete! – închizi binişor uşa şi pleci în Losinka, unde te înţelegi cu Jeltovskaia să spună că ai fost acasă toată seara. Ăsta-i alibiul!

Jeglov îl privi pătrunzător şi îndelung pe Gruzdev drept în ochi, iar acesta, nemaiputându-i suporta privirea, întoarse capul şi spuse cu voce surdă:

— Toată povestea asta stupidă e rodul imaginaţiei dumitale înfierbântate. Încă nu ştiu cum voi dovedi... M-am cam pierdut cu firea... Dar să nu crezi...

— Mai eşti şi încăpăţânat pe deasupra, rosti răspicat Jeglov. Ei, atunci va trebui să folosesc cu dumneata limbajul dur al procesului-verbal, dacă nu înţelegi de vorba bună. Şarapov, ia un mandat de arestare şi scrie...

Plimbându-se prin birou, Jeglov îmi dictă fără grabă fondul chestiunii, datele anchetei referitoare la Gruzdev, apoi oprindu-se lângă acesta şi privindu-l, fără încetare, drept în ochi, trecu la enumerarea probelor. Eu scriam sârguincios: „...în afara celor de mai sus, este învinuit de următoarele probe: biletul de ameninţare (proba materială nr. 1); declaraţiile Nadejdei Kolesova, sora victimei; alimentele (proba materială nr. 2); mucurile de ţigări „Delhi”, descoperite la faţa locului, ţigări din care fumează şi cetăţeanul Gruzdev (proba materială nr. 3); declaraţiile martorului Lipatnikov care l-a văzut pe Gruzdev părăsind locul crimei în intervalul de timp în

care a fost ucisă Gruzdeva Larisa; declaraţiile martorei Nikodimova, gazda lui Gruzdev, care dezmint alibiul acestuia; glonţul, tras dintr-un pistolet „Bayard” (proba materială nr. 4), care, conform mărturiei bănuitului era păstrat la victimă...”

Jeglov se opri, se întoarse pe călcâie, se îndreptă spre biroul lui, scoase din sertar o foaie de hârtie scrisă şi i-o întinse lui Gruzdev:

— Ia cunoştinţă de procesul-verbal al percheziţiei făcute la dumneata pe Losinka. Recunoşti semnătura Galinei Jeltovskaia?

— Da, oftă din greu Gruzdev. E mâna ei...

— Citeşte, spuse Jeglov şi, fără ca Gruzdev să observe, scoase din acelaşi sertar pistoletul şi poliţa.

— Ce dracu? spuse Gruzdev răguşit, citind atent procesul-verbal şi amuţi cu totul. Ce pistolet? Ce poliţă?

Jeglov, nedându-i nicio atenţie, mi se adresă mie:

— Scrie mai departe: „...şi pistoletul „Bayard”, descoperit cu prilejul percheziţiei efectuată acasă la Gruzdev, pe strada Losinoostrovskaia (proba materială nr. 5); poliţa de asigurare pe numele Larisei Gruzdeva, încheiată cu o zi înainte de asasinat, descoperită în acelaşi loc (proba materială nr. 6)...” Şi întorcându-se spre Gruzdev cu arma în palma deschisă a mâinii drepte şi cu poliţa în mâna stângă, strigă: Pistoletul ăsta! Poliţa asta! Ei, ce zici? Recunoşti?

Gruzdev păli, lăsă capul în jos şi mai mult am ghicit decât am auzit:

— Toate... Dumnezeule!

Jeglov vorbi sacadat şi aspru, de parcă ar fi bătut cuie:

— Te-am prevenit... Vezi şi dumneata că avem

dovezi pentru zece crime. Dă-i drumul!

Urmă o pauză lungă, apăsătoare, iar eu aşteptam cu nerăbdare să se curme odată liniştea asta groaznică, şi Gruzdev să înceapă, în sfârşit, să vorbească, să explice *el însuşi* de ce şi cum a omorât-o pe Larisa. Nu încăpea nicio îndoială că asta avea să se întâmple acum, totul era clar. Dar Gruzdev tăcea, astfel că Jeglov îl grăbi, aproape prieteneşte:

— Timpul, trece, Ilia Sergheevici... Nu mai tergiversa degeaba...

În birou era tot frig, dar Gruzdev îşi descheiase paltonul şi nasturii de la cămaşă, gulerul îl strângea şi pe frunte îi apăruseră broboane de sudoare. Mărul lui Adam i se mişca spasmodic de câteva ori în sus şi-n jos şi omul deschise gura, fără să poată rosti niciun cuvânt.

Jeglov spuse cu sinceritate în glas:

— Înţeleg... E greu... Dar descarcă-ţi sufletul şi o să te uşurezi. Crede-mă, eu ştiu.

— Ştii dumneata... răsuflă din greu Gruzdev, cu tristeţe şi ură. Dumnezeule, ce provocare monstruoasă! Şi întorcându-se brusc, nu ştiu de ce, spre mine, începu să strige din răsputeri: N-am omorât-o! N-am omorât-o eu, înţelegeţi odată, fiarelor ce sunteţi!

Ţipătul ăsta chinuitor, care-mi spărgea timpanul, îmi biciuia nervii, m-a făcut să mă cutremur şi m-am simţit cuprins de panică, neputându-mi închipui ce avea să urmeze. Dar Jeglov spuse liniştit:

— Aşa, vasăzică, provocare... Hm, mare şmecher mai eşti... Scrie mai departe, Şarapov: „...Având în vedere rafinamentul cu care a fost comisă fapta... deosebita ei gravitate... precum şi posibilitatea ca... aflându-se în libertate... Gruzdev Ilia Sergheevici... să

împiedice ancheta... sau să dispară... Ca măsură de prevedere... pentru a nu se sustrage de la judecată şi anchetă... *va fi reţinut în stare de arest...*"

Gruzdev şedea fără să se uite la nimeni, indiferent, parcă nici n-ar fi auzit cuvintele lui Jeglov. Gleb îmi luă mandatul din mână, îl citi în fugă şi, fără să se aşeze la masă, îl semnă cu iscălitura lui uimitoare, cursivă, înclinată, cu o mulţime de arabescuri, înfloriturişi meandre sfârşind cu codiţă rotunjită. Flutură hârtia prin aer, să se usuce cerneala, şi-i zise lui Pasiuk:

— Du-l în celulă...

VII

Leningrad 11 octombrie, TASS. La Leningrad au sosit din Sverdlovsk două garnituri de tren cu toate exponatele tezaurului de artă universală al Muzeului de Stat Ermitaj, evacuat la începutul războiului.

Anchetatorul Pankov telefonă la zece fix, interesându-se cum merg treburile cu Gruzdev.

— Ce-ar putea să mai facă? zise Jeglov nepăsător şi-l încredinţa din nou pe Pankov că totul avea să fie aşa cum se cuvine.

Puse receptorul în furcă, îşi aprinse o ţigară, stătu o clipă pe gânduri, apoi ne ordonă, mie şi lui Taraskin, să mergem să vedem ce face arestatul.

— Nu angajaţi niciun fel de discuţii cu el, ne spuse. Amintiţi-i doar de pedeapsa grea care-l aşteaptă şi citiţi-i din Codul penal despre reducerea ei dacă regretă sincer cele săvârşite. Tatonaţi-l să vedeţi ce intenţii are, dar fără să-i arătaţi prea mult interes. Oricum, tot el răspunde...

Taraskin, care tocmai scria ceva, renunţă bucuros la îndeletnicirea lui – de fiecare dată când trebuia să scrie un raport, oricât de neînsemnat, căuta să paseze treaba asta altcuiva – şi ne îndreptarăm spre

intrarea din spate, care ducea spre curte, unde se afla arestatul preventiv. Încă din birou începuse să-i povestească lui Pasiuk, auditorul lui permanent şi credincios, subiectul unui nou film, iar pe drum hotărî să mă agaţe şi pe mine. Depăşindu-mă pe scară, încerca să mă privească în ochi şi să-mi povestească grăbit, de parcă s-ar fi temut să nu-l opresc:

— Şi deodată, vine Gribov, zi-i pe nume... Şmaga, şi spune: „Hai s-o întindem, Grişka! Locul nostru e la bufet!" Taraskin începu să râdă satisfăcut şi ochişorii lui cenuşii, jucăuşi, luceau de neastâmpăr. La bufet! Ai înţeles!? Şi Drujnikov îl cuprinde pe după talie şi pleacă amândoi făloşi. Iar Tarasova leşină, da' ei se cară şi nici nu se uită la ea![3]

Ieşirăm într-o curticică interioară, luminată slab de soarele palid de toamnă, care reuşise totuşi să usuce băltoacele de pe asfalt, trecurăm pe lângă cuştile câinilor, de unde se auzeau scheunături, lătrături, şi mârâituri înfundate. Probabil că tocmai le dădeau de mâncare, pentru că, altfel, stau liniştiţi. Ne-am apropiat de clădirea din cărămidă a arestului preventiv, care părea oarbă din pricina ferestrelor, pe jumătate acoperite de gratii metalice.

— Da' tu de ce te bucuri? îl întrebai pe Kolea.

— Cum de ce? se miră el. Păi, Tarasova a crezut că el o să sară-n sus de bucurie, şi când acolo, amândoi s-au cărat la bufet...

Uşa grea zdrăngăni din zăvoarele de fier, supraveghetorul ne controlă actele şi ne lăsă înăuntru. La corpul de gardă ne luă pistoalele, le puse într-un seif şi ne conduse la etajul I, unde deschise o celulă.

---

[3] Este vorba de ecranizarea piesei *Vinovaţi fără vină* de A. Ostrovski (n. t.).

— Gruzdev! La interogatoriu!

Vedeam pentru prima oară o celulă pe dinăuntru, aşa că mă uitai curios de jur-împrejur. O cameră mică, destul de curată, cu o fereastră zăbrelită şi două paturi de scânduri vopsite. Pe unul dintre ele stătea întins Gruzdev cu spatele spre noi. Încă de pe drum îmi închipuiam cu câtă încordare pândea probabil fiecare sunet, fiecare foşnet de pe coridor, întrebându-se dacă nu cumva vine cineva după el, sau îi aduce vreo veste din afară.

Dar la strigătul paznicului, nu răspunse deîndată, se mişcă încet, ridică apoi capul şi abia după aceea se întoarse spre noi. Îmi dădui seama că dormea. Dormea! Nici chiar eu, după ziua de ieri, nu reuşisem multă vreme să adorm, cât despre el, n-aveam nicio îndoială că n-o să închidă ochii toată noaptea. Şi când colo, dormea dus, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Ce nervi de oţel! De la un om ca ăsta, chiar că te puteai aştepta la orice!

— Gruzdev, pregăteşte-te pentru interogatoriu, repetă gardianul, apoi închise uşa celulei şi ne conduse în biroul de anchetă – o încăpere strâmtă cu o ferestruică prin care abia se strecura lumina, cu o măsuţă şchioapă şi cu scaune fixate în podea – asta ca să nu poată fi folosite vreodată ca armă, ghicii eu.

Gruzdev intră, îmi aruncă o privire neprietenoasă, somnoroasă şi nici măcar nu dădu din cap. Iar lui Taraskin nu-i acordă nicio atenţie. Trebuie să nu mă las pradă sentimentelor: orice ar spune, într-un fel e ca un prizonier de război, inofensiv, şi trebuie să fiu cât mai politicos. Aşa că-i spusei civilizat:

— Bună ziua, Ilia Sergheevici. Cum te simţi?

Zâmbi ironic, maliţios. Desigur, spusesem o prostie: cum putea să se simtă? Îmi răspunse cu o

strâmbătură:

— Cum îmi doriţi voi. Ei, ce mai aveţi să-mi spuneţi?

— Voiam să te întrebăm dacă nu cumva doreşti să-ţi descarci sufletul. Ar cam fi timpul şi-i mai bine şi pentru dumneata...

Mă privi ţintă, iar ochii lui mici, umflaţi de somn se micşorară şi mai mult.

— Ia te uită ce duhovnic cu pistolu-n brâu mi-am găsit! şi râse strident.

Fără să iau în seamă cele spuse, i-am explicat textul articolului 48, referitor la regretul sincer în astfel de situaţii şi aşa mai departe. Mă ascultă până la capăt, fără să mă întrerupă, apoi rosti, lovind masa cu palma de parcă ar fi pus o ştampilă:

— Tinere, înţelege o dată pentru totdeauna că n-ai dat peste omul care, pentru milostenia voastră, să regrete o faptă de care nu se face vinovat. Adevărul tot o să iasă la iveală. Şi cel mai bun lucru ar fi să mă lăsaţi în pace şi să-l căutaţi pe adevăratul asasin şi nu pe cel care vă este mai la îndemână şi-l puteţi ancheta mai lesne, e clar? Apoi rămase pe gânduri câteva clipe şi îşi frecă fruntea cu palma de parcă ar fi chibzuit dacă nu cumva uitase să spună ceva. Chibzuise, probabil, pentru că începu să zâmbească şi continuă: Ştiu cum o să mă apăr. Vă declar în mod oficial că, de acum înainte, n-o să mai scot nicio vorbă, aşa că nu mai veniţi aici degeaba. Poate că în felul ăsta o să fiţi nevoiţi să priviţi mai cu atenţie în jurul vostru. Asta-i tot.

Degeaba m-am străduit eu să-i explic că îşi face singur rău, că judecătorul o să fie nemulţumit de atitudinea lui negativă şi aşa mai departe, nici n-a clipit, s-a întors spre fereastră ca şi cum n-ar fi fost

vorba de el, şi n-a mai scos o vorbă, de parcă era surdomut.

Aş fi încercat să-l aduc la sentimente mai bune, dar Taraskin, plictisit, începuse să caşte:

— Lasă-l, Volodea, ce mai vrei de la el? Nu vrea omul să vorbească, treaba lui! Când o să-i pară rău, o să fie prea târziu. Face la fel ca Drujnikov care n-a spus maică-sii de la început despre ce-i vorba, şi ce dandana a ieşit pe urmă! Hai să mergem...

Ne-am întors la Direcţie. I-am povestit lui Jeglov discuţia cu Gruzdev, dacă asta se putea numi discuţie. Credeam că o să se supere, dar nu s-a supărat. Dimpotrivă, a zâmbit strâmb, aşa cum numai el ştia.

— N-are decât! Conform legilor noastre, acuzatul are dreptul să se apere. Dacă vrea să tacă, e dreptul lui, fiindcă şi asta-i o metodă de apărare. Probabil că figura mea exprima surpriza, fiindcă Gleb mi-a explicat: Nu te mira, eroule, pentru că noi aici nu practicăm doar lupta corp la corp. Se întâmplă destul de des să ne punem capul la contribuţie şi să folosim viclenia. Iar când acuzatul tace, parcă ne invită: daţi cărţile pe faţă, eu nu le dau, am dreptul, fiindcă nu-i rândul meu să joc, ai înţeles? Eu văd ce cărţi aveţi şi pe urmă îmi scot atuurile. Aşa că lasă-l să tacă!

— Şi noi ce facem? am întrebat eu.

— Foarte simplu. Avem treburile noastre – o să ne ocupăm de probe. Pankov o să vină îndată şi o să ne dea dispoziţii. Gruzdev n-are decât să stea acolo şi să mediteze. Vreo cinci zile trebuie să-l lăsăm în pace, să fiarbă în suc propriu. În vremea asta îşi revede toată viaţa şi îşi aminteşte de toate păcatele! Se mai gândeşte şi cum a greşit, unde a omis ceva, ce-am mirosit noi, ce-o să-i punem sub nas mâine... Acum a

adormit sub efectul unui şoc nervos, dar în curând n-o să mai poată dormi, te asigur...

Sosi Pankov. Jeglov mă puse la dispoziţia lui, iar el plecă în grabă cu Taraskin.

Pankov îşi puse galoşii eleganţi într-un colţ, îşi agăţă umbrela în cuier şi mă privi pe deasupra ochelarilor, părând din nou să mediteze dacă să mă împungă ceva mai tare sau să mai zăbovească.

Hotărî pesemne ca, deocamdată, să nu se atingă de mine, pentru că îşi mestecă sârguincios buza de sus şi-mi ordonă scurt:

— Dă-mi procesul-verbal al anchetei!

Îi adusei dosarul deschis la prima pagină, iar el îşi scoase ochelarii şi începu să-i şteargă cu grijă. Îi ştergea foarte încet, cu o batistă veche, curată, şi mă gândii iarăşi cât de vechi trebuie să fie modelul acela pe care acum nu-l mai poartă nimeni: rotunzi, fără ramă, cu arc galben şi şnur. Îşi puse din nou ochelarii, îmi făcu un semn distrat cu mâna, invitându-mă parcă să mă aşez lângă el, şi începu să citească procesul-verbal, făcând pe margini semne cabalistice cu un creionaş aurit. După ce termină de citit, îmi spuse:

— Caz clasic de omor din interes. Fii atent, tinere: în cazul crimelor pasionale, adică săvârşite sub imperiul unor pasiuni puternice, acuzaţii sunt sinceri. Dimpotrivă, atunci când avem de-a face cu interese materiale, de cele mai multe ori neagă totul până la ultimul dram de speranţă. Chiar deunăzi îi vorbeam despre asta prietenului nostru Gleb Gheorghievici, dar el s-a arătat cam... încrezut. De aici reiese că, fără să ne aşteptăm ca acuzatul să recunoască, trebuie să-i dovedim vinovăţia cu ajutorul probelor directe şi indirecte. Dumneata abia acum îţi începi cariera? Îşi scoase ochelarii şi la rădăcina nasului îi rămase o

urmă adâncă, roşie de la arc. Dădui din cap, dar el continuă, fără să mă privească: Cazul ăsta îmi pare un caz de manual, tocmai bun să-ţi formezi o primă impresie trainică asupra principalelor caracteristici ale muncii căreia te pregăteşti să te consacri...

— Serghei Ipatîci, dar de ce consideraţi că-i un caz de manual?

— Pentru că este o crimă comisă de un om complet lipsit de experienţă, care ne-a lăsat dovezi suficiente pentru trei omoruri. Nouă ne rămâne doar să le cercetăm, să le înlănţuim şi să le legăm, ca să spun aşa, în ordinea legală, de cazul respectiv. Atunci îl putem înainta tribunalului, chiar dacă acuzatul nu vrea să mărturisească: probele îl învinovăţesc ele singure!

— Dar dacă probele nu se confirmă? întrebai eu.

— Cum aşa „nu se confirmă”? se mira Pankov. Trebuie să se confirme! De altfel... dar să nu ne dăm cu presupusul, nu suntem la seminar.

Dar eu sunt meticulos şi, deşi Jeglov îmi reproşase nu o dată că-l sâcâi, continuai:

— E bine dacă totul se potriveşte, dar dacă nu? Dacă Gruzdev nu cedează...

Pankov tuşi, dădu din umerii lui înguşti, ca şi cum i-aş fi pus o întrebare neroadă:

— Hm, hm... Ei, dacă nu se potriveşte, iar acuzatul nu-şi recunoaşte vina... atunci instanţa îl achită...

— Şi cu crima cum rămâne? insistai eu. Cine răspunde pentru ea?

— Vezi dumneata, tinere, ştiinţa consideră că nu există crime perfecte... Teoretic, ca să spun aşa... Aşa că va trebui să ne opintim...

— Atunci, hai să ne opintim, zisei eu plictisit de atâta pierdere de timp. Ce dispoziţii daţi?

Pankov păru să se bucure că-l lăsasem în pace cu întrebările mele stupide, dădu satisfăcut din cap şi-mi spuse:

— Ia un toc şi hârtie şi scrie...

Toc n-am găsit, dar în porthart aveam un creion adus de pe front. Mă pregătii de scris, iar bătrânul începu să-mi dicteze:

— Expertiza balistică. Probleme. De stabilit dacă glonţul şi cartuşul descoperite la locul faptei sunt părţi componente ale aceluiaşi proiectil. S-a putut oare trage acest cartuş cu pistoletul „Bayard”, descoperit în strada Losinoostrovskaia? Glonţul a fost tras din acelaşi pistolet? Tubul a fost ejectat din acelaşi pistolet? Pistoletul este în stare de funcţionare? Atât prin cercetare, cât şi pe cale operativă, se va căuta răspuns la întrebarea: de ce criminalul, deşi avea la dispoziţie cartuşe „Bayard”, a folosit un cartuş de altă marcă?

Scriam grăbit, temându-mă să nu sar vreun cuvânt, cu toate că nu pricepeam cui îi erau necesare toate amănuntele astea care, oricum, erau evidente. Dar m-am gândit că Pankov ştie mai bine ce trebuie făcut.

— Expertiza medicală, dictă el. Probleme. Se poate stabili cu mai multă precizie momentul morţii... Se va executa, stomatologic, mulajul muşcăturii din bucata de ciocolată pentru compararea ulterioară cu mostrele de control... Se va face şi un mulaj al muşcăturii acuzatului Gruzdev... Mai departe. Se va stabili grupa de salivă de pe mucurile de ţigări „Delhi”... Expertiza dactiloscopică. Se vor mări toate amprentele digitale descoperite şi se vor compara cu amprentele victimei, ale soţului şi ale surorii ei, pentru identificare... Expertiza complexă, chimică şi organoleptică. De stabilit dacă lichidul din sticla cu

eticheta „Vin de Azerbaidjan. Kiurdamir” este într-adevăr vinul menţionat. De stabilit prezenţa sau absenţa unor eventuale amestecuri în lichidul cercetat. În caz afirmativ, se vor analiza amestecurile...

Nu eram obişnuit să scriu atât de mult şi de repede, degetele îmi amorţiseră şi le-am dezmorţit. Pankov îmi promise:

— Terminăm îndată. Scrie: Expertiza grafologică. Se va stabili cine a scris – Gruzdev? – biletul cu ameninţări, în acest scop, se vor lua mostre de scris spontan, un text de control scris liber şi un text scris de acuzat sub dictare... Mai departe: ancheta va cerceta conţinutul tuturor documentelor scrise, ridicate de la locul crimei. Vor fi interogaţi colegii victimei şi ai acuzatului, concubina acestuia. Prin instrucţie şi pe cale operativă se vor lua măsuri energice şi imediate pentru recuperarea lucrurilor victimei, furate de la domiciliul acesteia. Asta-i tot. Pankov mă privi cu uşurare, dar părând şi mulţumit de sine.

— Nu prea e clar, rostii eu. Noi o să facem toate astea?

— Ţinând legătura cu mine. Pentru început o să dau o decizie de efectuare a expertizelor, iar voi luaţi legătura cu experţii.

După ce ne lăsă o listă întreagă de „măsuri energice operative şi de instrucţie”, Pankov îşi puse ochelarii în toc, încălţă galoşii uriaşi, îşi luă umbrela şi plecă. Îndată după plecarea lui, sosi Jeglov care părea foarte mulţumit de ceva. Nu-l întrebai nimic, socotind că, dacă o să vrea, o să-mi spună singur, şi-i arătai lista lui Pankov.

— Nu-i de glumit, râse el pe înfundate. Dar totul e corect. Dracul ăsta bătrân ar fi putut să-şi oprească şi lui unele probleme de instrucţie, nouă cele operative ne ajung până peste cap. Dar ce să-i faci? La ei fiecare anchetator are câte treizeci de cazuri în lucru. Dacă am aştepta să facă el singur totul... Ei, nu-i nimic. Mergem să mâncăm ceva?

Să mâncăm – ce grozav lucru! Eram în stare să mănânc în orice clipă, mi-era foame tot timpul, ceva de speriat, ca unui troglodit. Mă străduiam să fumez mai mult, se spune că asta îţi taie pofta de mâncare. Poate altora, dar nu mie. Americanii, când ne-am întâlnit cu ei pe Elba, mestecau tot timpul gumă. Desigur, nu pentru că le-ar fi fost foame – acolo eram cu toţii sătui – ci din răsfăţ, ăsta era obiceiul pe la ei. Ah, dacă aş avea acum o rezervă de gumă de-asta, aş mesteca tot timpul şi nu mi-ar mai fi aşa de foame. Dar de unde s-o iau? Cât despre mâncărurile noastre de pe front, nici nu vreau să-mi mai amintesc de ele...

— Am înţeles, tovarăşe şef, să mâncăm. Permiteţi să plec?

Dar nici nu apucă Jeglov să deschidă gura şi cineva bătu la uşă. Intră un general de aviaţie, cu un impermeabil pe braţ. Avea pieptul plin de decoraţii – aviatorii au mai multe decât alţii – şi steaua de erou. Luarăm îndată poziţia de drepţi.

— Să trăiţi tovarăşe general!

— Pe loc repaus, spuse el. Aici e DMJ?

— Da, tovarăşe general, răspunse Gleb şi se prezentă: Sunt lucrătorul operativ, căpitanul Jeglov!

— Îmi pare bine, zâmbi generalul. Pe mine mă cheamă Leahovski.

— Da, tovarăşe general, începu şi Gleb să zâmbească. Mi-am amintit că în timp ce eram de

gardă începuse să-mi povestească de maşina care-i fusese furată generalului. V-am găsit-o, ne-am străduit cum se cuvine...

— Aşa-i. Totul e-n ordine. Îmi părea rău, că mă obişnuisem cu ea şi mi-era necaz că mi-au suflat-o ticăloşii de sub nas. Dar viteaza noastră miliţie a fost la înălţime...

— Nici nu se putea altfel, tovarăşe general, spuse mândru Jeglov. Doar n-o să le permitem infractorilor să-şi facă de cap în glorioasa noastră capitală! Ba chiar să fure şi maşini de la eroii noştri! Niciodată!

Leahovski se apropie de Jeglov şi luându-i mâna, spuse cu înflăcărare:

— De asta am şi venit. Mi-am zis: hai să le mulţumesc personal tovarăşilor. Bravo băieţi!

— Aveţi dreptate, Alexandr Vasilievici, încuviinţă Jeglov. Băieţii noştri lucrează pe brânci, dar la recunoştinţă să nu te aştepţi niciodată. Desigur, nu muncim ca să ni se mulţumească, dar o vorbă bună, şi încă de la un om ca dumneavoastră, contează mult.

Generalul zâmbi cu bunăvoinţă. Se vedea că vorbele lui Gleb îi fac plăcere. Iar acesta se simţi şi mai la largul său.

— Alexandr Vasilievici, n-avem nevoie de nimic, nici de scrisori la ziar, nici de alte de-astea. Aţi venit la noi şi lucrul ăsta ne face o plăcere deosebită.

Pe faţa lui Leahovski apăru deodată o expresie de îngrijorare şi, totodată, de uşurare.

— Ascultaţi, e o idee grozavă asta cu ziarul! Nici nu mi-a trecut prin minte. Aveţi un ziar al vostru?

— Da, redacţia e tot aici.

— Minunat! E o idee pur şi simplu grozavă! Scuză-mă, dar nu ţi-am auzit bine numele, cum te cheamă?

— Jeglov, căpitan da miliţie, spuse Gleb cu

modestie.

— Dar pe dumneata? se întoarse generalul spre mine.

— Locotenent major Şarapov, tovarăşe general-maior, am răspuns eu regulamentar şi am adăugat: Permiteţi-mi să raportez că n-am nicio legătură cu cazul ăsta...

— E clar, dădu din cap generalul şi-şi notă ceva într-un carneţel îmbrăcat în aluminiu, apoi îşi luă rămas bun de la noi, strângându-ne mâna, şi plecă.

— Gleb, ce tot spuneai? îl întrebai eu. Cu ce-am participat noi la treaba asta? Maşina, după câte înţeleg, a fost găsită de băieţii de la cercetări, nu-i aşa?

Jeglov mă privi uimit.

— Şi ce-i cu asta? Cum aşa: „cu ce am participat noi”? Ce, băieţii de la cercetări ne sunt străini? Mai lasă naibii ideile astea năstruşnice, Şarapov, toţi facem acelaşi lucru. Dacă ne laudă cineva pe noi, îi laudă şi pe ei; dacă-i înjură pe ei, ne înjură şi pe noi. Şi zău nu ştiu, Vladimir, unde te-ai deprins să fii atât de sensibil, parcă nici n-ai fi cercetaş...

Mă simţeam întrucâtva ruşinat, apoi, amintindu-mi de ziar, rostii:

— O să scrie la ziar că tu i-ai găsit „Moskviciul” şi atunci să te văd pe unde scoţi cămaşa...

— Dacă ai fi ceva mai deştept, Şarapov, ai şti că ziarul nu menţionează numele lucrătorilor operativi. O să publice o notă care va fi apoi decupată şi trimisă cui trebuie. Iar Jeglov, dacă va trebui, o să-l invite la o adunare de Comsomol pe aviatorul-erou Leahovski şi treaba asta o să fie folositoare şi interesantă pentru toată lumea. Ai priceput?

Toate astea mi le spunea în drum spre cantină, iar

mie nu-mi mai rămânea decât să mă minunez de ingeniozitatea şi de prezenţa lui de spirit, îi mărturisii asta, adăugând că la noi la cercetaşi tare am mai fi avut nevoie de un băiat ca el. Dar Gleb începu să râdă – vorbele mele îi făcuseră plăcere – mă luă prieteneşte pe după umeri şi-mi spuse:

— Bine, bine, filozofule. Hai să mâncăm şi să mergem la experţi, n-avem prea mult timp de pierdut cu cazul lui Gruzdev, să-l terminăm mai repede; e timpul să ne ocupăm serios de „pisici”, că am început să mă cam satur de ele...

VIII

MĂRFURI PENTRU POPULAŢIE.
NOI ARTICOLE

Printre produsele cooperativei „Metpromsoiuz”, broaştele de uşi, diferitele scule, articolele din metal, vasele din aluminiu ocupă un loc important. S-au asimilat în producţie scaune, dulapuri, somiere cu arcuri. Printre noutăţile care urmează să apară încă în acest an, menţionăm săniuţele metalice pentru copii, triciclurile, picup-urile, jocurile de dame domino din material plastic.

„Trud”

A doua zi, abia intrasem în biroul de gardă, când Soloviov aruncă receptorul în furcă şi strigă:

— Pe cai, băieţi! „Pisica neagră” a spart iarăşi un magazin...

În timp ce bătrânul şi credinciosul nostru „Ferdinand” gonea spre gara Savelievskaia, mă gândeam că Jeglov avea probabil darul de a presimţi

viitorul, pentru că nu mai departe de ieri după-masă vorbise cu mine despre „pisici”. Acum stătea în faţă, la geam, şi ne privea supărat şi sumbru.

Taraskin îl întrebă pe Grişa:

— Da’ de ce-i spune filmului „Vinovaţi fără vină”?

Grişa începu să râdă în hohote, iar Jeglov spuse supărat:

— Dacă mai aud că ascunzi de nevastă-ta o sută de ruble în ţeava pistolului, te fac eu vinovat cu vină...

— Da’ ce să fac, Gleb Gheorghievici? imploră Kolea. Cu flerul ei, nevastă-mea ar trebui să lucreze la noi! Data trecută am ascuns suta în tocul pistolului şi-a găsit-o! Oricum, de pistol nu se-atinge, că se cam teme...

Mă aşezasem pe banca din spate şi încercam să prind cu o bucăţică de sârmă, talpa ghetei, care se desfăcuse rău. Din păcate, sârma era de oţel, rigidă, ieşea din cusătură şi nu ţinea. Speram totuşi să ţină măcar până deseară, fiindcă acasă aveam să mă ocup mai serios de ea.

De fapt, nu era un magazin, ci un depozit de produse mic gros pe Başilovka, nu departe de căminul miliţiei. O casă veche de cărămidă, cu un etaj, fără ferestre, cu un şopron lung pentru maşini şi căruţe, o curte mică şi murdară, împrejmuită de formă cu un gard vechi. În curte, lângă uşa căptuşită cu tablă care dădea în depozit, se îmbulzeau nişte oameni îmbrăcaţi cu pufoaice peste halatele albe, iar un bărbat scund, cu haină de piele şi cu şapcă de ofiţer îi chestiona supărat. După felul respectuos în care-i răspundeau, am bănuit că nenea ăsta, bine hrănit şi îmbrăcat în piele trebuie să fie vreun ştab în alimentaţia publică. Lângă uşă stătea sectoristul,

care, cu o expresie plictisită şi nepăsătoare, păzea locul infracţiunii.

— Unde-i paznicul? îl întrebă Jeglov pe sectorist. Acesta arătă cu capul spre un bătrân cu o barbă verzuie din pricina mahorcii. Jeglov îl chemă, iar unchiaşul, mormăind şi suflându-şi fără încetare nasul pe jos, începu să explice îndelung şi încurcat că plouase, că el se adăpostise sub şopronul din faţă, că aude prost din cauza bătrâneţii şi că „ei, hoţii, intraseră prin spate”. Bătrânul nu auzise nici cum intraseră hoţii în depozit, nici cum ieşiseră, probabil că dormea dus, iar furtul îl observase în zorii zilei, când văzuse lacătul depozitului smuls împreună cu belciugele.

Pasiuk rămase să examineze uşa şi lacătul, iar noi, ceilalţi, însoţiţi de director, intrarăm în clădirea depozitului. Lacătele mai fuseseră sparte la încă două uşi: cele de la secţia de vinuri şi articole de băcănie şi de la cea de carne. Am cercetat mai întâi secţia de carne, unde era foarte frig din cauza instalaţiilor frigorifice.

Pe o ladă răsturnată stătea un pisoi aproape îngheţat, mic, negru care, deschizându-şi gura roşie şi triunghiulară, mieuna jalnic.

Directorul spuse speriat:

— Ăsta-i semnul bandiţilor...

O prostie, desigur: ce semn poate fi un pisoi obişnuit! Dar fiindcă ghemotocul ăsta care mieuna fusese lăsat acolo de bandiţi, toţi îl priveau cu mirare şi interes, iar unii chiar cu spaimă, de parcă nefericitul de cotoiaş ar fi fost otrăvit.

Jeglov îl luă de ceafă şi-l privi atent, chibzuind parcă dacă nu cumva poate obţine de la el vreo informaţie. Dar pisoiul continua să miaune mişcând

convulsiv lăbuţele răşchirate.

— Nu cumva l-a lăsat aici vreunul dintre salariaţi? întrebă Gleb.

— Ce spuneţi, tovarăşe şef! îşi agită directorul mânecile din piele lucitoare. Inspecţia sanitară nu permite aşa ceva şi nici n-are cine s-o facă...

Jeglov îi întinse pisoiul lui Taraskin. Kolea îl băgă în sân şi animalul tăcu imediat.

— „Şi rănile-începurăm atunci a număra", cită Jeglov. Hai să vedem ce-au furat...

Şeful de secţie, un bărbat voinic, cu nas roşu şi cu nişte ochişori de urs, mormăi privind în toate părţile:

— Toate par să fie la locul lor... Hm... Hm... A doua cameră era deschisă, goală... Hm... Deodată glasul i se frânse, iar omul se întoarse înfricoşat spre director: Vartan Ivanîci, melanjul!

— Ce-i cu melanjul? întrebă supărat directorul. L-au furat?

— L-au furat... spuse cu vocea stinsă şeful de secţie şi ne explică! Aveam un butoiaş de douăzeci de kilograme. Îl păstram pentru sărbători...

— Ce-i ăla „melanj"? întrebă Jeglov.

— Praf de ouă, răspunse grăbit directorul. De calitate superioară, din import... Vai, de mine. Îl pregătisem pentru un spital, şi ei ticăloşii...

— Şi conservele au dispărut, ne anunţă şeful de secţie. Trei lăzi de conserve americane, cu cheie...

— Carne? întrebă scurt directorul.

— Nu, bacon, carnea o repartizasem mai înainte...

— Lăzile erau mari? se informă Jeglov. Erau grele?

— De un metru lungime, murmură şeful de secţie şi late de o jumătate de metru. Aproximativ, desigur. Iar greutatea brutto o să v-o spun îndată cu precizie... Scoase din buzunar un maldăr de facturi şi le făcu să

foşnească. Aşa... douăsprezece duzini de borcane, aşa, netto... Uite şi brutto: şaptezeci şi două de kilograme fără ladă...

— E clar, dădu din cap Jeglov. Restul a rămas?

— Da, aşa se pare, spuse nesigur şeful de secţie. Trebuie să facem inventarul...

De la secţia de vinuri şi articole de băcănie, hoţii furaseră o ladă cu coniac, o cutie cu ciocolată „Serebrianîi iarlik”, o ladă de zaharină de treizeci şi cinci de kilograme, cinci pachete de ţigări „Herţegovina Flor”.

— De ce crezi că lipsesc cinci pachete? o întrebă Jeglov pe şefa de secţie, o fată tânără care-i privea cu spaimă pe miliţieni.

— Nu cred, ştiu precis, spuse ea cu convingere. Într-o cutie sunt douăzeci de pachete. Erau cu totul trei cutii, două sunt acolo, una era începută, eu personal am livrat zece pachete la Narkomat. Deci trebuiau să mai fie zece, dar mai sunt – vedeţi? – doar cinci.

— Aşa, deci... Jeglov începu să se plimbe prin secţie, apoi mi se adresă: Ei, viteazule, ce părere ai?

Mă simţeam stânjenit pentru că n-aveam nicio părere deosebită, ba chiar de vreo două ori mă pomenisem visând fleacuri; ce bine ar fi fost dacă aş fi putut pica la locul infracţiunii chiar în clipa în care hoţii dădeau lovitura; atunci le-aş fi arătat eu lor, ticăloşilor, ce i-aş mai fi aranjat! Dar fiindcă astea erau gânduri neserioase, tuşii în pumn ca să-mi dau importanţă şi începui să turui:

— Presupun că hoţii au fost cinci, fiecare dintre ei a luat câte un pachet de „Herţegovina”. N-au luat mai mult, fiindcă asta ar fi însemnat răsfăţ, pe de altă

parte, mâinile le erau ocupate cu marfă... Nu-i aşa? Şi pentru că Jeglov nu zicea nimic, îmi răspunsei singur: Aşa presupun. Acum: nu puteau înnopta aici, lăzile erau grele, doi oameni abia le puteau duce. Să vedem mai întâi câte erau... O dată trei, plus una, fac patru, plus încă trei, fac şapte, vasăzică şapte drumuri dacă erau doi hoţi... Asta însă, orice s-ar spune, prezenta un risc, puteau fi prinşi în orice moment. Presupunând că au fost patru oameni, asta însemna trei-patru drumuri cu totul. Să examinăm în curte urmele, din cauza greutăţii poverii trebuie să fie adânci, şi spărtura din gard pe unde au scos marfa...

Când ieşirăm în curte, descoperirăm lângă gard patru perechi de urme clare, iar la capătul drumului parcurs, trei scânduri rupte din gard şi prinse înapoi cu grijă; Jeglov spuse zâmbind:

— Bravo ţie, vânătorule de urme! Ai noroc cu vremea asta umedă, pe pământ se păstrează fiecare urmă. Dar ce ne facem pe asfalt?

Într-adevăr, lucrurile s-au complicat când am ajuns pe trotuarul de asfalt: era murdar, călcat de sutele de oameni care trecuseră pe aici de dimineaţă, aşa că era greu de apreciat încotro o apucaseră hoţii. De altfel, am convenit cu toţii că cel mai plauzibil era ca hoţii să fi tras maşina în dreptul spărturii din gard, să fi încărcat repede prada şi să fi dispărut.

În timp ce expertul făcea mulaje în ghips după urmele din curte, Jeglov organiză o mică şedinţă în biroul directorului.

— Iată cum stau lucrurile, tovarăşi, spuse el clar şi răspicat. Despre modul în care păziţi bunul poporului o să discutăm separat, iar cei vinovaţi o să răspundă conform rigorilor legii. Am evaluat că s-au furat mărfuri de vreo optzeci de mii de ruble, la preţurile

pieţii, se-nţelege. Asta-i una la mână. Mai departe: formaţi o comisie care să constate ce a rămas şi să facă inventarul, stabilind dacă tot ce s-a furat era înregistrat şi aşa mai departe. Ţin să vă previn, fără supărare şi fără să fac vreo aluzie la cineva anume, să ferească sfântul ca vreunuia dintre gestionari să-i dea prin cap să adauge ceva la inventarul mărfurilor furate, pentru că hoţii o să spună tot când o să-i prindem...

În vocea lui Jeglov răsuna atâta încredere nestrămutată că o să-i prindă pe hoţi – de parcă n-ar fi avut decât să dea colţul străzii şi să-l aducă pe portarul casei vecine – încât gestionarii dădură din cap aprobativ, cu mâna pe inimă: lucrurile erau limpezi şi pe înţelesul tuturor. Păi altfel cum?

Jeglov continuă:

— Asta-i a doua la mână. Şi a treia: asiguraţi chiar de astăzi paza proprietăţii socialiste aşa cum trebuie, altfel musafirii de ieri vă calcă din nou. Asta-i tot...

Am sosit la Direcţie pe la ora şase şi m-am dus numaidecât la cantină. Observasem că în ultimul timp mă chinuie o senzaţie de foame nepotolită, dar nu chiar de foame propriu-zisă, ci de insaţietate cronică. Probabil că organismul meu sănătos se revolta împotriva tainului orăşenesc sărăcăcios, obişnuit fiind cu raţia bună de la armată, pe care, în plus, cercetaşii reuşeau s-o completeze şi s-o diversifice prin „mobilitate de luptă şi manevre tactice în spatele frontului inamic”, după cum se exprima plutonierul major Formaniuk.

Un petic de hârtie prins deasupra ghişeului casei aducea la cunoştinţă că „se vând sufleuri de albuş ca supliment la cartelă”. Am plătit cu dragă inimă trei porţii de sufle, socotind că după o şedere îndelungată

în aer liber e bine să-ţi refaci forţele istovite, şi am intrat în sală. La ghişeul unde se distribuia mâncarea era pe cale să izbucnească un scandal. Roşu de indignare, Pasiuk, ţinând în palma lui uriaşă o farfurie, o întreba pe o bucătăreasă tinerică şi pistruiată:

— Ce fel de supă-i asta? Pentru prima oară văd aşa ceva: apă rece cu orez şi fructe uscate. Cum s-o mănânc?

— Vă rog să înţelegeţi, încerca tânăra cea cârnă să se justifice, este o supă care se serveşte la restaurantele din străinătate, foarte gustoasă şi hrănitoare, supă de fructe!

— Ce-mi pasă mie de străinătate? Am străbătut-o pe jos în lung şi-n lat. Ce supă-i asta? Dacă-i dulce, nu-i supă, ci compot! Mie să-mi dai caşă de orez, nu compot... Să-mi dai ciorbă! Şi Pasiuk îi întinse fetei, cu un gest hotărât, farfuria.

— Ce oameni inconştienţi, se plânse bucătăreasa, dar nu mai continuă discuţia şi-i puse lui Pasiuk o farfurie de ciorbă plină ochi. El plecă mulţumit, aşezându-se la o masă, iar în jur, inconştienţii, râzând cu poftă, începură să-i ceară fetei ciorbă la felul întâi şi supa la modă, la felul trei.

Am reuşit să capăt de la ea ambele supe, de la altă bucătăreasă am luat gulaşul şi trei pahare de sufle – un lichid gros, cenuşiu, cu o nuanţă violetă, nu prea apetisant ca aspect – şi m-am aşezat pe un loc liber, la fereastră, lângă Pasiuk, care, terminându-şi ciorba, mi-a comunicat ultimele noutăţi. Din însărcinarea lui Jeglov, se dusese la teatrul unde lucrase Larisa Gruzdeva şi acolo aflase că, înainte cu o zi de a fi ucisă, îşi dăduse demisia. La atelier spusese că vrea mai întâi să meargă la odihnă, undeva în sud.

— Unde anume şi cu cine?

— Spunea că pleacă în Crimeea, sau aşa ceva... Dar cu cine, nu se ştie. Costumierele ziceau că era o femeie foarte frumoasă, bună la suflet şi blândă. Când şi-a luat rămas bun a adus un tort şi părea bine dispusă.

Am supt ciolanele botezate gulaş, meditând cu voce tare:

— Ciudat! Nadia n-a spus nimic despre demisia ei şi nici despre călătoria în sud. Ar trebui s-o mai întrebăm o dată, nu se poate să nu ştie nimic despre planurile Larisei.

— Ar fi trebuit să ştie, se învoi Pasiuk. Cu atât mai mult cu cât, în aceeaşi zi, Larisa şi-a scos de la casa de economii toţi banii.

— Ce bani? mă mirai eu. Ce, avea bani?

— Avea, confirmă Pasiuk. Jeglov a aflat prin telefon la ce agenţie îi depusese, şi eu m-am dus acolo. Casiera mi-a dat şi o adeverinţă, ia te uită...

Pasiuk scoase din buzunarul bluzei o foaie împăturită în patru – adeverinţa de la casa de economii. Contul Larisei fusese deschis în 1939 şi, treptat, crescuse, ajungând, la 20 octombrie, la opt mii cinci sute de ruble, sumă pe care în ziua aceea ea o primise integral.

Nu-mi venea să cred.

— A scos toţi banii deodată?

— Mi-a spus şi casiera că a rugat-o să nu lichideze contul, să mai lase măcar 50 de ruble. Dar Gruzdeva a refuzat...

Am gustat sufleul, era destul de bun, şi am băut cu plăcere toate cele trei pahare. Pasiuk m-a aşteptat şi am mers împreună la birou. S-a aşezat la o masă să-şi scrie raportul despre ceea ce făcuse, iar eu, sătul şi pe deplin satisfăcut de prânz, care era totodată şi

cină, am începui să mă plimb prin birou, gândindu-mă la ştirile aduse de Ivan. Mi se părea că trebuie să aibă vreo legătură eu evenimentele petrecute, dar încă nu puteam s-o descopăr...

IX

DACĂ-ŢI TREBUIE OŢET, CUMPĂRĂ ŞI SOS „KABUL”!

La alimentara nr. 3 (de pe bulevardul Staropetrovski) dăinuie obiceiuri ciudate. Dacă un client are nevoie de oţet, îl poate cumpăra doar dacă ia şi sos „Kabul”. Pastele vitaminoase se vând împreună cu o cantitate egală de magiun de fructe şi legume (pe cartelă). La protestele consumatorilor, responsabilul răspunde: „Aşa-i obiceiul la noi. Nu vă place, nu luaţi!”

Dintr-o scrisoare sosită la redacţie

Spre seară, mişcarea şi forfota de pe culoarele Direcţiei au sporit. Începusem să simt ritmurile interne ale instituţiei complexe la care lucram şi, astfel, mi-am dat seama că se pregătea o acţiune, obişnuită în oraş. În astfel de cazuri, Jeglov ne explica: „S-a schimbat situaţia operativă în oraş”. Fusese chemat la conducere, cu o jumătate de oră în urmă,

şi-i văzusem pe şefii de secţie, de brigăzi şi de grupe operative înşiruindu-se pe culoarul lung care ducea spre biroul comandantului DMJ.

Taraskin stătea la masa mare şi scria nişte cereri. Fie că hârtia era de proastă calitate, fie că peniţa zgâria, dar mai curând din cauza cunoştinţelor lui precare în ale scrisului, rândurile se lăbărţau pe foaie, petele de cerneală şi ştersăturile se înmulţeau, până când, Kolea lua, înjurând, altă foaie şi se apuca să scrie cererea din nou.

Ivan Pasiuk citea un manual de istorie. Din când în când, ridicând capul şi plescăind gânditor din buzele-i uscate, spunea fără să se adreseze cuiva anume:

— Cum dracu' o fi cu putinţă un război de o sută de ani? Cum se poate să te lupţi o sută de ani? Poţi să-nnebuneşti nu alta!

Pasiuk era într-a şasea la seral, învăţa mizerabil, şi-l ameninţaseră că-l pun să repete clasa a cincea. Profesoara de literatură refuzase să-l treacă pe primul pătrar, fiindcă într-o temă pentru acasă, intitulată „De ce-l iubim pe Griniov şi-l urâm pe Şvabrin[4]?" Pasiuk scrisese: „Nu-mi place Griniov, pentru că-i un boiernaş fără minte, şi nu pot spune că-l urăsc pe Şvabrin, pentru că, oricum, a luptat împreună cu Pugaciov împotriva ţarismului odios."

Auzind despre compunerea asta, Jeglov râsese cu lacrimi şi spusese că-i normal ca Pasiuk să fie eliminat din şcoală; dacă-i atât de deştept să meargă la Academia de Ştiinţe, nu în clasa a şasea...

Şase-pe-nouă tocmai îmi spunea o poveste neverosimilă, cum că, odată, îl iubise la nebunie o cunoscută îmblânzitoare de fiare, însă i-o suflase un

[4] Personaje din *Fata căpitanului* de A. S. Puşkin.

scamator polonez, care nu i se adresa fetei decât cu „mult stimată domnişoară”. Grişa minţea fără iscusinţă, dar plin de însufleţire şi, privindu-i ochelarii groşi, aburiţi de emoţie, pieptul slab care inspira şi expira lacom aerul, gesturile largi ale mâinilor slăbuţe, nu mă îndoiam că el însuşi crede într-adevăr în dragostea asta inexistentă cu îmblânzitoarea. Probabil că Grişa ne-ar mai fi povestit o sumedenie de amintiri din romanul lui închipuit, dar Jeglov intră zâmbind şi ordonă:

— Sus, fraţilor! Razie generală în oraş...

Şefii ordonaseră ca grupurile operative, cu sprijinul miliţiei teritoriale, să controleze toate locurile rău famate, unde se adună, de obicei, infractorii, indivizii fără ocupaţie şi fetele de moravuri uşoare.

Jeglov râdea cu vocea lui răsunătoare de bariton şi dădea din cap de parcă îl gâdila cineva.

— Nu văd nimic de râs, spuse Pasiuk. O razie ca oricare alta. Normală, de curăţire a oraşului...

— Aşa-i, dar hazu-i altul, se veseli Jeglov. Popa de la biserica de pe Pokrovka, episcopul Filimon a dus ieri acasă două târfe, nu ştiu cum le-o fi spovedit, da’ s-au îmbătat cu şliboviţă. Fireşte, popa nu poate să tragă la măsea ca fetele astea şi a aţipit. Iar ele i-au şterpelit crucea de aur şi au întins-o...

— Cum aşa, din cauza unui popă destrăbălat s-a iscat toată tevatura asta? striga indignat Taraskin de la masa unde stătea cu hârţoagele lui de care se plictisise de moarte.

Jeglov se opri brusc din râs, de parcă cineva i-ar fi cusut buzele cu maşina. Îl privi pe Taraskin de sus în jos, îşi puse mâinile în şolduri, ca şi cum ar fi vrut să vadă de unde o mai fi apărut şi lighioana asta, şi rosti fără grabă, iar vorbele, asemeni cojilor de seminţe,

abia i se desprindeau de pe buze:

— După părerea dumitale, tovarăşe Taraskin, dacă nu-i strungar, ci slujitor al bisericii, dreptul de a fi apărat nu-i este garantat în ţara noastră?

— Să nu se ţină de târfe! spuse sumbru Taraskin.

— Treaba ta e să-i prinzi pe infractori, Taraskin, nu să te îngrijeşti de moralitatea episcopilor. Cât priveşte destrăbălarea lor, asta-i treaba Sinodului... Noi trebuie să găsim un obiect de mare valoare artistică, ai înţeles? Mâine fetele o să vândă crucea asta bizantină unor speculanţi, care or s-o topească, fiindcă-i doare-n cot de valorile noastre culturale.

Nu prea înţelegeam de ce Gleb se agită atât de mult pentru crucea episcopală furată, dar învăţasem să desluşesc nuanţele intonaţiei lui, mai ales atunci când „făcea educaţie” grupului său operativ, şi mi s-a părut că discuţia asta n-are niciun sens. Încă de dimineaţă îl văzusem în camera de gardă pe popă un bărbat scund, fără nimic deosebit, boţit ca o cârpă, cu o figură slabă, acră, căruia nu-i puteai ghici vârsta. Mi se păruse de necrezut ca pe un om atât de puţin arătos să-l mai intereseze femeile.

Dar acum, ascultându-l pe Jeglov, am înţeles că nu din cauza păţaniilor popii ordonase conducerea razie generală. Probabil că în urma unor indicaţii primite de undeva era căutat vreun criminal care era în legătură cu femeile acelea şi se considerase inoportun să fie informat tot aparatul. Totodată, se ordonase şi căutarea prostituatelor care furaseră crucea.

M-am convins definitiv că presupunerea mea era corectă când Jeglov ne-a comunicat semnalmentele – semnalmentele a trei femei. M-am uitat la Pasiuk şi după figura lui liniştită şi inexpresivă am înţeles că şi el gândeşte ca mine, Taraskin tot mai mormăia ceva

în barbă, dar curând se lăsă antrenat de Grişa în frenezia raziei ce urma să înceapă...

Se stabilise să ne încheiem peregrinările nocturne – care se dovediseră infructuoase – la restaurantul „Narva". Prinsesem mai mult „plevuşcă", borfaşi mărunţi. Ne îndreptarăm spre intrare, dar un portar cu faţa roşie, osoasă începu să strige la noi supărat, că venele i se umflară pe tâmple ca nişte funii:

— Toate locurile sunt ocupate! Nu daţi buzna, tovarăşi! Aveţi puţin bun simţ şi purtaţi-vă cum se cuvine!

Jeglov începu să râdă:

— Păi o să-mprumutăm chiar de la tine! Deschide, suntem de la DMJ...

Venele de pe tâmplele portarului se dezumflară. Omul arboră deîndată un zâmbet mieros, arătându-şi dinţii îngălbeniţi, ca şi cum l-ar fi întâmpinat pe propriul său tată, care venea să ciocnească un pahar şi să stea la o şuetă.

— Intraţi, tovarăşi, intraţi, pentru dumneavoastră facem rost imediat de un locşor...

— Am făcut noi rost de loc şi fără dumneata! spuse Taraskin mândru.

Jeglov îl privi cam chiorâş, îşi drese glasul şi continuă nu prea tare, dar răspicat:

— Pui zăvorul la uşă şi nu mai laşi pe nimeni să iasă; facem controlul actelor. Tu, Şarapov, stai la uşă...

Intrară în sală în grup compact. Jeglov făcu un semn orchestrei care cânta de zor melodia la modă „Rosamunda". Muzicanţii îl ascultară numaidecât, ca pe un dirijor bun. Zumzetul monoton al restaurantului mai răsună surd o clipă, izbindu-se de tavan, în timp

ce într-un colţ, un beţiv buhăit mai strigă cu încăpăţânare: „Oo, Rosa-munda!”

— Vă rog să mă scuzaţi, cetăţeni, spuse Jeglov. E vorba de o simplă formalitate: pregătiţi-vă actele şi staţi liniştiţi la locurile dumneavoastră...

Trecu repede de la o masă la alta a micului restaurant şi, cercetând atent actele îi privea scrutător pe posesorii lor; privirea lui era atât de scormonitoare şi de grea, încât şi mie care stăteam mai departe, mi se părea că Jeglov pipăie pur şi simplu feţele oamenilor. Iar aceştia, sub privirea lui probabil că nu se simţeau prea la largul lor, pentru că mulţi dintre ei, primindu-şi înapoi actele, răsuflau uşuraţi şi spuneau „mulţumesc”.

Pe cei care n-aveau acte, Jeglov îi invita politicos dar ferm să treacă de o parte, unde-i aştepta Pasiuk, tăcut şi de neclintit. Toţi se arătau indignaţi şi-i demonstrau lui Pasiuk că nimeni n-are dreptul să-i reţină. Acesta îi aproba dând din cap:

— Aveţi perfectă dreptate! E foarte just. Dar actele trebuie să le ai întotdeauna la tine!

Eram atât de captivat de acest spectacol, încât mă apropiasem de uşă, intrasem în sală şi, în primul moment, n-am auzit scârţâitul uşii de la intrare în spatele meu. M-am întors imediat şi am văzut cum portarul ciolănos închide la loc, încetişor, zăvorul, iar uşa de la toaleta femeilor mai era întredeschisă. Am strigat tare:

— Taraskin, treci repede în locul meu! L-am îmbrâncit pe portar şi am ieşit repede în stradă. În faţa mea fugea o femeie, traversând Sadovaia. M-am repezit după ea, dar la marginea trotuarului m-am poticnit cu gheata stângă de o piatră şi blestemata de talpă care în zilele din urmă abia se mai ţinuse, s-a

desprins cu un pocnet. Mi-era foarte greu să fug cu talpa smulsă, totuşi fugeam mult mai repede decât femeia. Nu pricepeam ce naiba spera de nu se oprea.

— Stai pe loc! i-am strigat eu supărat, dar ea a luat-o la sănătoasa şi mai repede, iar după viteza cu care alerga, am dedus că-i tânără şi foarte zdravănă.

De la şcoala de muzică din colţul străzii, ieşeau o grămadă de copii împreună cu părinţii. Nu ştiu de ce îmi trecu prin minte că şcolile lucrează în trei schimburi, până seara târziu, şi gândul ăsta cu totul deplasat mă înfurie şi mai tare. Fata, care abia se zărea în întuneric, dădu buzna în mulţimea oamenilor cu serviete şi cutii de vioară. Dar ochii mi se obişnuiseră cu întunericul, astfel că i-am putut desluşi baticul de culoare deschisă şi am văzut că apucase de mână un băieţel, îi luase servieta şi începuse să meargă, cuviincios, alături de el. Târându-mi talpa complet desprinsă, am ajuns-o din urmă şi am apucat-o de umăr:

— Ei, cucoană, de dumneata e vorba! Dumitale îţi strig!

— Mie? ridică ea din sprâncenele albicioase, trasate cu creionul. Şi ce doriţi?

Băiatul cu cutia de vioară, zăpăcit de cele întâmplate, ne privea mut.

— Dă-i înapoi copilului servieta şi urmează-mă! rostii eu cu severitate.

Fata mă privea mijându-şi ochii, apoi, desigur dându-şi seama că n-o să reuşească să se fofileze şi că şmecheria nu-i izbutise începu să râdă spunând:

— Ei, drăcie, nici măcar să termini conservatorul nu te lasă câinii ăştia!

Apoi dădu băiatului servieta şi veni cu mine.

Intrai cu ea în holul restaurantului, ţinând-o de

mână, şi mă apropiai ameninţător de portar, care se trase înapoi spre măsuţa lui, lângă uşa toaletei.

— De ce i-ai dat drumul?

— Ştiţi... eu... cum să vă spun... m-am gândit... n-am înţeles... am crezut că-i cu dumneavoastră... se bâlbâi speriat bătrânul, iar capul său chel, cartilaginos îşi schimbă treptat culoarea, ca un felinar chinezesc, de la cenuşiu la roşu aprins. Tocmai atunci Jeglov ieşi din sală şi, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, spuse:

— Bravo, Şarapov, alergi bine! Când o să fii ceva mai atent, o să devii nepreţuit. Ei, dar văd feţe cunoscute! exclamă el deschizând larg braţele, de parcă ar fi vrut s-o îmbrăţişeze pe fata reţinută de mine, fireşte fără să aibă de gând s-o facă:

— Văd, Manea, că vorbele mele n-au niciun efect asupra ta, ai rămas aceeaşi libelulă zvăpăiată, rosti el aspru. Te anunţ că zilele fericite s-au terminat şi că a sosit timpul să-ţi trântim o interdicţie de şedere în oraş...

Abia acum am reuşit s-o privesc pe Manea cum trebuie: avea o mutrişoară drăguţă, rotunjoară, cu ochi ca de păpuşă, cu buzele rujate, în formă de inimioară, iar buclele-i blonde erau strânse într-un fileu modern cu noduleţe. Sub unul din ochii ei verzi avea o umflătură vânătă, lucioasă, care-şi schimba nuanţele ca o jucărie dintr-un pom de iarnă.

Întorcându-se spre sală, Jeglov ordonă:

— Pasiuk, Taraskin, duceţi-i pe cei fără acte la autobuz. Apoi se întoarse spre mine: Poftim, Volodea, ai avut prilejul să faci cunoştinţă cu Manea Obligaţia, o doamnă plăcută în toate privinţele. Numai că nu vrea să muncească, ba chiar dimpotrivă, duce o viaţă antisocială...

— M-ai ţinut pe genunchi, copoi blestemat, de-ţi

permiţi să trăncăneşti de faţă cu toţi despre felul meu de viaţă? ţipă furioasă Manea Obligaţia şi începu să înjure, că privindu-i buzele în formă de inimioară cum slobozeau salve de expresii care nu sunt la îndemâna oricărui răcan de la artilerie, am rămas cu gura căscată de uimire.

Jeglov începu să râdă:

— Vai, Manea, Manea, o să mi-l strici de tot pe băiatul ăsta...

Apoi privind în jur, îl zări pe portar care se pitise în umbră, lângă garderobă, şi-i făcu un semn din cap:

— Cât pe-aci să te uit, bătrâne, în zăpăceala asta. Se apropie de măsuţa acestuia, deschise fără să se jeneze dulăpiorul şi începu să scoată de acolo cu amândouă mâinile pachete de ţigări americane „Camel”, sticluţe de colonie, prezervative străine, ilustrate obscene. Da... ai aici un întreg depozit de obiecte de speculă. Depozit pentru depravaţi. Gata, pregăteşte-te, moşule, mergi cu noi...

Ajungând lângă „Ferdinand”, Manea Obligaţia alunecă. O apucai de braţ şi, ajutând-o să urce în maşină, atinsei cu mâna o brăţară pe care o purta la încheietura mâinii drepte. În lumina chioară din autobuz era greu s-o desluşeşti clar, dar mi se păru că are forma unui şarpe.

Jeglov urcă pe scara maşinii, privi împrejur şi făcu un semn cu mâna:

— Dă-i drumul, Kopîrin. Zbori, locomotivă dragă...

Cei reţinuţi discutau aprins între ei. Manea îi privi cu dispreţ:

— Hei, fraieri nenorociţi ce sunteţi, de ce tremuraţi? începu să râdă cu hohote şi să fredoneze un cântec obscen.

Kopîrin ascultă cuvintele cântecului, dădu mirat din

cap şi spuse gânditor:

— Ciudate lighioane, târfele astea: nu le trebuie nici casă, nici familie, nici linişte, nici bunăstare, ci numai ruşine!

Mă aşezai lângă Jeglov, pe scaunul din faţă şi-i spusei cu voce joasă:

— Mi se pare că Manea poartă pe mână o brăţară în formă de şarpe.

— Da? se interesă Jeglov şi se întoarse spre fată: Manea, în numele vechii noastre prietenii, nu-mi spui şi mie cu cine te-ai odihnit aşa de frumos?

— Ce-ţi pasă? Nu cumva eşti gelos? N-ai decât să-mi spui şi o să-ţi fiu credincioasă pe vecie. Eşti un tip valabil! Ai buze groase şi dosul îngust, înseamnă că eşti arzoi în dragoste...

— Despre asta o să mai vorbim noi, dar până una-alta, spune-mi câte ceva despre cavalerul tău. Nu cumva îl cunosc?

Manea începu să râdă:

— Poate că tu îl cunoşti, da' eu n-am avut timp nici măcar să-l întreb cum îl cheamă...

— Atunci de ce ai luat-o la fugă?

— Aşa, tocmai ieşeam de la toaletă, când v-am văzut dând buzna pe uşă. Ei, mi-am spus eu, hai să-i las să treacă, nu de alta, dar nu-mi place să ne salutăm prea des! Dar ce-i cu voi, se pare că v-aţi pus pe razie în toată legea...

— Dar de ce n-ai vrut să dai ochii cu mine? Şi blând, aproape tandru, o luă de mână, îi netezi mâneca, apoi parcă uitând de ea, îi lua palma în mână şi încet-încet, o trase spre el, astfel încât încheietura mâinii ei ieşi la iveală.

Chiar şi aşa, în semi-obscuritate, am văzut desluşit o şopârlă galbenă, de aur, cu un ochi verde lucitor.

— Păi, ce nevoie aveam? Nu mi-ai promis şi data trecută că mă priponeşti? se miră Manea de stupiditatea vădită a întrebării lui Jeglov.

Acesta îi lăsă mâna şi se ridică.

— Da, Manea, cred că ai dreptate. De data asta, chiar că te priponesc...

Intrarăm cu toţii în camera de gardă, iar Manea din obişnuinţă, urmându-i pe ceilalţi, se îndreptă spre arest, dar Jeglov o opri.

— Manea, cu tine am de discutat separat, ceva confidenţial. Iar ofiţerului de gardă îi strigă: Soloviov, verifică-i pe ăştia cinci. Dacă-s în regulă, dă-le drumul. Portarului să nu-i dai drumul, mai am de discutat cu el diverse treburi. Băieţii o să-ţi aducă raportul...

Îmi făcu semn cu mâna să-l însoţesc. Urcarăm împreună cu Manea la etajul întâi, liniştit şi pustiu acum, intrarăm în birou, ne aşezarăm tacticoşi.

— Ce brăţară frumoasă ai, Manea, spuse Jeglov pe neaşteptate, de parcă atunci o văzuse întâmplător.

— Te cred, e lucru vechi, de mare preţ!

— Cât ai dat pe ea?

Manea se gândi un pic, îl privi pe Jeglov în faţă cu ochişorii ei tandri de păpuşă:

— N-am cumpărat-o. E moştenire. Amintire de la maică-mea...

— Aşaaa? se miră Jeglov. Dar data trecută mi-ai spus că nu-ţi mai aduci aminte de maică-ta...

Manea clipi din genele lungi rimelate, dar ochii îi rămaseră imobili, goi, lipsiţi de expresie.

— Şi ce-i cu asta? Nu neg! Amintirea asta de la maică-mea mi-a transmis-o taică-meu, mort în război. Când a plecat pe front mi-a spus: „Fetiţa mea, păstrează singura amintire de la mama ta dragă!” şi

el a murit, iar eu am rămas orfană, singură-singurică pe lume. N-am niciun ajutor, niciun sprijin de la nimeni, iar voi vă căzniţi să mă obijduiţi şi să-mi faceţi cât mai amară viaţa, care şi aşa e destul de păcătoasă.

Jeglov se strâmbă:

— Manea, nu mă face să plâng! Despre maică-ta n-am nimic de spus, n-am cunoscut-o, dar pe eroul tău de tătic îl ştiu. E drept că n-a luptat pe front, dar ca spărgător a fost renumit, deschidea seifurile în doi timpi şi trei mişcări.

— Toate astea sunt scorneli pe seama familiei mele, spuse Manea cu amărăciune. Nu-i adevărat, nătărăule ce eşti! Şi se porni din nou să înjure birjăreşte.

— Bine, bine, spuse Jeglov. M-am săturat să mă cert cu tine.

Manea îşi deschise poşeta, scoase din ea o bucată de zahăr şi, cu multă îndemânare, o aruncă în gură, unde o învârti cu limba ei de pisicuţă, lipind-o de falcă, întocmai ca micul hârciog de cauciuc din vitrina magazinului „Lumea copiilor” de pe strada Kirovskaia. Şedea în faţa miliţienilor, sugând zahărul cu plăcere şi privindu-i cu ochii ei limpezi. Jeglov se aşeză alături, aplecându-şi uşor capul spre ea. Văzuţi din profil, semănau cu îndrăgostiţii de pe o ilustrată în culori pe care scria: „Îmi iubesc mândruliţa ca hulubul hulubiţa”. Şi tandru, ca un adevărat îndrăgostit, rosti:

— Stai prost, fetiţo! Ai încurcat-o rău de tot...

— De ce, mă rog? întrebă Manea liniştită, fără pic de supărare. Îşi aruncă în gură altă bucată de zahăr, întorcându-se puţin într-o parte, ca şi cum s-ar fi jenat de slăbiciunea ei pentru dulciuri.

— Brăţăruşa ta, lucrul ăsta vechi şi de preţ, a fost

furată de la o femeie asasinată acum trei zile...

Jeglov se ridică de pe scaun, trecu la biroul lui şi cu un aer absent, începu să examineze hârtiile pe care le avea dinainte, cu o expresie de parcă i-ar fi comunicat Manei că afară tocmai începuse o ploicică, adică un fleac, cunoscut de toţi, şi nu aşteaptă niciun răspuns de la fată, şi nici nu-l interesează absolut deloc ce-ar putea ea să-i spună.

Am scos din gheată afurisita de sârmă şi am început să leg cu o sfoară talpa ruptă, dar nu ţinea nici aşa; i-am arătat gheata lui Jeglov şi i-am spus:

— Cred că o să trebuiască să le arunc. O să-mi iau cizmele în fiecare zi...

— Du-te la magazie, conform listei de dotare, ai dreptul la două perechi de tălpi de piele pe an.

— Dar unde-i magazia asta?

— Pe Şelepiha, îmi răspunse el şi mă lămuri cum să ajung mai uşor acolo. Totodată, o să primeşti şi echipamentul de iarnă.

Am mai discutat unele fleacuri, apoi Jeglov se ridică, se întinse şi-i zise Manei:

— Hai, drăguţo, pregăteşte-te, o să înnoptezi la arestul preventiv, iar mâine te predăm procuraturii...

— Da’ de ce? întrebă ea, încetând o clipă să mai sugă zahăr.

— Manea dragă, doar ştii cu ce ne ocupăm noi. Trebuie să pricepi odată că noi, poliţia judiciară, în general nu ne ocupăm de fleacuri. Iar cazurile care se pot lăsa cu condamnare la moarte prin împuşcare, cu alte cuvinte crimele, le anchetează procuratura.

— Vrei să spui că pentru brăţara asta veche a nu ştiu cui, pot să mă bage la un articol cu condamnare la moarte? realiză ea.

— Da’ ce vrei să-ţi dea pentru aşa ceva? Bonuri de

supraalimentaţie? Aţi omorât un om, trebuie să daţi socoteală...

— Vrei să mă sperii, împuţitule, spuse neîncrezătoare Manea, iar eu îmi dădui seama că Jeglov o biruise.

— Vai, Manea, ce expresii groaznice foloseşti! dădu el din umeri. Doar ţi-am spus că, de regulă, treaba asta nu ne priveşte pe noi. Spune-le totul celor de la procuratură, nouă puţin ne pasă...

— Cum aşa, puţin vă pasă? se revoltă Manea. Ce, mă cunoşti doar de ieri, de azi? Ştii doar că n-am avut niciodată de-a face cu criminalii...

— Ştiu, dădu din cap Jeglov. Asta a fost cândva. Dar timpul trece şi totul se schimbă. În afară de asta, eu sunt miliţian, nu avocatul tău. De unde să ştiu, poate că ai omorât-o într-adevăr pe femeia aia şi ţi-ai pus brăţara ei pe mână. Aşa că vezi, n-o să-mi pun obrazul pentru tine.

— Păi Valka Afumatul mi-a dat-o ieri! începu ea să ţipe. Ce-ai fi vrut să fac, să-i cer bonul de la magazin, sau ce? Cum puteam să ştiu de unde o are?

— Termină, Manea, asta nu-i discuţie. Dar hai să zicem că aş putea să intervin pentru tine. Ce-o să spun? Că infractorul Valka Afumatul, după cum declară Manea Obligaţia, i-a făcut acesteia cadou brăţara? Cine o să creadă aşa ceva? Gândeşte-te şi tu, astea-s vorbe goale...

— Atunci ce să fac? întrebă Manea, holbându-şi ochii rotunzi şi nătângi.

— Ei, asta-i! Ce să faci! Trebuie să-ţi aduci aminte că nu eşti Manea, ci Maria Afanasievna Kolîvanova, că eşti om şi cetăţean şi nu dracu’ ştie ce, să te aşezi uite aici, la masa asta şi să scrii limpede cum, când şi în ce împrejurări hoţul recidivist Valentin Biseaev ţi-a

dăruit brăţara.

— Daa... Să scriu... rosti ea tărăgănat. Şi pe urmă, pentru treaba asta o să mă bată de-o să mă lase latră!

— Scrie tu şi am eu grijă să nu te lase latră. În biroul ăsta o să-i fie cam greu să te necăjească...

— Lui da, dar cu prietenii lui ce mă fac? Ăştia cum află că l-am turnat, cum bagă şişu-n mine.

— Nici vorbă că o să-l bage, se învoi Jeglov. De fapt, pot s-o facă chiar dacă nu-l torni. Asta în cazul în care o să mai umbli lelea prin bombele lor, prin gări şi restaurante. Trebuie să începi să munceşti; îi e greaţă omului să se uite la tine: fată tânără, sănătoasă şi se poartă în halul ăsta! Curată porcărie!

— Lasă morala şi predicile! Mă duce şi pe mine capul, nici mai rău, nici mai puţin decât pe tine...

— De-aia ai şi ajuns aici, că te duce capul... În sfârşit, e timpul să plec şi eu acasă. Scrii declaraţia aşa cum ţi-am spus?

Manea se gândi un pic şi dădu din cap cu hotărâre:

— O scriu! De ce să răspund eu pentru el? Aproape că m-a băgat la zdup şi eu să mă chinui pentru el!

Se aşeză comod la biroul lui Jeglov, privi gânditoare foaia de hârtie din faţa ei şi începu să scrie, ţuguindu-şi buzele, gata parcă să primească o bucată de zahăr care urma să sară dintre rânduri.

Jeglov se apropie de mine şi-mi spuse încet:

— Du-te repede în camera de gardă şi adu doi martori, trecem la confiscarea brăţării... Găseşte-i pe Pasiuk şi Taraskin: să se ducă acasă la Valka Afumatul şi să-l aresteze...

X

Roma, 30. TASS

După cum ne informează presa, dintr-un depozit din oraşul Como au fost furate 27 lăzi care conţineau arhiva lui Mussolini, în special vasta lui corespondenţă cu Hitler, Ciano şi Churchill.

Pe Valentin Biseaev poreclit Afumatul, n-au reuşit să-l aducă în noaptea aceea la DMJ. Nu mai dăduse pe acasă de două săptămâni, iar Pasiuk şi Taraskin, care vizitaseră şi câteva femei unde bănuiau că ar fi putut înnopta, s-au întors cu mâinile goale.

Căutările ar fi putut dura mult şi bine, dacă Manea Obligaţia, pe care începuse să o apese singurătatea şi teama că n-avem să reuşim nicicum să-l prindem pe Valea Afumatul, ca să-i confirme spusele şi să recunoască darul făcut, scoţând-o astfel de sub acuzaţia de crimă şi furt, nu i-ar fi spus într-o dimineaţă lui Jeglov:

— N-ar fi rău să daţi o raită şi prin Parcul de cultură, fiindcă el cam arde gazul pe acolo şi joacă biliard...

Jeglov, care scosese de la arhivă toate dosarele anchetelor în legătură cu Valka Afumatul ca să-şi

întocmească un plan cum să-l prindă, ridică privirea spre ea şi spuse gânditor:

— Ideea ta merită toată atenţia, Manea. Văd că se trezeşte conştiinţa cetăţenească în tine!

— Scuip pe conştiinţa ta cetăţenească! El stă acolo ascuns printre cartofori, ca o ploşniţă în covor, şi eu să răspund în locul lui? N-are niciun rost să fierb aici pentru faptele altora!

Jeglov transcrise din dosare câteva adrese şi nume, îi dădu foaia lui Pasiuk, ordonându-i să dea o raită pe la „candidaţi” împreună cu Taraskin.

— Chemaţi-l pe Kopîrin şi plecaţi cu „Ferdinand”. Eu cu Şarapov şi cu Grişa luăm metroul. Ne întoarcem peste vreo două ore. Tu să-mi telefonezi de pe drum să-mi spui ce veşti ai...

Cât timp am mers cu metroul, apoi când am traversat podul Crimeii şi am străbătut cheiul pe jos, în diagonală, prin expoziţia de tehnică militară capturată de la fascişti, Şase-pe-nouă ne-a povestit cât de formidabil jucase el pe vremuri biliard, încât „vă spun cinstit, pur şi simplu trăiam din banii câştigaţi la joc...”

Povestea era foarte lungă, încurcată şi, în treacăt, am auzit că fusese determinat să renunţe la patima asta de către o pitică, iubita lui, care locuia în Novoslobodskaia şi avea viză permanentă de şedere în Moscova.

— Şi ce nevoie aveai de pitica asta? întrebă Jeglov agale şi zâmbind ironic.

— De fapt nu era pitică, ci o femeie de statură foarte mică, dar care avea un corp de zeiţă...

Eu mă uitam la maşinile germane şi nu încetam să mă minunez la gândul că grămezile astea de metal, monstruoase, greoaie, arse, vopsite grosolan, pătate,

care zăceau acolo neputincioase şi respingătoare, cu numai şase luni în urmă mă puteau ucide.

Şi deodată, am simţit că nu mai există nimic pentru mine, nici ziua asta blândă şi cenuşie de toamnă, în care mergeam să-l prindem pe infractorul recidivist Valka Afumatul, nici parcul care aţipise, pe jumătate desfrunzit, nici apa plumburie, nemişcată, a râului pe care aluneca un vaporaş de pasageri, alb ca zăpada, purtând o inscripţie albastră deasupra cabinei de comandă: „MOLOKOV”. Mi-am amintit de seara aceea de aprilie din raionul berlinez Pankow, când stăteam culcaţi sub estacada căii ferate orăşeneşti, şi când, din spatele nostru, au apărut pe neaşteptate un tanc *Panzer* şi două transportoare blindate cu boturile boante, încărcate cu trupe SS care au deschis focul şi ne-au aruncat de acolo ca o mătură uriaşă. Am înţeles atunci că încearcă să pătrundă spre Schoenehauserallee, unde nemţii mai aveau puternice forţe de sprijin. Dacă reuşeau să treacă, aveau să lovească din mers spatele bateriei noastre antitanc care nu reuşise încă să se desfăşoare, iar *Panzer*-ul avea să distrugă într-o clipă toate tunurile cu servanţi cu tot. Eu şi iakutul Mitrofan Zaharov, ne-am târât repede pe ambele laturi ale estacadei spre intersecţie ca să tăiem calea tancului care se întorsese, blestematul, şi se pregătea să intre într-o străduţă. O salvă de mitralieră de mare calibru a răpăit pe şine ca un bici asurzitor deasupra capetelor noastre. M-am lipit instinctiv de traverse şi când am ridicat capul, am văzut că, din vitrina unei prăvălioare distruse, sare Parahin, un soldat tăcut, nu prea tânăr, grăjdar din Vologda, care avea o faţă palidă, bolnăvicioasă şi părea întotdeauna preocupat de ceva. A traversat strada alergând în zig-zag drept

spre tanc, iar în mână n-avea automatul, ci doar o legătură cu grenade, şi mi-am dat seama că Parahin n-o să mai aibă nevoie de automat. Ştia şi el asta şi alerga puţin aplecat înainte de frică şi parcă aşteptând o lovitură groaznică, dar alerga fără să se oprească, într-un trap mărunt, nervos şi simţeai în acest Parahin slăbuţ şi încovoiat, atâta hotărâre, o asemenea acceptare a morţii, încât nu mă îndoiam că *Panzer*-ul n-avea să cadă în spatele servanţilor bateriei noastre, n-avea să turtească ţevile tunurilor de afeturi şi n-avea să depene carne omenească pe şenile.

Cei de pe transportorul blindat l-au observat pe Parahin şi mitraliera lor şi-a întors spre el botul rău şi ascuţit, scuipând foc, astfel încât gloanţele au părut că-l ridică în sus pe soldat, iar el, în acest ultim zbor chinuitor, a aruncat legătura de grenade sub roata motoare a şenilei...

— Hai Şarapov! Ce te-ai oprit, n-ai mai văzut tancuri? mă strigă Grişa. Într-adevăr, nu mai văzusem tancuri? Şi am alergat să-i ajung.

În sala de biliard era destulă lume, deşi era devreme. Din prag, Jeglov îi privi atent pe jucători şi-mi spuse:

— Uite, acolo, în colţ, la masa a patra, e Afumatul...

Abajururile din pânză cadrilată atârnau deasupra meselor verzi, iar feţele oamenilor erau ascunse în penumbra plină de fum.

Aplecându-se ca să-şi potrivească tacul pentru lovitură, un tânăr intră în conul de lumină, lovi, apoi îndreptându-se, dispăru din nou în întunericul purpuriu-cenuşiu. l-am zărit faţa oacheşă, curăţică,

pieptănătura modernă, mâinile slăbuţe şi insigna GTO[5] pe reverul hainei. Apoi în pătratul luminat apăru un uzbek cu tichie, care lovi şi el bila. Întunericul îl şterse şi pe el de la masă. Flăcăul cu insigna GTO exclamă în falset, înainte de a lovi:

— Din două mante, în colţ! Bila adversă o trimit în colţul din dreapta, pe a mea la mijloc! Klopstoss!

Uzbekul pierdu foarte repede, plăti şi începu să aşeze din nou bilele, dar Jeglov interveni autoritar:

— O clipă, vă rog! Cine pierde, iese din joc. Acum e rândul meu...

Flăcăul cu insigna îl privi pe Jeglov şi zâmbi ironic:

— Respectele mele, cetăţene şef. Cum aşa, aţi început să jucaţi biliard?

— Ce să fac? Dacă nu vine muntele la Mahomed...

— Nu cumva aţi avut nevoie de mine?

— Am avut; caut un partener bun...

— N-aţi fi avut decât să mă fluieraţi, aş fi venit singur...

— Nu-i chiar atât de simplu. Cu tine lucrurile se petrec ca într-un joc de copii: Valka-i nebun, trage tutun, fură găini, doarme-n vecini...

— Găini n-am furat de când sunt, spuse cu seriozitate Afumatul.

— Ştiu asta, dădu Jeglov din cap. Dar nu prea respecţi regulile sălii: joci pe bani, nu-i aşa?

— Numai copiii joacă pe nasturi, jucătorii adevăraţi joacă pe bani, râse Afumatul. Jucăm pe o jumătate de bătrână?

Jeglov strâmbă cu dispreţ buza groasă de jos:

— Cu Jeglov vrei tu să joci pe o jumătate de bătrână, mucosule?

---

[5] Gata pentru muncă şi apărare (n. t.).

— Dar pe cât? se interesă Afumatul.

— Pe o mie.

— Pe o bătrână întreagă? E valabil, acceptă hoţul cu plăcere.

Pesemne că, în principiu, îl încânta perspectiva de a-l jumuli la biliard pe faimosul Jeglov. Legenda asta s-ar fi transmis de-a lungul anilor în mediul hoţilor ca o mostră de vitejie infracţională.

— Înainte de a juca pe o mie, arată-mi-o, să văd dacă o ai sau încerci să joci pe datorie.

Afumatul se simţi jignit:

— Cum adică, crezi că nu ştiu rânduiala? Şi scoase din buzunar un teanc de bani.

— Atunci e-n regulă. Aranjează-le.

— Piramidă sau americăneşte?

— Piramidă.

Jeglov luă o bucată de cretă, şterse cu grijă vârful tacului apoi cu mişcări lente, circulare, îl frecă cu cretă şi-l întinse înainte să vadă dacă-i drept, şi, întorcându-se spre Grişa, îi spuse:

— Du-te la directorul sălii, acolo-i un telefon, sună la noi la birou şi anunţă ca atunci când se întorc Pasiuk şi Taraskin să vină degrabă încoace. Tu o să-i aştepţi la intrare...

— Cetăţene Jeglov, întrebă politicos Valka Afumatul, n-ar fi bine să vă scoateţi haina, ca să nu vă incomodeze la joc? Sau vă temeţi cumva să nu vă dispară tunul?

— Nu vinde castraveţi la grădinar, răspunse diplomatic Jeglov. Şi nu-i purta de grijă tunului meu. Hai dă-i drumul...

Afumatul nu ţinti direct, ci împinse bila în mantă, de unde aceasta ricoşă încet şi abia clătină piramida din mijloc. Jeglov se aşeză pe vine, aprecie din ochi

traiectoria spre punga din mijloc a mesei şi cu o lovitură uşoară, abia simţită, trimise spre ea bila şase.

— Vă felicit, Gleb Gheorghievici, aţi început bine, spuse Afumatul. Ar fi trebuit să vă cer puncte avans...

— N-aveai decât să ceri, eu vinerea nu fac pomană. Jeglov lovi din nou bila, de data asta destul de tare, de-a curmezişul mesei, cu mâna stângă, şi, imprimându-i un efect, începu să râdă satisfăcut: Pocăieşte-te din adâncul sufletului, căci totul e deşertăciune...

Priveam vrăjit cum se întoarce bila la el pe partea liberă a mesei, ca să-i fie mai comod să lovească. Dar cea de-a treia lovitură nu-i reuşi; bila galbenă se rostogoli pe verdele strălucitor al postavului, se împiedică de gura pungii şi ricoşă înapoi.

Afumatul intră în pătratul luminat de deasupra biliardului şi aproape că se culcă pe masă, încercând să ajungă bila îndepărtată, aşezată ispititor, chiar în faţa marginii înguste a pungii.

— Jos picioarele de pe biliard! îi ordonă Jeglov. Vino cu pâslari şi n-o să se vadă că-ţi atârnă copitele deasupra podelei!

Afumatul alunecă jos de pe masă, începu din nou să-şi caute o poziţie mai comodă şi tocmai se pregătea să lovească bila, când Jeglov îi spuse încet chiar la ureche:

— De unde ai brăţara?

Afumatul se înfioră, mâna îi tremură, tacul alunecă pe bilă, iar bila, rostogolindu-se pe lângă pungă, se împiedică de margine şi se opri.

— Ce brăţară?

— De ce ratezi? Lasă că ţi-arăt eu cum se dă chix! Asul în colţul din dreapta! ordonă Jeglov, apoi rostogoli bila lin şi-i explică: Brăţara de aur în formă

de şopârlă, cu un ochi de smarald.

— Habar n-am despre ce vorbeşti, şefule! răspunse Afumatul, şi ochii lui albaştri exprimau o sinceritate desăvârşită, încât dacă l-aş fi întâlnit aici întâmplător, mi-aş fi pus capul jos că nu-i un hoţ înrăit, ci fie student la fără frecvenţă, fruntaş la învăţătură fie vreun muncitor modest sau activist sportiv.

— Vasăzică, n-ai habar? rosti tărăgănat Jeglov. Atunci să mergem la noi şi-acolo o să discutăm uite-aşa! Şi pe neaşteptate, cu o lovitură teribilă, zgomotoasă, trimise bila drept în mijloc. Uite cum o să discut cu tine! repetă el, alunecând uşor cu cizmele lui ca oglinda în jurul mesei şi lovind din nou cu toată puterea punga biliardului, zgâlţâind-o. Decarul în colţ! O să discut cu tine uite-aşa, cordial şi limpede, ca să ajungă întrebarea mea până la tine – până la mintea ta, la inima ta, la ficatul tău, la măruntaiele tale şi la toate ticăloasele tale de mădulare! Dacă vrei să te joci cu mine, o să-ţi dai seama că eu nu-s Manea Obligaţia pe care s-o baţi până o laşi latăă... Şeptarul în stânga!

Bila şapte se lovi cu putere de mantă, ricoşă în altă bilă şi căzu în pungă. Afumatul păli, iar faţa slabă i se ascuţi şi mai tare. Cu palma transpirată îşi netezi coama bogată.

— Cetăţene Jeglov, nu prea pricep despre ce tot vorbeşti...

Jeglov se opri, răsuflă adânc, îl privi compătimitor şi dădu trist din cap:

— Nu pricepi?

— Pe cuvântul meu de onoare că nu pricep!

— Ascultă, Afumatule, poate n-oi fi tu vinovat? Pesemne că la tine s-au gândit când au scris în manualul de psihiatrie judiciară: „Idioţia este gradul

cel mai înalt al imbecilităţii”. Ce, nu eşti în toate minţile? Şi îşi răsuci degetul lângă tâmplă.

Loviturile lui Valka Afumatul erau nesigure, slabe, bilele se rostogoleau la întâmplare, cu toate acestea, înaintea fiecărei lovituri a lui, Jeglov îi punea câte o întrebare, ceea ce-l împiedica să se concentreze şi să lovească precis.

— Hai, loveşte ca lumea că ai încurcat-o rău de tot! zâmbi Jeglov cu răutate. Cu ultima bilă câştig partida...

Apropiindu-se de Valka îl călcă pe picior, ca din întâmplare, apoi aplecându-se spre el, îi zise:

— Tu eşti spărgător, Afumatule, nu criminal, aşa că spune, până nu-i târziu, de unde ai luat brăţara de aur. Şi dacă-mi vinzi gogoşi, ţi-am explicat cum o să discutăm...

Discutau amândoi cu voce joasă, aplecându-se unul spre celălalt, ca doi prieteni şi parteneri care fac o pauză ca să fumeze după o partidă grea şi neinteresantă; iar jucătorii de la masa vecină, dacă ar fi avut timp şi ar fi vrut, i-ar fi putut admira pe prietenii ăştia care până şi în pauză discutau în şoaptă, neputându-se dezlipi unul de altul.

Stăteau la masa de joc pe partea opusă mie, astfel că nu auzeam totul, nu prindeam decât crâmpeie de frază. Vedeam doar cum Afumatul îşi apasă pieptul cu mâinile, holbează ochii limpezi, şi chiar îşi şterge o lacrimă cu mâneca hainei, iar ca să fie mai convingător, se închină. Iar cuvintele săreau ca nişte stropi din ciorba fierbinte a discuţiei lor:

— La cărţi... punctul... Kotea Cărămidă... n-avea bani... la Croitoreasă... nu-l cunosc... hoţ priceput... Kotea-i hoţ de buzunare... să n-apuc să mai ies de la gherlă...

Nu auzeam ce-i răspunde Jeglov, până când acesta se întoarse spre mine şi-mi spuse zâmbind strâmb:

— Ticălosul se jură că a câştigat brăţara la cărţi de la Cărămidă. Ce ne facem, Şarapov? Ai vreo idee?

— Am, dădui eu din cap. Trebuie să-l prindem pe Cărămidă.

— Grozav de spirituală idee! Şi mai ales, surprinzătoare! Apoi îl întrebă pe Afumatul: Ascultă, Biseaev, unde „lucrează" Cărămidă?

— Fură prin troleibuze, prin tramvaie...

Jeglov rămase îngândurat, lăsându-se încet de pe călcâie pe vârful picioarelor. Apăru Şase-pe-nouă, urmat de Pasiuk şi Taraskin.

— „Ferdinand"-ul e aici? întrebă Jeglov.

— Da, am venit cu el, răspunse Pasiuk.

— Asta-i bine, foarte bine, murmură Jeglov, gândindu-se în mod vădit la altceva, apoi i se adresă pe neaşteptate lui Biseaev: Ascultă, Valentin, nu vrei să facem împreună o plimbare cu troleibuzul?

— De ce?

— Ei, poate că-l întâlnim pe Cărămidă şi ne faci cunoştinţă, să ne împrietenim, rânji Jeglov arătându-şi dantura albă.

— Credeţi cumva că sunt vreun turnător? spuse Afumatul jignit. Să dau un hoţ pe mâna miliţiei judiciare, aşa ceva nu fac nici să mă tăiaţi!

— Dar l-ai şi dat, începu Jeglov să râdă vesel. Păi, pe Cărămidă azi-mâine tot îl prind şi o să-i povestesc neapărat, cu lux de amănunte, cum te-am luat pe nepusă masă şi te-am descusut ca pe un mucos...

Afumatul oftă cu jale şi amărăciune:

— Vai, cetăţene Jeglov, ce om rău sunteţi! Eu v-am povestit cu sinceritate, ca unui prieten, pot spune, şi dumneavoastră îmi răspundeţi aşa...

— Ia nu mai minţi! De când e Jeglov prieten cu infractorii? V-am strâns de gât toată viaţa, cât am putut şi asta o să fac şi de acum înainte, până când o să vă nimicesc cu totul! Mi-ai povestit toate astea fiindcă ştii că-i o crimă la mijloc. Deocamdată, rămâi în continuare suspect, o să mai avem de lucru împreună dacă nu vrei să mă ajuţi. O să dormi pe pat de scânduri şi o să meditezi la rosturile vieţii...

Afumatul ridică mândru capul:

— Nu-i nimic, o să ne arate ea, viaţa... Băgă mâna în buzunar, scoase nişte bani, numără o mie de ruble şi-i întinse lui Jeglov: Ăsta-i câştigul dumneavoastră, cât despre rest, o să ne socotim... cu timpul.

Îi întinse banii lui Jeglov, iar acesta, cu mâinile în şolduri, continua să se legene pe călcâie şi pe vârfuri, privindu-l cu atenţie drept în ochi, încât îţi făcea impresia că hoţul vrea nu să-şi achite datoria, ci să-i ceară de pomană.

Făcând o pauză îndelungată, menită parcă să-i consolideze poziţia, Jeglov începu să râdă răguşit:

— Văd că eşti într-adevăr nebun, Afumatule! Ţi-ai închipuit cumva că Jeglov o să se atingă de banii tăi spurcaţi? Ce-aş mai putea discuta cu tine, în cazul ăsta? Apoi, întorcându-se spre Pasiuk: Ivan, vezi că are buzunarele pline de bani, fă-i un proces-verbal de confiscare, pentru nerespectarea regulilor sălii de biliard. Iar pe el, până una-alta, duceţi-l la arestul preventiv, o să vin şi eu să mai discutăm...

După ce miliţienii îl luară pe Valka, Jeglov îmi spuse:

— Ne ţinem de prostii! Ne pierdem timpul degeaba, prosteşte.

— De ce?

— Pentru că trebuie să căutăm probele vinovăţiei

lui Gruzdev, nu să ne ţinem de fleacuri!

— Dar brăţara...

— Ce-i cu brăţara? Înţelege o dată – deocamdată ţi-e greu să înveţi asta – că hoţul de buzunare reprezintă calificarea infracţională cea mai înaltă, îndemânarea se dobândeşte după ani de zile, şi iată de ce, niciodată, niciunul dintre ei n-o să se amestece în vreo crimă. Când se duc să şterpelească, nu iau cu ei nici măcar o lamă de ras inofensivă, se folosesc de o monedă ascuţită! Aşa că pot spune dinainte: acest Cărămidă n-are nicio legătură cu asasinarea Larisei Gruzdeva...

— Dar brăţara cum a ajuns la el?

— De unde ştii că n-a dispărut înaintea crimei? Gruzdeva ar fi putut s-o piardă, s-o vândă, s-o dăruiască, s-o dea cuiva pentru unt; tot astfel, e cu putinţă să i-o fi şterpelit cineva, poate chiar Cărămidă ăsta!

— Atunci, trebuie să ne dăm osteneala să-l găsim!

— Dar ca să-ţi astâmperi tu curiozitatea va trebui să pierdem dracu' ştie cât timp! Doar lui Valka Afumatul i-am putut promite cu atâta uşurinţă că mâine o să-l găsesc pe Cărămidă. Dacă treaba asta ar fi chiar atât de simplă, am fi pus demult mâna pe toţi!

Am tăcut un timp, m-am gândit un pic, apoi i-am spus rar:

— Ştii ceva, Gleb, până acum tot nu v-am fost de prea mare folos. Dacă n-ai nimic împotrivă, aş încerca să-l prind singur pe Cărămidă...

Jeglov îşi ieşi din sărite:

— Ascultă, Şarapov, ceea ce nu-mi place mie la om şi nu pot suferi cu niciun chip e încăpăţânarea! Încăpăţânarea e primul semn al prostiei. Omul, în munca noastră, trebuie să fie maleabil, să ştie să se

adapteze la împrejurări, la evenimente, la oameni! Doar nu strunjim piuliţe la strung, ci muncim cu oamenii, iar încăpăţânarea când lucrezi cu oamenii e cel mai prost lucru...

— Asta nu-i încăpăţânare, am spus eu, străduindu-mă din toate puterile să nu las să se vadă că m-a jignit. Chiar tu spui că lucrăm cu oamenii, şi eu consider că nu putem să nu-i acordăm unui om o ultimă şansă.

— Şi cui, mă rog, nu-i acordăm o ultimă şansă?

— Lui Gruzdev.

— Cum aşa, tu nu crezi că şi-a ucis soţia? se miră Jeglov.

— Nu ştiu ce să-ţi răspund. S-ar părea că, în afară de el, nimeni n-ar fi putut s-o facă. Dar brăţara asta e ultima lui şansă de a i se face dreptate.

— Cum să te-nţeleg?

— Uite cum: dacă şi-ar fi ucis soţia şi ar fi luat din casă toate lucrurile de preţ, n-ar fi dat fuga a doua zi să vândă brăţara. Mie personal, acest Gruzdev nu mi-e simpatic, dar nu-i un infractor, nu-i Afumatul sau Cărămidă ca să cheltuie pe băutură şi pe chefuri lucrurile furate. E aici ceva care nu merge. Iată de ce vreau să-l prind pe pungaşul ăsta şi să aflu cum a ajuns brăţara la el.

— Aş putea să-ţi aduc o sută de contraargumente, dar hai să admitem că ai dreptate. Poftim, l-ai prins pe Cărămidă, ce faci mai departe?

— Îl întreb de unde a luat brăţara.

— Dacă o să-ţi spună, e în regulă. Dar dacă te trimite la plimbare şi-o ţine tot aşa?

— Cum aşa? m-am indignat eu. Dar declaraţiile lui Valentin Biseaev?

— Cărămidă o să scuipe pe declaraţiile lui Valentin

Biseaev şi o să spună că-l vede pentru prima oară în viaţa lui. Ce faci mai departe?

— Mai departe? am căzut eu pe gânduri.

Într-adevăr, mai departe nu ajungeam nicăieri, dar simţeam cu toată fiinţa mea că şi după impasul ăsta trebuie să mai existe o manevră care să mă apropie de adevăr, dar n-o puteam ghici singur, deoarece cunoaşterea ei nu mai depindea de perspicacitatea şi de prezenţa mea de spirit, ci de nişte reguli precise ale jocului, pe care încă nu le cunoşteam, reguli numite măiestrie operativă.

Îmi dădeam seama că Jeglov trebuie să cunoască manevra asta, eram convins. Dar n-o considera oportună, nu voia s-o facă, iar mie nu-mi mai rămânea decât să-i mulţumesc că nu-mi interzicea să mă gândesc la ea.

Aşa ne-am şi despărţit, plecând fiecare la treburile lui, nemulţumiţi unul de celălalt şi când ne-am spus la revedere, l-am întrebat:

— Gleb, cine se ocupă la DMJ de hoţii de buzunare?

Jeglov începu să râdă:

— Oho, o figură impozantă: maiorul Muraşko! Du-te şi sfătuieşte-te cu el, poate că-ţi dă un sfat mai ca lumea...

Maiorul Kondrat Filimonovici Muraşko mă ascultă cu atenţie şi cu înţelegere. Dar nu mi-a promis niciun ajutor concret.

— Nu reuşim s-o scoatem la capăt nici cu cazurile reale, cum să-l mai căutăm şi pe Cărămidă, doar în baza unei bănuieli vagi? schiţă el un gest de neputinţă cu mâinile lui mici şi subţirele. Era un omuleţ cărunt, curăţel, şters, îmbrăcat cu o cămaşă de saten cârpită cu grijă, cu pete albicioase la coate.

Munca noastră nu mai are niciun sens.

— De ce?

— Cum să-ţi explic, tinere, eşti venit de curând la noi, nu cunoşti cazurile vechi...

— Povestiţi-mi-le şi o să le cunosc, am răspuns eu, aşezându-mă hotărât pe scaun.

— Lucrez aici de douăzeci şi doi de ani şi toate etapele luptei împotriva criminalităţii s-au desfăşurat sub ochii mei. Astfel că, înainte de război, spuneam cu deplină îndreptăţire că criminalitatea organizată fusese complet eradicată. I-am lichidat pe spărgători, pe hoţii care operau în trenuri, pe „bisericoşi”, nici urmă n-a mai rămas din ei...

— Ce sunt „bisericoşii”?

— Hoţii care jefuiau bisericile. Ăştia erau ca nişte fiare! Deci, în general, am terminat cu spărgătorii. Dar cu clienţii mei, cu hoţii de buzunare, n-am reuşit nicicum; aici lucrurile sunt mai delicate, un adevărat hoţ de buzunare e un aristocrat al tagmei, specialist de înaltă calificare...

— E nostim, am dat eu din cap. Mai înainte credeam că hoţii de buzunare sunt cei mai neînsemnaţi, de cea mai joasă speţă...

— Greşeală! Kondrat Filimonovici şi-a ridicat năsucul ascuţit ca de pasăre. Gândeşte-te şi dumneata ce tehnică perfecţionată trebuie să aibă, ce îndemânare a degetelor, ce precizie a mişcărilor şi ce stăpânire de sine, pentru ca într-o clipă să-i scoată totul din buzunare unui om normal, care nu doarme, nu-i beat şi nici narcotizat! Iar hoţul după isprava asta să rămână şi impasibil pe deasupra!

— Dar de ce spuneţi că munca noastră acum nu mai are sens?

— Pentru că mă mustră conştiinţa. Războiul,

foametea, pierderea părinţilor, au transformat în hoţi nişte oameni care pur şi simplu vor să mănânce. În general, ăştia sunt cei pe care-i prindem, dar sunt atât de mulţi încât ne copleşesc şi n-avem timp să-i prindem pe hoţii adevăraţi...

— Dar cum se poate una ca asta?

— Se poate, am oameni foarte puţini, iar pe cei pe care-i am, infractorii au început să-i cunoască foarte bine la faţă...

— Şi asta-i bine? m-am mirat eu. E bine că-i cunosc la faţă?

— Cum să fie bine? Iată, de pildă, omul nostru patrulează în zona lui, în troleibuz, şi deodată urcă un hoţ. Acesta, în general, nu face nimic până la prima staţie, doar se uită de jur-împrejur. A văzut cum stau lucrurile, l-a văzut şi pe omul nostru şi-l salută cuviincios: „Bună ziua, Piotr Ivanîci şi la staţia următoare coboară din troleibuz."

— Şi le daţi drumul?

— Dar ce vrei să facem? Uneori îi reţinem o jumătate de zi, le facem morală şi după asta stau ascunşi câteva zile. Pe urmă ies iarăşi la vânătoare.

— Aveţi cumva vreo fotografie a lui Cărămidă?

— Desigur. Îl cheamă Konstantin Saprîkin, născut în 1920, judecat de trei ori. Acum cinci luni a fost judecat pentru viaţă parazitară şi refuz de a se încadra în muncă. A fost expulzat din Moscova, cu interdicţia de a locui în localităţi situate la mai puţin de o sută unu kilometri de capitală, dar conform datelor pe care le deţin, locuieşte permanent în oraş.

— Kondrat Filimonovici, de unde i se trage porecla asta?

Maiorul Muraşko ridică din umerii lui slăbuţi:

— E greu de spus. Poate pentru că are capul

dreptunghiular. Lunguieţ ca un calup... Începu să răsfoiască un album gros, apoi dădu înapoi câteva pagini. Ăsta-i, priveşte cu mândreţe...

După fotografie nu-ţi puteai da seama că Saprîkin are capul ca un calup; avea o figură prelungă de cal, cu maxilare proeminente, ochi mici, ascunşi cu totul de pometii masivi, şi sprâncene stufoase. Un nas cârn cu nări răsfrânte...

În cele din urmă, Muraşko mi-a făgăduit:

— O să le spun băieţilor mei. Dacă-l întâlneşte vreunul pe Cărămidă, vi-l aducem...

Când m-am întors la secţie, Jeglov m-a întâmpinat vesel:

— Ei ce succes ai avut, as al detectivilor?

— Deocamdată, niciun fel de succes. Am discutat cu Muraşko.

— Şi ce ţi-a povestit Akaki Akakievici[6] al nostru? începu Jeglov să râdă şi probabil că gluma-i plăcu şi lui deoarece repetă: maiorul de miliţie Akaki Akakievici...

Mie însă gluma nu-mi plăcu şi răspunsei privind într-o parte:

— Mie nu mi-a părut un Akaki Akakievici. E un om cumsecade, care îşi iubeşte meseria. După mine, e un om de treabă.

Cu totul pe neaşteptate se auzi vocea lui Pasiuk:

— Eu pe Akaki Akakievici nu-l cunosc, dar Muraşko face treabă bună. Ştiu că hoţii de buzunare se tem de el ca de dracu', cu toate că-i atât de mititel. Tu, Gleb Gheorghievici, degeaba îţi baţi joc de el...

— Dacă lucrează atât de minunat, de ce nu te transferi în brigada lui? întrebă Jeglov privindu-l

[6] Eroul nuvelei *Mantaua* de N. V. Gogol.

chiorâş.

— Fiindcă am degetele prea groase! răspunse Pasiuk întinzând spre noi o palmă uriaşă. Nu pot nici să intru în tagma hoţilor de buzunare, nici să-i prind, pentru că nu-s îndemânatic.

Jeglov şi cu mine izbucnirăm în râs.

— Dar tu ce fel de degete ai? mă întrebă Gleb.

— De furat nu pot fura, dar în legătură cu prinderea, am o idee, am răspuns eu zâmbind.

— Hai s-o discutăm, spuse el dând din cap.

— Mi s-a întipărit bine în minte figura lui Saprîkin, i-am văzut fotografia. Trebuie să merg pe drumurile pe care le bate el şi să-l prind cu mâna în vreun buzunar, atunci ne-ar fi mai uşor să-l facem să vorbească despre brăţara Larisei Gruzdeva...

Jeglov mă privi gânditor. Figura îi era calmă şi severă, dar după expresia ei nu-mi puteam da seama dacă e de acord cu planul meu, sau îl consideră total stupid. Poate că-l socoteşte acceptabil, dar susceptibil de îmbunătăţiri? Cât dură această pauză îndelungată, spre sfârşitul căreia începusem să mă foiesc pe scaun, nu se putu citi nimic pe faţa lui Gleb, până când, surprinsei privirea lua Pasiuk care-mi făcea cu ochiul aprobator. Înţelesei că trebuie să insist în continuare. Gleb deschise gura şi rosti scurt, nu prea tare, dar răspicat:

— Bravo ţie, ai ghicit.

Şi cu toate că ideea asta nu era cine ştie ce de grozavă, nu rezolva nicio problemă serioasă şi nici nu ştiam cum urma s-o punem în aplicare, am avut deodată sentimentul că repurtasem o mare victorie. Simţeam că sunt necesar şi util în îndeplinirea uriaşului ceremonial al dreptăţii, sentiment care mă copleşise în întregime.

Parcă ghicindu-mi gândurile, Jeglov zise:

— Ziua de mâine ţi-o consacru ţie. O să ne plimbăm împreună cu mijloacele de transport în comun. O să vezi că s-ar putea să-ţi fiu şi eu de folos cumva...

I-am răspuns sincer şi din toată inima:

— Îţi mulţumesc, Gleb. Sunt convins că amândoi o să-l prindem.

Jeglov se ridică şi se înclină ceremonios:

— Mulţumesc pentru încredere. Deci crezi că mai ştiu şi eu câte ceva.

Poate mi se păruse, poate nu, dar am desluşit în vocea lui o oarecare ciudă. Sau enervare...

XI

La Moscova, azi-noapte, temperatura minimă a fost de – 2 *grade. Astăzi la ora două au fost + 6 grade. După cum ne informează Institutul Central de Prognoză, timpul va fi noros, fără precipitaţii masive. Noaptea, temperatura va fi de* – 3 *până la – 5 grade, iar ziua de + 5 până la + 8 grade.*

Buletinul meteorologic

Dimineaţa, înainte de a porni în lunga noastră călătorie cu troleibuzele, Jeglov ceru să fie adus Biseaev din celulă. Borfaşul părea şifonat, nedormit şi flămând.

— Ia zi, nu-ţi place traiul la noi? îl întrebă Jeglov.

— Ce poate să-i placă omului la voi? se oţărî Biseaev cu teamă şi cu răutate. Doar nu-i sanatoriu pentru anemici...

— Dar mie, sincer să fiu, tare mult îmi place să te ştiu aici...

— Da? zise neîncrezător Biseaev.

— Tare mult îmi place să te ştiu aici. Mă uit la mâinile tale şi mă minunez.

— Şi ce aţi găsit atât de interesant la mâinile mele? întrebă Biseaev, ascunzându-şi-le, instinctiv, în buzunare.

— Nu eşti profesor, nici scriitor, nici medic, ci un dobitoc de analfabet, dar ai mâini delicate, albe, netede, cu degetele îngrijite, palmele n-au bătături şi nicio venă nu-i umflată. De ce? Biseaev tăcea. Taci? O să-ţi spun eu de ce. De când eşti n-ai făcut nimic folositor cu mâinile astea ale tale. Uite, ai trăit aproape treizeci de ani pe pământ şi tot timpul n-ai făcut altceva decât să înfuleci, să bei bine, să dormi fără griji, în timp ce tot poporul muncea pentru tine, te hrănea, te încălţa şi te cocoloşea. Poporul lupta, în timp ce tu, cu aşa-zisa ta hernie, te ascundeai în spatele frontului. Iată de ce mâinile îţi sunt netede, nebătucite, nedeprinse cu munca şi fără vlagă în ele...

— Îmi faceţi educaţie? întrebă Biseaev, aruncându-şi pe spate, cu un gest al capului, coama bogată şi mătăsoasă. Degeaba, acuma-i prea târziu.

— Târziu? se miră Jeglov. Cum să fie târziu? De data asta o să-mi dau toată osteneala să ţi se dea în mână un târnăcop, o lopată sau un topor şi un fierăstrău... E timpul să te duci să tai buşteni sau să construieşti vreun canal. Aici, în oraşul ăsta zgomotos, te-ai împotmolit tare rău...

— În treacăt fie zis, nici dumneavoastră, cetăţene Jeglov, n-aveţi mâini de miner, strigă Biseaev zâmbind strâmb şi se sperie singur de cele spuse. Jeglov se ridică de la masă, veni foarte aproape de el şi, începând din nou să se legene pe călcâie şi pe vârfuri, spuse, privindu-l drept în ochi:

— Ai spus adevărul, Afumatule. Şi adevărul constă în aceea că eu, ţăran tânăr, puternic şi deştept îmi irosesc viaţa ca să scap poporul de nişte bestii

ticăloase ca tine Şi cu toate că n-am bătături la mâini, dacă prind într-un an vreo zece ca tine, îi ajut pe oameni să facă economii mai mari decât salariul pe care-l primesc eu. Dar, din fericire, într-un an de zile prind mult mai mulţi de alde voi. Ăsta-i răspunsul pe care ţi-l dau, şi ţine minte, Afumatule, acum m-ai supărat foarte tare!

— Dar ce-i asta, nu mai poate omul nici să glumească? spuse îngrijorat Biseaev. Câte nu spui într-o discuţie, cu glume? Şi dumneavoastră aţi glumit şi eu am râs, dar acum aţi luat-o în serios...

— Eu n-am glumit cu tine, i-o reteză Jeglov, mai bine răspunde-mi, dacă te-ai gândit la întrebările mele în legătură cu Konstantin Saprîkin.

— Cine mai e şi ăsta? întrebă sincer mirat Biseaev.

— Konstantin Saprîkin e prietenul tău poreclit Cărămidă.

— Da? Nici n-am ştiut că-l cheamă Saprîkin. Şi nu mi-e prieten, ci doar o cunoştinţă; ştiu că toţi îi spun Cărămidă...

— Ciudaţi mai sunteţi voi, borfaşii! spuse Jeglov dând din cap. Sunteţi aidoma câinilor vagabonzi: n-aveţi nici nume, nici neam, ci doar nişte porecle murdare. Deci, ce poţi să-mi spui despre Cărămidă? Adică despre Saprîkin?

— Zău că nu ştiu. Stă undeva în strada Aşceulov, are o bombă pe acolo...

N-am mai putut scoate nimic interesant de la Biseaev, aşa că am plecat în oraş.

— Ei, Şarapov, avem trei trasee de troleibuz. Pe care-l alegem? Sau dăm cu banul?

— Hai sa mergem cu 9 pe Sretenka. Ne plimbăm vreo două ore, pe urmă schimbăm cu tramvaiul B.

— De ce?

— Cărămidă stă în strada Aşceulov. Deci îi e mai la îndemână să-nceapă vânătoarea pe Sretenka. Sau merge până în Piaţa Kolhoznaia şi pe urmă pe centura Sadovaia.

— Nu, nu, n-o să fure chiar lângă casă. Dar în Piaţa Kolhoznaia, poate. Să mergem...

Mergeam câte o staţie cu troleibuzul, îi priveam cu atenţie pe călători, apoi la prima coboram şi luam vehiculul următor. În prima oră, ocupaţia asta mi s-a părut chiar interesantă, după două ore am simţit că încep să obosesc, după trei ore îmi vâjâia capul din cauza zgomotului troleibuzelor, a înghesuielii, a mirosului de cauciuc ars, a huruitului puternic al motorului, a pocnetului pedalei reostatului, a scurgerii neîntrerupte a miilor de feţe pe care trebuia să le privesc cu atenţie pe fiecare în parte. Astfel ne-am învârtit kilometri şi kilometri prin Moscova şi în cea de-a patra oră, şi în cea de a cincea. Dincolo de geamurile troleibuzelor, străzile defilau fără întrerupere, autoturismele claxonau strident, începuse să se întunece, se furişa o seară molcomă de toamnă, ploaia se pornise şi nu întrezăream nicăieri capătul acestei călătorii nesfârşite.

Capul mi se învârtea şi mă chinuia o foame cumplită, dar privind faţa impasibilă a lui Jeglov, pe care, după cât se părea, ziua de azi nu-l obosise câtuşi de puţin, mi-era ruşine să-i cer să ne retragem.

Iar Gleb trecea metodic dintr-un troleibuz în altul şi începusem să cred că hotărâse să mă înveţe minte fiindcă am vrut să fac pe grozavul.

Zâmbi ironic:

— Bucură-te că avem bilete gratuite, altfel ţi-ai fi cheltuit leafa pe o lună...

La şase şi jumătate ne suirăm într-un troleibuz „10”

la Piaţa Smolenskaia. Îl înghiontii brusc pe Jeglov: pe culoarul dintre rândurile de scaune, stătea un tânăr înalt, solid, cu o privire stinsă şi cu nişte fălci de cal. Se ţinea cu o mână de bară şi dormita, înghesuit de călători din toate părţile.

— Vă rog daţi mai departe banii pentru un bilet, spuse cu voce tare Jeglov, întinzându-mi o monedă, apoi îmi şopti: nătărăule, de fericire erai cât p-aci să mă azvârli din vagon. Strecoară-te înainte şi aşază-te cu spatele la el, cam la trei paşi distanţă...

— Dar cum...

— Fă ce-ţi spun!

Am început să mă strecor pe culoarul dintre scaune înţesat de lume şi când am trecut, în înghesuială, pe lângă Saprîkin, mi-am dat seama pe cine pândeşte: alături stătea o femeie corpolentă, bine îmbrăcată, cu o geantă mare din piele. Mulţimea vuia surd, rostogolindu-se în pântecul troleibuzului, călătorii răsuflau din greu, se împingeau, îşi dădeau din mână-n mână banii şi trimeteau înapoi biletele cu restul; brusc izbucni un scandal care se stinse imediat – careva fusese călcat pe picior; altul duhnea insuportabil a usturoi; răsuflarea caldă a zecilor de oameni se aşternea pe geamuri într-un strat gros, catifelat, de năduşeală; se aprinse o lumină chioară; un tip cu pince-nez, rezemat comod de spatele meu, citea „Vecerniaia Moskva”, în timp ce taxatoarea striga monoton:

— Următoarea staţie – Bulevardul Novinski... Următoarea – Piaţa Revoluţiei... Următoarea – Strada Spiridonievski!

Muream de curiozitate, nu mai aveam răbdare să aflu ce se petrece în spatele meu. Dar deprinsesem noţiunea de oportunitate operativă, şi dacă Jeglov mă

pusese să stau înaintea lui Cărămidă, cu spatele la el, însemna că aşa trebuie şi datoria mea sfântă este să execut ordinul.

Nu înţelegeam ce aşteaptă Cărămidă, dar faptul că stătea mai departe lângă femeia cu palton maro, m-a convins că bănuiala mea era întemeiată.

— Următoarea staţie: Maiakovskaia... Următoarea: Intrarea Lihov... şi deodată se auzi vocea lui Jeglov răsunând subţirică, stridentă, de emoţie:

— Stai aşa! Stai, îţi spun! Tovarăşă, ia uită-te la poşeta dumitale!

M-am întors fulgerător şi l-am prins în braţe pe Cărămidă, care se smucise din mâinile lui Jeglov. Am început să-l zgâlţâi de umeri şi să zbier, de parcă ne-am fi jucat de-a hoţii şi vardiştii.

— Nu te mai zbate, te-am prins!

Iar Cărămidă ascultându-mă deîndată, încetă să se mai zbată şi rosti cu voce tare, mirat şi nedumerit:

— Cetăţeni! Tovarăşi! Ajutaţi-mă! Uitaţi-vă cum se poartă cu un om, ziua-n amiaza mare, bandiţii ăştia doi.

Pentru o clipă, în troleibuz se făcu o linişte surdă, doar roţile mormăiau, huruiau şi fâşâiau pe caldarâm, iar în clipa următoare liniştea asta fu întreruptă de un vacarm uriaş şi de ţipete. Pasagerii din faţă şi cei din spate nu văzuseră, de fapt, nimic şi ţipau necontenit, încercând să se caţăre unul în spatele celuilalt:

— Ce-i acolo?

— Cine-i?

— Au prins un hoţ!

— Unde?

— Doi tipi care fură!

— De la cine?

— E şi o femeie cu ei, ia te uită ce cumsecade

pare!

— Ba nu, ăla-i hoţul, uite-l acolo, ăla ciufulit...

— Pune mâna pe el!

— Să oprească troleibuzul!

— Cine a fost martor?

— Au băgat cuţitu-n el...

Cărămidă începu să ţipe tot mai tare, pe un ton plângăreţ:

— Uitaţi-vă, tovarăşi, cum îl leagă pe un om care a luptat pe front! Când eu îmi vărsăm sângele la Berlin, voi pe unde vă piteaţi, jivine fricoase ce sunteţi? Puneţi mâna pe ei, sunt nişte criminali!

Privirea mea îl surprinse când aruncă jos, cu o smucitură, o monedă care se lovi de piciorul meu, dispărând apoi pe undeva prin duşumeaua din şipci de lemn a troleibuzului.

Abia acum îşi reveni din stupoare şi femeia. Îşi ridică poşeta grea deasupra capului şi începu să ţipe strident:

— Ia uitaţi-vă, a tăiat-o şi a scos portofelul cu toate cartelele! Aveam cartelele întregii familii! Cum se poate una ca asta?

Hoţul care se zbătea în mâinile mele ca un epileptic îi strigă:

— Tovărăşico dragă, ei ţi-au luat portofelul şi acum dau vina pe mine ca să te aiurească! Uită-te bine împrejur, probabil că au aruncat portofelul pe jos. Trebuie să-i percheziţionăm!

Din cauza vacarmului care se dezlănţuise, troleibuzul păru să se umfle ca un balon purtat de vânt de colo-colo. Doar Jeglov zâmbea imperturbabil. Deodată îmi veni în minte maiorul Muraşko şi mă gândii că nu-i deloc un Akaki Akakievici, asta cu siguranţă. Trebuşoara pe care o fac ei e mai grea

decât oricare alta, şi pesemne că-i mai plăcut să ai de-a face cu bandiţii.

Pasagerii se înghesuiseră ca la comandă, formând un mic cerc în jurul victimei. Aceasta se uită de jur-împrejur şi, deodată, un băieţel strigă:

— Tanti, uite portofelul pe jos!

Portofelul pe care Cărămidă nici măcar nu reuşise să-l deschidă, având însă timp să-l arunce, era pe jos. Jeglov îşi muşcă buzele de ciudă, toată treaba era compromisă şi începu să strige tare şi autoritar:

— Linişte, tovarăşi! Suntem de la miliţia judiciară şi am arestat în prezenţa dumneavoastră un hoţ de buzunare recidivist. Vă rog să ne faceţi loc şi să ne lăsaţi să-l scoatem din troleibuz. Pe martori şi pe păgubaşă îi rugăm să ne însoţească la Secţia a 17-a de miliţie, e aici aproape, pe strada Kolobovski...

Şi întorcându-se spre Cărămidă, îi spuse printre dinţi:

— Ridică portofelul de jos, Saprîkin! Ridică-l, că altfel o să-ţi pară rău de-a binelea!

Cărămidă îmi râse în nas. Îmi făcu cu ochiul şi-mi spuse cu voce joasă:

— Nătărău mai e prietenul ăsta al tău! Să-mi ridic singur de jos condamnarea! Şi începu din nou să se văicărească: Tovarăşi, nu vă lăsaţi influenţaţi de provocările ăstora! V-au spus că am furat portofelul, dar nici tovarăşa nu crede chestia asta! Nimeni n-a văzut aşa ceva. Pentru ei e important să-şi facă planul şi să bage omul la răcoare! Şi cu ce aş fi putut să tai poşeta? Poftim, percheziţionaţi-mă, n-am nimic de genul ăsta la mine, e o minciună!

Abia acum îmi trecu prin minte că moneda pe care Cărămidă o aruncase pe jos era un ban ascuţit la una din muchii, ca un brici. În plus, situaţia se complica

prin faptul că niciunul dintre pasageri nu văzuse şi nici nu putea să vadă, cum tăiase hoţul poşeta doar de asta şi era hoţ adevărat.

Începui să mă uit cu înfrigurare pe duşumea împrejurul meu după moneda aruncată, rugai şi pe vecini s-o caute. Băieţelul se târî în patru labe pe culoarul de trecere şi pe sub scaune, degeaba, nu era nici urmă de ea, nicăieri. Când coborârăm, în sfârşit, din troleibuz la staţia Lihovoi ne însoţea doar păgubaşa.

Jeglov ducea portofelul în mână, iar eu îl ţineam pe Cărămidă de mânecă. Fără să-şi ascundă bucuria, hoţul îşi bătea joc de noi:

— Nu, şefilor, chestia asta nu ţine, absolut deloc. La tribunal voi nu sunteţi martori valabili, femeia a început să facă gât abia după ce m-aţi înhăţat voi, portofelul e-n mâna voastră, banul n-o să-l găsiţi cât îi hăul, aşa că aţi dat-o-n bară. Şefii voştri o să vă tragă o săpuneală că aţi lucrat atât de grosolan. Ehei, n-aţi găsit încă o metodă valabilă contra lui Kotea Saprîkin...

Pe tot parcursul drumului Jeglov tăcu posomorât. Abia când ne apropiarăm de secţia de miliţie spuse cu o voce neutră, inexpresivă:

— Avem şi contra ta metode, Saprîkin. Avem, degeaba te agiţi...

În faţa uşii grele, umflată de umezeală, a secţiei de miliţie, Jeglov se opri şi-l lăsă pe Saprîkin să treacă înainte:

— Deschide, milogii n-au slugi...

Saprîkin trase de uşă, dar uşa nu cedă, atunci se opinti cu ambele mâini şi o deschise cu un efort vădit. În acel moment, Jeglov se năpusti asupra lui.

În timp ce ambele mâini ale lui Saprîkin erau

ocupate, Gleb îl cuprinse de mijloc – şi cu o singură mişcare îi vârî în sân portofelul. Ţinându-l strâns ca într-o menghină, strigă cu vocea gâtuită:

— Şarapov, uşa!

Deschisei uşa într-o clipă, iar Jeglov îl târî pe Saprîkin, care se zbătea cu furie în mâinile lui şi răcnea, pe culoar, direct în camera de gardă. De aici veneau în fugă miliţienii, iar Gleb le strigă:

— Cât îl ţin eu, aduceţi martori! Repede! Are-n sân un portofel furat! Daţi-i drumul!

Patru oameni străini, fără să-i mai socotim pe miliţienii de gardă, văzură cum lui Cărămidă îi fu scos portofelul din sân şi, bine înţeles, nimeni nu crezu în ţipetele lui disperate, cum că blestematul de copoi, javra dracului, i l-ar fi vârât în sân, sub palton, chiar când să intre pe uşa miliţiei.

Păgubaşa, înmărmurită de pe urma celor întâmplate, nu putea să îngăime nimic inteligibil, ci doar confirmă că, într-adevăr, portofelul e al ei.

— Deci acum ai condamnarea, îl încredinţă Jeglov, zâmbind, pe Cărămidă. Şi tu, nătărăule, râdeai de mine. Ştii zicala: nu tulbura apa cât timp e liniştită. Acum, la cererea spectatorilor, urmează partea a doua a concertului... Formă un număr de telefon: Maiorul Muraşko? Te salută Jeglov, Kondrat Filimonîci. Şarapov şi cu mine te-am ajutat un pic în muncă. Da, l-am prins pe Cărămidă. Şi încă cum! Bineînţeles, în flagrant delict. Uite de ce îţi telefonez: probabil că mai are o mulţime de isprăvi la activ, trimite pe cineva la secţia 17, noi ne odihnim aici cu toţii, să discute cu el, aşa, ca de la om la om. Puneţi-i în spate tot ce aveţi, nu de alta, dar e păcat să nu dea socoteală la tribunal pentru tot ce are pe suflet. De ce

să-l menajăm? Salut...

Întunecat la faţă, Saprîkin privea fix peretele, atent la ceea ce auzea, aşa că nu văzuse ceea ce văzusem eu.

Jeglov formase doar cinci cifre. Nu discuta cu nimeni, ci vorbea în receptorul mut!

— Ei, Saprîkin, am găsit metode pentru tine? întrebă Jeglov punând receptorul în furcă.

— Văd că eşti meşter mare la invenţii, spuse Saprîkin printre dinţi, tremurând de ură.

— Mie să nu-mi scrâşneşti din dinţi, răspunse Gleb calm. Chiar dacă ţi i-ai sfărâma scrâşnind, mie puţin îmi pasă. Acum eşti în mâinile mele ca o cârpă: Dacă vreau, te las în pace, dacă nu, şterg duşumeaua cu tine!

— De la tine mă şi pot aştepta...

— Ai înţeles bine. De aceea, îţi propun o discuţie serioasă: fie te-ncăpăţânezi ca un catâr, şi-n cazul ăsta maiorul Muraşko te ia în primire să te înveţe minte...

— Kondrat Filimonîci n-a făcut în viaţa lui figuri de-astea împuţite, spuse Cărămidă.

— Aşa-i. Tocmai de-asta el prinde borfaşi ca tine, iar eu – criminali şi bandiţi. Dar treaba şi-o cunoaşte şi o să-ţi asigure o condamnare maximă, mai ales că te-am prins în flagrant delict. Ai înţeles?

— Să presupunem...

— Nu-i nimic de presupus aici, totu-i clar. Ar mai fi însă şi o a doua variantă...

— Ce fel de variantă? întrebă temător Saprîkin, aşteptându-se în orice clipă, din partea lui Jeglov, la o capcană.

— Să-mi spui tot ce ştii despre un lucruşor: anume cum, când şi în ce împrejurări a ajuns la tine. Atunci

îţi întocmesc eu singur dosarul, fără Muraşko, primeşti doi ani pentru furtişagul comis şi pe urmă te întorci la casa părintească liber ca păsările cerului. Ai înţeles? îl întrebă apăsat Jeglov.

— Am înţeles. Dar despre ce lucruşor e vorba? îl privi Cărămidă neîncrezător.

— Despre ăsta, răspunse Jeglov scoţând din buzunar brăţara de aur în formă de şopârlă.

Saprîkin o privi, ridică privirea spre Jeglov şi dădu din cap.

— O să-ţi spun. Dar de unde ştiu eu că n-o să mă strângi iarăşi cu uşa?

— Ce, vrei să-mi fac cruce? Nu cred în Dumnezeu şi nici cruce n-am la mine. Pot să mă jur ca hoţii, dar pentru mine nici jurământul ăsta n-are valoare...

— Dar poţi într-adevăr?

— Sigur că da! Jeglov îşi puse o mână pe inimă, alta pe frunte şi începu să turuie:

Porc să fiu ca la Tamhov,
Şi căţea ca *la Rostov,*
Rău caftit cum fui la Pskov,
Soarele să nu-l mai văd!

Şi începu să râdă seducător, arătându-şi dinţii albi, iar Saprîkin zâmbi şi el. Nimănui, asistând din întâmplare la scena asta, nu i-ar fi putut trece prin cap că acum o jumătate de oră, unul dintre ei îl târa direct la închisoare pe celălalt care se zbătea şi ţipa ca din gură de şarpe.

— Atunci pot să am încredere? N-o să mă strângi cu uşa? întrebă din nou Cărămidă.

— Ascultă, pur şi simplu mă jigneşti! spuse Jeglov dând din mâini. Eu nu mint niciodată, iar în ce

priveşte portofelul, noi doi ştim că tu l-ai luat şi că eu doar am eludat unele formalităţi de procedură, inutile. Pe chestia asta trebuie să ai şi mai multă încredere în mine...

— Treaba stă aşa: brăţara-i „curată”, Afumatul n-a furat-o. A câştigat-o la cărţi de la mine. Am pus-o jos pentru o jumătate de miar...

— Dar tu de unde ai luat-o?

— Tot la cărţi am câştigat-o, acum câteva zile, am făcut un pocheraş la Vera Croitoreasa. Am câştigat-o de la Fox.

— Dar ce, Fox n-avea bani? întrebă Jeglov netulburat. Eram bucuros, pentru că, după tonul lui, era vădit că-l cunoaşte bine pe acest Fox.

— Da de unde, are întotdeauna buzunarele pline. E om cu stare...

— Şi de ce a jucat pe brăţară?

— Nu ştiu cum o fi pe la voi la judiciară, dar la noi pentru o vorbă în plus poţi să rămâi fără limbă.

— Dar tu ce crezi?

— Ce să cred? A şterpelit-o de undeva, dădu din umeri Saprîkin, iar faţa lui prelungă cu ochişori înguşti ca nişte crăpături, era imobilă ca o bucată de lut.

— Dar ce nevoie ai avut de brăţara asta furată?

Saprîkin îşi mişcă buzele greoaie, ridicând din sprâncenele stufoase.

— Păi, n-am cumpărat-o, am câştigat-o. Şi nici n-aveam de gând s-o păstrez. Voiam s-o vând, dar nu mi-a ieşit pasenţa, aşa că i-am dat-o nătărăului de Afumatul. Dar ce-i cu el, l-aţi prins?

Jeglov se făcu că nu aude şi întrebă pe negândite:

— Fox tot pe la Vera îşi face veacul?

— Nu ştiu, nu cred. Ce să facă acolo? A predat marfa şi s-a cărat!

— Ei asta-i! Dar ce, Verka acum primeşte marfă? se miră Jeglov.

După strălucirea febrilă a privirii lui, după încordarea ce i se citea pe faţă, înţelegeam, în sfârşit, că n-are habar cine-i Verka şi nici Fox şi că bâjbâie prin întuneric, pipăind drumul înainte cu palmele întinse ale întrebărilor lui prudente.

— Păi de ce să nu primească? Doar nu-i a ei, se chinuie pe bani puţini pentru nişte intermediari. Ce vrei, trebuie să le dea ceva de mâncare celor doi plozi ai ei...

— Vasăzică aşa, răsuflă uşurat Jeglov. Cumpărătorii de lucruri furate îi dau şi ei ceva, cât să-şi ducă zilele şi-i mulţumită, i se cuvine un procent pentru că le păstrează lucrurile. Domnul s-o aibă în pază, e o femeie necăjită!

Eram foarte mirat văzând cât de sincer, cu câtă milă o compătimea Jeglov pe femeia asta necunoscută care avea un depozit de lucruri furate.

— Şi tu pe Fox nu l-ai mai văzut? întrebă Jeglov.

— Unde să-l mai văd? M-am dus cu el până la femeia la care stă şi m-am cărat.

— Ia spune, Saprîkin, ce crezi, Fox e de-al vostru sau nu? întrebă Jeglov, ca şi cum după vreo zece întâlniri cu Fox, nu putea să rezolve problema asta şi-i trecuse prin minte să se sfătuiască cu un om atât de experimentat cum era Cărămidă.

— Nu ştiu ce să-ţi spun... După cum se poartă pare un fel de fraier, dar nu e, asta-i sigur. Pentru el, să înjunghie un om e la fel de uşor, ca şi cum ţi-ai sufla nasul. Nu, la noi are multă autoritate, zise Saprîkin clătinând din capul lui lunguieţ şi dreptunghiular.

— Nu cumva şi-o fi schimbat obiceiurile? întrebă gânditor Jeglov.

— La noi, după părerea mea, nimeni nu ştie cu ce se ocupă. Nu-mi amintesc să se fi discutat vreodată despre asta. Prin bombe aproape că nici nu calcă, lucrează singur ca un lup bătrân şi priceput. Apare când şi când, lasă marfa şi iarăşi nu-l mai vede nimeni...

Jeglov se ridică, făcu vreo câţiva paşi prin camera strâmtă şi se întinse:

— Am cam obosit pe ziua de azi! Ridică receptorul şi formă un număr: Kondrat Filimonovici? Jeglov te deranjează din nou. Deocamdată, anulez invitaţia pe care ţi-o făcusem, ne-am descurcat singuri cu Cărămidă. Nu, se poartă minunat. Ei, şi noi la fel. Salut...

Puse cu zgomot receptorul în furcă şi-i spuse lui Cărămidă:

— Jeglov se ţine de cuvânt. Totul va fi aşa cum ne-am înţeles. E-n regulă?

— E-n regulă! spuse Cărămidă dând din cap satisfăcut.

— Numai că acum o să luăm o maşină şi dăm o fugă să-mi arăţi casa în care a rămas Fox atunci...

— Stai puţin, stai puţin! Nu aşa ne-a fost vorba, se înfurie Cărămidă, dar Jeglov îşi şi pusese impermeabilul şi-i îndesă şapca în mâini.

— Haide, haide! Şi ţine minte sfatul meu: nu te opri niciodată la jumătatea drumului. Să mergem, ştiu să ajung şi singur acolo, dar cu tine o să meargă mai repede. Tot vorbind, Jeglov îl împingea înainte spre uşă, blând dar ferm, iar vorbele lui susurau ca un pârâiaş liniştitor şi adormitor, anihilând voinţa lui Cărămidă, care se străduia să-şi dea seama dacă nu cumva spusese ceva ce nu trebuia, dar Gleb nu-i lăsa timp să reflecteze şi, până când să se hotărască

hoţul, intraseră în maşina miliţiei al cărei motor duduia, chemător, parcă în aşteptare. Atunci Saprîkin cedă, făcând un gest cu mâna:

— Să mergem pe Bojedomka. La numărul şapte...

Acolo examinară rapid o căsuţă cu un etaj şi se întoarseră la Direcţie, pe strada Petrovka 33, unde Jeglov stoarse de la Cărămidă tot atât de rapid, adresa Verei Croitoreasa...

La nouă fără un sfert, Jeglov îl expedie pe Saprîkin sub escortă şi ordonă grupului operativ să urce în „Ferdinand”.

— Mergem în Mariina Roşcea, la Vera Croitoreasa, spuse el scurt şi nimănui nu-i trecu prin minte să obiecteze că-i târziu, că azi e sâmbătă, că toţi suntem obosiţi, după o săptămână de trudă, ca nişte cai de dârvală, că tuturor ne e foame şi că am vrea să ne întindem în pat şi să zăcem în nesimţire vreo opt-nouă ore, fie şi şapte.

Ne aşezarăm cu toţii pe locurile noastre obişnuite pe băncile reci şi alunecoase ale autobuzului. De pe scară Jeglov se uită la noi, verificând ca întotdeauna dacă suntem toţi, apoi îi făcu semn cu mâna lui Kopîrin, care pocni din manivela lui nichelată, şi „Ferdinand”-ul se urni din loc huruind zgomotos.

Jeglov şedea lângă mine pe bancă şi nu-mi dădeam seama dacă aţipise sau se gândeşte la vreo problemă personală.

Şase-pe-nouă şedea lângă Pasiuk şi-i povestea că nişte inventatori – ştia precis – descoperiseră un aparat asemănător unui radio obişnuit, dar în care era montat un ecran mic ca o farfurioară. Pe el puteai vedea filmul care rulează la cinematograful „Uranus”. Sau, de pildă, la Sala Coloanelor are loc un concert, şi pe farfurioara asta se vede totul. Şi chiar se şi aude.

Pasiuk dădea din cap încântat şi repeta:

— Al dracului şmecher! Măi, ce minte! Fiecare cuvinţel e o minciună. Of, Grişka!

Şi repeta iarăşi extaziat:

— Ce mincinos mai e Grişka ăsta! Dacă s-ar face un concurs de minciuni, ai fi campion mondial!

Şase-pe-nouă, înfuriat, încerca să-i demonstreze că tot ce spune e adevărat şi că el, Pasiuk, e un ignorant, incapabil să priceapă progresul tehnic.

Jeglov mă întrebă, rostind rar şi parcă în treacăt:

— De ce taci? Eşti obosit? Sau te nemulţumeşte ceva?

Foindu-mă puţin, îi dădui un răspuns evaziv:

— Cum să-ţi spun... Nici eu nu ştiu...

— Întreabă-te pe tine însuţi şi o să afli!

După o clipă de tăcere, făcându-mi curaj, rostii cu greu, parcă aveam pietre în gură:

— Nu-s mulţumit... Nu-i de demnitatea noastră... Cum te-ai purtat cu Cărămidă...

— Cee? se miră peste măsură Jeglov. Ce-ai spus?

— Am spus... continuai cu voce mai hotărâtă, trecând de prima frază şi cea mai greu de suportat, cea a rostirii în faţă unui adevăr neplăcut. Am spus că noi, cei de la miliţia judiciară, nu trebuie să recurgem la metode mişeleşti!

Jeglov rămase atât de uluit, încât nici măcar nu se supără. Mă întrebă buimăcit:

— Ce-i cu tine, ţi-ai ieşit din minţi? Despre ce vorbeşti?

— Vorbesc despre portofelul pe care i l-ai vârât în sân lui Cărămidă.

— Aaa... rosti el tărăgănat. Când începu să vorbească, spre mirarea mea, gâtlejul păru să i se prefacă într-o clipă într-un jgheab pe care se

scurgeau nu cuvinte, ci oţel topit, scânteietor. Ai dreptate, mai ales dacă ţinem seamă de dreptul tău de a vorbi în numele tuturor lucrătorilor de la DMJ. Doar tu eşti cel care, împreună cu noi, ai scos-o din şireang pe femeia aceea, mamă a trei copii, care s-a spânzurat pentru că un hoţ, cum e Cărămidă, i-a furat toate cartelele şi banii. Tu eşti cel care, la percheziţii, ai găsit la ei milioane, în timp ce întregul popor trăgea din greu pentru front. În tine trăgeau bandiţii noaptea, pe la spate, pe străzi! Prin tine au înfipt cuţitul drept în inima lui Vekşin!

Începusem să mă simt cuprins de o furie grea ca plumbul.

— Nici eu pe vremea aceea, nu mă lăfăiam pe la vreo bază de aprovizionare. Timp de patru ani am stat în tranşee în linia întâi, am trecut prin câmpuri minate şi reţele de sârmă ghimpată! Şi în mine au tras şi au vrut să mă înjunghie la fel ca pe tine! Poate că n-am simţ operativ ca tine dar ştiu bine – pe front asta se-nvaţă repede – ce înseamnă onoarea de ofiţer!

Băieţii de pe băncile din spate tăcuseră şi ascultau discuţia noastră violentă. Jeglov sări în sus şi, clătinându-se în mers din cauza autobuzului care se hurduca şi se legăna, se aplecă brusc spre mine:

— Şi cum crezi tu că mi-am pătat onoarea de ofiţer? Spune-le băieţilor, n-am secrete faţă de ei!

— N-aveai dreptul să-i bagi portofelul în sân!

— Ştii ce? Nu-i târziu, hai să ne-ntoarcem la secţia 17, să dăm amândoi câte o declaraţie cum că n-a tăiat poşeta şi n-a scos portofelul din ea, că eu l-am luat de pe jos şi i l-am băgat în sân! Îi cerem şi scuze, mai exact eu o să-i cer scuze drăguţului de Kotea Saprîkin, şi-i dăm drumul.

— Ce vorbă-i asta? A furat portofelul, nici nu încape discuţie, dar nu ne putem înjosi recurgând la o minciună, chiar dacă aceasta e formală şi în fond nu schimbă nimic!

— Ba schimbă! începu să urle Jeglov, Schimbă! Pentru că fără minciuna mea, recidivistul Cărămidă n-ar sta acum în celulă, iar noi am dormi pe la casele noastre. Da, am minţit! Am minţit! I-am băgat portofelul în sân! Dar pentru cine am făcut-o? Pentru mine? Pentru tata? Pentru tata mare? Eu muncesc pentru tot poporul, pentru dreptatea omenească! A fi îngăduitor faţă de un hoţ e ca şi cum i-ai fi complice! Şi întrucât Cărămidă e hoţ, locul lui e la puşcărie şi oamenilor le e indiferent cum îl trimit acolo! Pentru ei e important ca el să fie la închisoare, asta-i tot ce-i interesează. Şi dacă vrei, hai să oprim autobuzul, să coborâm şi să întrebăm o sută de trecători, ce preferă, adevărul tău sau minciuna mea? Atunci o să şi afli dacă am dreptate sau nu...

Privind într-o parte, spusei:

— Dar tu ce crezi, tribunalul acţionează oare în numele tuturor oamenilor ăstora de pe stradă? Sau doar în numele lui personal?

— La noi tribunalul, printre altele, se numeşte popular. Şi ce vrei să spui cu asta?

— Vreau să spun că deşi acţionează în numele tuturor oamenilor de pe stradă, n-ar accepta povestea cu portofelul vârât în sân. Şi că i-ar da drumul lui Cărămidă...

— Şi după părerea ta, asta ar fi just?

Mă gândii îndelung, apoi am rostit rar:

— Probabil că da. Eu consider că dacă legea e nesocotită într-un caz, apoi în altul şi de fiecare dată începem s-o cârpim la repezeală după cum avem

chef, asta nu mai e lege, ci ciomag! Da, ciomag...

Toţi tăceau şi în liniştea asta nu se mai auzea decât vuietul şi zdrăngănitul motorului vechi şi uzat. Deodată Kolea Taraskin spuse râzând încetişor:

— Pe cuvânt că mie îmi place cum l-a aiurit Jeglov pe borfaşul ăsta.

Pasiuk îl privi zâmbind şi-l mângâie cu palma lui uriaşă pe creştet.

— Nimeni nu se naşte învăţat... spuse el îngăduitor, apoi tăcu.

Şase-pe-nouă începu să ne dea nişte explicaţii în legătură cu prezumţia de nevinovăţie, în timp ce Kopîrin frână şi pocni din pârghia lui:

— Gata, certăreţilor, am ajuns. Daţi-vă jos, aici o să vă împăcaţi...

Casa de pe Mariina Roşcea, oarecum izolată de celelalte cocioabe, era mică, veche şi stătea într-o rână. Se vedea lumină doar la o fereastră. Jeglov îi ordonă lui Pasiuk să dea ocol casei, să vadă dacă nu cumva mai există vreo ieşire prin spate, sau dacă se poate sări pe geam.

Noi ne ascunserăm după nişte tufişuri desfrunzite. Pasiuk înconjură casa suflând din greu, privi atent ferestrele şi ne făcu semn cu mâna. Jeglov bătu în uşă brusc şi cu putere, dar nimeni nu răspunse, apoi o voce de femeie întrebă în şoaptă:

— Tu eşti Kolea?

— Da, deschide, mormăi nedesluşit Jeglov şi în răstimpul care urmă, de dincolo de uşă se auzi zgomotul zăvoarelor trase. Apoi uşa se deschise şi femeia, care ţinea o lumânare în mână, spuse speriată:

— Vai de mine! Cine sunteţi?

— Miliţia. Suntem de la Judiciară. Poftim ordinul de

percheziţie.

Intrarăm în casă şi parcă ne-am fi cufundat deodată într-o baie de aer fierbinte, stătut, mirosind a varză acră, turtiţe de cartofi, lemn vechi, uscat, gaz lampant ars şi şoareci. Mă uitai după o perdea şi văzui într-un pat doi băieţi care dormeau, unul de vreo cinci ani, altul de vreo şapte. Mă întorsei spre colegii mei care târau cu zgomot scaunele prin cameră, spunându-le cu jumătate de glas:

— Nu faceţi tărăboi, dorm copiii...

Jeglov îmi zâmbi dând din cap şi se aşeză hotărât la masă:

— Hai, şefule, ordonă!

Luai buletinul care se afla pe un mic bufet, îl deschisei şi citii din el, privind-o fix pe stăpâna casei:

— Motorina Vera Stepanovna?

— Eu sunt. De emoţie, femeia îşi tot boţea şi netezea şorţul, frecându-l în mâini, şi mişcările acestea dezordonate îţi dădeau impresia că-l spală fără încetare, într-o copaie nevăzută.

— O să vă facem o percheziţie. Dacă aveţi bani, lucruri de preţ, arme, vă propun să le predaţi...

— Ce arme să am? întrebă Motorina. Toate lucrurile mele de preţ dorm acolo, în pat. În afară de asta, n-am nimic. Cartelele de alimente şi bani, vreo patruzeci de ruble...

— Atunci chemăm martorii şi începem percheziţia, o avertizai eu.

— Căutaţi! spuse ea, dând din mâini. Ce-oţi găsi, al vostru să fie.

— Nu te miri că ţi se face o percheziţie acasă, dragă tovărăşico? întrebă Jeglov stând cu coatele pe masă şi cu capul rezemat în pumni.

— Da de ce să mă mir? Doar n-aţi venit de capul

vostru, în miez de noapte, în cocioaba mea. Dacă v-aţi apucat să căutaţi ceva, înseamnă că vă trebuie...

— Din ce trăieşti? Ce mijloace de existenţă ai? o întrebă Gleb privind-o fix cu ochii mijiţi.

— Sunt croitoreasă, îmi dau oamenii să le cos tot felul de lucruşoare, mai ciupesc ceva de ici, mai împrumut de colo, îmi duc şi eu zilele de azi pe mâine...

— Cine-ţi dă lucruri la cusut? Vecinii? Cunoscuţii? Poţi să ne spui şi nouă nişte nume?

— Păi, tot felul de oameni, spuse Motorina stingherită. Parcă-i poţi ţine minte pe toţi?

— Vasăzică aşa, spuse tărăgănat Jeglov. Nu-i poţi ţine minte! Atunci o să-ţi amintesc eu, dacă ţi-a slăbit memoria: iei lucruri de la hoţi, le transformi şi pe urmă misiţii le adună şi, profitând de sărăcia generală, le vând pe piaţă sau la negustorii de haine vechi. Uite aşa trăiţi voi de pe urma necazurilor şi a nevoilor oamenilor...

— Păi sigur, se învoi Motorina dând din cap. Se şi vede cum m-am îmbogăţit de pe urma nenorocirii altora şi cât de mult îmi rămâne, de pot să împart şi cu tine...

— Nu-ncerca să mă înduioşezi, spuse Jeglov. Ia priviţi, a organizat un club de jocuri şi distracţii pentru hoţi...

Făcu un gest larg cu mâna, parcă invitându-ne pe toţi să admirăm un patefon cu un set de discuri şi, pe perete, o ghitară împodobită cu o fundă bogată.

— Pe tine, după cum văd, nu ta pot înduioşa, spuse Motorina şi întorcându-se spre mine, îmi propuse: Vă rog să căutaţi ce doriţi. Dacă vreţi, întrebaţi-mă şi dacă ştiu, poate că vă pot spune ceea ce vreţi să aflaţi, să nu vă pierdeţi timpul...

— Când a mai venit Fox pe la dumneata? o întrebai la întâmplare.

— Fox? Acum vreo două, trei zile...

— De ce a venit? Ce-a făcut?

— N-a făcut nimic. Îşi ţine lucrurile la mine, nu stă cu nevastă-sa. Şi-a luat haina de blană şi a plecat...

— Ce lucruri îşi ţine la dumneavoastră?

— O valiză, spuse liniştită Motorina. Se duse după perdea şi aduse de acolo o valiză galbenă de piele, legată cu o curea la mijloc, după descriere, exact valiza Larisei Gruzdeva.

— Şi ce haină de blană a luat?

— Dar ce, m-am uitat? Una neagră, parcă imitaţie de lutru. A pus-o într-o faţă de pernă şi a plecat cu ea.

În valiză se aflau o blană de vulpe argintie, o rochie de catifea, un costum bleumarin tricotat, două bluze femeieşti de lână, aproape toate lucrurile furate din apartamentul Larisei Gruzdeva. Era un succes atât de nemaipomenit, încât părea incredibil. Ne mai rămânea doar să descoperim cum ajunseseră lucrurile astea de la Gruzdev la acest necunoscut Fox. Dacă am fi reuşit să-l arestăm, totul s-ar fi limpezit.

— Dar cum a ajuns Fox la dumneata? o întrebai eu.

— Mi l-a adus acum câteva luni Petea Mânuşiţă. Spunea că-i un cunoscut de-al lui, că vine deseori la Moscova în delegaţie şi cum situaţia cu hotelurile e grea, m-a rugat să-l găzduiesc. Îmi plătea ceva pentru asta...

— Cum arăta Fox ultima dată când l-aţi văzut?

Motorina mă privi uimită şi mă lămuri pe îndelete:

— E un om cuviincios, îmbrăcat în haine militare fără epoleţi. E un bărbat foarte cult. Să auzi de la el vreo vorbă grosolană, sau să te piseze cu prostii – asta niciodată! Rareori rămâne peste noapte, de cele

mai multe ori aduce lucruri, apoi vine să şi le ia. Nu, nu pot spune nimic rău despre el, e un bărbat cumsecade...

— Spune-mi, Vera Stepanovna, începui eu, alegându-mi cu multă greutate cuvintele, ce părere aveţi, aţi văzut destui hoţi, îi puteţi deosebi... Fox ăsta, e criminal sau nu?

— Nu cred, spuse ea gânditoare. Lucrează ceva în domeniul ştiinţei.

Şi deodată, îmi trecu prin minte un gând neaşteptat, dar mai înainte să pot deschide gura, Jeglov scoase din porthart fotografia lui Gruzdev – din faţă şi din profil – şi i-o întinse Motorinei.

— Ce zici, Vera, el e?

Femeia învârti îndelung fotografia în mâini, o privi cu atenţie, apoi spuse nehotărâtă:

— Nu pare să fie el. Ăsta-i mai bătrân. Are nasul mai lung... Şi nu-i atât de simpatic...

— Ce-nseamnă „nu pare să fie”? se supără Jeglov. Doar nu l-ai văzut numai o dată, nu cumva ai uitat?

— Dar ce nevoie aveam să-l privesc atent? Doar nu voiam să mă mărit cu el! Totuşi, ăsta din fotografie nu-i el. Fox seamănă cu tine, îi spuse ea lui Jeglov. Înalt prezentabil, vioi. Sprâncenele-i sunt arcuite spre tâmple, iar părul creţ şi negru...

— Despre valiză ce-a spus? Când vine după ea? întrebai eu...

— A promis că trece pe aici zilele astea, înainte de a pleca acasă. Atunci, a zis el, îmi iau lucrurile...

În timp ce colegii mei terminau percheziţia îl întrebai pe Jeglov:

— Gleb, cine-i Petea Mânuşiţă?

— Un hoţ înrăit. Un nemernic, altfel nu-i pot spune.

— E greu de găsit?

— Dracu ştie, habar n-am unde să-l căutăm.

— Pe ce căi am putea ajunge la el?

— Nu ştiu. Trebuie să ne gândim. Am putea încerca să ajungem la el prin intermediul unor femei. Dar nu le face nici lor confidenţe. Jeglov se sculă şi se întoarse spre Motorina: Doi oameni de-ai noştri rămân la dumneata. O să-ţi fie chiriaşi!

— De ce? se miră ea.

— Pentru că pregătim o capcană în casa dumitale, Până nu pleacă ei de aici, n-ai voie să ieşi din casă”.

— Şi cât timp o să rămână capcana asta în casa mea?

— Până când apare Fox...

Nu se făcuse încă ora unsprezece când am ieşit grăbiţi în stradă. Mergând spre autobuz prin hârtoapele de neînchipuit ale străzii, inspiram cu deliciu aerul proaspăt al nopţii, care mi se părea şi mai plăcut după atmosfera irespirabilă din casa Verei, şi mă gândeam ce minune reprezintă totuşi cercetarea individuală, atunci când într-un oraş uriaş cu milioane de locuitori n-a ajuns să se topească, să dispară în gloata de oameni, firicelul firav al pârâiaşului urmelor, care pornise din locuinţa Gruzdevilor, pierise apoi sub pământ, apăruse din nou pe neaşteptate, ţâşnind ca un izvor la restaurantul de categoria a doua „Narva”, făcuse nenumărate meandre capricioase şi ieşise la suprafaţă în pasajul ăsta din Mariina Roşeea. Se mai punea doar o singură întrebare: după toate indiciile, acest Fox e un criminal de clasă şi oricum ar arăta, face parte din lumea criminalilor. Iar Gruzdev e totuşi medic, candidat în ştiinţe, om cu o specialitate onorabilă şi este cu totul de neînţeles ce anume îl poate lega de un criminal.

Gruzdev l-ar fi putut angaja pe Fox sau l-ar fi putut forţa cumva să ia parte la crimă, mai auzisem de aşa ceva, dar cinstit vorbind, o asemenea variantă mi se părea că seamănă mai mult cu balivernele lui Grişa.

Am ajuns la autobuz şi ne-am aşezat în tăcere pe locurile noastre. Kopîrin a zdrăngănit din pârghia lui, închizând uşa şi „Ferdinand”-ul s-a urnit din loc. Străzile erau pustii. Am trecut în viteză pe lângă un parc al copiilor, pe lângă un cimitir părăsit, am ieşit în strada Trifonovskaia, apoi în Oktiabrskaia. Când am ajuns în Piaţa Comunei, Taraskin exclamă deodată bucuros.

— Ia uitaţi-vă, se scoate camuflajul de pe teatru, ce ziceţi? Teatrul Armatei Roşii era puternic luminat şi pe coloanele lui zvelte erau agăţate platformele zugravilor. Desenele verzi, respingătoare, care mascau teatrul în timpul raidurilor aeriene şi care înfăţişau nişte copaci nemaipomenit de urâţi, erau acum acoperite cu vopsea iar coloanele îşi recăpătau frumuseţea lor austeră dinainte...

Jeglov îmi spuse:

— Deci aşa, Volodea: noi mergem acum la Direcţie, trebuie să cercetăm dosarul Verei şi să examinăm cu atenţie valiza cu lucruşoare. Tu şi cu Taraskin mergeţi mai departe pe Bojedomka, s-o găsiţi pe femeia despre care ne-a vorbit Cărămidă. Cercetezi repede locul şi-i faceţi o vizită, dar fiţi foarte prudenţi: dacă individul ăsta e la ea, vă puteţi pomeni cu un glonte. Mai departe acţionaţi în funcţie de împrejurări. Aştept!

Autobuzul a oprit pe Karetnaia, la intrarea camerei de gardă, băieţii au sărit jos, iar eu şi Taraskin am pornit spre Bojedomka.

Am oprit ceva mai înainte de casa cu numărul

şapte şi am pornit-o pe trotuar agale, ca la plimbare, ca să nu atragem cuiva atenţia asupra noastră, şi păream doi prieteni puţin afumaţi după chef. Lumina era slabă, felinarele de pe stâlpii rari licăreau parcă în silă. Un vânt tăios şi pătrunzător de octombrie şuiera tâlhăreşte pe sub porţile caselor. La numărul şapte am găsit de fapt nu numai o casă, ci trei şi pe fiecare dintre ele era câte o tăbliţă: „numărul 7, corpul 1”, „numărul 7, corpul 2”, „numărul 7, corpul 3”. Erau nişte clădiri nu prea arătoase, vechi, acoperite cu scânduri înnegrite, putrede. Cărămidă ne indicase corpul 2, dar în hol n-am găsit lista locatarilor şi, de altfel, la ce ne-ar fi folosit de vreme ce nu ştiam numele cunoscutei lui Fox? Trebuia să-l găsim pe portar.

— Of, ar fi fost bine să-l căutăm pe sectorist, şopti cu regret Taraskin. Nici nu apucasem să-i spun că sunt de acord cu el, când din curte ieşi un om încălţat cu pâslari căptuşiţi, purtând pe cap o căciulă de iarnă cu clape. Era portarul. Pufăind dintr-o ţigară uriaşă, se apropie de noi, ne privi bănuitor şi întrebă cu o voce neaşteptat de subţire şi scârţâitoare:

— Căutaţi pe cineva, tovarăşi? La ce apartament?

Scosei repede din buzunarul bluzei legitimaţia mea nou-nouţă, de care mă serveam pentru prima oară, şi i-o arătai satisfăcut portarului, spunându-i cu voce joasă:

— Îl căutăm pe administratorul de la numărul şapte. Urgent!

Portarul pufăi din ţigară, învăluindu-se într-un nor mare de fum înţepător, ce părea ca o perdea de gaze toxice, şi răspunse cu jumătate de voce, ca şi cum ne-ar fi încredinţat un mare secret:

— Este Voronov, Boris Nikolaevici. Locuieşte lângă

sediul administraţiei. Probabil că doarme...

— Du-ne la el! ordonă Taraskin.

Conduşi de portar, pornirăm spre administrator, care, după cum se văzu deîndată, nu dormea, ci stătea la birou, ţinând în unica-i mână o ceaşcă mare de ceai, şi citea o carte de aventuri, unsuroasă şi zdrenţuită.

Am răsfoit cartea de imobil, care, pentru noi, era mai interesantă în clipa de faţă. În corpul 2 locuiau patru familii. Soţii Feinstein, ambii născuţi în 1873. Svetovii – Maria Fominicina, născută în 1903 şi băieţii ei gemeni, născuţi în 1935. Numele lui Svetov Ivan Nikolaevici., născut în 1900, era şters cu o linie, iar alături era scris cu cerneală roşie „mort pe front” în Războiul pentru Apărarea Patriei, la 17 dec. 1944”. Kurnakovii suferiseră şi ei două asemenea ştersături, rămăseseră femeile, probabil soacra şi nora, Kurnakova Zinovia, născută în 1890 şi Kurnakova Raisa, născută în 1920. Lista locatarilor „corpului 2” se încheia cu Sobolevskaia Ingrid Karlovna, născută în 1915. Familiile Kurnakov şi Sobolevskaia locuiau la etajul I.

— Boris Nikolaevici, descrie-ni-le pe scurt, pe locatarele de la etajul I...

— Cu plăcere. Voronov apăsă cutia de chibrituri de masă, scăpără îndemânatic un chibrit şi îşi aprinse ţigara. Sobolevskaia e o femeie cultă, e cântăreaţă, merge adeseori în turnee. E modestă, îşi plăteşte chiria la timp...

— S-a măritat încă înainte de război, se amestecă şi portarul în discuţie. S-a mutat la soţ, dar când a început războiul, el a murit pe front, era voluntar. Ea s-a întors aici... E o locatară cumsecade, se respectă, nu cum face Katea Mokrahina de la douăzeci şi şapte,

că n-avem linişte din cauză ei, nici ziua nici noaptea...

— Opreşte-te, Spiridon, turui ca o moară stricată! grăi administratorul, iar portarul tăcu jignit. Acum familia Kurnakov: Zinovia Vasilievna lucrează la o fabrică, e ţesătoare, iar noră-sa, Raia, e casnică; e bolnavă, a suferit o contuzie, vede prost, are faţa lovită... Altfel, sunt femei simple, de treabă...

Eu şi Taraskin ne uitarăm unul la altul. Nu prea aveam de ales. Ne luarăm rămas bun de la administrator, îl chemarăm cu noi pe portar şi plecarăm, La etajul I, la o singură fereastră se vedea o lumină slabă de după o perdea de tul. Portarul arătă cu mâna spre ea şi mormăi:

— Sobolevskaia...

— Ascultă, prietene, i-am spus punându-i o mână pe umăr. Nu cumva ai văzut dacă vine pe la ea un bărbat destul de tânăr.

Spiridon se scarpină după ceafă şi spuse nesigur:

— Cine ştie? Vin, desigur, tot felul de oameni. Vin şi tineri. Da' cum arată ăsta?

În grabă, nu-i cerusem lui Cărămidă o descriere amănunţită a lui Fox. De altfel ar fi fost o greşeală tactică să-i arătăm că-l căutăm şi de fapt nici nu-l cunoaştem, aşa că, acum, în afară de descrierea sumară pe care ne-o făcuse Vera: „Prezentabil, cu sprâncenele arcuite spre tâmple, înalt, brunet", nu puteam spune nimic despre Fox. Tot aşa l-am şi descris portarului:

— Înalt, prezentabil, cu sprâncenele. Arcuite spre tâmple, cu părul brunet...

— Parcă am văzut pe-aici pe cineva în genul ăsta, spuse gânditor portarul. Se vedea cât de colo că spune asta mai curând din dorinţa de a face plăcere lucrătorilor de miliţie, care se deranjaseră seara, atât

de târziu. Şi repetă fără să stea pe gânduri:

— Înalt, prezentabil.

— În uniformă militară, dar fără epoleţi, mi-am amintit eu.

— Păi acum toţi umblă în uniformă fără epoleţi, obiectă pe bună dreptate portarul. Chiar deunăzi am auzit o persoană înţelegându-se la telefon cu cineva cum să se recunoască: eu, zice omul, o să fiu în tunică şi cu galoşi.

— Şi asta-i adevărat, se învoi Taraskin, şi adaugă: Gata cu vorbăria, să mergem la ea şi vedem noi ce-o fi...

Intrarăm în holul întunecos, mirosind a lemn vechi vopsit, a pisică, a ciorbă şi a chiftele din coajă de cartofi, cărora toată lumea le spunea „vomitive”. O scară veche, strâmbă, ducea la etaj şi, doar privind-o, aveai impresia că scârţâie îngrozitor. Între etaje, pâlpâia un beculeţ anemic, prizărit, abia luminându-se pe sine.

— Aşteptaţi-mă aici, şoptii eu, urcând fără zgomot cu pasul lin, de care începusem să mă dezvăţ de când părăsisem armata. Îmi lipii urechea de uşa cântăreţei Sobolevskaia. Nu se auzea absolut nimic şi începui să mă gândesc sub ce pretext mi-aş putea îngădui să bat la uşă.

Pe de o parte, Cărămidă putea să ne fi minţit, indicându-ne altă casă. În cazul ăsta, acum o să trezim un om nevinovat, o femeie singură. N-avea să-i fie tocmai plăcut să deschidă uşa oricui în toiul nopţii. Pe de altă parte, dacă adresa e bună, Fox poate fi acum aici şi, fiindcă era băiat serios, putea să tragă în noi ca să-şi scape pielea, doar nu degeaba ne prevenise Jeglov. Dacă Gleb ar fi fost aici sigur că ar fi găsit el vreo soluţie...

De fapt, orice variantă am fi ales, tot trebuia să intrăm. Şi dacă Fox era acolo, venirea noastră trebuia să pară cât mai naturală, fiindcă pretextele de genul: „V-a sosit o telegramă” sau altele asemănătoare puteau să-i stârnească bănuieli.

Am coborât şi am ordonat repede:

— Taraskin, pentru orice eventualitate, treci sub fereastră; poate că vrea să sară pe geam. Distanţa până jos e mică, aşa că o să-l întâmpini. Dumneata, nene Spiridon, vii cu mine. Ea te cunoaşte?

— Mă cunoaşte, mormăi portarul.

— O să-i spui că ai venit cu miliţia, fiindcă se face verificarea actelor şi o să te scuzi.

Portarul aprobă din cap şi urcarăm la etaj. Băturăm destul de mult la uşă, până când, în cele din urmă, o voce somnoroasă şi speriată de femeie întrebă:

— Cine e?

— Sunt eu, portarul, Spiridon Ivanîci, spuse uncheaşul, tuşind. Vă rog să ne scuzaţi tovarăşă Sobolevskaia, deschideţi o clipă...

Uşa se întredeschise, probabil avea pus lanţul. N-o puteam vedea pe Sobolevskaia în coridorul întunecat, dar probabil că ea îl recunoscuse pe portar pentru că spuse ceva mai liniştită, dar puţin enervată:

— Ce s-a întâmplat, Spiridon Ivanîci?

— Păi, au venit de la miliţie, se face verificarea actelor, vă rog deschideţi, spuse portarul cu un aer vinovat, iar Sobolevskaia, scoţând lanţul, deschise uşa şi aprinse lumina în antreu.

Am spus bună seara îndată şi după aceea, mormăind un „scuzaţi-mă”, străbătui rapid apartamentul. Nici în cele două camere – erau două cu totul – nici în bucătărioara minusculă, nici în toaleta la fel de mică, nu era nimeni. Convins de asta,

m-am întors în antreu şi i-am spus stăpânei casei:

— Vă rog să mă scuzaţi, tovarăşă. Aşa-i serviciul! Şi făcând un gest larg cu mâinile i-am explicat: Sunt vremuri grele, trebuie să respectăm regimul actelor de identitate.

Ea dădu încruntată din cap, fără să arate vreo înţelegere. Purta un halat gros şi pufos, iar pe cap avea legat strâns, până la sprâncene, un batic de mătase. Faţa îi era acoperită cu un strat atât de gros de cremă albă, încât nu i se puteau desluşi bine trăsăturile. După o clipă de şovăială, o rugai:

— Aş vrea să vorbesc ceva cu dumneavoastră. Se poate?

Sobolevskaia dădu din umeri:

— Mă rog... Dacă-i necesar... Scuzaţi-mă pentru aspect... Faţa e instrumentul meu profesional... Poftiţi în salon...

Trecurăm în salon, o cameră mică, dar, după părerea mea, bogat mobilată, în totală discordanţă cu aspectul exterior, mizerabil al „corpului 2”.

Multe lucruri mi-au plăcut aici şi, totodată, m-au uimit: covorul frumos, pufos, pe care mulţi l-ar fi pus pe perete, dacă l-ar fi putut procura; mi-era pur şi simplu milă să calc în picioare un lucru atât de frumos; apoi lampa de pe podea, în formă de vază chinezească, lungă şi îngustă, cu un abajur uriaş, roşu-închis, uşor, măsuţa cu picioare scurte pe care se afla o scrumieră de cristal şi o grămadă de reviste străine şi fotoliile joase şi moi. Atât de mult am privit la toate astea, încât aproape uitasem de scopul sosirii mele, dar gazda, fără să mă invite măcar să stau jos, mi-a amintit cu răceală:

— Vă ascult...

M-am uitat la portar, care încremenise ca o stană

de piatră în antreu. În discuţia care urma să aibă loc el era de prisos, aşa că i-am spus:

— Îţi mulţumesc pentru serviciu, Spiridon Ivanîci. Eşti liber!

Portarul a plecat, iar eu m-am aşezat cu grijă pe colţul unui fotoliu – ziua fusese istovitoare – pregătindu-mă să-i pun întrebări, desigur nu directe, ci prudente, bine chibzuite. Sobolevskaia, strângând din buze, şi-a aprins o ţigară lungă şi parfumată, apoi s-a aşezat şi ea.

— În ultima vreme, umblă prin oraş fel de fel de oameni... am început eu cam vag, fiindcă nu reuşisem încă să-mi schiţez un plan de bătaie, şi toate cuvintele şi gândurile potrivite îmi zburaseră din minte. Mi-am amintit iarăşi, cu invidie, de Jeglov – el nu s-ar fi pierdut cu firea – dar întrucât el era acum în cu totul alt loc, am făcut, în sinea mea, un gest resemnat cu mâna şi am continuat la întâmplare: Pretinzând că sunt funcţionari ai statului... ăă... se ţin de pungăşii... Vrem, cum să spun, să vă prevenim... Cine a mai fost pe la dumneavoastră în ultimul timp?

— Doar oameni pe care-i cunosc bine, spuse răspicat Sobolevskaia, tăindu-mi astfel complet posibilitatea de a mai discuta pe tema vizitelor unor eventuali necunoscuţi. Atunci lăsând la o parte orice prudenţă, o întrebai direct:

— Acum patru zile, a venit cineva la dumneavoastră, seara... Cine era?

Prinzând cartonul lung al ţigării cu două degete şi îndepărtând cu eleganţă degetul mic, Sobolevskaia trase adânc în piept, apoi suflă un norişor de fum parfumat şi, fără să se grăbească, rosti tărăgănat:

— Aha... Vasăzică, despre asta-i vorba... Ce să vă spun... Pe omul ăsta, într-adevăr, nu prea îl cunosc...

Apoi tăcu un timp.

Am scos din buzunar un pachet mototolit de ţigări „Nord”, am înmuiat una, am aprins-o cu bricheta şi am început să fumez şi eu. Tăcerea se prelungea, dar pentru mine unul nu-i o problemă să tac, să nu scot o vorbă mult timp; pot face treaba asta în mod serios, aşa că am tras liniştit din ţigară, am strâns cu grijă scrumul în palmă, până când tutunul a ars în întregime şi a început să miroasă a hârtie aprinsă. Atunci m-am ridicat, am aruncat scrumul şi cartonul în scrumieră şi am privit-o întrebător pe Sobolevskaia:

— Nu vă ascund că aş fi vrut să-l cunosc mai bine, spuse ea, ca şi cum n-ar fi avut loc nicio pauză. Desfăcu amărâtă braţele: Din păcate n-am reuşit...

Tăcu iarăşi, suspină adânc, probabil că se gândea la ceva, trist sau neplăcut, fiindcă ochii i se umeziră, apoi se întristară, strivi cu putere mucul în scrumieră.

— Este amantul meu, continuă ea. A fost. Ne-am cunoscut acum o jumătate de an, întâmplător, şi mi s-a părut că... Of! îşi aprinse altă ţigară. N-a ieşit nimic din toată povestea asta şi ne-am despărţit. Fox, aşa îl cheamă. De fapt îl cheamă Evgheni, dar prefera să-i spun pe numele de familie...

— Lucrează undeva? mă interesai eu preocupat.

— E secret! Nu mi-a spus unde lucrează, unde locuieşte... Secret total!

— Da?

— Odată mi-a dat de înţeles că are legături cu SMERJ...

— Cu SMERŞ[7] o corectai eu.

— Se poate, spuse Sobolevskaia indiferentă. Nu mă pricep. Şi nu-i vorba de aşa ceva. Nu ştiu ce isprăvi a

[7] Prescurtare a denumirii Serviciului de contrainformaţii (n. t.).

făcut pe linia voastră, dar eu... nu l-am crezut. Şi am fost întotdeauna convinsă că o s-o termine rău...

— De ce?

— Eh, nu ştiu dacă o să mă înţelegeţi... Este, cum să vă spun, un om neobişnuit. Nu mă refer la aspectul lui exterior, nu... Deşi e un flăcău frumos. Ci la altceva: e în stare de orice. E îndrăzneţ. Curajos. Puternic. Nu ca ceilalţi bărbaţi...

M-a trecut un fior, atât de mult dispreţ faţă de „ceilalţi bărbaţi" se simţea în vocea ei, şi m-am gândit compătimind-o, că tare mult trebuie să se fi chinuit în viaţă, ca să fie acum atât de pornită. Dar ne cam abătusem de la subiect şi i-am reamintit:

— În legătură cu ceea ce spuneaţi, că o s-o termine rău...

— A, da. Lui toate calităţile astea îi prisosesc. Oamenilor de acest gen le e greu să se menţină în limitele permise.

— Am înţeles, am răspuns eu dând din cap. V-aţi despărţit demult?

— Acum trei luni. Şi nu ne-am mai văzut decât în ziua de care m-aţi întrebat.

— Dar ce s-a întâmplat? De ce a venit?

— Doar pentru un aparat de ras.

M-am gândit puţin, apoi am întrebat, chipurile în glumă:

— Voia să se bărbierească urgent?

Dar Sobolevskaia îmi răspunse absolut serioasă:

— Avea la mine un „Gilette", o marcă străină, bună, şi ţinea mult la el.

Motivul ăsta nu prea m-a convins, dar îmi dădusem seama că nu se poate discuta în contradictoriu cu o astfel de interlocutoare, aşa că am spus împăciuitor:

— Aha, e clar. Şi unde locuieşte?

Pentru prima oară de la începutul discuţiei. Sobolevskaia zâmbi:

— Mi-e ruşine că am fost atât de uşuratică, dar... el nu voia să-mi spună, iar eu nu l-am întrebat...

Am înţeles că-i este într-adevăr ruşine, până la lacrimi, până la suferinţă şi că-şi bătea singură joc de superficialitatea ei, ca nu cumva să râdă alţii de ea mai înainte.

— A făcut ceva grav? Dacă nu-i secret, desigur... a întrebat ea.

Femeia nu mi se părea suspectă, nu ştiu de ce, îmi era milă de ea, dar dat fiindcă, după cum spune Jeglov, prima însuşire a unui detectiv e şiretenia, şi aici sunt întru totul de acord cu el, am folosit şi eu un şiretlic:

— Ei, cum să vă spun... Am impresia că-i un fel de rău-platnic al pensiei alimentare. Şi-a părăsit cei doi copii şi umblă creanga... Şi făcând o figură nedumerită, am zâmbit larg şi am adăugat cu jumătate de voce: Portarul dumneavoastră ni l-a descris după semnalmente... Pe faţa ei a apărut iarăşi expresia dispreţuitoare de mai înainte, dar fără să-i las timp să se gândească, am rugat-o: Numele nu ne spune mare lucru, v-aţi uitat vreodată în buletinul lui? Descrieţi-mi-l, cum arată?

Fără să mă privească, Sobolevskaia a spus cu dispreţ:

— Mi-aţi rezervat un rol nu prea onorabil... Dar pentru că e vorba de doi copii părăsiţi, flămânzi şi nefericiţi, fie, treacă de la mine, vă spun...

N-am desluşit în vocea ei niciun fel de compătimire pentru nefericiţii copii părăsiţi ai lui Fox, ci mai curând paraponul amantei părăsite. Privind fix într-un colţ al camerei, a început să-l descrie cu voce monotonă:

— Este înalt, zvelt, lat în spate, îngust în talie, cap frumos, mândru, cu păr negru, bogat, ondulat... Palid, fruntea înaltă, ochi albaştri, sprâncenele frumos arcuite, nas acvilin, gura... Gura îi cam strică înfăţişarea, buzele sunt prea subţiri, dar pentru un bărbat asta n-are prea mare importanţă... Dinţi regulaţi, egali, gropiţă în bărbie... Vocea răguşită, dar tandră. E deştept şi curajos, dar probabil că asta nu vă interesează. Asta-i tot!

Şi, în mod cu totul neaşteptat, a început să plângă.

XII

Se apropie iarna şi mulţi moscoviţi se îngrijesc de pe acum să-şi confecţioneze pâslari. Până în prezent, această operaţie se executa manual. În acest scop, inginerul Diatlov a construit o maşină specială, cu ajutorul căreia un meşter va putea confecţiona 150 perechi de pâslari pe zi.

„Vecerniaia Moskva”

M-am trezit de frig, pe la şase fără un sfert. Când se culca, Jeglov deschidea întotdeauna larg ferestrele, spunând că omul se satură de somn de două ori mai repede în aer curat. Zgribulindu-mă de frig, am dat fuga la fereastră în vârful picioarelor, am închis-o şi am început să-mi fac gimnastica de dimineaţă. Cu cât dădeam mai repede din mâini şi din picioare, cu atât mă încălzeam mai mult. De după clădirea cenuşie a Comisariatului Poporului pentru comerţ se ivea un soare roşu, puţin acoperit de nori, tonurile violete şi cenuşii se strecurau pe sub cornişe, pe sub acoperişurile pe care acum se zărea pojghiţa argintie a gerului de dimineaţă. Aerul era limpede şi dens,

străbătut de curenţi şi mirosea a zăpadă şi a cetină. M-am uitat eu ce m-am uitat, apoi am deschis fereastra din nou.

De sub plapumă apăru capul zbârlit al lui Jeglov.

— Hei, nu cumva ne-am trezit prea târziu? mă întrebă el neliniştit, cu vocea răguşită de somn.

— Hai, scoală-te mai repede, acuş e gata ceaiul...

Pentru ceai aveam patru pacheţele de zaharină, o căldăruşă de cartofi fierţi, reci e adevărat, totuşi gustoşi, cu sare fină „Extra”, şi două conserve de crabi. Le cumpărasem alaltăieri de la prăvălioara de alături, se vindeau împreună cu sufleu de albuş la liber şi întregul magazin era ticsit cu piramide de cutiuţe strălucitoare de conserve cu eticheta „SNATKA” şi „AKO”.

— Crabul, fireşte, nu-i mâncare, cugetă Jeglov la masă. E un fleac, un gândac de mare, nici nu te satură, nici gust n-are. Nu se compară cu racul de râu, deşi dacă-l sărezi vârtos şi bei o bere, ar putea fi un fel de gustărică. Da’ oricum nu-l putem socoti drept hrană.

Eu, în calitatea mea de responsabil cu aprovizionarea, mă simţii jignit:

— Doar tu m-ai rugat să nu folosesc zilele astea cartelele, să le păstrez pentru sărbători, poate că atunci se dă ceva mai ca lumea! Avem acum bonuri pe zece zile şi mai şi bombăni...

— Dar ce-am spus? Bine ai făcut! Dar ştii, când critici o mâncare, asta te face să creşti în propriii tăi ochi. Dar cu noi luăm ceva? Acolo în aer liber o să ne fie o foame de lup...

— Am împachetat merindele şi le-am pus în sacoşă. Propun următorul meniu! Două cutii de concentrat de mazăre, o pâine, trei cepe dulci de apă,

o bucăţică de slănină şi trei bucăţi de zahăr. Bineînţeles, câte o porţie de ceai. Ajunge?

— Ajunge. Poate mai luăm şi două cutii de crabi?

— Să ştii însă că acolo nu ţi-am şi pregătit bere pentru ei, îl prevenii eu maliţios.

— Nu mă las eu în nădejdea voastră, replică el şi, furişându-se după divan, scoase de acolo o sticlă de o jumătate de litru. Ce zici, merge?

— Trai neneacă, începui eu să râd. Atâta doar că n-am cu ce să mă încalţ, ghetele mi s-au rupt de tot.

— Dar cizmele?

— Tu ce-ţi închipui? N-am decât o pereche de cizme bune, ofiţereşti, n-o să intru cu ele în noroiul de acolo! Altfel ce mai încalţ mâine?

— Ce contează? Sănătoşi să fim că facem rost de altele noi.

— Nici vorbă, am spus eu şi m-am dus la Mihal Mihalîci.

Jeglov şi-a încălţat cizmele lui elegante şi le-a mai curăţat pentru drum, de parcă n-ar fi mers la o grădină de zarzavat, ci la conducere.

Era gata când m-am întors eu încălţat cu nişte pâslari scurţi, cu talpă sintetică şi care, pe deasupra, mă mai şi strângeau.

— O să râdă lumea de tine, spuse Jeglov. Afară-i soare şi tu cu pâslari...

— Nu-i nimic. Doar nu merg la dans, ci la lucru, aşa că o să vedem noi cine râde la urmă...

Mergeam pe străzile oraşului pustiu în dimineaţa aceea de duminică şi soarele devenise acum galben, catifelat, iar aerul mi se părea că-l pot pipăi cu mâna. Pe bulevardul Sretenski, teii păreau încremeniţi.

— Păcat, i-am spus cu tristeţe lui Jeglov. Acum, după îngheţ, o să se-ncălzească, şi frunzele o să

începă să cadă...

Pe Kirovskaia, nişte muncitori scoteau de pe pereţii de sticlă ai clădirii Direcţiei Centrale de Statistică placajul cu care fuseseră acoperiţi în toţi anii lungi de război.

În Piaţa Komsomolskaia scrâşneau şi vuiau tramvaiele, oamenii alergau de colo-colo cu saci şi valize. Vacarmul de neînchipuit era întrerupt doar de vocile stridente ale băieţilor care cumpăraseră revista „Krokodil” şi o vindeau acum cu zece ruble bucata, deşi ea costa numai o rublă şi douăzeci de copeici.

Ne-am îndreptat spre peronul liniei a şaptea, unde trebuia să ne întâlnim cu alţi colegi la trenul electric. Am zărit de departe un grup compact din care ne făceau semne Pasiuk şi Taraskin. Când ne-am apropiat, mi-a ieşit în întâmpinare o fată:

— Bună ziua tovarăşe Şarapov! Şi pentru că eu mă zăpăcisem şi nu-i răspundeam, m-a întrebat: Nu mă mai recunoşti?

Mă uitam la Varea Sinicikina, blestemându-mă în sinea mea pentru zgârcenia mea ţărănească, şi în loc s-o salut mă gândeam la Jeglov, care întotdeauna şi în toate privinţele mi-o lua înainte, pentru că nu-i e milă de singura lui pereche de cizme şi când e să meargă la cules cartofi nu împrumută de la Mihal Mihalîci nişte pâslari vechi, cârpiţi, ci îşi încalţă cizmele lustruite lună, iar dacă soarta-i scoate în cale o fată pe care odinioară a pierdut-o din stângăcie, jenă şi timiditate prostească, nu apare în faţa ei în scroambele astea caraghioase.

— Mă cheamă Sinicikina, zise fata şovăind. Am dus împreună la maternitate un copil găsit...

Purta o pufoaică strânsă în talie cu o curea, pantaloni sport şi nişte cizme elegante, din pânză

impermeabilă. Era atât de subţirică, de înaltă, avea faţa atât de gingaşă şi de frumoasă, ochii ei mari, cenuşii erau atât de buni şi de liniştiţi, încât am simţit un fior trecându-mi prin inimă.

— M-ai uitat? întrebă din nou Sinicikina, şi, în mod cu totul neaşteptat pentru mine însumi, i-am spus:

— Îmi amintesc mereu de dumneata. Chiar de când ai plecat, atunci, mă gândesc întruna la dumneata, rostii eu cu totul neaşteptat.

— Şi la serviciu? începu să râdă Varea. Chiar şi când lucrezi te gândeşti la mine?

— Când lucrez nu, recunoscui eu cinstit. Pentru mine munca asta afurisită e tot timpul ca un examen, mă tem mereu să nu uit ceva, mă străduiesc să judec, să mă descurc, să-mi aduc aminte de cine ştie ce. Îmi crapă capul de toate filosofiile astea...

— Nu-i nimic, o să le-nveţi, mă încredinţa cu seriozitate Sinicikina. La început şi mie mi-a fost tare greu. Am primit chiar şi câteva zile de carceră. Dar pe urmă m-am obişnuit.

— Dar de ce ai făcut carceră?

— Mă angajasem abia de o lună, când într-o bună zi, o prietenă căreia îi venise logodnicul de pe front, mă invită la nuntă. Şi eu eram de serviciu până seara târziu, nici vorbă să pot da o fugă să mă coafez. Ei, îmi zic, ce-o să se întâmple dacă lipsesc şi eu o jumătate de oră. Şi din post, dau fuga la coafor, că tare mult doream să-mi fac un permanent. M-am dus cu puşca; pe atunci făceam de serviciu cu arma. Şi tocmai atunci pică un control şi-n loc de nuntă încasez cinci zile la răcoare! Varea râdea cu poftă şi privind sclipirea umedă a dinţilor ei mari şi regulaţi, începui să zâmbesc fermecat. Eram uimit că nu mi-e deloc ruşine să-i povestesc despre stângăcia şi

nepriceperea mea, că-i destăinuisem din prima clipă ceea ce ascundeam tot timpul cu atâta grijă de tovarăşii mei. Nu ştiu de ce, pe nesimţite îmi trecuse şi stânjeneala provocată de blestemaţii de pâslari, rămânându-mi doar senzaţia zâmbetului bun, a purităţii acestei fete şi dorinţa neînfrânată de a o lua de mână.

Probabil că aşa aş fi făcut, dar Varea îmi arătă un om care mergea pe peron, şi-mi spuse:

— Moşulică ăsta acuş-acuş cade...

Un bărbat în vârstă, corpolent, cu înfăţişare de profesor şi purtând ochelari cu lentile groase, căută, mijindu-şi ochii, locul de urcare în trenul electric. Ţinea în mână nişte puieţi de pomi, înfăşuraţi în pânză de sac şi târa după el pe peron şireturile dezlegate ale bocancilor. Până să apuc să scot o vorbă, Varea Sinicikina a şi dat fuga la el:

— Stai puţin, nene, să nu calci pe şiret! Se aplecă şi-i legă repede, îndemânatică, şireturile la amândoi bocancii. Gata, acum totu-i în ordine! Şi înainte ca grăsanul jenat să poată spune ceva, ea se întoarse spre mine, întrebându-mă din mers: Pe dumneata cum te cheamă? Nu mi-e la îndemână să-ţi spun „tovarăşe Şarapov”!

— Volodea, mă recomandai eu, simţind că mă fâstâcesc din nou. Ce prosteşte mă prezentasem, ca la grădiniţă! Adult, de douăzeci şi doi de ani, locotenent major – şi Volodea! Bine că n-am spus Vova!

— Vladimir, spuse ea. Frumos nume, şi vechi. Îmi plac numele astea. A fost cândva o modă a numelor străine, câte prostii au mai ieşit şi din asta! Am avut un coleg de şcoală, Kurguzov, pe care părinţii îl botezaseră Adolf. Închipuieşte-ţi cât a avut de pătimit

mai pe urmă: Adolf Kurguzov! Era băiat bun, a murit lângă Iaşi...

Jeglov îmi ciocăni în spinare, cu degetul îndoit, ca într-o uşă:

— E voie? Îndată soseşte trenul, aşa că, te rog, trezeşte-te, va trebui să ocupăm locuri...

De peron se apropia încet trenul electric supraaglomerat, despicând cu fruntea lui plată aerul compact şi transparent. La uşile deschise ale vagoanelor se înghesuiau pasagerii care coborau, iar cei de pe peron fuseseră siliţi să se dea cu un pas înapoi. Atunci Jeglov, zvâcnind de pe peron cu tot corpul, se încovoie în aer, elastic şi uşor, iar în clipa următoare se şi afla în vagon. Cei care coborau îl loveau cu boccele, genţi, cutii şi saci, ţipau la el şi-l ocărau în fel şi chip, dar el continua să înainteze în mulţimea lor compactă, certându-se, râzând şi glumind şi nici nu ieşiseră toţi din vagon, când scoase capul pe geam:

— Avem două bănci la dispoziţie. Grăbiţi-vă...

Varea râse din toată inima, eu îl privii cu invidie, Taraskin consideră lucrul firesc, iar Pasiuk dădu din cap, spunând: „Mare şmecher, măi ce şmecher!”, în timp ce Şase-pe-nouă începu să ne povestească cum transportase el un butoiaş de sticlă plin cu miere, călătorind şapte zile pe acoperişul unui vagon de tren. Aproape toţi lucrătorii Direcţiei încăpură într-un singur vagon şi dintr-odată începu să se audă zumzetul uniform al discuţiilor mulţimii de oameni care se cunoşteau între ei.

Jeglov făcu imediat pariu cu Mamîkin de la secţia a doua, că brigada lui o să culeagă mai mulţi cartofi decât ei.

— Muncim mai bine ca voi şi o să vă îngropăm în

cartofi!

Şase-pe-nouă, în mijlocul unui grup de fete de la circulaţie, îşi terminase povestea cu butoiaşul de miere şi acum le spunea că directa lui de dreapta are o forţă de nouăzeci de kilograme, iar cea de stânga, de nouăzeci şi cinci de kilograme şi că însuşi campionul ţării la box, Segalovici, refuzase să se întâlnească cu el. Miliţiencele îi pipăiau bicepşii cu respect şi râdeau din toată inima. Ramzina, o blondă solidă de la secţia de gardă îl mângâie pe spatele încovoiat şi-i spuse:

— Grişa, însoară-te cu mine şi n-o să dau voie nimănui să te jignească... Mai ales lui Lev Segalovici...

Alţi colegi jucau domino pe o valijoară răsturnată, iar Taraskin îi privi chiorâş şi, probabil, invidios că nu se găsise un loc şi pentru el, spuse arogant:

— După trasul funiei, ăsta-i cel mai deştept joc!

Pasiuk se furişă într-un colţ şi adormi deîndată adânc.

Varea îl privi cu milă şi spuse:

— Ce păcat! O treime din viaţă omul şi-o petrece dormind. Îţi dai seama ce păcat e să dormi douăzeci şi cinci de ani! Groaznic! Douăzeci şi cinci de ani te tăvăleşti în pat şi nu ţi se întâmplă nimic interesant! Bine că măcar visezi. Spune-mi, Vladimir, tu visezi?

— Rareori. După tonul meu s-ar fi părut că sunt vinovat, sau că-mi lipseşte ceva şi din cauza asta visez rareori. Adăugai, dezvinovăţindu-mă: Suntem foarte obosiţi...

— Eu visez adesea! spuse fata bucuroasă, privindu-mă cu ochii ei cenuşii strălucitori. Simţii deodată dorinţa nestăvilită de a pătrunde în visul ei, să aflu şi eu ce vede ea în văile albastre şi verzi ale prefacerilor fermecate ale realului, în toropeala ceţoasă a unui vis

apărut pe neaşteptate.

— Azi-noapte ai visat? întrebai eu serios.

— Da! Dar nu-mi amintesc visul în întregime, am visat doar cu câteva clipe înainte de a mă trezi. Nu ştiu cum s-a întâmplat, dar se făcea că mă plimbam printr-o casă uriaşă şi că băteam la toate uşile, împărţind oamenilor albăstrele şi romaniţe şi nu ştiu de ce aveam doar albăstrele şi romaniţe. Cu toate că împărţisem multe flori, buchetul din mâna mea nu se micşorase deloc. Dar nu-mi pot aminti nicicum dacă oamenii aceia mi-erau cunoscuţi sau nu...

Am luat-o de mână, ea nu şi-a retras palma subţirică, iar eu tare aş fi vrut să-i povestesc visul uimitor pe care-l avusesem iarna trecută, în adăpostul blindat, pe jumătate distrus, la marginea oraşului polonez Radom: înainte de răsăritul soarelui, visasem o pajişte albastră cu flori orbitor de galbene pe care le mesteca liniştită iapa batalionului nostru, Pacika, şi în vis, voiam să strig s-o alunge de acolo fiindcă locul era minat, dar rămăsesem mut şi fără vlagă, şi se făcea că prin lunca albastră spre Pacika alerga Liubocikin, un soldat cârn şi bălai, iar eu, în somn, strigam şi mă zbăteam încercând să-l opresc. M-a trezit un bubuit prelung întretăiat de strigăte: „Pe Liubocikin l-a sfârtecat o mină!”

Dar n-am pomenit nimic despre visul pe care-l avusesem în război, doar m-am aplecat un pic apropiindu-mă de ea şi i-am spus în şoaptă:

— Varea, să-ţi spun la ce visez?

— Spune-mi! Mă interesează întotdeauna ce visează oamenii!

— Visez că, odată, o să-mi bată cineva la uşă, eu o să deschid şi o să te văd pe tine...

— Cu romaniţe şi albăstrele? începu ea să râdă.

Suntem în octombrie...

— Nu contează. Numai să vii, am spus eu privind puţin într-o parte.

Ea zâmbi şi-şi retrase încet, cu grijă, mâna dintr-a mea. Jeglov luă de la cineva o ghitară şi începu să cânte, cu vocea lui plăcută de bariton, un cântec, subliniind prin acompaniament finalul frazelor.

Mie îmi plăcea şi cântecul şi cum îl cânta Jeglov, dar nu-mi plăcea deloc cum îl privea Varea pe Gleb. Parcă nici nu ţipase cândva la ea în curtea casei de pe strada Ulansk, şi aş fi preferat să fie mai ranchiunoasă! Jeglov mai cântă vreo câteva cântece, înapoie ghitara şi începu să-i şoptească Varei ceva la ureche; râdea întruna, ochii lui căprui luceau lacomi, iar buzele-i groase se umflaseră parcă ţinea în ele un cartof fierbinte. Varea îl asculta cu plăcere, iar eu nu mai puteam îndura: vedeam cât de mult o interesează poveştile lui. Apoi ea schiţă un gest cu mâna spre el, şi spuse:

— Da de unde! Niciodată, n-am pomenit, în niciun film, vreun erou pozitiv să poarte *pince-nez!* Nici în filme, nici în cărţi, eroii pozitivi nu poartă *pince-nez.* Dacă aş avea nevoie de ochelari, mi-aş cumpăra un *pince-nez* doar ca să le fac în ciudă tuturor!

— Varea, dar ce fel de erou pozitiv eşti tu? întrebă serios Jeglov. Eşti profund negativă, ia priveşte cum se uită la mine Şarapov! Să mă-njunghie nu alta! Şi asta din cauza ta!

M-am simţit stânjenit de atacul acesta neaşteptat şi Jeglov se pregătea să mă ia în tărbacă aşa cum trebuie, dar Taraskin interveni:

— Staţia Sofrino. Prima e Aşciukinskaia, trebuie să coborâm...

Până la grădinile de zarzavat era cam un kilometru

şi jumătate şi mergeam în grup de-a lungul terasamentului căii ferate, printr-o pădurice, pe malul unui pârâiaş adormit. Pe el pluteau băşici solzoase de lintiţă verde, iar în adânc se vedea fundul nisipos al apei şi pletele încurcate ale algelor. Un vânt slab adia fără încetare, purtând cu el firişoarele lipicioase ale funigeilor care ni se aşezau, abia simţit, pe faţă. Iarba lovită de primul îngheţ, încremenise. Un afin cu frunzuliţele lui tari se înroşise, iar în pădurice încă se mai vedea, printre frunze şi ierburi, câte un porumbar liliachiu parcă acoperit de chiciură.

Varea mergea înainte cu Jeglov, eu rămăsesem dinadins în urmă, conştient că faţă de Jeglov, par caraghios în pâslarii mei, tăcut şi stângaci. Îmi pierise tot cheful şi nici nu mai voiam să mă uit înainte, acolo unde, alături de Jeglov, păşea Varea cu picioarele ei zvelte, pe drumul bătătorit, iar Gleb, încălţat cu cizmele lui de piele lucitoare, îi tot povestea ceva şi în acelaşi timp dădea din mâini, fluiera şi imita pe cineva ca un adevărat actor.

Pasiuk mă bătu pe umăr, zâmbindu-mi larg:

— Nu te necăji, băiete.

— Ce mă priveşte? Nu-i treaba mea...

— Văd eu că nu te priveşte, ca pe ăla căruia i-au furat ţiganii calul...

Fără să răspund, dădui nepăsător din mână, iar Pasiuk remarcă:

— Drăguţă fată. Jeglov o s-o plictisească, prea dă buzna. Pe una ca asta n-o cucereşti cu focuri de artificii... Mă privi şiret, drept în ochi, şi adăugă: Dar niciun papă-lapte n-o să-i placă, ia arată-i şi tu de ce eşti în stare...

În timp ce mă gândeam cum să-i arăt Varei de ce sunt în stare, ca să-i fiu pe plac mai mult decât Jeglov,

am ajuns la grădinile de zarzavat. Acolo, într-un colţ era şi bojdeuca de placaj în care locuia paznicul, moş Maxim. Bătrânul ne întâmpină bucuros, interesându-se dacă nu cumva am adus ceva cu care să-şi poată „încălzi ciolanele bătrâne”, ne dădu lopeţi, sape şi saci, ne arătă parcelele pe care urma să le lucrăm, apoi se aşeză pe un coş răsturnat şi începu să pufăie dintr-o pipă scurtă.

— Ei, băieţi, v-aţi plimbat, aţi luat aer, aţi şuşotit, acum daţi-i drumul! ordonă el.

Varea se apropie de mine şi, privindu-mă în faţă, spuse:

— Volodea, pot să sap alături de tine?

— Poftim! mă bucurai eu. Am crezut că vrei cu Jeglov...

Varea zâmbi şiret şi clătină din cap:

— Nu, cu tine vreau...

Jeglov îşi aşezase băieţii din brigadă în şir de-a curmezişul straturilor de cartofi:

— Eu sunt primul, Pasiuk al doilea, Taraskin al treilea, pe urmă Grişa, iar ultimul Şarapov...

— După mine e Varea, spusei eu ferm.

Jeglov clătină din cap:

— Dacă-i aşa, brigada lui Mamîkin o să ne-ntreacă, ei au luat-o pe Ramzina şi cu ea poţi căra şi saci...

— Nu mă interesează, rostii eu, iar Jeglov, privindu-mă cu coada ochiului, dădu din umeri:

— N-am nimic contra Varvarei. Voiam doar să-i fie mai uşor...

Nu-i mai dădui atenţie, îmi scosei tunica şi scuipând în palme, apucai cu îndemânare lopata.

— Începem? întrebai eu cu o nuanţă de ordin în glas şi toţi deodată, veseli, înfipserăm până la mâner lopeţile lucioase în pământul reavăn, roşietic.

Pământul fâşâi, pârâi, lipindu-se de fierul lopeţii, rădăcinile plantelor se rupseră troznind, iar eu apăsai până la refuz pe lopată, apucând-o cu mâna stângă cât mai aproape de fier. Scoarţa uscată a solului crăpă, smulsei tufa cu totul, aruncând-o în lături, iar pământul fărâmiţat se acoperi de tuberculi mari, galbeni-trandafirii...

Toţi câţi eram acolo în şir am scos primii cartofi şi am început să strigăm extaziaţi cuvinte fără noimă, aşa cum strigă de mii de ani, oamenii când doboară, cu greu, vânatul... Am mai scos o plantă, m-am uitat la Varea care era lângă mine, la o lungime de braţ, şi faptul că era alături, strigând şi râzând cu mine, mi-a dat atâta forţă, încât mi se părea că înăuntrul meu a început să lucreze un tractor, iar în clipa aceea m-am simţit în stare să sap singur tot câmpul.

Am apucat tufa altui cuib de cartofi, m-am uitat spre Jeglov care înaintase cu un pas, şi mi-a venit să râd: putea el, cu cizmele lui grozave, să se măsoare cu mine? Şi am înfipt iarăşi lopata în brazdă, răsucind-o, răsturnând apoi la o parte pământul şi cartofii. Apoi am înfipt-o iarăşi şi iarăşi...

Ah, cu ce înverşunare fericită săpam pământul roşiatic şi umed! Doamne, cui aş fi putut spune ce mulţumire şi desfătare era să sap la cartofi în dimineaţa aceea liniştită, în staţia Aşciukinskaia, cu Varea alături, râzând şi luminând cu ochii ei minunaţi? Era altceva decât atunci când săpam inundat de sudoarea amară şi înţepătoare, în miezul unei zile de iulie, o capcană pentru tancurile inamice lângă satul Prohorovka, fără să mă opresc nicio clipă, fără să-mi pot îndrepta spinarea, mort de sete, ştiind că ne acoperă doar o baterie de tunuri de 45 mm şi un pluton de aruncătoare de grenade antitanc pe

jumătate distrus, convins fiind că, dacă nu terminăm la timp, peste o oră sau o jumătate de oră, ori poate peste un minut, o să apară, târându-se, de după deal, tancurile *Panzer* care aveau să ne strivească şi să zdrobească bateria, prefăcându-ne într-un terci însângerat... În timp ce din spate auzeam vocea subţirică şi rugătoare a unui căpitan de artilerie: „Măcar trei capcane să faceţi, băieţi, daţi-i drumul pentru Dumnezeu, barem vâlceaua asta să o acoperim, că pe aici n-o să poată trece, numai voi să ne protejaţi flancul, dragii mei...” La care i-am răspuns cu vocea răguşită, „Aduceţi, mai repede, nişte vreascuri şi crengi verzi.” iar când spre seara, un *Panzer* negru-roşietic în razele piezişe ale soarelui care apunea, învăluit într-un nor de gaze de eşapament, atinse marginea gropii uriaşe, acoperite cu nuiele şi iarbă, se clătină şi se prăbuşi cu un zgomot cumplit, lăsându-şi în afară doar partea posterioară, cu blindajul vopsit cu pete de camuflaj, tot ca acum, începuserăm să urlăm toţi odată, fericiţi şi inconştienţi: şi atunci, sau poate mult mai târziu, la spital, dar cred că atunci, mi-am amintit de un desen dintr-un manual şcolar care înfăţişa nişte vânători omorând un mamut care căzuse într-o groapă uriaşă...

Aruncam cartofii voios, cu uşurinţă şi repeziciune şi abia când am ajuns la capătul tarlalei m-am întors şi i-am strigat lui Jeglov care asuda din greu cu mult în urma mea:

— Fii atent, să nu laşi locuri nesăpate, să sapi peste tot, până la ultimul cartof!

Jeglov s-a îndreptat din spate şi, masându-şi şalele, a răspuns:

— Tu din greşeală ai nimerit la noi în secţie! Nu ţi-

ai ales bine meseria... Şi a început din nou să arunce furios pământul...

Deodată, cineva mi-a pus uşor mâinile pe umăr şi în prima clipă nu mi-am dat seama că-i Varea, până când n-am auzit vocea ei subţirică de fată:

— Volodea, nu te mai omorî atâta, o să oboseşti...

M-am întors, am privit-o şi abia atunci am observat că are ochii de culori diferite, unul de un cenuşiu deschis iar celălalt verzui şi din pricina asta faţa ei părea încrezătoare şi lipsită de apărare. Pe nas îi apăruseră câţiva pistrui abia vizibili, buzele îi zâmbeau, iar la rădăcina nasului avea picături mici de sudoare. În clipa aceea, pentru că mă tutuise pentru prima oară, m-am hotărât în mod neaşteptat pentru mine însumi, să mă însor cu ea. M-am gândit că pe tot pământul ăsta uriaş n-o să găsesc o fată mai bună decât Varea. Poate că există fete mai frumoase şi mai deştepte, dar nu prea cred şi eu n-aveam nevoie de ele, ci de ea. Nici prin gând nu-mi trecea să i-o cedez lui Jeglov.

Iar Varei, care nici nu visa că o alesesem de nevastă şi pesemne că s-ar fi prăpădit de râs dacă i-aş fi spus, i-am răspuns:

— Nu mă omor deloc. Nu mi-e greu...

— N-ai vrea să comanzi altora? a zâmbit ea şi mi-am zis iarăşi că femeilor le plac bărbaţii comandanţi, şefii, palavragiii şi cei care dau dispoziţii. M-am gândit, de asemenea, cât e de greu să le explici femeilor că, dacă ai ajuns ca la nouăsprezece ani să comanzi peste o sută douăzeci şi trei de oameni care împreună alcătuiesc o companie şi că de felul cum îi comanzi depinde câţi dintre ei o să se întoarcă teferi din luptă, în foarte scurt timp îţi piere pofta să te mai simţi comandant şi preferi să răspunzi doar pentru

tine. Dintre toţi comandanţii pe care mi-a fost dat să-i văd pe front, cu adevărat comandanţi au fost doar cei care au considerat puterea ca pe o povară de răspundere şi nu ca un drept de a da dispoziţii...

— Nu vreau! am răspuns eu foarte sincer. Zău că n-aveam chef să comand pe nimeni.

— Glumeţ mai eşti! a spus Varea.

Am dat din umeri:

— Când o să termini institutul, o să mergi la o şcoală şi o să comanzi acolo cât vrei.

— După ce termin institutul, vreau să merg la o casă de copii, e mai interesant acolo. Şi şcoală şi familie în acelaşi timp...

Jeglov strigă:

— Vorbăreţii să treacă-n front! Nu s-a dat „pe loc repaus”! Săbiile sus, lopeţile-n pământ!

— Mai bine du-te şi vezi ce se aude cu masa, îi zisei eu.

Am făcut pauza de masă pe la ora unu. Ici-colo au început să fumege focurile. Ne-am împărţit pe grupe şi am scos din sacoşe proviziile şi vesela improvizată. Jeglov se duse să numere sacii lui Mamîkin şi se-ntoarse mulţumit. În ceaune fierbeau cartofi, iar pe cei foarte frumoşi, egali ca mărime, îi puserăm pe jeratec. Aşezarăm merindele pe ziare. Jeglov scoase sticla de vodcă, o destupă lovind-o puternic de tocul cizmei:

— Ia s-o-ncercăm noi acum pe ticăloasa asta care şi la umbră are patruzeci de grade...

Kolea Taraskin scoase şi el de undeva încă o sticlă cu un lichid uşor gălbui şi i-o întinse lui Jeglov:

— Hai să gustăm şi otrava asta care, cum se spune, a trecut prin foc, prin apă şi prin ţevi de aramă!

Pasiuk îşi frecă bucuros palmele ca nişte lopeţi:

— Of, fraţilor, tare-mi place rachiul de casă!

Jeglov îi întinse Varei o ceşcuţă de aluminiu în care clipocea lichidul transparent, dar ea clătină comic din cap şi spuse:

— Nu, nu...

— Bea doar o picătură, îţi face bine. Şi călugării beau aşa ceva, spuse Jeglov, dar ea îl privi cu ochii mijiţi, şi zâmbi:

— Dumneata, tovarăşe căpitan, semeni acum cu un adevărat căpitan de piraţi...

Jeglov ridică din sprâncene şi-şi puse mâinile în şolduri.

— ...Care îi tratează pe băştinaşi cu „apă de foc” termină ea fraza cu seriozitate, şi mi se păru că Jeglov se supărase, dar Varea veni să se aşeze lângă mine, îmi luă ceşcuţa de aluminiu din mână şi îşi înmuie buzele:

— În sănătatea ta!

Pe înserat, după ce soarele apusese dincolo de vârfurile ascuţite ale pinilor negri-verzui, apăru şi „Ferdinand”-ul nostru, clătinându-se greoi prin hârtoapele drumului, ca şi cum Kopîrin i-ar fi umplut rezervorul nu cu benzină, ci cu rachiu. În urma lui veneau două camioane ale secţiei agricole.

— Retragerea! ordonă Jeglov, iar Mamîkin, de pe parcela lui, strigă că trebuie să lucrăm până când se întunecă; ei rămăseseră cu câţiva saci în urma noastră.

— Chiar până dimineaţă! îi propuse Jeglov. Dar, de fapt, noi nu mai avem de lucru, am putea doar să vă dăm vouă o mână de ajutor!

Atunci, pentru prima oară în ziua aceea, mă

simţeam obosit; mă dezobişnuisem, şi din pricina asta mă durea spatele şi-mi ardeau palmele.

S-au numărat sacii. Mamîkin şi Jeglov s-au luat la ceartă. Mamîkin spunea că ai noştri sunt mai mici decât ai lor, Jeglov îi propuse să răstoarne un sac şi să numere cartofii. Apoi, veseli, am încărcat în grabă sacii în maşini şi ne-am adunat lucrurile, în timp ce Kopîrin dădea nemulţumit târcoale autobuzului, lovind cu piciorul în roţi şi bombănind că nu se găsesc amortizoare. Apoi maşinile au început să huruie târându-se pe drum, iar noi ne-am îndreptat cu toţii spre staţie.

Trenul era plin. Pasagerii o împingeau din toate părţile pe Varea spre mine, astfel niciodată aglomeraţia nu mi se păruse atât de plăcută, pentru că nu se vedeau pâslarii mei urâţi, ci doar ochii Varei, unul verzui şi altul cenuşiu, care sclipeau lângă obrazul meu. Ea îmi spunea ceva, dar nu înţelegeam nimic şi-i răspundeam anapoda, fiindcă vagonul ăsta vechi, care huruia tixit de lume, mi-o arunca în braţe inconştient şi generos ca soarta însăşi, iar eu ameţit de fericire o strângeam la piept şi-i simţeam, cu fiecare fibră, cu fiecare centimetru de piele, corpul cald şi elastic, iar capul mi se învârtea nebuneşte, într-atât erau de aproape de mine buzele ei moi, plinuţe şi dinţii strălucitori...

În gara Iaroslavskaia clocotul mulţimii ne-a aruncat din vagon. I-am strigat lui Jeglov, căruia nu-i vedeam decât capul rotund într-un vârtej de lume:

— Ţine, Gleb! Şi i-am aruncat cheia de la apartament.

— Şi tu? Capul lui Gleb ieşi la iveală, preţ de un arşin, dintr-o grămadă de lăzi, panere, lopeţi, săpăligi printre care era chiar şi o plasă cu un cocoş viu.

— Vin mai târziu...

În Piaţa Komsomolskaia, am luat, împreună cu Varea, tramvaiul.

— Ia te uită, Volodea, mi-a arătat ea pe geam, e pentru prima oară după război?...

Pe un acoperiş, se aprinsese cu litere inegale de neon o inscripţie uriaşă: Gara Leningrad. Nu ştiu de ce mi s-a părut că-i un semn bun.

Am înconjurat tot oraşul cu tramvaiul care zăngănea pe şinele-i de fier, şi când am coborât, se lăsase ultima noapte caldă de toamnă. N-aveam chef să mă gândesc la nimic, înflăcărarea mă părăsise, un singur gând nu-mi dădea pace. Aşa că am întrebat-o, şiret, pe Varea:

— Nu-i aşa că Jeglov e un tip grozav?

Nu mi-a răspuns nimic. Abia când am ajuns la intrarea principală a blocului ei a spus ca şi cum s-ar fi gândit tot timpul la întrebarea mea:

— E băiat deştept. Bravo lui... Tonul cu care pronunţase cuvintele astea era ciudat, dar nici n-am reuşit să mă dezmeticesc, că a şi deschis uşa. Nu uita telefonul meu... Când ai timp, sună-mă...

Pe cer se roteau buimace stele mari şi reci, ca nişte boabe de grindină care nu apucaseră să cadă. Vântul ridica de pe trotuare bucăţi de ziare şi frunze căzute, iar eu mă luam la întrecere cu ele, cântam şi vorbeam cu mine însumi. Până acasă am mers pe jos, uitând că tramvaiele încă mai circulă, şi mă tot gândeam, mă socoteam dacă Jeglov îi place sau nu, iar când am intrat în cameră el dormea cu capul înfăşurat în pătură. Uitase să stingă lumina...

Paznicul fusese ucis într-o încăpere anexă. Sistemul de paza al marelui magazin era astfel organizat încât

paznicul rămânea noaptea în clădire până dimineaţa la deschidere. „Magazinul fiind lung, durează mult până să-l înconjori pe dinafară, hoţii pot intra prin zece locuri, şi-n primul rând, prin curte”, ne explică responsabila, o femeie scundă şi slabă, îmbrăcată într-un palton albastru de postav, cu guler negru din blană de vulpe... Ea locuia în apropiere şi venise în goană atunci când brigadierul formaţiei de pază locală, care tocmai făcea controlul pe strada Trifonovskaia, dăduse alarma. Acesta bănuise că-i ceva necurat la mijloc, fiindcă paznicul nu răspunsese la bătăile repetate în uşă. Acum, femeia, stăpânită de un tremur nervos, se străduia să nu privească trupul firav al paznicului care zăcea pe podea lângă un şir de bidoane de lapte şi tot încerca să explice de ce se afla paznicul înăuntrul magazinului, ca şi cum ea ar fi fost vinovată de faptul că-l omorâseră acolo şi nu pe stradă. În timp ce medicul legist, anchetatorul şi criminalistul se învârteau în jurul cadavrului, eu, Jeglov şi cu responsabila am urcat în sala de desfacere a mărfurilor. Tejghelele, rafturile dinapoia acestora şi spaţiile de trecere erau pline de mărfuri, sertarul casei fusese forţat, iar pe peretele văruit în alb al raionului de încălţăminte era desenată cu un creion negru, gros, sau poate cu cărbune, o pisică neagră. Bandiţii desenaseră o pisică foarte simpatică, cu urechile ciulite, cu ochii mijiţi şi lingându-şi botul cu limba lungă şi îngustă. La gât avea, ca în cărţile pentru copii, o fundă bogată. Jeglov dădu din cap plescăind din limbă. Nu-ţi dădeai seama ce-l supără mai mult: jaful sau desenul insolent prin care bandiţii voiau să arate că nu se tem câtuşi de puţin de noi, că puţin le pasă şi sunt mândri de isprava lor.

— Ascultă, Gleb, totuşi de ce fac ei chestia asta?

Am arătat spre desen. Îmi închipui că o se ne fie mai uşor să-i prindem cu ajutorul pisicii, fiindcă asta-i deosebeşte de ceilalţi răufăcători...

— S-ar putea să fie şi aşa, spuse Jeglov dând din umeri. Dar s-ar putea socoti şi altfel. Poate că se împăunează cu obrăznicia lor prostească. N-au fost încă pedepsiţi şi cred că n-o să-i prindem niciodată. Se poate şi altceva, şi asta-i mai prost: să-şi dea seama, dar să accepte riscul ca să bage groaza-n oameni. Să le anihileze capacitatea de a li se opune: Noi suntem „Pisica neagră", mâinile sus, şi fără vorbă că o-ncurcaţi!

— Asta dacă ar jefui pe particulari, am obiectat eu. Dar ei jefuiesc tot mai mult magazinele...

— În primul rând, e tot una dacă jefuiesc magazinele sau particularii. Mâine, cincizeci de vânzători şi de muncitori auxiliari au să dea de veste în toată Moscova că „Pisica neagră" a ucis un om şi că a furat bunuri de un milion de ruble. Asta-i reclamă! În al doilea rând, mai înainte de a veni tu la noi, „Pisica neagră" fura mai mult din locuinţe, abia acum au început, nu ştiu de ce, să-şi extindă activitatea la bazele de aprovizionare şi la magazine. Se pare că-i mai rentabil...

Am privit încă o dată pisica desenată şi mi s-a părut că-mi face răutăcios cu ochiul. Nu pricep cum, dar faptul mi-a sugerat alt gând pe care m-am grăbit să-l împărtăşesc lui Jeglov:

— Ascultă, Gleb, să ştii că s-ar putea să fie şi mai rău, pentru noi în orice caz...

— Da?

— Dacă printre pungaşi se găsesc unii nu atât de obraznici şi de întreprinzători ca ăştia, în schimb, mai şmecheri, ar putea începe să opereze sub firma

„Pisicii”. Îţi aduci aminte că în povestea cu Vekşin începusem să dăm de nişte urme, dar ei, şnapanii, au operat în altă parte şi s-au dat la fund.

— Nu te teme! mă bătu Jeglov pe umeri. De noi oricum tot n-o să scape. Cu eroi ca tine... Fireşte, dacă o să ne ţinem de treabă şi nu de teorii...

Anexa, o clădire complicată, era după cum spunea Jeglov, un adevărat labirint: aici fuseseră depozitate mărfuri pentru un magazin universal de mari dimensiuni, cu nenumărate sortimente industriale şi alimentare. Câte lucruri nu erau îngrămădite în cele câteva boxe mari, cimentate, cu pereţi netezi, văruiţi! Uleiul, făina, zahărul şi alte produse nemirositoare erau separate cu stricteţe de cele mirositoare – cârnaţi, mirodenii, peşte, butoaie cu heringi. Tot separat, erau puse mărfurile industriale: suluri de stofe, un stelaj mare cu încălţăminte, vrafuri de haine. Toate prezentau acum un aspect de haos şi distrugere: hoţii căutaseră ce era mai de preţ şi, în graba lor, devastaseră restul. Sala de recepţie a mărfurilor era încăperea principală şi, totodată, locul unde se petrecuse crima: o cameră lungă, care dădea în curte printr-un tunel de scânduri, înclinat, pe unde se aduceau mărfurile pe cărucioare cu rotile. Tunelul era despărţit de sală printr-o uşă mare cu două canaturi, aproape ca o poartă, care se închidea din interior cu un cârlig din fier forjat. Afară, în curte, tunelul avea o uşă la fel ca cealaltă, zăvorâtă cu un lacăt uriaş de hambar, prins pe o bandă groasă de tablă. Hoţii scoseseră uşor lacătul din lemnul putred, cu belciuge cu tot. Uşile care dădeau în încăpere fuseseră forţate: alături zăcea aruncat un cuţit ascuţit – un şiş masiv, hoţesc, de o jumătate de metru, cu care scoseseră o tăblie a uşii, apoi, pur şi simplu

lăsaseră în jos cârligul. Acum era greu de spus cum se nimerise paznicul în sală: fie că-şi făcea rondul, fie că, atras de zgomot, venise să vadă despre ce-i vorba. Era cert, în orice caz, că-l întâlniseră aici, în penumbră. Grişa pusese un bec puternic de o sută de lumini în locul becului chior din depozit, ca să înlesnească examinarea şi fotografierea locului. Paznicul fusese lovit în cap, pe la spate, cu un topor şi, pesemne, ucis pe loc: judecând după stropii de sânge de pe perete, după poziţia corpului, expertul a stabilit fără dubii că după ce-l loviseră pe bietul om nu-l mai mişcaseră din loc, Se putea chiar presupune din ce parte îl loviseră: într-un perete lateral al încăperii fusese amenajata o nişă, în genul, unei cămări de 1,5m X 1,5m, cu o uşă groasă, căptuşită cu tablă, care se deschidea în afară. Era foarte probabil că paznicul fusese lovit de acolo. Am observat că pe tăişul toporului şi pe coadă erau urme de var. Examinând cu atenţie pereţii şi tavanul cămării, am descoperit sus, o crestătură proaspătă, destul de adâncă – pesemne că ucigaşul atunci când lovise, atinsese tavanul cu toporul.

În sală îşi făcu apariţia Abrek, iar după el, stăpânul său, Alimov. Se pare că terminaseră cu cercetarea magazinului. Abrek înconjură camera, dădu de o cârpă, începu să latre şi să-l tragă pe Alimov spre ieşirea din tunel, aruncându-se cu atâta putere, încât acesta abia se putea ţine pe picioare.

— A găsit o urmă proaspătă! îi strigă el lui Jeglov. Să vină cineva cu mine!

Încă nu avusesem ocazia să văd la lucru un câine poliţist care găsise o urmă, aşa că privindu-l pe Gleb, am făcut un semn cu degetul spre mine. Jeglov a dat din cap încuviinţând, iar eu m-am luat după Alimov,

am ieşit în stradă şi am văzut că traversase un teren viran, trecuse în fugă pe lângă un teren de joacă pentru copii şi se îndrepta spre nişte şoproane de lemne, aflate în fundul unei curţi. Am făcut un salt, aşa cum mă învăţase caporalul Formaniuk, şi l-am ajuns pe Alimov lângă ultimele şoproane. Între ele era o trecere largă spre curtea următoare, care se afla la aproape doi metri sub nivelul celei dintâi, aşa că am sărit pe acoperişul unui şopron mic cu un porumbar la margine, iar Abrek, care fugea la cinci metri înaintea noastră, cât îi permitea cureaua, a făcut un salt uriaş, întinzându-se în aer ca într-un tablou. Alimov şi cu mine am sărit după el şi, agăţându-mi piciorul în plasa de sârmă a porumbarului, era cât pe-aci să cad. Traversând la fel de repede curtea, Abrek a ieşit într-o străduţă liniştită, pavată cu bolovani, cu trotuare de pământ năpădite de buruieni murdare şi ofilite. Privind în jur. Am constatat că asta nu-i o străduţă, ci o fundătură care dădea la antrepozitele gării Rjevsk. Traversând-o în fugă, câinele intră într-o altă curte cu şoproane identice, din cele care răsăriseră ca ciupercile în timpul războiului: de jur-împrejur erau case din cărămidă cu încălzire centrală; se folosiseră şi lemne, dar numai în timpul războiului, când oamenii erau siliţi să-şi asigure singuri încălzirea cu ajutorul unor sobiţe mici de fier, care înghiţeau multe lemne, fumegau groaznic şi sluţeau locuinţele cu coturile întortocheate ale burlanelor ieşind pe ferestrele de aerisire...

Din nou un loc de joacă pentru copii, apoi o pantă care dădea pe un acoperiş, din nou porumbare, şi toate astea într-un ritm atât de rapid, încât, în fugă, mi-am descheiat gulerul tunicii şi l-am privit cu respect pe Alimov care gonea înainte la fel de

neobosit ca şi impetuosul şi musculosul său Abrek.

Am ieşit din nou într-o fundătură acoperită cu iarbă veştedă de toamnă şi la capătul ei am zărit o cabină de transformator din cărămidă roşie, pe uşa căreia era desenat un craniu cu inscripţia: „Pericol de moarte”! Lângă cabină, Abrek s-a oprit brusc şi a început să scurme pământul cu labele din faţă. Lipindu-şi pe pământ capul uriaş şi ridicându-şi coada în sus, îşi mişcă iute botul la dreapta şi la stânga, apoi, ridicându-se deodată pe labele dinapoi s-a proptit cu cele din faţă de uşa cabinei – era enorm, de statura unui om – şi a prins să latre gros puternic şi voios, privind spre Alimov, parcă invitându-l să treacă numaidecât la acţiune. Alimov l-a mângâiat pe cap, arătându-mi uşa:

— Aici!

Sincer să fiu, am privit cu îndoială lacătul uriaş, apoi am făcut înconjurul cabinei; Exista o singură uşă, iar în afara ei, în peretele de cărămidă, nu mai era nicio ieşire. Am scos batista şi, înfăşurând cu ea lacătul, am tras de el cu putere şi mi s-a părut că cedează. Am tras şi mai tare şi, spre marea mea uimire, belciugul a ieşit şi lacătul s-a deschis. L-am scos repede din balamale, am tras de clanţă deschizând uşa spre mine, dar Alimov m-a oprit;

— Stai puţin, Volodea... Dacă o fi cineva acolo...

Ne-am aşezat de o parte şi de alta a uşii, am deschis-o cu prudenţă, iar Alimov lăsă câinele să intre, ţinându-l de lesă cât mai aproape de el. Lătratul vesel al acestuia, alternat brusc cu un fel de schelălăit de căţeluş, ne-a dat de ştire că nu-i nimeni în cabină, iar noi am intrat, deschizând larg uşa ca să intre lumina. Sub un transformator prăfuit, de-a lungul pereţilor, erau îngrămădite diverse lucruri:

două suluri de stofă, câteva costume, paltoane, cutii cu încălţăminte, doi saci cu zahăr şi încă multe altele; în grabă nu le-am putut vedea pe toate...

De bucurie, l-am bătut pe umăr pe Alimov, care mi-a făcut vesel cu ochiul şi amândoi am început să râdem în hohote mulţumiţi de noi înşine şi de câinele nostru minunat. Alimov a privit cu părere de rău sacii de zahăr, a oftat şi a scos din buzunar un cornet: avea în el o bucată cenuşie de zahăr nerafinat. A mai oftat odată, a privit sacii şi a aruncat bucata în sus, Abrek parcă abia a mişcat din capul lui uriaş, a clămpănit din fălci şi un pârâit uşor ne-a înştiinţat că binemeritata răsplată fusese primită cu recunoştinţă.

Observasem privirile pofticioase pe care Alimov le aruncase sacilor precum şi oftaturile lui.

— Ar trebui să-i dai dulăului ceva în plus, am spus eu. A meritat din plin!

— Nu, nici vorbă, obiectă Alimov. Dulăul trebuie să lucreze fără să aştepte vreo recompensă, înţelegi? Din patriotism şi cinste, aş putea spune. Altfel devine răsfăţat. Crezi că el nu înţelege? Înţelege tot... Alimov strânse la piept pentru o clipă capul lui Abrek, şi în gestul acesta scurt era atâta gingăşie şi afecţiune, iar în privirea şi scâncetul abia auzit al câinelui atâta devotament, încât am simţit ceva asemănător invidiei.

— Să mergem totuşi mai departe, a spus Alimov şi am ieşit din cabină, iar eu am pus cu grijă lacătul la loc, închizându-l. Ne-am uitat de jur-împrejur. Era o dimineaţă de toamnă timpurie, pustiu, nici ţipenie de om. Alimov i-a ordonat lui Abrek:

— Caută!

Şi a început din nou o cursă frenetică, obositoare, prin curţi, şoproane, ulicioare, fundături, până când

urma, proaspătă încă, ne-a condus pe strada Pervaia Meşceanskaia, plină de lume, unde la ora asta matinală sute de muncitori se grăbeau spre fabrici şi uzine, şi fiecare dintre ei lăsa pe asfaltul umed mirosul său caracteristic şi irepetabil. Mirosul otrăvitor al gazelor de eşapament, parfumurile femeieşti ieftine, izul cremei de ghete şi al nenumăraţilor galoşi, derutau mirosul sensibil al câinelui. Abrek şi-a încetinit mersul, a început să privească spre stăpân, să şovăie, trădând prin toată înfăţişarea lui nehotărâtă complexitatea situaţiei. Apoi s-a oprit cu totul, a fornăit nemulţumit, parcă a strănutat câineşte, şi a căscat prelung de i-au trosnit fălcile, arătându-şi colţii teribili, dar pentru moment nefolositori.

— Gata, am terminat lucrul, a zis Alimov oftând. Ei, dacă eram la ţară...

— Ţăran ce eşti, l-am maimuţărit eu. Câte lucruri a găsit câinele, poţi să-i mulţumeşti... Ştii ce, Alimov, sincer să fiu, nu prea nădăjduiam să găsească ceva...

— De ce, mă rog, nu nădăjduiai? s-a supărat Alimov de-a binelea. Avem câini care au restituit oamenilor mai multe bunuri decât unii miliţieni în toată cariera lor...

— Nu exagerezi cumva?

— Ce să mai discut cu tine! a exclamat Alimov făcând un gest cu mâna. Ai auzit de Erich? Sau de Gheta?

— N-am auzit, am recunoscut eu.

— Ei, vezi? Ăştia ar trebui decoraţi! Căpitanul Ghetman i-a dresat. Numai Erich a prins opt bandiţi înarmaţi. A fost omorât într-o încăierare. Era un câine grozav şi cu toate că şi Abrek al meu e bun, cinstit vorbind, nu se poate compara cu Erich.

— Şi Gheta?

— Şi ea a fost de mare clasă. Nu era de rasă pură, Ghetman a găsit-o când era mică. Asta a descoperit lucruri furate în valoare de două milioane de ruble, înţelegi? Tu n-ai văzut în viaţa ta atât bănet. Dar câinii trăiesc prost, termină el în mod neaşteptat.

— De ce? m-am mirat eu.

— Din pricina atitudinii inconştiente a oamenilor faţă de ei, cam ca a ta, de pildă. Abia acum au început să-şi dea seama, dar înainte, când nu erau decât patru suflete cu totul, ne mutau dintr-un loc în altul, nu izbuteau să ne găsească un adăpost. Pe urmă, ne-au dat un şopron, gol. L-am curăţat singuri, Ghetman, Rubţov şi cu mine, l-am reparat, l-am izolat termic, l-am amenajat, aşa încât câinii să ducă o viaţă normală. E nevoie de o crescătorie adevărată, organizată după toate regulile; câinii ar justifica toate cheltuielile.

— Văd că tare mult iubeşti câinii, Alimov...

— Cum să nu-i iubeşti? Doar sunt ca oamenii! a zis Alimov cu înflăcărare şi s-a apucat să-mi prezinte genealogia milenară a lui Abrek. Aşa am aflat că toţi câinii ciobăneşti – cel german, cel englezesc, cel din Briard sau din Bosnia şi cel austriac – au ca strămoş vechiul câine asiatic, iar acesta provine din aşa-numitul „câine de bronz”, care-i o corcitură de lup cu şacal, al căror părinte comun este *tomarctus primigenius.* Şi oricât ar fi de bun dobermanul pincher poliţist englez, în condiţiile de climă de aici nu se compară cu câinele nostru ciobănesc, pentru că la ger îşi pierde mirosul... Şi fiindcă Alimov nu putea fi oprit, mergeam alături de el fără grabă şi mă gândeam că fiind devreme, era puţin probabil să ne fi văzut cineva lângă cabina transformatorului. Dacă nu ne mai

învârtim pe-acolo, ci întindem o capcană în limitele razei noastre vizuale, hoţii o să vină neapărat după marfă, şi-i prindem asupra faptului. Mai trebuie lămurit care dintre electricieni se ocupă de cabina asta, cine vine mai des pe aici şi, în sfârşit, dacă nu cumva însuşi electricianul nu-i părtaş la furt.

I-am împărtăşit lui Gleb toate gândurile astea, iar el îi trimise pe băieţi să facă o recunoaştere şi să aleagă locul ambuscadei, apoi îmi relată succint rezultatele cercetării. Bandiţii lucraseră neglijent: în curte se descoperiseră urme de încălţăminte; expertul luase mulaje de ghips şi plecase la laborator ca să le compare cu cele de alaltăieri, iar pe cuţit, praful de argentorat scosese la iveală trei amprente.

Îl ascultam pe Jeglov doar cu o ureche, fiindcă în timp ce examinam din nou cămara, mi-a venit o idee interesantă:

— Ascultă, Gleb, aş vrea să verific ceva. Am luat cu grijă toporul, înfăşurându-i coada cu o batistă şi am încercat să-l ridic deasupra capului, dar n-am reuşit, pentru că plafonul cămării era foarte jos, doar cu câţiva centimetri deasupra capetelor noastre. Jeglov privea interesat manevrele mele, iar eu am încercat de câteva ori să ridic toporul deasupra capului ca să lovesc o victimă nevăzută, fără să izbutesc, fiindcă toporul se lovea de tavan, chiar dacă îndoiam tare braţul din cot. M-am aplecat într-o poziţie cu totul nefirească şi abia atunci toporul descrise o curbă în aer atingând totuşi, în punctul superior al traiectoriei sale, tavanul camerei.

— Adică, vrei să spui că ucigaşul e de statură foarte mică?

— Cam aşa s-ar părea, am încuviinţat eu. Expertul afirmă că lovitura a fost deosebit de puternică?

— Şi încă cum... Un om de statură mică lasă şi urme de picioare mari. Adică, de obicei, ăştia mărunţi au piciorul mic, e lucru ştiut. Dar noi n-am dat de nicio urmă de mici dimensiuni.

— Se-nţelege, dar realitatea pare alta: un om de statură normală, cu toporul ăsta ar fi putut lovi doar dintr-o parte, iar paznicul a fost lovit de sus, aşa-i?

— Aşa-i.

— Un om normal ar fi trebuit să stea pe vine ca să lovească aşa... E ceva inexplicabil...

— Mda, e inexplicabil... Trebuie să notăm asta în procesul-verbal, o să ne gândim pe urmă.

— Ascultă Gleb, mi-am adus aminte de ceva... Undeva în Polonia, în timpul războiului, ne-am oprit odată într-un sătuc, mi se pare că-i spunea Teplice. Gazda la care stăteam, un polonez, era cocoşat, mic de statură, dar avea o forţă nemaipomenită... Odată, făcuse prinsoare cu cineva, s-a băgat sub burta unui cal – aveam nişte animale zdravene care tractau tunurile de 75 mm – şi închipuieşte-ţi că l-a ridicat uşor. Pe cinstea mea că nu mint!

— Asta-i o idee bună, Şarapov. Tare bună! Bravo cercetaşule, m-ai pus pe gânduri: la cocoşaţi mărimea piciorului nu depinde de statură şi poate fi chiar foarte mare. Bravo ţie! Dacă ai dreptate, treaba asta ne poate ajuta foarte mult: e mai uşor să cauţi un cocoşat... O să ţinem seama de asta...

Grupul nostru operativ s-a împărţit: Taraskin, cu un întreg pluton de miliţieni îmbrăcaţi civil, a pornit-o prin pieţe, la vânzătorii de alimente şi de produse industriale cu ridicata, fiindcă era evident că banda lăsase în cabina transformatorului doar ceea ce nu putuse transporta şi că de celelalte lucruri avea să

încerce să se debaraseze rapid, deoarece în timpurile de-acum nimic nu rămâne nevândut. Pasiuk, cu trei dintre băieţi, s-a dus la adresele unor indivizi despre care se ştia că se ocupă cu revânzarea lucrurilor furate. Iar Jeglov, după ce a dat dispoziţii să se facă inventarul şi revizia contabilă în magazin, ca să aibă o idee exactă ce anume şi cât se furase, s-a întors cu mine la Direcţie, ca să examinăm datele cercetării şi să raporteze conducerii evenimentele petrecute.

În timp ce Jeglov discuta cu Svirski, eu am făcut o schemă amănunţită a atacului banditesc asupra magazinului, apoi am început să citesc un dosar gros privitor la isprăvile „Pisicii negre”, pe care încă nu le ştiam. Pe la ora două Taraskin se întoarse din raidul său. Văzându-i figura plouată, nici nu l-am mai întrebat ce făcuse. Pe la trei apăru Pasiuk, dezumflat şi el, iar Taraskin îi spuse lui Jeglov:

— Discută cu şefii, vezi, poate ne dau drumul acasă. Nici n-am apucat să ne odihnim de la culesul cartofilor, de azi-noapte sunt în picioare...

Jeglov ne măsură cu privirea şi probabil că nu-i plăcurăm, fiindcă îşi drese glasul, lăsându-şi în jos buza inferioară groasă, şi zise:

— Uf, slăbănogilor! Dacă mi-ar da cineva de mâncare acum, multe aş mai putea să fac... Dar se învoi să se ducă la conducere: Vă târâţi pe aici ca muştele, nu sunteţi buni de nimic.

Totuşi nu reuşi să ajungă la conducere, fiindcă uşa se deschise şi intră colonelul Kitain, locţiitorul şefului Direcţiei Miliţiei Judiciare, care ne salută şi ne întrebă:

— Ce mai faceţi, şoimilor?

Dar nu aşteptă să-i răspundem, ştia tot ce facem şi nu ne socotea şoimi, fiindcă-i zise lui Jeglov:

— Îmbătrâneşti, frăţioare, îmbătrâneşti... Ţi-a slăbit

dârzenia mult lăudată, nu văd rezultate, doar palavre şi o traistă de plevuşcă. Aşteptăm altceva de la tine...

Spusese asta cu bonomie, zâmbind uşor, dar pe Jeglov parcă l-ar fi pălmuit cineva; un val de sânge întunecat îi coloră faţa oacheşă. Privi în jos, dar nu de ruşine, ci din cauza furiei reţinute, fiindcă ştia bine ce înseamnă disciplina, iar smerenia asta era mai rea decât mândria, deoarece Kitain îl săpunise de faţă cu subalternii.

— Mulţumesc pentru încredere, rosti el. Mulţumesc că mai aşteptaţi ceva de la mine...

Kitain nu dădu însă atenţie ambiţiei lui şi nici nu reacţionă la tonul ironic, ci ne ordonă să ne pregătim de plecare.

— Brigada noastră va urma prima cursul de autoapărare *sambo...*

— Asta ce-o mai fi şi cu ce se mănâncă? întrebă Pasiuk.

— Un nou sistem de luptă corp la corp, zâmbi Kitain.

— Bună treabă! se bucură Pasiuk. Eu, dacă nu mă lupt, e ca şi cum n-aş avea pâine: stăm zile întregi pe loc, dormim mult, toate oasele ni s-au înmuiat. Bine că ne mai dezmorţim şi noi un pic, altfel n-am mai avea nici poftă de mâncare...

...Grupa noastră se alinie în sala Dinamo, unde ne adusese – şi-i mulţumim din suflet Kopîrin. În sală era frig, întuneric, mirosea a transpiraţie şi a saltele vechi. Instructorul, un tânăr plăpând cu o mutră acră, mă puse în coada şirului, în ordinea înălţimii, după Taraskin, şi-i zise scurt lui Grişa care se învârtea în jurul nostru cu aparatul de fotografiat:

— Vă rog să nu ne deranjaţi! Apoi se întoarse spre noi şi privind pe deasupra capetelor noastre, începu

să vorbească, indiferent, cu o voce ternă, încât îţi făcea impresia că-l dor dinţii: Mă numesc Filimonov. Cursurile cu grupa dumneavoastră vor avea loc de două ori pe săptămână. Astăzi, fiindcă n-aţi fost anunţaţi şi e frig, o să lucraţi aşa cum sunteţi îmbrăcaţi. Pe viitor veţi veni la lecţii echipaţi cu chiloţi şi pantofi de sport.

— De şase ani port numai izmene soldăţeşti, spuse Pasiuk, sperând că va fi dat afară de la cursuri, şi adăugă, ca să fie mai convingător: Violete...

Instructorul nici nu întoarse capul:

— Lăsaţi vorba!

Pasiuk se uita la umerii înguşti ai instructorului, la faţa lui prelungă şi cenuşie. Îl compătimea în mod vădit. Şi-i venea să râdă că slăbănogul ăsta avea să ne înveţe să luptăm.

Jeglov stătea în faţa instructorului cu capul uşor aplecat într-o parte şi cu ochii mijiţi. Instructorul nu-i inspira nici lui prea multă încredere.

Filimonov însă, continuând să privească peste capetele noastre, rosti încet, cu vocea lui incoloră:

— Vă voi preda un nou sistem de luptă, elaborat la noi în ţară de către profesorii de cultură fizică Spiridonov şi Volkov. Îşi încreţi fruntea îngustă sub o şuviţă de păr, ca şi cum nu-şi putea aminti numele inventatorilor noului sistem de luptă. Sistemul acesta se numeşte *sambo,* ceea ce înseamnă „autoapărare fără armă”.

Filimonov îl luă de mână pe Pasiuk, şi îl scoase înainte. Amândoi stăteau acum faţă-n faţă pe saltea. Continuându-şi explicaţiile, îl ţinea de mână, şi amândoi arătau atât de comic, încât ne trecuse oboseala.

— Sambo este un sistem constând din diferite

procedee de luptă cu ieşire din starea de echilibru. Cuprinde aruncări, smucituri, lovituri folosite în lupta corp la corp şi cu pumnii, şi se bazează, pe cunoaşterea anatomiei corpului omenesc...

— Dacă ai forţă în mâini, spuse Pasiuk, se poate şi fără anatomie. Filimonov se întoarse spre el.

— Ai sarcina să mă dobori.

— Asta se poate, spuse blând Pasiuk şi păşi spre instructor cu braţele întinse înainte, ca să-l apuce mai uşor. Chiar reuşi s-o facă, dar apoi se întâmplă ceva de neînchipuit: instructorul se repezi înainte ca un arc, îl trase uşor pe Pasiuk spre sine, îi seceră cu o lovitură picioarele, iar acesta căzu pe saltea cu o bufnitură înfundată. Apoi se dădu înapoi cu un pas şi rămase nemişcat. Pasiuk se ridică răsuflând din greu:

— Ei, al dracului! N-am reuşit...

— Aşa-i, spuse Filimonov, Sarcina dumitale e să înveţi să execuţi mişcările astfel încât adversarul să nu reuşească să contraatace. Asta se numeşte „secerare spre înainte”.

— Hai încă o dată! propuse Pasiuk.

— Treci pe saltea, acceptă Filimonov.

De data asta, Pasiuk fu mai atent şi reuşi să rămână în picioare preţ de vreo patru secunde: o împingere înapoi, o apucare peste umăr şi se pomeni din nou pe jos.

Pe Taraskin instructorul îl impresionase atât de puternic, încât Kolea căzu pe saltea înainte ca acesta să-l atingă. Dar Filimonov îl ridică şi-l puse din nou să lupte, explicându-i sistemul de apucare:

— Secerare spre înainte... smulgere spre mine... dublu nelson... lovitură cu muchea palmei...

Lui Jeglov, instructorul îi comandă să-l atace cu un cuţit de carton, pe care de fiecare dată reuşea să i-l

abată sau să i-l smulgă din mână, aşa că Gleb nu izbuti nici măcar o dată să-l atingă cu vârful. Acesta se supără şi, pe neaşteptate, făcând un pas înapoi, azvârli îndemânatic cuţitul drept în pieptul instructorului.

— Nu-i regulamentar, spuse Filimonov.

— Păi ce, parcă noi ne-am înţeles cu criminalii să ne batem doar regulamentar? întrebă Jeglov dându-se la o parte, satisfăcut. Se vedea că-i plăcuse lupta.

— Dumneata de ce stai la o parte? mă întrebă Filimonov.

— Mă pregătesc sufleteşte...

— Poftim pe saltea!

Când păşii pe saltea, el se repezi înainte să mă prindă sub genunchi. Dar noi, cei de la cercetaşi, cunoaştem figura şi fără sistemul ăsta nou. Mă aplecai înainte, şi de îndată ce mă apucă, îi blocai mâna dreaptă. El mă ţinea de genunchi. Dar eu îi răsuceam mâna, şi cu cât i-o răsuceam mai mult, cu atât trebuie că-l durea mai tare. Aici săvârşii însă o greşeală; ar fi trebuit să mă rostogolesc spre stânga, peste el, continuând să-i sucesc mâna. Dar eu voiam să-l dobor din picioare. El nu greşi, mă împinse de jos şi mă rostogoli pe spate cu el peste mine şi degeaba mă opintii, fie că obosisem după noaptea nedormită, fie că era mai greu să lupţi pe nemâncate, în orice caz, se lăsă peste mine şi cu un picior îmi strânse mâna, iar cu celălalt – cu încheietura coapsei şi a gambei – începu să mă sugrume de simţeam că-mi iese sufletul.

Poate că aş fi cedat în faţa lui Filimonov – nu eram în concurs, nu mă atacase vreun bandit, şi nici feldwebelul roşcat, în uniformă neagră de tanchist, care-mi sărise în cârcă dintr-un camion avariat la

marginea drumului, la intrarea în orăşelul Lubenau... Dar în timp ce simţeam că mă sufocam în strânsoarea lui de fier, vedeam cu coada ochiului că băieţii se îngrămădiseră în jurul nostru, – Taraskin pur şi simplu se aruncase pe jos ca să vadă mai bine – şi auzeam vocea de bariton a lui Jeglov, strigând undeva deasupra mea:

— Volodea! Volodea! Volo-o-dea!

Şi pe Pasiuk tunând:

— Zdrobeşte-l, Şarapov pe duşman, să ştie şi el ce ne poate pielea!

În mâini aveam mai multă forţă decât el, aşa că i-am desprins piciorul, ameninţând să-i zdrobesc genunchiul, iar Filimonov slăbind strânsoarea, sări în picioare şi fără să-mi dea timp să-mi vin în fire, mă cuprinse pe la spate. Dar eu îl apucasem de mijloc, aşa că ne-am rostogolit amândoi pe jos, iar el mai încercă destul de mult timp să mă doboare, până când totuşi mă prinse într-o morişcă, răsucindu-mă împrejurul lui, şi mă trânti brusc pe spate...

Ne ridicarăm suflând din greu, obosiţi, dar mulţumiţi amândoi. El îşi apărase prestigiul, iar eu nu mă supărasem că mă învinsese: totuşi era profesionist, instructor. Filimonov mă bătu pe umeri şi, în glasul lui, nu se mai simţea nici urmă de plictiseală.

— La cercetaşi ai învăţat?

— M-am ocupat şi de-alde-astea, zâmbii eu.

— Trebuie să te ocupi mai serios, la primăvară o să aibă loc campionatul Asociaţiei Dinamo...

Asta-mi mai lipsea! Băieţii însă se bucurau din inimă. Filimonov ne privi şi, devenind brusc serios, ne spuse:

— Vă rog, tovarăşi, să luaţi foarte în serios cursurile

noastre. Ceea ce învăţaţi aici, vă poate salva viaţa, într-o bună zi...

Cu aceasta ne-am despărţit.

De la telefonul din hol, Jeglov a chemat ofiţerul de gardă şi l-a întrebat dacă nu era nimic nou de la „ambuscada” din Mariina Roşcea, pentru că trecuseră trei zile.

— Acolo e linişte, deocamdată. Să mergem să ne odihnim un pic...

— Cine-i acum la „pândă”? l-am întrebat.

Jeglov a început să râdă:

— Milionarul nostru – Soloviov. Şi Toporkov de la secţie. Cum se schimbă Soloviov trebuie să-l punem să dea o masă pe cinste...

Taraskin a susţinut cu înflăcărare ideea. Pasiuk şi-a exprimat îndoiala că vom reuşi să scoatem o copeică de la Soloviov, Grişa ne-a povestit că savanţii susţin cum că jumătate din cantitatea de bancnote sunt contaminate de microbi periculoşi, iar eu am spus că puţin îmi pasă de toate astea; pentru că mi-e somn, foarte somn...

XIII

În curând, grupul criminalilor de război, complici ai lui Hitler, va apărea în faţa judecăţii popoarelor – Tribunalul Militar Internaţional. Pe banca acuzaţilor vor sta cei mai apropiaţi colaboratori ai lui Hitler, conducătorii aparatului de stat şi ai partidului nazist: Hermann Goering, Rudolf Hess, von Ribbentrop, Alfred Rosenberg şi alţii.

Procesul de la Nürnberg al criminalilor de război va fi un eveniment fără precedent în istoria omenirii.

„Pravda”

...Iadul pe pământ, mă gândisem eu atunci. Nu ştiu de ce, îmi închipuiam iadul, nu ca un loc fierbinte, cumplit de zgomotos, ci ca un spaţiu tăcut, îngheţat, inundat de o lumină înfricoşătoare lipsită de viaţă. În norii zdrenţuiţi de ploaie, rachetele luminoase explodau cu pocnet surd şi ardeau insuportabil de încet – cinci secunde – apoi se fărâmiţau în steluţe

luminoase, iar întunericul se lăsa până la următorul pocnet şuierător, când pe suprafaţa unsuroasă a râului izbucnea o lumină alb-albăstruie ireală.

— Ştii precis asta, pan Tadeusz? întrebă şeful unităţii de cercetaşi a diviziei, maiorul Savicev. Nu-i cumva vreo greşeală la mijloc?

— Nu, dădu din cap polonezul, iar mustăţile lui drepte şi supărate se agitară energic ca nişte ştergătoare pe parbrizul unei maşini. Chiar mai înainte ca lumea noastră să se fi prăbuşit şi toţi să fie ucişi, înainte de marele război, toţi localnicii luau nisip de acolo. E o groapă mare, băieţii prindeau acolo somni...

Omul întinse o mână lungă şi dreaptă spre malul ocupat de nemţi, dincolo de insulă – o bucată de pământ al nimănui, ars, sfârtecat de-a lungul şi de-a latul în mijlocul Vistulei – după un cot lin al râului, unde gardul de sârmă ghimpată, aşezat direct în apă, se întrerupea pe o distanţă de treizeci de metri.

Nemţii făcuseră aici un gard din trei rânduri de sârmă ghimpată, iar pe mal era o spirală „Bruno”. Dar în locul acela, nu ştiu de ce, gardul se întrerupea. Apoi urma un cuib de mitralieră.

— Nu mai da din mâini, moşule, îi zisei lui Tadeusz. Stai liniştit...

Oricum, de aici nu se putea vedea întreruperea din gardul de sârmă, care era mai jos pe râu, cam la un kilometru şi jumătate. Dar numai de aici puteam ajunge acolo. Fedotov socotea că succesul cercetaşului este asigurat de trei îngeri-păzitori: îndrăzneala, şiretenia şi surpriza. Dar eu credeam în răbdare, capacitatea uriaşă, nespus de chinuitoare, de a aştepta. Trecuseră opt zile de când cadavrul umflat al lui Fedotov plutea pe apa cenuşie, densă, a

râului. Sârma ghimpată i se agăţase de tunică, apele, în creştere după ultimele ploi, îl presau de un par de stejar, iar nemţii, ca să se distreze, trăgeau în el ca într-o ţintă. Proşin şi Buriga avuseseră norocul să fie ucişi la mijlocul râului, astfel că trupurile lor nu ajunseseră să fie batjocorite de bestii.

— Volodea, avem nevoie stringentă de o „limbă”! zise răguşit Savicev, făcând un gest semnificativ cu palma lui latră la gât... Avea un gât zbârcit, bătut de vânt, iar ochii roşii, de culoarea cărnii crude, îi străluceau înfricoşător. Şi după cum îmi spusese „Volodea”, nu „tovarăşe locotenent-major”, înţelesesem că mă şi vedea plutind pe apa tulbure, lângă sârma ghimpată din faţa malului nemţesc...

Fusese o aşteptare nespus de lungă. Ore întregi am stat culcat în prima linie a poziţiei noastre, deplasându-mă de la un punct de observaţie la altul, de-a lungul acelei porţiuni de un kilometru şi jumătate a malului, unde credeam, speram, ştiam că trebuie să existe o trecere în adâncimea apărării germane. Mă târâsem pe la marginea apei şi împingeam încetişor în râu buşteni, căşti nemţeşti şi cutii de conserve goale, urmărind ore în şir cum le duce curentul încet, până când găsisem locul unde stăteam acum cu Savicev şi cu bătrânul polonez. O barcă pe jumătate scufundată pe care cu o zi înainte, în asfinţit, o împinsesem în apă, se oprise la mal, pe la mijlocul insulei. Insula era mult mai aproape de nemţi, decât de noi şi ei vedeau bine că barca-i goală. Iar atunci când ţâşneau rachetele luminoase, orbitor de albe, de pe insulă se întindea spre ei o umbră lungă, neagră. Şi pe toată distanţa până la malul nostru stăruia o lumină imobilă, de iad.

Savicev îmi vorbea cu o grabă înfrigurată:

— Nu uita, Volodea, îndată ce terminaţi, trageţi o rachetă verde contra curentului. Noi vă acoperim cu foc, tot divizionul 143 artilerie e concentrat aici, poziţia din faţă a nemţilor e sub tirul ei...

Polonezul ne privea trist, iar mustăţile îi atârnau melancolic.

— Volodea, eşti sigur că vă descurcaţi în trei? întrebă Savicev, privindu-mă drept în faţă cu ochii lui roşii. Să nu vă dăm ceva întărituri?

Levcenko însă, care stătea în spatele meu, spuse:

— Dacă suntem mai mulţi, ne observă mai repede...

Iar Korobkov dădu din cap aprobator.

Ne-am dezbrăcat de tot ce aveam pe noi, păstrând doar câte un cuţit legat de mână cu un şnur, ne-am scufundat în apă fără zgomot: mai întâi Levcenko, apoi Korobkov, iar la urmă, eu. Frigul ne-a pătruns în suflet nespus de dureros, biciuindu-ne fiecare muşchi cu plumb topit, a năvălit în gâtlej şi a amuţit deîndată ca un strigăt de chin şi groază, ne-a paralizat fiecare fibră, fiecare articulaţie, supunând totul dorinţei neînfrânate de a ne năpusti îndărăt spre mal, la duhoarea familiară a cojocului de oaie, la zăpuşeala mângâietoare a bordeiului zdravăn încălzit, la ai noştri!

Dar bezna salvatoare dintre două explozii de rachete se luminã la pocnetul surd care răsună în cerul jos şi murdar, inundând totul în jur într-o lumină albă, lăptoasă, care ne ameninţa cu moartea, amintindu-ne de cadavrul umflat şi încurcat în sârmă ghimpată al lui Fedotov, din care rafalele de automat smulg de fiecare dată bucăţi, dar nu-l pot desprinde nicicum de stâlpul de brad în care se agăţase. Înţepeniţi toţi trei de frigul monstruos şi arzător,

inspiram adânc şi ni se părea că plămânii ne sunt plini de durere şi de gheaţă, apoi ne scufundam toţi deodată, împingând din toate puterile, cu mâinile şi cu picioarele masa vâscoasă, compactă a apei. Apoi rachetele se sting şi putem ieşi la suprafaţă pentru câteva secunde, să luăm aer şi apoi iarăşi, fără să ne oprim nicio clipă, să sfredelim din nou apa, fiindcă numai aşa poţi rezista dacă-ţi ajunge căldura produsă de propriii tăi muşchi.

Am ieşit din apă pe un banc de nisip, la umbra unei moviliţe de pe insulă, iar barca am găsit-o repede. Pe fundul ei, sub nişte pietre erau trei camere de „Dodge” lipite. Cu mâinile amorţite de frig le-am scos la mal, le-am tăiat cu cuţitele şi am scos din ele un bidon cu spirt, arme automate, încărcătoare de rezervă, grenade, îmbrăcăminte.

Am băut spirt direct din bidon, ne-am înfăşurat în scurtele vătuite şi, treptat, am simţit că ne încălzim iarăşi. Am scos din barcă apa cu căştile, iar Levcenko ne-a şoptit printre buzele umflate:

— Mişcaţi-vă într-una, mişcaţi-vă şi o să vă încălziţi…

Am dezlegat lopeţile de sub bănci – furcheţii lor erau bine unşi – eu am trecut la proră, Saşa Korobkov la vâsle, iar Levcenko a împins barca în apă, sărind apoi sprinten, fără zgomot, pe banca din spate. Până la capătul de nord al insulei am mers liniştiţi – nemţii nu ne puteau vedea. Aici trebuia să aşteptăm până la ora trei dimineaţa când se schimbau patrulele şi servanţii la punctele de foc şi timp de câteva minute nu se mai lansau rachete luminoase.

Bezna a durat douăzeci de secunde şi atunci am comandat:

— Haideţi!

Saşa Korobkov a fluturat îndemânatic vâslele care au sfâşiat în tăcere luciul negru al apei, iar barca s-a smucit uşor înainte. O ridicare a vâslelor – o smucitură, altă ridicare, altă smucitură, iar apa a început să clipocească de-a lungul bordului, nevăzut în beznă.

În copilărie mă temeam de întuneric. Doamne, ce frică mi-e acum de lumină! Lumina e duşman, lumina înseamnă moarte.

Sub prora bărcii a zbârnâit sârma ghimpată a gardului, care s-a arcuit împingându-ne înapoi. M-am prins strâns de ea şi, trăgând-o spre mine, am condus barca de-a lungul ei.

Poc! S-a înălţat spre cer un balon luminos. Părea că, înălţându-se, obosise încet-încet şi din cauza asta se umflă treptat cu o lumină licăritoare de magneziu, apoi moare nemişcat, stând parcă pe gânduri ce să facă mai departe în înălţimea pustie şi fără viaţă, iar pe urmă, cu un zgomot în care se desluşea tristeţea, pleznea risipindu-se în mici scântei roşii.

Dar acum nu ne mai temeam de lumină, barca intrase în umbra malului...

I-am făcut semn lui Korobkov să se oprească din vâslit şi am continuat să trag barca de-a lungul sârmei, iar când nu eram atent în palmă mi se înfigea câte un ghimpe ascuţit şi ruginit. Dar nu simţeam nicio durere, fiindcă frigul şi tensiunea nervoasă continua să mă chinuie. Barca s-a lovit de ceva şi s-a oprit. Am întins mâna peste bord şi am dat de un sac umed, greu care ieşea din apă; în prima clipă nu mi-am dat seama că pipăi scurta vătuită de pe cadavrul lui Fedotov. M-am aplecat atât de tare peste bord, încât o scândură mi s-a înfipt în burtă ca un cuţit. M-am proptit cu picioarele de bancă şi am tras din toate

puterile de scurta vătuită în sus şi spre mine. Cadavrul umflat al lui Valka Fedotov, ciuruit de rafalele de automat, s-a desprins din sârma ghimpată de pe parul de brad; l-am împins din nou în apă, lin, fără zgomot, cât mai departe de mal şi în lumina oblică, lăptoasă a unei rachete deasupra insulei, timp de câteva secunde l-am mai văzut plutind ca o movilă cenuşie, dus de curent spre poziţiile noastre.

Korobkov şi Levcenko se uitau după el, cum dispare în negura spălăcită, iar eu m-am prins din nou de sârma ghimpată şi am început să trag barca, străduindu-mă s-o menţin cât mai departe de gard şi să nu mă gândesc la faptul că peste câteva minute s-ar putea să plutim şi noi aşa, în jos, pe Vistula biciuită de ploaie.

Nouă rachete s-au aprins până să ajungem la porţiunea pe care gardul se întrerupea, pe locul carierei de nisip inundată de viiturile de toamnă, unde nemţii, din pricina adâncimii apei, nu reuşiseră să înfigă pari. Am acostat la malul înalt. Korobkov a rămas în barcă, iar eu cu Levcenko ne-am târât în sus pe povârniş: pe aici pe undeva, la vreo treizeci de metri, trebuia să fie un cuib de mitralieră şi, ca să ajungem la el, trebuia să ne apropiem prin spate.

Levcenko se târa înaintea mea, fără zgomot, ca un şarpe, alunecând aşa trei-patru metri, apoi rămânând nemişcat; ascultam, şi în liniştea asta specifică frontului, întreruptă doar de un ţăcănit, destul de apropiat, de gloanţe şi de pocnetul rachetelor luminoase, nu desluşeam nicio voce omenească. Mă gândeam ce frică trebuia să-i fie lui Korobkov care rămăsese la mal, pentru că în război frica este de zece ori mai mare când omul e singur. Noi aveam ceva de făcut, dar el trebuia pur şi simplu să aştepte,

ştiind că dacă răsună împuşcături înseamnă că am murit. Iar el încă mai trăieşte.

Am auzit voci, din dreapta, de deasupra râpei. Deodată am dat peste un şanţ de comunicaţie, ne-am târât mai aproape, de-a lungul parapetului posterior al poziţiei şi ne-am oprit din nou să ascultăm. Era o voce foarte tânără, rea, repezită, care graseia, iar cealaltă – o voce domoală, răguşită, surdă, de om răcit şi obosit. Şi mi s-a părut că tânărul îl certa pentru ceva pe cel răcit, îi vorbea supărat şi cu fraze lungi, iar celălalt când se dezvinovăţea, când îi explica nu ştiu ce, repetând într-una *Jawohl.* Ne-am apropiat târâş. Înaintând, fără să mă fi înţeles în prealabil cu Levcenko, doar atunci când vorbea tânărul, până în clipa când am simţit de după parapet, fum de ţigară. L-am înghiontit uşor pe Levcenko, am mai zăbovit o clipă, întinşi pe burtă, în lutul moale, scos din tranşee, apoi, amândoi deodată, am sărit fără zgomot peste parapet.

Totul a durat două-trei secunde, dar mi s-a întipărit în minte şi cel mai neînsemnat amănunt: unul dintre fascişti stătea pe o ladă, lângă mitralieră, înfăşurat într-o pătură, iar celălalt în faţa lui, gesticulând supărat şi, spre ghinionul lui, cu spatele spre noi, aşa că Levcenko a putut să-i înfigă în mers cuţitul în gât, iar neamţul a căzut fără să scoată o vorbă. Eu am sărit peste el, spre mitraliorul răguşit care dădea să se ridice, l-am lovit cu patul revolverului în cap, i-am pus pătura pe cap şi i l-am dat, ca pe un sac, lui Levcenko care izbutise să sară din tranşee.

L-am dus în fugă, până la malul abrupt. În întuneric, lângă barcă, se zărea silueta lui Saşa Korobkov, când deodată chiar lângă povârniş, am dat peste patru nemţi cu căldări – când se întuneca, friţii

mergeau după apă. Nu ne-au recunoscut din prima clipă, iar unul dintre ei, ridicând pistolul, strigă nehotărât:

— *Halt! Wer ist da?*

Levcenko îmi aruncă prizonierul şi în timp ce eu scoteam siguranţa grenadei apăsându-l pe neamţ, cu genunchiul de pământ, el azvârli grenada. Încă nu se stinsese bubuitul exploziei, iar eu mai vedeam încă stele verzi, când Korobkov aruncă şi el o grenadă, slobozind în acelaşi timp o rachetă verde pe firul apei în sus, cerând astfel foc de acoperire.

L-am cărat pe neamţ în barcă împingând-o spre larg. Am vâslit de câteva ori. Era încă linişte când deodată, tot malul nostru păru că explodează de tunete şi fulgere. Aruncătoarele de mine au început să urle înfricoşător, iar încărcătura lor zbura şuierând chiar peste capetele noastre şi exploda ca un trăsnet deasupra râpei, pe poziţiile înaintate ale nemţilor, în timp ce, tunurile de o sută de milimetri trăgeau cu înverşunare; întreg divizionul 143 artilerie ne acoperea retragerea de pe fâşia asta de pământ...

Apoi nemţii s-au dezmeticit; rachetele luminoase nu se mai stingeau nicio clipă, rafale lungi de mitralieră sfredelea apa împrejurul nostru. La mijlocul râului au început să explodeze mine şi când ţâşneau deasupra noastră, cu un ţipăt prelung ce-ţi îngheţa sufletul închideam ochii şi tăiam şi mai tare apa cu vâslele. Deodată corpul bărcii a scârţâit prelung şi am văzut cum rafala unei arme de calibru mare rupe o tăblie întreagă, iar apa groasă şi neagră năvăleşte înăuntru.

— Mai repede! Vâsliţi mai repede! am urlat eu şi am văzut cum Levcenko, fără grabă, parcă gândindu-se la ceva, cade peste bord. Am sărit de pe bancă, iar

barca a început să se aplece într-o parte scufundându-se.

— Saşka, ţine-l pe neamţ! am mai reuşit să-i spun lui Korobkov şi am plonjat înhăţându-l pe Levcenko de guler.

Nu-mi mai amintesc nici în ruptul capului cum ne-au scos la mal pe toţi patru...

Fusese un vis sau o amintire care continua să se depene, întocmai ca o recunoaştere de noapte, cam un ceas şi jumătate, sau poate că tot ce mi se întâmplase în urmă cu un an, mi se înfăţişa acum din nou în clipa când deschideam ochii, trezit de sunetul prelung, strident al telefonului care sfredelea liniştea nocturnă a coridorului.

Desculţ, zgribulit de frig, am dat fuga la aparat, am smuls receptorul din furcă şi l-am auzit pe ofiţerul de gardă spunând:

— Jeglov, tu eşti?

— Nu, Şarapov la aparat.

— Daţi-i drumul repede! I-au lichidat pe băieţii cu ambuscada din Mariina Roşcea...

Buimac de somn, Jeglov nu nimerea să-şi vâre piciorul în cizmă, i se tot răsucea obiala, şi înjura încetişor cu glas răguşit. Eu mi-am tras pe mine bluza, care devenise deodată parcă strâmtă şi incomodă, mi-am încheiat din mers cureaua, şi mi-am luat chipiul, în timp ce sub fereastră se şi auzea huruitul „Ferdinand”-ului.

Kopîrin închise în urma noastră uşa cu pârghia lui, de parcă ne-ar fi cules de pe stradă cu făraşul, apoi, zdrăngănind zgomotos, maşina porni în goană pe Sretenka.

— Ce s-a întâmplat? oftă din rărunchi Jeglov.

— Toporkov e grav rănit, Soloviov, slavă Domnului, e teafăr, mai mult nu ştiu nici eu...

Cu sirena urlând, „Ferdinand”-ul viră pe sens interzis spre Piaţa Kolhoznaia, întrerupse circulaţia mijloacelor de transport şi se năpusti pe Sadovaia spre Samoteka şi Mariina Roşcea. Kopîrin sufla din greu, Jeglov tăcea posomorât şi abia când ajunserăm la casa Verei Croitoreasa întrebă:

— Lui Svirski i s-a raportat?

— Probabil, răspunse Kopîrin ridicând din umeri. Pe mine m-au trimis la voi direct de la camera de gardă, mi-au spus că a telefonat Soloviov...

Salvarea îl luase pe Toporkov şi, în afară de o dâră subţire de sânge înnegrit lângă uşă, nimic nu trăda ce se întâmplase aici acum o oră. Vera Croitoreasa stătea într-un colţ pe un scaun, înlemnită de spaimă şi se tot înfăşură într-un şal spălăcit, de parcă ar fi fost foarte frig. În cameră însă era înăbuşitor de cald, pe faţa lui Soloviov se scurgeau picături de sudoare, mari, limpezi ca mărgelele de sticlă de pe lustra Verei. Picăturile i se scurgeau pe o julitură mare roşie-vânătă de sub falcă, iar Soloviov se strâmba de durere.

— Raportează, spuse Jeglov şi după felul în care privea în jos tot timpul, ca şi cum ar fi vrut să se convingă că cizmele-i strălucesc ca întotdeauna, şi după glasul care i se înăsprise ca şmirghelul, am înţeles că-i foarte nemulţumit de Soloviov.

— Păi, toată ziua a fost linişte, începu Soloviov şi vocea lui încă speriată suna plângăreţ. La douăzeci şi două şi cincizeci s-a auzit deodată o bătaie în uşă şi i-am spus Verei să meargă să deschidă...

Soloviov se opri să-şi tragă sufletul, scoase din buzunar un pachet de „Kazbek” şi cu mâinile

tremurânde îşi aprinse o ţigară. Fără să vreau, mă gândii că nouă nu ni se dau ţigări pe cartelă „Kazbek”, care se vând la liber cu patruzeci şi două de ruble pachetul.

— Oh, doar îmi aduc aminte şi mă apucă groaza! continuă el trăgând cu înfrigurare din ţigară şi frecându-şi uşor cu degetele vânătaia de pe obraz, dar Jeglov îl întrerupse:

— Ce tot cotcodăceşti ca muierea când stă să nască? Spune ce s-a întâmplat!

— Gleb, dragule, păi asta şi fac! Toporkov stătea uite aici, înapoia uşii, iar eu stăteam mai departe la masă...

— Tu conduceai, vasăzică? întreabă liniştit Jeglov.

— Ei, de ce spui asta, Gleb? Ce, e vina mea că l-a nimerit pe Toporkov şi nu pe mine?

— Bine, bine, spune mai departe...

— Deci, Vera deschide uşa, îl lasă să intre în cameră şi până să i se obişnuiască ochii cu lumina din cameră, îi spun: „Prezentaţi actele”! Toporkov se apropie pe la spate, el observă şi, bestia dracului, mai şi râde: Poftiţi, dragi tovarăşi, controlaţi, actele mele sunt în regulă” şi bagă mâna în buzunarul interior al paltonului. Toporkov dă să-l apuce de mână, mă apropii de ei, când deodată, tipul trage prin buzunar direct în Toporkov! Aşa de repede s-a întâmplat totul, iar împuşcătura prin buzunarul paltonului a fost atât de silenţioasă, încât nici n-am avut timp să-mi dau seama ce se petrece. Pe urmă scoate pistolul din buzunar şi mă pocneşte în faţă! Mi-am pierdut cunoştinţa, am căzut în nesimţire, iar el a fugit...

Voiam să-l întreb cum arată criminalul, dar, deodată, dintr-un colţ se auzi o voce înceată, hârâită:

— Minte, n-a căzut în nesimţire...

Vorbise Vera.

Soloviov, dădu să se repeadă spre ea, dar Jeglov urlă:

— Gura! O să vorbeşti când o să te-ntreb! Şi se întoarse spre Vera: Cum a fost?

Femeia începu să vorbească privind drept înainte, fără să clipească, cu faţa imobilă, parcă îngheţată:

— A căzut în patru labe când l-a pocnit, pe urmă Fox i-a pus pistolul în ceafă şi i-a spus: „Stai culcat zece minute, dacă ţi-e dragă viaţa”. Iar mie mi-a spus: Dacă aflu că tu, căţea ce eşti, mi-ai adus sticleţii pe cap, îţi scot maţele şi pe urmă te spânzur... Şi a plecat...

— Şi el? întrebă Jeglov arătând spre Soloviov.

— Ce să fie cu el? A mai stat puţin culcat pe jos şi pe urmă a dat fuga să telefoneze. Eu am dat fuga la rănitul vostru, îl podidise sângele pe gură, primise un glonţ în piept...

Jeglov tăcu îndelung, privind podeaua şi, pentru prima oară i-am desluşit pe chip o moliciune surprinzătoare, o oboseală îngrozitoare, inumană, care-l copleşise.

— Gleb! strigă Soloviov. Ce-i cu tine? Nu cumva o crezi pe hoaţa asta, pe mijlocitoarea asta ticăloasă, în loc să-mi dai mie crezare, mie tovarăşului tău...

— Tu nu-mi eşti tovarăş, rosti încet Jeglov. Eşti un laş ticălos. Un trădător. O târâtură...

— N-ai dreptul! ţipă Soloviov. Am fost rănit, o să dai socoteală pentru vorbele astea!

— Mai bine te împuşca pe tine, spuse trist Jeglov. Cu morţii nu te mai poţi răfui, dar o ruşine ca asta nu se mai spală. Ne-ai vândut pe toţi, şi pe vii şi pe cei care au murit fără să se înspăimânte de gloanţele bandiţilor! Din cauza ta, iepure ticălos ce eşti, bandiţii

o să creadă că-i pot speria pe cei de la miliţia judiciară...

— Nu-i adevărat! Nu m-am speriat, mi-am pierdut cunoştinţa! ţipă isteric Soloviov. Se vedea că acum îl cuprinsese frica poate chiar mai tare decât atunci când îl lovise Fox cu revolverul.

— Nu ţi-ai pierdut cunoştinţa, ci conştiinţa, spuse la fel de încet Jeglov şi în vocea lui am desluşit nu furie, ci disperare.

Uşa se deschise şi intrară cu zgomot Pasiuk, Taraskin, Mamîkin şi alţi câţiva băieţi din secţia a doua. Svirski însă tot nu apăruse. În cameră plutea o încordare mută, cumplită, atâta ură şi deznădejde, încât toţi amuţiră brusc.

— Când te-a ameninţat cu pistolul, zise Jeglov, nu te-ai gândit la conştiinţă, la datorie, la tovarăşii tăi ucişi, ci la cele cincizeci de mii de ruble ale tale, la căsuţa de la Javoronki, cu văcuţă şi purcel...

— Da, da, da! îşi agită furios pumnii Soloviov. Şi la copii m-am gândit. Dacă mă omoară, cine o să le dea de mâncare, tu? Tu o să faci oameni din ei? Am băgat eu de seamă că de când am câştigat la loterie, ai început să mă urăşti. Toţi aţi început să mă priviţi chiorâş, de parcă nu statul mi-ar fi dat banii, ci i-aş fi furat! Aş fi putut să nu scot o vorbă despre câştig. Dar m-am gândit, ca un prost ce sunt, că voi, tovarăşii mei, o să vă bucuraţi de norocul meu. Când colo, aţi început să mă priviţi ca lupii, că n-am băut cu voi jumătate din sumă, că nu mi-am risipit prosteşte paralele câştigate cu trudă. Am văzut eu, că doar n-am orbul găinilor!

Cei din cameră se dădură un pas înapoi, şi se lăsă o linişte atât de adâncă de parcă am fi murit cu toţii auzind cuvintele acestea. Soloviov îşi dădu seama,

tăcu privindu-ne pe rând cu ochii speriaţi şi pesemne că citi pe feţele noastre ceva atât de cumplit, încât se luă deodată cu mâinile de cap şi începu să plângă isteric.

Jeglov se ridică şi-i spuse şoptind şuierat:

— Blestemat să fii, canalie!

Liniştea din cameră mai dură o clipă, apoi, deodată, de undeva dinapoia noastră răsună vocea lui Svirski:

— Am ascultat discuţia pe care ai avut-o cu tovarăşii dumitale, Soloviov. Foarte interesantă...

Băieţii se dădură la o parte. Lev Alexeevici intră în cameră, privi de jur-împrejur, se aşeză pe un scaun, apoi se uită, mijindu-şi ochii, la Soloviov care înlemnise:

— Dumneata, Soloviov, predai arma. De-acum încolo nu mai ai ce face cu ea. O să fii judecat. Şi pleacă de aici, că nu mai eşti de-al nostru...

Mişcându-se ca-n vis, Soloviov se căută prin buzunare. Parcă uitase unde-şi pusese revolverul, apoi îl găsi în haină şi-l puse pe masă, iar arma scoase un sunet surd, ca de piatră. Siguranţa era pusă, nici măcar nu i-o ridicase, probabil uitase pur şi simplu că are armă, atât de tare îl speriase Fox. Cu pas nesigur de lunatic, merse la cuier, îl îmbrăcă, împiedicându-se în mâneci, paltonul, croit dintr-o manta militară revopsită, se îndreptă spre uşă, iar băieţii se dădură în lături, cât mai departe de el, de parcă i-ar fi murdărit atingerea lui.

Pusese mâna pe clanţă, când Svirski îi spuse:

— Întoarce-te, Soloviov...

Soloviov se întoarse brusc şi pe faţă i se citi că aşteaptă să fie iertat, speranţa că Svirski va socoti totul ca o neînţelegere şi-i va spune: Hai să uităm ce-

a fost şi să rămânem prieteni...

Dar Svirski bătu uşor cu palma în masă:

— Predă legitimaţia...

Soloviov puse pe masă carnetul roşu, luă pachetul de „Kazbek” de patruzeci şi două de ruble, îl puse în buzunarul în care ţinuse revolverul, şi ieşi, uitându-şi căciula în cuier.

Nimeni nu scotea o vorbă şi ne sileam să nu ne privim unul pe altul, de parcă am fi păţit ceva chinuitor de ruşinos. Deodată începu să vorbească Vera care ne urmărea din colţul ei:

— I-a spus lui Fox că îl aşteptaţi aici...

— Ce-ai spus? Ce-ai spus? se răsuci spre ea Svirski cu tot corpul.

— Nimic, decât ce-ai auzit. Fox l-a ameninţat cu pistolul şi i-a zis: „Ia spune, porumbelule, pe cine aşteptaţi aici, că de nu îngeraş te fac...” Ei, şi omul vostru a răspuns că nici el nu ştie prea bine, că-l aşteaptă pe un oarecare Fox. Tipu’ a început să râdă şi s-a cărat...

Toporkov a murit peste o oră. De la spitalul Sklifosovski Kopîrin ne-a dus, pe mine şi pe Gleb, acasă. Pe drum Jeglov, care pesemne n-avea chef să discute cu noi, se aşeză în spate, pe ultima bancă. Stătea acolo gârbovit, cu faţa-n palme, şi din când în când gemea încetişor, cu răutate, ca o sălbăticiune rănită. Eu stăteam în faţă, înapoia lui Kopîrin, care sufla din greu, cu ciudă, plescăia din limbă şi vorbea încetişor cu sine însuşi:

— De ce s-or fi prefăcut oamenii în fiare? Viaţa omului nu mai face doi bani. Câte scârnăvii dintr-astea am prins până acum şi tot n-avem linişte! O să ucidă din nou şi nu ştii când o să se termine cu toate nelegiuirile astea... Ce le-o mai fi lipsind? Că după

război, viaţa parcă a început să se mai aranjeze...

— Nu mai bombăni degeaba, bătrâne, spuse Jeglov cu voce surdă. Străbătu, legănându-se, autobuzul care se hurduca, şi se aşeză lângă Kopîrin. Îl cuprinse pe după umeri şi-l rugă stăruitor, privindu-l în ochi: Bine-ar fi să bem ceva, Ivan Alexeici...

— Sigur că ar fi bine, rosti evaziv Kopîrin, frecându-şi cu pumnul peria tare a mustăţilor. Dar ştii şi tu, Gleb Gheorghevici...

— Acasă ai, spuse ferm Jeglov. Măcar azi să nu-ţi fie frică de nevastă. Spune-i că-i pentru mine, la leafa viitoare i-o dau înapoi...

— Nu-i vorba de asta, spuse Kopîrin clătinând din cap. După mine băutura ducă-se pe apa sâmbetei. Dar mă tem de muiere...

Totuşi o coti pe strada Skladocinaia, spre locuinţa lui de pe Suşcevka.

— Uf, ce-o să-mi păţească pielea, mormăi el cu frică. Frână lângă casă şi fără să oprească motorul, ieşi, de parcă s-ar fi pregătit s-o şteargă cât mai repede în caz de nereuşită.

— Aşteptaţi, ne spuse el cu tonul unui condamnat şi dispăru pe uşa principală. Jeglov fuma în tăcere, iar eu nu-l întrebai nimic. Tăcurăm aşa vreo cinci minute şi doar ţigările ni se vedeau sclipind în întuneric. Apoi Kopîrin ieşi din casă, ţinând în mâini două sticle de vodcă. Se instală cât mai comod pe scaun, îi dădu sticlele lui Jeglov şi răsuflă uşurat:

— Mi-a zis să nu mă mai întorc acasă...

— Asta-i bine, îl linişti Jeglov. O să stai cu noi, la Şarapov.

— Ba nu, clătină din cap Kopîrin. E bine cu voi, dar tot acasă-i mai bine. Băbuţa mea nu-i rea. E doar aprigă, ţipă puţin şi-i trece. Altfel, găteşte tare bine, e

curată şi harnică.

— Atunci rămâi acasă, încuviinţă Jeglov.

Kopîrin nu se învoi să vină la noi nici ca musafir.

— Ce musafiri mai sunt şi ăia în toiul nopţii? O să mă împac cu nevasta, şi o să ne facă nişte colţunaşi şi atunci mai bine veniţi voi la mine. Găseşti întotdeauna despre ce să pălăvrăgeşti.

Zdrăngănind şi scrâşnind „Ferdinand”-ul o luă în jos, pe bulevardul Rojdestvenski.

Mai zăbovirăm puţin în stradă, respirând aerul curat al nopţii.

— Bun băiat Kopîrin ăsta, remarcai eu.

— Da, răspunse Jeglov îndreptându-se spre intrare.

În bucătărie îi găsirăm pe Mihal Mihalîci citind ziarul. Bătrânul întoarse spre noi capul rotund de broască ţestoasă.

— Mult mai munciţi, băieţi... zise el.

— Şi dumneata eşti treaz, zâmbi strâmb Jeglov.

— M-am gândit că, probabil, o să vă-ntoarceţi flămânzi şi v-am fiert nişte barabule.

— Minunat, dădu din cap Jeglov, iar mie, nu ştiu de ce, îmi veni să râd că Mihal Mihalîci, zice „barabule” în loc de cartofi.

— Mulţumesc, Mihal Mihalîci, i-am spus eu. Poate beţi cu noi un păhărel?

— Vă mulţumesc, se înclină el. Demult nu-mi mai îngădui aşa ceva.

— De la un păhărel n-o să vi se-ntâmple nimic, îl încredinţă Jeglov.

— Fără îndoială că n-o să păţesc nimic, dar voi o să rămâneţi fără vecin. Dacă n-aveţi nimic împotrivă o să stau puţin cu voi.

Ne-am dus în camera noastră, iar Mihal Mihalîci a adus oala înfăşurată în două ştergare ca să nu se

răcească; pesemne fiersese mai devreme cartofii.

Am presărat sare grunjoasă închisă la culoare pe pâinea neagră, am tăiat în două o ceapă şi am turnat în pahare. Jeglov l-a ridicat pe al lui spunând:

— Pentru odihna sufletului locotenentului Toporkov. Fie-i ţărâna uşoară. Veşnica lui pomenire...

Şi din trei sorbituri lacome a dat paharul pe gât. Mi l-am băut şi eu pe al meu. Mihal Mihalîci ne-a privit gânditor, înmuindu-şi buzele în pahar.

Am rămas tăcuţi un răstimp.

— V-a murit un coleg? întrebă Mihal Mihalîci.

Jeglov ridică spre el privirea grea a ochilor cu pleoape înroşite şi rosti rar:

— Doi. Pe unul l-a împuşcat un bandit, iar celălalt e mort pentru noi toţi, ticălosul...

Zbârciturile de pe faţa lui Mihal Mihalîci începură să se mişte:

— N-am înţeles...

— Ah, făcu Jeglov un semn răutăcios cu mâna şi se întoarse spre mine: Noi doi nici măcar nu ştim cum îl mai chema pe Toporkov... Ridică paharul şi continuă: Dacă dracul există pe pământ, să ştii că nu-i un încornorat crăcănat, ci un balaur cu trei capete, şi căpăţânile astea ale lui sunt laşitatea, lăcomia şi trădarea. Şi dacă una dintre ele îl muşcă pe om, celelalte îl înghit cu totul. Şarapov, hai să jurăm că vom tăia capetele astea blestemate, cât timp n-o să ni se tocească săbiile, iar când o să ne lase puterile, să ne arunce pe amândoi dracului, la pensie, şi cu asta basta!

Îmi plăcu tare mult cum vorbise Jeglov şi ciocnii cu el din tot sufletul, iar Mihal Mihalîci dădu din cap aprobator, în timp ce prin cameră începu să plutească un abur uşor şi călduţ. În clipa aceea, Jeglov mi-era

nespus de drag. Împreună cu el mă simţeam în stare să retez chiar mai multe capete de bandiţi.

Jeglov bău şi cel de al doilea pahar fără să mănânce nimic. Bău puţină apă rece, direct din carafă, şi pe pomeţi îi apărură pete roşietice, iar ochii îi luceau fioros în timp ce-l trăgea de mână pe Mihal Mihalîci:

— Poate că mâine o să mă omoare şi pe mine ca pe Toporkov, dar nu-i ţin pe ei curelele să-l sperie pe Jeglov! Pe târâturile astea mârşave o să le strivesc mereu câtă vreme o să am suflare în mine! Şi o să trăiesc mai mult ca ele, până o s-o văd şi pe ultima întinsă în mormântul ei spurcat! Vasea Vekşin a lăsat în urma sa o mamă şi trei surori mici, iar ucigaşul lui trăieşte, bestia, şi se distrează.

În jurul meu totul se învârtea lin şi lent. Mă ridicai, luai carafa de pe masă şi, în drum spre bucătărie după apă, simţii că mă leagăn uşor, ca pe o corabie, şi că nu-mi mai simt greutatea, totul fiind atât de uşor, de parcă cineva m-ar fi umflat cu aer.

— Fermitatea, deşteptăciunea şi curajul vostru nu sunt deajuns, spunea Mihal Mihalîci când revenii în camera, unde împleticindu-mă uşor, căzui pe un scaun.

— Şi ce mai trebuie? se interesă Jeglov.

— Mai trebuie timp şi schimbări sociale...

— Ce fel de schimbări sociale vreţi? întrebă Jeglov bănuitor.

— Am trăit cel mai cumplit, războiu din istoria omenirii şi e nevoie de ani, poate de zeci de ani, pentru vindecarea rănilor, pentru lichidarea consecinţelor lui materiale şi morale...

— De pildă? întrebă Jeglov, care se ridicase şi acum stătea în faţa lui Mihal Mihalîci.

— Oraşe întregi trebuie construite, agricultura redresată, una la mână. Uzinele au produs pentru război. Acum oamenii trebuie îmbrăcaţi şi încălţaţi – două la mână. E nevoie de locuinţe, de cămine şi doar atunci când o să le avem, o să putem curma vagabondajul în rândurile copiilor. Să i se dea fiecăruia o muncă interesantă, care să-i placă – trei şi patru la mână. Doar pe calea asta firească va fi lichidată criminalitatea. N-o să mai aibă teren...

— Şi nouă ce ne rămâne?

— Vouă o să vă rămână infractorii, dar nu de ordinul miilor, ci al unităţilor, Recidiviştii, ca să spun aşa.

— După părerea dumneavoastră, când o să se întâmple toate astea? Peste douăzeci de ani? Peste treizeci? întrebă Jeglov tăind supărat aerul cu palma.

— Poate... zise Mihal Mihalîci desfăcându-şi lăbuţele lui de broască ţestoasă.

— Aiurea! strigă Jeglov, schiţând o tiflă ireverenţioasă cu ambele mâini. N-avem timp să aşteptăm, bandiţii nu-i lasă pe oamenii cinstiţi să trăiască!

— Nici nu propun să aşteptăm, răspunse Mihal Mihalîci ridicând umerii lui rotunzi. Am vrut doar să spun că sunt profund convins că în ţara noastră victoria finală asupra criminalităţii va fi dobândită nu cu ajutorul organelor de represiune, ci prin mersul firesc al vieţii noastre, prin evoluţia ei economică. Şi mai ales, prin morala societăţii noastre, prin caritatea şi umanismul oamenilor noştri...

— „Caritate” e un cuvânt popesc, observă încăpăţânat Jeglov.

Mă legănam pe scaun dintr-o parte în alta, mi se închideau ochii pur şi simplu şi voiam să spun că, în

lupta împotriva banditismului, cuvântul hotărâtor ne revine nouă, adică organelor de represiune, dar limba nu mă asculta, şi întorceam tot timpul capul de la dreapta la stângă, ascultându-l mai întâi pe unul, apoi pe celălalt.

— Greşeşti, dragă tinere, spuse Mihal Mihalîci, caritatea nu-i un instrument popesc, ci acea formă a relaţiilor dintre oameni, către care tindem cu toţii...

— Exact! îl ironiza Jeglov. „Pisica neagră” ne tot arată ce-i aia caritate... Dar şi noi ei, dacă ne pică-n mână...

M-am mutat pe divan şi, prin somnul care mă cotropise, auzeam strigătele puternice ale lui Jeglov şi glasul domol, murmurat al lui Mihal Mihalîci:

— Un trib african numără anii după un sistem diferit de al nostru. Calendarul lor arată că acum trăim în Era Caritătii. Cine ştie, poate că ei sunt cei care au dreptate şi, acum în aceste vremuri de sărăcie, vărsare de sânge şi violenţă se întrevăd zorii luminoşi ai unei epoci măreţe a omenirii – Era Caritătii, la apogeul căreia ne vom putea simţi cu toţii, în mod sincer, prieteni, tovarăşi şi fraţi.

XIV

PREGĂTIRI PENTRU
ÎNTOARCEREA OSTAŞILOR

În raioanele capitalei se fac pregătiri intense pentru primirea ostaşilor demobilizaţi în etapa a II-a din Armata Roşie. Deputaţii sovietelor raionale, împreună cu activul, fac evidenţa locuinţelor acestora. Acolo unde este necesar, se vor face reparaţii.

Întreprinderile pregătesc daruri pentru ostaşii lăsaţi la vatră şi familiile lor. Fabrica da încălţăminte nr. 3 confecţionează 400 perechi de încălţăminte, iar Postăvăria – 300 perechi de pâslari pentru copiii de şcoală ai celor ce vin de pe front. Fabrica de prelucrare a blănurilor a confecţionat 200 şepci.

„Vecerniaia Moskva”

Pe coridor, mă întâlnii cu Taraskin, care mă preveni sever:

— Astăzi la ora cinci avem adunare de comsomol. Dare de seamă şi alegeri. Ţi-ai făcut mutaţia?

— Nu, nu mi s-a trimis încă fişa de la comitetul raional. Taraskin părea important şi foarte preocupat:

— Telefonează la Comitetul raional, spune-le să urgenteze. Trebuie să participi mai activ la viaţa de organizaţie. Mă privi critic şi adăugă apăsat: îţi spun asta ca membru al biroului. Să vii neapărat la adunare...

— Bine. Dar lui Jeglov i-ai cerut voie?

— Cum adică să-i cer voie? se indignă Kolea. I-am adus la cunoştinţă şi basta! Adunarea e o activitate politică importantă şi însuşi Jeglov e obligat să participe...

— Cum, Jeglov e comsomolist? mă mirai eu...

— Bineînţeles! E drept că are douăzeci şi şase de ani. În curând o să-l propunem să fie primit candidat de partid...

Nici nu-mi închipuiam că Jeglov e doar cu trei ani mai în vârstă ca mine, nu ştiu cum, dar părea în toate mult mai experimentat, mai deştept şi mai matur...

Adunarea avea loc în sala de festivităţi, sală doar cu numele, fiindcă era foarte mică. Oamenii se îngrămădiseră ca sardelele în butoi. Am vrut să mă aşez pe un pervaz, lângă intrare, dar am văzut-o pe Varea că-mi face semn cu mâna, şi am început să mă strecor printre oameni, mai aproape de ea; pe unii i-am călcat pe picioare, pe alţii i-am înghiontit, iar ei mă suduiau în fel şi chip, mă îmbrânceau şi mă loveau. În cele din urmă am ajuns la Varea şi m-am aşezat lângă ea: două prietene de-ale ei mi-au făcut loc, privindu-mă pieziş şi zâmbind ironic.

Preşedintele agită un clopoţel şi spuse:

— Tovarăşi! Ultima noastră şedinţă de dare de

seamă şi alegeri a avut loc în timpul Marelui Război de Apărare a Patriei, la 20 septembrie 1944. Prin multe a trecut ţara noastră – şi noi odată cu ea – în anul care s-a scurs. Despre toate acestea ni se va vorbi mai pe larg în darea de seamă. Acum, să păstrăm un moment de reculegere, în memoria celor care au murit de la ultima adunare generală.

Toţi cei din sală se ridicară în picioare, se făcu linişte, doar în spatele meu cineva răsufla din greu, în timp ce se auzea glasul preşedintelui:

— Anikin, Bagautdinov, Vekşin, Grinberg, Sedova, Toporkov, Uvalov, Iakovlev... Fie veşnică amintirea comsomoliştilor noştri care au căzut cu arma în mână pentru fericirea Patriei noastre!

Pentru citirea dării de seamă, i se dădu cuvântul secretarului, Stiopa Zaharov, un băiat cu părul blond, şi creţ. Zgomotul din sală începu să se potolească. Stăteam alături de Varea, simţindu-i umărul cald şi moale, şi o priveam tot timpul pe furiş. Ea mă înghionti uşor cu cotul: mai bine ascultă şi nu te mai suci atâta!

Stiopa vorbea bine, uitându-se rareori într-un blocnotes, când trebuia să citeze unele cifre. Avea o voce puternică, sonoră, vorbea expresiv, fără să se bâlbâie, iar când i se părea că n-a explicat ceva destul de clar şi n-a convins făcea cu mâna gesturi categorice, hotărâte, de parcă tăia problema cu sabia.

— Donatorii de la miliţia capitalei au dat peste cincisprezece mii kilograme de sânge pentru ostaşii Armatei Roşii, tună el de la tribună. Aplauda şi pe faţa lui se vedea atâta mulţumire de parcă pe el îl salvaseră cu sângele donatorilor. Cele mai calde mulţumiri, continuă el, le adresăm fetelor noastre,

dragi, comsomolistelor, printre care aş dori să la menţionez pe Seredina, Akimova, Leontieva Ramzina, Popriaduhina, Kikot şi multe altele, care au donat sânge de câte douăzeci, treizeci de ori!

Sala răsuna de aplauze, iar eu mă aplecai spre Varea, întrebând-o în şoaptă:

— Şi tu ai dat sânge, Varea?

— De şapte ori, zâmbi ea cu sfială, parcă stingherită că nu donase şi ea de treizeci de ori ca Ramzina.

I-am strâns încetişor degetele şi i-am şoptit:

— Variuşa, nu cumva îmi curge în vine şi sângele tău?

— ...Campania de recoltare pentru îmbunătăţirea aprovizionării lucrătorilor din miliţie a avut o importanţă deosebită, continuă Stiopa Zaharov, gesticulând cu ambele mâini. Fără îndoială, trebuie să recunoaştem că tovarăşii din secţia 78 miliţie s-au achitat cel mai bine de această sarcină de răspundere: au recoltat de pe terenul lor de la Izmailov, câte şaisprezece-şaptesprezece saci de cartofi pe fiecare parcelă, în timp ce lucrătorii din raionul Kalinin au compromis aceste lucrări, deoarece n-au recoltat decât câte doi-trei saci...

Stiopa îi critică şi pe cei de la transporturi, care nu au asigurat repararea la timp a maşinilor, apoi făcu o pauză şi rosti încet:

— Din păcate, n-am putut evita situaţiile excepţionale...

Sala amuţi ca la comandă, iar Stiopa continuă: Unul de-ai noştri s-a dovedit laş. În sală încordarea ajunsese la maximum. În timp ce îndeplinea o misiune de luptă, locotenentul Soloviov s-a dovedit laş, şi-a trădat tovarăşii...

Sala izbucni în strigăte de revoltă:

— Ruşine! Ce ticălos!

O fetişcană cu epoleţi de sergent, care stătea în faţa noastră, se aplecă spre prietena ei şi-i şopti tare:

— Organizaseră o ambuscadă şi el l-a lăsat pe asasin să fugă, s-a speria-at...

Iar sala strigă:

— Afară din comsomol!

Zaharov bătu cu creionul în carafă şi spuse:

— Linişte, tovarăşi! Situaţia personală a comsomolistului Soloviov va fi discutată separat. Acum să revenim la ordinea de zi...

Continuă să vorbească despre sarcinile ce ne reveneau, despre ridicarea calificării profesionale şi întărirea disciplinei, iar când încheie, preşedintele, în mod cu totul neaşteptat pentru mine, spuse:

— Trecem la discuţii. Are cuvântul preşedinta comisiei de asistenţă socială a biroului de comsomol, sergentul Sinicikina...

Varea se ridică, îşi aranjă fusta şi începu:

— Tovarăşi, eu am voce puternică, aşa că o să vorbesc de la locul meu, de altfel e şi greu să ajung la tribună. Vorbea într-adevăr, tare, desluşit, şi mi-am zis că doar eu pot fi atât de nătărău încât să nu pot lega nici două vorbe în faţa oamenilor.

— Să vină pe scenă! îl auzii strigând pe Jeglov, şi, căutându-l cu privirea îl descoperii în prezidiu: era al doilea din stânga preşedintelui.

— Să vorbească din sală! strigă lumea. Se pierde timpul cu drumul până acolo şi înapoi!

Strigai şi eu:

— Din sală! E mai bine aşa!

Jeglov mă văzu, zâmbi şi dădu din mâini:

— Voinţa maselor e lege pentru prezidiu!

— Tovarăşi! În intervalul de timp la care se referă darea de seamă, comisia de asistenţă socială a depus o activitate destul de intensă, deşi au mai rămas încă foarte multe probleme nerezolvate. Am acordat o atenţie deosebită în primul rând copiilor şi familiilor tovarăşilor noştri care au căzut pe front sau aici, în timpul îndeplinirii sarcinilor de serviciu. La clubul Direcţiei am organizat o mare serbare unde copiii s-au putut întâlni cu marii noştri artişti Kacealov, Moskvin şi Hmeliov. Tuturor copiilor le-am pregătit daruri: pâine cu magiun, nuci şi bomboane din soia, foarte gustoase. În cinstea apropiatei aniversări a Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie ne-am străduit să pregătim daruri şi pentru copiii colegilor noştri care şi-au pierdut viaţa. Am distribuit o sută cincizeci de bucăţi de săpun, patruzeci şi trei de bonuri pentru produse industriale – mai ales pentru încălţăminte şi paltoane – şi fiecărei familii i s-au adus câte o sută cincizeci de kg. de cartofi, cincizeci de kg. de varză şi câte doi metri cubi de lemne...

Faţa Varei se îmbujorase, ochii ei mari cenuşii-verzui străluceau. Fata vorbea repede, voioasă şi, când o priveam, arboram fără voie un zâmbet de fericire neghioabă.

— Admirabil s-a comportat sergentul comsomolist Ivanov, care în viaţa civilă e cizmar. Fiindcă iarna se apropie, el a reparat repede şi bine încălţămintea tuturor copiilor lucrătorilor Direcţiei şi a altor tovarăşi de-ai noştri a căror încălţăminte s-a rupt înainte de expirarea termenului de folosire...

Pesemne era acelaşi Ivanov din plutonul comandantului la care Taraskin îmi promisese că mă duce, dar nu ne învrednicisem încă să mergem.

— Konovalov, care răspunde de darurile pentru

răniţii din spitalele Moscovei, a manifestat delăsare în îndeplinirea îndatoririlor care-i revin. Fără iniţiativa fetelor de la Circulaţie, problema ar fi rămas nerezolvată, ceea ce ar fi fost o ruşine nemaipomenită. Konovalov trebuie înlăturat de la o sarcină atât de importantă...

Varea se aşează, iar eu îi spusei:

— Ai vorbit minunat...

Apoi Jeglov ieşi de la masa prezidiului pe scenă, dar nu vorbi de la tribună, ci plimbându-se pe fâşia liberă din faţa mesei:

— Acum un an, când partidul şi guvernul ne-au făcut marea cinste de a ne decora cu ordinul „Steagul Roşu”, Comsomolul ne-a trasat sarcina ca fiecare lucrător al miliţiei să fie absolvent al şcolii de şapte ani! Meritǎm oare această încredere? Îndeplinim noi oare sarcina privitoare la absolvirea şcolii elementare? Trebuie să recunoaştem cinstit că deocamdată stăm prost cu această problemă. Şeful de brigadă Mamîkin nu izbuteşte nicicum să termine şapte clase, lucrătorul operativ Flegonov a fost exmatriculat din şcoală, Pasiuk e de trei ani în clasa a VI-a...

— Pomeneşte-l şi pe bunicu-meu! se auziră strigătele din sală. Pasiuk a trecut de treizeci de ani!

— Şi ce dacă Pasiuk nu mai e tânăr? Din pricina asta să rămână în bezna neştiinţei? Sarcina lucrătorilor mai bine pregătiţi este de a-i ridica la nivelul lor pe tovarăşii cu mai puţină ştiinţă de carte. Miliţianul este reprezentantul puterii sovietice, iar puterea poate fi discreditată nu numai printr-o comportare josnică, ci şi prin incultură...

— Că tu eşti grozav de luminat! strigă aceeaşi voce din colţul sălii. Pasiuk lucrează în brigada ta, ridică-l la

nivelul tău!

— O să-l ridic! Dar dacă vrei să vorbeşti, treci la tribună nu-l mai întrerupe pe orator...

— Orato-orul! începură să râdă câţiva oameni.

Dar pe Jeglov nu-l încurci cu una, cu două.

— Râzi tu, râzi, Sapeghin, dar la învăţământul politic ai spus că-ţi aminteşti de Antarctida, pentru că statul ăsta n-are capitală! În sectorul tău există un planetarium, vine lumea cale de cinci mii de kilometri să-l vadă, iar tu treci de şapte ori pe zi pe lângă el şi probabil că nu l-ai vizitat niciodată, nu-i aşa?

Toţi hohotiră fără răutate. Încurcat, Sapeghin spuse dând din cap:

— Ei şi ce, n-am fost, dar o să mă duc. Doar nu mă plimb în jurul planetariului la braţ cu vreo fată...

— Trebuie să ne ridicăm cu toţii nivelul cultural şi calea cea mai sigură în acest scop este învăţătura, lectura, participarea la manifestările artistice de amatori. În septembrie s-a organizat o expoziţie pe întreaga garnizoană, iar şefii secţiilor a zecea şi a patruzeci şi doua n-au permis colaboratorilor lor să participe la ea. Cum să înţelegem această atitudine?

Fetele începură să turuie între ele cu însufleţire. Jeglov ridică mâna să potolească rumoarea şi încheie:

— Vladimir Ilici Lenin a spus că maşina administraţiei sovietice trebuie să funcţioneze precis, cinstit şi rapid. Iar dacă la cinstea noastră vom adăuga şi cultura necesară, vom lucra toţi cu succes: precis şi repede!

Apoi se ridică Mamîkin:

— Tovarăşi, mulţi dintre dumneavoastră, sau, poate, numai câţiva, o să considere că spun banalităţi, dar eu cred că sunt lucruri foarte importante. Se opri o clipă şi bău apă din pahar. Sunt

la noi mulţi tovarăşi tineri, printre ei şi comsomolişti, gata oricând să cheltuie zeci de ruble pe îngheţată, ţigări şi bomboane. Aceşti mână-spartă uită că salariul de 478 de ruble nu-i un sac fără fund, şi pe urmă dau fuga să se-mprumute pentru masă de la colegi. Un lucrător de miliţie nu se cuvine să facă aşa ceva! încheie el în hohote de râs şi în aplauzele asistenţei.

După Mamîkin, mai vorbiră încă vreo oră şi jumătate. În mica sală nu se mai putea respira, geamurile se aburiseră şi pe ele se scurgeau firişoare subţiri de apă.

În continuare, colonelul Karasev îi înmână sergentului Maşa Kolesnikova un dar de preţ din partea şefului Direcţiei Miliţiei – un cupon de „boston” – ca recompensă pentru că arestase singură doi tâlhari înarmaţi.

Apoi începu votarea. Oamenii urlau până răguşeau, propunându-i pe unii şi respingând candidaturile altora, alţii se recuzau cu voci plângăreţe, lista creştea şi numai eu nu participasem la toată harababura asta; ei se cunoşteau bine unii pe alţii, iar eu acum îi vedeam pentru prima oară pe toţi împreună.

Înainte de numărarea voturilor se anunţă o pauză.

— Varea, te conduc? o întrebai eu.

Ea dădu din cap, dar în clipa aceea se apropie de noi Jeglov, care declară zâmbind:

— Varvara, n-am ce face, trebuie să vă despart...

— Şi de ce mă rog? mă împotrivii eu.

Jeglov îmi făcu cu ochiul:

— Noi doi avem de rezolvat împreună o trebuşoară, urgent...

— Îţi telefonez?

— Da. La revedere, zise Varea şi intră în sală.

Îl însoţii pe Jeglov în birou. Gleb se tot uita la ceas, de parcă se temea să nu întârzie undeva. Apoi formă un număr de telefon şi vorbi într-un fel ciudat:

— Tu eşti? Aha, salut... Bine... Cum ne-am înţeles... Gata, o să fiu acolo...

Mă privi şi râse:

— Ce-i, leule, oftezi? Eşti cam supărat pe mine, nu-i aşa?

Am dat din umeri.

— Ascultă, Şarapov, cum discuţi tu cu Varvara? Ţie trebuie să-ţi scoată omul vorbele cu cleştele din gură!

— Nu-i nimic, mă descurc eu cumva şi fără limbuţia ta...

— Ei, hai, nu te supăra! E drept că te-am smuls de lângă ea, dar ştii cântecul: „Mai întâi avioanele...”.

XV

La 10 octombrie 1945 va avea loc la Casa Unională cea de-a 34-a tragere a împrumutului de stat al celui de-al doilea plan cincinal, ediţia anului al patrulea.

Anunţ

Am plecat din Petrovka pe la nouă seara. Noaptea, presărată cu lumini palide pe bulevarde, se strecura, densă, pe străduţele dimprejur. Ploua mărunt, vântul rupea cu zgomot cartonul asfaltat şi tabla de pe acoperişuri, iar noi ne zgribuleam în trenciurile noastre subţiri. Din Karetnaia am ieşit în Kolohovskaia, am coborât spre circ, am sărit gardul în curtea unei clădiri uriaşe, neterminate, care ne privea posomorâtă prin găurile întunecate ale ferestrelor. Trebuia să adăpostească un teatru, sau un circ nou, dar din cauza războiului, şantierul fusese părăsit înainte de construirea acoperişului, iar timpul se purtase cu ea ca un bombardament zdravăn. Mie clădirea asta îmi amintea de clădirea dărâmată a catedralei Sf. Nicolae din Berlin, în care nemţii amplasaseră o baterie antitanc, şi de unde i-am mătrăşit cumplit de greu ciuruind biserica prin tir direct.

Şantierul acesta părăsit părea că fusese luat cu asalt: peste tot zăceau aruncate vraişte mormane de cărămizi sparte, tamburi vechi de cablu, traverse de beton crăpate. Ne-am aşezat pe o ladă răsturnată.

— Pe cine aşteptăm aici?

— Pe nişte informatori, răspunse, Jeglov scurt, şi, în întuneric, mi se păru că zâmbeşte ironic.

— În bezna asta n-o să ne vadă informatorii tăi...

— O să-i văd eu, mi-o reteză el.

— Bine, dar... începui eu, gata să mă iau la harţă, însă Jeglov îmi puse mâna pe umăr şi-mi şopti:

— Hai să tăcem... E mai bine aşa...

Şi am tăcut. Destul de mult. Până când am auzit deodată un trosnet: cineva sfărâma moloz sub tălpi. L-am înghiontit uşor pe Jeglov: vin! Ochii mi se obişnuiseră cu întunericul şi l-am văzut pe Gleb întinzând capul şi ascultând cu atenţie; am avut slaba consolare că auzul mi-e mai ascuţit decât al lui. În întuneric am desluşit silueta unui om. Jeglov fluieră uşor, de două ori. Celălalt îi răspunse la fel. Gleb îmi spuse:

— Aşteaptă-mă aici...

Alunecă fără zgomot în întuneric, spre informator. Eram şi eu curios să-l văd, dar pesemene că Jeglov avea în privinţa asta alte planuri.

Era linişte. Din direcţia caselor se vedeau licărind felinarele, iar de pe stradă se auzea zgomot de roţi pe pavajul spart. Şi în licărirea slabă a luminii am văzut figura distinct conturată a lui Jeglov şi a informatorului, decupate parcă în hârtie neagră, ca acelea pe care le făcea cu multă îndemânare un invalid, amatorilor, în holul cinematografului „Uranus”, la preţul de o rublă. Dar figurile acestea păreau doar decupate, nu şi lipite pe carton, căci în

timp ce discutau tot dădeau din mâini, se aplecau una spre cealaltă şi mie mi se părea că fac box chinezesc, cum se legănau aşa, cu degetele răşchirate, apoi se despărţeau şi se aruncau iarăşi într-un atac fără vlagă.

Apoi omul acela dispăru repede şi pe neobservate, iar Jeglov fluieră şi-mi făcu semn cu mâna. Mă îndreptai spre el şi, deşi doream tare mult să ştiu ce spusese informatorul, nu-l întrebai nimic: Jeglov nu voise să ascult conversaţia lor, de parcă aş fi fost străin, sau vreun palavragiu care ar fi putut trăncăni cuiva despre asta.

Am ieşit pe bulevardul Ţvetnoi şi m-am gândit că ne tot învârtim întruna împrejurul locului unde fusese ucis Vasea Vekşin; orice se întâmpla tot aici ajungeam într-un fel sau altul şi nu-mi dădeam seama dacă-i pură întâmplare, sau dacă nu cumva există vreun tâlc ascuns în faptul că nimerim din nou aici.

Am traversat liniile de tramvai şi am intrat pe strada Suharev. Jeglov mă privi pieziş şi mă întrebă:

— De ce te-ai supărat ca văcarul pe sat?

— Eu? Nu m-am supărat deloc! Ţi se pare...

— Ei, asta-i, mi se pare! Parcă nu văd...

— Dacă vezi, de ce mă mai întrebi?

— Of, Şarapov, tare mă mai necăjeşti! Cât o să mai trebuiască să te învăţ? Cu timpul, vei înţelege că munca operativă necesită încredere între parteneri, calm în discuţie şi că orice terţă persoană e mult mai de prisos decât în dragoste!

— De ce m-ai luat cu tine? Ca să nu te plictiseşti mergând de colo-colo?

Jeglov începu să râdă vesel:

— Cum de ce? Şi dacă interlocutorul meu ar fi avut de gând să mă mângâie un pic cu şişul? Ăştia-s

oameni cumplit de grosolani şi de nervoşi...

Tot n-am înţeles dacă Gleb vorbeşte serios sau glumeşte pentru că, deodată, sub un portic mă părăsi şoptindu-mi:

— Stai o clipă... Şi bătu de două ori într-o fereastră de la parter, apoi de trei ori la rând. Lumina de la fereastră se stinse, cineva îşi lipi faţa de geam. Pe urmă dispăru. Jeglov intră în curte, spunându-mi:

— Până una alta, stai aici pe bancă...

O bătrână cu părul vâlvoi trecu de la uşă spre şopronul în umbra căruia stătea Jeglov şi amândoi şuşotiră acolo mult timp între ei, şi vocea ei vuia ca un motor de mare turaţie, iar Jeglov o tot potolea:

— Am înţeles, am înţeles... mai încet bunicuţo. Nu mai ţipa aşa!

Apoi o apucarăm spre strada Suharev, traversarăm Sretenka, apoi aleea Daev, ocolirăm prin tot felul de curţi şi ieşirăm pe străduţa Ananievski. Nemaiputând rezista întrebai:

— Ei, cum e?

— Nicicum! răspunsese Jeglov nepăsător. Habar n-au nici ei...

Gleb vorbi şi aici cu cineva la intrarea unei case, dar nici omului acestuia nu-i zării chipul. Ne urcarăm într-un troleibuz şi trecurăm pe Meşceanka, coborând apoi la aleea Kapelski, de unde începurăm din nou periplul nostru ameţitor prin curţi, fundături, barăci, căsuţe zăcând într-o rână şi numai deprinderea de a mă orienta, căpătată în militărie, mă făcu să-mi dau seama că ne îndreptăm spre Kalanciovka, spre cele trei gări.

Era pe la miezul nopţii când Jeglov coborî fluierând vesel din podul unei case cu cinci etaje, situată lângă linia ferată a gării Leningrad. Împingea înaintea lui un

băieţandru îngrozitor de murdar, spunându-i:

— Hai, Rublişoară, fără fiţe, du-te şi spune că-i din partea mea, cei de-acolo or să te primească, iar eu mâine dau negreşit telefon şi totul o să fie în ordine. Ai priceput?

— Am priceput, spuse răguşit băiatul. Nu minţi, cetăţene Jeglov?

— Al dracului şnapan ce eşti! Ai auzit cumva vreodată că Jeglov minte? întinde-o până nu mă răzgândesc! Cară-te!

Şi băiatul o luă la sănătoasa în direcţia gărilor, iar Jeglov, dându-mi o palmă pe spate zise:

— Gata, putem merge la culcare. Petea Mânuşiţă merge mâine la Teatrul Mare...

Eram într-adevăr foarte uimit şi, fără să-mi ascund admiraţia, întrebai:

— Eşti nemaipomenit! De unde ai aflat?

— De niciunde! îmi răspunse el prompt şi mă trase spre staţia de tramvai.

XVI

ÎN ATENŢIA CETĂŢENILOR
ORAŞULUI MOSCOVA:

Începând de la 16 octombrie 1945 se vor elibera bonuri pentru gaz lampant. Tuturor locuitorilor li se vor distribui câte 2 l de persoană. Eliberarea bonurilor se va efectua la punctele de distribuire a cartelelor pentru principalele produse alimentare, prin responsabilii birourilor de resort ale întreprinderilor.

Vânzarea gazului lampant la benzinării începe de la 17 octombrie a. c. Bonurile sunt valabile până la 1 noiembrie 1945.

Şeful secţiei comerciale a oraşului Moscova, Filipov.

Anunţul Secţiei comerciale orăşeneşti.

Am semnat cadristei biletul de ieşire şi m-am uitat la ceas: era douăsprezece şi jumătate. Ziua trecuse în

activităţi istovitoare, dar fără niciun folos. Conform listei pe care o întocmisem împreună cu Pankov, începusem să-i chem la interogatoriu pe colegii de serviciu ai lui Gruzdev şi ai Larisei. Toate astea erau destul de plictisitoare, fie şi pentru că nu prea ştiam ce să-i întreb. „Ce-mi puteţi spune despre el ca om?” „Cum munceşte?” „Ştiţi ceva despre relaţiile dintre ei?” Nişte prostii! Gruzdev, după cum reieşea, nu era un Barbă-Albastră... Oricum ai fi pus întrebările, el omorâse pentru prima oară şi era puţin probabil să se fi sfătuit cu colegii sau să-şi fi împărtăşit cuiva sentimentele. Cât despre Larisa, nici n-aveau ce zice...

Ieri primisem răspunsul la cererea noastră de relaţii cu privire la antecedentele penale ale lui Gruzdev: nu fusese judecat sau anchetat pentru crimă şi nici reţinut pentru cercetări. Colegii lui confirmau la unison că-i om cinstit, rezervat, muncitor, fusese premiat şi aşa mai departe. Nu ascunsese faptul că plecase de la soţie, spusese doar că ea îşi găsise pe altcineva. Lucruri dintr-astea se mai întâmplă în viaţă. Dar să fi auzit ameninţările la adresa ei, sau ceva în genul ăsta, ferit-a sfântul! Colegii Larisei susţineau şi ei că n-o auziseră vreodată să se plângă de Gruzdev, dimpotrivă, chiar atunci când plecase, ea spusese că-i greu de găsit în ziua de azi un om atât de cumsecade ca el...

Directorul teatrului ne spuse că Larisei i se încredinţaseră de câteva ori, roluri ocazionale. Secundare, desigur, dar aveau de gând să o treacă pe statul personalului artistic. Aici, e drept, exista o nepotrivire. Cadrista care tocmai plecase de la mine, îmi arătase decizia de desfacere, la cerere, a contractului de muncă al Larisei. Îmi spusese că

Larisa, niciuna nici două, venise la cadre cu cererea sâmbătă şi o rugase să-i facă lichidarea pe data de douăzeci. Iar când o întrebase ce se întâmplase, n-a vrut să-i răspundă, ci i-a spus doar că din motive personale. Ciudat, pentru că visa să ajungă actriţă şi tocmai când era gata să-şi realizeze visul, îşi dă demisia. Soră-sa, Nadia, nu ştia nimic despre asta şi oricât ne-am căznit împreună să înţelegem cauza, n-am găsit nimic plauzibil...

Pe la ora unu am chemat poştăriţa. Aşa am descoperit ceva ciudat. Începusem să studiez hârtiile Larisei, nu ajunsesem încă la scrisori, când am dat de o telegramă interesantă; pe ea era menţionată data sosirii: 20 octombrie la ora 18,05 minute. În legătură cu textul: „Plecarea Musei amânată decembrie. Sărutări. Tanti Liza”, Nadea mă lămuri că o mătuşă din Semipalatinsk trebuia să vină aici cu treburi, şi ceva o împiedicase. Dar în ceea ce priveşte ora primirii telegramei, voiam să ştiu absolut exact: după informaţiile noastre, dacă poştăriţa o adusese la ora indicată de ea, l-ar fi putut găsi pe Gruzdev în apartament...

Discuţia noastră a fost scurtă, dar am descoperit unele lucruri uimitoare.

— Cunosc bine apartamentul ei, spuse poştăriţa, o femeie în vârstă, ridicându-şi pe năsucul ascuţit ochelarii mari, probabil bărbăteşti, şi deschise registrul de evidenţă. Slavă Domnului, doar n-aduc de ieri, de azi corespondenţă în sectorul ăsta. Ia priviţi aici, o telegramă din Semipalatinsk pentru Gruzdeva Larisa, înmânată la ora 19,20, pe data de 20 octombrie şi semnătura ei personală.

În primul moment nu mi-am dat seama cum vine

asta. Aşa ceva nu-i cu putinţă: vecinul Lipatnikov îl văzuse pe Gruzdev ieşind din casă după meci, adică la ora 19, plus sau minus câteva minute. Se presupune că aceasta e ora la care s-a întâmplat crima. Dar după alte douăzeci de minute, Larisa primeşte personal telegrama şi semnează în registru. Nu se leagă deloc, nu-i cu putinţă:

— Sunteţi sigură că aţi adus telegrama la ora aceea?

Poştăriţa se simţi jignită:

— De când mă ştiu, n-am fost reclamată vreodată. Pe deasupra, locuiesc în casa de alături, aşa că aduc totul fără nicio întârziere!

— Dar poate că altcineva a primit telegrama şi nu Larisa?

— Ba nu, ea personal a primit-o, vă spun eu. O cunoşteam bine, nici vorbă nu poate fi de vreo greşeală! Mă invita întotdeauna să beau un ceai cu ea, era o femeie foarte plăcută, politicoasa, amabilă...

Mă gândeam ce-aş mai putea afla de la poştăriţă.

— Nu cumva aţi observat dacă era într-o dispoziţie normală, sau poate era supărată, enervată?

— Ce tot spuneţi? Dimpotrivă, era foarte veselă, tot fredona o melodie, m-a dus la bucătărie – coridorul e foarte mic... Acolo a citit telegrama în faţa mea şi a semnat, doar că nu mi-a mai oferit ceai. De aceea am şi observat, pentru că de obicei îmi oferea...

— Dar în apartament nu era nimeni?

Poştăriţa se gândi o clipă, încruntându-se, îşi rememora probabil planul casei, apoi spuse cu convingere:

— Nu era nimeni, cu siguranţă: uşa camerei era larg deschisă şi înăuntru nu era nimeni.

Da, m-a cam pus pe gânduri povestea asta cu

telegrama. Dacă vecinul Lipatnikov nu greşeşte, atunci Gruzdev ieşise din casă când Larisa mai trăia şi era singură în apartament. Dar dacă Gruzdev ieşise din casă lăsând-o pe Larisa în viaţă, de ce minte afirmând că nu se întâlnise cu ea? De ce neagă declaraţiile vecinului? Trebuie neapărat să mă sfătuiesc cu Gleb. Probabil că şi pe el povestea asta avea să-l pună pe gânduri, fiindcă presupunea că-i simplă ca bună ziua şi uite că...

Gleb susţine că Gruzdev a ucis-o pe Larisa din cauza apartamentului şi că atunci a luat şi lucrurile. Dar în cazul ăsta ce amestec are Fox? Să-l fi tocmit Gruzdev dându-i drept răsplată lucrurile? Pe de altă parte, multă lume fusese interogată şi nimeni nu văzuse vreodată în preajma lui Gruzdev pe cineva cu semnalmentele lui Fox. Desigur, astfel de cârdăşii sunt tainice, dar trebuie să ţinem seama şi de faptul că ei nici n-aveau cum să se înţeleagă, fiindcă Fox e un criminal, un bandit, iar Gruzdev, un intelectual, doctor în ştiinţe, astfel că n-ar trebui să existe nimic comun între ei. Ar fi mai bine, desigur, să-l întrebăm pe însuşi Gruzdev, dar nu ştiu încă ce-o să spună Jeglov despre asta.

Mda, e de neînţeles, cu totul de neînţeles. Oricum, cel mai important e acum să aflăm dacă Gruzdev a fost acolo sau nu. Ar fi putut veni ca să înceapă discuţia, doar nu degeaba spune Nadia că şi vinul şi ciocolata de pe masă erau cele pe care le prefera Gruzdev. Apoi, după ce pregătise astfel terenul lui Fox, să plece: poftiţi, vă rog, pregătirea de artilerie a fost făcută, tancurile la atac! În treacăt fie spus, Pankov îmi dăduse ordin să predau ciocolata experţilor, iar eu uitasem cu totul...

Trebuie să mulţumesc unui sergent major de la comandament, care venise cu o maşină la depozitul de materiale, altfel n-aş fi putut niciodată să transport cantitatea uriaşă de bunuri cu care m-au înzestrat severii intendenţi de acolo, în deplină concordanţă cu lista de dotare pe doi ani. Câte lucruri erau în cele trei baloturi uriaşe pe care le-am împachetat timp de o oră încheiată pe o tejghea lungă, negeluită! O manta, o tunică, bluze, pantaloni bufanţi, lenjerie, cizme, pâslari, un chipiu, o caschetă, obiele, pingele, „hamuri” noi, scârţâitoare şi strălucitoare: centiron cu diagonală chiar şi epoleţi lucitori cu margini roşii – patru perechi – şi pe fiecare câte trei steluţe: tovarăşe locotenent-major Şarapov, fă-ţi datoria în uniformă completă, cum se cuvine!

Când am intrat pentru prima oară în armată, am primit, desigur, haine şi încălţăminte, dar pe atunci vremurile erau foarte grele. Îmi amintesc că mi-au dat nişte cizme de toval, o manta ponosită, o tunică, o pereche de pantaloni de bumbac purtaţi şi o bonetă. Atât. Abia mai târziu, treptat, m-am echipat omeneşte şi am căpătat aspect milităresc, nu mai rău decât al altora, iar la Prenzlau, lângă Berlin, am făcut rost chiar de un costum civil, din covercot pur, cu căptuşeală de mătase, un model sport, cu umeri largi, vătuiţi, buzunare aplicate şi gaică... Miliţia îşi are însă uniforma ei, iar eu nu-mi pusesem încă pe tunica verde de paradă epoleţii, astfel că mă simţeam cumva străin printre colegi, un fel de musafir. Acum, însă, eram într-o dispoziţie excelentă şi, să nu vă fie cu supărare, dragii mei tovarăşi noi de luptă, o să vedeţi voi cum ştiu să poarte uniforma la festivităţi ostaşii din gardă!

Sergentul major a fost atât de amabil, încât m-a

dus până acasă, pe Sretenka, şi mi-a ajutat să-mi duc lucrurile în cameră, apoi ne-am întors împreună în Petrovka.

Era ora 18,30 şi Jeglov mă aştepta dichisit, proaspăt bărbierit, mirosind frumos a colonie „Carmen”, iar cizmele îi luceau mai abitir decât unele noi. Mă măsură critic din cap până-n picioare şi-mi făcu impresia că i-am plăcut mai puţin decât el mie. Mişcă din buze ca şi cum ar fi vrut să-mi spună ceva, dar nu rosti niciun cuvânt, doar dădu din cap, iar eu mă gândii că mâine n-o să mai aibă de ce să dea din cap când o să mă vadă strălucind ca o medalie nouă la o inspecţie de front.

I-am explicat:

— Am fost la depozitul de echipament, am primit totul, conform listei de dotare. Sunt gata îndată, doar să dau un telefon... Şi formai numărul experţilor balişti.

— Cu „Bayard”-ul ăsta s-a tras, îmi comunică numaidecât expertul. Nu încape nicio îndoială! Şi fiindcă glonţul n-a fost standard, ci o idee mai mare decât cel original, toate caracteristicile individuale au fost deosebit de puternic evidenţiate, astfel încât le-am putea publica fotografiile într-un manual de criminalistică. Vă trimitem şi raportul, cum ne-am înţeles. Salut...

XVII

Astăzi, sub preşedinţia comandantului francez, generalul de Bauchin, a avut loc cea de-a 14-a şedinţă a comandamentului aliat al oraşului Berlin. Cu această ocazie s-a hotărât să se dea dispoziţie preşedintelui poliţiei în legătură cu:

a) organizarea securităţii – Stuzpolizei *şi a poliţiei judiciare* – Kriminalpolizei

b) împuternicirile de ordin general, acordate preşedintelui poliţiei berlineze.

Berlin, 11. TASS

— Dacă vrei, putem merge pe jos, îmi propuse Jeglov.

Era o seară senină, caldă. Pornirăm fără grabă pe strada Petrovska spre centru. Lângă „Ermitaj” era mare aglomeraţie: se dădea un spectacol cu participarea lui Lev Mirov şi Evsei Darski. Nişte băieţandri sprinteni treceau prin mulţime strigând: „Grăbiţi-vă să luaţi bilete! Momente vesele Mirov-Darski, cântă orchestra de jazz a lui Eddi Rozner!” Mi-

am zis că ar fi bine să merg la un spectacol ca acesta împreună cu Varea, dar înainte de salariu nu era cu putinţă, biletele costau de la treizeci de ruble în sus.

— Ehei, dacă l-am prinde astăzi pe Mânuşiţă... spuse gânditor Jeglov.

— E cam greu...

— Ce-i aia „greu”? Munca noastră, ca şi îndeletnicirea lui, depinde de noroc. Toată speranţa mea e în faptul că nu ne cunoaşte la faţă.

— Dar tu îl ştii pe el?

— L-am văzut o dată. Şi apoi, complicea lui o să ne ajute să-l găsim, zâmbi ironic Gleb.

— Cum adică?

Păi, când o să descoperi cea mai frumoasă femeie din sală, poţi fi sigur că-i şi el pe undeva pe aproape.

— De ce?

— Asta-i metoda lui, merge la furat numai cu femei. Vin amândoi la teatru sau la restaurant şi încep să urmărească o pereche îmbrăcată în blănuri scumpe. Cu prima ocazie îi subtilizează bărbatului numărul de la garderobă, iar cosânzeana scoate haina de blană. Apoi dispar. Asta-i toată scamatoria...

— Ai crede că unei femei care nu-i frumoasă n-o să-i dea blana, constatai eu cu îndoială în glas.

— De dat i-o dau, dar şmecheria constă în aceea că o femeie frumoasă atrage atenţia asupra ei, pentru ea eşti întotdeauna gata să faci un gest amabil. Şi prada-i mai plăcut, probabil s-o împărţi cu ea decât cu o urâtă.

— Fără îndoială că ăsta-i tot secretul, rostii eu posomorât. Nu ştiu de ce, îmi părea rău că un ticălos de borfaş face rost de femei frumoase care-i servesc drept unelte pentru hoţiile lui, în timp ce de ar putea face fericit pe vreun om cumsecade.

— Ascultă, Gleb, de unde i se trage porecla de „Mânuşiţă”?

— Ei, asta-i nostim! La început, ne-am gândit că de la prima lui îndeletnicire, cea de hoţ de stilouri[8]

— Cum aşa?

Păi, uite cum: se apropia de câte un gentlemen, străin de preferinţă, şi începe să-l bată bucuros pe umeri, pe piept, râzând şi strigând: „Salut Borea!” Sau Kolea sau Vasea, cum i se năzare. Şmecheria e că, vezi Doamne, s-a înşelat luându-l pe respectivul drept un vechi prieten. Apoi totul se lămureşte şi... de ruşine îi dau şi lacrimile. Se scuză şi plecă...

— Şi?

— Păi, vezi că în timp ce-l bate pe om prieteneşte, pe spate, îi fură din buzunar stiloul, iar dacă are noroc, şi portvizitul. De altfel, un „Parker” bun, cu peniţă de aur, costă cam o mie de ruble...

— E dat naibii haimanaua!

Jeglov dădu din cap:

— Aşa e. Iar când l-am descoperit şi l-am arestat, s-a dovedit că şi numele i se potriveşte: Rucinikov.

Intrarăm în teatru pe scara de serviciu. Jeglov începu să se ciondănească cu administratorul teatrului, un bărbat gras, asudat, cu ochelarii împinşi spre ceafă. Îl potoli foarte repede, îl luă de un nasture şi trăgându-l spre sine cu atâta forţă încât omului începu să-i pârâie costumul la încheieturi, îi spuse:

— N-o să-mi dai nici contramărci şi nici chiar bilete, ci un bileţel către plasator, cu ordin să-mi dea un loc acolo unde o să-i spun eu. Şi repede că n-am timp de

[8] Porecla „Mânuşiţă” (în limba rusă Rucecinik) provine de la substantivul *rucika* (mânuţă) care în limba rusă înseamnă şi „stilou", prezentând totodată similitudini cu numele de familie Rucinikov (n. t.).

pierdut cu dumneata...

— Oamenii ăştia sunt nebuni! exclamă administratorul dând din mâini. Dumneata crezi că eu scot din burtă locurile astea?

— Nu cred nimic! îl întrerupse Jeglov. Asta nu mă interesează! Puţin îmi pasă mie de dansurile şi de ariile voastre, n-aş fi venit aici nici în ruptul capului, dacă n-aş fi avut o problemă de importanţă naţională...

Administratorul rămase năucit de acest sacrilegiu, comis chiar în templul artei. Îl privi pe Jeglov în tăcere, deschizând gura fără să poată rosti o vorbă, de parcă Gleb i-ar fi luat brusc tot aerul.

— Dumneata ştii să citeşti ruseşte? Poftim, citeşte ce scrie aici! îi spuse Jeglov, întinzându-i legitimaţia pe care scria că e şeful brigăzii de combatere a banditismului din cadrul Miliţiei Judiciare a Moscovei. Şi hai să mergem, n-am venit să ne distrăm, avem treabă...

Cu vreo patruzeci de minute înainte de începerea baletului „Lacul lebedelor”, ne-am instalat la garderobă, după un dulap mare cu ustensile contra incendiilor; de acolo puteam observa, aproape în toată lungimea lui, culoarul de trecere, până la barierele înapoia cărora umblau de colo-colo nişte bătrânei şi bătrânele îmbrăcaţi curat în uniforme vişinii cu înscrisuri galbene pe buzunare: „TMAS” (Teatrul Mare Academic de Stat). Cumpărarăm un program şi Jeglov mă uimi cu mărinimia lui, închiriind cu zece ruble două binocluri mici, placate cu sidef.

La început, Gleb privea capătul îndepărtat al culoarului, răsucind într-una inelul de reglaj, apoi, la fel ca mine, puse binoclul în buzunar.

— Asta nu-i tehnică, ci prostie patentă!

— Dacă m-ai fi prevenit, aş fi luat binoclul meu militar care măreşte de opt ori...

— Aici nu eşti în prima linie! se răsti el. Tu ai fi fost în stare să aduci şi o lunetă binoculară...

— Şi de ce nu? începui eu să râd. Am fi pus aparatul pe dulap, şi noi am fi stat aici liniştiţi, la căldurică...

Tăifăsuiam aşa cu Jeglov, privindu-i cu atenţie pe spectatorii care treceau. Devenisem nervos. Zicându-mi că Mânuşiţă avea să întârzie sau să nu vină deloc, că din cauza lui n-o să pot privi nici măcar cu coada ochiului „Lacul lebedelor”, şi-mi părea nespus de rău, pentru că până atunci nu fusesem niciodată la Teatrul Mare. Măcar de-aş putea privi sala...

Îmi pierdusem cu totul speranţa de a-mi ridica nivelul cultural, aşa cum mă îndemna Jeglov la adunările de comsomol, când deodată îmi zise cu voce răguşită:

— Uite că a venit şi făt-frumosul nostru...

Priveam cu înverşunare şuvoiul de oameni care se îndreptau spre garderobă: ofiţeri care-şi etalau toate ordinele şi decoraţiile, funcţionari în costume de şeviot călcate, femei cu coafuri la modă, îmbrăcate în rochii de catifea, unele chiar cu blănuri de vulpe argintie pe umeri, străini, în aparenţă îmbrăcaţi modest, totuşi deosebindu-se cumva de ai noştri...

— Nu te uiţi unde trebuie, îmi şopti Jeglov. Uite-l lângă banca aia, e într-un costum gri...

Îl priveam pe Mânuşiţă şi nu-mi venea să cred. Începusem să mă obişnuiesc cu mascarada asta cruntă în care eu şi Jeglov ne învârteam tot timpul, dând jos măştile de pe feţele oamenilor ca să-i scoatem pe lupi din blana de oaie, dar de fiecare dată mă minunam câtă energie cheltuiesc unii ca să pară

altceva decât sunt în realitate...

Mânuşiţă părea străin: era îmbrăcat într-un costum gri splendid, cu o cămaşă albă, bine călcată, cu o cravată în dungi, pe care scânteia un ac de cravată; purta ghete „chimmy'" cu talpă joasă şi se sprijinea într-un baston frumos.

— Dar ce, e şchiop?

— Ei, asta-i! Ia încearcă să te-ntreci cu el la fugă! Poartă bastonul ca un fel de deghizare. Şi ca să pară mai serios.

Mânuşiţă arăta ca un străin autentic. Doar că femeia care-l însoţea nu semăna deloc cu soţiile uscăţive şi cu ochelari ale diplomaţilor. Era albă, molatică, neînchipuit de frumoasă şi purta pe cap o coroană de cozi şaten. Mânuşiţă îi oferi ceremonios braţul şi amândoi se îndreptară spre foaier, făloşi ca nişte oaspeţi de vază. Se opriră doar câteva clipe în mulţime, lângă garderobă, acolo unde se dezbrăcau spectatorii din lojile benoarului şi unde atârna o tăbliţă pe care scria „Benoar".

Jeglov mă trase de mână:

— Hai, repede!

Ne-am luat după el la vreo zece metri distanţă şi ne-am plimbat aşa până când s-a auzit soneria de începere. Spunându-mi să nu-i scap cumva din ochi, Gleb dispăru pentru câteva minute, apoi îl zării scuturându-l de rever pe administrator. Nu ştiu ce i-o fi spus, dar în orice caz, când ne apropiarăm de loja nr. 4. Plasatorul ne lăsă, fără nicio vorbă, să ne aşezăm pe două locuri libere din spate. De aici nu puteam să văd prea bine toată scena, pentru că era foarte mare, înaltă pesemne de vreo cinci etaje, în schimb, din penumbra aceasta de amurg, îl vedeam bine pe Mânuşiţă şi pe însoţitoarea lui, care stăteau în

loja situată în partea opusă a sălii.

Voiam să mă apropii de balustradă să văd mai bine sala pe care, până acum, o văzusem doar la cinematograf, dar Jeglov mă trase înapoi, spunându-mi supărat:

— Nu te apleca înainte! Stai aici!

— E interesant, cine ştie când o să mai ajungem aici!

— Ia te uită, s-a mai găsit un amator de teatru! râse el încetişor. Treaba ta e simplă ca bună ziua: să nu-l scapi din ochi pe client...

— Dar de ce să mă uit la el acum? Unde poate să se ducă până la pauză?

— Ciudat mai eşti, Şarapov: De ce crezi că s-a învârtit pe lângă englezi, la garderobă?

Sincer să fiu, nu văzusem niciun fel de englezi la garderobă şi cu atât mai puţin îl observasem pe Mânuşiţă învârtindu-se prin preajma lor. După ce se dezbrăcase, intrase în foaier, oprindu-se pentru o clipă în învălmăşeala mulţimii lângă ieşirea de la garderobă.

Gleb spuse gânditor:

— Nu-s foarte sigur, dar mi se pare că i-a şi şterpelit tipului numărul de garderobă...

Pe locurile din faţă ale lojii noastre se aşezară trei femei. Jeglov le lăsă, foarte galant, să treacă, le potrivi scaunele, glumi cu ele, le promise că în pauză o să le aducă limonadă şi în acel moment, lumina se stinse, în sfârşit.

Pe podiumul luminat din faţa orchestrei păşi un bătrân cărunt, gras, într-un costum negru cu revere frumoase, lucitoare care salută sala şi ridică bagheta.

Se auzi o muzică minunată, apoi cortina uriaşă, brodată cu spice de un auriu închis, se ridică,

dezvăluind o privelişte încântătoare. Câte nu erau acolo: un vechi castel, munţi înzăpeziţi, un lac şi toate păreau reale! Nu ştiu cât timp a trecut, dar spectacolul mi-a plăcut atât de mult încât mi s-a părut că totul durase doar o clipă, ca imaginile pe care le vezi pe fereastra unui tren în goană, şi îmi părea rău că Varea nu-i cu mine. Deodată, Jeglov mă înghionti puternic, iar eu tresării dând din cap ca trezit din somn şi privii spre loja de vizavi: Mânuşiţă şi Cosânzeana lui nu mai erau acolo.

Gleb ieşi pe coridor, eu mă furişai după el şi cred că vecinele noastre nici n-au observat că dispăruserăm. Mergea repede spunându-mi:

— Eu îl înhaţ pe Mânuşiţă, e pe undeva pe aproape, iar tu las-o pe femeie să îmbrace blana. Prinde-o la ieşire şi cheamă degrabă garderobierii...

Femeia venea spre mine, înaltă, elegantă. Îmbrăcată cu blana maronie, lucioasă căreia îi fluturau poalele, mergea mândră cu capul dat pe spate, legănându-şi neglijent poşeta de cureluşă, arborând un aer de parcă mai văzuse de zeci de ori asemenea spectacole şi nu-i plăcuseră, aşa că n-avea chef să mai stea aici, să se plictisească! La gândul că va trebui s-o arestez pe femeia asta atât de superbă, m-am cam intimidat. Nu numai că nu cunoscusem vreodată femei ca ea, dar nici măcar nu avusesem ocazia să discut cu astfel de regine. Totuşi am rostit destul de ferm:

— O clipă, vă rog, tovarăşă, trebuie să vă spun ceva!

Fără să se oprească, ridicând şi mai semeţ capul, îmi aruncă din mers:

— Nu discut cu bărbaţi necunoscuţi!

— Nu ştiu de ce, cuvintele astea mi-au alungat

timiditatea şi sentimentul că fac o prostie, că-i o neînţelegere la mijloc. O apucai strâns de braţ spunând:

— Sunt un bărbat necunoscut de la DMJ, aşa că va trebui să discutaţi! Şi cu un gest al mâinii, îl chemai pe garderobier, un bătrân mititel şi cărunt.

Deodată femeia făcu o mişcare unduitoare, dând să alunece ca un ţipar din blana netedă şi aproape că reuşise s-o arunce, dar eu o ţineam strâns de cot, aşa că scamatoria nu-i reuşi; blana atârna acum pe mâna ei dreaptă.

— Vă rog foarte mult fără figuri, că mi-ar fi ruşine să recurg la forţă, îi comunicai eu şi mă întorsei spre garderobier: Femeia asta a luat o blană străină, vă rog să veniţi cu mine la administrator...

Am regretat imediat cele spuse, fiindcă bietul bătrân păru gata-gata să-l lovească damblaua. Omul se roşi la faţă, apoi păli, se învineţi, se roşi iarăşi şi începu să se tânguie cu voce subţirică:

— Criminalilor! Ticăloşilor! Nurca asta n-am fi putut-o plăti nici în zece ani! Nemernico ce eşti! Uitaţi-vă la ea ce prezentabilă e!

Ţipa ca un nebun şi nu ştiam ce să fac: s-o târăsc după mine pe cosânzeană, sau să-l iau în braţe pe bătrân? Dar în clipa aceea apăru Jeglov de după colţ şi-mi dădui seama că toate problemele lui sunt rezolvate: răsucindu-i lui Mânuşiţă încheietura mâinii drepte la spate printr-un procedeu dureros, îl împingea foarte repede înainte pe coridor, fără să dea atenţie ţipetelor şi ameninţărilor acestuia, cum că avea să-l cheme aici pe procurorul şef al oraşului care o să ne dea afară ca pe nişte câini şi-o să ne trimită la mama dracului... În mâna stângă continua să legene bastonul elegant pe care nu se îndura să-l arunce ca

să întrerupă mascarada. Din cauza asta scena părea complet stupidă.

Administratorul, care mai înainte nu voise să-i dea lui Jeglov locurile cerute, era acum pătruns de importanţa misiunii noastre. Se fâţâia de colo-colo prin birou, ridicând mâinile spre cer, amenințându-l pe Mânuşiţă şi pe prietena lui cu pedepse cumplite, îi oferea lui Gleb ajutorul său şi repeta fără încetare:

— Ce ruşine! Ce ruşine! Să ne compromită în felul acesta faţă de străini!

Ne stingherea foarte tare, iar Jeglov după ce privi în preajmă, ordonă:

— Rog pe toate persoanele străine să părăsească biroul pentru câtva timp. O să-i chem pe cei de care o să avem nevoie!

Probabil că administratorul nu era obişnuit să fie dat afară fără fasoane din propriul său birou şi nu se simţea străin, dar Gleb reuşise să-i insufle sentimentul inutilităţii oricărei discuţii sau împotriviri. Aşa că, oftând din greu, ieşi.

— Garderobierii să aştepte, să nu le daţi drumul să plece! strigă Jeglov în urma lui, apoi telefonă la Direcţie şi ordonă să fie trimis „Ferdinand”-ul. Pasiuk şi Taraskin să vină şi ei încoace, că le-am găsit o trebuşoară...

Cu o mână ţinea receptorul, iar cu cealaltă răsturnă geanta hoaţei şi scutură din ea pe masă tot ce era înăuntru.

Eu îi priveam pe cei doi complici; păreau a fi străini unul altuia – ca şi cum n-ar fi mers acum o jumătate de oră braţ la braţ, strâns lipiţi unul de celălalt – ca nişte necunoscuţi care încearcă un sentiment de ostilitate reciprocă, fiindcă i-a adus aici împreună o împrejurare neprevăzută, ostilă.

Gleb examină un permis sau o legitimaţie care căzuse din geantă, apoi formă din nou un număr.

— Tot Jeglov la aparat. Frăţioare, cere te rog la „adrese” informaţii despre Volokuşina Svetlana Petrovna, născută în 1921, sau poate în 1922, nu ştiu precis, că n-am botezat-o eu, iar ea încă n-a apucat să discute mai sincer cu mine. Bine, salut! Trimite-mi informaţia prin Taraskin, dar ceva mai repede...

Puse receptorul în furcă şi se instală în fotoliul administratorului, un fotoliu uriaş, curbat, tapiţat cu mătase cafenie reiată, şi după cum se tolăni molatic, ca o fiară, mi-am dat seama că fotoliul îi place. La drept vorbind, Gleb arăta bine la masa aceea uriaşă. În scaunul vechi şi scump. Se întinse, făcând să-i joace muşchii pe umeri, de parcă se încălzea după încăierarea pe care-o avusese cu Mânuşiţă, zâmbi vesel şi spuse:

— Ei, dragi infractori, ce ziceţi, trecem la jocul nostru?

Mânuşiţă şi Volokuşina nici măcar nu-l priviră, dar lui puţin îi păsa, se vedea că nu-l supără câtuşi de puţin dispreţul pe care i-l arătau hoţii, şi, începând să bată darabana cu degetele pe masa lustruită întrebă:

— Îmi permiteţi să vă împărtăşesc un mic secret de serviciu?

Mânuşiţă şi frumoasa lui nici nu clipiră, dar probabil că lui Jeglov îi convenea atitudinea lor, deoarece continuă prietenos, aproape colegial:

— Tăcerea înseamnă aprobare. Cred că aşa se spune, nu? Deci, vă sunt foarte recunoscător că aţi acceptat să mă ascultaţi. E vorba, în primul rând, de dumneata, cetăţeană Volokuşina, sau cum te-o fi chemând în realitate... Îmi pare rău că nu sunt pictor, pentru că ţi-aş fi făcut un portret...

Volokuşina zâmbi răutăcios din colţul gurii, dar n-am remarcat să se fi speriat prea tare. Iar Gleb continuă să ciripească aidoma unei privighetori:

— Cel de sus nu mi-a dat talent de pictor, dar mi-a hărăzit darul de a ghici felurite mici secrete omeneşti. O să-ţi împărtăşesc un asemenea secret din trecutul dumitale nu prea îndepărtat...

Amândoi ridicară deodată privirea spre Jeglov, că doar aveau din belşug secrete în trecutul lor nu prea îndepărtat.

— Când remarcabilul tânăr Piotr Rucinikov a încercat să te convingă să comiţi împreună cu el primul furt, dumneata, Volokuşina, ca orice femeie, ai fost desigur speriată, ai plâns, spunând că aşa ceva n-ai mai făcut niciodată. Iar el ţi-a răspuns că n-are importanţă, trebuie doar să încerci şi o să te convingi cât e de simplu şi de uşor, fiindcă n-ai nimic de făcut: principalul constă în dibăcia lui de a şterpeli fraierului jetonul de la garderobă. Îţi aminteşti de asta, Volokuşina?

Jeglov o privi în ochi cu bunătate şi grijuliu, asemeni duhovnicului care-şi priveşte oaia rătăcită, dar ea îi ocoli cu îndărătnicie privirea, iar lobii urechilor i se înroşiră puternic.

— Deci, îţi aminteşti, oftă Gleb satisfăcut. Totuşi nu-i dădeai crezare întru totul, iar el ţi-a arătat chiar şi Codul penal, explicându-ţi limpede că pentru furt din avutul personal se dau trei ani în cel mai rău caz şi că date fiind dibăcia lui şi frumuseţea dumitale, aşa ceva nici vorbă să se poată întâmpla. Şi, odată, a reuşit să te convingă...

— Tu, copoiule, eşti bun nu să pictezi tablouri, ci să scrii cărţi, spuse pe neaşteptate, Mânuşiţă din colţul lui, mişcându-şi cu greu falca de jos.

Dar Jeglov parcă uitase de el. Vocea lui de bariton îi susura Volokuşinei la ureche, iar ea îl asculta tot mai atentă.

— Din acel moment a luat naştere o asociaţie infracţională, denumită de lege „bandă”, care a început, cu mult succes de altfel, să-i jumulească pe fraieri. Am dat dispoziţie să mi se aducă materialele privind furturile de la Galeriile Tretiakov, de la Teatrul de iarnă „Ermitaj”, de la Filarmonica din Leningrad şi toate poveştile de acest gen; de astea însă, o să ne ocupăm mai târziu. Acum aţi dat-o în bară crunt şi nici măcar nu-i atât de grav faptul că v-am prins astăzi...

— Dar ce-i astăzi, zi de post cumva? întrebă Mânuşiţă.

— Oh, nu, e zi de dulce. Numai că jetonul pe care l-ai şterpelit nu-i cel care ar fi trebuit...

— Cum aşa? îl privi Mânuşiţă mijindu-şi ironic ochii.

— Aţi furat un lucru care aparţine soţiei unui diplomat englez. Şi, conform convenţiilor în vigoare, valoarea unei blăni de nurcă, adică vreo sută de mii de ruble aia peste alta, ar fi trebuit să o plătească Teatrul Mare, adică o instituţie de stat. Înţelegi ce vreau să spun?

— Vrei să mă înfunzi cu decretul „şapte-opt”, răspunse Mânuşiţă fără să stea pe gânduri.

— Eu să te înfund? Dar ce amestec am eu aici? Dacă te-ai putea vedea, ţi-ai da seama că decretul din 7 august, căruia tu îi spui „şapte-opt”, ţi-e scris pe frunte! Făcu o pauză şi adăugă trist: iar cu prietena ta Volokuşina e şi mai rău! Capătă zece ani, bătuţi pe muche! Zece!

Faţa Volokuşinei nu mai era imobilă asemeni chipului de marmură al zeiţei din colţul biroului, aflată

pe un piedestal înalt de lemn. Femeia îşi plimbă speriată privirea de la Jeglov la Mânuşiţă, apoi privi din nou faţa liniştită şi binevoitoare a lui Gleb. Acesta plescăi din limbă compătimitor, clătină trist din cap şi întreaga lui înfăţişare părea că spune: Vai, ce necaz a dat peste dumneata, dragă tovarăşă Volokuşina! Ea privi din nou în ochii cenuşii ai lui Mânuşiţă, sperând că acesta va începe să râdă, şi că, scoţând din buzunar Codul penal îi va explica lui Jeglov, tot atât de repede şi de simplu ca în discuţiile cu ea, că n-are habar de legi, că acolo scrie cu totul altceva şi că dacă s-a întâmplat asemenea neînţelegere – fie, o să facă el trei ani de puşcărie, fiindcă ei nu i se poate imputa mare lucru, n-a fost decât o complice care s-a ocupat de mărunţişuri...

Dar Mânuşiţă nu se uita deloc la ea, ci îl privea fix pe căpitanul Jeglov, care se arăta copleşit de necazul care-l lovise şi păru să socotească ceva în grabă. Tăcerea dură mult, până când, în sfârşit, Rucinikov întrebă rostind cuvintele încet, tărăgănat:

— De ce ne porţi atâta grijă? Ce vrei de la noi?

— Ajutor. Sfaturi. Indicaţii, răspunse Gleb scurt şi liniştit.

— Nu pricep, mormăi răguşit Mânuşiţă.

— Ce nu pricepi? Am fost sincer cu voi. Acum vreau să fii şi tu sincer cu mine în legătură cu prietenul tău Fox... Jeglov rostea cuvintele uşor, inexpresiv, chiar voios şi ele sunau ca şi cum nici n-avea alte treburi mai simple de rezolvat pe ziua de azi.

— Fac ceva pe sinceritatea ta! rosti la fel de uşor Mânuşiţă.

Lui Jeglov îi luciră dinţii orbitor de albi:

— Tare prost crescut mai eşti, Rucinikov! Te rog să fii politicos, în prezenţa femeilor, dacă nu, o să-ţi pară

rău! O să-ţi fac nişte necazuri de n-o să le poţi duce!

— Mi-ai făcut şi aşa destule, bombăni Mânuşiţă. Dar ia spune-mi, ce motiv aş avea să fiu sincer cu tine?

— Un motiv foarte întemeiat. Dacă-mi şopteşti ceva interesant, pun blana la loc. Ce zici, batem palma?

Rucinikov stătea pe scaun cu mâinile între genunchi, şi medita adânc. Ridică apoi capul:

— Nu-ţi spun nimic. Nu mă cumperi tu cu şmecherii dintr-astea. Citesc în ochii tăi de lup că-i o înşelăciune la mijloc. Aşa că o să tac, că-i mai sănătos...

— Pentru tine nu-i mai sănătos, îl încredinţă Jeglov. Fiindcă o să te dezbraci de costumaşul ăsta străin, o să pui pe tine o pufoaică şi o să mergi la defrişat păduri în însoritul Nord!

— Se poate, ridică Mânuşiţă din umeri. Numai că-i mai bine încliftat cu haine vărgate în lagăr, la defrişat păduri, decât pus la şpiţ şi cu şişul lui Fox în burtă.

Jeglov se ridică, îşi încrucişă braţele pe piept şi începu să se ridice de pe călcâie pe vârfuri, privindu-l atent pe Mânuşiţă, destul de mult timp, până când hoţul nu mai putu răbda şi strigă cu o voce subţirică, ascuţită:

— Ce te uiţi aşa la mine? Sunt hoţ adevărat, nu mi-am trădat niciodată prietenii şi nu mi-e frică de tine!

Jeglov tăcu, apoi spuse gânditor:

— Tocmai mă gândeam că de lege ţi-e frică mai puţin decât de prietenii tăi bandiţi. Poate că ar fi mai corect să-ţi dau drumul.

Cuvintele acestea au fost atât de surprinzătoare, încât era cât pe-aci să scot o exclamaţie de uimire, iar Mânuşiţă rosti tărăgănat:

— Cum... adică?

— Cum, cum! Normal! În libertate. Doar nimeni n-a văzut cum ai furat jetonul de garderobă al englezului, iar cu blana a fost reţinută Volukuşina, tu nici măcar n-ai fost prin apropiere. Aşa că pe ea o s-o judecăm, iar tu poţi să pleci. Du-te liniştit.

— Şi eu? începu să strige Volukuşina.

— Dumneata, draga mea, o să răspunzi după toate rigorile legii, rosti Jeglov dând din mâini. Iar prietenului dumitale, Svetlana Petrovna, îi dăm drumul. Eşti liber, Mânuşiţă. Şterge-o de aici!

— Dar eu n-am vrut! Nu-s vinovată! Am crezut... începu ea să ţipe.

— Du-te, Mânuşiţă, nu ne mai plictisi! Ne încurci, spuse tăios Jeglov, iar hoţul se îndreptă spre uşă cu paşi nesiguri, parcă împiedicaţi, nevenindu-i să creadă că i s-a dat drumul să plece.

— Şarapov, condu-l până în stradă, rosti Jeglov făcându-mi un semn cu capul şi adaugă abia auzit, din vârful buzelor: La autobuz...

L-am împins pe Mânuşiţă pe coridor; mergea ca-n vis, împleticindu-se. Nu străbătusem nici jumătate din distanţă, când se întoarse spre mine:

— Mulţumesc, cunosc bine drumul...

— Nu se poate, începui eu să râd. Cu mine e mai sigur.

După alţi câţiva paşi, i-am spus confidenţial:

— Azi-mâine, punem, mâna şi pe Fox şi o să se bucure când o auzi că te-am prins cu mâţa-n sac, că am discutat puţin şi despre el şi că ţie ţi-am dat drumul iar pe complicea ta am închis-o...

— Dar nu v-am spus nimic, copoi afurisiţi! începu el să urle.

— Dacă n-ai spus, o să spui, i-am promis eu şi zărindu-i pe Pasiuk şi pe Taraskin care îmi veneau în

întâmpinare, le-am zis: V-am adus o pasăre rară.

— Cine-i tipul? se interesă Taraskin.

— Un infractor înrăit. Nu vrea să-l trădeze pe Fox, îi e frică de şişul lui, dar pe femeia pe care a ademenit-o să-i fie complice a lăsat-o să dea socoteală şi pentru el.

— Descurcăreţ, băiat, ştie să-şi croiască drum în viaţă, zâmbi ironic Taraskin. Ce facem cu el?

— Du-l la „Ferdinand" şi aşteaptă-ne acolo, venim şi noi îndată. Mergem să le facem o percheziţie...

— Dar mi s-a dat drumul, începu Mânuşiţă să se vaiete. N-ai dreptul să mă reţii, ţi-a dat ordin şeful!

— Hai, lasă pălăvrăgeala, spuse Taraskin. Locul tău e la bufet.

Mă întorsei în biroul administratorului. În acel moment, în penumbra culoarelor se aprinseră luminile, lumea începu să forfotească şi să foiască în jurul meu: actul I se terminase, era pauză. Ei, poftim! Mi se părea că trecuseră ore întregi – atâtea lucruri ni se întâmplaseră – în timp ce în sală nu se desfăşurase decât un act.

Jeglov se instalase pe un braţ al fotoliului în care stătea Volokuşina şi vorbea ca şi cum ar fi discutat pe o bancă în parc despre viaţă şi despre sentimentele lor alese.

— Svetlana Petrovna, îmi eşti extrem de simpatică, iată de ce discut cu dumneata lucrurile astea neplăcute. Te rog să înţelegi că pentru mine ar fi cel mai simplu lucru să te trimit chiar acum la închisoare şi peste vreo douăzeci de zile dosarul dumitale să ajungă la tribunal. Nu eşti minoră şi înţelegi că din momentul în care Mânuşiţă te-a trădat, nu mai avem nevoie să dovedim nimic; cinci martori te-au reţinut îmbrăcată cu blana, urmează să asculţi din boxă

formula: „Ridicaţi-vă, intră curtea!” Mai departe lucrurile se vor petrece ca în cântecul: „Şi iată iar celula mă aşteaptă...”

— Ce vreţi de la mine? întrebă ea desfigurată de şiroaiele lacrimilor. Totuşi era grozav de frumoasă şi poate că aşa cum arăta acum, nenorocită şi plânsă, părea şi mai frumoasă.

— Vrem să te ajuţi singură la tribunal, iar pentru asta n-ai decât o singură cale. Mărturisirile sincere, recunoaşterea tuturor faptelor legate de un trecut ruşinos o să-ţi netezească drumul spre o viaţă nouă...

În general, Jeglov explica lucrurile corect, dar mă miram de predica asta frumoasă, cu accente atât de patetice, nu-mi puteam da seama dacă are vreun gând ascuns sau pur şi simplu nu se poate stăpâni să se împăuneze puţin în faţa unei femei foarte atrăgătoare, fie ea şi hoaţă.

— O să vă povestesc despre toate... toate... Se vedea că nu se hotăra să rostească termenul „furturi” şi căuta un termen potrivit în locul cuvântului atât de îngrozitor. Despre toate cazurile când am luat lucruri... străine.

— Te cred! sări Jeglov de pe braţul fotoliului. Cred că ai înţeles multe şi o să poţi străbate această perioadă a vieţii dumitale ca pe un vis urât. Pentru început, am o întrebare, vreau să-ţi verific sinceritatea.

— Poftim, întrebaţi-mă!

— Probabil că, împreună cu Mânuşiţă l-ai întâlnit de mai multe ori pe Fox. Când l-ai văzut ultima oară?

— Cred că acum vreo trei zile. Sau patru.

— Unde?

— La restaurantul „Savoy”.

Fox era singur.

— Nu, cu Ania...

— Cine a fixat întâlnirea la Savoy? Rucinikov sau Fox?

— Fox. Ştiu precis. Rucinikov a vorbit cu el la telefon.

— Cine a fost cel care l-a chemat pe celălalt?

— Fox a sunat la mine acasă şi am auzit că Rucinikov îl întreabă: „Unde ne întâlnim?

— De câte ori l-ai văzut pe Fox?

Ea ridică din umeri:

— Nu-mi amintesc exact, dar cred că de vreo cinci ori... Într-un fel e prieten cu Piotr.

Gleb se aplecă foarte mult spre ea şi o întrebă cu bunătate:

— Svetlana Petrovna, poate că şi lucrează împreună?

— Nu, nu, sunt sigură că Rucinikov nu lucrează cu nimeni. Întotdeauna mi-a spus că are o specialitate de bijutier şi că nu-i trebuie tovărăşia altcuiva...

— Dar Ania vine întotdeauna împreună cu Fox?

L-am privit pe Jeglov, conducea bine interogatoriul, în întrebările lui nu era nici urmă de duritate colţuroasă, protocolară, o strângea în chingi uşurel, dar ferm părea un vecin flecar şi curios, amator de bârfă la un pahar de ceai, iar întrebările se succedau fără întrerupere, în aparenţă nesistematic, dar în aşa fel ca femeia să nu se poată concentra.

— Ania? repetă Volokuşina întrebarea. Se pare că întotdeauna. Îi e nevastă sau amantă, nu ştiu precis.

— Şi unde locuiesc?

Volokuşina îşi apăsă pieptul cu mâinile:

— Pe cuvânt că nu ştiu!

— E hoaţă? întrebă repede şi dur Gleb.

— Nu, pare să fie femeie onorabilă... se miră

Volokuşina.

Jeglov zâmbea ironic în colţul gurii: din tonul ei, era vădit că şi pe sine se consideră femeie onorabilă.

— În prezenţa dumitale discutau cumva despre afacerile lor? se interesă Gleb.

— Aşa, în treacăt, printre altele. În general, vorbeau puţin despre treburile lor. Dar nu păreau să se ascundă de noi...

— Înţeleg... rosti tărăgănat Jeglov. Înţeleg... Dar cu ce se ocupă Ania?

— După părerea mea lucrează la căile ferate.

— La căile ferate? o atacă Gleb ca un buldog. Ca ce? Ca acar? Conductor cumva? Sau fochist?

— Nu, ce spuneţi! Spunea odată ceva despre un vagon restaurant, dar n-am dat atenţie faptului. Poate că lucrează ca ospătăriţă sau la bucătărie?

— La bucătărie, la bucătărie... repetă Jeglov repede, apoi ridică privirea spre mine, pe deasupra capului Volokuşinei şi mă întrebă: Îţi dai seama, Volodea?

— Alimentele de la depozit şi magazin, aprobai eu.

— Este un Eldorado, un Klondyke, o mină de aur. Să plaseze prin vagonul restaurant atâtea produse alimentare, dădu Gleb din cap, apoi ridică spre Volokuşina o privire grea spunându-i foarte apăsat:

— Acum, Svetlana Petrovna, adu-ţi aminte, străduieşte-te din toate puterile, poate că de asta depinde soarta dumitale... Cum comunicau Rucinikov şi Fox?

Volokuşina avea o privire de animal încolţit, speriat de moarte. Jeglov, cu mişcările lui line, molatice, cu vocea lui insinuantă o fascina ca un şarpe boa, şi cred că dacă Zmeul zmeilor ar fi apărut brusc din podea, n-ar fi îngrozit-o mai tare.

— Rucinikov a telefonat de vreo două ori Aniei, rosti ea cu o voce întretăiată. Dar de obicei, suna chiar Fox la mine acasă...

— Aşa, bine, dădu din cap Gleb. Hai, aminteşte-ţi, ce anume vorbea Rucinikov cu Ania la telefon?

— Nu sunt sigură, dar mi se pare că nu vorbea cu ea...

— Cum aşa?

— Spunea, odată am auzit precis asta: „Transmiteţi-i Aniei că a sunat Rucinikov". Jeglov o făcuse să fie cu totul sinceră, probabil că acum femeia spunea adevărul.

— Şi pe urmă Ania te suna pe dumneata? Gleb stătea lângă ea, şi eu aşteptam să văd când îşi pune cizma de piele lucioasă pe stinghia scaunului ei, dar se stăpâni; poate că acum era de prisos, fiindcă reuşise să stabilească o punte de legătură cu Volokuşina.

— Nu, după asta suna Fox. Mi se pare că Ania nu ne-a telefonat niciodată...

— Minunat, minunat, foarte bine, mormăi Gleb, apoi întrebă repede: Cum arată Fox? Ce înfăţişare are, cum se îmbracă?

Volokuşina, încercând să-şi amintească înfăţişarea lui Fox căzu pe gânduri, iar Jeglov se apropie de mine şi-mi şopti:

— Du-l pe Mânuşiţă în Petrovka şi smulge-i cum ştii numărul de telefon al Aniei... Obţine-l cu orice preţ! Suceşte-l cum vrei, chiar de-ar fi să-i scoţi sufletul! Pe urmă trimite degrabă autobuzul după noi.

Mă oprii o clipă în uşă, auzind ce spune Volokuşina:

— Umblă întotdeauna în uniformă militară, fără epoleţi, dar în uniformă scumpă, cum au ofiţerii superiori. Pe rever poartă ordinul Marelui Război

pentru Apărarea Patriei. Iar pe mânecă – două trese pentru răni grave.

Lucrul acesta mă înfurie şi chiar mă jigni: o bestie ca asta să poarte un ordin furat! Nici nu-mi trecea prin cap că ar fi putut fi decorat. Era un bandit, o pramatie care stătuse în spatele frontului, un şobolan...

Şi toată răutatea asta îndreptată asupra lui Fox mi-o vărsai pe Mânuşiţă. Hoţul stătea cu un aer mândru şi jignit pe banca din spate a autobuzului fluierând printre dinţi o melodie tristă. Kopîrin făcu un gest cu capul spre el:

— Îşi risipeşte talentul, şi-ar putea câştiga existenţa în felul ăsta în loc să fure...

Iar Taraskin, care nu era pe fază, îşi aminti de o frază care-i plăcuse din „Vinovaţi fără vină”:

— Pe ăştia care şi-au părăsit copiii îi doare-n cot...

Mă apropiai de Mânuşiţă şi-i spusei cu voce joasă:

— Ridică-te!

Hoţul mă privi supărat şi surprins, pe faţă îi apărură pete roşii de necaz şi de furie şi începu să ţipe:

— Să nu-mi comanzi tu mie! Găsesc eu dreptate împotriva voastră, câini blestemaţi ce sunteţi!

— Nu cumva o să te plângi lui Fox de mine? îl întrebai eu serios, apucându-l de reverele impermeabilului cenuşiu, elegant. Ţi-am spus să te ridici!

Probabil că şi-a dat seama că mâna mea nu-i mai uşoară decât a prietenului său Fox, aşa că sări repede în picioare mormăind cu răutate ceva în barbă.

— Mergem la Petrovka, mă adresai eu lui Kopîrin şi începui să-l percheziţionez repede pe Mânuşiţă. Îi găsii în buzunare o batistă mare de mătase şi-i ordonai lui Taraskin să facă din ea o legătură. Adunai

în ea toate lucrurile din buzunarele hoţului. Îmi oprii doar agenda lui legată în piele roşie, cu un închizător mic şi cu un creionaş de aur. Era o agendă neobişnuită: la fiecare literă a alfabetului – doar numere de telefon fără niciun nume. Erau vreo sută de numere, iar unele dintre ele erau însoţite de nişte semne: triunghiuri, cruciuliţe, semne de exclamaţie. Ca să le verificăm pe toate ne-ar fi trebuit cel puţin o lună. De fapt, nici n-aveam nevoie să le verificăm pe toate acum, asta puteam s-o facem şi mai târziu, pe îndelete. Mă interesau două pagini: cele de la literele A şi F. Socoteam că dacă telefonul Aniei nu este trecut la numele ei, figurează la cel al lui Fox. Aşa că trebuie să fie sau la A sau la F.

Autobuzul se opri în Aleea Karetnaia. Îl luai pe Mânuşiţă de braţ, spunându-i, ca şi cum ne-am fi înţeles dinainte în toate privinţele:

— Haide, Mânuşiţă, acum o să sunăm la Ania şi lăsăm vorbă să ne telefoneze.

El se zbătu să-şi smulgă mâna, dar îl ţineam strâns şi-l târâi repede după mine spre intrare.

— Sun-o tu singur şi înţelege-te cu ea... mormăi hoţul.

La litera A erau trei telefoane, iar la F – unul singur.

În timp ce mergeam pe scări şi coridoare, chibzuiam repede ce număr trebuie să-i indic exact lui Mânuşiţă, ca să-l dobor cu o singură lovitură.

Cel mai plauzibil era ca telefonul de care aveam nevoie să fie la litera F, deoarece Ania nu-l interesa pe Mânuşiţă câtuşi de puţin, ea fiind doar un canal de legătură cu Fox, prin intermediul căruia putea ajunge la acesta, fără să aibă ceva de discutat cu ea.

În uşa biroului îi zisei lui Taraskin:

— Kolea, nu vrei să dai un telefon unei femei foarte

drăguţe? Dacă te place, te duce la vagonul restaurant şi te ghiftuieşte...

— Sunt gata oricând, se învoi Kolea. Dă-mi numărul s-o sun!

Mă uitai în agendă la litera F şi cu inima strânsă de emoţie rostii:

— Numărul este K 4-89-18. Închisei agenda şi-l întrebai pe Mânuşiţă: Ei, ce să-i transmit din partea ta Aniei? Un salut? Sau complimente lui Fox?

Mânuşiţă scrâşni din dinţi şi-mi dădui seama că nimerisem la fix.

— Dacă n-aş fi avut nevoie de femei în munca mea nici n-aş fi discutat vreodată cu ele, javrele naibii! Au o limbă cât un măturoi, ticăloasele!

Şi slobozi o salvă de înjurături. Eram sigur că acum n-o să mai scoatem nimic de la el şi-l trimisei în celulă. Nu după mult timp sosi şi Jeglov. Se aşeză la biroul lui şi formă un număr:

— Tu eşti, Pasiuk? Da. Spectacolul încă nu s-a terminat? Aha! Deci, când apare englezul, condu-l politicos la administrator, întocmeşte o declaraţie, un proces-verbal de recunoaştere a blănii şi ia neapărat o chitanţă cum că au primit haina în perfectă stare. Ce discuţii să mai fie? Atunci le spui că şi la ei în Anglia se fură la fel. Da, da. Şi că ordinea legală este condiţionată nu de prezenţa hoţilor, ci de priceperea de a-i combate! Aşa şi nu altfel! Salut...

Puse receptorul în furcă, închise pentru o clipă ochii şi întrebă cu voce surdă:

— Ai avut succes? Haide, umflă-te în pene!

— Avem telefonul Aniei. Trebuie să aflăm de la Centrală unde e instalat şi să mergem acolo să-l vedem la faţa locului.

Jeglov dădu negativ din cap.

— Ce, nu-i nevoie? mă mirai eu.

— Adresa telefonului trebuie s-o ştim. Dar e prea devreme să mergem acolo. Trebuie mai întâi să creăm condiţii operative...

Nu prea înţelegeam: până acum goneam ca nebunii, iar acum Gleb, nu ştiu de ce, începuse deodată să frâneze acţiunea. Mă privi, zâmbi ironic şi în zâmbetul lui se desluşea oboseală şi amărăciune.

— Nu înţelegi? mă întrebă el liniştit, parcă gândurile îmi erau scrise pe frunte.

— Nu înţeleg!

— Nu-i nicio Anie acolo. Şi probabil că nici nu dă vreodată pe la adresa aia. Tăcu, de parcă n-ar fi spus nimic interesant.

— Atunci cine e?

— Nu ştiu, răspunse Gleb ridicând din umerii săi puternici. E un telefon de legătură, am mai întâlnit chestii de-astea.

— Atunci explică-mi şi mie! Mă supărasem, părându-mi-se că vorbeşte dinadins aşa, ca să distrugă cu totul rezultatul neînsemnatei mele victorii.

— Nu te supăra, spuse Jeglov. Pur şi simplu am cam obosit în ultimele zile. Iar în ceea ce priveşte telefonul, cred că la aparat e cineva, o persoană cu totul neînsemnată, un om de paie, care întreabă cine a sunat; pe urmă Ania sau Fox îi telefonează şi află cine s-a interesat de ei: Ai înţeles?

— Am înţeles, rostii eu rar, dezamăgit, dar fără să mă împac cu înfrângerea. Totuşi trebuie să-ncercăm şi varianta asta! Dacă nu-i aşa cum spui?

— O încercăm neapărat, mă linişti Jeglov. Mai ales că acum trebuie s-o găsim pe această Ania cu orice preţ. Dacă punem mâna pe ea, îl prindem şi pe Fox. Ca din oală îl luăm! Aici nu-i vorba de vreo Ingrid

oarecare, e ceva serios pentru el, dragoste cu interes. Cred că tot aici îşi are şi cuibul...

— Şi de ce crezi că-i mai uşor să-l prindem în cuib?

Gleb mă privi mijindu-şi ochii şi începu să râdă:

— Sunt în al cincilea an de când mă lupt cu lepădăturile astea, aşa că am observat unele lucruri...

— Împărtăşeşte-mi-le şi mie.

— Criminalul e ca o fiară, trăieşte prin instincte. El nu cunoaşte noţiunile noastre: conştiinţa, datoria, camaraderia. La el totul e simplu, simte durerea sau plăcerea, e sătul sau flămând, îi e cald sau frig...

— Şi ce-i cu asta?

— Păi, să vezi: înainte de război am fost la circ şi acolo m-a uluit un număr cu nişte şoareci care călătoreau cu trenul. Ai văzut aşa ceva?

— Am văzut. Ies şoarecii din gară, se urcă în vagoane şi se plimbă în cerc. E nostim!

— E nostim, se învoi Jeglov. Dar spune-mi, cum a reuşit dresorul să-i facă pe şoarecii ăia proşti să urce toţi până la ultimul în vagoane? Poţi să-mi explici?

— De unde să ştiu? Doar nu-s dresor!

— Nici eu nu-s dresor. Dar problema asta m-a preocupat atât de mult, încât în cele din urmă am înţeles despre ce e vorba. Şoarecii trăiesc chiar în vagoanele astea. Puţin timp înainte de spectacol sunt scoşi din ele, şi trenul intră gol în gară. Se deschid uşile şi şoarecii, bucuroşi, dau fuga la casa lor, la culcuş...

— Şi tu vrei să pui mâna pe Fox când se întoarce la culcuş?

— Cam aşa ceva. Şi principalul lui culcuş este chiar la această Ania! Jeglov se ridică de la birou, se întinse cât era de lung şi căscă. Oh, ce păcat, mi-e atât de somn...

— Atunci du-te acasă şi dormi...

— Nu pot. Mai am de alergat după nişte trebuşoare. Tu află adresa telefonului în cauză, fă procesul-verbal de arestare a lui Mânuşiţă şi a Volokuşinei, notează depoziţia ei, termină cât mai repede partea birocratică a zilei de azi. De gândit o să ne gândim mâine...

Jeglov îşi scoase haina destul de ponosită, o examina cu un ochi critic şi mă întrebă:

— Şarapov, n-ai nimic împotrivă dacă îmbrac azi tunica ta cea nouă?

— Îmbrac-o, mă învoii eu uitându-mă la ceas. Era zece şi jumătate. Dar nu-l întrebai pe Gleb unde se pregătea să meargă în miez de noapte, iar el nu-mi spuse nimic.

— Gata, am şters-o, îmi zise el făcându-mi un semn cu mâna. Vin târziu...

Nu ştiu la ce oră s-o fi întors, dar când am ajuns acasă, la două şi jumătate, l-am găsit dormind. Pe scaunul de lângă divanul lui se afla tunica mea cea nouă de paradă, pe care Jeglov îşi cususe ordinul Steaua Roşie, insigna de fruntaş al miliţiei, cea de paraşutist şi nu mai ştiu ce alt fleac. Era cât pe-aci să urlu de furie, pentru că, cinstit vorbind, mă gândeam că tunica asta o pot transforma într-o haină civilă foarte prezentabilă de care aveam mare nevoie, fiindcă nu puteam merge peste tot îmbrăcat militar.

Mi-am ieşit din fire din cauza blestematei de tunici. Îmi părea rău de costumul netransformat, mă enervase şi Jeglov cu neobrăzarea lui, dar cel mai mult mă supărasem pe mine însumi pentru zgârcenia pe care nu mi-o puteam birui cu niciun chip. Şi la urma urmelor mare brânză? Un costum transformat poţi să-l arunci! Totuşi mult timp n-am putut aţipi: ba

mă dojeneam pentru zgârcenie, ba îl ocăram în fel şi chip pe Jeglov, dar mai ales regretam că mult timp de acum înainte n-aveam să mai pot purta un costum civil nou, bleumarin. Poate că lui Mânuşiţă, cu ţoalele lui străine, elegante, costumul meu i-ar fi părut o vechitură, dar puţin îmi păsa mie de gustul lui de hoţ, eu ştiam sigur că mi-ar fi venit ca turnate hainele civile bleumarin în care aş fi mers cu Varea undeva, la cinema, la teatru şi aşa mai departe. Dar acum ar fi fost o prostie să transform o tunică găurită în patru locuri şi va trebui să port eu însumi uniforma de gală.

XVIII

La uzina de aparate de radio, unde până în prezent se produceau difuzoarele „Record”, a început fabricarea radioreceptoarelor cu lămpi, de tip „Saliut”.

„Moskovski bolşevic”

Pe Taraskin îl chemaseră de dimineaţă la secţia a doua, unde era mare nevoie de oameni. Pe strada Stopani, ziua-n amiaza mare, fusese jefuit un copil, iar cazul i-l încredinţaseră, lui Kolea.

Am scos din seif dosarul lui Gruzdev, am luat din el pachetul cu documentele Larisei şi am început să cercetez amănunţit scrisorile primite de la sfătuitoarea ei Ira. Erau patru: două din Moscova şi alte două din Ruza. N-am găsit nimic interesant în hârtiuţele astea, scrise mărunt şi în grabă; doar fleacuri şi flecăreli femeieşti obişnuite. Un singur amănunt mi-a atras atenţia: în prima scrisoare din Ruza, Ira scria: „Din când în când mă vizitează «Aventura mea», dar toate astea n-au absolut nicio perspectivă... Diferenţa de vârstă se face simţită şi-n fiecare clipă îi surprind privirile aţintite spre picioruşele artistelor tinere care trec pe lângă el...”

În cea de-a doua scrisoare, datată cu două luni mai târziu, Ira îi comunica prietenei sale pe un ton straniu: „Slavă Domnului, sunt din nou liberă ca vântul! «Aventura mea» s-a sfârşit cu bine, adică el mi-a comunicat despărţirea noastră definitivă. Îi ştii obiceiul de a folosi formule stereotipe: «Un lucru o dată spart nu-l poţi lipi la loc», «Ne despărţim aidoma corăbiilor pe mare»... Şi a plecat. Pe cuvânt că simt un fel de uşurare, când eram cu el mă apăsa mereu ceva, eram deprimată... Dacă îţi apare cumva la orizont, fii mai prudentă cu el, draga mea.”

Ultima frază mi-a atras atenţia; am pus ambele scrisori de-o parte, apoi am parcurs rapid scrisorile mamei – toate erau vechi – şi am trecut la facturi şi telegrame. Nici în ele nu părea să fie ceva interesant.

Nu, totuşi scrisorica asta e curioasă. „Dacă îţi apare cumva la orizont, fii mai prudentă cu el, draga mea”. Nu poţi trece cu vederea o asemenea frază, deşi pare cel mai verosimil lucru ca prietena să aibă în vedere ceva de dragoste. Dar astfel de lucruri cum sunt asasinatele conferă chiar şi expresiile obişnuite o nuanţă destul de lugubră. Interesant, cine o fi acest „Aventura mea”? Probabil că doar o actriţă poate numi astfel un cunoscut de-al ei! Şi fiindcă veni vorba, va trebui să avem o explicaţie şi cu această Ira: judecând după scrisori, fusese destul de apropiată de Larisa... M-am uitat pe spatele plicului la adresa Irei: „Moscova, Bojedomka nr. 7, apart. 4” şi o semnătură indescifrabilă. Numele ei de familie o să-l aflu de la Nadea, nu-i nicio problemă... Şi în aceeaşi clipă m-a străfulgerat o amintire: Bojedomka 7! Bojedomka 7! Păi acolo stă femeia aceea care a fost amanta lui Fox! Ingrid Karlovna Sobolevskaia!

De emoţie m-am ridicat de pe scaun. Halal

detectiv, lua-te-ar naiba! „Aventura mea...” Poftim, asta-i aventura! Şi eu care mă prefăceam ca prostul cum că vezi, Doamne, căutăm un individ care se sustrage de la plata pensiei alimentare, de parcă ea n-ar fi ştiut ce fel de rău-platnic căutăm. Nu degeaba o prevenise pe Larisa să fie prudentă! Uite cum se potriveşte totul! Şi eu, ca un nătărău ţin scrisoarea asta o săptămână în seif! Cum de nu mi-a trecut prin cap că semnătura Ira este o prescurtare de la Ingrid? Când o să afle Gleb, o să intru în pământ de ruşine!

Dar de surprize am avut parte din belşug în ziua aceea şi dacă Jeglov o să vrea să-mi taie capul, o să aibă dreptate sută la sută. Uşa apartamentului 4 din imobilul de pe Bojedomka 7 mi-o deschise. Aceeaşi femeie tânără şi frumoasă, care-mi spuse calmă:

— Ştiam că o să vă întoarceţi...

Furios, voiam să-i răspund că, dacă ştia, n-avea rost să-şi bată joc de oamenii ocupaţi şi că ar fi trebuit să-mi spună totul cum se petrecuse, dar mă stăpânii. În astfel de situaţii, sergentul major Formaniuk spunea: „Locotenente, dacă te superi înseamnă că n-ai dreptate”. Cine ştie ce motive o fi avut să tacă? Totuşi o întrebai direct, fără prea multă diplomaţie:

— De ce nu mi-aţi spus că minunata dumneavoastră „Aventură”, Fox, e implicat în asasinarea Larisei Gruzdeva?

Şi aşa era palidă, dar acum păli cu totul, îşi frânse mâinile şi rosti într-o şoaptă ce părea mai mult un strigăt:

— Nu! Nu! Abia atunci când aţi venit la mine m-am gândit la asta!

— Nu-i adevărat! O preveniserăţi hăt-demult pe

Larisa, într-o scrisoare, că o paşte o primejdie.

Ea dădu din cap cu ciudă.

— Nu-i adevărat... Mă gândeam la cu totul altceva...

— La ce anume?

Ea se ridică. Îşi luă o ţigară şi o aprinse. Apoi se întoarse spre fereastră, tăcu îndelung şi după răsuflarea ei întretăiată, ghicii că plânge. Dar n-aveam timp să aştept aşa că o grăbii:

— Deci, la ce v-aţi gândit când aţi scris: „Fii mai prudentă cu el, draga mea”?

Îmi răspunse fără să se întoarcă spre mine:

— Sunt unele lucruri despre care unei femei îi e foarte greu să vorbească... Şi nu v-aş fi spus niciodată ceea ce vă spun acum, dacă n-ar fi la mijloc moartea Larocikăi... În faţa ei restul păleşte, îşi pierde orice sens... Totul devine atât de mărunt şi de lamentabil. Pe scurt, Fox m-a părăsit ca să se ocupe de Larisa... Ea era cu zece ani mai tânără ca mine... Totul e atât de trist şi n-aş putea îndura dacă... Ah! Credeţi-mă, nu m-am supărat pe Lara, o compătimeam. Şi am prevenit-o că povestea asta o să se termine rău. Dar, vă rog să mă credeţi, n-am putut să prevăd o asemenea grozăvie...

— Dar acum?

— Acum ştiu ceea ce ştiu toţi: Ilia Sergheevici a fost arestat pentru uciderea Larisei... Iar eu mai ştiu că-l căutaţi pe Fox. Dar cum s-au încrucişat căile acestor oameni, habar n-am. Înainte nu s-au întâlnit.

— Şi pe urmă?

— Nu mai ştiu! Dar sunt convinsă că Fox trebuie să fi făcut ceva îngrozitor, pentru ca Ilia Sergheevici, cât era el de reţinut, să se hotărască...

Mi-am dat seama ce variantă îmi prezenta Ingrid şi

o întrebai:

— Ilia Sergheevici e gelos?

— E greu de spus... Deşi are un suflet nobil, sunt posibile unele situaţii în care caracterul se exteriorizează...

Nu mai avea rost să păstrez secretul şi spusei deschis:

— Mă tem că n-aveţi o imagine foarte corectă asupra crimei. Credeţi că Gruzdev a ucis-o pe Larisa din gelozie, nu-i aşa?

Ingrid scutură cu putere din cap. Părul cenuşiu, bogat, adunat într-un coc înalt, i se despleti pe umeri, iar ea îl aruncă pe spate cu ciudă:

— La dumneavoastră toate capătă o formă simplificată. Nu uitaţi că s-au despărţit paşnic şi că Ilia Sergheevici trăia cu altă femeie. Aici totul e mult mai complicat. Cred că Fox a născocit vreo poveste de necrezut, jignitoare, el e meşter în treburi de-astea...

— Dar dacă presupunem altceva?

— De pildă? întrebă Ingrid.

— Să zicem că a găsit un limbaj comun cu Gruzdev... împotriva Larisei.

Ea îşi ridică palmele, parcă ar fi vrut să se ferească fie şi de posibilitatea unui astfel de gând:

— Ce spuneţi! E... e pur şi simplu stupid! Şi repet: ei nu se cunoşteau; în orice caz, Lara n-a ştiut nimic de asta până în ultima clipă.

— Atunci, cum explicaţi că la Fox s-au descoperit unele lucruri ale Larisei?

— Deci, totuşi l-aţi găsit?

— Nu, din păcate, deocamdată doar lucrurile...

Ea stătu pe gânduri o clipă, apoi spuse:

— Să ştiţi, că în ciuda celor întâmplate între noi,

Lara a fost sinceră cu mine. Cu puţin înainte de a muri mi-a spus în treacăt că Fox îi făcuse o propunere. Încerca să o convingă să părăsească oraşul ăsta cenuşiu şi murdar şi să se mute în Crimeea, locul lui de baştină, unde ochise el o vilă nu prea scumpă, dar foarte bună. Directorul teatrului local era un prieten de-al lui care-i era foarte obligat, deci cariera ei avea să fie asigurată...

Ehe, păi asta se lega cumva cu faptul că ea demisionase şi îşi lichidase contul la casa de economii.

— N-am contrazis-o prea mult, continuă Ingrid. Vă daţi seama că s-ar fi putut gândi că fac asta din gelozie şi aşa mai departe. De altfel, mă tem că aşa şi credea, pentru că deşi mă lăsa să-i dau sfaturi, evita în mod vădit să le urmeze.

Ingrid tăcu îndelung şi era limpede că acum, după ce îşi deschise sufletul, prezenţa mea îi devenise insuportabilă. Totuşi, i-am spus:

— Înţelegeţi, Ingrid Karlovna, există o legătură între Fox şi Gruzdev în povestea asta. Dar deocamdată nu ne dăm seama prea bine cum. Şi de explicat, un singur om ne-o poate explica: Fox...

— Dar Gruzdev? mă întrerupse Ingrid.

M-am gândit că nu trebuie să dau pe faţă astfel de cărţi cu o femeie care-l iubise pe Fox, că doar se poate întâmpla ca un foc stins să înceapă să fumege din nou şi pe urmă să se prefacă în pălălaie...

— Ştiţi, cu el întreprindem o operaţie complicată. O să vă povestesc cândva, după ce totul se va fi luminat, dar acum avem nevoie de Fox. Unde-l putem găsi?

— Prin restaurante, răspunse ea, fără să se gândească, aproape maşinal, privind pe fereastră. Şi

pesemne că-i păru rău imediat de cele spuse, pentru că îşi muşcă buza.

— Prin care? mă interesai eu politicos.

— Păi nu prea ştiu, spuse ea cu ciudă. La muzee nu merge şi la biblioteci nu-i înscris. Unde să meargă?

— Dar dumneavoastră la ce restaurant aţi fost cu el?

— La fel de fel... Şi doar de două ori...

— Totuşi la care?

— La „Astoria" şi... şi la „Grand Hotel", murmură ea privind într-o parte şi mi-am dat seama că minte. Dar de ce? De ce?

— Ştiţi ce, o să vă rugăm să veniţi cu noi la un restaurant şi să-l recunoaşteţi, am spus eu cu hotărâre.

— Eu? Cu dumneavoastră? Să-l recunosc la restaurant? repetă ea uluită. Aţi înnebunit! Drept cine mă luaţi?

— Cum drept cine? Drept o cunoştinţă a unui om pe care-l bănuim de complicitate la un asasinat. Şi adăugai cu maximum de perfidie: A cărei victimă, de altfel, este prietena dumneavoastră...

Ingrid mormăi, strâmbându-şi dispreţuitor buza de jos:

— N-aveţi decât să bănuiţi pe cine vreţi!... Deşi n-aveţi pentru asta nici cel mai mic temei, nu-i destul că-l aveţi pe nenorocitul de Gruzdev? Doar nu degeaba l-aţi băgat la zdup...

— Sigur că nu degeaba, mă înfuriai eu. Dar asta nu înseamnă că toţi ceilalţi rămân de-o parte... Complicitatea e... e o treabă complicată...

Poate din cauză că-i explicasem cam confuz cum devine cazul cu complicitatea, al cărei sens nu-l învăţasem nici eu după manual, ea îmi zise:

— N-o să particip la prinderea unui om care-mi este apropiat, oricât de potlogar s-ar fi dovedit el după aceea. Nu mă cunoaşteţi...

— Putem să vă silim s-o faceţi!

Ea începu să râdă:

— Nu. Nu fac decât ce vreau *eu.* Şi dacă nu vreau, puteţi să mă împuşcaţi...

Am înţeles că n-o vom putea sili să-l recunoască pe Fox. Cu caracterul ei era chiar primejdios, fiindcă ne-ar fi putut trăda în momentul cel mai critic. M-am ridicat, am schiţat, destul de nepoliticos, un semn cu mâna în loc de „la revedere” şi am ieşit.

La Direcţie nu era nimeni dintre ai noştri. M-am aşezat la masă, am început să-mi notez în agendă principalele elemente rezultate din discuţia cu Ingrid şi am hotărât să-i mai citesc o dată scrisorile. Dar n-am găsit nici dosarul lui Gruzdev, nici scrisorile pe care, în grabă, le lăsasem pe birou; probabil că Jeglov le strânsese şi le pusese în seif. Cu cheia pe care cu câteva zile în urmă Jeglov mi-o înmânase solemn de parcă ar fi fost o decoraţie, am descuiat lacătul şi am deschis uşa grea de oţel. În acest timp, pe coridor se auziră paşi şi în birou intră Taraskin, urmat de două persoane: o fetiţă de vreo şase-şapte ani, cu o faţă speriată, zăpăcită, ţinând într-o mână o păpuşă murdară de cârpă, şi o femeie îmbrăcată sărăcăcios, încă tânără, cu ochi speriaţi, rotunzi ca două vişine, semănând cu cei ai fetiţei.

Taraskin începu chiar din prag să urle revoltat:

— Închipuie-ţi, Şarapov, până unde au ajuns ticăloşii ăştia: fură de la copii!

— Ce s-a întâmplat? întrebai eu.

— Închipuie-ţi că se plimbă fetiţa asta prin curte, în

timp ce maică-sa – tovarăşa asta – era la lucru. Totul e în ordine. Deodată se apropie de ea un bărbat şi-o întreabă: „Cum te numeşti?”

— Nu, nenea m-a întrebat: „Cum te cheamă?” îl corectă fetiţa. Eu am spus: „Lidocika”. „Şi care ţi-e numele de familie?” Şi eu am răspuns: „Vorobiova...”

Feţişoara isteaţă se strâmbă, fetiţei începură să-i tremure buzele şi se porni pe un plâns amarnic, iar maică-sa se repezi s-o potolească. Taraskin, coborând glasul, termină în locul ei.

— Înţelegi, taică-său a pierit pe front şi fetei, bineînţeles, nu i-au spus, de ce să ştie şi copilul? Şi uite că vine la ea un ticălos oarecare în uniformă militară: „Aha, vasăzică Lidocika Vorobiova? Foarte bine! Unde-i tăticul tău?” „Pe front”. „Nu-i adevărat, e rănit, l-au adus de pe front la spital. Acum s-a făcut bine şi se pregăteşte să vină acasă. Iar eu am venit înainte. E totul pregătit ca să-l primiţi pe eroul rănit?”

Ascultam înmărmurit – până acum nu avusesem de-a face cu figuri dintr-astea.

— Şi-i dă înainte cu liru-liru, continuă Taraskin. „Hai să mergem acasă să ne pregătim ca să-l primim pe tăticu’, să facem ordine”, zice ticălosul. Şi se duc sus în apartament, fac ordine şi pe urmă el îi spune fetiţei: „Eu pun masa, tu dă fuga şi ia-ţi o îngheţată”. Şi-i dă treizeci de copeici. Sigur că fetiţa s-a bucurat şi a şters-o. Când s-a întors, ia-l de unde nu-i. În apartament totul era cu fundu-n sus, ticălosul luase tot ce avea o valoare cât de mică... A fost o scenă de isterie, nici nu-ţi poţi închipui, Şarapov. Mama şi fata plângeau nu atât după lucruri, cât după tată, a fost o jale pur şi simplu de nedescris...

Taraskin se aşează la birou şi începu să întocmească procesul-verbal al celor întâmplate, iar eu mă întorsei

la seif. Ca un făcut, dosarul lui Gruzdev nu era nicăieri. Răscolii un teanc mare de hârtii de pe raftul de sus, apoi de pe cel din mijloc şi în sfârşit de pe cel de jos. Nimic. Unde-o fi putut să dispară? Începui să pun la loc, fără grabă, toate dosarele şi hârtiile în seiful încăpător ca să mă conving până la urmă că nu-i acolo. Începusem să fiu îngrijorat.

— Kolea, nu cumva ai văzut din întâmplare un dosar aici, pe birou? îl întrebai pe Taraskin, dar îmi amintii că el ieşise din cameră înaintea mea, deci n-avea cum să-l vadă. Taraskin ridică pentru o clipă capul din hârtiile lui şi-mi spuse distrat:

— Cum să-l văd? Doar n-am fost aici...

Pornii să mă uit prin birourile vecine, în speranţa de a-l găsi pe Pasiuk sau măcar pe Grişa, dar nici ei nu erau nicăieri. Mă gândeam să mă uit şi la Svirski, dar mă răzgândii repede: asta-mi mai lipsea, să caut actele la şeful secţiei! La capătul coridorului apăru Jeglov şi răsuflai uşurat: probabil că el ştia ce-i cu dosarul, l-o fi dus vreunuia dintre şefi, sau poate că venise Pankov în timp ce eu discutam cu Sobolevskaia, Jeglov se apropie de mine şi mă bătu pe umeri:

— Ei, viteazule, ce mai e nou pe lumea asta şi prin împrejurimi?

Fără să răspund la întrebarea asta inutilă, spusei cât mai nepăsător cu putinţă:

— Eu am de lucru cu dosarul şi tu l-ai luat şi ai plecat fără adresă...

— Cum, cum? rosti el fără să priceapă. Ce adresă?

— Ei, dosarul lui Gruzdev, cu crima... am mormăit încercând să par cât de cât nepăsător. Era la mine pe birou...

— Al lui Gruzdev? Era pe birou? repetă el pe un ton

lugubru întrebarea, fixându-mă cu privirea lui pătrunzătoare. Şi ce-i cu el? Unde-i acum?

Am dat din mâini:

— Nu-i nicăieri... Am crezut că l-ai luat tu...

— Ce spui, Şarapov? Îţi dai seama ce spui? Ia hai... şi se îndreptă în fugă spre biroul nostru. Unde spui că era, pe masa ta? Când? Şi văzându-i expresia feţei, am început să mă simt cuprins de o spaimă teribilă.

— Păi... când am citit scrisorile de la Sobolevskaia... prietena... pe urmă am plecat degrabă la ea... şi dosarul a rămas pe birou...

Ochii lui Jeglov păreau două crăpături înguste, iar faţa împietrise. Spuse încet:

— Taraskin ia-ţi oamenii de aici şi du-te în biroul vecin... să nu te deranjăm...

În timp ce Taraskin îşi adună filele procesului-verbal şi le conduse dincolo pe femeie şi pe fiică-sa, Jeglov păstră o tăcere grea, care mă apăsa copleşitor, insuportabil. Simţeam că se întâmplase ceva îngrozitor. După ce Kolea ieşi, Jeglov mai tăcu un timp, lăsându-se greu pe scaun, se gândi concentrat la ceva şi în fine, mă întrebă:

— În seif te-ai uitat? Nu-i acolo?

Am clătinat din cap negativ.

— Era cineva în cameră când ai plecat?

— Nu. Şi am încuiat-o.

— Dă fuga la mătuşa Niuşa, femeia de serviciu. Doar ea mai are o cheie...

M-am dus la magazie, unde mătuşa Niuşa îşi bea tacticos ceaiul. Dar ea nu intrase în birou şi prin urmare habar n-avea de dosar. M-am întors. Jeglov stătea ca şi până acum la masa lui şi pufnea crunt.

— Unde-o fi, Gleb? întrebai eu îngrozit. Nu-mi închipuiam că la DMJ poate să dispară un lucru dintr-o

cameră închisă!

— Unde-o fi? şuieră el. Ia spune, ai citit afişul de la intrarea în cantină?

Văzusem afişul, îmi atrăsese atenţia din prima zi: pe el era desenat un toc cafeniu de revolver, cu un şnur roşu; din toc ieşea mânerul unui revolver, iar alături se vedea chircită o mână osoasă, păroasă şi o inscripţie de doi metri: „Tovarăşe, ai grijă de armă! Duşmanul întinde mâna spre ea!”

— L-am văzut, am răspuns amărât.

— Un dosar e mai important ca un pistol, nu-i aşa? Ai văzut vreodată acte pe masa mea? Sau vreun dosar, fără ca eu să fiu aici?

Mă străduii să-mi amintesc: într-adevăr nu văzusem.

— Tu nici n-ai luat vreodată tot dosarul în mână, spusei eu posomorât. Lucrăm cu el când eu, când Pasiuk, când Taraskin...

— Aşa-i, confirmă Jeglov. Dar cu unele acte separate lucrez?

— Lucrezi. Şi ce-i cu asta?

— Uite, tu de pildă, ai citit cumva pe masa mea măcar un singur document cu care lucrez eu?

Îmi veni în minte un obicei al lui Gleb care mă mirase mai demult: dacă cineva se apropia de masa lui, întorcea cu faţa-n jos pe nesimţite hârtia pe care o citea, sau o acoperea cu o altă foaie de ziar sau cu vreo mapă goală. Mă jenasem să-l întreb şi ştiam încă din copilărie că nu-i politicos să citeşti scrisori străine. Poate că, acoperindu-şi documentele, împiedica tocmai o astfel de necuviinţă...

— Nu, n-am citit, le întorci întotdeauna cu faţa-n jos, mormăii eu, neînţelegând unde vrea să ajungă.

— Uite de ce. Nu te-ai gândit niciodată la asta? Îţi

explic eu: pentru o anumită hârtiuţă de pe masa mea sau a ta – asta n-are importanţă – un hoţ e gata uneori să-şi dea jumătate din viaţă, ai înţeles? Faţă de voi n-am secrete, nici nu pot avea, îţi dai seama. Dar obiceiul ăsta e o disciplină de fier şi mi-am creat-o în decursul anilor, înţelegi? Niciodată, niciun fel de document nu trebuie să ajungă sub ochii vreunui străin! Jeglov se ridică şi începu să se plimbe prin birou, apoi spuse obosit: Acum a dispărut un dosar întreg... Doamne, ce-o să se-ntâmple?

Am simţit că ameţesc. M-am şi văzut târât la Svirski, apoi la însuşi şeful Direcţiei, cumplitul general-locotenent Mahankov, mi-am amintit figura speriată, zăpăcită a lui Soloviov în casa Verei Croitoreasa şi m-am închipuit alături de el pe o bancă lungă, nevopsită... Parcă ghicindu-mi gândurile, Gleb spuse:

— Povestea asta e de natură penală... Explică-le şefilor, dacă poţi, cine citeşte acum dosarul... Ei, ce zici?

La întrebarea asta, dinţii începură literalmente să-mi clănţăne în gură; nu pentru că mă temeam de şefi, aşa ceva nu-mi stă mie în fire, dar îmi era ruşine, ca şi când mi s-ar fi încredinţat paza unui prizonier, aş fi adormit, iar el ar fi şters-o şi Dumnezeu ştie ce-ar putea să facă acum...

— Ce-i de făcut, Gleb? întrebai eu, întorcându-mă spre Pasiuk şi Taraskin, de parcă aşteptam sprijin din partea lor; ei mă priviră, ca şi înainte, cu emoţie şi compătimire.

— Nu ştiu ce-i de făcut, zise Jeglov. Gândeşte-te... Şi ieşi trântind cu putere uşa după el.

Pasiuk întrebă:

— Nu cumva l-ai luat cu tine când te-ai dus la dama

aia?

Agitat, deschisei absolut prosteşte porthartul în care dosarul oricum nu putea să încapă, totuşi mă uitai înăuntru, apoi începui pentru a douăzecea oară să răscolesc seiful, bineînţeles degeaba. Stăteam aşa privind năucit rafturile seifului, când uşa se deschise şi cizmele lui Jeglov începură să scârţâie prin cameră – învăţasem să recunosc orbeşte zgomotul ăsta – şi se auzi o plesnitură sonoră pe masă. Mă întorsei îngheţat de emoţie: dosarul verde, bine cunoscut, al lui Gruzdev era acolo, iar lângă masă stătea Gleb dând din cap dezaprobator, Mă repezii, înhăţai dosarul şi cu mâinile tremurând de emoţie, îl deschisei; toate erau la locul lor.

— Unde l-ai găsit, Gleb?

Jeglov se strâmbă dispreţuitor îngânându-mă:

— L-am găsit... Da’ ce sunt birou de obiecte pierdute? L-am dat la registratură să-l înregistreze. Şi totodată, am vrut să-ţi dau o lecţie, să te-nveţi minte să-ţi mai laşi dosarele aruncate vraişte pe birou...

Cu totul năucit de cele întâmplate, stăteam în mijlocul camerei şi mă uitam neajutorat când la Jeglov, când la Pasiuk, când la Taraskin. Pe faţa lui Taraskin se citea o imensă uşurare. Pasiuk se strâmba şi ochii îi luceau răutăcios, iar Jeglov, ca de obicei, arbora un zâmbet larg şi binevoitor. În locul bucuriei spontane de a fi găsit dosarul, m-am simţit deodată copleşit de sentimentul unei uriaşe umilinţe, neîncercată încă vreodată în viaţă, de parcă m-ar fi pălmuit cineva în public şi n-aş fi avut voie să plâng. Am simţit că mă sufoc de furie şi m-am îndreptat spre Jeglov:

— Dobitocule! Cum ai putut născoci aşa ceva? Eu mă dau de ceasul morţii, să-mi pun funia de gât nu

alta, iar ţie îţi arde de bancuri!

Gleb se dădu un pas înapoi, ridică bărbia şi zise:

— Haide, fără scene! Spre binele tău am făcut-o, o să-ţi fie învăţătură de minte...

Dar mă pornisem şi nu mă mai puteam opri:

— Cine ţi-a dat voie să mă înveţi cu figuri dintr-astea? Ce crezi că sunt copil sau cine ştie ce golan? Că nu înţeleg de vorbă bună? Sunt ofiţer combatant, cercetaş! În timp ce tu învăţai să faci pe copoiul aici în spatele frontului, eu am pătruns în liniile inamice de patruzeci şi două de ori! Şi-mi faci porcării de genul ăsta? Nici nu vreau să te mai cunosc... Gata! Îi aruncai dosarul pe masă şi mă îndreptai spre ieşire, dar în uşă, amintindu-mi de ceva, mă întorsei spre el şi-i zisei: Să nu te mai prind în casa mea! Chiar de azi, auzi? Chiar de azi! Du-te dracului!

XIX

...În raionul Tagansk există trei băi publice şi e greu de pătruns în oricare dintre ele. Oamenii pierd multe ore la cozi.
— Facem reparaţii, se dezvinovăţesc directorii băilor. După ce le terminăm o să fie mai uşor...
Totuşi, reparaţiile se desfăşoară într-un ritm foarte lent. Organizaţiile raionale nu acordă atenţia necesară acestor întreprinderi comunale de servire a populaţiei.

„Izvestia”

Am coborât scara şi tot mai tremuram de încordare, de furie şi cumplită obidă. Mă simţeam ruşinat şi îndurerat, dar mai ales îmi era ciudă că abia începusem să dibui o urmă palpabilă în cazul acesta încurcat al lui Gruzdev, abia mi se conturaseră în minte unele bănuieli, în căutarea unei căi care să ne ducă pe toţi, la adevăr şi când colo – poftim ce poznă s-a întâmplat! Fireşte că acum Jeglov avea să-mi ia cazul, că doar n-o să-mi ierte comportarea pe care o

avusesem în prezenţa întregii grupe. Ei şi, să-l ia dracu! Bineînţeles în fond, n-am avut dreptate, dar nici el n-avea dreptul să-mi facă o figură scârboasă ca asta. Ce farsor! Ce farsor răutăcios!

— Volodea! Volodea!

M-am întors şi am zărit-o pe Varea. Era îmbrăcată într-un pardesiu de culoare deschisă, purta pantofi eleganţi, iar în mână ţinea o umbrelă. Tocmai umbrela asta îmi şopti că nu mai era sergentul Sinicikina, ci pur şi simplu Varea. Umbrela este un obiect exclusiv civil.

— Volodea, vin de la Direcţia cadrelor...

— Demobilizarea?

— Exact! Începând cu 20 noiembrie.

— Te felicit, Varea! Şi acum ce faci?

— Mâine mă duc la institut să iau programul.

— O să ne uiţi pentru totdeauna?

— În primul rând, mai am o săptămână de lucru. Iar în al doilea rând, mâine e o serată la Direcţie. Vii şi tu?

— Dacă nu cumva Jeglov o să-mi găsească vreo treabă, am spus şi amintindu-mi de scandalul pe care-l avusesem am adăugat: Dar foarte probabil că o să vin...

— Ai neplăceri? mă întrebă Varea, iar eu mă gândii că un om cu profesia mea, ar trebui să ştie să-şi mascheze mai bine starea de spirit.

— Cum să-ţi spun... N-am cu ce să mă laud în mod deosebit...

— Nu-ţi place munca asta? mă întrebă ea. Mă luă de braţ şi mă conduse spre ieşire cu un gest atât de simplu şi de firesc – poate că şi umbreluţa o ajuta – încât acum nu mai era deloc sergent, ci o femeie tânără şi frumoasă. Simţii deodată o dorinţă

nestăpânită să mă plâng ei de necazurile, de greutăţile pe care le aveam şi doar teama de a nu-i părea cumva plângăreţ şi nătâng mă opri.

— Ce-i cu tine, Volodea? Spune-mi şi mie, poate că găsim împreună o soluţie, insistă ea.

Ieşirăm în stradă, în amurgul ploios, înceţoşat şi, simţind în inimă un fior rece de îndrăzneală, o strânsei de mână, trăgând-o spre mine:

— Varea, poate că n-ar trebui să-ţi povestesc vreodată lucrurile astea. Femeilor le plac bărbaţii tari şi puternici... Dar în afară de tine n-am cui să-i spun!

Ea nu încercă să se depărteze şi spuse pe un ton mângâietor:

— Tare bine ştii tu cum sunt bărbaţii care le plac femeilor! Şi nici n-o să înveţi vreodată să te prefaci...

Din cauza burniţei, lumina felinarelor părea violetă; picăturile de ploaie răsunau iar cablul troleibuzului cânta prelung deasupra capetelor noastre.

— Varea, nu mă pot obişnui cu asta – cu orele, minutele, limbile de ceasornic, cadranele; timpul parcă fuge cu diligenţa, în jurul meu unii prind pe careva, mint, înşfacă, plâng, oftează, târfele râd... Împuşcături, borfaşi, ambuscade... Nu ştiu niciodată dacă am dreptate sau nu...

— Volodea, dragul meu, dar la război ţi-a fost uşor?

— Varea, nu despre asta-i vorba! La război totul era simplu... Duşmanul era acolo, după linia frontului! Dar aici, în munca asta blestemată, încep să nu mai cred în nimeni...

Nu era nimeni pe strada albastră biciuită de ploaie în înserarea care se lăsase. Pe neaşteptate, Varea îmi luă obrajii cu amândouă mâinile şi mă sărută, iar eu am simţit un fel de leşin dulce; buzele ei aveau gust de mere şi ploaie.

Îmi strânse la piept capul şi începu să vorbească repede, în şoaptă:

— Eşti încă un băieţandru, ai obosit rău şi nu mai ai încredere în tine, fiindcă abia acum înveţi meseria şi încă nu poţi să arăţi ce eşti în stare... Crede-mă – femeile simţ asta mai bine – tu eşti mai necesar la locul tău decât Jeglov. Tu eşti ca pâinea neagră – tare şi cinstit. O să lupţi întotdeauna pentru dreptate. Dacă n-ar exista dreptate, oamenilor li se face lehamite şi de bunăstare, nu-i aşa?

Avea ochi imenşi, strălucitori, unul cenuşiu, iar celălalt verde închis. Îmi spuneam că n-o s-o pot înşela niciodată, iar tandreţea pâlpâia în mine ca o flacără. Simţind că-mi pierd minţile de fericire, îi sărutam, sub ploaia torenţială, ochii, şi mi se strânse inima amintindu-mi că, în curând, drumul nostru se termină – ajungem la casa ei şi va trebui să plec.

Varea deschise umbrela. Mergeam pentru prima oară sub umbrelă, întotdeauna lucrul ăsta mi se păruse îngrozitor de ruşinos – mai ruşinos era doar obiceiul de a purta galoşi – dar acum eram gata să merg toată viaţa sub umbrelă, alături de Varea.

— Volodenka, o să treacă foarte mulţi ani – douăzeci, treizeci, – noi o să îmbătrânim de-a binelea şi prin nouă sute şaptezeci şi cinci, pe aici o să treacă iarăşi îndrăgostiţii, iar dragostea lor va fi la fel de neaşteptată şi înfricoşătoare ca un strigăt în noapte, dar ei se vor teme doar de sentimentele lor, pentru că atunci n-o să mai fie hoţi, bandiţi şi târfe, iar oamenii o să plângă doar de fericire, nu de frică. Nimeni n-o să mai prindă şi n-o să mai înşface pe nimeni şi pentru asta îndrăgostiţii de atunci o să-ţi fie recunoscători ţie, soldăţelul meu...

Faţa ei era rece şi luminoasă, iar noaptea în jurul

nostru lucea umed pe trotuarele negre ca cizmele lui Jeglov, şi deşi eram fericit, simţeam în inimă zborul mut al timpului ca un sloi de gheaţă.

La uşa casei îi spusei:

— Nu pot trăi fără tine...

— Ne vedem mâine. Doar ai zis că vii la reuniune...

— Nu despre asta-i vorba. Vreau mereu, tot timpul... În fiecare clipă...

Ea mă sărută şi mă mângâie uşor pe faţă cu degetele ei prelungi şi reci parcă s-ar fi spălat:

— Nu te grăbi...

Şi plecă.

Mă întorceam încet spre casă şi senzaţia de fericire dispărea încet-încet, în timp ce o tainică nelinişte începea să mă cuprindă. Simţeam gustul acru al supărării şi nu înţelegeam ce mă chinuie, când, deodată, simţii o străfulgerare sumbră: Jeglov! Îl dădusem afară! Îi spusesem să-şi ia tălpăşiţa chiar de azi. Dar asta-i o porcărie din partea mea... Fireşte, n-am cuvinte să calific măgăria pe care mi-o făcuse. Să admitem că m-am supărat pe el, dacă aş fi om, aş pleca eu. Ce, n-am unde înnopta? Dar aşa chem un om fără locuinţă să stea la mine, şi pe urmă mă supăr şi-l dau afară din casă pe nepusă masă!

Dacă mi s-ar fi întâmplat aşa ceva cu Taraskin sau Pasiuk, era mai simplu: mi-aş cere scuze şi l-aş chema înapoi. Dar ce mi se întâmplase cu Jeglov era groaznic; ar fi putut crede că mă speriasem şi acum îl linguşeam.

Ah, ce ruşine! Ce să mai născocesc acum? Pe unde să scot cămaşa? Mai ales că Gleb, pesemne, nici nu mai figurează acum în evidenţa căminului. S-o fi dus să înnopteze la Taraskin sau Kopîrin. Dracu’ să mă ia, cu blestemata mea de limbă cu tot! Tare hrăpăreţ m-

am făcut, auzi: „Pleacă din casa mea!” Ptiu!...

Ocărându-mă singur urcai la etaj, descuiai uşa, străbătui fără zgomot coridorul, deschisei uşa camerei mele şi aprinsei lumina. Acoperit până peste cap cu pătura, Jeglov sforăia liniştit pe divan, iar pe masă se aflau câteva cutii de conserve şi patru tablete de ciocolată. În mijlocul camerei – cizmele lui bine lustruite. Dând la o parte colţul păturii, Gleb îşi ridică de pe pernă faţa somnoroasă şi mormăi, supărat:

— Stinge lumina! N-are omul linişte nici ziua nici noaptea din cauza ta!...

Apoi se întoarse şi adormi numaidecât. Senzaţia de fericire mă cuprinse din nou. Şi m-am cufundat în somn cu credinţa fermă că lumea e nemaipomenit de frumoasă.

XX

HIPODROMUL.
Şoseaua Leningrad, 25. La 24 octombrie vor avea loc
Alergări de trap
Începutul la ora 3.
Bufet. Orchestră.

Anunţ

M-a trezit un ţipat cumplit, disperat, care trecuse prin uşă ca un fierăstrău circular. Năuc de somn, încercam să-mi dau seama ce se întâmplase, crezând că murise cineva în apartamentul nostru. În timp ce-mi căutam cizmele, Jeglov sărise de pe divan şi, trăgându-şi din mers pantalonii, ieşi desculţ pe coridor.

Aici, ţipând ca din gură de şarpe, se tăvălea pe jos Şurka Baranova. Pe gâtul ei slab, acoperit de zbârcituri, vinele se umflaseră ca nişte funii albastre, faţa istovită i se acoperise de pete roşii asemeni unor cicatrici şi pe ea se citea o suferinţă atât de inumană, atâta groază şi disperare, încât am înţeles că se întâmplase ceva cumplit.

Jeglov, îngenuncheat în faţa ei, o ţinea pe după umerii slabi, osoşi.

— Adu repede apă! mi-a strigat el.

Eram atât de buimăcit de strigătul ei, atât de speriat, încât am dat fuga, nu ştiu de ce, nu la bucătărie, ci în cameră şi nu găseam ceaşca, apoi am înhăţat o carafă, iar Jeglov, luând o gură de apă, a stropit faţa femeii. Vecinii, speriaţi se pitiseră prin colţuri, Ghenka, băiatul cel mai mare al Şurkăi, plângea cu glas subţirel, iar soţul ei, Semion invalidul, rămăsese înlemnit cu un zâmbet nătâng pe faţă.

— Cartelele! Carte-le-le! striga Şurka cu o voce sfâşietoare, din rărunchi, şi în ţipătul ei se desluşea o spaimă de moarte, o suferinţă animalică. Toate! Toate! Cartelele de alimente! Mi le-au fu-ra-aat! Cartelele pe... toată... luna! Ce-o să le dau... să mănânce? A-a-ah!

Era patru noiembrie, până la noile cartele mai aveam de aşteptat douăzeci şi şase de zile, iar o pâine la liber costa cincizeci de ruble.

Strâmbându-se din pricina ţipetelor femeii, de parcă îi sfredelea cineva un dinte, Jeglov o scutură cu putere pe Şurka şi începu să strige:

— Termină cu vaietele! Ce crezi că hoţului o să i se facă milă de tine dacă ţipi? Ia uite, ai băgat spaima în copii! Taci din gură! Ţi-l prind eu pe hoţ şi-ţi găsesc şi cartelele!

Şurka tăcu într-adevăr şi-l privi pe Jeglov cu teamă şi speranţă. Era tânăr, puternic, autoritar, atât de sigur de sine în clipa aceea de disperare, încât îi păru a fi singura ei nădejde.

— Glebuşka, Glebuşka, dragule, începu ea din nou să hohotească. Unde o să-l găseşti pe banditul ăsta, pe canalia asta blestemată, ucigaşul copilaşilor mei? Ce-o să le dau de mâncare o lună întreagă? Şi aşa sunt străvezii, că-i ţin cu coji de cartofi, o să flămânzim toată luna?

— Încetează odată! rosti Gleb încrezător şi calm. Slavă Domnului, nu mai suntem în război! N-o să murim, scăpăm noi cumva şi de beleaua asta...

Se întoarse spre mine şi-mi spuse:

— Volodea, du-te şi adu cartelele noastre. Şi fără să mai aştepte să mă întorc, sări sprinten în picioare, dădu fuga în camera noastră şi până când să-şi vină în fire vecinii înmărmuriţi, el îi puse Şurei în mână cartelele noastre ofiţereşti, Ţine! Cu astea hrănim jumătate din guri, născocim noi ceva şi pentru celelalte...

Şura clătină din cap, dând în lături mâinile lui Gleb, refuzând hârtiuţele roz cu pătrăţele şi rosti abia mişcându-şi buzele învineţite:

— Nu, nu le iau... Voi ce-o să faceţi? Nu pot...

— Ia-le când îţi spun! se răsti Jeglov. Mai faci şi mofturi...

Intră iarăşi în cameră şi aduse o cutie de conserve, un cornet cu zahăr, un pachet cu untură, cea economisită pentru sărbători.

— Să le mâncaţi sănătoşi, spuse el mărinimos şi în momentul acela îmi dădui seama că se admiră singur şi că tuturor vecinilor le e extrem de simpatic; de altfel, sincer să fiu, Gleb îmi plăcuse şi mie foarte mult, iar el ştia asta şi, deşi desculţ, nu părea la fel de impunător ca atunci când era încălţat cu cizmele lui strălucitoare, totuşi arăta bine când îi spuse Şurkăi cu asprime: Dă-le de mâncare copiilor, o să mai avem nevoie de soldaţi! Era caritătii n-o să vină chiar atât de repede...

O lacrimă bătrânească, cenuşie se prelinse pe obrazul zbârcit al lui Mihal Mihalîci, care dădu repede din cap, întinzându-i Şurkăi o plasă cu cartofi şi ceapă; mai mult nici el n-avea.

Şurka plângea istovită, fără zgomot.

— Fraţilor, dragii mei, bâigui ea, o să mă rog pentru voi câte zile-oi mai trăi, mi-aţi scăpat copiii de la moarte, blestemat să fie ticălosul ăla de hoţ, o să vă muncesc, vă spăl rufele, vă fac curat, fac ce vreţi voi...

— Alexandra! răcni Jeglov. Să nu cumva să mai aud asemenea vorbe! E o ruşine ca oamenii sovietici, şi mai ales comsomoliştii, să folosească simbriaşi! Se întoarse spre mine şi-mi spuse supărat: Ce stai? Du-te şi pune ceainicul la fiert, şi aşa am întârziat...

Mergând la serviciu alături de Jeglov mă gândeam cum o să ne descurcăm cu mâncarea luna asta. În douăzeci şi şase de zile, burta avea să ni se lipească pe şira spinării, fără doar şi poate! Dacă nu predăm cartelele la cantină, poimâine automat ne scot de la trei mese pe zi. E adevărat că ne mai rămâneau câte 60 de taloane pentru felul doi cald. În afară de asta ni se cuvine probabil cel puţin un sac de cartofi din grădina colectivă. Ne mai rămăseseră şi câteva cutii de conserve, Poate că o să facem rost de nişte varză acră, iar Pasiuk se lăudase că primise o halcă minunată de slănină, aşa că probabil o să ne dea şi nouă o bucată. Iar pâinea, chiar dacă urma s-o cumpărăm la liber, cu 50 de ruble bucata, banii o să ne ajungă. În cel mai rău caz vindem ceva din echipament sau ceasul... Până la urmă ne descurcăm noi...

Tot chibzuind aşa, mi se făcu ruşine de mine însumi. Probabil că n-o să ajung niciodată să fiu ca Jeglov, care dăduse fără să stea pe gânduri tot tainul nostru pe o lună Surei Baranova, iar acum mergea fluierând, fără să se mai gândească la asta, în timp ce eu, ca un nenorocit de zgârie-brânză, tot socoteam,

tot calculam... Ptiu, mi-e şi scârbă de mine! Pesemne că dacă te-ai născut aşa, nu te mai poţi schimba. Nici chiar gândul că Jeglov dăduse nu numai cartelele lui ci şi pe ale mele nu mă consola de conştiinţa propriei mele zgârcenii.

Pe strada Trubnaia ne urcarăm într-un tramvai. Gleb îi spuse taxatoarei:

— Permis de serviciu, litera „B”. Ne făcurăm loc pe platforma din spate şi când eram aproape de Petrovka, mă bătu pe umăr: Totuşi, Volodea, ia vezi, născoceşte ceva, că vrei-nu vrei o lună de zile de acum încolo tot trebuie să mâncăm...

Prima jumătate a zilei trecuse pe nesimţite cu treburi curente. După-masă îşi făcu apariţia Taraskin, asudat şi obosit, dar mulţumit de sine. Reuşise să-l prindă pe hoţul care jefuise femeia de pe strada Stopani, nevasta militarului căzut pe front. Infractorul nici nu avusese timp să vândă lucruşoarele bietei femei, că-l şi prinsese cu mâţa-n sac – corpurile delicte erau la el acasă. Încă decuseară, Taraskin îi raportase lui Jeglov succesul său, iar Gleb îl şi înhămase la altă treabă: să afle cine sunt proprietarii telefonului K 4-81-18. Dificultatea consta în faptul că totul trebuia făcut discret, încât nimeni să nu poată bănui că cineva se interesează de deţinătorii telefonului, mai ales cineva de la DMJ, iar pentru asta trebuia găsit un pretext oarecare. Kolea Taraskin reuşise să-l găsească şi să culeagă informaţii destul de complete. Mi se păreau însă cu totul inutile.

— Telefonul e personal, raportă Kolea, instalându-se comod la masa pe care o împărţea cu mine. Deţinătoarea lui este Zadohina Ekaterina Petrovna, în vârstă de 70 de ani. Locuieşte pe Bulevardul

Cistoprudnîi nr. 13, apartamentul 5...

Pe faţa lui Jeglov se vedea că nu vrea să-i răpească lui Kolea plăcerea triumfului; la drept vorbind, Taraskin nu era dintre cei mai norocoşi în ceea ce priveşte cercetările individuale; dar Gleb nici n-avea răbdare să asculte toată povestea de-a fir a păr, aşa că-l întrerupse cu întrebări scurte şi precise:

— Apartamentul e separat sau comun?

La care Kolea răspunse amănunţit:

— Apartamentul e comun, în afară de Zadohina mai locuiesc vreo patru familii: Ivolghin, Sergheev...

— Vecinii se folosesc de telefon?

— Într-un singur sens...

— Adică?

— Bătrâna le dă voie să telefoneze. Dar le interzice categoric să dea numărul cuiva care să-i sune...

— Aha, e clar. Mai departe...

— Bătrâna a locuit aici toată viaţa, înainte de Revoluţie a fost cameristă la Hotelul Rashodovski, pe Sretenka. În ultimul timp, lucra pe la diferite cantine, mai întâi ca ospătăriţă, apoi la spălatul vaselor...

— Vasăzică în locuri mai călduţe, remarcă Jeglov.

— Îhî. În alimentaţia publică, răspunse Taraskin fără să obiecteze, deşi era vădit că nu gustă ironia şefului, deoarece fie că Gleb uitase, fie că n-avea chef de politeţuri, Vera, soţia lui Kolea, era şi ea ospătăriţă, şi colegul nostru era în permanenţă la curent cu problemele alimentaţiei publice şi întotdeauna pofta lui de mâncare era mai mică decât a noastră. Jeglov continuă:

— Ceva rude sau cunoştinţe are?

— Conform cărţii de imobil, din 1939 bătrână nu mai are niciun fel de rude.

— Dar după alte surse?

— Uneori vine la ea o nepoată. După spusele vecinilor, locuieşte undeva prin zona Brianskului, într-un sat Novîie sau Nijnie Liadî. O cheamă Niuşa...

— Niuşa? se interesă Jeglov. Niuşa. Niura. Ana. Ce zici?

— O fi vreo Ană, dar cred că nu-i a noastră, spuse cu bun simţ Taraskin. În primul rând, are între 35 şi 40 de ani, deci e cam bătrâioară; în al doilea rând, nu i se poate reproşa decât că face negoţ cu rachiu, altceva nimic serios. E o femeie de treabă.

— Am înţeles. Dar în legătură cu bătrâna asta, Zadohina, se ştie ceva?

— Nimic compromiţător. Duce o viaţă liniştită, merge la biserică, n-a fost judecată sau condamnată. Mănâncă şi se îmbracă în limitele pensiei...

— Deci, aşa... murmură Jeglov. Nu-i suspectă cu nimic. Bine, stai jos şi scrie raportul. Dar ce fel de oameni vin în vizită la ea?

Taraskin, scoţând din sertar o hârtie, spuse plictisit:

— Păi ce fel de oameni să vină la căzătura asta bătrână? De niciun fel. Şi nimeni n-a văzut vreodată pe-acolo o cosânzeană în genul prietenei lui Fox, numită codificat „Ania” şi pe care n-o cunoaştem.

Şi scoţând, ca un elev sârguincios, vârful limbii, Taraskin începu să-şi aştearnă pe hârtie raportul, în timp ce Jeglov, gânditor şi încruntat, se plimba de la un capăt la altul al biroului.

— Mare şmecher, Fox ăsta! zisei eu. Nu cred că punem mâna pe el acolo. Şi-a luat toate măsurile de precauţie. Aveam în detaşamentul disciplinar un infractor Siniaev Fiodor, care până la război fura din apartamente. Pe urmă, l-am cam luat eu în tărbacă şi am scos lenea din el...

— Atenţie, un caz din practica militară a

comandantului de companie Şarapov! spuse Jeglov zâmbind viclean după cum îi era obiceiul.

Bineînţeles, nu m-am supărat pe el; ce să-i faci, aşa-i e felul. Am continuat:

— În general, era om de treabă, econom, după ce a fost rănit l-am trimis în spatele frontului... Da-a... Îi plăcea să fure din apartamentele de unde stăpânii lipseau mai multă vreme. Îmi povestea că dimineaţa şi seara se plimba pe sub ferestrele locuinţei pe care o ochise... Vedea că ziua sunt perdelele trase, şi că nu-i lumină câteva seri la rând. Asta însemna că totu-i gata. Pătrundea în casa şi opera liniştit: mai întâi sorta şi pregătea totul, fără să facă zgomot...

— Sunt şi şacali dintr-ăştia, spuse Jeglov, de data asta serios. Zi mai departe...

— Dacă nu termina de prima dată, punea nişte ziare între fereastră şi perdea. Dacă stăpânii se întorceau, mişcau perdelele şi ziarele cădeau. Şi el, când venea din nou, observa. Aşa opera...

— Vrei să spui că şi Fox lucrează aşa cu bătrâna Zadohina care-i pune ziare-n geam?

— Exact. Şi cred că în felul ăsta se mai asigură o dată. Pentru că dacă Mânuşiţă îl trădează, el trebuie oricum să se aştepte la un telefon de la Fox. Deci are timp să se gândească şi să se pregătească. Eu aşa zic...

— Judeci corect. Ei, totuşi ce facem?

Taraskin se opri din scris şi spuse hotărât:

— S-o chemăm aici pe băbuţă: la spune, mătuşă Katia, ce bandiţi periculoşi ţin legătura prin tine cu complicii lor? Mărturiseşte cinstit, că de nu...

Jeglov îi întrerupse discursul:

— Băbuţa o să se-nchine, uite colo la portretul din colţul roşu, şi o să spună: „Mult iubite cetăţene şef

Taraskin Nikolai, poţi să mă omori că nu ştiu nimic. E adevărat că e o fetişcană, Ania, care se îngrijeşte de bătrâneţele mele şi vine uneori să-mi cumpere câte ceva pe cartelă, are suflet bun. N-are telefon şi ştii cum e cu tinerii, azi cavalerii obişnuiesc să telefoneze. Aşa că eu îi transmit. Da' cine-o sună, de unde să am eu habar, bătrână proastă ce sunt? Pe urmă, peste o jumătate de oră Ania e la curent cu toată povestea, şi odată cu ea şi prietenul ei, preaînţeleptul Fox. Ce părere ai?

Taraskin dădu din mâini:

— Tu ştii mai bine, Gleb Gheorghievici. Tu eşti şeful nostru, tu hotărăşti... Şi se întoarse la raportul pe care, judecând după ritmul de scris, avea să-l termine pe la Anul Nou.

— Tu ce părere ai, Şarapov? mă întrebă Jeglov.

— Am, ca să spun aşa, doar păreri negative.

— Nu-i nimic, răspunse el dând din cap. Putem proceda şi prin eliminare. Ia spune!

— Păi ce să spun... Dacă telefonăm din partea lui Mânuşiţă, Fox o să-l sune. Dar cum să discutăm cu el? Ne dăm de gol imediat... Să-ncercăm să ne înţelegem cu Volokuşina, dar ea n-a vorbit niciodată cu ei şi, speriindu-se, ne-ar putea trăda...

— Mai rămâne o singură cale, spuse Jeglov. Să ne folosim de Mânuşiţă.

— Să-l chemăm? mă ridicai eu.

Gleb clătină din cap:

— Nu. E prea devreme. Lasă-l să mai stea, poate se coace. Îi dau drumul dacă ni-l dă pe Fox.

Îl privii mirat: nu mă puteam obişnui nicicum cu manevrele lui neaşteptate.

— Fox e un bandit, îmi explică el. Trebuie să-l prindem cu orice preţ. Iar Mânuşiţă e plevuşcă, unde

să se ascundă de noi?

Era ceva ce nu-mi plăcea în raţionamentul ăsta, dar nici nu mă ţineau băierile să discut în contradictoriu cu Jeglov. În afară de asta, mă gândii că tendinţa mea de a mă lua la harţă cu el în orice problemă devine obicei. Aşa că tăcui, iar Gleb spuse gânditor:

— Pentru noi, oricum ai suci-o, nenorocita asta de legătură telefonică cu Ania e principalul punct de sprijin. Nu mai e vorba de o raită prin bodegi, aici se învârt ei într-adevăr, aşa că trebuie să ne ocupăm şi noi mai serios de varianta asta...

— Dar cum?

Jeglov zâmbi:

— Să nu născocească oare nimic bravii noştri detectivi? Cu neputinţă! Aşa că pe la ora două o să te duci la camera 308 la tovarăşul Rabin Nikolai Lvovici, m-am înţeles cu el, şi începeţi împreună verificarea, în toate evidenţele operative, a celor care au fost condamnaţi sau reţinuţi pentru cercetări, a intermediarilor şi a altor tipi simpatici de genul ăsta. Alegeţi toate femeile cu numele de Ania, care se potrivesc cât de cât cu cea care ne interesează. Totodată, caută şi în cartoteca de porecle...

— Bine, dar Ana... e... bâiguii eu nedumerit.

Jeglov mă bătu pe umăr:

— Se poate întâmpla ca numele ăsta să nu fie nume, ci poreclă. Când o să am timp, o să-ţi dau câte exemple vrei. De altfel, o să te convingi singur! Deci, notează-le pe toate cele care crezi că se potrivesc cât de cât şi fă o fişă ca să le avem în faţa ochilor...

— Am înţeles!

— E multă muncă, o să ai de lucru câteva zile, dar ce să facem... Îmi venise o idee şi rostii nehotărât:

— Gleb, ce ar fi dacă am căuta şi prin gări?

— Adică?

— Păi, am presupus că poate lucra undeva, într-un vagon-restaurant. Acolo-i uşor de plasat prada, nu-i aşa?

Lui Jeglov nu trebuia niciodată să-i explici prea mult.

— Just, spuse el. Să-i cerem lui Svirski să ne dea oameni, să meargă la fiecare gară şi să caute la vagoanele restaurant, pe urmă să comparăm lista lor cu fişele tale de evidenţa. Acum uite ce-i: pe bătrâna asta, Zadohina, trebuie s-o punem sub urmărire, să vedem cine vine la ea în vizită Asta o s-o şi fac chiar acum...

Ideea cu bătrâna era, desigur, bună, dar eu continuam să cred că nu făcusem ce trebuia în privinţa telefonului ei. Aşa că întrebai:

— Ascultă, Gleb, mi-a spus Pasiuk cândva, că dacă cineva sună la noi, de pildă, spune ceva şi pe urmă pune receptorul în furcă, poţi afla de unde a telefonat. Aşa-i?

— Se poate, spuse Jeglov. Trebuie doar să nu pui jos receptorul, şi să telefonezi de la alt aparat la centrala telefonică. Acolo află ei cumva... Dar de ce întrebi?

— Stai puţin, mai am o întrebare. Faptul că l-am băgat la zdup pe Mânuşiţă nu-i un secret pentru infractori, nu-i aşa?

Jeglov mă privi mirat.

— Bineînţeles că nu-i un secret, e o treabă obişnuită. Şi ce-i cu asta?

— Este, că ne putem înţelege din timp cu cei de la centrala telefonică şi s-o rugăm pe Volokuşina să-i telefoneze Zadohinei pentru Ania. Ania sau Fox o să o sune la rândul lor, iar Volokuşina o să le spună,

făcând o scenă de isterie, cum că pe Mânuşiţă l-au băgat la zdup şi că ea nu ştie cum o să se mai descurce de acum încolo...

Lui Gleb îi luciră ochii, era vădit că ideea îi plăcea.

— Aha, da... rosti el chibzuind repede. Atunci Fox o să intre în contact cu ea, ceea ce este puţin probabil... sau o să-i spună să uite numărul de telefon al Aniei şi să n-o mai sune... aşa... iar nouă centrala telefonică o să ne dea în orice caz numărul de la care a sunat... Bravo, Şarapov!

Simţeam că pe faţă îmi apare, fără să vreau, un zâmbet de satisfacţie, ceea ce mă făcu să mă simt stânjenit: uite că Jeglov mă mângâie şi cu de mulţumire încep să torc ca un motan. Diavolul ăsta are totuşi ceva ce-mi place!

Dar el mă privi mijindu-şi ochii, şi-mi zise:

— Independent de asta, mâine începem o razie generală prin restaurante, o să ni se repartizeze oameni, m-am înţeles cu conducerea. Ţinta principală e restaurantul „Savoy”, unde, după informaţiile noastre, individul vine adesea. Nu poţi şti, poate că-l şi prindem acolo! Tu, până una alta, fă-ţi ordine în scripte. Eu am plecat... Şi fără alte explicaţii, o şterse.

M-am aşezat la masa lui şi m-am apucat de scripte – aşa se cheamă la noi hârţogăria: treci denumirea actelor într-un opis, apoi le coşi în dosar cu un ac gros, „ţigănesc”, numerotezi paginile şi aşa mai departe. Kolea Taraskin care se înviorase deîndată ce plecase Jeglov, începu să-mi povestească subiectul unei comedii muzicale auzit de la nevastă-sa. Eu continuam să-mi văd de lucru şi trebuie să spun că nu există nimic mai bun ca să-ţi treacă timpul, atunci când urmează să te duci la o reuniune...

XXI

FABRICA DE ŞAMPANIE DIN MOSCOVA

La fabrica de vinuri şampanizate, construită în anii războiului, a intrat în producţie, cum spun specialiştii, o şarjă masivă de şampanie. Vinurile noi, păstrate aici timp de doi ani, se îmbuteliază pentru fermentare şi prelucrare ulterioară. În acest an, fabrica de vinuri şampanizate din Moscova va pune în vânzare şampanie sovietică, preparată din vinuri „Abrau-durso” şi „Tbilisi”.

„Vecerniaia Moskva”

Jeglov se ivi din nou, pe neaşteptate, cum dispăruse şi acum mă privea gânditor, iar eu vedeam că-l chinuie dorinţa de a-mi da o sarcină urgentă. Ca să-l împiedic, spusei tare:

— Gata, plec...

— Îmi permiteţi să vă întreb unde? se oţărî el.

— Acasă, să mă schimb. Astăzi e serată...

— Aha, uitasem. Se gândi o clipă, apoi făcu un gest cu mâna: Ascultă, asta-i o idee bună, ce ar fi să ne distrăm şi noi puţin astăzi? Ni se cuvine şi nouă un pic de odihnă, aşa cum se cuvine cailor, ca să nu facem tignafes...

— Da, probabil, răspunsei eu prudent, fiindcă eram stăpânit de gândul tainic de a-mi petrece timpul cu Varea, fără Jeglov; mi se părea că sunt şters de faţă cu el.

— Deci, aşa facem, comandă el, fără să dea atenţie tonului meu. Te duci acasă, iei două cutii de conserve de carne şi o tabletă de ciocolată, iar eu fac rost de ceva aghiasmă...

— Dar tu nu te schimbi?

— De ce să mă schimb? râse Jeglov, sticlindu-şi dinţii. Eu sunt ca Diogene, port cu mine tot ce am...

Avem la dispoziţie o oră ca să mă pregătesc, şi în tot răgazul ăsta am muncit conştiincios. Probabil că niciodată în viaţă nu mă pregătisem atât de mult. Cu fierul încins la maximum, pus peste o cârpă udă, mi-am călcat pantalonii bleumarin şi tunica de gală. Apoi am pus uniforma pe scaun, am luat cizmele noi şi le-am lustruit până când au căpătat un luciu fumuriu. M-am dus la baie, m-am ras cu grijă şi m-am pieptănat cu cărare într-o parte. Mi-am cusut un guler nou. Apoi m-am aşezat pe scaun în faţa tuturor bogăţiilor ăstora şi am căzut pe gânduri. În partea dreaptă a tunicii se vedeau cele trei găuri făcute de Jeglov. Am încercat să mă conving pe mine însumi, că nu pot da înapoi şi că trebuie – pur şi simplu n-aveam altă ieşire – să-mi pun decoraţiile, deşi mă jurasem să nu apar cu ele la DMJ, până când nu rezolv singur vreun caz mai serios şi, cum spun sportivii, îmi confirm calificarea. Dar nu puteam merge la serată cu tunica găurită la piept, e

pur şi simplu interzis de regulament, iar până când o să rezolv singur vreun caz, o să mai treacă destul timp şi Varea trebuia să vină la serată astăzi!

Uite aşa am dus cu mine însumi o scurtă luptă care părea de la bun început aranjată, ca şi cum aş fi jucat şah de unul singur şi aş fi hotărât să câştig cu albele. M-am ridicat decis şi am făcut cu sula încă o gaură în partea dreaptă a tunicii şi încă două la stânga. Am căutat în valiză şi am scos din ea un pacheţel destul de greu învelit într-o flanelă, l-am desfăcut şi mi-am întins pe masă decoraţiile. Am adus din bucătărie o cană cu apă şi praful de dinţi şi le-am frecat puţin, doar atât cât să le curăţ, fără să le fac să lucească asemeni unor bănuţi noi de aramă. Apoi, pe îndelete – făceam asta cu satisfacţie, fiindcă ştiam că ele dovedesc că nu m-am ascuns timp de patru ani în spatele frontului, ci am fost la război – mi-am prins în partea dreaptă cele două ordine ale Marelui Război pentru Apărarea Patriei, steluţele, distincţia regimentului de gardă, iar la stângă, ordinul „Drapelul Roşu”, toate şapte medaliile, crucea poloneză „Virtuti Militari” şi medalia de bronz „Pentru vitejie”. Am îmbrăcat tunica, mi-am încheiat nasturii până la guler, am trecut diagonala pe sub epoleţi, m-am privit în oglindă şi am rămas grozav de încântat de înfăţişarea mea.

La garderoba clubului, Taraskin şi cu Grişa stăteau de vorbă cu băieţii din brigada lui Mamîkin. Văzându-mă, Grişa începu să strige:

— Uite că a venit Şarapov. Îl trimitem degrabă acolo! Vino-ncoace, Volodea!

— Îndată. Îmi lăsai mantaua şi chipiul la garderobă, mă apropiai de ei, salutându-i în glumă: M-am prezentat la ordinele dumneavoastră l

Taraskin mă privea şi părea că înlemnise de mirare, apoi rosti încet:

— Eşti grozav, Şarapov...

— Arată ca un iconostas, spuse Grişa încântat.

— Nu roşi! Adăugă şi Mamîkin, bătându-mă pe umăr. Doar ale tale sunt, nu ale altuia...

— Păi, de mulţumire roşesc, îngăimai eu emoţionat.

— Secretos mai eşti, clătină dezolat din cap Taraskin. Măcar o vorbă să ne fi spus...

— Da' ce să-ţi fi spus? întrebai fâstâcit.

— Şarapov, o să dau o notă despre tine la ziarul nostru, îmi promise Grişa.

— Lăsaţi chestiile astea, se poate aşa ceva?

Şi chiar atunci apăru Jeglov. Cred că în prima clipă nu mă recunoscuse şi se pregătea să treacă repede mai departe dar când ajunse lângă mine, făcu o întoarcere scurtă, mă privi atent şi măsurându-mă din ochi îi spuse lui Mamîkin.

— Învaţă şi tu ce fel de viteji trebuie să educi! Nu-s ca slăbănogii tăi!

Chiar şi „slăbănogii" lui Mamîkin, care erau lângă noi, începură să râdă, dar mie nu-mi prea părea bine că devenisem obiectul atenţiei şi discuţiei generale. Jeglov mă bătu aprobator pe spate.

— Când o să primeşti şi la DMJ tot atâtea decoraţii, zise el, o să poţi spune că n-ai trăit degeaba. Şi n-o să te chinuie ruşinea că ai făcut umbră pământului în zadar.

Băieţii intrară în sală, iar eu începui să mă plimb prin hol. Soseau într-una lucrători de miliţie, cunoscuţi şi necunoscuţi, mulţi dintre ei cu soţiile, toţi arborând un aer sărbătoresc, solemni şi emoţionaţi. Trecu pe lângă mine şeful secţiei, Svirski, într-un costum civil, negru. Se opri o clipă lângă mine, mă măsură din cap

până-n picioare şi zise aprobator:

— Bravo, Şarapov, se vede cât de colo ţinuta militară. Nu ca la şleampăţii noştri de băieţi, cărora poţi să le bagi doi pumni pe sub centiron. Îşi aprinse o ţigară „Belomor”, slobozi un nor prelung de fum dens şi mă întrebă: Ei, cum merge serviciul, prietene?

— Bine, tovarăşe locotenent-colonel, îmi dau toată osteneala. Deşi până acum nu prea am fost de folos...

— Deocamdată nu prea, dar mai târziu o să ne fii de mare folos. Jeglov te laudă... Şi fără să termine fraza, plecă.

Sus, în foaier, cânta o fanfară, la garderobă se stinseră luminile, iar Varea tot nu venea. Coborâi în fugă scara spre uşa de la intrare, ieşii în stradă aşteptând-o pe Varea în ploaie.

Şi deodată Varea apăru în uşa troleibuzului. În timp ce venea spre mine, îmi amintii cum o petreceam din ochi lângă uşa maternităţii unde-l ducea pe băieţelul găsit în dimineaţa aceea, şi mi se părea că totul se întâmplase cu foarte mult timp în urmă – deşi nu trecuse nicio lună – şi mă străfulgeră gândul că băieţelul acela găsit îmi adusese fericirea şi că ar fi bine dacă Varea ar fi de acord să-l căutăm la Casa copilului şi să-l înfiem; ce bine, ce drept ar fi să-l răsplătim cu fericirea pe care el, mititelul neştiutor şi bun, mi-a dăruit-o mie, o fericire imensă, care sunt sigur că ne-ar fi ajuns din plin la toţi trei, pentru toată viaţa!

Varea, subţirică, înaltă, nespus de frumoasă, tot venea spre mine, iar eu stăteam în ploaia care mi se prelingea pe faţă în şuviţe răcoroase şi de emoţie lingeam picăturile reci şi fără gust. Pulberea stropilor i se aşezase scânteietoare pe părul ieşit de sub basma, şi eu eram gata să strig, să audă toată strada, că o

iubesc şi vreau din tot sufletul să merg mâine cu ea la Ofiţerul stării civile, să înfiem băieţelul părăsit, apoi să avem şi noi cinci copii ai noştri, să trăim împreună mulţi ani – treizeci de pildă – şi să apucăm timpurile acelea de basm când oamenii n-o să mai aibă nevoie de munca mea de azi, fiindcă n-o să se mai teamă de nimic, în afară de propriile lor sentimente; şi mai voiam să-i spun că fără ea n-o să dobândesc nimic din toate astea...

Dar n-am rostit nicio vorbă, doar zâmbeam zăpăcit şi fericit, în timp ce Varea deschidea umbrela deasupra mea şi mă strângea mai aproape de ea, ca să nu mă ud cu totul. Aş fi vrut să-i vorbesc de Era Caritătii care începea acum, astăzi, şi în care trebuia să trăiască fericit şi băieţelul găsit şi ceilalţi cinci copii ai noştri, dar Varea încă nu ştia că înfiasem copilul şi că urma să avem alţi cinci copii ai noştri, nu auzise, ca într-un somn adânc după o oboseală de moarte, povestea despre vremurile minunate care se numeau Era Caritătii...

Fata mă zgâlţâia veselă şi mirată, mă dezmierda pe faţă şi-mi spunea:

— Volodenka, dar eşti un adevărat erou! Şi ce frumos eşti azi! O să mă grozăvesc cu tine faţă de fete! Volodenka...

Intrarăm în sală după ce se stinseseră luminile. Şeful Direcţiei vorbea de la tribună cu glas potolit, cu fraze ritmate. Fiecare frază era punctată cu un gest al mâinii, scurt şi energic, parcă îndemnându-ne s-o reţinem în mod deosebit. De pe epoleţii aurii de general ţâşneau săgeţi luminoase spre lozinca, lungă, desfăşurată deasupra întregii scene: „Trăiască cea de-a 23-a aniversare a Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie!” Mi-a plăcut că nu ne trântise un raport, ci

ni se adresa tuturor fără grabă, cumpănit, silindu-se ca fiecare dintre noi să-l înţeleagă.

— Niciodată, tovarăşi lucrători de la Interne, n-am avut de rezolvat o sarcină mai serioasă şi de mai mare răspundere. A trecut un an de la hotărârea Comitetului orăşenesc de partid şi de la ordinul Comisariatului Poporului privind „Intensificarea luptei împotriva criminalităţii". Până acum am reuşit să facem multe, dar situaţia operativă în oraş este încă foarte încordată. Fiecare cetăţean are dreptul să ne întrebe: cum se face, dragi tovarăşi, că i-am frânt gâtul lui Hitler, am nimicit fascismul în lume, am purtat pe umeri povara unui război cumplit, dar e un risc să te plimbi seara prin parcul Ostankino şi-i periculos să treci noaptea pe podul Krestovski?

Generalul ridică mâinile, parcă întrebându-ne pe noi şi rugându-ne să-i explicăm cum se făcea că ajunsesem în această situaţie.

— Şi totuşi, lumea îşi aduce aminte că înainte de război la Moscova domnea liniştea! Cu mari eforturi reuşisem să închidem majoritatea hoţilor periculoşi, să depistăm şi să lichidăm toate „bombele", să arestăm pe misiţii şi tăinuitorii înrăiţi, care nu se hotărau să renunţe la meseria aceasta rentabilă. Anunţasem oficial şi cu deplină îndreptăţire eradicarea criminalităţii organizate.

Generalul ne comunică faptul, schiţând un gest scurt cu palma întinsă.

— Dar în '41, când au plecat pe front majoritatea lucrătorilor noştri – putem spune, pe drept cuvânt, fondul de aur al miliţiei moscovite – când toată atenţia, toate forţele, toate resursele materiale şi umane ale ţării noastre au fost concentrate în vederea stăvilirii ocupanţilor fascişti, infractorii au

început să apară din nou. Vladimir Ilici Lenin arăta că infractorii şi speculanţii sunt primii complici ai contrarevoluţiei. În timp ce poporul nostru îşi apăra, cu preţul sângelui, Patria, marile cuceriri socialiste, aici hoţii rămaşi în libertate au început să scoată iarăşi capul, să prospere, să se organizeze în bande, au reapărut „bombele”, speculanţii au prins din nou să înflorească pe seama sărăciei poporului, să se îmbuibe ca păianjenii din nenorocirea comună, bucurându-se că din cauza foametei şi a sărăciei orice lucru, orice bucată se prefăcea într-o marfă rentabilă pentru ei...

Generalul făcu un gest cu mâna înainte, parcă ar fi vrut să taie capetele tuturor acestor păianjeni, iar vocea îi căpătă inflexiuni ameninţătoare:

— Şi acum, când cel mai cumplit război din memoria omenirii s-a sfârşit, lepădăturile astea continuă să se agite. Infractorii profită de faptul că încă n-avem cadre suficiente pentru a-i stârpi definitiv. Mulţi lucrători experimentaţi de miliţie au pierit pe front, încă n-avem destui specialişti şi de aceea ne punem speranţe în completarea rândurilor noastre cu militari de pe frontul de ieri. Ne bizuim pe bravura lor, pe abnegaţia lor, pe înalta disciplină militară, pe spiritul lor de observaţie ostăşesc...

Varea îmi dădu un ghiont:

— De tine vorbeşte...

— Tovarăşi sosiţi de pe front! Împrejurările nu ne permit să vă predăm temeinic şi pe îndelete un curs de ştiinţe juridice, să vă învăţăm cum se face o anchetă judiciară. Trebuie să învăţaţi din mers, implicându-vă activ în muncă, luând exemplu de la lucrătorii noştri, cum sunt maiorul Liubuşkin, căpitanul Jeglov, maiorul Fedoseev, căpitanul

Mamîkin, maiorul Muraşko, căpitanul Sapeghin. Cunoaşteţi mai bine ca oricine principiul ostăşesc „Fă ca mine!” Dar dacă veţi putea face şi mai bine, veţi merita mulţumirea şi recunoştinţa milioanelor de oameni ai muncii din Moscova, care sunt îndreptăţiţi să ne pretindă completa eradicare a acestor scursori infracţionale din minunatul nostru oraş socialist!

Şeful Direcţiei fu aplaudat din toată inima. Apoi se comunicară ordinele de acordare a unor premii şi recompense şi solemnitatea luă sfârşit. Se aprinseră luminile şi ieşirăm în hol. Fanfara cânta asurzitor şi perechi de dansatori începură să se învârtă printre noi. Jeglov se apropie zâmbind bucuros:

— Ai auzit, Şarapov, înalta apreciere a conducerii? Ia exemplu...

Varea zâmbi şi rosti privindu-l inocent:

— Mie mi s-a părut că generalul i-a acordat mai multă atenţie lui Şarapov în ceea ce priveşte aprecierea meritelor faţă de Patrie.

— Termină cu răutăţile! Jeglov o privi îngăduitor şi începu să râdă: Am citit undeva că „Varvara” în latină sau greacă, nu-mi amintesc exact, înseamnă „răutăcioasă”. Aşa e. Să nu te însori cu ea, Şarapov, că o să te sfâşie. Tu eşti un om liniştit, iar ea, vai de capul meu!

— Exact! confirmă Varea. Ştii, Jeglov, când stau de vorbă cu tine, simt că-mi cresc încă trei rânduri de dinţi. Şi toţi contra ta!

Mă uitam la ei satisfăcut, fiindcă, deşi se ciorovăiau aprig, o făceau voioşi, fără patimă. În cele din urmă, Jeglov dădu din mână:

— Pe tine, Varvara, nu te întrece nimeni la vorbă! Haideţi cu mine, vă invit la o cină tovărăşească. Sper, Şarapov, că în timp ce-ţi puneai decoraţiile n-ai uitat

de mâncare?

— Nu, n-am uitat. E la mine în manta, în buzunar...

— Du-te s-o aduci şi până când te-ntorci o păzesc eu pe Varvara ta. Nu te teme, că n-o mănânc...

Taraskin şi Pasiuk se apropiară de noi, iar Kolea, privindu-l pe Jeglov în ochi, spuse rugător:

— Tare mi s-a făcut sete, n-ar fi cazul să trimitem după băutură?

— Al naibii băiat, râse Pasiuk. Numai la rachiu îi e gândul!

— Păi, sigur, tu îl foloseşti doar la comprese, se oţărî Kolea. Eu mă gândesc la veselia generală...

Apăru Kopîrin, păşind solemn la braţ cu nevastă-sa, o femeie slabă, încă tânără, îmbrăcată foarte ţipător, care întorcea mereu capul în toate părţile. Kopîrin îi spuse plin de importanţă:

— Katerina, fă cunoştinţă cu colegii mei. Acesta e şeful nostru, Gleb Egorîci Jeglov, un om eminent...

Sucindu-şi vioaie căpşorul slab, soţia lui Kopîrin ne salută pe toţi, punându-ne în palmă o mânuţă rece, subţirică, asemeni unui căuş. „Eminentul” Gleb Egorîci nu-i produse nicio impresie, femeia privea cu atenţie mai ales decoraţiile mele, presupunând probabil că bărbatu-său, aiurit ca de obicei, încurcase lucrurile şi nu mai ştia care-i şeful, fiindcă nu putea fi Jeglov cu tunica lui cârpită, alături de mine în uniformă de gală şi cu toate decoraţiile! Şi toţi, inclusiv Varea, i-am acordat atenţie şi respect, ca să-l facem să se simtă la largul său pe Kopîrin care se topea de plăcere văzând succesul indiscutabil al nevesti-sii la tovarăşii lui.

La bufet, se dădea gratuit un ceai, cu două sandviciuri cu caşcaval şi salam italian, plus câte trei bomboane de soia. Dar mulţi aduseseră de acasă

merinde, vin şi se aranjau grupuri-grupuri pe la mese.

— N-are rost să ne îngrămădim toţi aici, spuse Jeglov. Taraskin şi Pasiuk să ocupe o masă, şi noi să mergem să dansăm...

Eram convins că în patru ani de război uitasem cu totul să dansez, fiindcă nici înainte nu fusesem un dansator prea grozav.

Dar Varea mă trase după ea şi-mi ziceam că au şi picioarele o memorie a lor, sau poate fiindcă Varea mă conducea cu atâta siguranţă, ori zburam pe aripile bucuriei, dansam uşor şi, pentru că o ţineam în braţe şi-i vedeam ochii strălucind, m-am cufundat cu totul în vârtejul fericirii care mă copleşise.

Fanfara pe care Kolea Taraskin o denumise, fără pic de respect, „pneumatică” se străduia să fie la curent cu moda şi cânta „ultimul strigăt”, *blues*-uri şi *swing*-uri, dar mie mi-era tot una: în afara tangoului şi fox-trott-ului pe care le învăţasem la şcoala tehnică, nu ştiam să dansez nimic altceva. Iar Taraskin îmi spuse că el ştie să danseze şi „linda”, dar că dansul ăsta e considerat aproape necuviincios, aşa că, pentru orice eventualitate, o să se abţină.

Apoi orchestra făcu o pauză şi pe estradă apăru locotenentul Boris Şilov din plutonul comandamentului. Cânta foarte bine la un acordeon „Hohner” şi când începu un dans rusesc, intră în cerc Jeglov. Ah, ce bine dansa! Musculos, încordat ca o strună, Gleb păşea alene în cerc, fără grabă şi când accelera treptat pasul lăsând braţele cu un gest larg în jos, uşor şi vesel, toate fetele oftară deodată; ştiau că le poate îmbrăţişa pe toate cu putere şi tandreţe. Iar el, supunându-se ritmului dansului, bătea tactul tot mai rapid cu cizmele lui sclipitoare, care răsunau ca o tobă militară când se cântă „deşteptarea”. Se

lăsa pe vine aruncând câte un picior înainte şi lovind în acelaşi timp parchetul cu palmele, apoi sărea în sus de parcă podeaua l-ar fi împins ca o plasă de protecţie de la circ.

— A-a-ah, striga el şi dinţii îi străluceau pe faţa oacheşă, în timp ce străbătea ca o vijelie cercul şi toţi în jurul lui băteau din palme în tact.

Două fetişcane îi ieşiseră în întâmpinare şi dând din umerii rotunzi acoperiţi cu basmale colorate veniră spre el deodată, iar când Jeglov zvâcni spre ele cu paşi mici, măsuraţi, amândouă, prefăcându-se că se sperie, se dădură înapoi, dar era vădit că nu se tem de el, ci îl ademenesc. El însă nu se lăsă ademenit, ci mândru le chemă la el, iar ele, ca două răţuşte, înotară fără zgomot după el şi totul se repetă până când le apucă pe amândouă deodată de braţ şi începură să se învârtească toţi trei în strigătele, fluierăturile şi aplauzele privitorilor.

Apoi Jeglov alergă spre noi gâfâind uşor, roşu la faţă, cu ochi scânteietori:

— Ei, aţi văzut cum trebuie să lucrezi cu picioarele?

— Nimic de zis, ai fost grozav! începu Varea să râdă.

— Da, da! strigă victorios Jeglov şi ne trase după sine, la bufet.

Gospodarul Pasiuk acoperise cu hârtie două măsuţe aşezate una lângă alta, iar pe ele pusese merindele noastre, două sticle de vodcă, sandviciurile şi ceaiul. Pe o latură a mesei, alături de el se aşezaseră Taraskin şi Grişa, iar în faţa lor Kopîrin cu nevastă-sa, Varea şi cu mine; doar Jeglov rămăsese în picioare în capul mesei, privindu-ne pe fiecare ca de obicei când stătea pe scara „Ferdinand”-ului gata să pornească. Satisfăcut, probabil, de cele constatate,

făcu un gest cu mâna şi pocni din degete:

— Taraskin, sacoşa!

Kolea se aplecă sub masă şi scoase dintr-o sacoşă în carouri o sticlă de şampanie. Şampanie! nu mai văzusem cam de multişor aşa ceva. Sticla verde, groasă, cu gâtul învelit în staniol şi cu dop legat cu sârmă, zbură peste masă şi poposi în palma lui Jeglov. Acesta meşteri o clipă la dop, care zbură în sus cu un pocnet înfundat de pistol. Vinul auriu ţâşni, clocotind, în paharele de sticlă şlefuită şi în toate se dezlănţui furtuna băşicuţelor aşa cum se dezlănţuise furtuna bucuriei.

— Să bem pentru sărbătoare! În sănătatea noastră şi a celor care nu sunt acum cu noi! ridică Gleb paharul.

Abia am atins paharul cu buzele şi l-am împins mai aproape de Varea; în paharul ei nu era mai nimic şi voiam ca ea să bea ceva mai mult, fiindcă eu puteam bea şi vodcă. Mă obseda gândul că poate există un adevăr în credinţa că dacă bei din paharul altuia îi ghiceşti gândurile, iar eu nădăjduiam ca Varea, bând din paharul meu, să-mi afle toate gândurile şi să nu mai fie nevoie să-i vorbesc despre fericitul băieţel găsit şi despre cei cinci copii ai noştri.

Mamîkin se apropie de masa noastră şi zise râzând:

— Masa noastră salută masa voastră! Şi-i întinse Varei un porumb fiert uriaş, de un galben intens, pătruns de razele soarelui, un ştiulete fierbinte, presărat grijuliu cu cristale mari de sare cenuşie. Să-l mănânci sănătoasă, Variuha...

Varea muşcă din porumb. Era foarte nostimă: parcă ar fi cântat la un flaut galben. Apoi mi-l întinse mie, dar eu n-am reuşit să gust din el, că Jeglov mi-l smulse din mâini şi când muşcă o dată cu dinţii lui

lucioşi, pe ştiulete mai rămaseră jumătate din boabe.

Veni Borea Şilov s-o invite pe Varea la dans, dar Gleb i-o luă înainte şi-i spuse sever:

— Ce, Şilov, ţi-ai pierdut busola? Hai, du-te de-aici...

Şi o conduse el însuşi pe Varea să danseze un vals. Mă uitam la ei şi mă chinuia nu atât gelozia, cât faptul că Varea râdea veselă în braţele lui, iar el îi tot spunea ceva la ureche... Ştiam eu cum se pricepea el să vorbească... Ar fi fost mai bine ca Varea să fie acum cu mine, pentru că nu reuşisem să-i spun nimic despre toate planurile care mă copleşiseră în seara asta...

Timpul trecuse fulgerător, fără să ne dăm seama. Orchestra tăcu, luminile se stinseră, lumea începu să plece şi, la garderobă, Jeglov îmi puse în mână un pachet:

— Ia-l, poate că o să ai nevoie. Eu nu vin acasă... şi dispăru ca o vijelie fără să-şi ia rămas bun de la Varea. Am rupt un colţ al pachetului şi am văzut înăuntru o sticlă de şampanie.

Ploaia se oprise, doar vântul mai purta prin văzduh o pulbere de apă şi mirosul amărui al copacilor uzi. Becurile galbene ale felinarelor luminau stratul cenuşiu, zdrenţuit al norilor joşi şi în lumina tremurătoare faţa Varei era palidă şi străvezie. Maşinile rare despicau şuierând băltoacele şi şuieratul acesta zgomotos sublinia şi mai tare liniştea vătuită, de nepătruns, ca muţenia, care-mi împietrise buzele. Aerul încremenise ca răşina cenuşiu-gălbuie care se scurge din trunchiul bradului.

Am ajuns în strada Lesnaia, la staţia de tramvai şi trebuia să spun ceva, să fac ceva, fiindcă dacă Varea avea să traverseze strada, însemna că merge la ea

acasă, iar dacă avea să se oprească aici, venea la mine. Dar parcă împietrisem şi nu puteam deschide gura, eram încordat la maximum, teribil de emoţionat, pentru că voiam să-i spun că fără ea nu mai pot trăi! Dar nu reuşeam să rostesc niciun cuvânt...

Dinspre gara Savelevskaia apăru huruind un tramvai roşu. Am luat-o pe Varea de mână şi m-am lipit de ea, iar ea, fără să mă privească îmi spuse încet:

— Nu-i nevoie să spui nimic, Volodea. Ştiu totul...

În tramvai erau multe locuri libere, dar noi stăteam în picioare pe platforma din spate şi la toate intersecţiile şi cotiturile eram aruncaţi fără milă dintr-o parte în alta; eu mă ţineam cu o mână de bară, iar cu cealaltă o strângeam la piept pe Varea. Un tub lung şi albastru de neon pâlpâia cu o lumină moartă, stranie iar Varea îmi şopti abia auzit:

— Când eram mică, în ajunul zilelor de sărbătoare, mă străduiam să mă culc mai devreme, ca să mă trezesc de îndată ce sărbătoarea începe. Volodea, dragule, acum mă simt mereu ca înaintea unei sărbători, a unui zbor, a unui succes. Volodea, iubitule, vreau să închid ochii şi să mă trezesc fericită! Doamne, ce bucurie, să trăieşti în ajunul fericirii...

Şi fiindcă părul ei îmi atingea faţa, iar lângă mine desluşeam penumbra lucitoare a ochilor ei cenuşii care acum îmi păreau albaştri-verzui, pentru că auzeam cum îi bate inima sub mâna mea, platforma tramvaiului îmi părea un leagăn uriaş care mă ridicase sus de tot, unde era înfricoşător şi dulce, şi am închis ochii oftând încetişor, iar fericirea mă sfredelea ca o durere.

N-am aprins lumina în cameră, n-am vrut ca Varea să vadă mizeria locuinţei noastre de burlaci. M-au ajutat maşinile care treceau pe stradă; luminile albe ca laptele şi fumegânde ale farurilor lor pătrundeau în cameră şi se plimbau de pe pereţi pe tavan, se opreau într-un colţ, ca nişte pete albăstrui, diluate care sfâşiau întunericul în bucăţi.

Pe scaunul de lângă pat, susura încet în pahare şampania pe care mi-o dăruise prietenul meu Jeglov. Tot atât de încet respira Varea pe braţul meu, iar eu mă temeam să mă mişc, ca să n-o trezesc, şi-i priveam tot timpul faţa fină cu obrajii supţi şi cu cearcăne adânci sub ochi, iar inima mi se frângea de tandreţe, de recunoştinţă şi de speranţa că o să trăim împreună o sută de ani, să-l înfiem pe băieţelul găsit şi o să-i creştem pe cei cinci copii care, cândva, aveau să iasă pe străzile uriaşului meu oraş, ce nu mai cunoaşte frica, iar ocupaţia tatălui lor avea să li se pară ceva surprinzător şi de neînţeles. Ei nu vor şti care fusese preţul plătit pentru ca pe străzile acestea unde se plimbă cu prietenele lor, cuprinşi de duioşie şi de presentimentul fericirii de mâine, nimeni să nu mai hăituiască şi să nu mai ucidă pe nimeni. Li se va părea că Era Caritătii venise singură printre oameni, în mod firesc şi necesar, aşa cum vine primăvara pe străzi, şi probabil că n-aveau să ştie că ea se născuse în sânge, prin biruirea firii omului...

Stăteam nemişcat, ascultând răsuflarea liniştită a Varei şi prin faţa ochilor mi se perindau chipuri: sergentul Liubocikin, sfârtecat de o explozie pe un câmp albastru, minat, mutra feroce a răufăcătorului ţigan Levcenko, cu care trecusem Vistula ca să prindem un informator, şi feţişoara rotundă,

copilăroasă a lui Vasea Vekşin, înjunghiat de un bandit pe o bancă de pe bulevardul Ţvetnoi, şi toţi oamenii nenumăraţi pe care îi pierdusem pentru totdeauna în cei douăzeci şi doi de ani ai mei. Un gând mă frământa şi mă înspăimânta: de ce, dintre toţi, numai mie îmi fusese hărăzită toată fericirea, iar lor nimic?

În noapte auzeam goana mută a timpului, şi în fericirea mea se strecură fiorul unei presimţiri amare, un dram de teamă: trebuie să mi se întâmple ceva, căci omul nu poate fi atât de fericit, atât de mult timp.

Fără să deschidă ochii, Varea întrebă:

— Nu dormi, dragul meu?

O sărutai pe umăr minunându-mă din nou de pielea catifelată şi răcoroasă, îi mângâiai părul buclat, mâinile fine şi suple. Simţeam că ard tot; era liniştitor de proaspătă, de subţirică şi mirosea a soare şi a frunze de plop, pieptul ei cu sâni mici în formă de lună mă lumina în penumbra violetă a răsăritului, iar picioarele ei erau prelungi şi răcoroase ca nişte pârâuri...

Ascunzându-mi faţa în părul ei, şoptii:

— Varea, hai să ne căsătorim azi...

Ea tăcu o clipă, apoi cu ochii tot închişi, îmi răspunse:

— Hai să ne căsătorim, dragul meu. Mă simt atât de bine cu tine...

Râdeam fericit, ca despovărat de-o grijă.

— Variuşa, ce cadou de nuntă să-ţi fac? La nuntă trebuie să-i dăruieşti miresei ceva foarte frumos...

Ea mă cuprinse pe după gât şi zâmbi.

— Mi te-ai dăruit pe tine...

— Ei, ce cadou mai e şi ăsta!

Tu nu înţelegi încă nimic, spuse ea astupându-mi gura cu palma. Cândva o să înţelegi de ce te-am iubit.

Îmi puse capul pe piept, mă sărută pe bărbie şi adăugă:

— Nici noi înşine nu prea ştim preţul darurilor noastre. Acum vreo o sută de ani, la Paris, trăia un student la conservator care iubea tare mult o fată. Dar fata asta, nu se ştie de ce, s-a măritat cu un prieten de-al lui, şi studentul le-a făcut cadou de nuntă un marş pe care-l compusese înainte de cununie, în biserica Honoré Saint-Pres; oricum, tot n-avea bani pentru altceva...

— Şi ce-i cu asta?

— În felul ăsta, le-a oferit un dar mireselor din toată lumea.

— Şi cum îl chema pe student?

— Îl chema Felix Mendelsohn-Bartholdi...

La Oficiul de stare civilă am ajuns chiar când se deschidea. În camera cenuşie era deranj, frig, geamul de la o fereastră se spărsese şi fusese înlocuit cu o bucată de placaj. Un ficus prăfuit se ofilea neudat. O mătuşică în vârstă, cu degetele deformate de reumatism, ne întrebă sever:

— Cununie sau deces?

Varea începu să râdă, iar eu scuipai superstiţios peste umăr.

— Nu-i nimic de râs! zise moralizator băbuţa. Oricui i se poate întâmpla...

— Pentru cununie, spuse Varea şi ochii ei mari sclipeau veseli, iar faţa-i îmbujorată de frig era proaspătă şi odihnită; nici urmă de cearcăne sub ochi, doar câţiva pistrui mici i se vedeau la rădăcina nasului.

— Atunci veniţi după sărbători. Inspectorul e

bolnav, iar eu înregistrez doar decesele...

— Dar de ce v-aţi împărţit atât de ciudat sarcinile? întrebă Varea.

— Pentru că în cazurile de deces nu se poate aştepta; rudele au nevoie, urgent, de act, fie pentru înmormântare, fie pentru moştenire, fie pentru altceva. Dar cununia poate să aştepte până când se face bine inspectorul. El o să vă înregistreze după toate regulile, ca popa la biserică...

M-am despărţit de Varea în colţul străzii Kolhoznaia; întârziasem la DMJ. Ea mă trase spre sine, mă sărută repede şi-mi spuse:

— Ai grijă de tine...

— Desigur! Te sun deseară...

— Deseară sunt de serviciu. Sună-mă mâine. Dimineaţă. Te aştept, dragul meu...

XXII

ECHIPAMENT PENTRU ELEVII ŞCOLILOR PROFESIONALE.

Noii elevi ai şcolilor profesionale de căi ferate primesc echipament complet: mantale, costume, rufărie, încălţăminte. Fabrica de confecţii „Clara Zeikin" a confecţionat 1200 mantale pentru şcolile din Moscova.

„Trud"

În toate aceste zile l-am pisat cu înverşunare pe expertul criminalist, fiindcă mă interesau rezultatele expertizei stomatologice. Şi iată că azi, înainte da prânz, expertul Rodionov mă sună pe telefonul interior, rugându-mă să urc până la el, la laborator. Interesul meu faţă de această expertiză şi temerile care mă încercau în ultimul timp erau justificate.

— N-am nimic prea încurajator pentru dumneata, îmi spuse Rodionov dând din mâini. La cererea mea, doi tehnicieni dentari cu multă experienţă au făcut mulaje din plastic după mostră...

Lui Rodionov îi plăcea să se exprime ştiinţific şi

numea mostră tableta de ciocolată muşcată, pe care o găsisem la locul crimei. Scoase din dulap şi-mi arătă două mulaje galbene, pe care se distingeau clar urmele dinţilor.

— Am executat în acelaşi fel mulajele dinţilor bănuitului şi ai victimei, continuă Rodionov arătându-mi încă patru plăci galbene din plastic, fapt care mă făcu să nu mă simt în apele mele. Şi le-am comparat atât după caracteristicile lor comune, cât şi după cele individuale.

— Mai pe scurt, Rodionov, îl grăbii eu.

Nici măcar nu mă învrednici cu o privire.

— Analiza tuturor acestor indicii ne-a dus la concluzia că urmele de pe mostră n-au fost lăsate nici de dinţii persoanei bănuite, nici de cei ai victimei...

Am încremenit: multe lucruri din imaginea pe care ne-o făurisem se bazau pe faptul că Gruzdev, vrând să creeze impresia unei discuţii liniştite, adusese vinul şi ciocolata preferată de Larisa, pentru a-i adormi eventualele bănuieli...

— Convinge-te singur dacă vrei... continuă Rodionov. La persoana care a lăsat urma pe mostră, incisivii centrali de jos sunt destul de distanţaţi faţă de ceilalţi dinţi. Totodată, sunt şi puţin rotiţi în jurul axei lor. Este limpede că aceste caracteristici nu sunt prezente la mulajele de comparaţie...

Aici Rodionov avea dreptate; învingându-mi dezgustul, comparai singur mulajele, care într-adevăr, n-aveau nimic comun între ele.

— Poftim încurcătură! exclamai cu ciudă. Ce-i de făcut acum?

— Să căutaţi o a treia persoană, cea care a lăsat urma asta, răspunse imperturbabil Rodionov, ca şi cum n-aş fi avut decât să bag mâna în buzunar şi de

acolo, dintre mărunţişuri, ţigări „Nord” şi legături de chei, să scot această „a treia persoană”.

Coborând fără grabă spre biroul nostru, mă gândeam că toate se încurcaseră definitiv. De la bun început presupusesem că Gruzdev, vrând să scape de Larisa ca să reintre în posesia apartamentului, folosind înşelăciunea şi ameninţările – „Oare n-ai timp? Hotărăşte-te, altfel rezolv singur totul!” – aranjase o discuţie paşnică cu fosta lui soţie. Apoi, profitând de neatenţia ei, o ucisese, înscenase jaful şi plecase, întâlnindu-se pe scară în mod cu totul inoportun cu vecinul Lipatnikov. Acasă, pe Losinka, ascunsese pistolul „Bayard” şi o convinsese pe concubina lui să-i confirme alibiul, sperând că nimănui n-avea să-i treacă prin minte să-l învinuiască de crimă. Apoi apăruse figura enigmatică a lui Fox la care fuseseră găsite lucrurile Larisei. Prima versiune începuse să se clatine, fiindcă apăruse un complice al lui Gruzdev, sau poate însuşi făptaşul. Fără îndoială, un criminal capabil de orice şi asta chiar după părerea femeii care-l iubea...

Am ajuns la noi în birou, m-am aşezat la masă, am luat o foaie de hârtie şi am început să desenez tot felul de figuri fără nicio noimă. Acum era cazul să mă sfătuiesc cu cineva, cu un cunoscător, un om experimentat, inteligent. Dar Jeglov n-o să se încurce cu sentimentalisme dintr-astea şi o să-mi spună: „Iarăşi faci pe deşteptul, Şarapov, trebuie să munceşti...” Iar Pankov, parcă dinadins plecase la Kaluga cu o treabă importantă...

Dar poate că băuseră în trei ceaiul la Larisa, înainte de crimă. Puţin probabil, masa fusese pusă, vădit lucru, pentru două persoane. Asta, firește, nu-i o

dovadă, totuşi... Cel mai plauzibil era faptul că acolo fuseseră totuşi doi... Şi ce-i cu asta? Păi, e important de ştiut cine a fost acolo: Gruzdev sau Fox? Dacă a fost Gruzdev, atunci nu sunt probleme. Doar îl văzuse Lipatnikov, vecinul. Dar dacă fusese Fox? Pe el nu-l văzuse nimeni, dar... lucrurile fuseseră găsite la el şi era greu de presupus că Gruzdev le luase şi le adusese la Fox... Ptiu, ce încurcătură!

S-o luăm încă o dată de la capăt: care sunt probele vinovăţiei lui Gruzdev? Intenţia lui de a-şi recăpăta locuinţa şi de a obţine divorţul. De altfel, aici trebuia să ne mai stoarcem creierii – sunt puţini oare cei care vor să obţină o locuinţă sau să divorţeze? Câţi vrei! Dar ei n-ajung până la crimă pentru asta. Mai departe, Gruzdev neagă că ar fi fost în seara aceea la Larisa. Cum aş judeca eu în locul lui! Foarte simplu: dacă am fost acolo înseamnă că am ucis-o... Rezultă că e mai bine să negi... Mda, încurcată treabă... Şi mai departe? Pistolul „Bayard” găsit la locuinţa din Losinka. Aici nu mai ai cum s-o întorci. Pe asta ne bazăm acum. Ce ar fi să nu fi comis el însuşi crima şi să-i fi cerut lui Fox să-i aducă imediat pistolul?

Pur şi simplu îmi crapă capul, nu pot aduna cu niciun chip toate lucrurile astea într-un mănunchi. Gruzdev, Larisa, Fox, Sobolevskaia, valiza de la Vera, brăţara de la Manea, revolverul din strada Losinka... Gruzdev şi Fox, Gruzdev şi Fox... Ia stai un pic, amice, de ce îi punem mereu împreună pe Gruzdev şi Fox: de parcă ar fi fraţi siamezi? Ce-ar fi dacă i-am despărţi? Doar Sobolevskaia spusese clar că între Fox şi Larisa era ceva „serios”. Doar nu degeaba demisionase Larisa şi îşi ridicase aşa deodată, banii de la CEC. Atunci ce caută aici Gruzdev? Aha, povestea cu pistolul, găsit totuşi la el, fapt de netăgăduit... Dar

dacă n-au legătură unul cu celălalt?

Aici şirul gândurilor îmi fu întrerupt fiindcă îşi făcu apariţia Jeglov, care începu să manevreze cu o forţă teribilă telefonul. Numai el ştia să sune într-o sută de locuri în zece minute şi să discute cu toţi interlocutorii atât de cuprinzător: „Alo, Jeglov la telefon. Ei cum merge treaba? Aha, dă-i înainte...” Sau „Alo, Jeglov... Deci aşa: astăzi nu merită, mâine mai vedem noi...” Sau în fine: „Petiunea, salut din partea lui Gordeici, dă fuga la el, o să-ţi spună...” Voiam să-i împărtăşesc îndoielile mele, dar în clipa aceea începu să sune telefonul de pe masa mea: ni se telefona de la laboratorul dactiloscopic. Laboranta ne anunţa pe un ton oficial:

— Transmiteţi-i căpitanului Jeglov că amprenta de pe sticla de „Kiurdamir” n-a fost lăsată nici de Gruzdev, nici de Gruzdeva, ci de o a treia persoană. Puteţi primi actul la secretariatul secţiei... Şi închise receptorul.

Din nou blestemata asta de „a treia persoană”! Of, ar cam fi timpul să facem cunoştinţa cu ea! Am vrut să-i comunic ştirea asta drăgălaşă lui Jeglov, dar telefonul ne-a întrerupt din nou:

— Secţia de combatere a banditismului? Sunt ofiţerul de gardă de la arestul preventiv, locotenentul major Furin. Arestatul dumneavoastră Gruzdev cere să fie dus la interogatoriu...

Sărind, după obiceiul său, câte două trepte deodată, Jeglov îmi strigă:

— Clientul nostru nu mai rezistă, gata, acum mărturiseşte!

Dădui din cap fără să-i răspund, deşi nu eram prea convins. Dar nu era nevoie să ghicim, peste o clipă,

oricum, aveam să aflăm.

Gruzdev fu adus în camera de anchetă. Ne salută posomorât, fără să ne privească în ochi şi se aşeză pe taburetul fixat în podea. Eu n-aveam scaun şi, deşi puteam să-mi aduc unul din biroul învecinat, rămăsei în picioare, privind pe fereastra pe care se putea vedea interiorul „curţii câinilor”, locul de plimbare al câinilor poliţişti.

Jeglov se aşeză la masă, dar arboră o expresie atentă şi binevoitoare. Înţelegeam că vrea, prefăcându-se, că-i cântă în strună lui Gruzdev, să intre, chipurile, în situaţia acestuia, să nu-l enerveze cu figura lui triumfătoare. Dar Gruzdev nu-i acorda nicio atenţie, stătea pur şi simplu pe taburet şi tăcea trist, părând că nu se gândeşte la nimic, cu ochii aţintiţi spre ochiul de sus al ferestrei, prin care se vedea o bucăţică de cer şi un nor lung, asemănător unei garnituri nesfârşite de tren. Jeglov înţelese că tot el trebuie să înceapă, că doar n-o să stăm aici până deseară.

— Ne jucăm de-a „pisica moartă, la popa la poartă”? întrebă el cu glas politicos.

Gruzdev ridică din umeri, strâmbându-şi buzele-i subţiri.

— Ofiţerul de gardă mi-a raportat că vreţi să vorbiţi cu mine, continuă Gleb răbdător. Aşa-i?

— Cu dumneavoastră şi cu încă cineva mi-e tot una... îşi deslipi, în sfârşit, buzele Gruzdev. Cu dumneavoastră mai puţin decât cu oricare altul...

— De ce, Ilia Sergheevici? se miră sincer Gleb. Cu ce v-am supărat eu personal? Păi şi tovarăşul Şarapov, de pildă, sau anchetatorul procuraturii, toţi ne ocupăm de acelaşi caz!

— Ia mai lăsaţi balivernele astea! ţipă Gruzdev şi-i

imită: Vă ocupaţi de acelaşi caz! Tocmai că nu vă ocupaţi de caz, ci ţineţi la închisoare un om nevinovat!

— Vasăzică aşa... rosti cu glas tărăgănat Jeglov, care se ridică şi se apropie mult de Gruzdev. Credeam că omul începe să aibă mustrări de conştiinţă şi vrea să-şi spele păcatele... Când colo, tu începi iarăşi vechiul cântec!

— Să nu mă tutuiţi! începu să ţipe Gruzdev furios. Sunt aproape de două ori mai bătrân ca dumneavoastră şi sunt cetăţean sovietic... o să vă reclam!

— De altfel, n-are nicio importanţă cum mă adresez cu „tu” sau cu „dumneavoastră”, fondul problemei nu se schimbă, spuse Jeglov întorcându-se spre masă şi proptindu-se cu cizma de scaun. Ce diferenţă e între una şi alta pentru un viitor defunct?

Chiar şi pe mine mă trecu un fior auzind glasul calm şi parcă mângâietor al lui Gleb, iar Gruzdev din palid deveni vânăt şi falca îi căzu în jos. Totuşi se ţinu bine.

— Care dintre noi o să fie defunct mai întâi, rămâne de văzut, spuse el. Şi cu asta nici nu mai vreau să discut cu dumneavoastră.

— Dar vreau eu, zâmbi Jeglov. Vreau să aud o poveste despre un oarecare Fox, complice la crimă. Vreau să institui un concurs care spune despre celălalt mai multe şi mai repede. La tribunal, de asta depinde care dintre voi merge cu locomotiva şi care la remorcă. M-am exprimat clar?

Gruzdev îl privi pătrunzător; se vedea că e frământat de ceva, dar tăcu. Apoi privi spre mine şi rosti cu greu:

— Cunosc demult, din cărţi desigur, metoda folosirii

unui anchetator brutal şi rău, alături de un altul care-i exact la polul opus. Conform unor principii psihologice, anchetatul înclină către „cel bun”, căruia îi mărturiseşte ceea ce avea de gând să ascundă... Deşi ştiu asta, pe dumneavoastră vă rog foarte mult, să plecaţi, o să vorbesc cu el – şi arătă spre mine.

Jeglov începu să râdă cu hohote:

— Perfect! Şarapov e anchetator tânăr, dar tenace. N-am nimic împotrivă să mai facă ceva practică...

Nu-mi plăcu deloc complimentul lui Gleb: la vârsta mea e timpul să fii maestru, nu un şcolar cu caş la gură... Dar, bineînţeles, nu scosei o vorbă, iar Jeglov care ajunsese la uşă rosti:

— Omul îşi poate salva pielea doar prin mărturisiri sincere şi regretându-şi faptele. Se zice ochi pentru ochi, dinte pentru dinte... Trebuie să ne se spună totul despre Fox, cât nu e prea târziu... Apoi trânti după el uşa grea şi încă mult timp i-am mai auzit râsul însoţit de scârţâitul cizmelor şi nu ştiu de ce m-am gândit că deşi Gleb nu-l tutuise pe Gruzdev, găsise totuşi o cale să nu i se adreseze cu „dumneavoastră”.

— Ilia Sergheevici, într-adevăr sunt în miliţie de puţin timp, n-am niciun fel de experienţă şi nici în jurisprudenţă nu-s prea... dar... vedeţi cum stau lucrurile. Când comandam o companie de cercetaşi, îmi plăcea să trimit lângă observator un om nou cel dintâi raporta ceea ce văzuse, iar celălalt verifica situaţia cu un ochi proaspăt şi, închipuiţi-vă că uneori aveam succes, fiindcă observatorul, tot privind cu încordare, se întâmpla să nu mai poată discerne exact: fie că vedea şi lucruri inexistente, fie că, uneori, nu le vedea pe cele existente. Înţelegeţi?

Mi se păru că Gruzdev mă ascultă cu interes, şi mă aprobă. Continuai.

— Aici cum stau lucrurile? Poate că ochiul lui Jeglov nu mai poate discerne cu precizie. Pe de altă parte, nici nu vă potriviţi la fire, sunteţi precum câinele cu pisica, fir-ar să fie! Vă rog să mă credeţi măcar pe mine: nu vreau să vă scot ţap ispăşitor. Dacă sunteţi vinovat, o să răspundeţi. Dacă nu, vă lăsăm în pace. Dar vreau să mă lămuresc cumva în toată povestea asta! Înţelegeţi? *Să mă lămuresc.*

— Dar dumneavoastră nu credeţi nicio iotă din ce spun, rosti nehotărât Gruzdev.

— Nici nu-i nevoie! Ce nevoie avem să vă credem sau să nu vă credem? Trebuie să *ştim.* Şi dumneavoastră puteţi să nu mă credeţi, dar o să ne luăm numai după fapte. Şi, în plus, după... bun simţ.

— Bine. Dacă-i vorba de bun simţ, hai să facem o încercare se învoi Gruzdev. O să vă pun o întrebare, chiar de bun simţ. De fapt, pentru asta v-am şi chemat.

— Vă ascult.

— Mi s-a prezentat concluzia expertizei. Rezultă că din pistolul meu s-a tras cu un glonţ care nu-i de tip standard, aşa-i?

Am confirmat nebănuind unde vrea să ajungă. El continuă:

— La percheziţie, chiar în prezenţa dumneavoastră, s-a găsit în dulap pachetul cu cartuşe „Bayard”, originale, dacă vă amintiţi, chiar eu v-am arătat unde sunt. Atunci, spuneţi-mi, vă rog, doar sunteţi militar, de ce, având gloanţele, am încărcat pistolul cu un cartuş de alt tip, riscând ca în momentul cheie să deformez arma, sau s-o fac să se gripeze şi aşa mai departe? Nu ştiţi? O să vă răspund eu: adevăratul ucigaş nu ştia unde sunt gloanţele originale şi a încărcat pistolul cu primul cartuş pe care l-a avut la

îndemână, mai mult sau mai puţin potrivit ca dimensiune. E clar?

— Să zicem. Dar cum explicaţi faptul că pistolul a fost descoperit la noua dumneavoastră locuinţă?

— Asta-i! Asta-i întrebarea întrebărilor, spuse Gruzdev gânditor. Cu asta m-aţi omorât pe loc. Dar dacă există dorinţa de a i se da răspunsul, se poate răspunde şi la ea. Eu am răspuns: nu ştiu. În ceea ce vă priveşte pe dumneavoastră, trebuie să căutaţi serios...

Şmecher mai era, dat naibii, observasem asta demult!

— Asta şi facem. Şi ceva-ceva am şi găsit. De aceea tovarăşul Jeglov v-a întrebat de Fox, am răspuns eu.

— Nu cunosc niciun Fox! exclamă violent Gruzdev. V-aş fi spus din capul locului... Dar cred că ghicesc că aţi găsit la el brăţara Larisei, cea în formă de şopârlă. E adevărat sau nu?

Totuşi nu-i el omul cu care să poţi discuta absolut deschis. Aşa că răspunsei:

— N-aţi nimerit chiar la ţintă, dar cum se spune pe front acţionaţi în direcţia bună.

— Bine, dădu el din cap, nu vreţi să spuneţi nu spuneţi. Dar dumneavoastră aţi propus să ne conducem după bunul simţ...

— Şi mai ales după fapte, adăugai eu.

— Şi după fapte. Dar să începem cu bunul simţ. Voi porniţi din capul locului de la ideea că ucigaşul sunt eu. Şi toate faptele le priviţi din unghiul ăsta de vedere. Poate că nu ştiţi, dar în ştiinţă există procedeul de a dovedi un fapt pornind de la contrariul său. Admiteţi pentru zece minute că nu sunt amestecat în cazul ăsta...

— Dar cum pot admite aşa ceva? mă înfuriai eu.

— O clipă, o clipă! Am spus pentru zece minute. Ce vă costă?

— Bine, să admitem...

— Dacă admitem asta, tot sistemul vostru de probe, începe să se năruie ca un castel de cărţi de joc, spuse Gruzdev.

Îmi amintii cum încercasem chiar azi să fac o legătură între fapte ca să justific învinuirea adusă lui Gruzdev şi cum toate argumentele îmi lunecau printre degete, se clătinau, nu voiau să stea locului. Să-l las pe el să încerce să dovedească trăinicia lor.

— Ar fi interesant de văzut cum o s-o faceţi.

— O să vedeţi îndată, îmi promise el şi începu: Chiar de la primul interogatoriu aţi pornit de la premisa că, urând-o pe Larisa, am hotărât să scap de ea. Într-adevăr, am iubit-o cândva, dar... Ar dura prea mult să vă povestesc ce şi cum s-a întâmplat, dar dragostea s-a stins cu totul. Voi consideraţi că antipodul dragostei e ura. Credeţi-mă, nu-i deloc aşa! Adevăratul antipod al dragostei e indiferenţa. Şi, în ultimul timp, Larisa nu-mi stârnea nimic altceva decât indiferenţă. Apartamentul... Apartamentul, după cum ştiţi, e al meu şi problema schimbului de locuinţă nu era decât o problemă de timp. În afară de asta, ştiţi că ea voia să se întoarcă la maică-sa şi că eu hotărâsem să-i cedez o parte a apartamentului? Dacă nu ştiţi, întrebaţi-le pe Nadenka şi pe maică-sa, ele o să vă confirme. Oare par eu un om atât de nerăbdător şi de crud, încât mi-e mai uşor să ucid decât să aştept o lună-două?

Gruzdev mă privi cu atenţie sperând să vadă ce impresie îmi făcuseră cuvintele lui, dar deşi consideram că părerile noastre coincid în multe

privinţe, că el reuşise să le rotunjească şi să le ducă până la capăt, n-am lăsat să se vadă nimic, stăteam şi ascultam: hai, zi mai departe, dacă aşa ne-am învoit...

Îi oferii lui Gruzdev o ţigară, ei îmi mulţumi dând din cap, îndoi cartonul aşa cum obişnuia, o aprinse şi continuă:

— Voi consideraţi că o dovadă importantă împotriva mea este declaraţia beţivului de Lipatnikov, cum că m-a văzut pe scară. Vă spun încă o dată: am fost acolo nu la ora 7 ci la 4! Şi n-am găsit-o pe Larisa acasă, de aceea i-am scris, bileţelul... Nu ştiu cum să dovedesc asta, dar ajutaţi-mă! La urma urmei, de ce să fie afirmaţiile lui Lipatnikov mai credibile decât ale mele? Dar pe el îl credeţi fără să staţi pe gânduri, iar pe mine nici gând...

— Vecinul dumneavoastră nu are niciun interes în cazul de faţă, am spus eu.

— Ei bine, să zicem. Dar şi el tot om e, *erare humanum est,* omul poate greşi... Mai întrebaţi-i o dată pe vecini, aşa cum se procedează, controlaţi-i ceasul, poate că nu merge bine, mai faceţi ceva! Dar faceţi, nu staţi cu mâinile-n sân, mulţumindu-vă cu o singură versiune. Mai întrebaţi-o încă o dată pe soţia mea, pe gazdă, confruntaţi-le declaraţiile; aici o informaţie de un miligram poate juca un rol fericit sau fatal...

— Bine, l-am întrerupt eu. Vă promit să mai verific o dată toate astea amănunţit. Dar v-aţi abătut de la subiect...

— Da, într-adevăr... Gruzdev scutură din cap, parcă vrând să se elibereze de izbucnirea pe care şi-o îngăduise. Principala probă împotriva mea, într-adevăr zdrobitoare, este nenorocitul ăsta de pistol...

— Şi poliţa de asigurare, îi amintii eu.

— Şi poliţa asta stupidă, de existenţa căreia habar n-aveam! Dacă admitem că n-am nicio legătură...

— Atunci rezultă, aşa cum i-aţi spus şi lui Jeglov, că noi vi le-am adus în casă. Dar v-aţi gândit ce interes am avea să facem aşa ceva? Băieţii noştri îşi riscă viaţa zilnic...

— M-am gândit, spuse Gruzdev ferm. Probabil că n-am dreptate. Fără să reflectez bine asupra calităţilor voastre morale mi-am spus că pentru a-mi ascunde mie lucrurile astea în casă, ar fi trebuit să le aveţi voi înşivă... Dar asta e puţin probabil. Deci mi le-a pus ucigaşul şi de aici rezultă că el mă cunoştea. În direcţia asta trebuie să şi căutaţi...

Am zâmbit fără voie: intrând în rol, Gruzdev începuse să-mi dea indicaţii, de parcă el mi-ar fi fost şef şi nu Gleb Gheorghievici Jeglov. Probabil că e ceva în firea mea care-i face pe toţi cei din preajmă ca, deîndată ce mă cunosc, să încerce să-mi comande. Dar mie, ca să fiu sincer, nu prea îmi plac astfel de şefi, iviţi, cu de la sine putere, îmi ajung cei numiţi după regulament.

— Nu mă învăţaţi dumneavoastră în ce direcţie să căutăm, ne descurcăm noi şi singuri.

Înţelese, pesemne, că făcuse o gafă, fiindcă adăugă îndată, parcă scuzându-se:

— Nici nu mi-a trecut prin minte... Se găsesc şi fără mine destui profesori. Voiam doar să spun că aveţi sarcina cea mai ingrată – aceea de a dovedi că sunt vinovat. Întrucât nu sunt vinovat, cred cu sfinţenie că, mai curând sau mai târziu lucrul ăsta se va dovedi, altfel nici n-ar merita să mai trăiesc... Răsuflă din greu, spasmodic şi adăugă: Cândva, un înţelept chinez, Confucius, a spus: „E foarte greu să prinzi o

pisică într-o cameră întunecoasă. Mai ales când pisica nu-i acolo...”

Să prinzi o pisică într-o cameră întunecoasă, asta înseamnă să dovedeşti că el a ucis-o pe Larisa. Dar pisica nici nu-i în cameră... Mda, aici a-ntors-o frumos, trebuie; să-i spun şi lui Gleb, lui îi plac astfel de expresii. Auzind cuvântul care mi-a amintit de „Pisica neagră”, nu ştiu de ce m-am simţit nesigur de mine şi asta m-a întristat. Tăceam, tăcea şi Gruzdev, în cameră era linişte şi doar la parter se auzeau râsete şi zgomot de zaruri aruncate pe masă: băieţii care nu erau de serviciu jucau „ţap”. Gruzdev totuşi îmi strecurase o îndoială în suflet, va trebui să verific până în cele mai mici amănunte tot ce-mi spusese. Dar eu nu reuşisem să-l influenţez în niciun chip? Deci e mai tare decât mine? Îmi era ciudă să recunosc.

— Ilia Sergheevici, oricum am întoarce-o, toate lucrurile astea despre care am vorbit sunt pură închipuire. Asta fiindcă am presupus că nu sunteţi vinovat. Dar faptele rămân, şi pentru tribunal, după părerea mea, ele sunt absolut suficiente, ca să fiţi condamnat. Şi ştiţi şi dumneavoastră la ce sentinţă vă puteţi aştepta, aveţi un *cod penal* în celulă. Aşa că, n-ar fi mai bine să mărturisiţi – poate că aţi avut unele motive, desigur nu de natură să justifice fapta, dar ăăă... astea... circumstanţe atenuante, cum le spune. Tribunalul va ţine seama de ele şi poate scăpaţi cu viaţă...

Gruzdev sări în sus, faţa şi gâtul i se acoperiră de pete roşii şi începu să strige:

— Nu, niciodată! Să recunosc ceva ce n-am săvârşit şi încă o crimă? Niciodată! Cum să mai trăiesc după asta, cu pecetea de criminal? Nuuu... Dacă mi-o fi sortit să urc Golgota asta, o s-o urc... o s-

o urc... Nu, prietene, spuse el cu voce surdă, dar ferm, dacă m-am născut om, tot om trebuie să şi mor...

Liniştea grea care se lăsă parcă umplu camera. Fiecare se gândea la ale sale, iar jos, ca mai înainte, băieţii jucau „ţap” cu pocnituri şi zgomote, făcând larmă şi râzând. Pe pervazul ferestrei se aşează fâlfâind din aripile-i mari un porumbel cenuşiu, care se uită prin cameră, îşi roti caraghios căpşorul, parcă invitându-ne să ieşim din încăperea plină de fum, să respirăm aer curat. Gruzdev îl privi îndelung şi când porumbelul, bătând din aripi, îşi luă zborul spre cer, îl conduse cu privirea şi deodată faţa lui aspră, uscată, cu riduri severe în jurul gurii, se înmuie, trăsăturile i se descompuseră şi buzele începură să-i tremure. Gruzdev plângea! Încercai neîndemânatic să-l potolesc, nu puteam suporta să văd un bărbat plângând, aşa că mă întorsei spre fereastră, prefăcându-mă că nu-i văd lacrimile, iar el, vădit lucru, se străduia din răsputeri să se stăpânească, şi-l auzeam icnind din greu şi plângând cu sughiţuri înăbuşite.

Liniştindu-se, în sfârşit, spuse:

— Nu văd nicio ieşire! Sunt prins cu totul în dovezi, de parcă cineva m-a încurcat dinadins... Toată viaţa am fost un om practic, dar... Nu pot lupta împotriva unei umbre invizibile şi mai ales de aici din închisoare... Nu pot căuta pisica într-o cameră întunecoasă... Şi nu pot scăpa de aici... Oftă convulsiv ca un copil, îşi şterse cu palma faţa udă de lacrimi. Şi ridică ochii spre mine: Ascultă-mă, Şarapov! Văd că eşti băiat bun, nealterat... Înţelege-mă, eu pot scăpa doar dacă e prins adevăratul ucigaş. Te rog, te conjur pe tot ce ai mai sfânt, caută-l! Şi găseşte-l! Tu poţi să-

l prinzi, sunt convins! Prinde-l, că dacă nu-l prindeţi deveniţi voi înşivă ucigaşi ai unui om nevinovat!

Apăsai pe buton, chemând supraveghetorul de serviciu apoi mă ridicai, iar Gruzdev îmi strigă din prag, cu mâinile la spate:

— Chiar dacă o să mă condamne, caută-l, Şarapov! Salvează-mi dacă nu viaţa, măcar onoarea!

Mergeam cu inima grea spre Comitetul Radio. Nu pot spune că Gruzdev m-ar fi convins de nevinovăţia lui, dar îmi zdruncinase destul de serios certitudinea că-i vinovat. Fireşte ar fi meritat să analizez toate acestea împreună cu Jeglov, dar, mai mult ca sigur, el m-ar fi făcut muiere sentimentală şi m-ar fi luat peste picior, aşa că am fost chiar mulţumit că după interogatoriul lui Gruzdev nu-l găsisem în birou: plecase undeva, în oraş. Atunci mă hotărâsem să aflu de la Radio când şi ce meci anume se transmisese la 20 octombrie, ora exactă la care se terminase, cu ce scor şi aşa mai departe, fiindcă nu mai voiam să mă bazez pe calculele aproximative ale lui Jeglov.

O fată foarte tânără – dacă o vedeam pe stradă nu-i dădeam în niciun caz mai mult de 16 ani – era redactoarea emisiunilor sportive şi fusese de serviciu în ziua aceea. După calculele mele, discuţia pe care urma să o am cu ea trebuia să fie scurtă, dar în loc să-mi răspundă ca lumea redactoarea mă întrebă, la rându-i, după ce căută în nişte dosare:

— Ce meci vă interesează?

Am fost surprins, abia îi spusesem că mă interesează meciul de pe 20 octombrie. La asta fata obiectă cu calm:

— La 20 s-au transmis două meciuri – s-a încheiat sezonul şi a fost o etapă foarte încărcată...

XXIII

În Moscova sunt 700 de grădiniţe, frecventate zilnic de 70.000 de copii. Numărul grădiniţelor e în continuă creştere. La Lefortovo, într-o clădire frumoasă s-a deschis o grădiniţă pentru 250 de copii. Nu de mult s-a deschis o grădiniţă de 100 de locuri în raionul Sverdlovsk.

„Vecerniaia Moskva”

...Cum spunea sergentul major Formaniuk, parcă m-a lovit cineva cu leuca în cap: în orice caz, fata mă întrebă nedumerită:

— S-a întâmplat ceva foarte grav?

— Da, drăguţo, am răspuns grăbit. Spune-mi mai repede ce meciuri au fost, unde, la ce oră şi aşa mai departe...

Fetişcana ridică din umerii ei slăbuţi:

— Poftim. La 20 octombrie, ora 14. Transmisiune de pe stadionul Dinamo. Arbitru: Vadim Siniavski – 22.000 spectatori. Cupa U.R.S.S. Au jucat Zenit Leningrad cu Spartak Moscova. Scor 4—3. Transmisiunea s-a terminat la ora 15,55. Tot aici

meciul de etapă dintre Ţ.D.K.A. şi Dinamo, la ora 17...

— Stop, fetiţo, destul! am strigat şi am zbughit-o pe uşă, lăsându-i probabil tinerei o impresie nu prea bună despre detectivii moscoviţi.

Când m-am întors din Losinka încărcat cu noutăţile cele mai extraordinare pe care mi le-aş fi putut închipui, Jeglov era la biroul lui şi lucra concentrat la nişte acte. Ridică spre mine capul, mă privi destul de mohorât şi mormăi:

— Pe unde te tot fâţâi, Şarapov? E aproape şapte şi tu nicăieri...

— Raportez numaidecât, îi promisei, scoţându-mi impermeabilul, apoi mă pieptănai şi luai poziţie de drepţi. Gleb citea un bilet, îl întoarse cu faţa în jos şi zâmbi:

— Dă-i drumul, viteazule, raportează! Văd pe faţa ta că o să începi să te lauzi.

— Exact. Dar nu să mă laud, ci să-ţi comunic rezultatele cercetărilor mele. N-aş fi modest dacă m-aş lăuda...

— Hai, hai, modestule... Te ascult.

Făcui o pauză, pregătindu-mi efectul, ca la teatru.

— Gruzdev nu-i vinovat. Trebuie să-i dăm drumul!

Numai că nu fu o lovitură de teatru, ci dimpotrivă, parcă aş fi tras cu o puşcă neîncărcată. Jeglov se încruntă şi spuse calm:

— Eşti cam glumeţ, precum văd. Bine, glumeşte mai departe.

— Nu glumesc, am răspuns. În cărticica pe care mi-ai dat-o scrie că forţa probelor constă nu în numărul, ci în greutatea lor. Şi sunt de acord cu asta...

— Atunci e-n regulă, nu se putu stăpâni Jeglov.

Nu voiam să mă iau la harţă cu el şi dădui din cap:

— Exact. Am vorbit deschis cu Gruzdev şi am înţeles că, în ceea ce priveşte comportarea noastră faţă de el, ceva nu-i în regulă. Nu-i genul de om care, pentru un apartament, să ajungă la crimă...

Jeglov mă întrerupse din nou:

— Eu, desigur, nu sunt Lev Tolstoi, spuse el. Totuşi sunt într-o oarecare măsură psiholog. Şi vreau să mă clarific întrucâtva în legătură cu Gruzdev. Aproape toţi colegii l-au caracterizat drept o fire închisă. Şi noi ne-am convins de asta. Iar firea închisă denotă în mod obligatoriu prefăcătorie, deci minciună... Doar atâta şi-i destul, pentru că un prefăcut, un mincinos, este un criminal potenţial...

— Şi dacă omul are o fire închisă fiindcă-i timid, de pildă? îl întrerupsei eu dându-mi însă îndată seama că nu-i cazul lui Gruzdev şi mă corectai: sau modest? E tot criminal potenţial?

— E modest, aşa-i, ca o liceancă nevinovată şi pur ca lacrima! Şi, mulţumit de sine, râse scurt, apoi devenind brusc serios, ca şi cum cineva i-ar fi şters cu buretele râsul de pe faţă adăugă: Treci la subiect, zi ce brânză ai făcut?

— Asta şi voiam să fac când ai intervenit tu cu psihologia ta, continuai eu cu ciudă. Poţi să mă asculţi o clipă fără să mă întrerupi?

— Spune...

— După raţionamentul nostru, vecinul Larisei l-a văzut pe Gruzdev pe la ora şapte, când s-a terminat meciul Ţ.D.K.A. – Dinamo...

— Şi?

— Ţii minte că vecinul ăsta, Lipatnikov, nu mai ştia la ce oră îl văzuse, şi că noi ne-am orientat doar după meciul de fotbal?

— Aşa-i.

— Şi ţii minte că nu ştia cine jucase? Chiar ne spusese că nu-i microbist?

— Ce-i tot dai întruna cu „ţii minte” „ţii minte”? N-o mai lungi atâta, după cum ţi-e obiceiul!

— N-o lungesc, vreau doar să-ţi aminteşti totul în amănunt, asta-i foarte important. Uite ce-i, la Radio mi s-a spus că în ziua respectivă a mai fost un meci, Zenit – Spartak, şi că transmisia s-a terminat la patru. Înţelegi la patru! Îţi dai seama ce înseamnă asta? l-am întrebat întinzându-i hârtia de la Radio.

O luă o citi atent, mă privi nedumerit, o învârti între degete ca şi cum ar fi vrut să mai scoată ceva din ea, dar acolo nu mai scria nimic, şi spuse:

— Mda... Asta compromite întrucâtva declaraţiile vecinului. Dar pe ele ne bazam cel mai puţin...

— Să avem iertare, am replicat cu vehemenţă. După părerea mea, asta compromite nu declaraţiile vecinului, ci calculele noastre. Ce contează vecinul? El confirmă că l-a văzut pe Gruzdev după meci, dar nu ştie când s-a întâmplat asta. Doar Gruzdev ne-a spus de la bun început că l-a întâlnit pe Lipatnikov la ora patru. Cum să înţelegem asta? Doar nu putea să prevadă declaraţiile vecinului!

— Dracu’ să le ia de declaraţii! spuse Jeglov supărat. Ne-am putea lipsi de ele.

— Până acum nu ne-am lipsit de ele. Tu însuţi mi-ai vorbit de firea ascunsă a lui Gruzdev şi mi-ai ţinut o întreagă teorie pe tema asta: dacă ne ascunde că a fost acolo la ora şapte, înseamnă că... şi aşa şi pe dincolo...

Jeglov se înfurie de-a binelea:

— Ascultă, şoimule, mai bine te făceai avocat decât detectiv! În loc să-l demaşti pe ucigaş, tu încerci să-l scapi de pedeapsa legală cuvenită.

Şi fiindcă el se înfuriase, eu, dimpotrivă, eram calm. Îi vorbii respectuos:

— Gleb Gheorghievici, de ce o iei aşa? Doar facem amândoi aceeaşi muncă, iar eu vreau pur şi simplu ca pedeapsa să fie într-adevăr legală şi să se dea pe drept. Tu, personal, n-ai nimic împotriva lui Gruzdev, nu-i aşa? Dar eşti încredinţat că el e criminalul şi acum nu vrei să mai dai înapoi...

— Şi de ce mă rog trebuie să dau înapoi se supără Jeglov.

— Pentru că există fapte. Ascultă-mă liniştit şi fără să te superi. După discuţia cu Gruzdev m-am gândit mult... Şi, pe deasupra, la toate afacerile blestematului ăstuia de Fox. Doar îţi dai seama că între ei nu poate fi nimic comun, nu-mi pot închipui că oameni atât de diferiţi s-ar putea învoi cumva între ei...

— Multe lucruri nu-ţi poţi închipui încă, mă întrerupse Jeglov.

— Gleb, nu căuta motiv de ceartă. Mai bine ascultă-mă. Sobolevskaia a reuşit să-mi deschidă puţin ochii. Noi doi am presupus tot timpul că Gruzdev, la rigoare, ar fi putut să-l conducă pe Fox la Larisa, nu-i aşa? Dar s-a dovedit că Fox o cunoscuse pe Larisa fără ajutorul lui Gruzdev şi că între ei au existat relaţii serioase din partea Larisei, pe cât se pare...

Gleb îşi aprinse o ţigară, trase adânc fumul în piept şi-mi spuse:

— Hai, continuă, psihologule...

N-am dat atenţie vorbelor lui, pentru mine era important să-i explic totul astfel încât să înţeleagă, ca şi mine, cum stăteau lucrurile.

— Când am aflat de cel de al doilea meci, mintea

mi s-a luminat. Uită-te şi tu cum se potrivesc toate: glonţul care nu e standard, amprenta de pe sticlă, care nu-i a lui, urma de muşcătură din tableta de ciocolată care-i şi ea e altcuiva! Şi e foarte posibil să fi fost acolo la ora patru şi nu la şapte. Şi dacă a fost la patru şi nu la şapte, rămâne o singură dovadă: pistolul...

Gleb trase iarăşi din ţigară şi zise printre dinţi:

— Proba asta face singură cât o sută de mii de alte probe...

— Da. Şi eu am înţeles că exact aşa s-a gândit şi Fox. De aceea, am fost în Losihka şi le-am rugat pe cele două femei să-mi spună ce s-a întâmplat în zilele de 20 şi 21 octombrie, amănunţit, pe minute...

Gleb se ridică de pe scaun:

— Şi?

— În dimineaţa zilei de 21, pe la ora 11 a venit un instalator să facă verificarea caloriferului înainte de sosirea iernii. S-a învârtit prin casă vreo douăzeci de minute, înalt, brunet, chipeş, purtând pe sub impermeabil uniformă militară. La întreprinderea locală de gospodărie locativă nu există niciun instalator cu astfel de semnalmente... L-am privit triumfător pe Gleb: Aveţi întrebări, tovarăşe şef?

Jeglov nici măcar nu privi spre mine. Scârţâind insuportabil din cizmele lui lustruite, începu să se plimbe prin birou dintr-un colţ în altul, îndelung, apoi se opri la fereastră, privind afară, la ceva ce-l interesa doar pe el. Fără să se întoarcă spre mine, rosti:

— Nevasta lui Gruzdev, ca să-l scape, ar putea jura că tu ai ascuns acolo pistolul, sau să povestească ce a discutat părintele Varlaam cu Grişka uzurpatorul[9] în

[9] Personaje din *Boris Godunov* de A. S. Puşkin.

cârciuma de la graniţa lituaniană. Iar gazda poate fi şi ea cointeresată. Sau speriată. Ăştia nu-s martori.

Toată munca mea se dusese iarăşi dracului. Toată alergătura şi emoţiile mele nu făceau doi bani. Mă sufocam de supărare şi, totuşi, întrebai fără să ridic glasul:

— Dar care-s martorii!

Continuând să privească pe geam Jeglov îmi aruncă:

— Fox. El e singurul martor de excepţie. Cum se spune, pentru toate timpurile şi popoarele. Să-l prindem deci...

Aproape plângând de indignare, strigai:

— Dar tu însuţi ştii că Gruzdev nu-i vinovat! De ce să sufere din cauza banditului ăstuia? Poate că fiecare zi de închisoare îl costă zece ani de viaţă!

Jeglov se întoarse, în sfârşit, dar privi undeva în lături.

— Fără smiorcăieli inutile, Şarapov! În glas i se desluşea o nuanţă de răceală şi vanitate. Aici suntem la DMJ, ai înţeles? La DMJ şi nu la vreun pension de domnişoare de viţă nobilă! A fost ucisă o femeie, un om sovietic, de-al nostru, şi ucigaşul nu poate să zburde în libertate, trebuie să stea la închisoare...

— Păi, Gruzdev...

— Îţi spun eu că o să stea! Şi dacă se dovedeşte că Fox e vinovatul, îi dăm drumul şi gata! Şi să nu mai discutăm despre asta, locotenent-major Şarapov! Răspund personal de cazul ăsta şi te rog să respecţi gradul!

Tăcu şi se părea că nu-mi mai rămăsese nimic de spus, deşi îmi stătea pe limbă să-i amintesc că el nu reprezintă Direcţia Miliţiei Judiciare, că în toată povestea asta nu-i nicio logică, dar izbucnirea lui

parcă mă făcuse să încremenesc: cum-necum eram şi eu ostaş şi mă dezvăţasem foarte de tânăr să mă iau la harţă cu şefii... La difuzor se auzea vocea unui interpret de muzică uşoară, care cânta sârguincios, cu înfloriturі: „Nimic, nimic nu-ţi reproşez, eu te iubesc ca şi-nainte-e-e...” Doar el se auzea în liniştea neplăcută care se lăsase între noi, doi bărbaţi destul de încăpăţânaţi, totuşi, pot spune, prieteni...

În scrumieră fumegau ţigările noastre, şi o rază firavă de soare intrată din întâmplare pe fereastră se întretăia cu cele două firicele de fum – unul albastru deschis şi dens, celălalt luminos, aproape străveziu. Mi-am zis: ce ciudat că două ţigări identice produc un fum atât de diferit! Cel albăstrui şerpuia în jos, iar cel alb se îndrepta în sus. L-am privit pe Jeglov. Se întorsese din nou spre fereastră, acoperind-o în întregime cu spatele lui lat. M-am gândit la glumele lui, la dibăcia şi cutezanţa lui, la caracterul lui ferm, puternic. „Jeglov al nostru e de fier”, spusese odată Kolea Taraskin despre el, şi era, fireşte, adevărat...

La nouă dimineaţa, Mânuşiţă a fost adus sub escortă la noi în birou. Celula nu-i prieşte nimănui, aşa că în zilele din urmă hoţul se schimbase mult: faţa i se îngălbenise, părul rar şi aspru îl făcea să pară cu douăzeci de ani mai bătrân, maxilarul masiv, puternic, care-i dădea un aer bărbătesc, i se alungise, părând acum pur şi simplu îmbătrânit, ochii i se înfundaseră şi sclipeau răutăcios în orbitele adânci. L-am aşezat pe un scaun în colţul camerei, iar el a început să-şi privească fix ghetele elegante, care, nemaiavând şireturi, căpătaseră un aspect jalnic, mizer. Jeglov se plimba de colo-colo prin birou, mormăind în barbă melodia „Mai întâi avioanele”, eu

stăteam la masa mea privindu-l pe Mânuşiţă şi pauza asta se prelungi, destul de mult, ca la teatru, până când hoţul, tuşind răguşit, spuse:

— De ce m-aţi chemat, şefilor? Nu poate omul nici măcar să doarmă după pofta inimii...

La care Jeglov îi răspunse repede:

— Nu minţi, Piotr Rucinikov, nu-ţi arde ţie de somn, dimpotrivă, ai insomnii...

Mânuşiţă nu-l contrazise, privea abătut peretele din spatele lui Jeglov cu o expresie tristă şi concentrată. Apoi, fără vreun motiv aparent, se înveseli. Îi ceru lui Jeglov un chiştoc, iar Gleb rupse cu dinţii cartonul unei ţigări şi o întinse hoţului:

— Na, profită de bunătatea mea... Şi după ce aşteptă ca Mânuşiţă să tragă lacom câteva fumuri se interesă: Nu te-ai plictisit să arzi gazul în instituţia noastră?

— Of, tare m-am plictisit, şefule! spuse cu sinceritate Mânuşiţă. La voi poţi să mori de plictiseală! E cu mine un tip, un fel de ţăran, nu poţi schimba o vorbă cu el...

— Şi ce bine e afară... îl întărâtă Jeglov. La ora asta ai fi dat gata o sticlă de vin, te-ai fi dus la curse să pariezi.

La auzul acestor posibilităţi minunate, – dar vai! – inaccesibile, Mânuşiţă suspină amărât.

— Ce să mai vorbim, viaţa în libertate e oriunde mai frumoasă decât în celula numărul 7, da’ ce să fac? Se întinse de-i trosniră oasele şi căscă îndelung: tare mă plictisesc, şefilor, mai bine i-aţi da drumul băiatului...

— Îţi dăm drumul, consimţi Gleb serios. Tu mi-l dai pe Fox şi eu te las în pace. Cuvântul meu e sfânt, întreabă pe oricare hoţ vrei!

— Aşa-i. Îmi dai tu drumul, dar ce mă fac cu Fox? Mânuşiţă lăsă capul în jos şi adăugă serios şi el: Păi ăsta mă omoară. Fox e un ticălos. La prima turnătorie, amicii lui, dacă nu chiar el, îmi pun pielea-n băţ, şi ce mă fac?

Hoţul îşi ridică privirea şi îl măsură pe Jeglov din ochi. Expresia prefăcută pe care o avusese cu puţin timp înainte îi dispăruse de pe faţă. Se puteau citi doar spaima şi dorul de libertate ce-i era atât de aproape şi de imposibilă.

— Nu-i dracul chiar atât de negru pe cât se zice, replică Jeglov schiţând un zâmbet. Oricum o să-l prindem...

— Dar nu cu ajutorul meu, mormăi Mânuşiţă. Pentru mine e important să n-am nimic pe conştiinţă, în rest vă spun orice...

Gleb îşi muşcă buzele, iar faţa îi deveni dură.

— Ţi-e frică de Fox... rosti el fără grabă. Degeaba. Până una alta ar trebui să-ţi fie frică de mine, eu te omor mai repede dacă te porţi aşa...

— Ehe, la închisoare sunt ca acasă! dădu hoţul din mâini disperat. O să-mi fac sorocul la ţapină şi o să ies cu conştiinţa curată! Să nu credeţi că-s al dracului. Faţa i se crispase şi părea că stă să plângă. Că nu vreau să vă ajut. Aş vrea, asta mi-i crucea! Dar nu pot! Hai să vă spun o povestioară, fără să pomenesc vreun nume, desigur doar aşa ca să vă dau un exemplu. Vreţi?

— Dă-i drumul, îşi dezlipi Gleb buzele anevoie.

— Există undeva un locşor căruia îi spune Labîtnanga, la o mulţime de grade latitudine nordică... Şi e acolo un lagăr cu regim foarte sever pentru ăia fără speranţe în viitorul apropiat. Natura e ca-n Extremul Nord: taiga şi aşa mai departe. Şi

evadează odată de acolo nişte băieţi – trei tipi curajoşi. Şapte sute de verste prin tundră şi taiga şi nicio cârciumă prin preajmă, iar de localnici nici vorbă să te-apropii; tipii de-acolo se poartă al dracului de rău cu ai noştri. Şi închipuiţi-vă, şefilor, că băieţii au ajuns la calea ferată. Doar doi, bineînţeles.

— Şi cel de-al treilea? întrebai eu. N-a mai ajuns?

— Nu. Pe fraier îl luaseră pe post de „carne de vacă”.

— Cum aşa?

— Cum ai auzit. Mai sunt pe la noi şi obiceiuri dintr-astea. Viaţa nu face doi bani. Mai ales pentru Fox...

N-avea rost să mai discutăm cu Mânuşiţă, era clar că prefera să stea închis decât să se întâlnească cu Fox. Mai rămânea Volokuşina. Jeglov dădu fuga să discute cu ea şi femeia se învoi, fără să se împotrivească prea mult, să o sune pe Ania. Ne-am înţeles, în prealabil, cu cei de la centrala telefonică şi, după nici o oră, ne aflam în camera mică şi intimă a Volokuşinei, de pe strada Krîvokolenîi nr. 21. Chiar după percheziţie, era curat şi plăcut aici: bufetul masiv lucea cu geamurile spălate, cuvertura cu dantelă de pe pat şi şerveţelul de sub telefon erau ţepene de scrobeală, iar micii elefanţi de marmură de pe bufet – şapte, aşezaţi după mărime – prevesteau fericirea pe care Volokuşina o dorise atât de mult, dar fără să o dobândească...

După ce Volokuşina îi telefonă bătrânei Zadohina, nu mai aveam nimic deosebit de discutat – instrucţiunile fuseseră date amănunţit pe drum – stăteam tăcuţi, fiecare cu gândurile lui şi doar sergentul-major Safiullin de la secţia de telecomunicaţii, care venise cu noi să asigure

funcţionarea normală a aparaturii, verifica din când în când dacă se aud paraziţi în căştile pe care le conectase în prealabil la telefon pentru Jeglov şi pentru mine. Desigur că puteam aştepta naiba ştie cât – o zi, două – dar am avut noroc: peste vreo 40 de minute telefonul începu să sune, iar Volokuşina pălind brusc ridică receptorul. Ne-am pus şi noi căştile la urechi. Am auzit o voce joasă de bărbat care parcă vorbea dintr-un apartament vecin...

— Sveta?

— Eu sunt... Volokuşina ne arătă din ochi şi cu expresia întregii feţe că la telefon era Fox.

— Unde-i Petea? întrebă acesta aspru.

Aşa cum ne înţelesesem, Volokuşina izbucni în plâns îngăimând vorbe fără sens.

— Ce urli, proasto? exclamă Fox cu răutate. Vorbeşte clar!

— Pe Petea l-au prins! începu ea să ţipe. Fox, dragule, ajută-mă, ce mă fac eu acu-u-um?

— Da, tu cum ai scăpat? întrebă el bănuitor.

— L-au prins cu numărul de la garderobă în buzu-u-nar...

— Am înţeles, spuse Fox preocupat. Ascultă-mă cu atenţie: o să-l ajut cum pot – una la mână... Nu mai telefona Aniei, o să te sun eu mai târziu – două la mână. Dacă te umflă miliţia, taci ca peştele! Şi atunci te ajut. Dacă vorbeşti, îţi tai limba. Asta-i tot...

Semnalul de întrerupere ne anunţă sfârşitul convorbirii, iar aproape în aceeaşi secundă sună telefonul de câmp al lui Safiullin. De la centrala telefonică ne comunicau că Fox sunase de la un telefon public dintr-o franzelărie de lângă Sretenskie Vorota. Pasiuk luă o maşină şi se repezi cu un grup de miliţieni să cerceteze zona.

Dar Fox, parcă intrase în pământ, deşi Pasiuk lucrase foarte conştiincios. Asta am aflat-o ceva mai târziu, când ne-am întors la Direcţie şi i-am ascultat raportul.

— Nu-i nimic, îl consolă Jeglov pe Pasiuk, care era cam amărât. Bestia asta n-o să-mi scape. Pe cuvânt de onoare!

Şi de furie, Gleb, parcă scotea scântei, ca o baterie de tanc încărcată.

Toată lumea acasă, comandă el. Ne odihnim cât putem, şi la nouăsprezece cincizeci ne întâlnim la intrarea restaurantului „Savoy”. Executarea!

XXIV

EXPONATE DIN BERLIN

Expoziţia de arme capturate de la germani în anii 1941-1945 continuă să se completeze cu exponate noi. La Moscova au sosit multe mostre de tehnică de luptă, cucerite de la duşmani la Berlin, Budapesta şi în alte zone ale luptelor recente.

„Izvestia”

Fireşte poate să pară o prostie din parte-mi, dar eram tare emoţionat înainte de plecarea la „Savoy”. Orice s-ar spune, mă pregăteam să merg, pentru prima oară în viaţă, la un restaurant. Înainte de a fi demobilizat, fusesem de vreo două ori la nişte „gestätte” nemţeşti, dar ce restaurante mai erau şi astea? Nişte bufete-expres, atâta tot! Şi-mi părea rău că merg la restaurant să-l caut pe Fox, în loc să mă duc cu Varea, să mănânc o friptură, să beau un vin, să dansez şi toată lumea să-şi dea seama că nu-s chiar de lepădat, din moment ce mă însoţeşte cea mai frumoasă fată.

Dar la aşa ceva nici nu mă puteam gândi, fiindcă

dădusem cartelele Şurkăi Baranova şi împreună cu Gleb trebuia să ne stoarcem creierii cum s-o ducem până la sfârşitul lunii mâncând măcar pâine cu cartofi. Taloanele pentru felul al doilea cald erau valabile doar la cantina Direcţiei. Nu, hotărât lucru, restaurantele „la liber” nu erau încă de buzunarele noastre!

Tocmai asta ne spusese şi Jeglov în autobuz, când ne-am oprit nu departe de intrarea la „Savoy”, la opt fără zece. Ne dădu câte o hârtie albastră, mototolită, de o sută de ruble, spunându-ne:

— Sunt banii statului, să nu cumva să vă trăsnească prin cap să faceţi pe grozavii! Mai ales că nu se ştie deloc dacă Fox o să vină sau nu aici...

Toţi începură să râdă: să faci pe grozavul cu o sută de ruble într-un restaurant „la liber”! Grişa întrebă:

— Ce putem lua cu o sută de ruble?

Jeglov îl privi chiorâş, dezaprobator:

— Două ceşti de cafea, un păhărel de vin sec şi o sticlă de limonadă. Dar asta nu te priveşte pe tine, fiindcă tu o să ne aştepţi aici, împreună cu Kopîrin...

— Ce-ai mai născocit, poate că eu...

— Lasă vorba! N-aţi venit aici să vă distraţi, ci să ne asiguraţi spatele. Nu se ştie cum se pot complica lucrurile acolo, aşa că tu şi Kopîrin trebuie să fiţi tot timpul gata să interveniţi. Deci, atenţie mărită, nu cumva să vă apucaţi de citit ziare sau să pălăvrăgiţi. Trebuie să supravegheaţi în permanenţă zona din faţa intrării restaurantului. Dacă se brodeşte să vină Fox şi voi îl recunoaşteţi, lăsaţi-l să intre liniştit, tu, Kopîrin, rămâi pe loc, iar Grişa vine la mine. E clară misiunea?

— Ce să nu fie clar? spuse imperturbabil Kopîrin.

— E clar, dar aş fi vrut... începu Grişa, însă Jeglov făcu un gest hotărât cu mâna:

— Cu tine am terminat! Acum sarcina lui Taraskin şi Pasiuk. Restaurantul are două săli în forma de „L”. Amândouă au o intrare din stradă şi alta din hotel. Voi treceţi şi ocupaţi locuri chiar la capătul celei de a doua săli, blocând intrarea şi ieşirea din hotel. Eu intru primul în restaurant şi ocup un loc chiar la mijloc, lângă fântână ca să pot fi văzut din ambele săli. Şarapov vine ultimul. Lângă intrarea în prima sală e un bar cu scaune înalte. Tu, Şarapov, care ai aerul unui străin, ocupi un loc la bar. Trebuie să stai cu spatele la intrare, pe jumătate întors spre tejghea, aşa o să-i poţi vedea pe toţi, iar pe tine n-o să te vadă aproape nimeni la faţă. Dispoziţiile sunt clare?

— Clare.

— Îndată după plecarea noastră, Kopîrin parchează autobuzul în strada Puşecinaia, colţ cu Rojdestvenka; de aici se pot supraveghea ambele intrări, şi a restaurantului şi cea a hotelului.

— Ce facem dacă-l recunoaştem pe Fox? întrebai eu.

— Ne bem liniştit cafeaua de toţi banii pe care ni i-a dat „financiarul”. Nu ne holbăm la el, nu ne sucim pe scaun, nu ne vânzolim. Stăm cu toţii pe locurile noastre şi aşteptăm ca Fox să termine cheful şi să se pregătească plece acasă. Doar la garderobă îl putem înhăţa, e înarmat şi în sală ar putea omorî pe cineva. Începem la comanda mea.

— O ultimă întrebare, Gleb. Nu crezi că s-ar putea să-l confundăm? Să urmărim pe altcineva? La faţă nu-l cunoaştem, doar din spusele altora...

— Îl cunoaştem, spuse ferm, Jeglov. Am un om care-l cunoaşte... Gata, şedinţa operativă s-a terminat. Taraskin şi Pasiuk, plecaţi!

După un minut ieşi Jeglov, apoi Kopîrin îmi deschise

şi mie uşa cu pârghia lui:

— Hai, şefule, succes! îmi spuse şi mă lovi uşor pe spate.

Am predat impermeabilul unui garderobier, mi-am pipăit cu cotul pistolul în buzunarul lateral, m-am pieptănat în faţa oglinzii şi am urcat cele patru trepte spre sală. Nu era prea multă lume. Ştiam că restaurantul e deschis până la trei dimineaţa, iar lumea vine pe la nouă seara. M-am uitat repede împrejur şi am văzut că sunt chiar lângă barul cu taburete înalte de care-mi vorbise Jeglov. Taburetele moi, îmbrăcate în piele, se învârteau pe o articulaţie cu arc, ca scaunele din turela tancului. Era tare plăcut să priveşti de sus şi în jur. Iar în oglinzile barului se vedea cât se poate de bine uşa de la intrare. Fata de la bar se apropie de mine şi-mi spuse politicos:

— Bună seara, bine aţi venit...

Eram mirat, de ce s-o fi bucurat atât de mult de venirea mea? I-am răspuns şi eu amabil:

— Bună, n-am mai fost cam de multişor pe la voi...

Fata avea sprâncene albicioase, pensate şi încondeiate, iar părul coafat permanent era aranjat cu grijă într-un fileu cu „musculiţe”.

— Ce doriţi să beţi? Coniac, vodcă, lichior, cocteil, punch?

Vorbea cu voce joasă, confidenţial, parcă aveam să ne spunem vreun secret, şi, prin tonul ei, mi-ar fi dat de înţeles că n-o să spună nimănui ce beau eu la bar.

— Deocamdată, faceţi mi o cafea. Şi daţi-mi meniul, i-am spus, tot în secret.

— În sală avem meniu, aici doar o listă, spuse ea, nu prea încântată.

— Bine, daţi-mi lista, mă învoii eu îngăduitor. Fata

plecă să-mi fiarbă cafeaua, iar eu începui să mă uit atent la fiecare masă în parte. Drept în faţa mea, în stânga intrării, lângă geam, erau patru mese şi în jurul lor nişte canapeluţe cu spătare înalte. Cei care stăteau acolo erau ca într-un compartiment de tren: nu-i vedea nimeni şi nici ei nu puteau privi pe nimeni. De partea cealaltă a tejghelei barului era intrarea la bucătărie, apoi sala propriu-zisă se termina şi se transforma într-o platformă în mijlocul căreia se afla o fântână arteziană adevărată! Un mic bazin cu pereţi de bronz, şi în mijloc o fântână! În plafon erau fixate oglinzi şi în ele se vedea fundul bazinului. Era nemaipomenit: pe tavan pluteau peştişori aurii cu cozi fastuoase! Cine o fi născocit aşa ceva? În faţa fântânii, pe un mic podium, se afla orchestra, iar de jur-împrejurul ei erau măsuţe de două locuri.

La una dintre ele se aşezase Jeglov. Cu el mai era cineva, un bărbat întors din semi-profil spre mine, care mi se părea, nu ştiu de ce, cunoscut. Jeglov îşi atârnase de cel de-al doilea nasture al bluzei, un şervet scrobit, imaculat şi dădea impresia că se pregăteşte pentru o masă copioasă. De pe taburetul meu îi desluşeam foarte bine figura arogant-ironică, sclipirea răutăcioasă a ochilor. Din când în când îi spunea ceva printre dinţi interlocutorului său, agitând, profesoral, degetul pe sub nasul acestuia. Era grozav!

— Cafeaua dumneavoastră. Şi lista. Mă întorsei spre fata de la bar care-mi întindea o ceaşcă aburindă şi lista de preţuri. Studiai lista cu coada ochiului ca să nu pierd din vedere sala. „Cruşon fantezie”, „mocco glintwein”, „şampanie Kobler”, „abricotin”, „porto-ronco”, „maiak”. Toate denumirile sunau foarte frumos şi misterios, dar băuturile nu erau de

buzunarul meu. Comandai cel mai ieftin punch, cu lămâie, care costa cincizeci şi şase de ruble porţia. Barmăniţa mă privi cu ochii ei albicioşi şi făcu o mutră lungă, acră, de parcă era o raţă sătulă.

— Asta-i tot? mă întrebă.

— Deocamdată tot, îi aruncai eu neglijent, iar ea începu să manevreze tot felul de ceşcuţe şi sticle. Aruncă într-un pahar două vişine şi o bucată de gheaţă. Porţia era destul de mare: un pahar înalt de cristal. Şi pe deasupra, raţa îmi mai puse în pahar şi un pai lung, asta gratis. Îmi mai rămâneau bani pentru o ceaşcă de cafea şi, echipat de luptă în felul ăsta, puteam rămâne mult timp la postul meu de tragere. Un singur lucru mă stânjenea: din bucătărie, chelnerii treceau tot timpul cu mâncarea pe lângă mine. Iar mirosurile astea mă enervau foarte tare şi-mi distrăgeau atenţia. Încercam să nu mă uit la farfurii! Dar orice aş fi făcut, toate defilau prin faţa mea. Cel mai ispititor era antricotul de oaie – o bucată de carne roşie, bine friptă, fierbinte, cu cartofi aurii, rumeniţi, în jurul ei, un castravecior murat, tăiat în formă de inimioară, iar de osul fripturii era legată o fundă mare de hârtie cu brizbrizuri. Ce splendoare!

Lucrul cel mai supărător era că în buzunarul impermeabilului aveam o bucată mare de pâine, învelită în hârtie de ziar. Ah, dacă aş fi putut s-o iau acum, s-o mănânc cu punch şi cu cafea dulce! Ar fi altă viaţă! Dar, din păcate, nu se putea: era de presupus că mâncasem pe săturate în alt restaurant şi venisem aici doar aşa, în treacăt, să mă răsfăţ, bând un punch, ascultând muzică şi dansând la o adică...

Pe scurt, mi-au trecut prin minte toate aceste fleacuri, dar rezemându-mă cu coatele de tejghea

supravegheam atent fiecare masă, fiecare om. Erau ofiţeri veniţi cu soţiile, civili bine îmbrăcaţi şi, ceea ce mă supăra foarte tare, o grămadă de tipi care aduceau a speculanţi. Afişau un aer impertinent şi totodată laş, iar femeile care-i însoţeau erau gălăgioase şi fardate strident. Orchestra cânta din răsputeri şi deoarece clienţii se ridicau tot timpul de la masă ca să danseze, îi puteam examina şi categorisi cu uşurinţă. Toţi cei ce intrau în restaurant defilau în mod obligatoriu pe lângă mine şi, ca la comanda, când ajungeau în dreptul meu, îşi încetineau mersul şi priveau împrejur, căutând o masă liberă. Eram sigur că Fox nu se afla printre cei care ocupaseră locuri la masă şi cei care veniseră după mine.

Nu puteam vedea ce mâncau Jeglov şi comeseanul lui, dar de fiecare dată când intra un nou client, Gleb parcă îşi înghiontea tovarăşul, iar acesta, întorcându-se un pic, privea în sală, acoperindu-şi faţa cu mâna.

Saxofonistul de pe podium rosti cu voce sonoră:

— Boris Borisovici, oaspetele nostru drag, îl salută cu un cântec pe stimatul Avrandil Namaladze. Şi orchestra începu să cânte *Suliko.*

În acel moment, trecu pe lângă mine un militar înalt. Probabil că Jeglov îşi înghionti iarăşi comeseanul, fiindcă acesta se întoarse, iar eu era cât pe aci să cad de pe taburetul meu elegant: la masa lui Gleb stătea Soloviov în persoană! Ofiţerul de gardă Soloviov! Fireşte, el era cel care-l văzuse la faţă pe Fox. Acum pricepeam la ce se gândise Jeglov când spusese că n-o să arestăm din greşeală pe altcineva.

Gleb surprinse privirea mea uimită, zâmbi ironic şi-mi făcu discret cu ochiul: s-o lăsăm pa canalia asta să ne ajute la treabă.

În ultimul timp nu-l mai văzusem pe Soloviov şi trebuie să spun că nu arăta prea înfloritor. Parcă se decolorase şi se uscase, în curba spinării parcă apăruse ceva de om speriat, iar pe faţă, aşa cum i-o vedeam dintr-o parte, i se aşternea un zâmbet slugarnic la fiecare cuvânt al lui Jeglov şi nu pricepeam ce lucruri amuzante şi ce vorbe bune îi poate spune Gleb.

În timp ce-i priveam, bărmăniţa-răţuşcă apăru deodată de undeva, de sub braţul meu, întrebându-mă cu vocea ei plictisită, parcă unsă cu untdelemn:

— Mai doreşti ceva, tinere? Şi asta suna ca şi cum voia să-mi spună că n-am de ce să mai stau degeaba acolo şi să-i tocesc taburetul acela înalt, de piele.

— Doresc, i-am răspuns vesel şi, privind-o drept în ochi, îndelung şi atent, am adăugat fără grabă. Mai fă-mi o cafea. Îmi place aici la voi. O să stau mult. Foarte mult...

Încet-încet, lumea începuse să se cam ameţească, zgomotul crescuse, orchestra urla tot mai tare, chelnerii alergau mai repede cu farfuriile şi carafele, manevrând tăvile, agitând şervetele, iar saxofonistul striga tot mai răguşit:

— Tamara Podşibiakina îl felicită pe fratele ei Vasili, sosit din îndepărtata Vorkuta! Şi orchestra se dezlănţui: „Vin îndată, vin la ea, vin în zbor la draga mea”, iar fratele Vasili care după mutra gălbejită şi cicatricea oblică de pe obraz, nu părea că fusese la Vorkuta ca geolog, începu să danseze împrejurul fântânii, lăsându-se pe vine şi aruncând câte un picior înainte...

Jeglov stătea sprijinindu-şi bărbia puternică în pumni şi-i privea binevoitor pe oamenii care se agitau în jurul lui, iar eu eram sigur că arde de dorinţa de a

le controla tuturor actele. Dar nu pentru aşa ceva venise azi aici, aşa că stătea absolut nemişcat, ascultându-l pe Soloviov care-i susura, cu voce plângătoare, ceva la ureche.

O femeie frumoasă, zveltă, brunetă, impozantă, nu foarte tânără, de vreo treizeci şi ceva de ani, cu o bonetă albă pe cap, trecea prin sală împingând o măsuţă de sticlă pe rotile. Pe poliţele măsuţei se aflau cutii de ciocolată, pişcoturi „Krasnaia Moskva”, bomboane „Mişka”, sticle de coniac de calitate superioară, ţigări „Herţogovina Flor”, „Severnaia Palmira”, „Duchesse”. Bufetiera îşi etala bogăţia pe la mese propunând bărbaţilor să facă daruri doamnelor. Unii îşi întorceau faţa, alţii spuneau cu o voce anormal de dezinvoltă: „Avem şi noi destule”, iar alţii luau câte ceva de pe căruciorul de sticlă. Fratele Vasili din Vorkuta luă o vază cu fructe, ţigări şi aruncă pe măsuţă un teanc de bani. Nu ştiu de ce m-am gândit că probabil şi Fox cumpăra de la ea. Ce ciudat că pentru prostii şi fleacuri de genul ăsta era gata oricând să ucidă un om! Probabil că un criminal este totuşi puţin nebun...

Bufetiera ambulantă lunecă spre mine, îmi zâmbi dulceag şi mă întrebă:

— Nu doriţi să luaţi ceva? Ţigări? Ciocolată?

Privii încă o dată căruciorul ei de sticlă socotind că tot ce era acolo costa mai mult decât salariul meu pe un an.

— Nu, nu vreau nimic...

În spatele meu se trânti uşa; mă uitai înapoi şi zării trecând pe lângă mine un bărbat înalt în uniformă militară, fără epoleţi, care se opri în mijlocul sălii, privind de jur-împrejur fără grabă, ca un stăpân, căutând loc. Poate că doar se uita, nu ştiu, nu-i

puteam vedea faţa. Îi vedeam doar pe Jeglov şi pe Soloviov.

— Atunci luaţi un muscat, la bar nu există... continuă ea să mă piseze.

— Nici muscat nu vreau, rostii eu cu voce nu prea tare, dar fermă, privind spre Jeglov.

Gleb însă se uita undeva în lături, de parcă cel mai mult pe lumea asta l-ar fi interesat peştişorii aurii din fântână. Orchestra urlă sălbatic „Departe de Tiperary", iar faţa lui Soloviov era îndreptată spre mine: albă descompusă, copleşită de spaimă şi ură, era aţintită spre cel care intrase, ca un ţipăt mut de groază şi răutate, şi-mi dădui seama că Fox e la zece paşi de mine.

Fără îndoială că şi Jeglov îl vedea pe Fox, pentru că, privind în lături, îi şoptea ceva repede idiotului şi laşului de Soloviov. Pesemne că-i ordona să nu se mai uite într-acolo, dar acesta parcă paralizase. Nimic, nici teama de pedeapsă, nici ruşinea, nici dispreţul tovarăşilor n-aveau vreo putere asupra lui, ci doar frica animalică, de fiară încolţită în faţa lui Fox care-l speriase probabil pentru tot restul vieţii, îl stăpânea complet.

Mă lăsai să alunec jos de pe taburet. Bufetiera îi dădea zor înainte:

— Poate că prietenei dumneavoastră o să-i placă pişcoturile „Petit four".

— Mai lasă-mă-n pace, mătuşică! slobozii eu printre dinţi. De câte ori să-ţi spun...

Fox îl văzuse pe Soloviov. Îşi roti capul uscăţiv pe gâtul musculos şi privirea i se opri o clipă asupra lui Jeglov, care continua să privească indiferent peştişorii. Era evident că bătălia se va da în sală şi nu aşa cum plănuisem noi. Era la zece paşi de mine şi aş

fi putut să mă arunc asupra lui din spate, dar Jeglov ordonase: „Începeţi la comanda mea...”

— Vai, ce grosolan vorbeşti! începu să cârâie lângă mine bufetiera. Şi eşti tânăr, probabil ofiţer...

— Dă-te la o parte! izbutii eu să mai spun. În acel moment, Fox se întoarse rapid şi parcurse cu privirea sala. Eram sigur că mă dibuise. Ei, dracu să-l ia, oricum a intrat în cursă – în faţă e Jeglov, iar în spate sunt eu. Şi de mine, fiţi siguri, că n-o să poată trece!

Fox mai stătu câteva clipe, parcă gândindu-se dacă să rămână aici sau să meargă mai departe, apoi se întoarse spre bufetieră şi-i spuse scurt, autoritar:

— Mariana, vino-ncoace!

Acum stătea cu faţa spre mine. Pe tunică îi luceau razele aurii ale Ordinului Marelui Război pentru Apărarea Patriei. Aşteaptă tu, canalie! O să dai socoteală că porţi decoraţiile altora!

Bufetiera ţâşni spre el, uitând de mine şi de tot restul lumii:

— Bună seara! Ce mai face oaspetele nostru drag? Ce-i doreşte inima?

Fox se aplecă peste cărucior, de parcă într-adevăr l-ar fi interesat alimentara ei. Luă în mână sticlele, îşi alese nişte cutii, privind de sub sprâncene când spre Jeglov, când spre mine. Credeam că vrea să apuce două sticle pentru a lupta corp la corp. Făcui doi paşi spre uşă, râzând în sinea mea: deci Fox se temea să scoată aici pistolul, dar de nenorocitele lui de sticle nu mi-era frică.

— *Damen vals!* Doamnele invită cavalerii! strigă saxofonistul.

Toţi se ridicară de pe locuri şi pentru o clipă Jeglov dispăru din vedere. Atunci se petrecu ceva de neînţeles: Fox îi propuse cu voce tare bufetierei:

— Hai, Mariana, să dansăm şi noi, ce naiba!

— N-am voie... începu ea să spună, dar Fox o şi cuprinsese în braţe şi-i zării pe amândoi lângă masa liberă din faţa ferestrei. Mai departe totul se desfăşură cu o viteză nemaipomenită, nebunia şi groaza celor ce se petreceau copleşindu-mă cu totul.

Dintr-o singură opintire Fox o ridică în aer pe Mariana, care nu se împotrivea, doar un zâmbet speriat îi apăruse pe faţa frumoasă oacheşă. Ea atinse cu piciorul măsuţa de sticlă şi toată alimentara i se prăvăli pe duşumea cu trosnete şi pocnituri. O femeie ţipă speriată, iar Mariana începu să urle sălbatic. Eu mă repezii spre cei doi, văzând că Jeglov încearcă să-şi facă drum prin mulţime, dar Fox ne-o luase înainte. Dând la o parte cu piciorul scaunele din drum, el fugea de-a-ndărătelea, ca racul, cu spatele spre fereastră, greoi dar ager. Iar noi nu puteam trage în el, fiindcă era protejat de corpul femeii care urla şi se zbătea în braţele lui.

Ne mai despărţeau doar câţiva paşi când Fox, proptindu-se cu capul în burta Marianei şi folosind-o drept scut sparse cu un zgomot infernal vitrina uriaşă şi amândoi căzură afară în stradă. În geam apăru o spărtură mare, cu cioburi ascuţite ca nişte cuţite. Sărind prin spărtură, văzui că Fox se şi ridicase în picioare şi o luase la fugă pe stradă; în acelaşi timp, cioburile de sticlă căzură peste mine şi simţii cum durerea îmi cuprinde, ca o arsură, faţa, mâinile, mi se înfige în umeri, fluturându-mă ca un fior pe şira spinării. În prima clipă mă gândii cu teamă să nu fi păţit ceva la ochi, apoi îmi dădui seama că nu, fiindcă vedeam perfect cum fugea Fox în jos, pe strada Puşecinaia.

— Degeaba, canalie, tot nu scapi, mormăiam eu,

ochindu-l cu pistolul, dar sângele mi se scurgea pe pleoape şi nu reuşeam să-l prind în cătare. Trăsei o dată, apoi încă o dată, dar fără să-l nimeresc!

Sări şi Jeglov prin fereastra spartă şi, aproape în acelaşi timp cu el Taraskin şi Pasiuk, Alături, pe trotuar, zăcea în nesimţire Mariana.

— Stai, Şarapov, nu trage! începu să urle Jeglov. N-are unde să fugă, oricum îl prindem!

Lângă noi huruia motorul autobuzului, iar eu priveam, cum Fox fugea în zigzag. Strada era dreaptă, puteai vedea desluşit până la celălalt capăt şi nu pricepeam de ce nu încearcă Fox să scape printr-o curte de trecere.

— Iute, în autobuz! Grişa, rămâi aici! strigă Jeglov, ajutându-mă să urc. Vedeam rău, sângele începuse să-mi curgă şiroaie, iar Gleb o luă la fugă în jos pe Puşecinaia după Fox, urmat de Pasiuk şi Taraskin.

Kopîrin porni autobuzul, dar nu făcusem nici cinci metri, când Fox sări pe scara unui camion *Studebaker* care rula încet înaintea noastră. La început, pe întuneric, nu observasem camionul. Fox fugea pe stradă, riscând să fie ucis de gloanţe, tocmai fiindcă *Studebaker*-ul îl aştepta aici!

Vehicolul coti pe Neglinka şi acceleră fără să aprindă farurile.

Kopîrin îi ajunse pe băieţi din urmă, iar ei urcară repede în autobuz.

— Kopîrin, să nu-l scapi din ochi! strigă Jeglov.

— Cum să nu-l scap, bombăni Kopîrin. *Studer*-ul *e* de trei ori mai puternic...

XXV

În anii celui de-al patrulea cincinal stalinist, fabricile moscovite vor produce trei noi mărci de autoturisme: „Moskvici”, ZIS-110 şi ZIS-150. „Moskvici”-ul este un autoturism de mic litraj, cu patru locuri şi de culoare cenuşie...

„Na boevom postu”

— Mai repede, mai repede, mai repede! urla Jeglov. Apasă pe pedala aia!

Erau vreo trei sute de metri până la camionul care continua să prindă viteză. Hârbul nostru trepida şi el de parcă întinerise. Pe strada Trubnaia, *Studebaker*-ul o luă la dreapta şi începu să urce, huruind, panta, iar noi urlarăm de ciudă: pe povârniş se vede ce poate un motor puternic! Dar Kopîrin o coti brusc pe strada Rojdestvenskaia.

— Încotro? Încotro, te întreb? urlă Jeglov în spatele lui Kopîrin.

Acesta se întoarse supărat:

— Să comanzi în biroul dumitale, Gleb Egorîci! Aici eu comand!

— Ne scapă! Ne scapă!

— Nu ne scapă deloc, răspunse calm Kopîrin. Pe Sretenka circulaţia e întreruptă. N-are cum să scape...

Kopîrin coti la stânga pe Varsonofievski, ieşi în Dzerjinskaia şi *Studebaker*-ul trecu huruind zgomotos cu luminile stinse, chiar pe sub nasul nostru. Kopîrin trecu în viteza a doua şi acceleră după camion în direcţia podului Kuzneţki. Distanţa scăzuse la vreo două sute de metri.

Pasiuk îmi ştergea cu o cârpă sângele de pe faţă, eu îi tot dădeam mâna la o parte, iar durerea îmi ardea insuportabil trupul plin de tăieturi.

Dinspre Manej, târându-se agale spre noi, apăru un troleibuz, luminat de becuri albastre şi galbene.

— Taraskin, lângă „Metropol” e un post al celor de la circulaţie, sari din mers şi anunţă-i să dea alarma în tot oraşul! ordonă Jeglov, dar în acel moment *Studer*-ul coti la stânga pe sens interzis scrâşnind strident din cauciucuri şi intră direct în botul troleibuzului, iar cutia asta de pasageri mare, luminată, paşnică, stângace se ridică pur şi simplu pe roţile din spate în vuietul şi scrâşnetul frânelor, troleul sări de pe cablu, lumina se stinse şi se auzi zgomotul surd al barei de protecţie rupte. Sforăind din greu, *Studer*-ul intră pe banda îngustă şi dispăru sub arcul podului...

Şocul ne zvârli jos de pe bănci. Kopîrin, ca să nu se ciocnească cu troleibuzul oprit, făcu brusc un viraj scurt, trecu peste bordura trotuarului, apoi redresă autobuzul şi porni în goană după camion pe sub arcul podului, pe lângă monumentul ridicat în cinstea primului tipograf Fiodorov. La cotitură reuşi să-şi scoată pârghia, deschise uşa larg şi Kolea sări prin deschizătura întunecoasă în stradă, se dădu peste cap, dar când mă uitai pe geamul din spate se ridicase şi fugea, cocârjat, şchiopătând, spre

„Metropol”...

Studer-ul se distanţase iarăşi de noi cu câteva zeci de metri gonind spre Piaţa Roşie. Aici nu putea şi n-avea voie să ne scape, în faţă se aflau posturi de miliţie, care trebuiau să-i închidă calea... La cotitură mă lovisem cu capul de perete şi sângele începuse iarăşi să mi se prelingă pe faţă, mă ştergeam cu mâneca şi nu ştiu de ce îmi veni în minte impermeabilul lăsat la „Savoy”: în buzunarul lui aveam o batistă şi o bucată destul de mare de pâine, învelită în ziar...

Kopîrin frână brusc, răsuci volanul la stânga, apoi dădu drumul la frână; autobuzul se întoarse pentru o clipă cu spatele înainte, aşezându-se aproape perpendicular pe drum şi pătrunse în deschizătura neagră, adâncă a unei curţi de trecere. Mă gândeam că ăsta trebuie să fie un şiretlic de-al bătrânului nostru şofer. La dreapta, drept înainte, la stânga, o grădiniţă, la stânga, apoi un şopron... Distruse cu un pocnet de glonţ un gard înalt... altă izbitură... la dreapta... o groapă... la stânga, iarăşi la stânga, alte curţi şi, în sfârşit, ieşirăm ca vântul în Aleea Vetoşnaia. La stânga... la dreapta...

— Uite-l! Uite-l, canalia! începu să strige Pasiuk, arătând spre o umbră care se îndepărta rapid de noi în întuneric: *Studer*-ul fusese aproape lângă noi şi gonea spre strada Kuibîşev.

— Gleb Egorîci, încă puţin şi mă lasă cauciucurile, spuse Kopîrin. Te-am rugat de atâtea ori...

— Hai, tătucule, mai repede! N-avem acum timp de asta...

— Ticălosul vrea să intre pe Zareadie! Acolo are unde să se ascundă...

— Taie-i drumul! Ia-o la stânga...

La intrarea în strada Bazin, aproape că ajunsesem, *Studer*-ul, l-am prins chiar de coadă. Dar tocmai în clipa aceea apăru blestematul acela de „Moskvici”, dracu’ ştie de unde, din ce curte răsărise, dar parcă ieşise din pământ între capota noastră şi bara posterioară de protecţie a camionului! Pasiuk bombăni ceva supărat, Jeglov scrâşni din dinţi şi înjură trăgând de maneta sirenei care se înţepenise chiar în momentul cel mai critic, iar Kopîrin aprinse toate luminile. Şi apăsă fără încetare pe claxon care răsună jalnic şi mânios peste oraşul adormit. În lumina farurilor zării pe bancheta din spate a „Moskviciului” un colonel care, întors spre noi, ne ameninţa cu pumnul şi-i striga ceva şoferului, iar acesta încerca să ne închidă drumul ca să ne oprească.

— Ah, idioţii! Ah, tâmpiţii! urlă răguşit de furie Jeglov, în timp ce *Studer*-ul gonea pe strada Bazin şi cotea la stânga spre Zareadie.

Ieşind pe jumătate pe fereastră, Gleb strigă sălbatec:

— La o parte! Eliberaţi drumul! Miliţia!

Dar cei din „Moskvici” nu-l auziseră şi se pregăteau foarte serios să-i reţină pe „huligani”. În mâna colonelului luci un pistol.

Jeglov îi spuse calm lui Kopîrin:

— Hai, tătucule, învaţă-i minte...

— Of, Gleb Egorîci, bombăni nehotărât Kopîrin. O să dăm socoteală pentru asta...

— O să dăm, Kopîrin, tot timpul dăm socoteală, pentru ceva. Dă-i drumul!

Kopîrin oftă, ambală motorul, suci un pic volanul, urcă pe trotuar cu o roată, se mai smuci o dată ajungând lângă „Moskvici”, se opinti la stânga şi-l

împinse din drum. Se auzi un zgomot de tăblărie ruptă – bara smulsese o bucată – „Moskviciul” fu împins îndărăt, iar Kopîrin dădu colţul, de-a curmezişul străzii Razin spre aleea Şcepotin, unde se zărea, licărind caroseria camionului. Nu izbutirăm să-l prindem pe turnantele străzii Zareadie şi camionul intră pe podul Moskvoreţki. Kopîrin apăsă pe accelerator cu toată puterea, menţinându-se pe banda marginală din stânga, ca să nu-i permită să cotească spre Piaţa Bolotnaia.

La ieşirea de pe podul Moskvoreţki semaforul era pe roşu. Un miliţian ieşi din „borcan” şi alergă spre camion, fluierând şi agitându-şi bastonul dungat. Ajunse în fugă până la mijlocul părţii carosabile a străzii camionul coti din nou spre banda de întâlnire, îl acoperi pentru o clipă, şi în primul moment nu pricepui ce-i obiectul acela mare, închis la culoare, ca un sac, care sări de sub botul *Studebaker*-ului şi abia atunci când farurile autobuzului trecură peste corpul fără viaţă întins pe pavaj, cu capul dat pe spate, imagine ce dispăru numaidecât în noapte, Kopîrin spuse cu voce surdă:

— L-au omorât bandiţii...

Studer-ul trecu în goană pe pavaj şi acceleră spre Balciug, pe cheiul Iauzei.

— Gleb Egorîci, acum ne scapă! Motorul lui are resurse...

Dar Jeglov ieşise în afară, culcat pe burtă în cadrul ferestrei, iar „Parabellum”-ul lui cu ţeavă lungă sălta în tactul salturilor maşinii.

— Trage, Gleb Egorîci, ne scapă blestemaţii! spuse Kopîrin cu voce plângătoare.

Jeglov nu răspunse, aştepta probabil ceva, iar împuşcătura răsună cu totul pe neaşteptate. Înaintea

noastră, camionul şovăi, dar continuă să prindă viteză.

Şi din nou ţeava neagră a pistolului se balansă încet şi din ea ţâşni o picătură de foc, apoi alta şi alta.

Motorul vuia surd, cauciucurile vechi se frecau de pavaj, gemând, de undeva se auzi clopotul unui tramvai şi fluierul strident al unui miliţian.

Apoi, acoperind toate zgomotele, răsunară în noapte alte câteva împuşcături: Jeglov trăgea în serie şi uitându-mă la *Studebaker*-ul care cotea lin la dreapta, spre parapetul de fontă al cheiului, nu înţelegeam încotro vrea s-o ia, până când se lovi de balustradă cu un urlet strident, străpungând-o ca un cuţit; roţile din spate se mai învârtiră câtva timp în aer, iar în lumina farurilor noastre se vedeau chiar şi gazele din ţeava de eşapament. În sfârşit, cu o plescăitură puternică, oftând din greu de oboseală şi de uşurare, camionul se prăbuşi în apă...

...Kopîrin lumină râul cu farurile şi opri autobuzul cu botul spre trotuar, în locul unde camionul rupsese balustrada. În dreptul lui, apa nu era prea adâncă şi *Studer*-ul intrase până la nivelul cabinei.

— Nu cumva i-am omorât pe amândoi? întrebă zăpăcit Gleb.

Lângă noi începură să frâneze alte maşini, sosiră în goană un militar pe motocicletă şi maşina operativă din Petrovka cu sirena în funcţiune, apărură şi câţiva trecători întârziaţi. Jeglov îi ordonă unuia dintre miliţieni să-i îndepărteze pe străini.

— Haide, Pasiuk, trebuie să intrăm în apă, spuse el, şi Pasiuk începu să-şi scoată cizmele în tăcere.

— Intru şi eu, am spus.

— Stai aici, mi-o reteză Gleb şi strigă miliţianului de la circulaţie: Chemaţi Salvarea şi pansaţi-l pe

tovarăşul nostru!

În acel moment uşa maşinii, înfundată pe jumătate în apă zăngăni şi Fox apăru pe scară. Faţa îi era tumefiată, sângele îi curgea pe mâini, era negru, ud, înfricoşător, şi doar Ordinul Marelui Război pentru Apărarea Patriei îi strălucea în lumină. Zâmbea cu gura rănită, dar zâmbetul îi era jalnic, nefiresc şi straniu, ca de nebun.

— ...Aţi câştigat... Aţi avut... noroc... spuse el abia articulând cuvintele.

Jeglov se aplecă spre el peste balustradă:

— Norocosului îi ouă şi cocoşul. Şi o pasăre blestemată ca tine tot la mine o să ouă! Vino-ncoace, nemernicule, până n-apuc să-mi ud picioarele...

Fox se uită îndărăt, parcă socotind cât e până la malul celălalt, dar malul era departe, iar Jeglov chiar deasupra capului lui.

— Tot nu te-ai potolit? îl întrebă Gleb. Doar ţi-am arătat cum ştiu să trag. Ieşi, când îţi spun!

Fox sări de pe scara maşinii în apă şi pesemne că nici nu mai simţea frigul. Se apropie încet de balustradă, ridică mâinile şi, deşi le întindea ca să fie tras sus, părea că se predă.

Între timp, Jeglov dădea ordine:

— Organizaţi paza locului, scoateţi cadavrul celuilalt, luaţi-i amprentele şi trimiteţi-l la morgă, cereţi să vină o macara să scoată camionul, anunţaţi-i pe experţii de la circulaţie...

Apoi se apropie de Fox şi îi dădu un picior în spate, nu tare, dar extrem de dispreţuitor – nu există ceva mai umilitor pentru un criminal – spunându-i:

— Urcă în autobuz, canalie...

— Aşteaptă! strigai eu şi amândoi se întoarseră. Şi i-am smuls lui Fox de pe piept bareta Ordinului

Marelui Război pentru Apărarea Patriei.
Apoi am pornit cu toţii spre DMJ.

XXVI

Zeci de întreprinderi din ţară execută numeroase comenzi pentru şantierul conductei de gaze Saratov-Moscova. Utilajele cele mai complexe sunt produse de întreprinderile din Moscova.

TASS

Ne adunaserăm cu toţii, în birou, iar acum stăteam pur şi simplu privindu-l cu atenţie pe Fox, care se instalase degajat pe un scaun, lângă uşă, picior peste picior, privindu-ne la rându-i cu interes, zâmbind uşor ironic, fără nicio răutate. Tăceam cu toţii. Fox scoase din buzunar o batistă frumoasă, şi o apăsă peste o zgârietură adâncă de pe obrazul drept, dând din cap dojenitor. Apoi îşi privi mâinile însângerate de tăieturile cioburilor, degetele mânjite de cerneală tipografică, de la examenul dactiloscopic, şi rosti uşor, calm fără să se adreseze cuiva anume:

— Nu se găseşte cumva pe-aici niscaiva colonie, tovarăşi miliţieni? Nu-s obişnuit să stau cu mâinile murdare. Sau, în cel mai rău caz, benzină?

Pasiuk scoase în tăcere o sticluţă cu terebentină din sertar şi i-o întinse lui Fox. Acesta îşi şterse degetele şi i-o restitui, mulţumindu-i cu o înclinare a

capului, apoi, alegându-l fără greş pe Jeglov dintre noi, zise:

— Mult o să mai ţină circul ăsta? Vreau şi am dreptul să ştiu despre ce e vorba.

Jeglov îl privi îndelung şi cu atenţie. În căutătura lui nu se citea nimic deosebit, decât poate, preţ de o clipă, o sclipire vicleană de parcă s-ar fi interesat la piaţă de preţul unui lucru care-i plăcuse şi nu voia să se dea de gol faţă de vânzător. Apoi scoase un pachet de ţigări „Nord”. Fox se ridică de pe scaun, îi întinse lui Gleb, politicos, dar fără slugărnicie o cutie de „Kazbek”, udă şi boţită. Jeglov, continuând să-l privească fix cu ochii săi căprui, de şoim, îi împinse uşor în lături mâna cu ţigările.

— Circ, spui? Mda... rosti el printre dinţi, cercetând actele lui Fox de pe masă, apoi le lovi cu degetul: Sunt ale tale?

— Ale mele... răspunse politicos Fox şi fără să ridice vocea făgădui: Va trebui să mi le aduceţi acasă... în dinţi... şi să vă cereţi scuze... Zâmbi larg, arătându-şi dantura strălucitoare, cu strungăreaţă.

— Chiar aşa! pufni Gleb, afişând şi el un zâmbet blând, binevoitor. În dinţi, zici? Aici, frăţioare, ai cam întrecut măsura. Da... Se întoarse spre mine şi continuă schiţând un gest cu capul spre Fox: E cam obraznic tipul, nu-i aşa, Şarapov? Probabil că până acum n-ai mai avut ocazia să întâlneşti astfel de indivizi...

Dădui din cap că aşa era, iar Jeglov începu să vorbească încet, foarte încet, dar în glasul lui se desluşea o promisiune atât de cumplită, încât şi eu eram impresionat, iar Fox, presupun, cu atât mai mult:

— Uite cum stau lucrurile, Şarapov. Individul ăsta e

prada ta. A ta, nici nu încape vorbă, Aşa că ţi-l predau să-i freci ridichea. Poţi să faci din el orice, şi arşici dacă vrei, îţi dau voie. Chinuie-l, umileşte-l, amărăşte-l cât cuprinde, fiindcă-i un criminal care n-are nici conştiinţă, nici inimă, nici milă. Zob să-l faci, Şarapov, paştele, grijania şi dumnezeii lui... Să nu mai rămână nimic din el... Hai să mergem, băieţi!

Se ridică şi băieţii îl urmară, dar în uşă, când ajunse lângă Fox, Gleb se opri adăugând:

— Ţi-a mai rămas o singură speranţă: să-ţi ia apărarea Şarapov. Dar pentru asta trebuie să-ţi dai multă osteneală. Ai înţeles, banditule? Şi, fără să aştepte răspuns, ieşi.

Fox privi în urma lui, clătină din cap, şi întrebă:

— Ce-i cu el, e cumva nebun?

— Nu, răspunsei eu scurt. Îi priveam mâinile aşezate cuminţi pe genunchi, puternice, frumoase, cu degete lungi şi unghii îngrijite, gândindu-mă la ceea ce reuşise să facă în viaţă cu ele. Parcă ghicindu-mi gândurile Fox îmi spuse confidenţial:

— Îmi priviţi mâinile? Sunt mâini de artist! Din păcate, viaţa mea a avut alt curs...

Manşeta mânecii drepte a cămăşii era ruptă şi pe mână se zărea începutul unui tatuaj. Fără să mă jenez, mă apropiai, îi ridicai mâneca şi citii: „Cine n-a fost o să fie, cine-a fost nu uită pe vecie”.

Fox zâmbi şi-mi explică:

— Păcatele tinereţii! S-a întâmplat să trec şi eu pe acolo şi n-o să uit cât oi trăi. Ca să nu se repete...

— Lucrezi undeva? întrebai posomorât.

— Bineînţeles, răspunse el vioi. Cum se spune, cine nu munceşte, nu bea... Sunt agent la o bază de aprovizionare...

— Şi în timpul liber ce faci?

— O să fiu sincer cu dumneavoastră: joc biliard, cărţi, *chemin de fer,* orice numai să joc. Uneori asta mă costă scump, dar patima mă macină... Atâta grijă am să nu intru în conflict cu *Codul penal,* fiindcă sunt un om cinstit, chiar dacă nu prin educaţie, ci prin naştere! Şi acum, colac peste pupăză, arestarea asta neaşteptată! Ce-o mai fi şi cu povestea asta?

— Dar de ce ai spart geamul la „Savoy”? De ce ai fugit de noi? întrebai eu cât mai calm.

Se strâmbă de parca ar fi înghiţit un hap amar:

— Din exces de sensibilitate, dracu’ ştie de ce! Mi s-a părut că prietenul sau şeful dumneavoastră, dumnezeu ştie ce-o fi, seamănă foarte bine cu un bandit la care, din păcate, am pierdut la cărţi. Ăsta mi-a promis că dacă nu-i dau datoria, mă înjunghie, vă daţi seama! Fox îşi aprinse o ţigară, slobozi spre tavan un norişor învălătucit de fum şi continuă: Când v-am văzut trupa, m-am speriat cumplit, să leşin nu alta, şi m-am hotărât să scap cu orice preţ... Bineînţeles, sunt gata să plătesc vitrina şi să mă scuz faţa de Mariana, dar şeful dumneavoastră a spus ceva, iertaţi-mă, de neînţeles, cum că aş fi criminal, că o să mă faceţi zob şi aşa mai departe. Aici e Miliţia Judiciară, adică o instituţie şi nu orice bombă. Aş vrea să ştiu ce a vrut să spună cu asta...

Telefonul începu să sune. Expertul Sapojnikov de la secţia tehnico-ştiinţifică confruntase repede amprentele pe care tocmai i le luasem lui Fox cu materialele de control, iar acum se grăbea să-mi comunice o grămadă de noutăţi: amprenta de pe sticla de „Kiurdamir” corespundea cu cea a inelarului mâinii stângi a lui Fox; amprentele de pe arma crimei găsită în magazinul jefuit erau tot ale lui, dar de la mâna dreaptă. Fox îmi spunea ceva, dar aproape că

nici nu-l ascultam, socotind în gând ce mai trebuie să verific, aşa, de formă, fiindcă în fond, aveam o imagine clară.

Sosi expertul Rodionov care aducea într-un vas de faianţă o substanţa trandafirie vâscoasă. Scoţând cu nişte baghete de sticlă o bucată cam cât un cartof, mă privi întrebător:

— Ce trebuie făcut? îl întrebai.

Privindu-l cu teamă pe Fox, Rodionov spuse:

— Să muşte jumătate din bucata asta...

Fox ridică din umeri mândru:

— Ce mai e şi asta?

Expertul îl asigură:

— Nu vă temeţi, nu-i nimic dăunător...

— N-o fi pentru alţii, dar pentru mine poate fi dăunător... spuse Fox iritat.

— Lasă fasoanele, Fox, i-am spus. Dacă eşti cinstit cum spui o să te supui de bună voie verificării, nu-i aşa?

Probabil că Fox nu înţelesese pe deplin însemnătatea experienţei pe care o făceam, dar nu voia nici să renunţe la rolul pe care-l juca, de aceea luă nepăsător „cartoful” şi muşcă din el cu o strâmbătură de dezgust, scoţând apoi bucata din gură, şi punând-o pe masă. Rodionov meşteri un pic la ea şi după două-trei minute mă chemă; pe masă, alături de mostra de control, era amprenta în ghips a muşcăturii în ciocolată găsită acasă la Larisa Gruzdeva.

— E aceeaşi, priviţi... îmi spuse Rodionov, dar eu văzusem şi fără el, că urmele dinţilor sunt la fel: strungăreaţă dintre incisivii din faţă, poziţia lor faţă de ceilalţi dinţi, mărimea.

L-am bătut pe umăr pe Rodionov, ne-am zâmbit şi

el a plecat, iar eu am început să privesc libretul de economii al lui Fox. Erau pe el două sute şaptezeci şi şapte mii de ruble!

— Mai bine de un sfert de milion de ruble, rostii eu. Mda... L-ai câştigat la baza de aprovizionare sau la biliard?

Fox se foi un pic, sau poate s-o fi prefăcut că se foieşte, zâmbi larg, după obiceiul lui:

— Tovarăşe Şarapov, răspunse el, aveţi o figură de om bun, amabil, care mă predispune la sinceritate...

Ştiu prea bine ce fel de figură am şi la ce fel de sinceritate predispune. Mai ales nasul cârn sau ochii mici. Nu-i nimic, cântă păsărică... Am zâmbit larg şi l-am privit întrebător pe Fox.

— Aşa că o să fiu absolut sincer cu dumneavoastră, continuă el. La vârsta mea, asta-i o ştrengărie, o treaba ruşinoasă, bineînţeles... Dar sunt holtei şi-mi place să mă întâlnesc cu femei, iar femeile, oricât de idealiste s-ar spune că sunt, îi iubesc pe cei bogaţi... Iar eu sunt un cerşetor. Da, da, nu vă miraţi, sunt un slujbaş sărac şi doar un câştig la masa verde îmi mai permite din când în când să duc o femeie la restaurant...

— Dar sfertul de milion? îi amintii eu.

— O clipă, vă explic îndată. Femeia preferă, oricât de trist ar fi lucrul ăsta, pe un bogat zgârcit unui cerşetor larg la mână. Da, da! Aşa că oricare dintre ele va primi cu braţele deschise un bărbat cu un sfert de milion la casa de economii. Nu contează că-i zgârcit ca mine, ea socoteşte că prin farmecele ei, îl va face să-şi dezlege baierele pungii...

Simţii că mă cuprinde un val de mânie rece amintindu-mi de Şurka Baranova tăvălindu-se pe jos în bucătărie, apoi de Varea, de ochii ei mari, duioşi.

Ticălosul ăsta le întina cu vorbele lui, le jignea fără măcar să le bănuiască existenţa. Şi în mod cu totul neaşteptat pentru mine însumi, strigai:

— Ascultă, ia-o mai uşurel cu afirmaţiile astea în legătură cu femeile! Te-ai obişnuit cu târfele...

— Ce spuneţi, tovarăşe Şarapov, mă întrerupse el, departe de mine intenţia de a face generalizări. Se înţelege că vorbesc doar despre cunoştinţele mele...

— Să ne întoarcem mai bine la oile noastre. Ce-i cu milioanele dumitale?

— Nimic, răspunse liniştitor Fox. Nu există niciun fel de milioane, sunt pură ficţiune. La depunerea precedentă de o sută de ruble, am adăugat un rând de cifre. Verificaţi şi o să aflaţi că, spre marele meu regret, am la CEC doar o sută de ruble... Şi făcu un gest larg cu mâinile, parcă scuzându-se pentru superficialitate.

L-am crezut. L-am crezut deîndată, nici nu i-am mai verificat spusele, fiindcă mi-era clar că toate faptele lui sunt mârşave şi, deodată, mi se păru neinteresant şi scârbos, parcă strivisem din neatenţie un şoarece. Dar pe un arestat, nu-l părăseşti ca pe un tovarăş de drum de care te-ai plictisit, aşa că i-am spus abia stăpânindu-mă să nu casc, fiindcă mi se făcuse deodată foarte somn:

— Nu eşti doar agent de aprovizionare şi cartofor, Fox. Eşti bandit şi ucigaş. Ai ucis-o pe Larisa Gruzdeva, pe paznicul magazinului de pe Trifonovskaia şi mai eşti acuzat de multe alte lucruri. Pentru toate astea o să dai socoteală. Ai puţină răbdare, îndată vine anchetatorul procuraturii, tovarăşul Pankov, el conduce ancheta în cazul ăsta şi o să fii mai mort decât toţi morţii tăi, ai înţeles? Scoate el totul la iveală, fii liniştit...

Fox se schimbă un pic la faţă, dar foarte puţin, privi ţintă pe fereastră şi spuse fără nicio urmă de emoţie:

— Vasăzică, despre asta-i vorba! Tare bine vă pricepeţi voi să ponegriţi, că sunteţi în stare şi iepurelui să-i puneţi coadă de lup, darmite omului un proces în cârcă.

Mă înfuriai din nou:

— Să nu-i împroşti cu noroi pe tovarăşii mei, care din cauza unor lepădături ca tine îşi pun viaţa în pericol! Şi degeaba te uiţi pe fereastră, că nu dă în stradă, ci direct în crescătoria de câini. Eşti dispus să rişti?

El clătină din cap şi spuse dojenitor:

— N-am crezut că la Miliţia Judiciară se poartă aşa cu oamenii. Tot ce spuneţi trebuie însă dovedit...

— Dovedim, n-ai grijă, o să dovedim totul. Şi în legătură cu Larisa şi cu faimoasa voastră „Pisică neagră”...

— Nu cunosc nicio Larisa, ce tot spuneţi? rosti el provocator şi-mi dădui seama că-i teribil de interesat să afle ce ştim. Bine, ticălosule, îţi dau eu ţie motiv de meditaţie!

— De fapt, uite ce ştim. De pildă... că ai cunoscut-o pe Larisa Gruzdeva prin Ira Sobolevskaia – ea o să te recunoască, n-ai grijă – i-ai sucit capul, că la de-astea te pricepi. Ai îmbrobodit-o cu declaraţii de dragoste pe viaţă şi alte minciuni. Ai convins-o să se mute în Crimeea, unde urma să cumpăraţi şi o casă şi aşa mai departe, cu atât mai mult cu cât aveai deja două sute şaizeci de mii pe libret, iar banii ăştia ajungeau pentru toate: şi pentru amenajarea casei şi pentru limuzina „Horch”. Plus prietenul de la teatrul dramatic. Ai pus-o să demisioneze, să-şi facă valiza şi să-şi scoată de pe libret banii economisiţi din munca

ei...

Telefonul începu să sune. Pasiuk o adusese pe Galina Jeltovskaia, noua soţie a lui Gruzdev.

— Las-o să mai aştepte un pic, adu doi „oameni de paie” şi martori, o să facem recunoaşterea...

Fox se interesă:

— Asta-i Sokolevskaia de care vorbeaţi?

De parcă nu ştia că-i Sobolevskaia şi nu Sokolevskaia.

— ...Şi pe urmă ai organizat o cină de adio cu vin „Kiurdamir” şi cu ciocolată... continuai eu fără să-l contrazic.

Fox mă întrerupse din nou

— O clipă! Vreau să fac o mică mărturisire. Într-adevăr, am avut legături cu Gruzdeva. Dar, în primul rând, nu se cuvine ca un bărbat să afişeze fără să fie nevoie o legătură cu o femeie, iar în al doilea rând, n-am vrut să mă bag într-o poveste de crimă...

Aha, vasăzică îşi închipuia că dacă o adusesem pe Sobolevskaia, ea vrea să-l recunoască şi se grăbise să facă o „mică mărturisire”.

— Şi ce-i cu asta? îl întrebai.

— N-am organizat nicio cină de adio, toate astea le-aţi născocit voi.

— Pe sticlă au rămas amprentele degetelor dumitale, asta-i de-acum limpede.

Se gândi puţin, apoi, ridicând din umeri, spuse:

— Nici asta nu dovedeşte nimic. Într-adevăr, am băut vin cu Larisa, îmi amintesc, era chiar „Kiurdamir”, dar asta cu o săptămână înainte de nenorocire. De atunci trebuie să fi rămas şi amprentele...

Mă apropiai de seif, îl deschisei şi scosei o sticlă de „Kiurdamir”. O apucai cu grijă, ţinându-i gâtul şi

fundul între palme, şi-l chemai pe Fox:

— Uită-te în lumină. Iată amprenta inelarului mâinii tale stângi. Mai sunt şi alte amprente, dar nu sunt clare...

— Da, văd, confirmă de bună-voie Fox.

— Deci confirmi că ai lăsat amprentele astea cu o săptămână înainte de crimă?

— Exact, pe 11-12 octombrie...

— Atunci priveşte cu atenţie pe spatele etichetei.

Aprinsei lampa de birou şi apropiai sticla de ea. În lumină, prin sticla verde se desluşea limpede o ştampilă: „18 oct. 1945”. Fără să mai aştept să văd ce mai născoceşte rostii:

— Sigur că acum poţi să-ţi „aminteşti” că ai băut „Kiurdamir” nu cu o săptămână, ci cu o zi înainte de omor, dar a sosit timpul să pricepi că toate minciunile astea sunt inutile...

— Chiar mi-am şi amintit... începu Fox cu un zâmbet obraznic, dar uşa se deschise şi intră Pasiuk urmat de doi tineri înalţi.

— Uite, băieţii ăştia o să fie de umplutură, explică el. Martorii sunt pe culoar.

— Atunci, invită-i aici...

Martorii intrară: două bătrânele cărunte, semănând izbitor între ele şi care după cum s-a lămurit, erau surori autentice. Bătrânele aşteptau pe culoar să fie chemate la o anchetă, ca parte vătămată într-un caz, şi acolo le descoperise Pasiuk. Explicai celor de faţă scopul şi ordinea recunoaşterii, apoi îi propusei lui Fox să ia loc între oamenii de umplutură – trebuia să fie recunoscut unul din trei.

Uşa se deschise şi intră Jeltovskaia, o figură drăguţă, speriată şi cu gropiţe în obraji. Probabil nu înţelegea ce se petrece şi din cauza asta se

emoţionase şi mai tare, buzele îi tremurau, ochii i se umpluseră de lacrimi.

— Cetăţeană Jeltovskaia, nu vă speriaţi, liniştiţi-vă. Priviţi-i pe aceşti trei tineri. Nu vă grăbiţi, fiţi atentă. Dacă recunoaşteţi pe vreunul dintre ei, spuneţi-ne. Vă atrag atenţia asupra răspunderii în caz de mărturie mincinoasă. Ăştia sunt. Priviţi-i!

Cei trei stăteau aliniaţi lângă perete. Jeltovskaia se opri în mijlocul biroului, îi privi în tăcere, iar eu simţeam că mă cuprinde îngrijorarea: nu cumva n-o să-l recunoască? Apoi înţelesei că pur şi simplu nu-i vede: ochii îi erau scăldaţi în lacrimi şi privirea absentă.

— Jeltovskaia, vă rog încă o dată să vă liniştiţi, spusei eu cât putui de blând. Priviţi-i pe oamenii ăştia.

Ea începu să plângă cu sughiţuri, copilăreşte, muşcându-şi buzele, că să se stăpânească. Apoi îşi şterse lacrimile cu batista şi spuse:

— Ăsta este... şi arătă cu capul spre Fox.

— Cum îl cheamă, îl cunoaşteţi demult, în ce împrejurări v-aţi cunoscut?

— Nu ştiu cum îl cheamă, spuse ea aproape în şoaptă. Nu ne cunoaştem. Flăcăul ăsta este instalator la întreprinderea de gospodărie locativă de pe Losinka.

— Îl vedeţi adesea? insistai eu.

— Da de unde, o singură dată l-am văzut în ziua aia nenorocită, când pe Ilia... şi începu din nou să plângă.

— Dar ce s-a întâmplat în ziua aceea?

— A venit la noi să verifice caloriferul...

— Şi v-aţi adus aminte de el aşa, dintr-odată? întrebai eu arătându-mă neîncrezător.

Ea dădu din mâini şi spuse simplu:

— Da.

— Şi ce făceaţi în timp ce el se ocupa de calorifer?

Eram pe verandă, terminam un referat... Apoi el a ieşit din bucătărie, a spus că totu-i în ordine şi a plecat. Asta-i de fapt, totul...

Pasiuk îi scoase pe toţi din birou, doar Fox rămase cu mine, dar nu mai aveam deloc chef să continui discuţia cu el. Nici el nu manifesta vreo iniţiativă, aştepta să vadă ce spun sau ce fac eu.

— Mai bine, povesteşte-ne sincer totul, Fox, aşa cum s-a petrecut. Din cauza ta un om nevinovat stă la răcoare. N-ai chiar niciun dram de conştiinţă?

— Nu din cauza mea stă la răcoare. Voi l-aţi băgat acolo, nu eu... răspunse el obraznic.

Nu era să mă iau la harţă cu el, dar mi se păru că se rupsese ceva în mine. Totuşi nu mă puteam opri la jumătatea drumului.

— N-o să ne certăm acum pe chestia asta. Ştim totul despre tine, eşti membru activ al bandei. Ai pe conştiinţă uciderea Gruzdevei...

În birou intrară Jeglov şi Pankov. Şi mă bucurai foarte mult că pot întrerupe acest interogatoriu chinuitor pentru mine.

— Serghei Ipatievici, ăsta-i faimosul Fox. Începeţi chiar acum?

Pankov dădu din cap afirmativ.

Fără să-l privească pe Fox, îşi scoase pe îndelete galoşii uriaşi, îşi agăţă umbrela în cuier, îşi şterse cu mişcări măsurate, ochelarii de modă veche, îşi suflă zgomotos nasul într-o batistă în carouri, şi nimic din persoana lui slabă, cocârjată, sau de pe figura lui cenuşie, zbârcită, nu trăda vreo urmă de emoţie sau de interes, ci părea să spună: „Fox al vostru e bandit şi asasin şi pentru asta o să răspundă cu stricteţe conform legii, merită să te agiţi pentru orice

lepădătură”?

Iar Jeglov, fără să-i acorde vreo atenţie lui Fox, îmi spuse:

— Bun şofer şi-a mai ales...

— De ce?

— I-au făcut examenul dactiloscopic. Ţii minte cuţitul cu care a fost înjunghiat Vasea Vekşin?

— Da.

— Amprentele de pe el sunt identice cu cele ale şoferului pe care l-am împuşcat, spuse Jeglov şi se întoarse spre Fox. Nici pe şoferul Esin care te-a dus cu camionul, nu-l cunoşti nu-i aşa?

— L-am văzut lângă restaurant pentru prima oară, spuse Fox cu mâna pe inimă.

— Dracu’ să te ia! dădu Jeglov din cap. Hai să mergem, Şarapov.

— Dânsul e anchetatorul Procuraturii, tovarăşul Pankov, care după cum ţi-am spus, întocmeşte dosarul, şi îl prezintă tribunalului îi comunicai eu lui Fox.

Fox dădu politicos din cap. Iar eu, eliberându-i lui Pankov locul la masă, îl luai pe Gleb pe după umeri şi ieşirăm pe culoar. Sosise, în sfârşit, timpul să ne ocupăm de Gruzdev.

Intrarăm în biroul învecinat, trecând pe lângă Jeltovskaia, care se zgribulise pe bancă. Ceasul străvechi de lemn, cu cifre romane, aşezat pe perete, începu deodată să tuşească şi bătu de patru ori. Jeglov se întinse obosit şi spuse visător:

— Oh, ce bună ar fi acum o supă! Grozav mi-e poftă de ceva cald! Ce spui, Şarapov, n-ai refuza o ciorbă de castraveciori muraţi, ce zici? Cu măruntaie de gâscă?

— Aş mânca mai bine o ciorbă de varză, cu un

cotlet de berbec. Dar până la „Savoy” e cale lungă, iar cantina se deschide abia dimineaţă, aşa că problema asta trebuie amânată. Hai s-o rezolvăm cu Gruzdev.

— Ce să rezolvăm cu el? spuse nerăbdător Gleb. Mâine dis-de-dimineaţă îl chemi şi-i dai drumul. Scrii o decizie în numele meu, eu o semnez şi gata treaba. Pe mine acum mă preocupă mai mult Fox...

— Iar pe mine Gruzdev, replicai clătinând din cap. Deşi cu Fox e greu s-o scoţi la capăt, n-are unde să se ascundă de noi. După ce o să dormim pe săturate ne ocupăm serios de el. Toate dovezile sunt clar împotriva lui. Ce, cu tot materialul ăsta n-o să-l faci să mărturisească?

Jeglov mă uimi de data asta.

— N-ai experienţă, Şarapov, spuse el melancolic. Altfel ai şti că tipi de genul lui Fox nu mărturisesc. Pentru ei legea hoţilor nu face doi bani; pornesc de la materialele dosarului şi cu cât sunt mai multe dovezi împotriva lor, cu atât mai greu îi faci să mărturisească.

— Unde-i logica aici?

— Ei înţeleg că tribunalul n-o să creadă în regretele pe care le aştern pe hârtie şi că oricum o să-i condamne cu vârf şi îndesat. Şi îşi rezervă o şansă de a da vina pe vreunul din cine ştie ce lagăr, care să accepte să ia asupra lui o faptă de-a lor, sunt şi cazuri de-astea. Aşa că trebuie să dovedim totul, până la cele mai mărunte fapte, la cele mai neînsemnate cuvinte, minut cu minut...

— Foarte bine... Nu ştiu ce crezi tu, dar eu sunt gata să-mi dau toată osteneala pentru el! Nemernici dintr-ăştia nu numai că n-am văzut de când sunt, dar nici în cărţi n-am întâlnit...

— E-n regulă... dădu Gleb din cap. Hai să ne pregătim de plecare, nu crezi că-i timpul? Suntem în picioare, de douăzeci de ore...

— Şi Gruzdev?

— Păi ţi-am mai spus: afară-i noapte, ce, vrei să-l sculăm din pat?

— Cred că dintr-un pat ca ăsta sari de bună voie şi-n miez de noapte. Şi nevastă-sa e aici...

— Catâr mai eşti, Volodea! Nici n-au cu ce să ajungă acasă!

— Nu-i nimic, cred că, la o adică, o să meargă pe jos. Hai să terminăm cu povestea asta, Gleb, şi pe urmă plecăm acasă.

— Da' nu pricepi, nătărăule, că asta o să dureze, încă o oră...

Mă săturasem să mă ciorovăiesc cu el, aşa că luai telefonul sunai la arestul preventiv şi-i ordonai miliţianului de serviciu să-l aducă pe Gruzdev la noi.

Jeglov murmură alene:

— Nepriceputule, măcar să-i fi spus să vină cu lucrurile. Acum va trebui să se întoarcă după ele...

Într-adevăr, nu mă gândisem la asta. Îl sunai din nou pe miliţianul de serviciu care nu mă înţelesese, crezând că-l chemăm pe Gruzdev la interogatoriu.

— În cazul ăsta trebuie o decizie, spuse el.

Îl încredinţai că i-o aduc îndată, iar Jeglov binevoi să-mi dicteze un text succint. Decizia se încheia cu cuvintele: „Măsura de urmărire se înlocuieşte cu interdicţia de a părăsi oraşul Moscova". Aici începurăm din nou să ne ciorovăim mie părându-mi-se corect să scriu: „se eliberează fiind scos de sub acuzare", dar Jeglov zise:

— Ce dracu' mă tot plictiseşti? Dacă scriem aşa o să înceapă să ne pună fel de fel de întrebări. N-o să

mai putem lucra de răul lor şi avem treabă până peste cap! Dacă schimbăm măsura de urmărire, asta nu priveşte pe nimeni. Ancheta însăşi va hotărî dacă acuzatul trebuie reţinut în stare de arest sau sub interdicţia de a părăsi oraşul, ai înţeles? Să terminăm mai întâi cu Fox, pe urmă îi schimbăm şi interdicţia asta...

Într-adevăr, mă descurcam cam slab în toate subtilităţile astea şi nu pricepeam cum poate trăi omul cu o astfel de interdicţie: însemna că-i anchetat în continuare. Doream însă un singur lucru – să-l eliberez cât mai repede pe Gruzdev. De aceea, acceptai formula propusă, aşteptai ca Jeglov să-şi aştearnă ilustra semnătură cu floricele şi dădui fuga la arestul preventiv. Între timp, Gleb trecu pe la Pankov, care reuşise să obţină de la Fox afirmaţia fermă că nu făptuise niciodată niciun fel de crime, că toate dovezile noastre erau pure invenţii şi că ancheta, în niciun caz, nu trebuia să conteze pe altă poziţie din partea lui în problema aceasta, de o importanţă, după cum spunea, vitală pentru el.

— Deci, Şarapov, îmi spuse Jeglov, tu descurcă-te cu Gruzdev, că eu mă duc să mai stau puţin cu Pankov, aşa-i politicos...

— Nu crezi că ar trebui să-i spui „la revedere” lui Gruzdev?

— De ce să-i spun la revedere? îmi replică el rece. Nu mi-e nici frate, nici cumătru...

— Cred că trebuie să-i cerem scuze, spusei eu, nehotărât.

Gleb începu să râdă în hohote.

— Prost mai eşti! Păi şi aşa o să-ţi pupe mâinile de fericire!

Mie treaba asta nu mi se păru atât de comică.

Gruzdev n-avea de ce să ne pupe mâinile.

— Am închis un om nevinovat, Gleb. L-am pedepsit fără să aibă vreo vină...

— Asta nu pricepi tu, răspunse el. Pedeapsă fără vină nu există. Ar fi trebuit să se gândească mai bine cu cine are de-a face. Şi să fie mai prevăzător cu muierile lui. Iar pistolul să nu şi-l arunce la întâmplare... Pedeapsă fără vină nu există repetă el plin de importanţă şi sentenţios.

Nu-mi plăcea raţionamentul lui, simţeam că găsise o cale să întoarcă faptele cu fundul în sus.

— Nu-mi arunca praf în ochi! Încerc pur şi simplu să privesc lucrurile omeneşte. Am făcut un om să sufere? Am făcut. Nu-i vinovat? Cere-ţi iertare: Nu v-am închis fiindcă aşa ni s-a năzărit, ci pentru că aşa au fost împrejurările. Să fiţi sănătos şi nu ne purtaţi pică. După părerea mea, aşa ar fi omeneşte.

Jeglov începu din nou să râdă:

— Da' înţelege o dată, caraghiosule, că scuzele noastre îi folosesc tot atât cât mortului tămâia. Nu vorbele contează, ci faptele. Uite, acum îi dai drumul, pentru el asta-i principalul. În timp ce vorbele sunt un fleac! Îţi aduci aminte că începusem cândva să-ţi enumăr poruncile mele?

— Ei şi ce-i cu ele?

— Ne-a întrerupt ceva, atunci, dar le termin acum. Iată încă două porunci ale lui Gleb Jeglov, ţine-le bine minte şi n-o să te consideri niciodată prost! Prima: chiar şi „bună-ziua" poţi spune cuiva, astfel încât să-l jigneşti de moarte. Şi a doua: chiar şi „nemernic" îi poţi spune omului, astfel încât să se simtă fericit. Ai înţeles? Deci fă aşa! Mă bătu vesel pe umăr şi se îndreptă spre uşă.

Din nou mă întrecuse, din nou mă prostise şi nu

ştiu de ce m-a cuprins o asemenea furie, încât strigai în urma lui:

— Am mai auzit o poruncă: poţi să-i faci omului orice mârşăvie şi să-i oferi un scaun. Dar moale! Pune-o lângă celelalte că se potriveşte, auzi Jeglov?

Dar el nici măcar nu se întoarse. Auzeam doar scârţâitul cizmelor lui şi melodia pe care o fredona: „Mai întâi avioanele...”

Am mai stat puţin fără să fac nimic, pur şi simplu ca să mă liniştesc. Ceasul arăta ora cinei. Simţeam ca un fel de ceaţă pe creier, totuşi nu-mi mai era somn, fiindcă mă dureau tăieturile pe care mi le făcusem, sărind prin vitrina spartă, la „Savoy”, mai ales cele de pe frunte. Mi-am amintit că trebuie să-l aducă pe Gruzdev, iar Jeltovskaia stă pe culoar. Am deschis repede uşa biroului şi am chemat-o înăuntru; nu voiam să vadă cum îl aduceau pe bărbatu-său sub escortă, cu mâinile la spate.

Ea întră, ameţită de cele întâmplate, de noaptea nedormită, neştiind ce o aşteaptă: până acum îl considera pe Fox instalator în cartier şi desigur nu înţelegea ce legătură are el cu toată povestea asta. Îi dădui un scaun şi-i oferii apă din carafă; ea bău ascultătoare, câteva înghiţituri, apoi mă privi cu ochii înroşiţi de nesomn aşteptând întrebările. Dar eu tăceam şi atunci, luându-şi inima în dinţi, mă întrebă:

— Pentru numele lui Dumnezeu, spuneţi-mi ce se petrece... Ilia Sergheevici doar n-are nicio vină...

— Ştiu... am început eu, dar pe coridor se auziră paşii cadenţaţi ai soldaţilor din escortă şi pasul târşâit, necadenţat, al arestatului.

Tăcui privind spre uşă şi în acel moment paşii se opriră. Cineva bătu la uşă:

— Permiteţi? şi şeful escortei privi în birou.

Dădui din cap afirmativ, iar el îl introduse pe Gruzdev, ciufulit, îmbrăcat în haina boţită cu care dormea pe patul de scânduri. Cu toate că avea o barbă de o săptămână, îţi puteai da seama că faţa i se buhăise, căpătase paloarea pământie caracteristică deţinuţilor; pleoapele i se umflaseră şi căzuseră aproape cu totul peste ochii roşii, istoviţi. Gruzdev mă privi şi numaidecât privirea i se îndreptă spre femeie; în ochi i se citea întrebarea care-l interesa cel mai mult pe un arestat: cine a fost adus la interogatoriu şi la ce se poate aştepta din partea martorului?

În aceeaşi clipă o recunoscu pe Jeltovskaia şi se aruncă spre ea. Ea se ridică, dar el se opri la jumătatea drumului şi mă privi rugător: deprinsese obiceiul de a nu acţiona conform propriei voinţe. Îi făcui semn că se poate, iar şefului escortei îi arătai că e liber, şi el ieşi. Gruzdev o îmbrăţişă strâns pe Jeltovskaia şi amândoi încremeniră pentru o clipă, apoi se auziră hohote de plâns şi glasul lui:

— Lasă, Galocica, haide... lasă...

Nu mă uitam la ei, şi simţeam că-mi arde faţa de ruşinea de nedescris de a fi adus atâta suferinţă pe capul lor. Mă întorsesem spre fereastră şi probabil pentru prima oară în viaţă, mă gândeam că puterea asupra oamenilor e lucrul dracului şi poate că atunci mi-am jurat să ţin minte cât oi trăi ce preţ trebuie să plăteşti tu sau alţii pentru clipele minunate în care o stăpâneşti...

Gruzdev tuşi iar eu mă întorsei spre ei. Se îndepărtaseră unul de celălalt şi mă priveau cu nesfârşită răbdare şi speranţă. Schiţând un gest spre pachetul de lucruri aruncat lângă uşă, Gruzdev mă întrebă cu glas domol:

— Mă trimiteţi... la Butîrka sau... Glasul i se stinse de frică, începu să tuşească, apoi tăcu şi numai ochii lui mă ţintuiau cu întrebarea chinuitoare.

Îmi venea să mă scol, să-i comunic solemn decizia de eliberare, dar mă ruşinai de dorinţa asta: doar nu-l răsplăteam cu libertatea, ea era dreptul lui, proprietatea lui pe care i-o răpisem prin forţa împrejurărilor şi graţie puterii de care dispuneam, aşa că n-aveam niciun motiv. Să facem pe grozavii. Continuând să stau jos rostii:

— Dragă Ilia Sergheevici, mă bucur foarte mult pentru dumneavoastră: l-am prins pe Fox, adevăratul ucigaş... Sunteţi liber...

Gruzdev rămase o clipă nemişcat, parcă nevenindu-i să creadă cele auzite, chiar începu să se clatine cu ochii închişi, şi mă speriai să nu cadă cumva, dar el, cu un fel de ţipăt de triumf de neînţeles, se aruncă spre mine şi începu să mă îmbrăţişeze, să mă strângă la piept şi, poate fiindcă eram un detectiv total lipsit de experienţă, l-am îmbrăţişat şi eu din tot sufletul, până când ne-am simţit amândoi jenaţi de elanul nostru, iar el se desprinse de mine spunând:

— Dumneata ai făcut toate astea, Şarapov, dragule, scumpule... Am avut încredere în dumneata din prima clipă... Am crezut tot timpul în dumneata... Îţi mulţumesc din suflet, n-o să te uit cât oi trăi...

Continuă să mormăie printre lacrimi ceva asemănător dar aproape că nu-l mai ascultam, mă gândeam că Gleb Jeglov avusese iarăşi dreptate când spusese că Gruzdev avea să ne pupe mâinile că-i dăm drumul, dar pe mine nu mă încânta deloc această cunoaştere a naturii umane, a eului omenesc, fiindcă omul câteodată e la fel de puţin stăpân pe simţurile şi

faptele lui şi la o bucurie neaşteptata şi la necaz. Dar acum era vorba nu numai de Gruzdev, ci şi de omul numit Jeglov şi de cel numit Şarapov şi de toţi cei care au dreptul să bage lumea la închisoare, şi de ceilalţi cărora le e sortit necazul de a nimeri la instituţia noastră şi de relaţiile şi sentimentele pe care toate acestea le determină între unii şi ceilalţi. Fireşte, nu i-am spus nimic lui Gruzdev, aveam o datorie faţă de el şi eram obligat să mă achit de ea.

— Ilia Sergheevici, lucrurile s-au complicat în aşa fel, încât n-a existat niciun dubiu în privinţa vinovăţiei dumneavoastră... şi de aceea v-am arestat...

— Vă înţeleg perfect! mă întrerupse cu înflăcărare Gruzdev, nici nu merită să mai vorbim...

— Avem despre ce vorbi, rostii ferm. Trebuie să vă cer scuze şi pentru mine şi pentru colegii mei. Am fost nedrepţi bănuindu-vă. Scuzaţi-ne şi... sunteţi liber. Vă conduc la ieşire...

Jeltovskaia îl cuprinse strâns pe Gruzdev, parcă temându-se să nu mă răzgândesc, iar el, mângâind-o pe cap îmi întinse mâna:

— La revedere, Şarapov, Eşti un om bun. Începi bine. De-ar fi mai mulţi ca tine... Să fii fericit...

Când să iasă, şovăi o clipă şi-mi spuse:

— În viaţă e foarte important să apreciezi corect oamenii. Mai ales când îţi sunt prieteni...

Îl privii uimit, ce voia să spună? Iar Gruzdev, parcă hotărându-se, termină:

— Eu sunt om deschis. Iartă-mă, dar o să-ţi spun că Jeglov ăsta al tău e un om tare rău... Să nu crezi că spun asta fiindcă m-am luat la harţă cu el... Dar pentru el ceilalţi oameni nu contează... E în stare s-o vândă şi pe maică-sa şi, dacă o fi nevoie, te vinde şi pe tine...

Începuseră să mijească zorile cenuşii, a ploaie. Pe stradă portarii ieşiseră cu măturile, iar eu simţeam o oboseală nestăpânită cuprinzându-mi tot corpul, dar continuam să stau pe trotuar lângă primul post, gândindu-mă toropit cum ne grăbim uneori să învinuim şi să judecăm oamenii. Iată că şi Gruzdev rostise acum vorbe grele despre Gleb şi plecase cu amărăciune şi ură în suflet, fără să bănuiască măcar că, pentru ca el să poată pleca acum acasă în penumbra zorilor de toamnă, Jeglov, abia cu câteva ore mai înainte, se luptase cu Fox fără să şovăie, şi cine ştie cum s-ar fi putut încheia lupta asta...

XXVII

PRIMUL ÎNGHEŢ

Azi dimineaţă, acoperişurile Moscovei s-au acoperit cu brumă. Această primă dimineaţă albă a venit cu o lună mai târziu decât de obicei. Câmpurile şi poienile din pădure s-au acoperit şi ele cu brumă. Deocamdată, îngheţul n-a pătruns în pădurile de brad şi de foioase.

Notele unui fenolog

În birou era fum de tutun mai mult ca oricând, Svirski fuma pipă slobozind pe ţeava afumată, din trei în trei secunde nori compacţi. Noi, cu cele patru ţigări ale noastre, nu izbuteam să-l întrecem. După cele petrecute ieri, astăzi ne adunasem mai târziu, apucasem să dormim pe săturate. De peste o oră şi jumătate tot discutam cum să prindem banda. Încărcându-şi din nou „tunul” şi trăgând încă o salvă de nori groşi şi parfumaţi, Svirski, trecu la concluzii:

— Fără îndoială, e bine că l-aţi prins pe Fox. Pe cât se pare, e unul dintre membrii cei mai activi ai bandei...

— Dacă n-o fi cumva chiar şeful, se auzi vocea lui Jeglov.

— Da. Dar în acelaşi timp, avem extrem de puţine căi de a-i prinde pe ceilalţi. Presupunerea că îşi au sediul în raionul Sretenka, Mariina Roşcea, nişte urme de picioare, informaţii fragmentare asupra înfăţişării altuia dintre bandiţi. Toate astea nu sunt concludente şi încă nu e limpede cum o să se concretizeze. Desigur, putem aştepta să vedem dacă nu cumva Fox ne spune ceva...

— N-o să spună, îl linişti Jeglov. Nu trebuie să contăm pe limbuţia lui.

— O să încerce să iasă din belea prin orice mijloace, îl susţinui eu. Nu recunoaşte nici faptele evidente, neagă totul. Cu binele nu scoatem nimic de la el...

— Trebuie să-l păcălim pe feciorul ăsta de căţea, propuse pe neaşteptate Pasiuk.

— Da? Dar cum? îl întrebă Svirski, privindu-l plin de speranţă.

— Asta nu mai ştiu, Lev Olexeevici, răspunse Pasiuk, răşchirându-şi degetele palmelor uriaşe, La noi Gleb Egorovici e mare meşter la de-al de astea...

Izbucnirăm cu toţii în râs, dar eu mă gândii că totuşi e ceva adevărat în vorbele lui Pasiuk; pe front se întâmpla destul de des să obţinem prin viclenie ceea ce nu puteam dobândi prin luptă.

— Deocamdată ne rămâne un singur canal pe care putem căuta personal pe cineva: e vorba de prietena lui Fox, Ania, zise Jeglov.

— Da, m-am gândit şi eu la asta, spuse Svirski. Cine se ocupă de ea?

— Şarapov, răspunse Jeglov. O caută prin gări, face verificarea după porecle şi la registrul de evidenţă

operativă.

— Bine, încuviinţă Svirski dând din cap. Atunci ajunge cu şedinţele, îndreptaţi-vă toate eforturile în direcţia asta. Pentru verificările prin gări vă repartizez încă şase oameni, tocmai s-a eliberat grupa lui Konogonov la secţia a III-a. Deseară să-mi daţi raportul...

Timpul trecea repede fără să găsim totuşi vreo urmă mai de doamne-ajută a Aniei. Gândul că – naiba ştie de ce – ţinem în rezervă telefonul bătrânei Zadohina nu-mi dădea pace nicio clipă, aşa că, puţin înainte de masă, îi spusei lui Jeglov;

— Ascultă, Gleb. De ce nu încercăm s-o găsim pe Ania telefonând bătrânei?

— Îi speriem, zise Gleb automat, apoi îşi lăsă la o parte hârtiile şi mă privi atent, parcă terminând gândul pe care nu-l rostisem. Apoi zâmbi: E ridicol, Volodea. Uneori consideri un lucru oarecare drept axiomă. Lemnul e tare, laptele e lichid. Dar untul poate fi nu numai tare, ci şi lichid, aşa-i? La fel e şi cu telefonul Zadohinei, e conspirativ şi basta! Dar cum naiba mai poate fi conspirativ, acum când l-am prins pe Fox? Ce, speriem banda? N-o mai putem speria. Mai ales că pungaşii sunt daţi dracului şi n-avem nicio speranţă că o să se potolească.

— Aşa cred şi eu. Hai să ne gândim cum s-o facem să iasă la iveală.

— Nu la asta trebuie să ne gândim, clătină el din cap. O facem noi cumva să iasă la iveală. La altceva trebuie să ne gândim: ce facem cu ea? Dacă nu ştie sau nu vrea să ne dea indicaţii în legătură cu banda?

— Şi ce pierdem? O interogăm şi vedem noi...

— Nu-u, n-ai dreptate, rosti Gleb tărăgănat. Trebuie

să avem un plan bine pus la punct. Nici tu, când erai cercetaş nu mergeai undeva fără să ştii precis unde şi după ce. Trebuie să stabilim cu precizie ce anume vrem să obţinem de la Ania şi cum. Când stabilim asta, mai stăm de vorbă...

Mă gândii îndelung la toate astea, şi tot timpul mă necăjea gândul că mai înainte de-a o interoga pe Ania, trebuia s-o găsim, degeaba ocoleşte Gleb misiunea asta, de parcă am fi putut-o scoate din buzunar. Pasiuk avea desigur dreptate, trebuia s-o păcălim cumva. Dacă o atacăm frontal, pe nepusă masă, nu-i venim de hac. Făceam fel de fel de combinaţii, chiar le desenam pe hârtie şi de fiecare dată rezulta că de felul în care o momim la întâlnire depinde tot restul. În plus, era clar că acum nu putem distruge banda decât din interiorul ei...

Deci, încă o dată, de la început. O scoatem pe Ania. Dar cum? Cu ajutorul Volokuşinei? Nu merge. Fox i-a interzis chiar să şi telefoneze la numărul ăsta, iar Ania mai mult ca sigur că nici n-ar veni la întâlnire cu ea... Aşa că am da greş... Cu cine ar vrea Ania să se întâlnească? S-ar putea să vrea doar cu cineva care are veşti de la Fox... Aşa, acum parcă începe să se întrezărească ceva... Cine-i poate aduce astfel de veşti? Şi asta-i limpede: doar un om care a stat cu Fox în aceeaşi celulă. Aşa... Şi omul ăsta a fost pus în libertate... De ce? De ce a fost pus în libertate? Bine, găsim noi ceva... Să zicem că omul ăsta are o scrisoare pentru Ania, sau un mesaj verbal... S-ar putea ca ea să ceară ca scrisoarea să-i fie trimisă prin poştă... Ba nu, ar trebui să-şi dea adresa! Deci aşa... Să zicem că se întâlnesc... Ar fi stupid s-o aducem la noi... N-avem motiv s-o închidem până când nu dovedim că face parte din bandă...

Am o idee! Am găsit! Şi am dat fuga la biblioteca Direcţiei.

Şeful escortei pocni din călcâie, îi scoase cătuşele lui Fox şi acesta, scuturându-şi uşurat palmele amorţite, îmi zâmbi amabil:

— Bună ziua, Vladimir Ivanîci...

Pe nu ştiu ce căi de neînţeles ştia numele şi patronimicul fiecăruia, iar la interogatoriu făcea mai ales pe prostul, răspunzând în glumă şi încercând să pară un băiat de viaţă, cam nătărău pe care pasiunea nefericită pentru joc şi femei îl bagă de fiecare dată în câte o dandana. I-am întins bileţelul lui Gruzdev, spunându-i:

— Am găsit o scrisoare a dumitale cu ameninţări la adresa Larisei Gruzdeva. Asta o să fie o dovadă foarte serioasă la dosar.

Zâmbind nepăsător, el luă biletul, îl citi şi plescăi din limbă:

— Altă eroare, Vladimir Ivanîci. Ăsta nu-i scrisul meu.

— Cum nu-i al dumitale, al cui e?

— Nu ştiu! Fox dădu din mâini. N-am scris eu asta.

De data asta, zâmbii eu viclean:

— Am prevăzut eu că o să negi. Cred şi eu, o probă ca asta! Dar expertiza grafologică o să dovedească...

— Poftim, zâmbi el ironic. Dovediţi...

Luai de pe masă o foaie de hârtie subţire de ambalaj, un creion şi i le dădui:

— Scrie: Mostră de scris liber al cetăţeanului Fox Evgheni...

Fox scrise fără să obiecteze şi ridică apoi capul spre mine aşteptând urmarea.

— Pentru expertiză se cer trei documente: o

mostră de scris liber, o mostră de dictare şi în sfârşit o mostră de scris fără legătură cu cazul, îi explicai eu.

Fox zâmbi iarăşi ironic:

— Atunci, va trebui să-mi căutaţi compunerile şcolare. Mă tem însă că în timpul războiului au fost puse pe foc, dată fiind valoarea lor artistică scăzută...

— Nu-i nimic, ne mulţumim şi cu comenzile dumitale de aprovizionare.

Fox ridică din umeri şi întrebă:

— Ce facem mai departe?

— Mai departe scrii liber ce vrei. Las la latitudinea dumitale.

Luă creionul, îi umezi vârful pe limbă – pe suprafaţa lucioasă a hârtiei de ambalaj, creionul chimic scria abia vizibil – şi începu să scrie cu o grijă exagerată şi privindu-mă viclean.

Scrisese câteva rânduri acoperind hârtia cu litere strâmbe, ascuţite, şi mi-o arătă:

— E destul?

Pe hârtie scria: „Fox. Un băiat bun şi cumsecade, se chinuie aici în puşcărie, fără vină, nu-i dreptate pe lume, nu există fericire în viaţă. Călăii nu-mi dau de mâncare, mi-au luat cartela de funcţionar şi n-am nici cu cine să joc cărţi.”

— Glumeşti într-una, Fox, mormăii eu sever, foarte mulţumit în adâncul sufletului că intrase în jocul meu. Mă neliniştea doar faptul că nu cumva să-mi sară din undiţă în ultima clipă. Acum textul de dictare. Uite încă o hârtie, scrie-ţi sus numele: Fox Evgheni Petrovici.

El luă hârtia şi se iscăli. Iar eu îi spusei arătându-i cartea luată de la bibliotecă sub cuvânt de onoare, pentru două ore:

— O să-ţi dictez din manualul ăsta diferite

propoziţii, iar dumneata scrii pe cât posibil fără greşeli.

— Rămâne de văzut şi asta, care din noi scrie cu greşeli, spuse el impertinent şi se pregăti de scris.

— „Lev Kassil”. De la capăt. „Ce înseamnă asta: n-are biografie? Astea sunt idei de intelectuali de modă veche. Nu biografia îl face pe om, ci omul face biografia. Cu biografie se nasc doar prinţii moştenitori.” Gata? Mai departe, de la capăt... „A. S. Puşkin”. De la capăt. „Am văzut atunci trei împăraţi: primul a ordonat să mi se scoată chipiul şi a dojenit-o pe doică din cauza mea; al doilea nu mă vedea cu ochi buni; pe al treilea, deşi m-a sortit să fiu paj la bătrâneţe, n-aş vrea să-l schimb cu al patrulea: când ţi-e bine, nu cauţi binele...”

Fox scârţâia conştiincios cu creionul, umezindu-i din când în când vârful, iar eu mă gândii că atâta timp cât manifestă interes faţă de distracţia pe care i-o oferisem, trebuie să mă folosesc de acest prilej.

— Gata? Aşa, bine. Încă una. De la capăt, „Borski”. Aşa. De la capăt. „Îţi dau de ştire de pe marea albastră. Pe aici bântuie o furtună grozavă şi mă tem să nu ne înecăm. Boţmanul nostru a demisionat, din motive de boală. Îţi trimit cu el, Aniuta, un salut prin viu grai, mângâie-l şi, pentru vorba bună pe care o să ţi-o spună, dă-i haine, încălţări şi de mâncare: prietenul tău pentru totdeauna”. Aşa, acum pune data şi semnează.

Luai amândouă hârtiile şi mă întorsei la masă, iar Fox începu să-şi şteargă mâinile cu batista lui minunată, cu monograme la colţuri. Terminând cu ştersul, îşi ridică ochii şi pesemne că figura mea era atât de satisfăcută, că întrebă deodată bănuitor:

— Ce scriitor mai e şi ăsta, Borski? N-am auzit în

viaţa mea de el...

I-am spus plin de importanţă:

— Există un asemenea scriitor, scrie chiar romane foarte frumoase.

— E contemporan? continuă el să se îndoiască.

— Nici că se poate mai contemporan... începui eu să râd. Nici până azi nu ştiu ce dracu m-a pus, sau poate că n-am mai vrut să mă prefac faţă de o canalie ca el, dar, netezind cea de-a doua hârtie, o îndoii cu grijă în locul în care se terminau frazele din Puşkin şi se vedea numele lui Borski, apăsai cu unghia îndoitura şi, sub ochii lui Fox rupsei toată partea de jos. Acum aveam în faţă o scrisoare de pe „marea albastră”, adresată Aniei; semnată personal de Fox, şi purtând chiar data de azi!

Era deştept ticălosul, nu încape vorbă! A înţeles absolut totul într-o clipă şi nici n-am avut timp să clipesc că a şi zburat ca o pasăre prin birou, dând să mă apuce de gât şi totodată, să-mi smulgă scrisoarea aceea nenorocită. Şi, fiindcă a avut chef de bătaie, l-am croit pe tip cu o directă în maxilar. Pe cuvânt că l-am altoit la mutră din tot sufletul. Ia te uită, ce năbădăios mai e!

Se lungi cuminte pe duşumea şi, până să se ridice de jos, intră în goană, atras de zgomot, şeful escortei, care în doi timpi şi trei mişcări, îi puse cătuşele, conform instrucţiunilor. Atunci, pe buzele lui Fox, reapăru zâmbetul acela ticălos şi hoţul îmi zise:

— Ce îţi spun acum nu-i pentru procesul-verbal, ci pentru sufletul tău, Şarapov. Sigur că sunteţi tare şmecheri, copoilor, cu invenţiile astea ale voastre. Da’ să ştii că avem şişuri pentru voi toţi, pe săturate, cum s-a întâmplat mai deunăzi pe Bulevardul Ţvetnoi. Să fii sănătos, Şarapov! Ajunsese pe coridor când îmi

strigă, fără să se mai prefacă: Şi transmite din partea mea un salut căţelului vostru Senka Asul!...

Paşii se stinseră pe culoar. Recitii scrisoarea lui Fox şi de satisfacţie o mai netezii o dată. Bravo, Şarapov! Acum aveam motiv să-i telefonăm Aniei! Aveam ce discuta cu ea! Şi-i explicai lui Jeglov care tocmai sosise:

— Îi telefonăm prin intermediul Zadohinei şi-i fixăm o întâlnire, pe motiv că, vezi doamne, e o problemă de viaţă şi de moarte pentru Fox! E cu neputinţă să nu muşte dintr-o astfel de momeală!

— Nu se ştie, îmi replică Jeglov clătinând din cap. Poate că pentru situaţii dintr-astea au prevăzut altă legătură!

— Lasă chestiile astea, Gleb, ce-s ei, spioni sau ce naiba? Sunt bandiţi obişnuiţi, criminali... E ciudat că şi-au asigurat telefonul ăsta. Probabil că din întâmplare...

— Crezi? întrebă neîncrezător Jeglov clătinând din cap. Dar nu te abate de la subiect.

— Deci, mă prezint drept infractor, eliberat dintr-un motiv oarecare, şi care în celulă s-a împrietenit cu Fox. Ca dovadă, îi dau scrisoarea, îi explic că el mi-a spus să prezint bandei verbal ceea ce e mai important, pentru, ca nu cumva să fiu prins cu scrisoarea. Aşa-i?

— Aşa-i.

— Ea mă duce la bandă – cred că, din fericire, niciunul dintre bandiţi nu mă cunoaşte la chip – iar eu, la „indicaţia” lui Fox, aranjez o lovitură. Detaliile le stabilim ulterior, important e să hotărâm în principiu. Şi cu ocazia loviturii, punem mâna pe ei, lua-i-ar dracul!

Jeglov se plimba prin birou, muşcându-şi buzele şi

mormăia ceva. Ăsta era la el un semn că meditează profund. Oprindu-se brusc în mijlocul camerei, mă întrebă:

— Dar ce-a păţit Vasea Vekşin ţii minte? Şi după faţa lui care devenise cenuşie, după felul în care strângea din buze, mi-am dat seama că nu mă întreabă de formă şi că într-adevăr se gândeşte la mine. Aş merge eu, spuse aproape gemând, dar pe mine m-ar recunoaşte imediat, toţi câinii ăştia mă ştiu cum arăt...

— De tine nici vorbă nu poate fi. Ăsta doar nu-i joc de copii. Haide, Gleb, hotărăşte odată, timpul costă bani! Dacă pierdem acum ocazia, alta nu mai prindem.

— Ce să hotărăsc, spuse Gleb cu voce surdă. Înţeleg că trebuie să te duci. Dar nu pot, pur şi simplu n-am dreptul să iau asupră-mi răspunderea asta. Habar n-ai ce s-a întâmplat după moartea lui Vasea Vekşin! Se mai gândi o clipă, se uită la ceas şi dădu din mână: mă duc la Lev Alexeevici, aşteaptă-mă!

Şi plecă. Am rămas singur în birou, gândindu-mă la întâlnirea cu Ania, la discuţiile noastre, la bandiţi, la cum aveam să-i prindem. Toate astea se topeau într-o imagine destul de confuză, dar acum nici n-aveam nevoie de o claritate deplină; nici când mergi în recunoaştere nu ştii cum o să se contureze acolo lucrurile în amănunt. Principalul e să interpretezi misiunea, că de îndeplinit trebuie s-o îndeplineşti în funcţie de împrejurări, de aia ai cap, nu numai ca să porţi cascheta pe el!

Jeglov se întoarse destul de repede şi după aerul lui preocupat ghicii că şefii fuseseră de acord.

— Svirski ţi-a dat voie, spuse el. Bineînţeles că o să discute cu tine, o să-ţi dea unele indicaţii, dar

principalul s-a comis. Între timp, m-am mai gândit la un amănunt: să dăm dispoziţie celor de la arestul preventiv să-i ia lui Fox batista aia grozavă o să ţină loc de parolă, ce zici? Şi zâmbi larg.

— Gata, atunci la ce bun s-o mai lungim? spusei eu preocupat. Timpul trece, hai să vedem ce mai e de făcut...

XXVIII

— Cupa U.R.S.S. la fotbal. Zenit a *ajuns în semifinală.*

— Un milion de spectatori au vizionat noul film artistic „Vinovaţi fără vină”; scenariul şi regia sunt semnate de Vladimir Petrov, laureat al premiului Stalin.

— Teatrul de Satiră din Moscova achiziţionează podoabe vechi, bijuterii cu pietre artificiale, inele, brăţări, cercei, dantele, evantaie.

Radio Moscova. Anunţuri şi informaţii.

— Ce spuneţi? Cred că nu mai avem de ce să aşteptăm, spuse Svirski. Telefonează, Şarapov. Să vedem ce ne spun...

Svirski stătea la masă călare pe scaun, Taraskin, Pasiuk şi Grişa se foiau prin colţurile camerei, iar Jeglov, cu spatele rezemat de uşă, parcă voia să ne arate că n-avem să ieşim de aici până când nu rezolvăm problema. Îi privii şi simţii că mi se strânge inima. Ridicai receptorul care mi se păru cumplit de greu, de parcă n-ar fi fost un fleac de ebonită, ci patul

puştii, iar în gât mi se ridică un nod, ca înainte de comanda „Companie-e!” când pui oamenii din tranşee să se ridice pentru primul salt în atac.

— Ei, hai, nu-i nimic, totul o să fie în regulă, spuse Svirski şi zâmbi. Mă simţii ceva mai sigur şi discul telefonului se urni din loc.

Pe fir se auzeau apeluri şi pârâituri îndepărtate, apoi răsună o pocnitură şi-mi răspunse vocea nedesluşită a unei bătrâne:

— Alo! Ascu-ult!

— Bună ziua, bunicuţo! rostii eu repede şi cordial. Cheamă-mi-o pe Ania la telefon...

— Da’ de unde să ţi-o iau? Acum nu-i aici. Dacă vrei ceva, spune-mi şi-o să-i comunic, când vine, bineînţeles...

— Ascultă-mă cu atenţie, bunicuţo. Scoate-o de unde ştii şi spune-i că i-a adus cineva o veste de la Fox. N-o să-ţi mai telefonez, aşa că spune-i că azi la ora patru o să fiu lângă monumentul lui Timiriazev, la capătul Bulevardului Tverski. Sunt de înălţime potrivită, port un palton negru, o şapcă cenuşie şi o să am şi un ziar în mână. De altfel, dacă vrea, mă recunoaşte ea. Am pentru ea o scrisoare de la Fox. Aşa să-i spui: dacă nu vine, n-o mai caut, n-am timp, sunt în trecere pe aici. Ai înţeles tot ce ţi-am spus!

Am auzit-o respirând greu, apoi îmi răspunse tărăgănat:

— De înţeles, am înţeles, dar nu înţeleg o iotă din treburile voastre. Dacă vine, îi spun tot.

— Bravo, bunicuţo! Salut!

Lăsând receptorul în furcă simţeam că tot spatele mi-e ud de transpiraţie de parcă aş fi cărat saci de făină. Svirski se sculă şi mă bătu pe umăr:

— Ai vorbit bine, calm. Dă-i înainte tot aşa. Când

ajunse la uşă, se întoarse şi mă întrebă: Nu ţi-e frică?

— Cum să vă spun? În război treceam adesea linia frontului. Atunci mă temeam întotdeauna. Dar de criminalii ăştia mi-e parcă ruşine să mă tem...

— Aici n-ai dreptate, zise Svirski clătinând din cap. Banditul e mai periculos decât fascistul, fiindcă poartă masca altuia, uite-te de pildă la drăgălaşul vostru Fox... Aşa că de temut, poate nu trebuie să te temi de ei, dar să fii prevăzător, asta neapărat. E şi folositor.

Jeglov ieşi împreună cu Svirski, iar băieţii îmi aduseseră toate fişele noi de evidenţă ale femeilor cu numele de Ania. Le-am citit fără grabă, unele chiar de două ori, privind îndelung fotografiile şi străduindu-mă să memorez semnele particulare. Pe birou, teancul devenise uriaş:

Ana Şumkova, 23 ani, hoaţă...

Ana Mahova, rachieriţă, 37 ani, lobul urechii stângi tăiat...

Ana Rojdestvenskaia, fără ocupaţie, 26 ani, poate fi întâlnită adeseori prin restaurante, însoţită de diverşi bărbaţi, roşcată, îşi vopseşte părul...

Anastasia Svareva, alias Nadejda Simonova, alias Natalia Kostriuk, alias Ana Novikova, 24 ani, frumoasă, are o mică cicatrice oblică pe gât, escroacă...

Ana Lariceva, alias Ana Pimus, alias Maia Fedorenko, alias Hana Kazenelenbogen, alias Ana Mereino, 30 ani, proxenetă, pe încheietura mâinii drepte are tatuat un porumbel, o inimă şi numele „Ania”, condamnată de 4 ori...

Ania Aldabergenova, 32 ani, traficantă de narcotice...

Băieţii plecaseră la treburile lor şi în birou era o linişte neobişnuită. Trăsei telefonul spre mine şi

formai numărul Varei.

— Alo, alo, răsună pe fir vocea ei.

— Bună, Varea, eu sunt...

— Bună, dragul meu...

— Tare mult aş vrea să te văd...

— Şi eu...

— Variuşa, azi avem o treabă, dacă nu ne reuşeşte mă eliberez devreme şi toată seara o să fim împreună. Tu eşti de serviciu de la miezul nopţii?

— Da. Dar dacă reuşeşte?

— Atunci nu ştiu. Dacă reuşeşte o să lipsesc vreo trei zile...

— Şi ce vrei mai mult, să reuşească sau nu?

— Nu ştiu, Variuşa... Aş vrea şi una şi alta...

— Dar asta nu se poate...

— Nu se poate. Aşteaptă-mă, Variuşa, zisei eu şi glasul mi se frânse pe neaşteptate.

Ea tăcu o clipă, ceva fâşâia încet în receptor, de parcă şoarecii rodeau cablurile în pământ, apoi întrebă:

— Eşti mâhnit? Sau tulburat cumva?

— Nu, nu-s nici mâhnit nici tulburat. Mă gândesc tot timpul la tine. Şi n-am reuşit să-ţi spun atunci ceva foarte important.

— Şi acum nu poţi?

— Nu, la telefon nu se poate spune aşa ceva. Vreau să-ţi văd ochii...

— O să-mi spui astăzi dacă nu vă reuşeşte ce v-aţi propus. Sau peste câteva zile.

— Da, dar aş fi vrut mai repede...

— Şi eu aş fi vrut mai repede. Nu ţi-am povestit de Vetlughina?

— Nu...

— Am fost colege de şcoală. Era o lungană urâţică

şi cu ochelari. Iarna ieşea din oraş şi culegea crenguţe desfrunzite, îngheţate pe care le aducea acasă şi le punea în sticle şi borcane, iar când afară era zăpadă şi ger, le răsăreau frunzuliţe verzi, În februarie, în camera ei mirosea a sevă de plop. Şi mai avea Vetlughina un câine de casă, Punka, pe care l-a ucis o schijă când făceam de gardă pe acoperişurile caselor, în timpul bombardamentelor aeriene, Punka zăcea pe genunchii ei, iar Vetlughina plângea amarnic. Atunci am crezut că nu-i în toate minţile: în jurul nostru era atâta nefericire şi ea plângea din cauza unui câine...

— Şi?

— Acum o înţeleg, ştiu de ce plângea. Abia acum încep s-o înţeleg...

— V-aţi certat?

— A fost ucisă lângă Szekesfehervar... O visez adesea, parcă vrea să-mi explice ceva ce nu înţelegeam atunci... Te iubesc, Volodenka...

Şi iarăşi maldăre de fişe ale femeilor care lucrează la căile ferate, în alimentaţia publică, şi pe care le cheamă Ania sau într-un fel asemănător.

Ana Kendîriova, ospătară, 24 ani... Ana Erofeeva, bucătar-şef, 28 ani... Ana Bux, femeie de serviciu, 19 ani... Ana Kliueva, 25 ani, spălătoare de vase... Ana Merenkova, 25 de ani, agent de aprovizionare, Ana Paşkevici, 20 ani, merceolog... Ana Solomina, 24 ani, bufetieră... Ana Zubova, 26 de ani, calculatoare... Ana Dziuba, 22 de ani, vânzătoare ambulantă... Ana Diacikova, 24 de ani, şef de producţie... Ana Krasilnikova, 18 ani, curăţitoare de zarzavat... Ana Osokina, 22 de ani, magazioneră...

Nu ştiu dacă printre ele era şi acea Ania care ne interesa pe noi, dar pe cele care erau acolo le-am

memorat.

Pe la ora trei, Jeglov veni după mine. Făcuse rost, nu ştiu cum, de nişte bonuri speciale de masă şi ne duserăm la cantină, unde ni se servi o masă de-a dreptul împărătească: vinegretă cu chilcă, borş marinăresc cu slănină şi gulaş cu caşă de mei. Iar ca desert, jeleu de fructe. Dar, în prealabil, Gleb îi făcu o curte asiduă Valkăi Bahmutova, fata care tăia pâinea, îi zâmbi şi aşa mai departe, iar ea îi mai dădu o jumătate de franzelă. Aşa că ne ospătarăm pe cinste. Gleb mă privi cum înfulec, plescăi din limbă şi dădu din cap:

— Ai nişte nervi de oţel, te poate invidia omul! Mie nici nu-mi lunecă îmbucătura pe gât, iar ţie puţin îţi pasă...

— Văd eu cum nu-ţi lunecă îmbucătura pe gât. Farfuria ta nici nu mai trebuie spălată...

Am continuat să glumesc şi să râd cu el, dar mă chinuia întruna dorinţa de a-i spune că dacă, ferească Dumnezeu, mi se întâmplă ceva, să aibă grijă de Varea. Nu trebuia să se întâmple nimic, eu nu sunt Vasea Vekşin, şi lecţia lui îmi folosise, dar eram puţin îngrijorat pentru Varea şi aş fi vrut să fac ceva, cât de cât, pentru ea. Şi totuşi nu i-am spus nimic lui Jeglov, fiindcă ar fi putut crede că tremur de frică. Şi nu voiam să creadă aşa ceva...

Ne scularăm de la masă.

— Bine că am mai zăbovit şi noi un pic, aşa cum se cuvine înainte de drum... zise el.

— Tare bine.

— Deci, când te desparţi de ea nu veni spre Petrovka, ar putea să te urmărească şi tu încă nu ştii să simţi când ai o coadă după tine.

— Bine. Merg la cinema. La „Povtornîi”. Te sun de

acolo de la un telefon public...

— Ne-am înţeles. Să nu obiectezi în legătură cu locul celei de a doua întâlniri, lasă-i pe ei să hotărască, asta o să le dea mai multă încredere, iar noi o să reuşim să instalăm posturi de observaţie...

Voiam să mă duc să-mi iau rămas bun de la băieţi, dar Jeglov îmi spuse:

— Nu-i nevoie de ceremonii. Astfel de lucruri se fac pe tăcute. Să mergem, Kopîrin ne aşteaptă.

Coborârăm în curte, unde Kopîrin, stând pe vine, se uita sub „Ferdinand", clătinând din cap nemulţumit.

— Să mergem, tătucule, n-avem timp acum să ne plângem de cauciucuri...

Am străbătut în tăcere drumul până la Teatrul de Cameră. Kopîrin întoarse maşina pe o alee liniştită şi frână. Mi-am scos din buzunare legitimaţia de miliţie, carnetul de comsomolist, buletinul, chitanţele de plată a chiriei, agenda, stiloul german şi credinciosul meu pistol „TT", atât de folosit, încât oţelul căpătase un luciu alburiu. Altceva nu mai aveam la mine. Am întins toate lucrurile astea lui Jeglov care le-a băgat prin buzunare, dându-mi apoi batista lui Fox în care era înfăşurat biletul scris de acesta şi adeverinţa de eliberare din închisoare, în care se spunea că măsura de reţinere sub stare de arest a fost înlocuită cu interdicţia de a părăsi localitatea.

— Gata, e târziu, du-te! Şi nu te teme, nu te scăpăm din ochi. Baftă!

— Şarapov! mă chemă Kopîrin.

Mă întorsei spre el. Habar n-avea unde şi de ce plec, dar învârtea volanul pe aici de atâţia ani!

— Dacă o să-ţi fie greu, ia puţin de-aici şi o să te simţi uşurat. Şi îmi întinse punga lui cu tutun ieftin. Ai şi un ziar înăuntru...

— Mulţumesc, Kopîrin. Poate că ţi-l dau înapoi chiar deseară.

— Să dea Dumnezeu... Şi pocni din pârghia lui cu mâner, iar eu am sărit în stradă.

Mergeam pe Bulevardul Ţvetnoi, pustiu acum şi inundat de ploaia cenuşie de toamnă. Amurgul se prelingea, dintr-un nor alb-murdar, care atârna pe crengile răsfrânte ale pomilor desfrunziţi. Mă străduiam din toate puterile să nu mă gândesc la Varea şi nici la urâţica de Vetlughina, care zăcea la mii de kilometri de aici, sub o mică piramidă de lemn cu o steluţă roşie. Oare ce-oi fi fost tu pe front, suflet bun care ai plâns la moartea câinelui Punka? Telefonistă? Instructor sanitar? Observatoare? Tehniciană? Servant la antiaeriană? Dactilografă de Stat Major? Ah, sărmanele de voi, câte poveri nemăsurate vi s-au pus pe umeri! Aş fi vrut să-mi închipui cum arăta Vetlughina, dar prin faţa ochilor mi se perindau, parcă derulate cu încetinitorul, doar chipurile nenumărate ale femeilor cu numele de Ania pe care le memorasem cu atâta grijă astăzi, tinere şi ofilite, frumoase şi respingătoare, iar faţa Vetlughinei nu mi-o puteam închipui. Şi, nu ştiu de ce, din pricina asta mă temeam să nu uit cumva şi chipul Varei, dar el îmi stătea tot timpul dinaintea ochilor, acoperind numele tuturor hoaţelor, speculantelor, misitelor, codoaşelor şi târfelor. Mă plimbai puţin pe lângă monumentul lui Timiriazev pe care izbutiseră să-l pună la loc, după ce fusese răsturnat de suflul exploziei unei bombe de o jumătate de tonă. Doar soclul mai rămăsese murdar de ciment. Mă străduiam să nu mă uit în lături şi priveam doar monumentul, ca şi cum nu era nimic mai interesant pentru mine. Şi totuşi tresării când cineva mă bătu pe umăr, pe la

spate, iar un glăscior uşor răguşit mă întrebă:
— Alo, tu m-ai căutat?

XXIX

Teatrul Mossoviet angajează:
— şofer pentru maşină nouă ZIS-5.
— actori bărbaţi.
— cântăreţi: başi, tenori pentru ansamblul vocal al teatrului.

Anunţ.

— Alo, tu m-ai căutat?

Mă întorsei fără grabă. În faţa mea stătea o fetişcană frumuşică de vreo 22 de ani, cu faţa prelungă, palidă, nemachiată, cu fruntea îngustă, nasul lat şi cârn de formă triunghiulară, cu buze pline, bărbia ascuţită, urechile puţin clăpăuge, de statură mijlocie, cu părul de culoare deschisă, vopsit, fără semne particulare şi chiar înainte de a începe să vorbească ştiam că nu figura în cartoteca pe care o văzusem.

— Nu ştiu, poate că da, dacă tu eşti Ania...

— Eu sunt Ania, da' tu cine dracu' eşti?

Avea ochi căprui cu nuanţe gălbui, veseli, impertinenţi şi tâmpi. Mă îndreptai spre bancă, mă aşezai picior peste picior, mi-aprinsei o ţigară „Nord", aşa că şi ea, vrând-nevrând, trebui să se aşeze pe banca udă şi rece.

— Bătrâna Zadohina ţi-a transmis de ce am telefonat?

— Să zicem că da. Şi ce-i cu asta?

Mă străduiam să n-o privesc în faţa, ca să mă liniştesc cu totul şi să-mi reintru în rol. În afară de asta, ceva mă neliniştea în atitudinea ei: nu era artistă şi pentru nimic în lume nu s-ar fi putut preface mimând o indiferenţă atât de plină de veselie. Dar lucrul ăsta îmi dădea planul peste cap. Să admitem că m-am înşelat în calcule şi că Ania nu-şi face griji prea mari pentru drăgălaşul de Fox. Dar în cazul acesta n-ar veni cu niciun preţ la o întâlnire cu mine...

— Uite care-i treaba, Fox al tău a încurcat-o de-a binelea...

— Şi pe tine, împuţitule, te-au rugat să-mi transmiţi mie asta? mă întrebă ea zâmbind şi în gură îi luciră mat doi dinţi de viplă. Strălucirea lor cenuşie mă făcu şi ea să fiu cu ochii în patru.

— Mă doare undeva de ce bălmăjeşti tu acolo sau de ce crezi: eu am stat cu Fox trei zile pe aceleaşi scânduri şi m-a rugat să-l ajut. Şi de asta stau şi-mi fac nervi aici cu tine, proasto, mama ta...

— Lasă înjurăturile, dacă ai sunat spune despre ce e vorba. Nici eu n-am interes să stau să îngheţ aici cu tine, spuse ea zgribulindu-se. Era încălţată cu nişte şoşoni de cauciuc scurţi şi vechi, şi şoşonii ăştia vechi pe care-i purta faimoasa prietenă a lui Fox nu-mi plăceau deloc.

— Fox mi-a dat şi un bilet. Îi întinsei hârtiuţa răsucită sul, de grosimea unui băţ de chibrit, şi batista lui Fox. Ea mi-o smulsese din mână nerăbdătoare şi începu s-o desfacă, iar batista mi-o înapoie cu un gest mecanic. Deci nu cunoştea batista ţipătoare de mătase, cu monograme la colţuri.

Râdeam în sinea mea, deşi nu ştiam dacă trebuie să mă bucur sau să mă întristez de primul meu succes. Îi păcălisem. Nu era întâmplător faptul că nu recunoscusem în fetişcana asta pe niciuna dintre femeile cu numele de Ania pe care le memorasem toată ziua, după fotografii. Lângă mine, pe banca udă de pe bulevard nu stătea Ania. Adică, poate că o chema Ania, dar nu era cea pe care o căutam. Cu siguranţă că nu era ea, ci o falsă Ania. Vreo prietenă a unui hoţ, probabil, care habar n-avea ce învârteau ei şi pe care o trimiseseră la mine să mă verifice. Şi pesemne că eram spionat din spate de mai multe perechi de ochi care aşteptau cu nerăbdare să vadă dacă nu cumva, convins că am reuşit să pun mâna pe adevărata *Ania,* aveam s-o înşfac şi s-o bag la închisoare pe fata asta venită să mă momească.

Se părea că lucrurile stau bine.

— Aici scrie că trimite un salut prin viu grai, deci o să ne spui ceva verbal? întrebă Ania neîncrezătoare.

— O să vă spun, mă învoii eu.

— Atunci vorbeşte, n-o lungi atâta.

— Da’ ce, nu ştii să citeşti? Ai citit tot?

— Tot!

— Nu s-ar spune... acolo scrie: dă-i haine, încălţări, de mâncare şi mângâie-l. Înţelegi, mângâie-l!

— Nu-i timp acum de mângâieri. Mai târziu, deseară, o să te mângâi...

O privii ironic, scuipai printre dinţi la vreo doi metri distanţă şi începui să râd:

— Mă doare-n cot de mângâierile tale! Fox mi-a spus că dacă-ţi aduc biletul şi, mai ales, dacă vă explic verbal cum o duce el cu sticleţii acolo la răcoare, primesc pentru asta cinci mii. Asta-i mângâierea care-mi trebuie! Cu cinci bătrâne în

buzunar mă mângâie oricine...

Ochii ei deveniră parcă mai vicleni şi mai tâmpi.

— Bine, bine, o să-ţi primeşti cele cinci bătrâne. Spune ce şi cum şi deseară le capeţi...

— Deşteaptă mai eşti! Poate că mi le trimiteţi prin telefonul babei? Mari javre mai sunteţi voi, muierile! Căţelele dracului! Bărbatu-tău se perpeleşte acolo şi tu te zgârceşti la cinci bătrâne, eşti gata să-i laşi pe ăia să-i pună grădiniţa pe piept...

— Mai du-te dracului! Ia te uită ce popă mi-am găsit să-mi facă morală! Păi da' n-am bani la mine. Mă duc acasă şi ţi-i aduc să te îndopi cu ei!

— Aşa, aşa! Du-te acasă, adu banii şi vino înapoi. Şi ţine minte că Fox mi-a spus că doar o zi-două mai are şanse să scape, că pe urmă îl mută şi adio! Dar acum îi mai rămâne o posibilitate s-o şteargă. Ţine batista asta, nu ştiu de ce mi-a spus să ţi-o dau neapărat. Aşa că du-te după bani şi eu mă întorc peste două ore!

Pe fruntea ei îngustă apăru un rid: femeia se gândea că trebuie să ia o hotărâre sau poate că încerca să-şi amintească de varianta de rezervă pe care bandiţii trebuie că i-o dăduseră.

— Am mult de mers, spuse ea în cele din urmă. Hai să ne înţelegem aşa: ne întâlnim pe Pervaia Meşceanskaia, colţ cu Bankovski. E acolo o brutărie. În faţa brutăriei, la şapte şi jumătate. S-a făcut?

— Şi eu am mult de mers... de aici. Bine, dracu' să te ia! Dar vezi, fără şmecherii, să ştii că număr banii înainte, să nu crezi că-s fraier...

Ea dădu din cap şi zâmbi ironic, iar mie mi se păru că în zâmbetul ei forţat, cu luciri de viplă, desluşesc o bucurie răutăcioasă.

— Atunci, pe deseară! Făcu un gest cu mâna şi

plecă spre Nikitskaia. Prin apropiere nu se vedea niciunul dintre ai noştri. Totuşi, pe undeva pe aproape erau Jeglov, Pasiuk şi Kolea Taraskin, dar nu-i văzusem pe niciunul. Iar eu m-am dus la cinema „Povtornîi.” La patru şi jumătate rula acolo filmul „Drum luminos”. Am luat bilet şi am intrat în hol. Şi încă de la casă am observat că pe lângă mine se învârteşte un tânăr încălţat cu cizme cu carâmbul încreţit, purtând pantaloni cu dungă, o şepcuţă cu un nasture la mijloc şi cu cozoroc îngust, de sub care ieşea oblic un moţ de păr.

Am privit conştiincios fotografiile tuturor artiştilor expuse în hol şi, trecând de la un perete la altul, am văzut cu coada ochiului că şepcuţa e lângă mine. Apoi am coborât la parter. La toaletă am văzut iarăşi, foarte aproape de mine, în mulţimea de figuri şi de siluete moţul oblic iţit deasupra ochilor vioi de şoarece. Şi lângă telefonul public mă împunse privirea asta atentă care se lipea de mine, mă pipăia, mă ţintuia. Oare de ce se temea omul: să nu mă piardă cumva, sau să nu se dea în vileag? M-am mai învârtit fără rost vreo câteva minute, trebuia să-i las timp lui Jeglov să ajungă la birou. Şi telefonul, parcă dinadins nu era în cabină ci fixat de perete. M-am căutat în buzunar şi am găsit o monedă de cincisprezece copeici, care a alunecat fără zgomot în aparat. Acoperind pentru orice eventualitate discul cu palma, am format numărul nostru. Tânărul cu şepcuţă se tot învârtea în spatele meu, aproape că-i auzeam respiraţia. O singură dată am auzit făcându-se apelul la celălalt capăt al firului şi am auzit în receptor vocea baritonală, grăbită a lui Jeglov:

— Ascult!

— Manea? Tu eşti Manea? am început eu fără

grabă. Manea eu sunt Volodea...

— Şarapov, te ascult, vorbeşte...

— Păi, cum să vin, când mi-au luat drepturile civile?

— Ce-i, sunt lângă tine? Şarapov, ştii precis că ai o „codiţă”?

— Chiar asta îţi şi spuneam. Acum nu pot deloc fără drepturi. Dar cred că pe nouăsprezece sau douăzeci vin pe la voi...

— Volodea, ţi-au fixat întâlnire între şapte şi opt seara? Am înţeles bine?

— Sigur că asta nu depinde de mine. Da’ îmi dau toată osteneala. Pe undeva pe la mijloc...

— La 19,30? Aşa-i, Volodea? Am înţeles corect?

— Sigur, tu eşti doar femeie deşteaptă. Pentru asta te şi preţuiesc...

— Haide, n-o mai lungi atâta! Orientează-ne în privinţa locului.

— Cum se ajunge acolo? Păi de la casa mea e drum drept, o iau înainte după soare şi basta!

— Pe Sretenka? întrebă repede Jeglov.

— Nu-u... De la colhozul nostru încolo, drumul e asfaltat...

— De la Piaţa Kolhoznaia? Pe Meşceanka? Îl simţeam pe Jeglov tremurând pur şi simplu la celălalt capăt al firului.

Soneria sună pentru prima oară, uşile sălii se deschiseră, trebuia să terminăm.

— Îhî, sigur că da. Cum ieşi pe strada principală, acolo te mai poţi rătăci. Dacă nu mă înşală memoria, al cincilea colţ...

— La colţ cu aleea?

— Îhî. Poate dă Dumnezeu şi vin pe la voi. Manea?!

— Astrahanki? Kapelski?

— Nu, Manea, nu pot, mai târziu...

— Bankovski?

— Exact! Acolo o să ne fie mai uşor să ne descurcăm şi cu copiii, cu pâinea...

— Vorbeşti despre brutăria din colţ? se zbuciuma Jeglov la telefon.

— Desigur, Manea. Cum? Da, m-am hotărât să merg la cinema, acum am timp berechet. Ei, rămâi cu bine, sărută-i pe copii. O să mă străduiesc să vin pe la voi...

Am pus receptorul în furcă şi m-am întors: şepcuţa dispăruse în mulţime. Auzise toată discuţia.

În sală, ticălosul ăsta a stat tot timpul cu două rânduri în spatele meu, iar prezenţa lui mă enerva fără să vreau. Nu ştiu de ce, îl vedeam într-una în faţă ochilor pe Vasea Vekşin, pironit cu pumnalul de bancă. Pe ecran, Liubov Orlova cânta, dansa şi cocheta, pe drumul ei minunat de la fata simplă ce era până la renumita stahanovistă ce avea să devină, dar, sincer să fiu, n-am putut reţine nimic din film, fiindcă nu-mi ardea de el. În sală aerul era înăbuşitor, plutea un miros acru de postav ud, de transpiraţie şi cremă de ghete, oamenii râdeau cu hohote în jurul meu şi tropăiau, iar eu stăteam şi mă gândeam că pe cât se părea, acţiunea nu dăduse greş şi că azi, bineînţeles că n-aveam să mă văd cu Varea, că la douăsprezece noaptea intră la serviciu – până la demobilizare mai avea de făcut trei gărzi – şi că dacă acum totul merge bine, poate chiar săptămâna asta, toată povestea se termină şi merg cu ea la Oficiul Stării Civile şi pe urmă facem nuntă şi-l invităm pe Jeglov şi pe toţi băieţii noştri, pe prietenele Varei, şi o să fie o petrecere minunată. Numai să terminăm o dată cu târâturile astea blestemate!

Spre sfârşitul filmului, când toate treburile Orlovei

se terminaseră cu bine, iar iubitul ei inginer înţelesese ce fată minunată e ea, simţeam că nu mai pot îndura tensiunea, aşteptarea, necunoscutul. Parcă era înainte de atac: mai bine să auzi comanda şi să sari din tranşee înainte, decât să stai în aşteptarea asta insuportabilă, chinuitoare, când ştii că peste o oră totul se va fi rezolvat, dar nu ştii cum.

Sărbătoare, bucurie, nuntă, decoraţii, sfârşitul filmului! Lumina se aprinse, iar lumea începu să se reverse printre scaune spre ieşire. Nici nu mă mai uitam, ştiam precis că şepcuţa e undeva în spatele meu.

Un întuneric ud acoperise cu totul oraşul, iar felinarele nu împrăştiau bezna, ci luminau ca nişte pete tulburi, lăptoase cercurile înguste din jurul stâlpilor. Totul era haşurat de dungile oblice ale ploii triste de noiembrie. Troleibuzul era tixit, uşile nu se închideau, iar oamenii stăteau ciorchine pe scări, în timp ce taxatorii ţipau întruna cerându-le să urce în vehicul. Am fi vrut noi să urcăm dacă ar fi fost loc; pe parcursul unei singure staţii ploaia mă udase până la piele. „Codiţa” mea nu se mai jena, se agăţase chiar lângă mine, ţinându-se de spinarea cuiva şi recunosc că m-am simţit ispitit să-i dau un ghiont, să se ducă de-a dura taman până la staţia următoare...

În Piaţa Kolhoznaia am schimbat troleibuzul; aici nu era aşa aglomeraţie ca pe bulevardul de centură, şi când lumea mă înghiontea prea tare, mă gândeam cu ironie că probabil mi-ar crea condiţii mai bune de călătorie, dacă ar şti de ce mă înghesui aici la ora asta de vârf...

M-am oprit lângă vitrina luminată a brutăriei. Aici era o copertină sub care, de obicei, se descărca pâinea. M-am adăpostit de şuvoaiele reci care-mi

pătrundeau pe sub guler pe spate, ca o perie de gheaţă. M-am uitat în jur: Ania nu venise încă. Lângă trotuar era o maşină de pâine, din care doi bărbaţi descărcau lăzi goale. „Codiţa” mea dispăruse, deşi văzusem când sărise de pe scara troleibuzului după mine. Se mistuise nu ştiu unde. M-am uitat la ceas, era ora nouăsprezece şi treizeci şi două de minute. Câteva minute încă şi avea să se lămurească dacă plănuisem bine lucrurile sau ei se dovediră mai prevăzători decât noi. Şi în clipa aceea am văzut o femeie venind spre mine.

Era înaltă, zveltă şi purta un palton frumos, de culoare deschisă. În picioare avea pantofi străini cu talpă de cauciuc zimţat. Ţinea în mână o umbreluţă. Îmi întinse mâna ca unui vechi cunoscut:

— Bună ziua. Vii din partea lui Evgheni Petrovici?

— Bună ziua. Şi am început s-o privesc bănuitor. N-am ascuns interesul cu care o măsurăm. Şi i-am reţinut mâna o clipă mai mult, pipăindu-i pe deget inelul care avea o piatră în formă de trandafir. Chiar i-am ridicat-o la lumină privind inelul fără jenă. Ea îşi retrase mâna şi mă întrebă:

— Ce-i cu dumneata?

— Nimic. Evgheni Petrovici mi-a spus să-ţi transmit mai întâi, să doseşti inelul ăsta cât poţi mai bine. La anchetă poate fi periculos...

Era inelul Larisei Gruzdeva, nu mă puteam înşela. Citisem de zeci de ori descrierea lui în dosar.

— Şi pentru asta te-a trimis? mă întrebă ea ironic.

— Nu. M-a trimis să-ţi explic cum poate fi scos de la zdup. Şi dumneata mă crezi tâmpit, joci teatru şi te ţii de teste! Îmi trimiteţi o proastă oarecare! Ce, crezi că Fox nu mi-a spus cum arăţi, când m-a trimis să mă întâlnesc cu dumneata?

— Dar de ce te-a trimis la babă şi nu la mine?

— Ce spui? Păi nu ne-am despărţit unul de altul în Parcul Gorki, pe o bancă! Avea şi el reţineri faţă de mine; dacă sticleţii mă fac să spun tot? Sau dacă am chef să te torn? În felul ăsta ţi-i aduc direct la pat. Cred că aşa s-a gândit. Dar de fapt, Dumnezeu ştie la ce s-a gândit, îl ştii, nu-i un om simplu...

— Şi ce ţi-a spus? Ce trebuia să-mi transmiţi?

— Nişte instrucţiuni. Chiar aşa mi-a spus: instrucţiuni. Asta zice el, o să fie singura ocazie în viaţa ta, când o să câştigi atât de mult: ţine-le minte cuvânt cu cuvânt, transmite-le întocmai şi primeşti cinci bătrâne.

— E cam mult pentru o treabă ca asta...

— Lui, acolo la mititica, nu i se pare prea mult. Mai ales că-i vorba de pielea lui. Îl paşte condamnarea la moarte.

— Bine, te ascult...

— Banii înainte. Frate-frate, cum se spune, da brânza-i pe bani...

Ea deschise poşeta şi-mi întinse un pachet învelit în ziar. Am început să-l deschid, dar ea şuieră printre dinţi, supărată:

— Termină! Sunt exact cinci bătrâne. Dă-i drumul.

Şovăind puţin, dădui din mână:

— Ştii ce, mă bazez pe conştiinţa dumitale. Şi eu risc şi n-am chef să am de-a face cu Judiciara...

— Încearcă numai să mă minţi...

— De ce să mint? M-am uitat în jur, pe străduţă nu se vedea nimeni, doar încărcătorii aceia îşi făceau de lucru cu lăzile de pâine pe lângă maşină. Mă gândii că sunt băieţii noştri care mă acoperă. E drept că treaba asta nu mi-a plăcut, prea bătea la ochi, erau chiar lângă noi şi dacă bandiţii o supravegheau pe Ania,

aveau să-i descopere cu siguranţă şi pe ei.

— Fox a spus aşa: pe el la DMJ îl anchetează în legătură cu jefuirea alimentarei şi uciderea paznicului. Treburile stau cam nasol, fiindcă pe armă au rămas amprentele lui... Deocamdată îl mai ţin în Petrovka, dar săptămână viitoare îl mută la puşcărie, la Matrosskaia Tişina, şi atunci adio, că din puşcărie nu scapi...

— Dar ce, de pe Petrovka scapi? întrebă ea privindu-mă fix cu ochii ei negri, uşor oblici. Şi nările îi fremătau tot timpul, încetişor. Mi-o şi amintisem după fişă, băieţii scoseseră cu precizie datele, dar nu puteam ghici care Ania e cea care ne interesează de pe listă. Era Ana Petrovna Diacikova, 24 de ani, şefă de producţie la punctul alimentar de la gara Kazanskaia, necăsătorită, fără antecedente penale, bine apreciată la serviciu...

— Nici de pe Petrovka nu scapi. Dar dacă la reconstituire îl scot din puşcărie, escorta e alta, au câini poliţişti şi automate. Nici vorbă nu poate fi de evadare. De pe Petrovka îl scot miliţienii, care se pricep să prindă omul, dar în ce priveşte paza sunt mai fraieri. Pot fi lichidaţi toţi acolo, am spus eu coborând glasul şi plecându-mă spre ea.

— Cum aşa?

— Cum aşa, cum aşa! Ce eşti copil? Pac-pac şi valea!

— Dar ce fel de reconstituire se face? întrebă ea neîncrezătoare.

— Păi a mărturisit: L-am omorât pe paznic şi vreau să arăt la faţa locului cum s-a întâmplat. Şi fiindcă tace mâlc, sticleţii s-au bucurat, vor să aibă cât mai repede confirmarea mărturisirii. Aşa că o să-l ducă neapărat acolo... Au discutat la telefon, chiar el i-a

auzit.

— Şi ce a mai spus Evgheni Petrovici?

— Păi, amănunte de tot felul. Şi mi-a mai spus să-i transmit cocoşatului că dacă nu-l scoate din rahat, n-o să-şi ia singur toată beleaua pe cap, şi-l toarnă şi pe el şi pe oamenii lui...

— E clar, e clar, rosti ea tărăgănat, apoi adăugă brusc cu voce tare: Vii cu mine să povesteşti toate amănuntele astea, ce trebuie să facem...

— Nu, am răspuns clătinând din cap. Nu aşa ne-a fost vorba, şi i-am şi spus lui Fox: o să-ncerc s-o găsesc pe muierea ta şi o să-i spun tot, dar cu voi nu merg şi în treburile voastre nu mă bag...

— Da' nimeni nu te-ntreabă, lepădătură! răsună o voce calmă în spatele meu şi simţii că cineva îmi înfige în coaste ţeava unui pistol. Urcă în maşină...

M-am întors un pic şi i-am văzut pe încărcătorii maşinii de pâine: unul mă amenința cu revolverul, iar celălalt stătea cu un pas în urma lui, ţinând o mână în buzunar.

Mi s-a tăiat respiraţia. Ce prostie! Vasăzică de asta dispăruse cel cu şepcuţă – mă predase schimbului! Poate că Jeglov ar fi ghicit asta, dar eu se vede că n-aveam încă destulă experienţă. I-am privit prostit, încercând să-mi dau seama ce trebuia să fac, dar nu-mi trecea prin minte nimic mai de doamne-ajută. Erau totuşi doi, înarmaţi, şi chiar dacă aş fi opus rezistenţă, iar băieţii noştri, pe care nu-i vedeam, mi-ar fi sosit în ajutor, bandiţii oricum m-ar fi lichidat şi asta n-ar fi servit la nimic, fiindcă tot nu realizam ce ne propusesem. Şi chiar dacă ai noştri i-ar fi împuşcat sau i-ar fi prins, nu făceau nicio scofală, probabil că erau nişte pungaşi mărunţi, plevuşcă.

Am început să bâigui pe un ton plângăreţ:

— Tovarăşi, dragi tovarăşi, ce-i asta? Eu v-am vrut binele...

— Taci, javră! scrâşni banditul; avea o faţă ca de fontă, cenuşie, poroasă, cu ochi albicioşi, opaci, pur şi simplu n-avea nicio trăsătură omenească, de parcă Dumnezeu atunci când îl crease, aruncase claie peste grămadă toate murdăriile, apoi, văzând că dăduse greş îl aruncase în gunoi, iar el, bestia, supravieţuise şi rătăcea acum ca o stafie printre oamenii vii. Mă înghionti mai tare cu pistolul şi spuse:

— Urcă repede în maşină şi tacă-ţi fleanca!

Ehei, câte nu văzusem eu pe front, câte mai îndurasem, de câte ori nu simţisem că mă cuprinde spaima, dar niciodată nu avusesem sentimentul ăsta, că moartea e chiar lângă mine! Banditul ăsta mi se părea că-i însăşi moartea şi mirosea tare urât.

Intrai pe uşa deschisă a furgonului de pâine. Celălalt bandit trecu la volan. Ania se instală în cabină, alături de el, iar ticălosul cu mutra de fontă urcă după mine şi închise uşile din spate.

Nici nu reuşisem să mă aşez pe o ladă, că furgonul şi porni. La început încercai să număr cotiturile, ca să mă orientez. Mi se păru că maşina se îndreaptă spre Kalanciovka, apoi începu să întoarcă, să cotească, să vireze, să accelereze, să frâneze, undeva la mijlocul unei străzi întoarse, ne zdruncină tare la nişte hopuri şi la stopuri, asfaltul începu din nou să fâşâie sub roţi, apoi simţi că trecem un pasaj de nivel peste nişte şine care, după zgomotul roţilor maşinii, erau de tren, nu de tramvai, iar undeva foarte aproape de noi, se auzi sirena unui tren electric. Apoi ne oprirăm pentru mai mult timp, o locomotivă trecu pe lângă noi cu zgomot de biele, răsuflând din greu, şi din nou începură hârtoapele şi scuturăturile de drum

desfundat, iar după ele iarăşi fâşâitul cauciucurilor pe asfalt. Îmi trecu prin minte că bandiţii se învârtesc aşa dinadins ca să vadă dacă nu cumva sunt urmăriţi. Când furgonul frână, uşile din faţă se deschiseră, apoi cele din spate, dar nu reuşeam să-mi dau seama nici măcar aproximativ unde ne aflăm.

Şoferul întrebă:

— Să-l legăm la ochi?

Dar Bot-de-Fontă începu să râdă:

— De ce? N-o să ciripească nimănui nimic... Ne aflam în curtea unei case cu etaj, înclinată într-o rână, împrejmuită de un gard de lemn înalt, de formă rectangulară. Îmi zisei că acoperişul furgonului nu se vede din stradă. Nu-i nimic, va trebui să ies cumva din belea. Nu-mi venea să cred şi încercam din răsputeri să alung gândul că băieţii care trebuiau să-mi asigure protecţia putuseră să piardă cu totul urma furgonului. Sau să nu-i ia măcar numărul...

Deşi Bot-de-Fontă îmi explicase ce mă aşteaptă, speram să mă descurc. Dacă bandiţii ar fi ghicit cine sunt, sau nu m-ar fi crezut deloc, n-aveau de ce să mă plimbe prin tot oraşul. M-ar fi împuşcat pe loc, sau m-ar fi înjunghiat şi cu asta basta! Dar dacă mă aduseseră aici, însemna că deocamdată, planul meu nu era compromis definitiv, aşa că jocul continuă, domnilor criminali!

Probabil că m-aş fi simţit mult mai rău dacă aş fi ştiut că lângă trecerea de nivel de la Rostokinski, maşina noastră de urmărire pierduse definitiv urma furgonului de pâine şi că Gleb Jeglov se frământa în Petrovka, străduindu-se să întârzie operaţia de verificare a fiecărei case în zona Ostankino, Rostokino, încercând totodată să dibuie unde s-ar putea afla furgonul de pâine cu numărul MG 38—03...

— Hai, Catârule, du-l înăuntru, spuse Bot-de-Fontă şoferului. Mă duc să văd dacă nu dau cumva târcoale copoii prin preajmă...

Catârul mă înghionti în spate nu prea tare, dar suficient ca să simt.

— Nu mă împinge, ticălosule! îi zisei eu.

Ania mergea înainte. Străbătu cu pas sigur un antreu întunecos şi un coridor lung întortocheat. Se vedea că nu-i pentru prima oară aici. Trase de clanţa unei uşi, căptuşită cu pânză de sac şi după întunericul de pe culoar, mă orbi lumina care se revărsa de sub un abajur gălbui.

Stăteam în prag mijindu-mi ochii şi mă frământa gândul că dacă în vizuina lor pătrunsese fie şi un singur miliţian, asta însemna că le sunase ceasul. Chiar dacă n-aveam să mai ies de aici decât cu picioarele înainte, una peste alta bilanţul nu ne era defavorabil, fiindcă pe şoferul Esin îl împuşcase Jeglov, Fox era în mâna noastră, iar aici se înghesuiau vreo cinci. Mă îmbărbătam cu gândurile acestea, ca să-mi recapăt cât de cât încrederea în mine însumi, şi repetam tot timpul, în gând, o vorbă a cercetaşilor – „Nu mori de şapte ori" –, privindu-i pe îndelete, pe rând, fără să mă jenez, fiindcă şi ei mă studiau cu interes făţiş.

Uite-l şi pe pitic. De fapt, nu-i pitic, ci cocoşat, un omuleţ uzat, ponosit, cu o faţă parcă din aluat, plată. Purta o bluză de catifea şi pâslari. Pe genunchii lui se instalase un iepure de casă, alb ca zăpada, cu ochii roşii şi nasul ca un punct roz.

Tot aici e şi vechiul meu cunoscut, cel cu şepcuţă. Şi-o scosese şi stătea la masă foarte mândru, mulţumit de sine, arătându-şi dinţii ascuţiţi de şoarece.

— Ce te zgâieşti ca un tâmpit? îi spusei eu. Nătărăule! Dacă în locul meu era un sticlete, lepădătură, demult zăceai la zdup! Încă de la cinema te-am depistat cum te-nvârteai pe lângă mine...

El sări de la masă, începu să urle, scuipă neîndemânatic şi mă înjură, gesticulând furios.

— Ce faci atâta gălăgie, aud foarte bine! Şi păstrează-ţi scuipatul, că fără prosop n-am cum să mă şterg...

Cocoşatul îşi dezlipi, în sfârşit, buzele subţiri:

— Stai jos, Sugativă! Nu mai face gălăgie... Borfaşul se execută pe loc.

Catârul se îndreptă direct spre masă şi fără să ţină seamă de ceilalţi începu numaidecât să înşface mâncare şi să înfulece lacom, înecându-se. Mesteca de zor, îşi turnă din sticlă un pahar de vodcă, îl goli dintr-o înghiţitură, apoi se apucă din nou să mănânce ca un câine şi doar fălcile îi trosneau şi se mişcau.

În cameră intră Bot-de-Fontă, nu ştiu cum îl chema, dar mie îmi plăcea mai mult sub numele ăsta. Se aşeză călare pe scaun şi începu şi el să mă măsoare din ochi. Eu stăteam tot lângă prag şi mă gândeam cum m-aş descurca acum cu ei, dacă aş avea automatul meu PPŞ şi vreo două grenade. Sunt mari şi tari când au în faţă un om neînarmat sau dacă sunt de şapte ori mai numeroşi. Ah, ce grozav ar fi să arunc o grenadă pe masă, să mă arunc jos, în spatele bufetului şi să-i secer cu o salvă lungă de jos în sus şi lateral de la un perete la celălalt!

Nici de preafrumoasa lor Ania nu mi-ar fi fost milă – era tot o ticăloasă şi o criminală ca şi ceilalţi. Prin intermediul ei desfăceau la punctul comercial alimente furate! Furase zeci de mii de ruble împreună cu ei, iar pe deget purta inelul unei femei ucise.

Stătea într-un colţ lângă bufet şi îşi cuprinsese umerii cu palmele, atât de tare tremura. Mă uitai la ea şi băgai de seamă că nu mai are inelul pe deget şi cât pe ce să încep să urlu: deci mă crezuse, o păcălisem pe nemernica asta!

La stânga cocoşatului şedea un flăcău înalt şi frumos, care ţinea în mâini o ghitară. Avea un ochi complet imobil şi, privindu-i strălucirea uniformă şi fixă, ghiceai că-i un ochi de sticlă. În minte începură să mi se învârtă fel de fel de rotiţe şi şuruburi, amintindu-mi fără voie de un rând citit în informaţiile operative: „Este urmărit un criminal recidivist, deosebit de periculos – Tiagunov Alexei Diomidovici... Semne particulare – un ochi de sticlă de un albastru intens...”

Cu spatele spre mine, pe partea laterală a mesei, mai şedea un bandit spătos, cu ceafa roşie, tunsă. Mă privise în treacăt când intrasem şi se întorsese, aşa că eu, intrând în cameră din întuneric, nu-l putusem vedea bine. Probabil că nu-l interesam prea mult, fuma o ţigară răsucită din hârtie de ziar şi din când în când dădea din umerii lui laţi de un metru.

Cocoşatul mă privi îndelung, apoi începu să râdă încetişor, de parcă şi-ar fi deschis gura cu un fermoar.

— Ei, bună ziua, om bun! Vino să mănânci cu noi, o să ne fii oaspete... Şi scărpină după urechi iepuraşul care de satisfacţie, strângea din ochi şi susura ca un samovar.

— Oaspeţii vin de bună voie, nu cu forţa, cu pistolul în spate, zisei eu nemulţumit. N-aveam de ce să mă gudur pe lângă el, fiindcă infractorul se străduieşte să scoată şapte piei de pe viţelul care se gudură.

— Asta aşa-i, rânji cocoşatul. E adevărat că dacă invit pe cineva la mine, vine omul în patru labe. Dar

stai la masă, o să bem, o să mâncăm şi o să pălăvrăgim despre necazurile noastre...

M-am aşezat la masă. Aveai ce mânca acolo! Nu erau ca la „Savoy”, flori de hârtie cu care să ornezi cotletele, dar pe o farfurie zăcea o halcă de carne de vreo patru kilograme. Şi varză murată, ciuperci marinate, cartofi copţi, scrumbii, şi câte şi mai câte! Hrana bandiţilor era mai bună ca a noastră...

XXX

SFATURI PENTRU GOSPODINE

Un magiun gustos se poate obţine din dovleac, sfeclă de zahăr şi morcovi, cu condiţia să fie în cantităţi egale. Magiunul e dulce şi nu-i nevoie să-i adăugaţi zahăr, nici chiar atunci când îl folosiţi la plăcintă.

Olga Zorina
„Vecerniaia Moskva”

— Bei? mă întrebă cocoşatul.

— Dacă-mi torni, beau.

— Klaşa! chemă cocoşatul fără să ridice glasul şi din camera învecinată apăru o zdrahoană bătrână, botoasă. Ea puse pe masă încă trei sticle de vodcă, se trase puţin la o parte, rezemându-se cu spatele de perete şi începu şi ea să mă fixeze cu o privire scârboasă, grea, de cotoroanţă bătrână, fără să clipească. Nimic de zis, simpatică societate se adunase aici! Dar nu se cădea să mă plâng, doar mă aruncasem singur în gura lupului...

— Pentru ce să bem? întrebă cocoşatul.

— Pentru ce vrei, mie mi-e destul să am paharul plin...

— În sănătatea ta ar fi o prostie să bem, tu oricum n-o să mai ai nevoie de sănătate bună...

— Cum aşa?

— Fiindcă avem noi aşa un fel de bănuială că tu, om bun, eşti turnător! spuse el cu voce blânda şi clipi de două ori din ochii roşii. Nătărău nenorocit, pe cine ai vrut să tragi pe sfoară? Noi ne-am dat seama din prima clipă că trebuie să fii o jigodie...

Ridicai din umeri şi-i răspunsei – cu toată sinceritatea:

— Atunci să bem în sănătatea ta! Se vede că ţi-ai făcut socoteala să trăieşti două secole...

Cocoşatul începu să râdă fără zgomot. Aşa râdea tot timpul, încetişor, parcă în şoaptă, pentru ca ceilalţi să nu-i audă râsul şi când râdea îşi dezvelea gingiile albicioase, bolnave, şi dinţii inegali, acoperiţi de piatră, poroşi şi maronii ca un fund de ceainic.

— Nu cumva mă ameninţi, javră? întrebă el calm.

— Cum pot să te ameninţ, când eşti cu gaşca lângă tine? Cu puşcoace şi cu şişuri pe deasupra? M-ar face arşici într-o clipă...

— Dar unde-s prietenii tăi de la DMJ? De ce nu-ţi vin în ajutor?

După o clipă de tăcere, privind în podea, rosti lent:

— Ascultă, tăicuţule, exact ieri pe vremea asta, amicul tău Fox mi-a spus ceva minunat. Fireşte că nu ştiu la ce se gândea, nu mi-a explicat, dar iată ce-a spus: Cel mai scump lucru pe pământ e prostia. Fiindcă pentru ea trebuie întotdeauna să plăteşti mai scump...

— Ce vrei să spui cu asta? întrebă la fel de blând şi de calm cocoşatul.

— Vreau să spun că prostia mea se plăteşte cel mai scump. Da-a, prostia şi lăcomia. Am vrut grozav de

mult să câştig uşor nişte bani şi uite că voi o să-mi daţi acum de cheltuială să mă satur...

Luai paharul şi-l băui până la fund. Gustai din varza acră şi-l privii pe cocoşat care începu din nou să râdă încetişor cu râsul lui mort.

— Ai dreptate, nu te jelui şi nu te teme, că o să te tăiem fără să te doară. Hârş, şi gata eşti îngeraş!

— Şi pentru asta merită să mă căraţi prin tot oraşul?

— Da' ce, te grăbeşti cumva?

— Din partea mea, mai pot să aştept vreo cincizeci de ani.

— Da' noi nu putem, aşa că de-aia te-am adus aici. Şi dacă nu vrei să mori de moarte cruntă, în cazne, o să ne spui ce aveţi de gând să faceţi cu Fox.

Dinţii maronii îi ieşiseră în afară, gingiile i se albiseră şi mai tare, iar ochii decoloraţi, de călău, îi scânteiau de ură. Dracul să-i ia, atâta timp cât ameninţă nu mă omoară. O să mă omoare, hoţeşte, pe neaşteptate.

I-am privit pe toţi, unul după altul: stăteau uitându-se fix la mine, ca lupii la un animal rănit, şi pentru prima oară am simţit în suflet deznădejdea ca un bulgăre de gheaţă. Nu m-au dibuit, dar nici să rişte n-or să vrea...

— O să vă las o adresă... trimiteţi-i maică-mii un bileţel... pe urmă... Aşa şi pe dincolo, fiu-tău a murit... nu-l mai aştepta... Înduraţi-vă şi faceţi asta... oricum nu v-am făcut niciun rău... Poate că mai târziu o să înţelegeţi...

— Da' stai la Moscova? mă întrebă cocoşatul.

— Nu, regiunea Iaroslav, raionul Kojinov, satul Bugrî, colhozul „Znamenski".

— Da' ce, eşti de la ţară? se minună cocoşatul, iar

ceilalţi toţi tăceau ca muţii.

— Da’ de unde! Am interdicţie de şedere, nu-mi dau viză pentru Moscova, aşa că n-am încotro, lucrez acolo ca şofer la colhoz...

— Dar acte ai?

— Toate actele mele sunt acum hârtia asta. Scosei din buzunarul bluzei adeverinţa de eliberare şi de modificare a măsurii de urmărire, judiciară.

Cocoşatul o apropie de ochi şi citi cu voce tare:

— „...Sidorenko Vladimir Ivanovici... măsura de urmărire judiciară se înlocuieşte cu interdicţia de a părăsi localitatea de domiciliu.” La voi, în Petrovka e un birou special care fabrică hârtii dintr-astea pentru tine, rânji el.

— Dau şi ei ce au. Oricum, altceva n-am, zisei eu dând din mâini.

— Da’ la Fox cum ai nimerit? întrebă el paşnic, şi în suflet îmi licări din nou o rază slabă de speranţă.

— Acum trei zile, l-au adus în celula mea...

— Şi tu ce căutai acolo?

— Mă ţineau acolo de o săptămână, pentru o nimica toată. Adusesem cartofi la Uzina „Boreţ”, la serviciul de aprovizionare – au contract cu colhozul nostru – am descărcat şi mă pregăteam să plec înapoi când, pe Suşcevski Val, un ZIS-101 trece pe roşu şi intră în mine din plin! Pe mine m-au rănit nişte cioburi, da’ de ăia din maşină prafu’ s-a ales. Pasageru’ de pe locu’ mortului era un fel de ştăbişor. Ei, şi au venit băieţii de la Circulaţie, tot felul de şefi, un colonel de miliţie cu un „Willis”, ce mai, şucăr mare! Şi toţi grămadă pe mine! Îi rog eu pe martori să dea în scris că tipul intrase pe roşu, da’ ei care mai de care să ducă targa cu pasagerul. Era clar că-s din aceeaşi gaşcă! Noroc că s-au găsit nişte oameni

cumsecade care şi-au dat adresele şi telefoanele. Pe mine m-au dus la Meşceanka, acolo-i Direcţia circulaţiei orăşeneşti, m-au cercetat, m-au controlat să vadă dacă nu-s beat. Da' eu nu pusesem nimic în gură de dimineaţă...

Mă oprii pentru o clipă mă ascultau cu interes şi-l lăudai din nou în gând pe Jeglov, care refuzase categoric propunerea să introduc vreo infracţiune în povestea mea. Iar cocoşatul stătea nemişcat cu picioarele sub scaun şi mă privea ţintă. Doar iepurele gâfâia şi se tot foia pe genunchii lui.

— Ei, şi fac ei procesul-verbal, termină ancheta şi ajung până acolo încât află că am fost condamnat şi că n-am voie să mă apropii de Moscova şi s-au înfuriat: vezi-doamne, trebuie să lămurească dacă n-a fost cumva ceva premeditat, un act terorist!

Bine ar fi dacă bandiţii mi-ar controla spusele şi s-ar duce pe Meşceanka! Acolo se află, la vedere, un camion cu număr din Iaroslav, cu cabina distrusă, păzit de un miliţian vorbăreţ, care povesteşte cui vrea despre accidentul de la Suşcevski Val...

— Aşa că m-au băgat în celulă, la „preventiv". Stau eu acolo o săptămână şi fierb, iar anchetatorul îmi scoate sufletul, cu toate că de la un interogatoriu la altul o lasă tot mai moale până când, alaltăieri, îmi spune că expertiza a stabilit că şoferul autoturismului ZIS-101 fusese în stare de ebrietate avansată. De parcă nu putuse stabili chestia asta de la bun început, ci abia după o săptămână. E drept că Evgheni Petrovici îmi spusese încă din a treia zi: cazul tău e „curat", o să-ţi dea drumul repede, n-au dovezi că altfel te-ar fi chinuit demult cu martorii oculari...

— Bun sfătuitor ai avut, dădu cocoşatul din cap şi întrebă repede: Da' cum se face că a avut atâta

încredere în tine?

— Probabil că i-am plăcut. Dar mai curând, cred că n-avea altă cale. În zilele astea cât am stat cu el, mi-a părut a fi un om căruia îi place să rişte. Eu, zice el, sunt prin firea mea un jucător. Pentru mine viaţa fără risc e ca mâncarea fără sare...

— Şi a riscat până când a dat-o-n bară, ticălosul! Şi doar îl prevenisem că femeile şi cârciumile o să-i mănânce capul, scrâşni cocoşatul.

— Nu vorbiţi aşa... încercă Ania să intervină în favoarea lui, dar cocoşatul o fulgeră cu privirea şi-i azvârli:

— Şşt! Zii mai departe, Volodea...

Aha, vasăzică acum sunt Volodea pentru el! De-aş putea să-mi consolidez poziţia pe bucăţica asta de teren, să mă camuflez cât de cât pe ea...

— Ia spune-ne tu, Volodea, de ce ţi-a dat interdicţie de şedere la Moscova neruşinata asta de stăpânire şi de ce te-au judecat?

— În ’43, pe Nipru, după ce am fost rănit de două ori, m-au trecut prin comisia de reformare. Şi ca să-i conving, mi-am descheiat bluza şi le-am arătat cicatricile vineţiu-roşcate de pe spate şi piept. Invaliditate de gradul doi. M-am mai întremat ceva şi m-am angajat să lucrez ca şofer de camion, aici, la Moscova. La autobaza navigaţiei fluviale. Şi într-o zi, lângă Gara Beloruskaia, mă opreşte un locotenent: nu vrei, zice, să câştigi ceva parale? Cum de nu! Pentru două ore de lucru – cinci sute de ruble. Mă duc eu cu el la Fabrica de bere „Badaev”, el îmi zice să arăt la poartă foaia de parcurs – chipurile, totul era aranjat. Încărcătorii scot două butoaie de bere şi le bagă la mine în camion. Le duc la triaj, la Krasnopresnenskaia, şi-i ajut să le descarce. Peste o

săptămână, într-o noapte, vin sticleţii după mine şi mă bagă la mititica. Iar în Petrovka mă iau la întrebări: Unde ai dus berea, cu complicele tău? Cu care complice? întreb eu. Ăla care a scos două butoaie de bere cu o factură falsă, zic ei. Că hâr, că mâr, mă jur pe toţi dumnezeii, le spun de locotenent, îl descriu – un tip înalt cu mustăcioară şi cu nişte arsuri pe faţă. Mă dau în judecată şi capăt patru ani cu confiscarea averii.

— Deci eşti cu totul nevinovat? mă întrebă cocoşatul.

— Exact! Şi când i-am povestit lui Fox în celulă chestia asta, a râs cu hohote o jumătate de zi, de se ţinea cu mâinile de burtă. Îl cunoştea pe locotenentul ăsta, poreclit Pârlitul, care nu-i locotenent, ci escroc...

Cocoşatul aruncă o privire rapidă, spre Tiagunov, care dădu din cap abia vizibil. În clipa aceea încercai o senzaţie de triumf: escrocul Korovin, poreclit Pârlitul, era în prezent într-un lagăr la Potma şi nu putea să dezmintă povestea inventată de Jeglov. Iar cazul, Gleb îl alesese real, era posibil ca ei să-l cunoască.

Cocoşatul îmi turnă vodcă în pahar, iar lui, dintr-o carafă mică, o infuzie tulbure. Dădu din cap condescendent, spre ceilalţi şi toată banda se năpusti spre pahare. Îşi turnau, ridicau paharele şi ciocneau fără să toasteze. Şi deodată văd că banditul care stătea la capătul mesei vine spre mine cu paharul întins; dar venea cumva cu spatele spre mine, aranjându-se astfel încât capul să-i rămână în umbră. Când ajunse lângă mine, se aplecă peste masă, întinse paharul spre mine şi rosti tărăgănat:

— Ce zici, să bem pentru fericire?

Faţa lui era la un metru de mine, iar eu nu mai

vedeam nimic în preajmă, simţeam doar că inima mi se desprinde din piept şi cade ca o piatră grea, undeva mai jos de stomac şi bate acolo surd, rar, dureros şi că fiecare bătaie îmi scoate sufletul, răsună înăbuşit în creierul care-mi amorţise, speriat de moarte. În gâtlej mi se stinse un ţipăt de groază şi eram sigur de un lucru; că totul e iremediabil pierdut, iar moartea mea în vizuina asta infectă a hoţilor n-avea să servească la nimic, totul era pierdut. Îmi sunase ceasul...

Am ciocnit şi nu mai aveam putere să privesc în altă direcţie, aşa că mă uitam la el, fiindcă nimic nu-i mai cumplit decât să te pomeneşti faţă în faţă cu omul care urmează să te ucidă.

Ridicai paharul cu o mână grea ca de plumb şi-l băui până la fund. Înaintea mea se afla Levcenko. Fostul deţinut Levcenko. Din compania mea...

Levcenko din compania mea. Trebuia să fi fost reabilitat post-mortem, fiindcă murise în trenul sanitar bombardat lângă Brest. Înainte de asta, fusese grav rănit în raidul organizat peste Vistula, la care luasem parte împreună cu Saşa Korobkov şi cu el. El fusese rănit în spate de o schijă de mină şi căzuse din barcă, chiar lângă mal... Vasăzică nu murise. Revenise la vechile-i îndeletniciri. Şi stă de o oră şi mă ascultă cum îndrug verzi şi uscate...

— Hai, de ce taci? Zii mai departe... mă îndemnă cocoşatul. Şi iarăşi îmi zisei că trebuie să fie un tip puternic dacă reuşise să instaureze o asemenea disciplină printre criminalii ăştia că niciunul nu deschidea gura fără permisiunea lui

— Tăicuţule, nu s-ar putea să înfulec şi eu ceva? întrebai nepăsător. După mâncarea de cazan, mi se face rău când văd belşugul ăsta al tău...

— Mănâncă, mănâncă, se învoi el. Noaptea-i lungă...

Începui să mestec carne, cartofi, bucăţi mari de pâine de grâu, fără să simt vreun gust, apăsat în permanenţă de privirea grea a lui Levcenko. Doamne, aş putea oare uita cum înotasem în apa îngheţată sub lumina aducătoare de moarte a rachetelor, cum stătusem culcaţi unul lângă altul pe lutul umed, înaintea parapetului tranşeei, ascultând discuţia nemţilor? Dacă te gândeşti mai bine, poate că şi nemţii ăştia pe care-i doborâsem simultan cu pumnalul şi cu tocul pistolului fuseseră oameni cumsecade pentru colegii lor, pentru familiile lor. Dar pentru noi erau duşmani şi bineînţeles că i-am lovit din tot sufletul, fără să stăm pe gânduri nicio clipă. Eu mă târâsem acum până la tranşeea lor, a bandiţilor, şi sărisem chiar peste parapet, dar aici mă aştepta Levcenko, iar faptul că amândoi eram ruşi, n-avea nicio importanţă, fiindcă întocmai ca atunci, cu un an în urmă, mă târâsem până aici ca să-l prind pe el şi pe prietenii lui, să-i iau ca „informatori”, prizonieri, iar pedepsele lor aveau să fie cumplite, el ştia asta, cunoştea legile războiului aşa că n-avea să mă lase să trec înapoi linia frontului. E ridicol, dar văzându-l tocmai pe Levcenko simţeam pentru prima oară cu adevărat că între mine, Jeglov, Pasiuk, Kolea şi toţi băieţii noştri, pe de o parte, şi ei toţi, banda asta spurcată, prietenii, complicii, tăinuitorii lor, toţi cei pe care-i numim elemente infracţionale, pe de altă parte, se desfăşoară cel mai autentic război, cu legile lui cumplite şi neiertătoare, cu morţi, cu răniţi şi prizonieri.

Când comandam batalionul disciplinar, fireşte nu-mi făceam iluzii că toţi oamenii mei – cei care urmau

să supravieţuiască până la victorie – aveau să devină cetăţeni model. Totuşi nu-mi venea să cred că scăpând viu dintr-un război atât de groaznic şi primind parcă o nouă viaţă, omul vrea să o piardă din nou în noroi şi ruşine. Ei bine, soldatul Levcenko văzuse cum luptă comandantul lui de companie, banditul Levcenko avea să vadă cum moare Şarapov, locotenent major de miliţie...

Căutam să mă conving pe mine însumi cu un fel de blestem copilăresc că Levcenko n-avea să-mi supravieţuiască mult timp, că există o dreptate, un adevăr, o soartă, că sângele meu o să cadă ca un blestem pe capul lui şi că el însuşi avea să fie târât pe asfalt, ca Esin, şoferul camionului.

Am ridicat privirea spre el ca să-i spun vreo două şi să mă mai uit pentru ultima dată în ochii lui de trădător. Dar Levcenko nici nu mă privea, stătea cu faţa rezemată în palmă şi privea indiferent într-un colţ, de parcă nici nu-l privea prezenţa mea aici. Şi tăcea într-una. Tăcea! De ce? De ce tace de o oră încheiată, deşi mă recunoscuse din prima clipă – nu trecuse decât un an de când nu ne mai văzusem!

N-o să tacă aşa tot timpul. Înţelegea doar că venirea mea aici însemna sfârşitul lor! Spre deosebire de ceilalţi, Levcenko ştie că în patruzeci şi trei n-am fost reformat pentru invaliditate şi că abia în septembrie patruzeci şi patru, lângă Kovel, preluasem comanda companiei lor disciplinare.

Ce mai aştepta? Să-mi debitez povestea până la capăt? Pentru că atunci să se ridice şi să le spună celorlalţi ce se întâmplă în jurul lor pe pământ?

Acum ce să fac? În prezenţa lui n-avea rost să mai fac pe prostul. Ce să fac.

— Conduci bine maşina? mă întrebă cocoşatul.

— Destul de bine, nu s-a plâns nimeni de mine...

— Pe front unde ai fost? Ai fost şofer?

— Doi ani am stat la volan, rostii eu cu sforţare, simulând că limba mi s-a îngreunat şi nu mai ascultă de parcă mă îmbătasem. Dar nu mă cherchelisem nicicum, atmosfera mă ţinea treaz. Ce să fac? Ce să fac?

Ce-ar fi făcut Jeglov în locul meu? Sau ce-aş fi făcut eu pe front într-o astfel de situaţie? Dacă nemţii ar fi descoperit, să zicem, grupul nostru de cercetare n-aş fi stat cu mâinile în sân. M-aş fi ascuns? Sau aş fi acceptat lupta deschisă?

Dracul să te ia, Levcenko! Nu pot da înapoi!

— În batalionul motorizat al unei brigăzi de artilerie grea. Am primit două medalii, dar când am fost condamnat mi le-au luat, continuai eu ferm.

Ardeam de furie şi îmi ziceam: Las' să le spună, ticălosul, că n-am fost şofer în batalionul motorizat, că am traversat împreună Vistula, după informatori, să le spună că am trecut de patruzeci şi două de ori linia frontului şi că am primit nu două medalii, ci şapte: pentru Moscova, pentru Stalingrad, „Pentru bravură", „Pentru merite în luptă", pentru Varşovia, pentru Berlin, pentru „Victorie"! Spune-le, banditule, despre cele două steluţe pe care le primisem, despre „Ordinul Marelui Război pentru Apărarea Patriei", despre „Drapelul roşu", povesteşte-le, câine ce eşti, despre cele cinci răni ale mele şi despre semnătura mea pe Reichstag! Şi despre tovarăşii mei care n-au ajuns până la Reichstag, şi despre prietenii mei vii, pe care nu i-ai văzut, dar care o să vină aici după mine şi o să distrugă din temelie vizuina voastră de şobolani...

Dar Levcenko nu se uita la mine. Şi tăcea.

— Dar Fox n-a spus nimic despre prietenul lui? întrebă calm cocoşatul.

— L-au omorât sticleţii, am răspuns. L-au împuşcat.

— Unde s-a întâmplat asta?

— Nu ştiu, n-am fost acolo şi Fox n-a spus nimic. Mi-a zis doar că din prostie au dat peste sticleţi şi că pe amicul lui l-au lichidat cu un glonte-n ceafă. A murit repede, fără să se chinuiască. A mai spus că poate-i mai bine aşa, fiindcă un om rănit e slab, poţi să-l faci mai uşor să vorbească...

I-am privit pe rând, interesat să ştiu cum o să reacţioneze la ştirea despre moartea lui Esin, care totuşi era de-al lor. Dar n-au reacţionat nicicum, fie că le impusese cocoşatul o disciplină de fier, fie că puţin le păsa de Esin. Îl împuşcaseră şi gata, dracu' să-l ia!

Catârul înfuleca întruna, nu se putea opri. Ucigaşul Tiagunov, fără să ne acorde nicio atenţie, făcea fel de fel de scamatorii cu cărţile de joc. Bot-de-Fontă se aşezase la masă şi îşi curăţa arma: avea un pistol bun „Lefauchet". Cunoşteam marca asta, era ingenios concepută, pe lângă ţeavă, avea şi cuţit, iar mânerul putea fi folosit drept *casse-tête.* Ania stătea gârbovită, parcă îmbătrânise deodată, iar nările şi degetele ei tremurau şi mi-am zis că probabil se droghează cu cocaină. Cotoroanţa stătea rezemată de perete, nemişcată, privindu-mă întruna, iar Sugativă lua dintr-un vas bucăţi de zahăr, le punea în palmă, apoi cu un bobârnac uşor le arunca în gură, iar când le prindea cu buzele întinse, semăna tare mult cu un câine dresat. Cocoşatul îşi mângâia iepurele, şi mă privea cu ochii lui roşii, mijiţi. Doar Levcenko părea absent.

— Şi ce ţi-a spus Fox să ne transmiţi? interveni, în sfârşit, cocoşatul.

— Vouă nu mi-a spus să vă transmit nimic. Mi-a promis nişte bani dacă o găsesc pe femeia lui şi-i spun ce să facă. Şi ea a găsit cu cale să mă târască aici...

— Şi ce trebuie făcut? Ce ţi-a spus Fox?

— Vrea să-l scăpaţi.

— Cum să-l scap? Să merg să iau cu asalt Petrovka?

— Asta nu ştiu. Pot doar să vă spun ce a născocit el.

— Hai, spune...

— Aseară i-a spus anchetatorului că vrea să facă mărturisiri în legătură cu jefuirea magazinului unde a fost omorât paznicul...

— De ce?

— Conform legii – aşa zice Fox – trebuie să-l ducă la locul faptei, ca să arate acolo cum s-a petrecut totul. Şi fiindcă el nu recunoaşte nimic altceva, ei s-au agăţat de mărturisirea asta – chipurile, trebuie să întocmească hârţoage pentru toate astea, să-l fotografieze, pentru ca nu cumva, pe urmă să încerce să tăgăduiască... Şi, de faţă cu el, au stabilit asta la telefon, pentru mâine.

— Asta am înţeles, şi mai departe?

— Mai departe s-a gândit aşa: cât timp e în Petrovka, o să fie escortat nu de gardieni de închisoare, ci de o grupă operativă, cu anchetatorul. Trebuie să fie vreo trei-patru oameni, cel mult cinci. Pentru treaba asta magazinul o să fie neapărat închis. Ăsta o să fie semnalul pentru voi: atunci când magazinul se închide în plină zi, înseamnă că în curând urmează să-l aducă pe el acolo. Mi-a spus că s-a gândit bine, a întors pe toate feţele fiecare detaliu...

— Ticălosul, mai bine s-ar fi gândit înainte cum să nu nimerească în mâinile câinilor de sticleţi, mormăi supărat cocoşatul.

— Asta nu mai ştiu, spun doar ce mi-a zis să transmit. Planul lui e ăsta: îl aduc la magazin şi închid uşa pe dinăuntru, iar voi faceţi şmecheria de data trecută şi intraţi prin beci în sala anexă. Maşina trebuie să aştepte pe terenul viran din spatele magazinului. Când sticleţii intră în sala auxiliară, îi tăiaţi pe toţi şi ieşiţi frumuşel cu el, pe scara de serviciu. Ăsta-i tot planul. A mai spus că sunteţi destui, fiindcă principalul în treaba asta e surpriza...

Se lăsă o tăcere de moarte, iar eu uitasem pentru o clipă de Levcenko, şi doar îl invitam şi pe el să intre, împreună cu toţi ceilalţi, în cursă, la moarte. Aşa că pesemne că n-avea să fie de acord cu planul meu. Dar asta nu mai depindea de mine, eu făcusem tot ce putusem.

Toţi tăceau şi se uitau la cocoşat iar clipele păreau că nu se mai termină.

— Bine gândit, spuse în cele din urmă ucigaşul Tiagunov. Probabil că nu i se părea prea complicat să omoare trei-patru miliţieni.

— Bine gândit! Bine gândit! urlă cocoşatul maimuţărindu-l, şi gingiile albicioase i se dezveliră într-un rânjet hidos. Au şi ei pistoale! Pot să ne lichideze acolo pe jumătate dintre noi.

— Riscul e o treabă nobilă, spuse calm Tiagunov. Oricum, undeva tot o să ne lichideze, neapărat...

— Puşchea pe limbă, câine chior! ţipă cocoşatul. O să ne lichideze din cauza prostiei voastre! Dacă m-aţi fi ascultat, tâmpiţilor, aţi fi trăit, ca-n sânul lui Avram!

Apoi se întoarse spre mine şi mă întrebă enervat:

— Fox nu ţi-a mai spus nimic altceva?

— Nimic. Doar să-i transmit Aniei să vă spună că nu vrea să tragă doar el ponoasele de pe urma voastră a tuturor şi că s-ar plictisi să fie spânzurat singur. Dacă n-o să vreţi să-l salvaţi, vă toarnă pe toţi...

— Mda... mda, grozavă treabă, meditä cocoşatul bătând darabana în masă cu degetele lui osoase şi zgomotul ăsta părea să fie alarma. Apoi se întoarse spre bandă: Ei, ce părere aveţi, domnilor?

Ania spuse deodată:

— Sunteţi obligaţi să-l salvaţi...

— Să taci! Nu eşti tu aia în care o să tragă sticleţii!

— Asta nu-i treabă de femeie! Şi treaba mea mi-am făcut-o mai bine decât voi, toţi bănuţii prin intermediul meu i-aţi încasat! Ţipa isteric, nările îi fremătau, iar faţa îi căpătase o nuanţă albăstrie. Şi am drept de vot ca toţi ceilalţi!

— Aici nu suntem la secţia de votare! spuse cocoşatul bătând în masă şi nici la şedinţă. Eu rezolv problemele nu prin vot; vreau să-mi spuneţi fiecare părerea, poate că are cineva o idee bună...

Bot-de-Fontă arăta cu mâna spre mine:

— Trebuie să-l scoatem de aici, n-am încredere în el...

Cocoşatul îmi aruncă o privire şi dădu din cap:

— Lasă-l să stea, asta n-are nicio importanţă. Cu toate că mie îmi pare rău pentru el, şi-a băgat nasul unde nu-i fierbe oala. I-a mai rămas doar o şansă...

I-am spus cu răutate:

— Şi scroafei proaste i-a părut rău după ce şi-a mâncat purcelul.

— Şşt! se răsti el. Şezi acolo şi taci...

Ucigaşul Tiagunov lua de pe divan ghitara, atinse strunele pe rând şi începu să cânte în surdină:

Hoaţa spălătoreasă n-o să fie,
Iar hoţul n-o da buzna în cuţit.
Nu te mânji cu orice murdărie,
O scoatem noi la capăt negreşit...

Toţi aşteptau să audă ce spune. El îşi turnă o jumătate de pahar de vodcă, îl dădu pe gât, se strâmbă, şi fără să guste ceva, mormăi repede:

— Mi-e totuna! Dacă vreţi, mergem să-i tăiem pe sticleţi, sau ne împrăştiem şi ne dăm la fund.

— Ţie ţi-e tot una, dispari şi eşti bun dispărut! Dar eu ce fac? Unde ascund tot ce am agonisit?

Bătrâna vrăjitoare dădu din cap aprobator, şi pe figura ei duşmănoasă puteai citi, că, dacă bandiţii ar lua-o cu ei, ar merge cu plăcere să-i taie pe ai noştri.

Catârul încetă să mai mănânce şi îşi ridică spre noi capul murdar, cu părul vâlvoi.

— Ar fi păcat să piară Fox. Ne-ar mai putea aduce foloase. Dar şi dacă ciripeşte, n-o să ne fie moale...

— Faci pe curajosul, te gândeşti că o să rămâi în maşină să ne aştepţi în timp ce noi ne batem cu sticleţii, spuse cocoşatul. Nu conta pe asta, dacă ne hotărâm să mergem, vii cu noi...

— Da’ nu te temi că rămâi fără şofer? întrebă Catârul, Esin nu mai e, l-au ciuruit sticleţii...

— Nu mă tem, rânji veninos cocoşatul. Dacă e la o adică, îl pun pe el la volan... Şi arătă spre mine cu mâna lui lungă, noduroasă.

— Da, spuse Bot-de-Fontă. Şi el te duce direct în Petrovka.

— Terminaţi bâlciul! exclamă deodată Levcenko, iar mie începu să-mi bată inima nebuneşte. Deci începuse!

Levcenko tăcu o clipă, apoi zise:

— Trebuie să mergem să-l scoatem pe Fox din puşcărie. Dacă nu-l eliberăm, s-a terminat cu noi toţi!

Şi se trase din nou în penumbră.

Nu înţelegeam la ce se gândise, iar cocoşatul nu-mi lăsă timp, fiindcă spuse:

— Iată ce hotărăsc: te luăm cu noi...

— De ce? întrebai, ridicându-mă de pe scaun.

— Aşa. Să presupunem că eşti sticlete, dacă te tăiem, n-avem niciun folos de pe urma ta. Dar dacă te luăm cu noi, avem. Dacă ne bagi în vreo cursă, pe tine te facem bucăţi mai întâi. Dar voi ce plan aţi avut, fireşte, dacă eşti cumva sticlete? Ne îndrugi aici verzi şi uscate şi noi îţi dăm drumul ca să raportezi şefilor cum ne-ai tras pe sfoară...

— Da’ de ce să vă trag pe sfoară? Puţin îmi pasă mie de afacerile voastre...

— Ştim, ştim, lasă balivernele. Nu te ţin baierele să mă tragi tu pe mine pe sfoară. Te iau cu mine la magazin, şi cum zărim primul copoi, începem să te tăiem, bucăţi te facem, javră...

Asta era într-adevăr o întorsătură neprevăzută pentru mine. Şi mă ducea într-un impas de unde sigur că n-aveam ieşire.

— Atunci fă-mă bucăţi chiar acum! Nu merg nicăieri cu voi! N-am ce căuta acolo...

— A-a-a! rosti cocoşatul tărăgănat. Asta-i mai interesant...

— Interesant sau nu, puţin îmi pasă! Gândeşte-te şi tu, de ce să mă bag eu acolo? Voi aveţi treburile voastre, vă scăpaţi prietenul, aţi jucat împreună, tot împreună trebuie să vă şi descurcaţi. Dar eu ce să caut acolo? Voi v-aţi umplut buzunarele din jafuri şi mâine vă puneţi pielea la bătaie şi dacă treaba vă reuşeşte sunteţi şi liberi şi cu bani în buzunar. Dar eu

de ce să înfrunt gloanţele miliţienilor? Pentru nenorocitele alea de cinci mii de ruble ale voastre?

— De ce ai acceptat dacă sunt atât de nenorocite?

— Dar ce am acceptat? Să transmit un bileţel şi să spun ce e cu Fox, nu m-am învoit să înfrunt gloanţele sau pedeapsa cu moartea. Mai bine omorâţi-mă, poate că maică-mii o să-i dea o pensie de pe urma mea, decât să merg pe gratis împotriva autorităţilor...

— Şi dacă nu mergi pe gratis? mă întrebă cocoşatul zâmbind ironic.

— Discuţia asta nu-i serioasă. Dacă vorbeşti serios, spune-mi preţul, condiţiile, ce trebuie să fac; doar nu-s ţap să mă tragi de funie după tine, rostii eu după un răgaz de tăcere.

— Acum n-ai altceva de făcut decât să ieşi viu de aici. Şi pentru asta o să-ţi dai toată osteneala...

— Nici vorbă, răspunsei calm şi-mi descheiai cămaşa la piept. Poftim, taie-mă dacă vrei, dar n-am fost niciodată slugă nimănui şi n-am să joc nici cum îmi cânţi tu. Ce mă tot ameninţaţi? Ce-mi tot scoateţi sufletul? „Te tăiem, te strângem de gât, te omorâm!” Nu mă credeţi, n-aveţi decât. Dar nici nu m-aţi prins cu ocaua mică şi văd că n-aveţi conştiinţă şi nici cuvânt! Ce-mi spunea mie Fox? Măcar pentru prietenul vostru puneţi-vă obrazul!

— Când o să te prindem cu ocaua mică o să fie prea târziu, spuse cocoşatul dând trist din cap şi mi se păru că începe să şovăie.

— Dar gândiţi-vă şi voi, că doar nu vă pricopsiţi numai prin îndrăzneală, ci pesemne şi prin viclenie...

— La ce să ne gândim? spuse Bot-de-Fontă privindu-mă cu ură.

— Dacă aş fi fost un câine de turnător, vândut sticleţilor şi ei mi-ar fi ordonat să-i telefonez babei s-o

caute pe Ania, m-ar fi lăsat să ajung aici la voi? I-ar fi înhăţat în strada Bankovski şi pe ea şi pe neghiobii ăştia doi, şi ar fi dus-o în Petrovka unde, fiindcă-i femeie slabă, ar fi scos de la ea numele, portretele şi adresele voastre. Ce nevoie ar fi avut să vă ademenească prin mine? Ar fi venit aici două plutoane cu automate, v-ar fi făcut arşici şi praful s-ar fi ales din toate afacerile voastre...

— Bine-i mai dai cu gura, dar uiţi un lucru: dacă Ania n-ar fi ciripit nimic la miliţie? Ce-ar fi făcut băieţii de la Judiciară?

— Dar crezi că-i puţin lucru să pună mâna pe patru dintre voi? Şi pe Fox? Şi cu şoferul lichidat cinci? Fă o socoteală şi vezi că în seara asta jumătate dintre ai voştri ar fi lipsit la apel. Asta-i una la mână. În al doilea rând, spui că Ania n-ar fi ciripit? Poate că nu. Dar am stat la zdup cu alţii mai dihai ca ea, şi la Judiciară i-au făcut să ciripească...

— Porc afurisit! exclamă Ania cu patimă, iar nările albăstrui îi tremurau de frică, de mânie şi din cauza drogului. Văzusem cu coada ochiului cum îşi apropiase de nas praful albicios, ochii îi deveniră unsuroşi, închişi la culoare, umezi şi parcă se desprindea cu totul de noi. Apoi mai bolborosi o dată: „Porc afurisit”

Bine, fie. Nu ştiu dacă o să apuc să trăiesc până atunci, dar un lucru ştiu sigur: Jeglov n-o să-ţi dea droguri. La el o să joci fără porcăria asta...

— Vreau să te-ntreb ceva, se întoarse cocoşatul spre mine, aruncând iepurele de pe genunchi. De ce ai nevoie de banii pe care ţi i-a promis Fox?

— Cum de ce? Cine n-are nevoie de bani?

— Dar ce-ai vrut să faci cu ei? Să-i bei, să faci chefuri, cu femei, să joci cărţi sau poate să-ţi faci un

costum?

— Voi faceţi rost uşor şi repede de bani, aşa că puteţi să-i cheltuiţi cu femei şi să-i jucaţi la cărţi, mie îmi trebuie pentru lucruri serioase...

— Pentru ce anume?

— Păi ia gândeşte-te şi tu: la Bugrî stau într-o casă străină, şi am aşteptat toate amnistiile ca să capăt iarăşi voie să vin la Moscova, dar când colo, mi-au dat cu tifla. Vasăzică trebuie să mă aranjez acolo cu casa. La ţară sunt puţini bărbaţi, iar eu, în plus lucrez şi pe maşină şi pe tractor, sunt îndemânatic, aşa că o să-mi repartizeze vreo cocioabă. Dar o să trebuiască să-i repar acoperişul, să pun grinzi noi, geamuri, să-mi zidesc o sobă nouă, un grăjduleţ, toate astea înseamnă materiale şi trebuie să plăteşti pentru ele! M-aş însura, aş cumpăra o vacă, aş pune vreo doi purcei la îngrăşat. Câte nu poţi face când ai bani în buzunare!

— Vasăzică îţi place banul? mă întrebă cocoşatul mijindu-şi ochii.

— Îmi place, răspunsei provocator. Arată-mi-l şi mie pe ăla căruia să nu-i placă... îi place oricui...

— Atunci mâine vii cu noi după Fox şi dacă se dovedeşte că nu eşti sticlete, ci băiat de comitet, o să-ţi dau bani, spuse ferm cocoşatul.

— Ţi-ai găsit prostul! Viaţa mea nici acum nu face doi bani, dar mâine, dacă totul se termină cu bine, o să fie în mâinile tale şi n-o să mai facă nici atât...

— Cum aşa?

— Păi uite, chiar acum ca să-mi iei banii câştigaţi de mine, cinci bătrâne muncite din greu, zici că-s sticlete şi eşti gata, sub pretextul ăsta să-mi tai foarte liniştit gâtul. Rezultă, aşadar, că dacă mâine o scoateţi la capăt, cu atât mai mult o să mă lichidaţi

pentru banii ăştia, iar dacă sticleţii se dovedesc ei mai iuţi de mână, mă curăţă cu voi împreună în beci...

— Ascultă, nu te obrăznici! se oţărî cocoşatul. Când un hoţ fură de la unul de-al lui, e judecat după legea hoţilor. Dar noi discutăm de bani, fiindcă tu nu eşti hoţ şi deocamdată nu te credem...

— Tăicuţule drag, ce să fac ca să mă crezi? Să mă înjunghii singur? Sau să aduc adeverinţă de la miliţie, cum că nu lucrez la ei?

Ticăloşii începură să se foiască şi să mormăie nemulţumiţi. Când deodată Levcenko izbucni într-un hohot de râs zgomotos, încât tresări – mă obişnuisem întrucâtva să stau pe grenada asta cu siguranţa scoasă, şi brusc grenada se mişcase.

— Nostim flăcău! zise Levcenko şi se întoarse spre cocoşat. Tu, Karp, ai chibzuit bine, băiatul o să ne fie de folos, e iute şi priceput. Şi ager la minte. Nu-i asculta pe proştii noştri, ai hotărât bine...

— Nu vinde castraveţi la grădinar! N-am hotărât încă nimic, îi replică maliţios cocoşatul şi se întoarse spre mine. Ţie, ţărănuşule, n-o să-ţi mai repet: vii cu noi, aşa că stai cuminte...

— Câţi bani îmi dai, dacă mâine Fox stă cu tine la masa asta?

Cocoşatul se gândi puţin apoi răspunse mişcându-şi buzele subţiri:

— Zece bătrâne...

Mă ridicai de la masă, mă apropiai de el şi făcui o plecăciune până la pământ:

— Îţi mulţumesc, tăicuţule, pentru bunătate şi dărnicie. Vasăzică, dacă sunt turnător mă tăiaţi, iar dacă vă scap gaşca de la pieire sigură, mă îndopi cu zece bătrâne. O să pot cumpăra douăzeci de sticle de vodcă. Mulţumesc, tăicuţule, pentru bunătatea ta

nemaipomenită...

Nu reuşisem să mă îndrept, încă mai stăteam aplecat, când pâslarul îi fulgeră uluitor de repede prin aer. Simţii că-mi sar scântei din ochi şi mă prăvălii pe jos, încercând să-mi opresc sângele care mă podidise pe nas. Mă ridicai, clătinându-mă, şi simţeam că plutesc prin aer de emoţie, din cauza vodcii băute şi a durerii care-mi cuprinsese faţa.

— Încă o dată, tăicuţule, îţi mulţumesc pentru dreptate şi pentru mângâierea pe care mi-a promis-o Fox...

Cocoşatul râse fără zgomot, căscându-şi în tăcere botul cumplit, alb, cu dinţi respingători, şi-mi dădui seama că mai are încă destulă forţă. Ceilalţi rânjeau satisfăcuţi, iar Levcenko mă privea posomorât şi trist.

— Ar trebui să-i mai dai vreo două, să se înveţe minte, îl sfătui Ania şi în ochii ei negri se desluşea o sclipire dementială.

Iepurele traversă camera şi, ca o pisică, ceru voie să se urce pe genunchii cocoşatului, se cuibări acolo şi, mişcând din urechile-i lungi, mă privea curios; şi iepurele ăsta alb care se gudura în mâinile unui călău şi ucigaş, umbra tăcută a lui Levcenko, apărut aici din senin, nările fine fremătânde ale Aniei, pupilele ei mari, faţa cenuşie a lui Bot-de-Fontă, privirea fixă de vampir a bătrânei Klaşa şi râsul sinistru, tăcut, al cocoşatului – toate acestea făcură să mi se pară, preţ de o clipă, că nimic nu se întâmplă în realitate, că totul este continuarea unui coşmar, a unei sminteli cumplite, halucinaţie, plăsmuire, că trebuie doar să scutur ceva mai tare din cap ca să-mi vin în fire, să mă smulg din strânsoarea de fier a acestui vis urât, ca toţi bandiţii, cu vizuina lor scârboasă, să dispară fără urmă, pentru totdeauna...

Dar n-am scuturat din cap – nu erau plăsmuiri, iar sângele care-mi curgea pe faţă era cât se poate de real. Mamă, mă auzi, mamă? Mamă! Măicuţă, sunt tare obosit...

N-o să-ţi dea pensie de pe urma mea... Nici n-ai nevoie de ea... Doar ai murit de patru ani... Şi nici măcar nu ştiu unde ţi-e mormântul.

Mamă, apără-mă, nu mai am puteri!

Mamă! Nu cumva şi ăştia au avut cândva o mamă?...

— Ai primit chitanţa? mă întrebă împăciuitor cocoşatul.

— Am primit-o, mulţumesc mult...

— Acum mă crezi pe cuvânt?

— Nu, nu te cred...

Nu observai când îi făcu semn din ochi lui Bot-de-Fontă şi acesta, pe la spate, mă lovi în ceafă cu pumnii împreunaţi; din lovitură căzui iarăşi pe jos şi, scuipând pe scândurile albe cheaguri de sânge negru-roşcat, rostii:

— Tăicuţule drag, nu cred, n-ai decât să mă rupi în bucăţi...

Privindu-şi gânditor iepurele alb, cocoşatul spuse:

— Îmi plac iepurii, sunt făpturile Domnului, bune, nobile, tandre. Şi gata să moară cu evlavie, în timp ce voi, oamenii, vă tot agitaţi, râvniţi la ceva, fugiţi după bani...

— Te agiţi, n-ai încotro. Şi mă străduiam să mă ridic cât mai repede, ca nu cumva să mă calce în picioare înainte de a mă ucide, să nu mă batjocorească pentru ultima oară. Mă obseda gândul că trebuie să mor aşa cum am trăit, în picioare!

— Zadarnic, zadarnic! Mai bine te-ai gândi la suflet,

spuse cocoşatul, cuprinzând capul iepurelui cu palma şi, încă scărpinându-l după ureche cu degetul mare, luă de pe masă o furculiţă, apoi cu o mişcare fulgerătoare, o înfipse în bumbul roz, fremătător al nasului animalului. Doar o picătură mică de sânge apăru şi ghemul acesta de viaţă, pufos, cald, se zbătu convulsiv, tresări, gemu abia auzit şi muri.

Cocoşatul îl ridică de urechi de pe genunchi, şi micul animal se întinse în mâna lui ca un sac gol, alb.

— E bun, spuse el. Are vreo cinci kilograme...

Îl aruncă bătrânei vrăjitoare, poruncindu-i calm:

— Să-l găteşti cu ciuperci. Apoi se întoarse brusc spre mine şi mă privi cu ochii injectaţi: Ai priceput câte parale faci pe pământul ăsta păcătos?

— Am priceput, rostii eu dând din cap. Aşa că mâine trimite pe cineva dintre ai tăi la casa de economii să depună banii pe numele meu. Patruzeci de mii. Iar dragostea şi încrederea dintre noi vor fi depline. Şi te servesc pe cinste...

— Ce măgar încăpăţânat eşti! începu el să râdă arătându-şi gingiile albicioase. Dar de ce ai nevoie de libret?

— În el e toată speranţa mea că n-o să mă omorâţi pe urmă ca pe o javră de prisos. Banii ăştia nu-i puteţi scoate de pe libretul meu. Aşa-i? Şi când o să-l eliberăm pe Fox o să am nevoie de ei. Poate că-mi dă şi el ceva acolo. Nu, fără libret nu merg cu voi nicicum.

— Dracu’ să te ia de chiabur! spuse el cu oarecare uşurare. Zgârciob afurisit ce eşti, îi e şi silă omului când vede atâta lăcomie ţărănească!

— Ţie, cu toate bunătăţile astea, ţi-o fi poate silă, dar îmi place şi mie pâinea albă cu carne...

— Taci, neghiobule! Sugativă, mâine pe la opt te

duci la casa de economii şi pui pe numele lui douăzeci şi cinci de mii, să-i stea în gât zgârciobului. Libretul mi-l aduci mie...

— Mie, am spus eu. Libretul mi-l dai mie. O să mă încălzească la inimă când o să merg în beci. Cu el, pistoalele miliţienilor n-o să mă mai sperie chiar atât de mult, ştiu şi eu de ce risc.

— Mai tacă-ţi gura! îmi spuse obosit cocoşatul. E târziu, până dimineaţa trebuie să ne şi odihnim. Mâine avem nevoie de forţe. Ne sculăm la şase. Cine-l păzeşte pe tip?

Tuturor le era somn şi, în răstimpul de tăcere care urmă, se auzi vocea lui Levcenko:

— Eu. Tăcu o clipă apoi adăugă: Să doarmă cu mine sus, în camera mică. Nu-l las eu să scape. Hai, mişcă-ţi copitele. Sus!...

Am urcat la etaj pe scara care scârţâia şi simţeam sub picioare treptele arcuindu-se la fiecare pas greu al lui.

Am intrat într-o cameră întunecoasă şi, în reflexul umed-albăstriu al ferestrei, am zărit un pat de lemn. M-am aşezat pe el şi mă simţeam ca un om care-şi revine din leşin. Undeva, chiar lângă mine arcurile au gemut sub greutatea corpului lui Levcenko. S-a aşternut din nou linişte. De jos se auzeau frânturi de fraze, vesela zăngănea, iar Bot-de-Fontă rostea o frază lungă, sonoră pe o singură notă. Dar aici se auzea doar răsuflarea uniformă a lui Levcenko, iar tăcerea lui era grea ca o placă de piatră şi mă apăsa insuportabil.

Şi deodată rosti abia auzit, nu în şoaptă, ci doar foarte încet:

— Noroc, comandante!

— Noroc, Levcenko!

Tăcu o clipă, apoi vorbi la fel de încet, dar foarte desluşit:

— Peste o oră se potolesc. Te scot de aici...

Şi în liniştea care se lăsă din nou nu se mai simţea ura dinainte, tăcerea lui nu mai era atât de cumplită.

— Nu, Levcenko. Nu plec de aici, rostii eu în şoaptă.

Nu se grăbi să răspundă, dar când începu să vorbească, în cuvintele lui se simţea o siguranţă tristă:

— O să te ucidă, Şarapov, n-aş vrea asta.

— Ce te priveşte asta pe tine?

— Nu vreau şi gata...

— Nu, Levcenko, nu-i nevoie. Dacă aş fi vrut să plec nu veneam aici...

— E clar, spuse el, tăcu puţin şi liniştea deveni din nou densă, încordată. Atunci, Şarapov, trebuie să te dau pe mâna prietenilor mei. Tu ai venit aici pentru viaţa lor. Şi pentru a mea. N-o să te învoieşti la mai puţin de atât...

— Dă-mă, Levcenko, dă-mă... Sângele meu o să cadă ca blestemul pe capul tău, pământul n-o să te primească şi o să te arunce afară ca pe o murdărie, ca pe o piatră...

— Şi ce să fac?

— Pleacă tu de aici. Încă nu-i târziu, şi mâine poţi să nu vii cu noi, dacă pleci azi...

— Şi ce-o să se întâmple?

— O să fac ceea ce am venit să fac. Şi viaţa ta n-o iau...

— Atunci sigur că o să ţi-o ia ei pe a ta...

— Da, probabil. Dar atunci n-o să mai aibă nicio importanţă...

— Cum aşa ceva n-are importanţă?

— N-are, Levcenko. Când traversam Vistula, acum un an, treaba asta n-avea prea mare importanţă pentru noi doi. Nici pentru Saşka Korobkov. Dar acum tu eşti în tranşeea cealaltă. Iar eu traversez iarăşi râul dinspre partea noastră. Aşa că pleacă, şterge-o. O să fie mai uşor pentru amândoi.

Apoi ne cufundarăm din nou într-o tăcere apăsătoare şi înecăcioasă ca aburul dintr-o spălătorie. Jos se auzeau zgomote şi voci, Ania plângea şi ţipa, iar o voce bătrânească – probabil a bătrânei vrăjitoare Klaşa – hârâia ca un fierăstrău. Minutele se scurgeau încet şi, în cele din urmă Levcenko rosti:

— Hai să ne culcăm, mâine ne sculăm devreme...

— Ce-ai hotărât?

— Merg cu voi...

— O să te ucidă acolo. Ai noştri te omoară dacă te împotriveşti. Iar dacă te predai, te aşteaptă puşcăria. Pe termen lung...

Levcenko tuşi, se întinse oftând pe saltea, iar arcurile gemură sub greutatea lui.

— Dacă mă omoară, înseamnă că aşa mi-a fost scris. Omul nu moare decât o dată. Dar la puşcărie, nu-u, nu mai intru. Nu mai intru cât oi trăi...

Ochii mi se obişnuiseră puţin cu întunericul şi vedeam corpul uriaş al lui Levcenko formând o pată întunecată lângă perete. Respira sonor şi ritmic, încât mi se părea că aud o bombă cu mecanism, şi nu puteai ghici nicicum la care tic-tac avea să explodeze şi să nimicească totul în jurul ei.

Jos, ucigaşul Tiagunov se îmbătase probabil şi cânta; se auzea limpede vocea lui înaltă de beţiv fără griji. Răcnea:

Stau bănuţii-n buzunar străin,

E un fleac să-i şterpeleşti pe toţi.
Azi ai tăi sunt, mâine sunt ai mei,
Pentru hoţi găseşti destui netoţi.

Cocoşatul ţipă la el să tacă, iar Ania începu să plângă şi mai tare, mai isteric. Respiraţia lui Levcenko se ghicea abia auzită, iar restul era linişte, întuneric şi tristeţe cumplită.

— Te invidiez, Şarapov, spuse Levcenko.

— Mâine n-o să mai ai pe cine să invidiezi. În rest, totul e bine zâmbii eu ironic.

— De asta te şi invidiez, replică el. Viaţa ta a avut un sens...

Şi fără să vreau am observat că vorbeşte despre mine ca despre un mort.

— Ştii ce, Levcenko, mâine o să dau de belea. Dar nu-mi pare rău. Merg fiindcă-i vorba de o treabă foarte importantă. Dar tu? Te duci pentru criminalul ăsta cocoşat? Ţii minte când stăteam împreună în adăpostul blindat distrus de lângă Kovel şi visam la ce avem să facem după război?

— Păcat că n-a visat împreună cu noi şi câinele ăla afurisit din cauza căruia viaţa mea a luat-o razna...

— Despre cine-i vorba?

— Când nemţii au bombardat lângă Brest trenul sanitar toate actele au ars. M-am întremat înainte de termen şi am ieşit din spital – voiam să vă ajung din urmă. Începusem să visez la toate bunătăţile de pe lume şi în regimentul de rezervă am povestit totul despre mine: cum că am fost condamnat de trei ori, am stat în compania disciplinară, că sunt propus pentru reabilitare – aşa cum spuseseşi chiar tu la batalionul sanitar. Şi ce să vezi, în comisie era un câine împuţit, un şobolan bine hrănit, din ăia care se

aranjează să rămână în spatele frontului, o faţă rumenă de puteai să-ţi aprinzi ţigara de la ea. Şi-mi zice tipul: în legătură cu asta, soldat Levcenko, n-avem nicio informaţie la dosar, aşa că, până când lămurim lucrurile, treci înapoi la compania disciplinară. M-am supărat: cum aşa, să nu mai fie deloc dreptate pe pământ! I-am spus vreo două, el a-nceput să urle, ce mai, l-am croit, şi m-au trimis la tribunalul militar, unde m-au condamnat din nou. Şi salut! În iunie am evadat şi uite că acum mă bălăcesc cu ticăloşii ăştia. Acum unde să mă mai duc? O singură cale mi-a mai rămas...

— Ascultă, Levcenko, acum nu-ţi mai sunt comandant, aşa că nu-ţi pot ordona, dar te rog ca pe un om: pleacă de-aici, chiar acum. Dacă lucrurile se vor aranja ca mâine să scap teafăr, merg cu tine la toate instanţele şi povestesc cum ai luptat...

— Şi povesteşti şi isprăvile mele de după război? întrebă el trist. Nu, Şarapov, cu mine s-a sfârşit. Şi pe tine nu te-am trădat, fiindcă ni s-a întâmplat să dormim sub aceeaşi manta şi nu te-ai îndopat singur, pe ascuns, cu raţia de ofiţer, şi nu te-ai ferit de gloanţe în spatele nostru. Şi fiindcă pe Vistula, când am avut schija aia în spinare, m-ai cărat până la punctul sanitar. Aşa că mâine mergem împreună şi cum o da Dumnezeu...

— Levcenko, am insistat eu...

— Gata, Şarapov, ajunge! Hai să dormim, n-avem de ce să mai discutăm.

Şi începu să respire zgomotos şi egal. M-am întins pe patul de scânduri şi abia acum simţeam că mai sunt încă stăpânit de fiorul tensiunii în scădere şi al fricii. Să plec cu Levcenko nu se putea: Dacă bandiţii ne descopereau lipsa, spălau putina imediat... Sigur

că nu aşa ne închipuisem noi că aveau să se petreacă lucrurile, Jeglov nu prevăzuse asta şi nici nu avusesem de gând să devin momeală. Noi ne gândisem doar să-i ademenim până la magazin, dar nu ne pregătisem pentru situaţia de a fi luat ostatec. Dar aşa se nimerise: să fie mai bine pentru acţiunea pe care o întreprindeam şi mai rău pentru mine. Şi calculând şansele de a scăpa cu viaţă din povestea asta, mă convingeam cu tristeţe că ele sunt inexistente. Şansele reale desigur. Chiar dacă şefii mei anulează operaţia şi decid să nu atragă banda în cursă, ci s-o atace direct lângă magazin, oricum bandiţilor le rămâne destul timp, oricât de scurt ar fi el, să mă împuşte sau să mă înjunghie. Şi nu mă puteau ajuta nici chiar lecţiile de sambo ale instructorului Filimonov: în preajma mea aveau să fie prea multe persoane, probabil foarte supărate. Vasăzică, Şarapov, ăsta să fie sfârşitul? Sau poate că reuşesc să mă descurc cumva? Nu de alta, dar Jeglov e afară şi nu stă cu mâinile în sân, sigur că acolo toţi se gândesc cum să mă scoată din belea. Dar nu pot face legătura cu ei, chiar dacă născocesc ei ceva, n-au cum să-mi comunice. Dar cu siguranţă că născocesc! Trebuie să născocească! Nu mă pot părăsi aici...

Gândul ăsta mi-a dat din nou oarecare speranţă şi am început să mă gândesc cu înfrigurare la ceea ce ar putea face băieţii noştri. Numai că nu trebuie să mă grăbesc, ci să mă gândesc încet, serios, temeinic, aşa cum fac şi ei acum. Sigur că şi ei se gândesc, poate că au şi găsit ceva. Dar n-au cum să-mi comunice. Bine, să presupunem că aş fi cu Jeglov afară şi în locul meu s-ar perpeli Pasiuk. Iar noi am născoci un plan ca să-l salvăm, dar nu i l-am putea

comunica şi din pricina asta s-ar putea să nu reuşească – fiind gândit pentru două sau mai multe roluri – iar dacă Pasiuk nu ştie ce să facă spectacolul nu are loc. Ce am hotărî noi atunci? Să folosim un plan sau nişte împrejurări sau condiţii pe care le-am cunoscut înainte de operaţiunea respectivă şi în legătură cu care nu mai trebuie comunicat nimic în plus...

Din cauza gândurilor agitate îmi vuia capul şi nu-mi venea somnul. Ar fi grozav să găsesc o cale, tare n-am chef să mor!

Ce ştiam dinainte eu şi Jeglov?
Componenţa bandei? Nu!
Firea bandiţilor? Nu!
Modificarea planului? Nu!
Locul operaţiei? Da!

XXXI

La spital, unde este director tov. Lifşiţ, a avut loc o întâlnire a răniţilor cu V. Smîslov, campionul Moscovei. Marele maestru le-a vorbit ostaşilor despre meciul de şah U.R.S.S.—S.U.A., iar apoi a susţinut un simultan.

„Moscovski bolşevic”

...Locul operaţiei! Da! Da! Da!

Nu puteau schimba locul operaţiei! Fox va fi adus acolo unde considerasem noi că-i mai uşor să-i prindem. Şi eu, şi Jeglov cunoşteam bine locul – beciul magazinului. Un tunel lung, îngust, sala de recepţie a mărfurilor, magaziile... Mai erau acolo o magazie de la uşa căreia cocoşatul îl lovise pe paznic cu toporul în cap. O cămăruţă de 1,5 X 1,5 m, cu o uşă foarte groasă, căptuşită. Mă învârtisem mult pe acolo cu Jeglov: paznicul ucis zăcea lângă pragul ei. Uşa se deschidea în interior.

Locul era foarte luminos: pentru cercetare şi fotografii, Grişa pusese special un bec de 100 de waţi. La uşa cămării era un zăvor greu. Dar dacă acolo avea să fie întuneric? Complet întuneric şi în tunel şi în sala de recepţie a mărfurilor? Dacă Jeglov avea să

fie atât de perspicace încât să lase întredeschisă uşa asta... Aş putea intra acolo, pe întuneric. Fireşte, bandiţii ar putea sparge uşa... Dar pentru asta le-ar fi trebuit timp, cel puţin vreo două minute... Multe se pot întâmpla în două minute... Cămara este pătrată şi are o tejghea de-a lungul pereţilor... Lângă uşă este o treaptă şi o nişă mică în peretele de cărămidă. Nişa este minusculă. Dar stând într-o parte, te poţi adăposti în ea dacă bandiţii încep să tragă prin uşă. Pot câştiga un minut-două şi de ele depinde viaţa mea... Ah, dacă lui Jeglov i-ar da prin minte! Trebuie, e pur şi simplu obligat să-i treacă prin minte! Asta-i unica mea şansă... Gleb, vreau tare mult să mai trăiesc! Gleb, mă aşteaptă Varea! Trebuia să ne întâlnim deseară, dacă acţiunea nu reuşeşte. Dar a reuşit şi am făcut tot ce am putut...

Varea, iubita mea, ştiu că nici tu nu dormi acum, eşti de serviciu de la miezul nopţii până la opt dimineaţa... Varea, iubito, nici eu n-am ştiut că o să se întâmple aşa... N-am vrut să te mint, am ştiut întotdeauna că pe tine nu trebuie să te mint... Varea, soţia mea, fericirea mea scurtă şi luminoasă, nici la Oficiul Stării Civile n-am ajuns... Varea, dar ce-or face cei cinci copii ai noştri, care încă nu s-au născut? Varea, noi doi avem un fiu – băieţelul găsit care trebuie să-mi aducă fericirea! Varea, lumina vieţii mele, dragostea mea, am ştiut că m-am îndrăgostit de tine pentru toată viaţa, în clipa în care subţirică, înaltă, graţioasă, ţinându-l în braţe pe fiul nostru cel găsit, ai intrat pe uşa maternităţii, casa aceea veche de lângă Piaţa Sobacia, unde m-am născut şi eu în timpuri imemoriale... Varea, nu-i vina mea dacă dragostea noastră, a fost atât de scurtă, am fost împreună doar o singură noapte violacee,

fulgerătoare ca o scânteie electrică... Varea, spuneai că peste douăzeci de ani, pe străzile noastre vor trece oameni care nu vor cunoaşte frica. Iar eu plătesc pentru asta cu toată frica mea cumplită, cu toată tristeţea şi durerea mea... Varea, iubita mea, nu cumva porţi în inimă o scânteie minusculă, o prelungire a fiinţei mele? Varea mâine mi-ar fi mult mai uşor să mor dacă aş şti că nu dispar cu totul, că în Oraşul Care nu Cunoaşte Frica rămâne o parte din mine, fiul meu, copilul tău, iubita mea... Nu mă uita, Varea, eşti încă foarte tânără şi foarte frumoasă, o să te mai iubească şi alţii, şi tare mult aş vrea să fii fericită, numai să nu mă uiţi cu totul, păstrează măcar o fărâmă de amintire despre mine, Varea...

Ce bine că ai venit acum la mine, Varea... Dar n-ar fi trebuit să fii de serviciu până dimineaţă? Şi de unde ai culeş atâtea flori? Acum e toamnă... Pentru mine sunt florile astea? Nu plânge, Varea, eşti atât de frumoasă când râzi. Îţi mulţumesc pentru flori, Varea, n-am văzut niciodată margarete în noiembrie... Tu poţi orice, Varea... Caută-l pe băieţelul nostru... cum nu-ţi aminteşti? L-ai predat la maternitatea de lângă piaţa Arbat. Acolo sunt şi actele lui. Jeglov o să te ajute, Varea... Nu te teme, iubita mea, n-o să-ţi ia florile, doar sunt pentru mine... În beci, el o să mă salveze şi noi o să-i dăm margarete... O să mă salveze... Unde pleci, Varea? Nu pleca... Nu pleca... Mi-e frică singur... Varea! Varea! Aaah!

Am deschis ochii, am văzut deasupra mea faţa neagră a lui Levcenko şi am strâns pleoapele, cu speranţa că visul avea să mai dureze şi că trebuie să mai aştept o clipă, apoi să-i deschid iarăşi pentru ca halucinaţia să dispară.

— Scoală-te, Şarapov, e timpul să mergem, spuse

surd Levcenko, cu vocea lui tărăgănată.

Camera era inundată de penumbra cenuşie a revărsatului zorilor şi în dimineaţa asta aveam presentimentul unei schimbări încă necunoscute. M-am sculat, m-am apropiat de fereastră şi am văzut că peste noapte, totul fusese acoperit de zăpadă. Pe pământul murdar, chinuit de ploaia de toamnă, căzuse zăpada groasă, grea ca o îngheţată.

— Ce zici, Şarapov, îl stropim azi cu roşu? întrebă, în spatele meu, Levcenko.

— Să vedem, cum ne-o fi norocul...

La toaletă m-a condus Bot-de-Fontă care, din clipa aceea nu s-a mai dezlipit de mine nici cât negrul sub unghie. În camera cea mare, cocoşatul stătea la locul lui, iar faţa-i parcă de făină, se umflase şi se buhăise peste noapte, dar glumea, se răstea la bandiţi şi mă întrebă cu râsul lui alb, cumplit:

— Ei, nu te-ai răzgândit peste noapte? Că te aranjăm cât ai zice peşte, chiar acum...

— Eu mă gândesc întotdeauna mai înainte de a promite. Dacă primesc libretul, merg cu voi, fac tot ce-mi spui...

La micul dejun am mâncat carne fiartă, o omletă din două duzini de ouă cu untură de porc şi am băut ceai. Mi-a trecut prin minte un gând stupid: măcar pentru ultima oară să mănânc după pofta inimii. Pe Ania n-am văzut-o, fie că mai dormea, fie că plecase în timpul nopţii. Dar ea mă interesa foarte puţin, n-avea unde să se ascundă. Iar în afară de Sugativă, toţi erau prezenţi. Cocoşatul le dădu voie tuturor să se dreagă doar cu un singur pahar de vodcă.

— Dacă dă Dumnezeu şi ne întoarcem cu bine, atunci o facem lată, spuse el. Dar când mergi la treabă, mintea trebuie să-ţi fie limpede şi braţul

sigur...

La opt şi jumătate apăru Sugativă care întinse cocoşatului o cărţulie cenuşie, nouă, cu scoarţe tari şi cu o emblemă pe copertă.

— Ai făcut depunere obişnuită sau cu termen? întrebai eu.

— Obişnuită, răspunse cocoşatul frunzărind libretul.

— Păcat, la depunerea cu termen dobânda creşte cu un procent pe an...

— Mai întâi să trăieşti anul ăsta, mi-o întoarse el şi îmi aruncă peste masă libretul care alunecă pe tăblie şi căzu pe podea. Mi-am dat seama că o făcuse dinadins, ca să mă facă să mă mai înclin o dată în faţa lui. Nu-i nimic! O să mă mai înclin. L-am ridicat de jos, l-am răsfoit, totul era în ordine: „Sidorenko Vladimir Ivanovici... două zeci şi cinci de mii”.

— Mulţumesc frumos, tăicuţule. Am pus libretul în buzunar şi m-am aşezat să-mi termin ceaiul. Iar în timpul mesei şi al forfotei fără rost de dimineaţă, în aşteptarea evenimentelor necunoscute, începu să plutească încetişor prin preajmă mirosul dulceag, greţos al morţii...

La ora zece, cocoşatul se dădu jos de pe scăunelul lui înalt şi dădu ordin să ne pregătim. Catârul îi întinse cojocelul iar el îşi înfăşură pe îndelete gâtul cu un fular lung de lână, îşi trase pe cap o căciulă de vulpe roşcată. Catârul aştepta răbdător în spatele lui ca un lacheu. Lingăi! Slugoi scârboşi!

Sugativă îşi puse şepcuţa şi paltonul, Tiagunov un raglan, Bot-de-Fontă o pufoaică, iar Levcenko îşi strânse mantaua cu centura. Bătrâna Klaşa stătea nemişcată lângă perete şi mă sfredelea cu privirea. Dar tăcea.

— Ei, dragii mei, cu Dumnezeu înainte? întrebă

cocoşatul. Să ne aşezăm o clipă înainte de drum, că pornim să izbândim... Şi zăpada ne e de folos – dacă au venit sticleţii acolo, au lăsat neapărat urme pe terenul viran...

Se aşezară cu toţii, iar cocoşatul spuse:

— Sunt sigur că vom reuşi, mergem pentru o cauză sfântă, să ne scăpăm prietenul din necaz.

Mi-am zis că mai curând şi-ar fi lichidat prietenul, aşa cum făcuse aseară cu iepurele, dacă nu s-ar fi temut că Fox o să-i denunţe a doua zi până la ultimul.

Cocoşatul se ridică, se apropie de bătrâna Klaşa, o îmbrăţişă şi se sărutară de trei ori.

— Aşteaptă-ne, măicuţă, ne întoarcem cu izbândă...

Ah, libărci ticăloase! Strigoi blestemaţi! V-aţi ghiftuit cu sângele altora, v-aţi clădit vizuina pe nenorocirea oamenilor, din lacrimile lor...

Şi tu, babă Klaşa, nu te mai uita la mine, ci la minunatul tău cocoşat! Pentru ultima oară vă mai vedeţi ticăloşilor! I-a sunat ceasul familiei voastre de păianjeni!

— Fereşte-te de el Karpuşa, rosti bătrâna vrăjitoare arătând cu degetul spre mine.

Mă înclinai în faţa ei spunând:

— Bunicuţă Klaşa, pregăteşte mâncare şi băutură, că vin să chefuim...

— Piei, afurisitule! şuieră ea zgomotos, cu ură şi întoarse capul.

Cocoşatul mă înghionti uşor în spate:

— Gata cu trăncăneala! Să mergem...

Afară mirosea dulce a zăpadă, domnea albeaţa şi tăcerea. În curte, înapoia gardului de doi metri, furgonul de pâine aştepta cu motorul gata încălzit, cocoşatul şi Catârul se instalară în cabină, iar noi

sărirăm în compartimentul metalic din spate. Motorul începu să huruie, ţeava de eşapament să trepideze sub picioarele noastre, furgonul se urni încet, trecu peste o ridicătură de lângă poartă şi ieşi în stradă.

Eu, Tiagunov şi Levcenko ne aşezarăm pe lăzile goale. Bot-de-Fontă şi Sugativă scoaseră din peretele furgonului o tăblie lungă sub care se deschiseră nişte fante longitudinale, ca ambrazurile. În vehicul se mai lumină, şi prin fantele acelea vedeam casele succedându-se rapid, tramvaiele, un foişor de foc care a apărut şi a dispărut deîndată. Mergeam din raionul Cerkizov spre Stromînka...

Simţeam o poftă teribilă să fumez. În buzunar pipăii săculeţul pe care mi-l dăduse ieri Kopîrin spunându-mi: „Dacă o să-ţi fie greu, ia puţin de-aici şi o să te simţi uşurat.” La hopurile pavajului îngheţat, furgonul ne scutura zdravăn sau poate că-mi tremurau mie mâinile, dar nu reuşeam să-mi răsucesc o ţigară, tutunul se tot împrăştia. Levcenko mă privi îndelung, apoi îmi luă din mâini săculeţul şi răsuci îndemânatic, repede, o ţigară, lăsând marginea s-o lipesc eu, şi mi-o întinse. Aprinsei ţigara cu chibritul, trăsei în piept fumul amărui care mă ameţi uşor, apoi mă rezemai cu spatele de peretele rece şi închisei ochii.

Iată că mă îndrept spre capătul drumului. Adio, Varea... Singura speranţă că să ne mai putem întâlni este ca lui Jeglov să-i vină ideea cu uşa de la magazie... Ar fi interesant de ştiut la ce se gândea Vasea Vekşin când banditul Esin s-a aşezat lângă el pe bancă... Pe tine, Vasea, te-am răzbunat... Şi pentru mine o să se socotească băieţii cu toţi ăştia... Numai că tare mult aş fi vrut să mai trăiesc... Până în Era Caritătii, promisă de Mihal Mihalîci... Adio, Mihal Mihalîci... Ai spus cândva că oamenii or să afle de

existenţa dumitale doar din anunţul mortuar din ziar... Dar iată că totul se petrece pe dos. De mine or să afle...

Furgonul începu să frâneze.

Nu-i nimic! Doar sunt cercetaş! Sunt miliţian! Mă puteţi ucide, dar de speriat, nici vorbă! Chiar şi neînarmat o să reuşesc să lichidez pe vreunul dintre voi... Probabil că pe tine, Bot-de-Fontă, care nu te dezlipeşti de mine, deci ăsta ţi-e destinul!

Maşina opri complet, se făcu linişte, iar eu mă ridicai de pe ladă ca să mă uit prin fantă.

— Stai jos, jigodie! scrâşni Bot-de-Fontă.

Da, nu degeaba te răţoieşti la mine, doar sunt destinul tău. Şi o să mă răfuiesc cu tine fără milă.

— Ce te-a apucat, nătărăule? spuse Levcenko lui Bot-de-Fontă. El coboară acum cu noi şi tu nu-l laşi să se uite. Stai jos şi ţine-ţi pliscul...

Mă uitai prin fantă şi din cauza albeţii orbitoare de afară, închisei ochii fără voie. Furgonul se oprise pe o străduţă, nu departe de magazin, de unde se vedea intrarea acestuia şi un colţ al terenului viran, în apropiere de intrarea de serviciu şi de anexe. Zăpada împrejur era imaculată, se vedea doar un singur şir de urme de paşi de la anexă la poartă. Cocoşatul ieşi din cabină şi ne spuse prin deschizătură:

— Sugativă să se ducă spre magazin să vadă ce-i pe-acolo...

Banditul merse cu paşi şovăielnici până la magazin şi, după cum arăta spinarea lui firavă, îţi puteai da seama că-i e tare frică. Zăbovi un pic lângă intrare şi se întoarse spunând că magazinul e deschis şi că a văzut înăuntru două femei în halate albe – pe cât se pare vânzătoare. Mie începu să-mi bată inima cu furie – deci gata, operaţiunea începuse. Femeile din

magazin îmbrăcate în halat nu sunt vânzătoare, ci desigur fetele din plutonul comandamentului...

— Fiţi atenţi tot timpul, nu căscaţi gura! spuse cocoşatul şi urcă în cabină.

Minutele, secundele treceau, gata, totul s-a sfârşit. Nu ştiu cât a durat asta, mă străduiam să-mi amintesc cu aproximaţie câţi paşi sunt de la uşă la tunel, apoi îmi reaminteam lungimea tunelului şi distanţa de la el până la cotitură după care urmează deîndată uşa magaziei. Ah, ce prostie, uşa asta afurisită e singura uşă din viaţa mea...

— Uite-i! Uite-i! strigă Sugativă gâtuit.

Ne repezirăm cu toţii deodată să ne uităm prin deschizături şi văzurăm că „Ferdinand”-ul nostru frânase lângă uşa magazinului. Prin parbriz îl zării pe Kopîrin care trase maşina lângă trotuarul din stânga, apoi dădu înapoi şi opri astfel încât uşa să fie drept în faţa intrării în magazin. Uşile cabinei se deschiseră şi-l văzurăm pe Jeglov sărind afară. Gleb bătu în geam şi arătă ceva celor din magazin. Aceştia deschiseră uşa şi din autobuz ieşi Pasiuk ţinându-l de mână pe Fox, supravegheat din spate şi de Taraskin. Într-o clipă intrară cu Fox în magazin, iar afară rămaseră doar Grişa şi Kopîrin. Asta era tot, în magazin, fără îndoială că mai sunt de-ai noştri, iar aici în stradă furgonul de pâine e în bătaia armelor. Catârul porni motorul şi maşina rulă încet, în viteza întâi, dădu colţul spre terenul viran până la intrarea de serviciu pe care o acoperi exact la fel cum făcuse Kopîrin la intrarea principală din stradă.

Cocoşatul ieşi repede din cabină şi bătu în peretele maşinii, iar noi sărirăm repede din furgon în zăpadă. La uşă nu era niciun lacăt. Bot-de-Fontă trase de ea uşor şi uşa se deschise. Pe culoarul înclinat primul

păşi Tiagunov, iar după el cocoşatul. Bot-de-Fontă mă apucă de mână, dar Levcenko îl înghionti:

— Mergi înainte şi fii atent să n-o zbughească pe lângă tine la sticleţi. Eu îl păzesc din spate...

Bot-de-Fontă dispăru pe uşă, Levcenko privi înapoi, dar acolo erau Sugativă şi Catârul care aveau pistoale. Levcenko făcu un gest cu mâna şi pornii şi eu pe culoarul betonat care ducea spre beci.

După lumina puternică din stradă, în prima clipă toţi parcă orbiserăm în penumbra ceţoasă a beciului. Auzeam doar zgomotul slab al paşilor lui Levcenko, ai lui Sugativă şi ai Catârului în urma mea. Apoi ochii mi se obişnuiră cu întunericul. Cocoşatul străbătu cu pas sigur sala de recepţie a mărfurilor, intră în tunel şi la cotitură îl desluşii vag în lumina slabă a becului de cincisprezece waţi, ţinând pistolul „Walter” în mâna-i lungă de maimuţă. Tiagunov păşi în tunel şi paşii abia i se auzeau pe ciment. Bot-de-Fontă călca greu, eu intrai încovoindu-mă, iar în spatele meu venea Levcenko...

Undeva, înainte, se auzea zgomot puternic de voci, iar cocoşatul ne ducea direct într-acolo. Cinci paşi, şase, şapte, opt, nouă; acum se termină tunelul... marginea bolţii joase, trebuie să găsesc o bâtă, ceva, să-l dobor pe Bot-de-Fontă, dintr-o singură lovitură... Oh, probabil că Jeglov nu şi-a pus problema unde mă pot ascunde de ăştia pe lumină... Eu, nădăjduisem că avea să-i dea prin cap să stingă lumina în beci... Capătul tunelului... Aici, la vreo patru paşi distanţă trebuie să urmeze o cotitură la dreapta, apoi alţi doi paşi şi magazia... Trei, patru, cotitură... unu... doi...

S-a stins lumina! S-a stins! Un întuneric de smoală m-a cuprins. Şi tăcerea – toţi s-au oprit. Asta o să mai dureze vreo câteva secunde...

Un pas lateral şi mă lipesc de perete. Un pas înainte, încet, încet, păşiţi mai uşor, picioarelor! Inimă, nu bate aşa de tare! Să nu respir atât de zgomotos! Aud o înjurătură scurtă a cocoşatului, zgomotul unei cutii de chibrituri în mâna cuiva... Tabla uşii, contactul rece cu tabla îngheţată în beci. Mâinile îmi tremură înfrigurate. Doamne, de n-ar scârţâi uşa, balamalele! De s-ar deschide fără zgomot! Uşa cedă lin sub degetele mele, alunecă înăuntru pe balamalele unse, magazia mă cuprinse ca un râu, ca o îmbrăţişare maternă, ca o salvare, ca viaţa...

Nu mă gândeam la nimic, doar instinctele dezlănţuite se zbăteau în mine. S-a gândit bine Jeglov când a fixat ieri aici o bară zdravănă la zăvor şi a uns-o din belşug cu solidol, astfel încât şi ea lunecă lin, fără zgomot în lăcaşul ei.

Stăteam lipit de perete; răcoarea lui îmi mângâia faţa care-mi dogorea şi deodată am simţit că mă sufoc, că nu-mi ajunge aerul şi nu îndrăzneam să cred că mă putusem înţelege în toate privinţele cu Jeglov şi că de la douăzeci de kilometri, îi putusem transmite strigătul inimii mele...

De partea cealaltă a uşii răsună vocea cocoşatului, tremurând un pic de încordare, dar fără să vădească frică:

— Volodea! Unde eşti Volodea? Răspunde! Ce, te joci de-a v-aţi ascunselea cu noi, sticleţelule?

Am intrat într-o parte în nişa de cărămidă, am pipăit cu mâna peretele şi pe tejghea am dat cu mâna de ceva greu şi rece – pistolul meu „TT”! Jeglov prevăzuse şi asta, că dacă-i ghiceam planul o să am şi revolverul la îndemână!

— Volodea! scheună încetişor cocoşatul. Cu dinţii

te sfâşii, jigodie!

Am continuat să tac, lipit de perete.

— Trebuie să ieşim de aici! spuse Levcenko.

— E o uşă aici, pe undeva la dreapta, se auzi glasul lui Bot-de-Fontă. Poate că pe-acolo a şters-o...

Şi începu deîndată să împingă în uşă cu putere.

— Karp, lasă-l, trebuie să plecăm! spuse iarăşi Levcenko, cu voce surdă.

— Trebuie să-l omorâm pe câinele ăsta, şi pe urmă plecăm! scrâşni din dinţi cocoşatul. Probabil că împingeau doi în uşă, fiindcă balamalele începură să scârţâie prelung.

Şi deodată printre icnituri înjurături şi drăcuieli, răsună cu putere, pătrunzător glasul de bariton al lui Jeglov:

— Atenţie, bandiţilor!

Presiunea asupra uşii încetă, bandiţii împietriră de uimire, şi nici eu nu mi-am dat seama de faptul că Jeglov le vorbeşte prin gura de ventilaţie, iar în strâmtoarea bolţii, în bezna deplină, vocea lui răsuna ca trâmbiţele Ierihonului. Sunt aproape sigur că Gleb prevăzuse efectul acesta.

— Banda voastră e blocată cu totul. Amândouă ieşirile sunt închise. Totodată, furgonul vostru a fost mutat de la uşă. Vă propun să vă predaţi altfel nu mai ieşiţi de aici...

— Dar cine latră acolo? strigă cocoşatul.

— Nu latră, ci îţi vorbeşte căpitanul Jeglov, porcule! Probabil că ai auzit de mine, nu?... Aşa că vă propun să vă predaţi cu binele...

— Şi dacă refuzăm? întrebă cocoşatul.

— Atunci se schimbă treaba. Dat fiind că sunteţi o bandă extrem de periculoasă, am indicaţii din partea conducerii noastre, să vă lichidez dacă nu acceptaţi

condiţiile mele. Cum te aranjează varianta asta?

— Dar pe sticletele tău ni-l dai să-l mâncăm? Că-l belim de viu!

— Bine! Lăsaţi-l să se roage pentru voi şi mai vedem noi...

Bravo ţie, Gleb, mi-ai mai dat o şansă pentru orice eventualitate.

Timp de câteva clipe a domnit o încordare tăcută, rea, apoi Jeglov începu să râdă tare şi hohotul lui răsună în beci ca un tunet:

— Cu praful de pe tobă o să te alegi, nu cu omul nostru. A şters-o de mult, e hăt departe acum, şi ţi-s mâinile prea scurte ca să-l mai ajungi!

Se sfătuiau chiar lângă uşa mea, şi auzeam cum furia, înflăcărarea şi spaima de la început sunt înlocuite treptat de convingerea fermă că n-au cum să scape şi că sunt prinşi în cursă.

— Vă mai dau două minute... răsună asurzitor vocea lui Jeglov.

Îmi vâjâia capul, picioarele îmi amorţiseră, glasurile bandiţilor când se auzeau, când amuţeau şi la un moment dat – trecuseră probabil o mie de ani – cocoşatul strigă:

— Bucuraţi-vă, sticleţilor, lua-v-ar dracul! Ne predăm!

— Ieşiţi din beci. Câte unul. În faţa uşii vă opriţi şi aruncaţi pistoalele şi cuţitele. Vă previn că uşa e în bătaia armelor noastre, să nu încercaţi vreo şmecherie, că tragem fără somaţie...

Se auzi zgomotul paşilor care se îndepărtau, se făcu linişte şi de departe, deformat de rezonanţa bolţilor, de cotiturile coridoarelor şi de uşile prin care trecea, se auzi glasul lui Jeglov, de data asta nu atât de înspăimântător, ci glasul lui obişnuit, baritonal

repezit:

— Deci aşa: primul să arunce arma şi să iasă...

Trecură câteva clipe şi i-am auzit din nou vocea:

— Poate să iasă al doilea...

— Al treilea...

— Acum să iasă cocoşatul... Am spus cocoşatul!

— Al cincilea...

— Să iasă următorul...

Se mai auziră voci nedesluşite şi, în cele din urmă, Jeglov urlă triumfător:

— Gata, Şarapov! Ieşi! Sunt toţi aici!

Începui să trag zăvorul, dar mâinile nu mă ascultau. Mersei împleticindu-mă până la ieşire, am făcut încet ultimii paşi şi ieşii în stradă, ţinând încă pistolul în mână.

Priveam zăpăcit împrejur, se adunaseră o mulţime de oameni, Taraskin şi Grişa mă îmbrăţişară, iar Jeglov mă bătu cu putere pe umeri:

— Bravo, Şarapov, ne-a fost tare frică pentru tine...

Pasiuk adună gospodăreşte din zăpadă armele bandiţilor, care percheziţionaţi şi legaţi, fuseseră urcaţi în dubă, iar miliţienii cu puşti, participanţi la acţiunea de încercuire mă priveau curioşi. Lângă uşa dubei stătea Levcenko.

— Mâinile! îi comandă miliţianul, Levcenko ridică spre mine privirea în care se citea tristeţe şi durere. Întinse mâinile spre miliţian.

Am mers spre el ca să-i spun: Mi-ai salvat viaţa, chiar astăzi o să...

Dar Levcenko îl îmbrânci cu mâinile întinse pe miliţian şi acesta căzu. Apoi sări peste el şi o luă la fugă pe terenul viran. Alerga drept, fără să facă zig-zaguri, de parcă nici nu i-ar fi trecut prin minte că pot trage în el. Fugea în salturi egale mari, repede şi uşor

spre gardul înapoia căruia se afla o porţiune izolată a liniei ferate spre Rjevsk.

Toată toropeala care pusese stăpânire pe mine dispăru şi am luat-o la fugă după el strigând:

— Levcenko, stai! Serioja stai, când îţi spun! Nu fugi Serioja!

Fugeam după el, dar fiindcă strigam nu reuşeam să ţin pasul. L-am văzut cu coada ochiului pe Jeglov, care era plasat lateral, luând o puşcă de la un miliţian din escortă şi ochind.

Mă oprii la mijlocul terenului viran, desfăcui braţele şi începui să-i strig lui Gleb:

— Stai! Stai! Nu trage!

Ţeava puştii pocni scoţând un norişor scurt de fum, iar eu urlai sălbatic:

— Nu trage!

M-am întors şi am văzut că Levcenko se apleacă deodată înainte, ca şi cum capul i-a devenit mai greu decât tot corpul, sau parcă ar fi văzut în zăpadă ceva extrem de interesant, cel mai interesant lucru din toată viaţa lui şi vrând să-l vadă din fugă, căzuse cu faţa în zăpadă...

Am alergat la el, l-am întors cu faţa în sus, dar ochii îi erau deja sticloşi. Şi zăpada se roşi de sânge, doar pentru o clipă ca să devină de îndată neagră. Am ridicat capul – lângă mine stătea Jeglov.

— Ai omorât un om, am spus obosit.

— Am omorât un bandit, zâmbi el ironic.

— Ai omorât omul care mi-a salvat viaţa.

— Tot bandit rămâne, răspunse el blând.

— A venit aici cu mine ca să predea banda, am continuat calm.

— Atunci nu trebuia să fugă, doar le-am spus că trag fără somaţie...

— L-ai ucis, am repetat cu încăpăţânare.

— Da, l-am ucis şi nu-mi pare rău. E un bandit îmi ripostă el cu convingere.

L-am privit în ochi şi m-am speriat desluşind în ei o bucurie ştrengărească.

— Mi se pare că îţi cam place să tragi în oameni, i-am spus, ridicându-mă din genunchi.

— Ce-i cu tine, ai căpiat?

— Nu. Dar să piei din ochii mei.

El ridică din umeri:

— Cum vrei...

M-am îndreptat spre magazin unde se îngrămădise lumea şi simţeam zbătându-mi-se în gât înjurături şi hohote de plâns. L-am luat de mână pe Kopîrin.

— Tăicuţule, du-mă la Direcţie...

— Bine, spuse el fără să mă privească şi urcă în autobuz. Mi-am îndreptat privirea spre Pasiuk, Taraskin, apoi spre Grişa şi mi s-a părut că toţi întorc capul dezaprobator. Nimeni nu mă privea în ochi şi nu înţelegeam de ce. Aveau un aer ciudat de vinovăţie sau nemulţumire. Şi nu se vedea nici bucuria că totul se terminase cu bine.

Kopîrin conducea repede şi bombănea ceva, dar nu despre cauciucuri, ci despre tineri, despre nedreptate şi soartă. Dar nu-l ascultam prea atent, fiindcă mă gândeam la raportul pe care aveam să-l prezint. N-o să mai lucrez cu Jeglov.

La uşa Direcţiei am spus:

— Mulţumesc, Kopîrin. Pentru totul, şi pentru săculeţ... A rămas la băiatul care a fost ucis...

XXXII

Abajurul este un lucru necesar, el ne înfrumuseţează viaţa, creează o ambianţă plăcută. Atelierul de servire a populaţiei a avut o iniţiativă bună organizând producţia de abajururi. Fiecare lucrător al Comisariatului Poporului pentru Afaceri Interne îşi poate comanda, cu material propriu, un abajur frumos al cărui model nu există decât la atelierul nostru.

„Na boevom postu”

— Merg cu tine, zise Kopîrin coborând de la locul lui.

— De ce? mă mirai eu. Dar dacă vrei, hai să mergem...

În hol, ca totdeauna, era multă lume, lucrătorii Direcţiei treceau, preocupaţi, doar eu n-aveam azi nicio treabă. Mă îndreptai spre scară şi, pe o măsuţă de lângă perete, zării portretul Varei. O fotografie mare, parcă cea din legitimaţie, mărită.

Varea?

De ce? Ce caută aici fotografia ei?

Am simţit că picioarele îmi paralizează şi se opresc. Iar inima mi se sfâşie.

ASTĂZI, ÎN TIMP CE-ŞI ÎNDEPLINEA SARCINILE DE SERVICIU, A MURIT SERGENTUL MAJOR DE MILIŢIE VARVARA ALEXANDROVNA SINICIKINA...

— Volodea, Volodea, ce-i cu tine? N-o poţi învia, îmi strigă în ureche Kopîrin.

Varea! Varea! Nu se poate! E stupid! Absurd! Nu-i adevărat! Varea!

Varea. Eu trebuia să mor astăzi, dar m-am întors! Şi tu îmi promiseseşi că mă aştepţi, Varea!

AZI NOAPTE, ÎN TIMP CE SE OPERA ARESTAREA UNOR CRIMINALI ÎNARMAT!, A CĂZUT TOVARĂŞA NOASTRĂ, VAREA SINICIKINA, O FATA SOVIETICA MINUNATA. NU EXISTĂ OM ÎN DIRECŢIE, CĂRUIA ACEASTĂ VESTE SA NU-I FI STÂRNIT O PROFUNDĂ MÂHNIRE...

Placa de marmură a început să se clatine sub mine, totul a început să-mi joace în faţa ochilor. Portretul, florile, Varea! Aşa ceva nu-i cu putinţă... Şi ţipătul cumplit al celor cinci copii ai noştri nenăscuţi s-a prăvălit peste mine, băiatul găsit care trebuia să-mi aducă fericire plângea jalnic, Varea valsa cu mine şi ochii ei ardeau şi mi-am amintit cu sufletul de fiecare părticică a ei şi de buzele ei bune şi moi care mă mângâiau, şi auzeam şoapta ei: „Ai grijă de tine”, şi braţele îmi erau pline de florile pe care mi le adusese în noiembrie, în noaptea cea mai cumplită a vieţii mele. Murise în zori, atunci când se despărţea de mine în vis şi inima mi se sfâşia de durere şi o rugam să-mi lase o fărâmă de amintire... Varea!

Kopîrin îmi spunea ceva ţinându-mă pe după umeri; l-am privit: lacrimile i se scurgeau pe mustăţile lungi, roşcate. Ei ştiuseră toţi şi de aceea se temeau să mă privească în faţă.

O ceaţă cenuşie m-a cuprins, nu mai înţelegeam nimic şi oricât de tare trăgea de mine Kopîrin, nu mă mişcăm din faţa fotografiei Varei.

Părul ei era strâns sub beretă iar ochii îi luceau vesel.

AMINTIREA VAREI SINICIKINA, FIICĂ GLORIOASĂ A COMSOMOLULUI LENINIST, VA RĂMÂNE VEŞNIC ÎN INIMILE NOASTRE...

L-am dat la o parte pe Kopîrin şi am fugit în stradă. Începuse iarăşi să ningă cu fulgi mari care mi se topeau pe faţă, prefăcându-se în picături reci care mă gâdilau. Undeva mi-am pierdut chipiul, dar nu simţeam deloc frigul, nu simţeam nimic, mă prefăcusem tot într-o durere ascuţită, hohotitoare, într-o rană arzătoare. Varea...

Nu ştiu pe unde am rătăcit toată ziua, ce mi s-a întâmplat, cu cine am stat de vorbă, ce am făcut. Un fel de leşin înghiţise totul.

Când mi-am revenit, am văzut că sunt în biroul nostru. Nu ştiu dacă era încă ziua sau se înnoptase, dar băieţii erau în jurul meu – Grişa, Pasiuk, Taraskin şi Kopîrin.

— Volodea, hai să dormi la mine, a spus Taraskin.

— Să mergem, m-am învoit eu; mi-era totuna. S-a deschis uşa, iar un maior cu obrajii rumeni s-a uitat de jur-împrejur şi a întrebat:

— Dar unde-i Jeglov?

— S-a dus la conducere să raporteze, a răspuns

Pasiuk şi a dat din mână.

Toţi au început să se pregătească de plecare. Eu stăteam la măsuţa îngustă pe care o împărţeam cu Taraskin de atâta vreme, şi nu-mi dădea pace gândul că atunci când îmi pierdusem cunoştinţa, în minte îmi stăruia un fapt foarte important, ceva ce nu se putea uita, de care depindea întreaga mea viaţă şi pe care acum îl uitasem. Şi în timp ce toţi se îmbrăcau, iar în farfuria difuzorului se zbuciuma răguşit un cântăreţ: „Fericirea mi-am găsit-o în prietenia noastră”, mă tot străduiam să-mi amintesc lucrul ăsta foarte important care nu-mi dădea pace, mă împiedica să mă concentrez, anume că totul se petrecuse exact la fel ca atunci când ieşisem cu Vasea Vekşin să ne întâlnim cu bandiţii. Doar Jeglov lipsea acum.

— Să mergem, Volodea, a spus Taraskin.

Şi chiar lângă uşă mi-am amintit. Mi-am amintit. M-am întors zicând:

— Duceţi-vă, băieţi, vreau să rămân singur.

Când paşii s-au stins pe coridor am ridicat receptorul. Am încălzit în palme îndelung corpul lui negru de ebonită şi tonul se auzea întrebător şi sonor. Am învârtit lent, până la refuz, discul – la început zero, apoi nouă – am auzit un declic scurt, şi un glas sonor de fată a răspuns:

— Serviciul de informaţii...

Am mai tăcut o clipă şi în faţa ochilor mi-a apărut din nou chipul Varei, apoi, închizând ochii, fiindcă durerea din inimă devenise insuportabilă, am spus:

— Draga mea, dă-mi te rog, numărul de telefon al maternităţii Grauerman...

Mai 1975, Moscova.

SFÂRŞIT